

2

DE HORIS CANONICIS TRACTATVS.

In quo non solùm de Officiis diuinis, verùm etiam de Oratione in communi, & de Quotidianis distributionibus accuratissimè disputatur.

AVCTORE

R. D. BARTHOLOMÆO A S. FAVSTO, aliàs PIRRO, SICVLO, PLATIENSI, Monacho Congregationis BEATÆ MARIÆ Fuliensis, Ordinis Cisterciensis, & visitatore Generali eiusdem Congregationis.

OPVS NON SOLVM ECCLESIASTICIS, verùm etiam cunctis Sacræ Theologiæ studiosis vtilissimum.

R. D. IOANNI A SANCTO FRANCISCO Superiori Generali Congregationis B. MARIÆ Fuliensis dicatum.

LVGDVNI,
Sumptibus CLAVDII LANDR[Y]

M. DCXXVII.
CVM PERMISSV SVPERIORVM.

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI
D. IOANNI A S. FRANCISCO,
Superiori Generali Congregationis reformatæ BEATÆ MARIÆ Fulienſis,

Domnus Bartholomæus à Sancto Fauſto, ſalutem & perpetuam fœlicitatem à Deo precatur.

BSOLVI (Deo dante) non ſine magno ſtudio, & labore, iam diu à noſtris deſideratū opus de HORIS CANONICIS, quod eſt quartus qualiſcunque ingenij mei partus: quem vt tibi, REVERENDISSIME PRÆSVL, vetere conſuetudine noſtris etiam ap-

probata temporibus cõſecrarem, non ſolùm hoc tibi filius, quamuis indignus, & minimus ſummo iure debebat, verùm etiam hoc tua merita poſtulabant: hoc tua morum integritas, vitæ probitas, & officij dignitas exigebant. Quandoquidem tu es qui gemino virtutis, & doctrinæ humero Congregationem noſtram ſuſtentas. Tu eius alumnos filios tuos præſtantiſſimis cunctarum virtutum exemplis ſemper ad metam perfectionis attingendam tacitè cohortaris, viuáque voce ſæpiſſime cùm adhortationibus publicè, tum piis conſiliis, monitis, & præceptis priuatim ex viſceribus paternæ dilectionis indultis, vel ignauos, & languidos excitas, vel iam currentes impellis. Tu tuis ſcriptis in Molineum inſignem noſtri temporis nouatorem, & tranſlationibus de Gręço in vulgarem ſermonem operum D. Dionyſij Areopagitæ, Epicteti, &

Exame

Examcronis D. Baſilij, & Eccleſiam Gallicanam locupletaſti, & Congregationem fidei tuæ, curæque traditam exornaſti. Tu denique præclaras res geſtas, virtutéſque eximias fœlicis recordationis Illuſtriſſimi Domini Frãciſci de Sales Epiſcopi Geneuæ ſatis amplo volumine in ſex libros digeſto poſteritati commendaſti. Quapropter incredibili afficior gaudio, quòd in luce præclari nominis viri adeò Religioſi, & eruditi appareant opera pietatem, & doctrinam præ ſe ferentia, quem pietas, & doctrina ad excelſum Religionis gradum euexerunt. Hæc ſunt optime Paſtor, quæ me dulci quadam violentia impulerũt, vt quas Horarum Canonicarum lucubrationes nunc promulgo, tuo vellem patrocinio defendi, tuo nomine illuſtrari. Accipe igitur læta facie, ſerenóque vultu, optimarum omnium diſciplinarum Patrone inclyte, ac

Mœcenas alter, munuſculũ hoc multis rationibus debitum, etſi exiguum, magna tamen animi propenſione oblatum, dum alios meos labores, nonnullos poſt annos, diuino fauente numine, in lucem emittere præparo. Interim Deum ter optimum Maximum oro, vt te pro Religionis noſtræ ornamento, & commodo diutiſſimè in iſto Generalatus officio tueatur, & ſeruet incolumem. Datum in Monaſterio noſtro Sancti Ioannis Baptiſtæ, Congregationis Beatæ Mariæ Fulienſis, in Auguſta Ciuitate Peruſiæ fundato, erecto, & dotato ab Illuſtri Domino Ioanne Baptiſta Pontano ſtirpis Hieronymi ſui patris extremo, nunc in ætatis ſuæ anno 90. die 7. menſis Martij 1626.

APPRO

APPROBATIO.

Facultas Reuerendissimi Patris, Superioris Generalis Congregationis Beatæ Mariæ Fuliensis.

NOS Frater IOANNES A SANCTO FRANCISCO Superior Generalis, facultatem facimus, vt Tractatus de HORIS CANONICIS, à Domno BARTHOLOMÆO A SANCTO FAVSTO nostræ Congregationis Monacho compositus, & Theologorum iudicio examinatus, & approbatus, in lucem edatur, si superioribus quibus id competit, ita placuerit. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas dedimus, in Monasterio Sanctæ Pudentianæ de Vrbe. Die 20. mensis Martij 1625.

Fr. IOANNES A SANCTO FRANCISCO
Superior Generalis.

PIETATEM redolet tractatus, & à pio etiam Authore est, vtilis est sanè, & dignus in plurimorum vtilitatem qui in lucem prodeat. Omnia habet ad mentem Ecclesiæ conformia, nihil contra fidem, nihil contra mores bonos proponens. Sic censeo. Actum Lugduni die prima Decembris 1626.

Fr. ROBERTVS BERTHELOT
Episcopus Damasci.

QVOD faustum sit; Tractatum hunc de HORIS CANONICIS à P. BARTHOLOMÆO A SANCTO FAVSTO compositum, ritè & canonicè vt suprà laudatum & approbatum in lucem edi permittimus. Lugduni die quarta Decembris 1626.

MENARD Vicar. Gen. sub.

CON

CONSENSVS.

LIBRVM hunc qui inſcribitur DE HORIS CANONICIS TRACTATVS Auctore R. D. BARTHOLOMÆO A S. FAVSTO Monacho B. MARIÆ Fulienſis Ordinis Ciſtercienſis à Theologis probatum, ego Procurator Regius Typis mandari & demum in lucem exponi conſentio. Lugduni 9. Decemb. 1626.

PVGET.

DE HORIS CANONICIS TRACTATVM à R. D. BARTHOLOMÆO A S. FAVSTO Monacho Congregationis Fulienſis Ordinis Ciſtercienſis, compoſitum, à CLAVDIO LANDRY Bibliopola Lugdunenſi in lucem dari permittimus, ſimul ne quis citra factam ei poteſtatem denuo excudat, interdicimus. Lugduni 9. Decembris 1626.

AVSTREIN.

INDEX

Auctorum omnium, ex quorum doctrina præsens hoc nostrum opus compactum est.

A

Bernar

Bernardus Sanctus.
Bernardinus Sanctus.
Bonauentura Sanctus.
Beda venerabilis.
Bonifacius Papa Octauus.
Bartolus.
Baldus.
Bellamera.
Bellarminus Cardinalis.
Bartholomæus Hugolinus.
Bartholomæus à Medina.
Bartholomæus Gomeſius.
Bartholomæus Ledeſmius.
Bannes.

C

CYprianus Sanctus.
Chryſoſtomus Sanctus.
Couarruuias.
Calderinus.
Coſmus Philiarchus.

D

DIonyſius Areopagita Sanctus.
Damaſcenus Sanctus.
Dionyſius Carthuſianus.
Durandus.

E

EMnfanuel Rodericus.
Emmanuel Sà.

Euſta

Euſtachius à Sancto Paulo.

F

FElinus.
Franciſcus Toletus Card.
Franciſcus à Victoria.
Franciſcus Suarez.

G

GRegorius Magnus Sanctus.
Gregorius Nazianzenus Sanctus.
Gerſon.
Gregorius Lopez
Gabriel Biel.
Gregorius Sayrus.
Gregorius de Valentia.
Gabriel Vaſquez.
Galenus.

H

HIeronymus Sanctus.
Hugo de Sancto Victore.
Hugo Cardinalis.
Hoſtienſis.
Henricus Henriquez.
Hieronymus à Sorbo.

I

ISidorus Sanctus.
Innocentius Papa.
Ioannes Maioris.
Iaſon.

Ioannes de Imola.
Iulius Clarus.
Ioannes de Medina.
Iosephus Angles.
Iacobus de Graffiis.
Ioannes Azorius.
Ioannes Salas.
Ioannes Baptista Corradus.

L

LEo Papa.
Lyranus.
Ludouicus Lopez.
Leonardus Lessius.
Ludouicus Molina.

M

MArtinus Nauarrus.
Martinus Ledesmius.
Maiolus.
Mercatus.
Melchior Canus.
Michaël de Palatio.
Michaël Salon.
Michaël Medina.
Michaël Vasquez.
Molfesius.
Marcellus Francolinus.

Nico

N

NIcolaus de Lyra.

O

OKam.
Origenes.
Ouidius.

P

PAulus Apostolus.
Pius Quintus.
Petrus Lombardus.
Petrus Paludanus.
Petrus de Palude.
Petrus à Soto.
Petrus de Castro.
Petrus Damianus.
Petrus de Ledesma.
Petrus de Aragon.
Petrus Nauarra.
Palacios.

R

RIcardus de Sancto Victore.
Ricardus de Media Villa.
Raimundus.
Rebellus.
Reginaldus.

S

SCotus Doctor subtilis.
Sotus.

Stepha

Stephanus Durantus.
Stephanus Quaranta.
Speculum Confeſſariorum.
Supplementum Gabrielis.
Sanchez.
Summa Caietana.
Summa Syluestrina.
Summa Antonina.
Summa Tabiena.
Summa Angelica.
Summa Confeſſorum.
Summa Armilla.
Summa Aſtenſis.
Summa Piſanella.

T

THomas Aquinas Doctor Angelicus.
Tertullianus.
Turrecremata.
Thomas Caietanus.

V

VIguerius.
Vega.
Vincentius Filiucius.

Z

ZAbarella.

INDEX

INDEX

Librorum totius operis.

Tractatus de Horis Canonicis continet libros tres, & sexcentas triginta quatuor quæstiones.

PRIMVS liber agit de Oratione in communi.

Secundus de Horis Canonicis.

Tertius & vltimus de Quotidianis distributionibus.

LIBER

LIBER PRIMVS.

DE ORATIONE IN COMMVNI.

CVM rectus docendi ordo postulet, vt ea primo loco differantur, quæ ad aliorum cognitionem, viam, & aditum parant: commodum esse duxi de oratione in vniuersum in primis disputare, cùm illa veluti luce, permonstretur via ad dignoscendam illam orationis formam, quæ Horæ Canonicæ nuncupantur.

Scribunt de hoc argumento plurimi tum veteres tum recentiores Theologi in 4.dist.15.D.Thomas 2.2.q.83. art.1. & seqq. & Caietanus ibidem. Sotus, lib.10. de iust.q.5. Medina C.de oratione. Gabr.Biel in Can.Missæ lect.61. Arrag. 2.2.q.83. art.1. Bellar. lib.1. de bonis operibus. Less. lib.2. de iust.cap.37.dub.2. Valent.2.2. disp.6.q.2.p.1. Azor.p.1.lib.9. Ban.de iust.q.83.dub.2. Suar.to.2.de Relig.tract.4.lib.1. Reginald.lib.4.cap.6. & lib.18. cap.11. Angles tractatu de oratione. Vincentius Filiucius tom.2.de Ecclesiasticis officiis tract.23. cap. 2. D.Eustachius à Sancto Paulo in 2.p. Theologiæ

tract. 1. quæst. 8. Nauarr. in Manuali cap. 25. & in Enchirid. de oratione, & horis canonicis. Summistæ verò vt Angelus, Tabiena, Rosella, Pisanella, Syluester, Armilla, & multi alij verbo oratio, ex quorum dictis, (vt Sanctus faciebat Antonius ex suorum Monachorum virtutum floribus) librum hunc nostrum de oratione componemus, quem credimus (Deo dante) omnibus odorem suauissimum, vberrimumque fructum simul præstiturum.

Et vt à nomine eius exordiamur, obseruandum est primò, orationem trifariam sumi posse. s. generalissimè, generaliter, & specialiter. Oratio generalissimè sumpta comprehendit omnem bonam actionem. In qua significatione videtur sumi illud 1. ad Thess. 5. Sine intermissione orate. Et illud Luc. 18. Oportet semper orare, & nunquam deficere. Quę loca Glossa ordinaria exponit, id est. semper iustè viuite: nam iustus nunquam desinit orare nisi desinat esse iustus: semper ergo orat, qui semper bene operatur.

Oratio generaliter sumpta comprehendit omnem actum contemplationis, meditationis, & laudis Dei, & Sanctorum, vel gratiarum actionis ipsi factæ, & quamcunque petitionem, qua à Deo, vel à Sanctis eius aliquid postulamus, iuxta illud Matth. 26. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Vbi orare significat non solum petere vel rogare, verumetiam res diuinas meditari, & contemplari, iuxta illud etiam Lucæ 18. Pharisæus hæc orabat, &c. qui tamen nil in eis petebat: solùm enim gratias agebat, ob quædam sibi collata beneficia, quæ narrabat. Et illud Matth. 14. & Marc. 6. Abiit in montem orare, id est, ad cœlestem gloriam contemplandam: non enim Christus Dominus in montem ad petendum solummodo ascendebat.

Oratio

Oratio autem ſpecialiter ſumpta eſt petitio Deo facta. Et in hoc tertio modo loquimur nos de oratione. Vnde ſecundum Hieronymum in epiſtola 139. ad Cyprianum, dicitur oratio quaſi oris ratio, nam ex ſuo nomine oratio ſignificat expreſſionem alicuius actus rationis per effectum oris, id eſt, per vocem. Vnde & ſermones Rhetorici, orationes dicuntur, & Rhetorici Oratores. Tranſlatum eſt autem vlterius hoc nomen orationis ad ſignificandum petitionem, quam Deo aliquis facit, vt Matth. 5. Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos, hoc eſt, rogate, & petite.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit oratio ſpecialiter, & propriè ſumpta?

RESPONDEO eam variè, & exactè à Sacris Doctoribus definiri.

Ex D. Auguſtino in libro de Spiritu, & litera. Oratio eſt pius mentis affectus in Deum directus. Et in ſermone 230. de tempore. Oratio eſt aſcenſio animæ de terreſtribus ad cæleſtia, inquiſitio ſupernorum, inuiſibilium deſiderium. Et alibi. Oratio eſt animæ ſanctæ præſidium, Angelo bono ſolatium, diabolo ſupplicium, gratum Deo obſequium, & pœnitentiæ Religionis laus tota, perfecta gloria, ſpes certa, ſanitas incorrupta.

Ex D. Baſilio in oratione ad Iulitam martyrem. Oratio eſt boni cuiuſdam petitio, quæ à piis ad

Deum effunditur. Et iterum. Oratio eſt oſtenſio voluntatis noſtræ ei à quo impetrare ſperamus id; quod deſideramus.

Ex Gregorio Niſſeno oratione prima de oratione Dominica. Oratio eſt conuerſatio, & ſermocinatio cum Deo. Et oratione ſecunda. Oratio eſt petitio bonorum, quæ Deo, cum ſupplicatione offertur.

Ex D. Ambroſio. Oratio eſt cibus mentis, præclaraque alimonia ſuauitatis, quæ membra non onerat, ſed in ornamenta conuertit.

Ex D. Chryſoſtomo homilia 30. in Geneſim. Oratio eſt colloquium cum Deo.

Ex Hugone de Sancto Victore in libro de virtute orandi. Oratio eſt conuerſio mentis in Deum per pium, & humilem affectum fide, & ſpe, & charitate ſubnixa. Et alibi. Oratio eſt deuotio ex cordis compunctione profecta.

Et ex D. Bernardo in quadam ſua epiſtola. Oratio eſt hominis Deo adhærentis affectio, & familiaris quædam, ac pia alloquutio, & ſtatio illuminatæ mentis ad fruendum Deo, quamdiu licet. Et rurſus. Oratio eſt vnio cum Deo. Et iterum. Oratio eſt deſiderij coram Deo explicatio, vt aliquid ab ipſo impetremus.

Quæ omnes potius deſcriptiones, quàm veræ definitiones ſunt dicendæ. Quare his omnibus omiſſis, ea quæ eſt D. Damaſceni lib.3. de fide Orthod. cap. 24. ponitúrque à D. Thom. 2. 2. q. 83. art.1. nempe oratio eſt petitio rerum decentium à Deo: eſt optima, vtpote quæ magis quidditatem, & eſſentiam orationis patefacit. In qua definitione tres ſunt particulæ.

Prima

Prima est (*petitio*) quæ ponitur pro genere, quod omnis bona definitio requirit, nam omnis oratio est petitio, non tamen omnis petitio est oratio, vt quæ homini viuo fit, non est oratio, est tamen petitio.

Secunda est (*rerum decentium*) quæ ponitur ad reiiciendas petitiones turpes, aut saluti nostræ obnoxias, quæ non sunt actus Religionis, Deus enim non est mali author, sed odio prosequitur impium, & impietatem eius, & oratio qua aliquid mali à Deo petitur, non est oratio, sed execratio, vt rectè docet Illustrissimus Caietanus 2.2.q.83.art.4. Non sunt igitur petenda à Deo, nisi honesta, & saluti animæ vtilia.

Tertia est (*à Deo*) quæ etiam ponitur pro differentia, ad excludendas omnes petitiones, quæ hominibus fiunt, quæ licet Summo Pontifici fiant, non dicuntur orationes.

Hinc non est oratio illa, qua quis petit aliquid à Rege, vel Summo Pontifice, quia non est petitio quæ fit Deo, quæ tamen necessaria est ad orationem.

Hinc, ad orationis perfectionem non requiritur, vt petitio ore, vel scripto exprimatur, sed sufficit quòd sola mente fiat. Quia cum oratio fiat Deo, qui scrutatur cor 1. Reg. 16. nihil refert, aut verbis, aut sola mentis cogitatione fiat.

Est autem hîc obseruandum, quòd quando dicimus, quod oratio fit Deo, intelligendum est primò immediatè, vel mediatè: immediatè, vt quando sine vllo medio oramus Deum: vel mediatè, vt quando oramus sanctos: tunc enim Deum oramus, tanquam primarium bonorum, quæ deside-

ramus largitorem : Sanctos autem tanquam mediatores, & intercessores.

Secundò intelligendum est, expresse, vel tacitè, quia ad naturam orationis sufficit, non modò si expresse, sed etiam si tacitè fiat. Vnde oratio propriè fuit petitio illa tacita sanationis Lazari, quam Ioan. 11. sorores ipsius à Christo petierunt dicentes : Ecce, quem amas infirmatur.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit oratio?

RESPONDEO triplex. s. mentalis tantùm, vocalis tantùm, & mixta. Oratio mentalis tantùm, dicitur illa, quæ mente tantùm fit, qualis fuit oratio Annæ ad Deum pro suscipienda prole 1.Reg.1.vbi legitur,quod Anna loquebatur in corde suo. De hac etiam dicitur Psal.26.Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea.

Oratio vocalis tantùm,est illa, quæ fit solis verbis, nihil animo concipiendo, nec quid dicamus, cogitando. De qua dicitur in Isai. 29. Populus hic labiis me honorat, cor autem eius, longè est à me. Et hæc oratiò potius hypocrisis, quàm oratio dicenda est.

Oratio verò mixta ,id est mentalis, & vocalis simul, est illa quæ ex vtrâque constat. Et de ea dicitur psal.15. Lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea. Et psalm. 16. Intende voci orationis meæ.Et psalm.83.Cor meum,& caro mea exultauerunt

runt in Deum meum. Et psalm. 141. Voce mea ad Dominum clamaui, voce mea ad Dominum deprecatus sum. Et Christus Dominus non solùm in cruce voce magna orauit, verùm etiam tradidit Matth. 6. formulam precandi tum vocaliter, tum mentaliter, sine multiloquio. Vox enim in oratione vtilis est, non qua Deum, de iis, quibus indigemus, doceamus, aut commoneamus, sed vt nos ipsos verbis ad deuotionem excitemus, iuxta illud Apostoli ad Col. 3. Docentes, & commonentes nos ipsos psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus.

Oratio autem mixta est duplex. s. publica, & priuata. Oratio publica seu communis est illa, quæ per ministros Ecclesiæ pro communi populi salute celebratur, iuxta illud Pauli ad Hebræos 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis: quæ necessariò debet esse vocalis.

Oratio verò priuata, seu particularis est illa, quam offert aliquis non vt minister Ecclesiæ, sed vt priuata persona pro se, vel pro alio priuato. De qua dicit Apostolus 1. ad Timoth. 2. Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus: similiter & mulieres, &c. Vnde prior illa publica est, etiamsi intra cubiculum clauso ostio solitariè, & submissa voce fiat. Hæc verò posterior priuata est, etiamsi in templo, vel in platea fiat.

Ex quo colligitur quod vt oratio sit publica, necesse est, vt fiat à persona, quæ sit Ecclesiæ minister deputatus ad orandum nomine totius populi, & quòd ipse hac intentione oret, vt expleat munus

ſuum, & conſequenter neceſſe eſt, vt oret modo præſcripto ab Eccleſia ad orandum Deum nomine ipſius: omnis autem alia oratio, quæ his conditionibus caret, priuata eſt.

Hinc, qui recitat horas canonicas ab Eccleſia inſtitutas, id tamen facit tantùm vt priuata perſona, illa erit oratio priuata, & non publica.

Rurſus Oratio mentalis diuiditur in meditationem, & contemplationem. Meditatio conſiſtit in conſideratione mediorum vitæ ſpiritualis, id eſt, eorum, ex quorum cognitione dirigimur in viam ſalutis æternæ: & eſt ſecundùm D. Thom. 2. 2. quæſt. 184. art. 3. proceſſus, ſiue diſcurſus intellectus, in veritatis inquiſitione occupati. Et idem eſt (ſecundùm D. Bernardum in libro de conſideratione ad Eugenium) ac conſideratio.

Contemplatio autem conſiſtit in conſideratione finis vitæ ſpiritualis, putà Dei, & diuinorum attributorum ipſius, nimirum bonitatis, omnipotentiæ, &c.

Oratio diuiditur rurſus in obſecrationem, & orationem, & poſtulationem, & gratiarum actionem, vt conſtat ex Apoſtolo 1. ad Timoth. 2. vbi quatuor conſtituit quaſi ſpecies, ſiue partes integrales orationis, cùm ait: Obſecro igitur primùm fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones pro omnibus hominibus. Et ratio huius eſt, quia vt oratio ſit integra, & perfecta, neceſſariò quatuor debent concurrere. Primò, vt orans oculos mentis eleuet in Deum, quem orat, contemplans eius bonitatem, &c. Quod fit per orationem, quæ vt diximus eſt aſcenſio mentis in Deum. Secundò, vt ſimul gratias illi pro omnibus

beneficiis exhibeat, quo dignior reddatur accipere potiora, quod intelligitur per gratiarum actiones. Tertiò, vt statim petat, quod cupit, quod fit per postulationem. Quartò, & vltimò est, vt ad impetrandum quod petit, dicat, vt id ei concedere dignetur, vel propter eius bonitatem, secundùm illud Daniel. 9. Propter temetipsum inclina Deus meus, vel propter Christi merita. Et hoc significatur nomine obsecrationis, quæ est per sacra contestatio, sicut cum dicimus: Per natiuitatem tuam libera nos Domine. Illustrat hoc D. Thom. 2. 2. quæst. 83. artic. 17. exemplo collectæ festi Sanctissimæ Trinitatis. Nam cùm dicimus: Omnipotens sempiterne Deus; oratio est. Cùm addimus: Qui dedisti famulis tuis veræ fidei æternæ Trinitatis gloriam agnoscere: gratiarum actio est. Cùm adiungimus: Tribue quæsumus, vt eiusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur aduersis, postulatio est. Cùm concludimus: Per Dominum nostrum Iesum Christum, obsecratio est.

Oratio rursus alia est bona, & alia mala. Bona oratio est, quæ fit seruatis omnibus conditionibus debitis, vt illa Publicani: Deus propitius esto mihi peccatori. Mala vero, cui aliqua ex debitis conditionibus deest, vt illa Pharisæi: Gratias tibi ago, quia non sum, &c.

Nam bonum vt habetur ex D. Dionysio Areopagita c. 4. de diuin. nomin. constat ex integra causa, malum autem ex defectu vnius circunstantiæ. Duplex autem est oratio mala, vna quæ dicitur mala per se, quia nimirum quod malum est, petitur, vt vindicta priuata de inimico. Altera dicitur mala ex circunstantiis, qualis est illa, qua etsi petatur bo-

num, non tamen bene petitur, iuxta illud Iacobi 4. Petitis, & non accipitis, eo quòd malè petatis. s. negligenter, remissè, absque attentione, vel quòd nobis non expedit, immò fortè superuacaneum, aut noxium futurum est.

Tandem oratio diuiditur in viuam, mortuam, & mortiferam. Viua est oratio iusti, cui nulla circunstantia deest, de qua dicitur psal. 33. Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum: & hæc de rigore iustitiæ semper meretur augmentum gratiæ, & æternam gloriam: & satisfacit pro peccatis, & est quoque impetratoria eorum quæ in ea petuntur, concurrentibus tamen conditionibus necessariis.

Mortua est oratio quæ ex sua natura est bona, & debitis circunstantiis ornata, fit tamen ab existente in peccato mortali, & hæc non meretur de rigore iustitiæ, gratiam, aut gloriam, nec est satisfactoria, vt communis opinio docet, cum D. Thom. in 4. dist. 16. impetrat tamen de congruo, vt oratio Publicani Lucæ 16.

Mortifera denique oratio est illa, quæ est mala, siue vitiosa, & peccatum, ob defectum alicuius circunstantiæ necessariæ, & hæc nihil horum habet, cùm sit Dei offensiua, & punitione digna, licèt in malum eam facientis sæpius audiatur à Deo, quemadmodum in malum Iudæorum Regem petentium, datus est illis Rex. Vnde & Dominus mala quæ sub Rege passuri erant, illis prædixit, vt habetur 1. Reg. 8. Similiter in malum eorum datæ sunt illis coturnices, quando carnes petierunt: siquidem in earum comestione multi perierunt. Sub qua specie includo etiam illam, quæ tantùm est peccatum veniale,

niale, non quia mortem inferat, ſed quia ad illam diſponit, vel vitam æternam differt, eò quòd apta nata eſt priuare aliquo tempore gloria.

Ex quo ſequitur nullam orationem factam cum aliquo defectu mortali, vel veniali alicuius circunſtantiæ eſſe fructuoſam, niſi ad ſummum ad ſatisfaciendum de iuſtitia præcepto orandi, quod etiam non impletur, ſi defectus ſit mortalis, ratione attentionis, vel deuotionis.

QVÆSTIO III.

Cuiuſnam facultatis oratio ſit actus?

IN qua re conuenit inter omnes, eam eſſe actum facultatis præditæ intelligentia, vt rectè monet D. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 1.

Sed dubium eſt, an voluntatis actus ſit, an intellectus?

In qua quæſtione etiam certum eſt, ad orationem intellectum, & voluntatem concurrere, nam in primis neceſſarium eſt, vt intellectus habeat aliquam actualem conſiderationem Dei, quia nemo poteſt petere niſi ab eo, quem per cognitionem aliquo modo habet præſentem. Secundò ex parte voluntatis, ſaltem neceſſarium eſt deſiderium rei petitæ, nemo enim verè aliquid petit, niſi quod ex corde deſiderat, deſiderium autem eſt actus voluntatis.

Tum quia qui aliquid à Deo petit, oportet in primis vt cognoſcat indigentiam illius rei, quam petit,

petit, & quòd illam habere cupiat. Deinde necesse est, vt iudicet Deum esse authorem eius, & posse illam concedere, ob idque ab ipso esse cupiendam, & petendam, ac proinde constat, in oratione intellectum, & voluntatem concurrere.

QVÆSTIO IV.

Totum igitur controuersiæ dissidium versatur: An oratio sit potiùs actus intellectus, quàm voluntatis?

IOANNES Medina C. de pœnitentia tract. de oratione cap. 2. contendit orationem esse potiùs actum voluntatis.

At constans est, & firma, ac certa D. Thomæ sententia in 2. 2. q. 83. art. 1. orationem esse potiùs actum intellectus. Probatur: Orare nihil aliud est, quàm exprimere cordis desiderium, illúdque Deo dicere, atque manifestare: sed hæc pertinent ad intellectum, & non ad voluntatem, ergo oratio est potiùs actus intellectus, quàm voluntatis.

Tum quia oratio mentalis est locutio mentis, sicut oratio vocalis est locutio oris, sed locutio mentis ad intellectum pertinet, & non ad voluntatem, ergo.

- Tum quia sæpe orans suadet, vt rem desideratam impetret, suadere autem rationis est, non voluntatis, cuius est desiderare, ergo.

Tum demum, si oratio esset actus voluntatis, maximè

maximè esset desiderium obtinendi rem postulatam: at constat desiderium non esse orationem, quia non est petitio, multa enim desideramus ab aliis fieri, quæ interdum nolumus ab eis petere, ergo oratio propriè non est actus voluntatis, sed intellectus.

Dices, oratio est Religionis actus: at Religio est virtus, quæ in voluntate sedem habet, ergo.

Respondeo, nihil referre, quòd oratio sit Religionis actus, & Religio sit virtus in voluntate sedem habens, quia virtus quæ in vna potentia insidet, non solùm functiones illius potentiæ, in qua inhæret, sed etiam aliarum potentiarum opera præstat.

QVÆSTIO V.

Vtrùm oratio sit virtus?

NONNVLLI propter eius excellentiam, & vim qua pollet, & præstat aliis, vsúmque necessarium ad salutem, censent eam esse virtutem.

At D. Thomas communiter receptus in 2. 2. q. 83. art. 3. affirmat eam esse virtutis actum, & officium, non virtutem, quia à nobilissimis virtutibus. s. fide, spe, & charitate elicitur, vt author est D. August. ad Probam, de orando Deo. Quare omnia Sanctorum dicta, quibus eam appellant virtutem, intelligenda sunt per figuram metonymiam, qua effectus pro causa, vel contra, causa pro effectu sumitur.

QVÆ

QVÆSTIO VI.

Vtrùm oratio ſit proprius, & elicitus actus Religionis?

Respondeo affirmatiuè. Et ratio eſt, quia ad Religionem pertinet reuerentiam, & honorem Deo exhibere, ergo omnia illa ad Religionem ſpectant, per quæ Dei honor, & reuerentia exhibetur, talis autem eſt oratio, qua homo ſubiicit ſe Deo, teſtatúrque orando ipſum eſſe ſupremum rerum omnium authorem, qui omnia creauit, & creata conſeruat, & regit: immo etiam credit eſſe veracem, & fidelem in implendo quod promiſit: ideo enim in omnibus eius auxilium implorat, quia ex eius nutu cuncta dependent, quæ extra ipſum exiſtunt. Nam qui ab alio aliquid petit, eo ipſo oſtendit ſe inopem, & illius ope indigere, & illi tanquam ſuperiori, & potentiori ſe ſubmittit.

Deinde teſtatur ipſum omnia ſcire in particulari, omnium habere prouidentiam, omnia poſſe, omnium miſereri, &c. Ex quo fit, vt qui orat Deum, eo ipſo latriæ cultum, & honorem tribuat: nam ab eo precatur, & petit veniam peccatorum, omnis mali depulſionem, cœleſtia, ſempiterna, ac demum omnia bona, ergo Deum agnoſcit omnium bonorum authorem, & largitorem, cùm profiteatur eum ſupremum omnium dominium habere. Ita D. Thom. 2.2.q.83.art.3.

Obiicies, Religionis eſt honorem, & cultum Deo

Deo debitum exhibere, sed qui orat, sæpenumero non recordatur gloriæ,aut cultus diuini, ergo oratio non est actus Religionis.

Respondeo, vt oratio sit actus Religionis satis est, quòd actus orationis, quantum est ex se respiciat gloriam diuinam, ita vt si quis recordaretur, per illum posset excitari ad recognoscendam diuinam Maiestatem,atque adeò ad retribuendum Deo gloriam.

Deinde qui orat, eo ipso habet voluntatem petendi à Deo rem decentem, & hoc satis est, vt ille actus sit Religionis, etiam si ille nihil actu cogitet tunc de cultu Dei in actu signato, quia satis est, quòd in actu exercito velit verum cultum de, quo cogitat,prudenter iudicando Deum esse orandum.

Dices, oratio est actus spei, ergo non est actus Religionis. Probo consequentiam,quia idem actus non potest esse plurium virtutum.

Respondeo primò, quòd licèt idem actus non possit immediatè elici à pluribus virtutibus, quia non potest habere plures rationes formales specificas, potest tamen à pluribus virtutibus imperari.

Secundò respondeo, quòd oratio explicitè, & formaliter est actus spei, implicitè tamen est actus Religionis, quia qui orat exprefsè non intendit Deum honorare, sed gratiam imperrare, implicitè tamen Deo maximum honorem impendit, quia per orationem homo se subiicit Deo, profitetúrque orando se eo indigere, sicut authore suorum bonorum.

QVÆ

QVÆSTIO VII.

Vtrùm oratio quæ ex aliquo timore proficiscitur, sit actus Religionis? v. g. nauigantes timentes naufragium orant Deum, magnáque ei munera promittunt, dubium est, an talis oratio sit actus Religionis?

ET quidem certum est orationem, quæ ex metu filiali proficiscitur esse actum Religionis, vt rectè monet D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 2.

QVÆSTIO VIII.

Sed dubium est, quando oratio proficiscitur ex timore seruili.

SVNT qui negant, quia talis oratio non proficiscitur ex pietate, qua orans vult honorem Deo exhibere, ergo non est actus Religionis. Verùm hæc sententia non mihi placet, quia talis oratio ex genere suo pertinet ad Religionem, cùm sit protestatiua ex sua natura excellentiæ, & virtutis existentis in eo, cui fit oratio, nec timor adiunctus mutat conditionem ipsius, vt habetur ex Concil. Trid. sess. 6. c. 8. ergo si talis actus sublato metu, est actus Religionis, similiter erit existente metu.

QVÆ

QVÆSTIO IX.

Vtrùm oratio ſit actus ſupernaturalis.

RESPONDEO quòd ſic. Et ratio eſt, quia vt oratio fiat, ſicut oportet, neceſſariò requirit ſupernaturale auxilium gratiæ. Ergo eſt actus ſupernaturalis. Antecedens patet, primò, ex illo Io. 15. Sine me nihil poteſtis facere. Et ex illo Paul. 2. Cor. 3. Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, &c. Quæ loca maximè comprehendunt orationem, quæ non ſolùm magni momenti eſt, ſed etiam neceſſaria eſt ad ſalutem.

Secundò patet ex illo eiuſdem ad Rom. 8. Spiritus adiuuat infirmitatem noſtram, nam quid oremus ſicut oportet neſcimus, ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis, gemitibus inenarrabilibus, id eſt, poſtulare nos facit, & docet, nimirum tribuendo poſtulandi vim. Qui autem ſcrutatur corda, id eſt Deus, ad quem oramus, ſcit, ideſt, approbat vt D. Th. exponit, quid deſideret Spiritus, id eſt, quòd deſiderare nos facit, quia ſecundùm Deum poſtulat pro ſanctis, id eſt, facit ſanctos, ſeu fideles poſtulare iuxta diuinum beneplacitũ, quod eſt orare ſicut oportet. Vnde D. Chryſ. hom. 38. in Gen. ait, quòd gratia preces noſtras ſemper præuenit. Et lib. 2. de orando Deum. Illud, inquit, auſculta, ſuper vires hominis eſt, miſcere cum Deo colloquium, niſi adſit vis, & actus Spiritus ſancti, ſed oportet illo præſente, ſanctíſque conatibus auxiliante, ita domum ingredi, & flectere genua, poſtremò orare, ac deprecari.

cari. Et mellifluus Doctor Bernardus, Tepida eſt oratio, niſi eam præcedat inſpiratio. Ergo vt oratio fiat ſicut oportet, neceſſarium eſt ſupernaturale auxilium Spiritus ſancti. Conſequentia verò eſt D. Thomæ, & omnium Theologorum ſententia, qui ex hoc fundamento colligunt actus fidei, ſpei, & charitatis eſſe ſupernaturales, quia ſine Spiritus ſancti motione, & adiutorio fieri non poſſunt ſicut oportet.

QVÆSTIO X.

An vt oratio ſit actus ſupernaturalis, gratia iuſtificans requiratur.

Respondeo non requiri. Ratio eſt, quia virtus orationis ad impetrandum non fundatur in gratia hominis ſicut virtus merendi, ſed in miſericordia diuina, & verbo eius; ſed miſericordia diuina maximè ad peccatores reſpicit, licèt ex iuſtitia quidem nihil Deus illis debeat, vt rectè monet D. Thomas 2.2.q.83.ar.16.

Tum quia oratio eſt vnum ex potentiſſimis, & præſtantiſſimis mediis ad impetrandum à Deo gratiam iuſtificantem.

Tum quia licèt Deus libentiùs audiat iuſtos quàm peccatores, tamen ſi peccatores petant bona conducibilia ad ſalutem, ſemper exaudiuntur à Deo dummodo aliqua ex conditionibus neceſſariò requiſitis ad impetrandum non deficiat, vt optimè docet D. Thom. loco ſuprà citato. Vnde D. Chryſoſtomus ſuper illa verba Matt. 7. Omnis enim qui petit, accipit,

accipit, expresſè dicit illam promiſſionem non ſolùm ad iuſtos ſed etiam ad peccatores pertinere, quod colligit ex illa particula, *omnis*, quæ vniuerſalis eſt.

Huic etiam fauet illud Lucæ 18. vbi de publicano peccatore dicitur, quòd deſcendit iuſtificatus in domum ſuam: ergo vt oratio ſit actus ſupernaturalis, ſufficit actualis motio Spiritus ſancti, etiam ſi habitus gratiæ iuſtificantis non interueniat.

QVÆSTIO XI.

Vtrùm oratio ſit actus nobiliſſimus.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio huius eſt, quia oratio eſt maxima participatio æternæ fœlicitatis, quę in hac vita eſſe poteſt, vnde non immeritò beatitudo huius vitæ cenſeri poſſit. Quare D. Auguſt. in Pſal. 148. præſentem vitam ait debere eſſe præparationem quandam ad æternam, vt ſicut illa conſiſtit in perpetua viſione, & laude Dei, ita hæc quoad fieri poſſit illam imitetur. Et in libro de moribus Eccleſ. cap. 31. beatiſſimos vocat eos, qui perfectum hunc orationis gradum conſequuntur.

Tum quia oratio eſt diuturnum, & familiare colloquium cum Deo, quod eſt omnium maximum, quod de oratione dici poteſt. Vnde D. Chryſoſt. in quadam homilia ait. Conſidera quanta eſt tibi conceſſa fœlicitas, quanta gloria attributa, orationibus fabulari cum Deo, cum Chriſto miſcere colloquia. Et in libro de orando Deum. Per orationem An-

gelis copulamur,& societatem quam cum animantibus habemus,procul effugere videmur. Angelorum est deprecatio interim eorum superans dignitatem, siquidem maius est Angelorum dignitate, colloquium miscere cum Deo. Et rursus quis non obstupescat,& admiretur tantam benignitatem, & beneuolentiam, quam in nos homines declarat Deus, qui nobis tantum honoris largiatur, vt dignos nos habuerit, qui cum ipso colloquamur,nostráque vota apud ipsum deponamus: nam verè cum Deo confabulamur, quoties vacamus deprecationi. Et D.August. in quodam sermone.Grande miraculum,vt homo terra,& cinis, in sua purissima oratione cum Deo fabuletur. Et in tract.de oratione. Quid est oratione præclarius? quid vitæ nostræ vtilius? quid animæ dulcius? quid in nostra religione sublimius? Oratio est quæ cœlum penetrat, nubes trãsit,Dei aures attingit. Oratio est,qua vniuersa desideria nostra in conspectu maiestatis eius effundimus.Et in quodam sermone ait. Oratio est animæ sanctæ præsidium, Angelo bono solatium, diabolo supplicium,gratum Deo obsequium.

Tum demum, quia oratio supremum Dei cultum interiorem continet, & exercitium optimarum virtutum iuxta illud Isaaci apud Cassian. collat.nona.Sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita nisi huius culmine omnia fuerint colligata, atque compacta, nullo modo firma poterunt,vel stabilia permanere. Vnde D.Augustinus. O oratio sancta,columba sanctarum virtutum, deitatis scala, Angelorum cognata, fundamentum fidei, beatus qui te amat, sed beatior qui te frequentat.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XII.

Vtrùm oratio ſit commendabilis.

RESPONDEO affirmatiuè, vt conſtat ex multis Sacræ ſcripturæ locis. Eccleſ. 18. dicitur, Non impediaris orare ſemper. Ierem. 33. Clama ad me, ego exaudiam te, dicit Dominus, & annunciabo tibi grandia, quæ neſcis. Et Pſalmo 144. Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & ſaluos faciet eos. Et Pſal. 5. Quoniam ad te orabo Domine, manè exaudies vocẽ meam. Et Pſal. 33. Exquiſiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Et Pſal. 37. Subditus eſto Domino, & ora eum. Et 1. Mach. 5. Et nunc clamemus in cœlum. Et Tob. 12. Bona eſt oratio cum ieiunio. Et Lucæ 11. Petite, & dabitur vobis. Et Matth. 26. Vigilate, & orate. Vnde D. Auguſt. Non tamen hortaretur, vt peteremus, niſi dare vellet: erubeſcat humana pigritia, plus vult ille dare, quàm nos accipere: plus vult ille misereri, quàm nos à miſeria liberari. Item ad Rom. 12. Orationi inſtantes. Ad Coloſ. Orationi inſtate, vigilantes in ea. 1. ad Theſſ. 5. Sine intermiſſione orate. Iacobi 5. Orate pro inuicem vt ſaluemini. Et 1. Petr. 4. Vigilate in orationibus.

Huic fauet exemplum Chriſti, qui licèt oratione non indigeret, cùm per ſe omnia poſſet, tamen vt daret nobis exemplum orandi, ſæpiſſime oraſſe legitur, & vitam ſuam non ſolùm in cœna, & in horto, ſed etiam in cruce orando conſummaſſe. De

eius oratione habetur Matth. 14. Dimissa turba áscendit in montem solus orare. Et cap. 26. Sedete hîc, donec vadam illuc, & orem: progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans, & dicens: Pater mi. Et paulo pòst. Iterum secundò abiit, & orauit dicens: Pater mi, &c. Et subditur. Et orauit tertiò eundem sermonem dicens. Item Marc. 1. Diluculò valdè surgens egressus abiit in desertum locum, ibíque orabat. Item Lucæ 4. Iesu baptizato, & orante apertum est cœlum. Et cap. 6. Factum est in diebus illis, exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et cap. 9. Facta est species vultus eius altera, dum oraret. Et cap. 11. Factum est, cùm esset in loco quodam orans, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum: Domine doce nos orare. Et cap. 22. Et factus in agonia prolixiùs orabat. Et cap. 23. Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt. Item Ioannis 12. Pater saluifica me ex hac hora. Et eiusdem cap. 17. Et subleuatis oculis in cœlum dixit: Pater venit hora, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te.

Huic etiam fauent exempla sanctorum: Legitur Luc. 2. de Anna quòd non discedebat de templo ieiuniis, & obsecrationibus seruiens die, ac nocte. Et Act. 1. Erant omnes perseuerantes in oratione vnanimiter cum mulieribus, & Maria matre IESV & fratribus eius. Et cap. 10. Ascendit Petrus in superiora domus, vt oraret. Et de beato Martino legitur, quòd etiam moriens inuictum ab oratione spiritum non relaxabat. Et de Paulo primo Eremita legitur, quòd mortuus quasi orabat, vnde habuit signum orantis, ore, & manibus in cœlum erectis, cùm inueniretur sanctum cadauer eius appodiatum

arbori

arbori à beato Antonio, qui de eo ait. Patet quàm aſſiduè, quantúmque oraret Deum viuus, qui non deſinit orare mortuus. Et Iacobus Alphæi ex aſſiduitate orandi contraxerat in genibus ſuis duritiam calemorum. Et S. Bartholomæus Apoſtolus centies in die,& centies in nocte ante Deum genua flectebat.

QVÆSTIO XIII.

Vtrùm oratio ſit fructifera.

RESPONDEO eſſe fructiferam, quod adeò eſt certum ex ſcripturis, vt ſuperuacaneum ſit illud probare, nam vtrumque teſtamentum plenum eſt fructibus, quos Spiritus ſanctus proponit orationis,cuius tanta eſt vis,& efficacia, vt vllũ huius vitæ malum extet tam grande, quod orationis virtute profligari non poſſit:neque vllum rurſus tam illuſtre bonum,quod eius ope,& Dei bonitate impetrare, & aſſequi non poſſimus, iuxta illam celebrem Chriſti promiſſionem Ioannis 15.Quodcunque volueritis,petetis,& fiet vobis.Et iterum,Amẽ dico vobis, ſi quid petieritis Patrem, in nomine meo,dabit vobis. Immo oratio eſt medium, quo Deus hominibus beneficiá in vniuerſum conferre decreuit,ſiue ſpiritualia illa ſint, ſiue corporalia. Quare ſemper quando Deus promittit bonũ aliquod hominibus dare, ſubintelligitur conditio, modò ipſi illud petant: quod eſt adeò verum, vt notat D.Gregorius ſuper cap.4. Ioannis quòd promittit Deus filio ſuo homini daturum ſe gentes,

modò eius oratio præcedat, vt patet Psalm. 2. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, &c. Quod & Christus significauit Ioánis 4. quando dixit Samaritanæ: Si scires donum Dei, & quis est qui loquitur tecum, tu forsitan petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Vnde meritò à Chrysostomo lib. 1. De orando Deum, Oratio basis, & radix omnis virtutis appellatur. & lib. 2. illam vocat omnis virtutis caput. Et iterum. Nequaquam inquit, aberrabit à vero, si quis affirmet deprecationem esse causam omnis iustitiæ, & virtutis. Et Cassianus collat. 9. cap. 1. dicit orationem esse cum omnibus virtutibus connexam. Et D. Bernardus in quodam sermone inquit. Noli vilipendere orationem tuam, quoniam ille quem oras, non vilipendit eam, sed antequam egrediatur de ore tuo, ipse eam scribit in libro suo. Et in libro medit. Vnum indubitanter sperare debemus: aut dabit nobis quod petimus, aut quod nouit esse vtilius. Et D. Bonauentura de processu Religionis lib. 7. cap. 11. Valde dicit delectari Deum in oratione propter multiplicem orantis vtilitatem, scilicet, Vt Deo indesinenter inhæreat, vt beneficia Dei multipliciùs experiatur, vt abundanti deuotione in amorem Dei crescat. Glossa etiam super illud Psal. Intret postulatio mea in conspectu tuo Domine, inquit. Virtus magna puræ orationis hic experitur; quæ quasi quædam persona ad Deum intrat, & mandatum peragit, quò caro nequit peruenire. Et D. Augustinus, Magna virtus orationis, quæ effusa in terra, operatur in cælo. Et D. Hieronymus in cap. Importunè. de pœnit. dist. 1. ait, Deus ipse, qui nullius extra se superari viribus potest; publicani precibus vincitur.

vincitur. Per hanc populus Israeliticus orante Moyse, vicit, sicut & eo orationem remittente, vincebatur.

Obijcies, oramus aliquem, vt voluntatem eius ad id agendum, quod petimus flectamus; at voluntas Dei est immutabilis, & inflexibilis iuxta illud Zach. 1. Ego Deus, & non mutor. Et illud Num. 21. Non enim Deus homo est, vt mentiatur, nec filius hominis vt mutetur, ergo oratio est inutilis, & infructifera.

Respondeo, quòd oratio homini prodest, non quidem immutando diuinam voluntatem, nam hoc est impossibile, sed impetrando à Deo, quod ipse media oratione adimplendum esse ab æterno disposuit. Multa enim disposuit Deus facere media oratione, sicut etiam medijs alijs secundis, vt constat. 3. Reg. 3. vbi dixit Deus Salomoni. Quia postulasti tibi sapientiam, ecce dedi tibi cor sapiens, & intelligens. Et Isai. 38. dicitur, Deum Ezechiæ propter suam orationem vitę tempus produxisse. Et Ionæ 3. Niniuitis propter eandē causam impunitatem concessisse. Et ideo Christus noster monebat Matth. 7. Petite, & accipietis, quærite, & inuenietis, quod non diceret, nisi oratio esset aliquo modo causa obtinendi, quod petimus. Et Iacobi 4. dicitur. Non habetis propter quod non postulatis, petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis; ergo non obstante æterno decreto, potest esse oratio vna ex causis ad effectum. Vnde D. Aug. serm. 1. de Sancto Stephano ait, quòd si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Et D. Prosper lib. 2. de vocatione gentium inquit. Quamuis quod statuit Deus, nulla

possit ratione non fieri, studia tamen non tolluntur orandi, nec per electionis propositum liberi arbitrij deuotio relaxatur, cùm implendæ voluntatis Dei ita sit præordinatus effectus, vt per laborem operum, per instantiam supplicationum, per exercitia virtutum fiant incrementa meritorum. Quod confirmat testimonio Angeli Tob. 6. qui priùs dixit Tobiæ, & Saræ. Surgite, & deprecamini Deum, vt detur vobis misericordia, & sanitas. & postea rationem reddit, tibi enim destinata est ante sæcula, & tu sanabis eam.

Verùm vt res hæc meliùs intelligatur, obseruandum est, quòd duobus modis vult Deus aliquid facere: vno modo simpliciter, & absolutè, ita vt ad id volendum, non determinetur ab operibus nostris, & hanc voluntatem nos non possumus mutare, nec in aliam flectere, de quo procedit illud Iacobi 1. Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Et illud quod dixit Samuel: Porrò triumphator in Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur, nec vt homo, vt agat pœnitentiam.

Alio modo vult Deus aliquid facere conditionatè iuxta exigentiam nostrorum operum, vt si bona sint, dabit præmium, è contra, si mala, pœnam. & hanc voluntatem dicitur mutare secundùm nostram mutationem, si enim heri ob peccatum eram in ira Dei ad gehennam ordinatus, & tamen per pœnitentiam hodie resipisco, mutat Deus sententiam, iuxta illud Hierem. 26. Noli subtrahere verbum, si fortè audiat, & conuertatur vnusquisque à via sua mala, & pœniteat me mali, quod cogito facere eis propter malitiam studiorum

diorum

diorum suorum. Et illud eiusdem cap. 18. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam à malo, quod cogitaui, vt facerem eis. Vnde D. Gregorius à Gratiano relatus in cap. Noui. de pœnit. dist. 2. Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris emendare delictum. Sicut igitur per opera pœnitentiæ sumus causa, vt Deus det, quod optamus, quod nobis non orantibus non daret. Quod fit absque omni mutatione reali ipsius Dei.

QVÆSTIO XIV.

Dices, si Deus ab æterno, & ante orationem præuisam habuit voluntatem dandi, & illa est per se sufficiens, cur postulet orationem, vt necessariam ad effectum?

RESPONDEO id facere Deum ob generalem rationem, qua vult operari per causas secundas, quantum commodè potest: & in operibus gratiæ vult cooperationem hominis, vbi locum habere potest, nam vbi non potest, ipse solus operatur. Vnde D. Augustinus in libro de bono perseuerantiæ cap. 17. ait. Deum alia danda etiam non orantibus, sicut initium fidei; alia non nisi orantibus præparasse, sicut vsque in finem perseuerantiam. Et D. Prosper lib. 2. de vocatione gentium cap. vltimo docet Deum hoc ordinasse propter commodum nostrum, nimirum, vt non solùm

secundùm

ſecundùm propoſitum Dei, ſed etiam ſecundùm merita noſtra coronemur.

QVÆSTIO XV.

Quot, & quinam ſint fructus orationis.

RESPONDEO, 30. Primus orationis fructus, eſt inſigne Religionis argumentũ, oratione enim homo ſe vnit Deo, ſeipſum ei ſubiicit, authorem bonorum agnoſcit, in omni neceſſitate vnicum eſſe refugium profitetur. Vnde incenſo comparatur, quo Religioſus actus Deo exhibetur.

2. Orationis fructus eſt, quòd à iuſto facta, meritoria eſt maioris gratiæ, & gloriæ.

3. Eſt ſatisfactio pro peccatis. Vnde D. Auguſt. in lib. de oratione Dominica inquit. Neceſſaria eſt nobis quotidiana oratio, vt qui quotidie delinquimus, aſſidua orationis ſatisfactione purgemus.

4. Eſt impetratio ſecundùm promiſſiones à Chriſto factas, Matth. 18. Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo. Et eiuſdem cap. 21. Omnia quæcunque petieritis in oratione, credentes accipietis. Et Luc. 11. Petite, & dabitur vobis. Item Ioannis 16. Petite, & accipietis.

5. Oratio ad amorem Dei inflammat, maiorúmque bonorum animam capaciorem reddit, iuxta illud 4. Reg. 1. Deſcendit ignis de cœlo ad orationem Eliæ. Et illud Pſal. 38. Et in meditatione mea exardeſcet ignis.

6. Oratio

6. Oratio mentem illuminat iuxta illud Psal. 33. Accedite ad eum, & illuminamini. Et illud 3. Reg. 3. vbi Salomoni oranti datum est cor sapiens, & intelligens. In cuius rei typum Moyses à colloquio Domini facie resplendente rediit: & Christus orans transfiguratus est, Luc. 9. & Apostoli quoque orantes inflammati sunt Spiritu Sancto. Act. 2. Vnde August. super illud, Erat Petrus in Ioppe orans, Act. 11. ait, Oratione, meliùs soluuntur dubia, quàm inquisitione alia. Et D. Bernardus (vt ipse dicebat) in siluis, & locis desertis, orando plus didicit, quàm studendo.

7. Oratio animam ad Deum eleuat, ita vt terrenis contemptis, quærat cælestia: immò, quò altiùs attollitur, eò minora videntur terrena, ac viliora.

8. Oratio maximam dignitatem animæ conciliat, quæ ad familiare Dei colloquium orando admittitur. Nam si qui cum sapientibus viris colloqui solent, propter assiduam consuetudinem breui sic transmutantur, vt illorum prudentiam referant, quid dicere conuenit de his, qui cum Deo colloquia miscent.

9. Oratio cor hominis tranquillat, iuxta illud 1. Timoth. 1. Obsecro primùm omnium fieri obsecrationes, &c. vt quietam, & tranquillam vitam agamus.

10. Oratio cor hominis confortat secundùm illud Lucæ 22. Positis genibus orabat dicens: Pater mi, &c. & subditur: apparuit autem illi Angelus de cælo confortans eum.

11. Oratio fiduciam accedendi ad Deum tribuit. Nam quò frequentiùs ad Deum accedimus, eò confidentiùs

cari. Et mellifluus Doctor Bernardus, Tepida est oratio, nisi eam præcedat inspiratio. Ergo vt oratio fiat sicut oportet, necessarium est supernaturale auxilium Spiritus sancti. Consequentia verò est D. Thomæ, & omnium Theologorum sententia, qui ex hoc fundamento colligunt actus fidei, spei, & charitatis esse supernaturales, quia sine Spiritus sancti motione, & adiutorio fieri non possunt sicut oportet.

QVÆSTIO X.

An vt oratio sit actus supernaturalis, gratia iustificans requiratur.

RESPONDEO non requiri. Ratio est, quia virtus orationis ad impetrandum non fundatur in gratia hominis sicut virtus merendi, sed in misericordia diuina, & verbo eius; sed misericordia diuina maximè ad peccatores respicit, licèt ex iustitia quidem nihil Deus illis debeat, vt rectè monet D. Thomas 2.2.q.83.ar.16.

Tum quia oratio est vnum ex potentissimis, & præstantissimis mediis ad impetrandum à Deo gratiam iustificantem.

Tum quia licèt Deus libentiùs audiat iustos quàm peccatores, tamen si peccatores petant bona conducibilia ad salutem, semper exaudiuntur à Deo dummodo aliqua ex conditionibus necessariò requisitis ad impetrandum non deficiat, vt optimè docet D. Thom. loco suprà citato. Vnde D. Chrysostomus super illa verba Matt. 7. Omnis enim qui petit, accipit,

accipit, expressè dicit illam promissionem non solùm ad iustos sed etiam ad peccatores pertinere, quod colligit ex illa particula, *omnis*, quæ vniuersalis est.

Huic etiam fauet illud Lucæ 18. vbi de publicano peccatore dicitur, quòd descendit iustificatus in domum suam: ergo vt oratio sit actus supernaturalis, sufficit actualis motio Spiritus sancti, etiam si habitus gratiæ iustificantis non interueniat.

QVÆSTIO XI.

Vtrùm oratio sit actus nobilissimus.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio huius est, quia oratio est maxima participatio æternæ fœlicitatis, quę in hac vita esse potest, vnde non immeritò beatitudo huius vitæ censeri possit. Quare D. August. in Psal. 148. præsentem vitam ait debere esse præparationem quandam ad æternam, vt sicut illa consistit in perpetua visione, & laude Dei, ita hæc quoad fieri possit illam imitetur. Et in libro de moribus Eccles. cap. 31. beatissimos vocat eos, qui perfectum hunc orationis gradum consequuntur.

Tum quia oratio est diuturnum, & familiare colloquium cum Deo, quod est omnium maximum, quod de oratione dici potest. Vnde D. Chrysost. in quadam homilia ait. Considera quanta est tibi concessa fœlicitas, quanta gloria attributa, orationibus fabulari cum Deo, cum Christo miscere colloquia. Et in libro de orando Deum. Per orationem An-

gelis copulamur,& societatem quam cum animantibus habemus,procul effugere videmur. Angelorum est deprecatio interim eorum superans dignitatem, siquidem maius est Angelorum dignitate, colloquium miscere cum Deo. Et rursus quis non obstupescat,& admiretur tantam benignitatem, & beneuolentiam, quam in nos homines declarat Deus, qui nobis tantum honoris largiatur, vt dignos nos habuerit, qui cum ipso colloquamur,nostráque vota apud ipsum deponamus: nam verè cum Deo confabulamur, quoties vacamus deprecationi. Et D.August. in quodam sermone.Grande miraculum,vt homo terra,& cinis, in sua purissima oratione cum Deo fabuletur. Et,in tract.de oratione. Quid est oratione præclarius? quid vitæ nostræ vtilius? quid animæ dulcius? quid in nostra religione sublimius? Oratio est quæ cœlum penetrat, nubes trãsit,Dei aures attingit. Oratio est,qua vniuersa desideria nostra in conspectu maiestatis eius effundimus.Et in quodam sermone ait. Oratio est animæ sanctæ præsidium, Angelo bono solatium, diabolo supplicium,gratum Deo obsequium.

Tum demum, quia oratio supremum Dei cultum interiorem continet, & exercitium optimarum virtutum iuxta illud Isaaci apud Cassian. collat.nona.Sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita nisi huius culmine omnia fuerint colligata, atque compacta, nullo modo firma poterunt,vel stabilia permanere. Vnde D.Augustinus. O oratio sancta, columba sanctarum virtutum, deitatis scala, Angelorum cognata, fundamentum fidei, beatus qui te amat, sed beatior qui te frequentat.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XII.

Vtrùm oratio sit commendabilis.

RESPONDEO affirmatiuè, vt constat ex multis Sacræ scripturæ locis. Eccles. 18. dicitur, Non impediaris orare semper. Ierem. 33. Clama ad me, ego exaudiam te, dicit Dominus, & annunciabo tibi grandia, quæ nescis. Et Psalmo 144. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Et Psal. 5. Quoniam ad te orabo Domine, manè exaudies vocē meam. Et Psal. 33. Exquisiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Et Psal. 37. Subditus esto Domino, & ora eum. Et 1. Mach. 5. Et nunc clamemus in cœlum. Et Tob. 12. Bona est oratio cum ieiunio. Et Lucæ 11. Petite, & dabitur vobis. Et Matth. 26. Vigilate, & orate. Vnde D. August. Non tamen hortaretur, vt peteremus, nisi dare vellet: erubescat humana pigritia, plus vult ille dare, quàm nos accipere: plus vult ille misereri, quàm nos à miseria liberari. Item ad Rom. 12. Orationi instantes. Ad Colos. Orationi instate, vigilantes in ea. 1. ad Thess. 5. Sine intermissione orate. Iacobi 5. Orate pro inuicem vt saluemini. Et 1. Petr. 4. Vigilate in orationibus.

Huic fauet exemplum Christi, qui licèt oratione non indigeret, cùm per se omnia posset, tamen vt daret nobis exemplum orandi, sæpissime orasse legitur, & vitam suam non solùm in cœna, & in horto, sed etiam in cruce orando consummasse. De

eius oratione habetur Matth. 14. Dimissa turba ascendit in montem solus orare. Et cap. 26. Sedete hîc, donec vadam illuc, & orem: progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans, & dicens: Pater mi. Et paulo pòst. Iterum secundò abiit, & orauit dicens: Pater mi, &c. Et subditur. Et orauit tertiò eundem sermonem dicens. Item Marc. 1. Diluculò valdè surgens egressus abiit in desertum locum, ibíque orabat. Item Lucæ 4. Iesu baptizato, & orante apertum est cœlum. Et cap. 6. Factum est in diebus illis, exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et cap. 9. Facta est species vultus eius altera, dum oraret. Et cap. 11. Factum est, cùm esset in loco quodam orans, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum: Domine doce nos orare. Et cap. 22. Et factus in agonia prolixiùs orabat. Et cap. 23. Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt. Item Ioannis 12. Pater saluifica me ex hac hora. Et eiusdem cap. 17. Et subleuatis oculis in cœlum dixit: Pater venit hora, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te.

Huic etiam fauent exempla sanctorum: Legitur Luc. 2. de Anna quòd non discedebat de templo ieiuniis, & obsecrationibus seruiens die, ac nocte. Et Act. 1. Erant omnes perseuerantes in oratione vnanimiter cum mulieribus, & Maria matre Iesv & fratribus eius. Et cap. 10. Ascendit Petrus in superiora domus, vt oraret. Et de beato Martino legitur, quòd etiam moriens inuictum ab oratione spiritum non relaxabat. Et de Paulo primo Eremita legitur, quòd mortuus quasi orabat, vnde habuit signum orantis, ore, & manibus in cœlum erectis, cùm inueniretur sanctum cadauer eius appodiatum

arbori à beato Antonio, qui de eo ait. Patet quàm assiduè, quantúmque oraret Deum viuus, qui non desinit orare mortuus. Et Iacobus Alphæi ex assiduitate orandi contraxerat in genibus suis duritiam calemorum. Et S. Bartholomæus Apostolus centies in die,& centies in nocte ante Deum genua flectebat.

QVÆSTIO XIII.

Vtrùm oratio sit fructifera.

RESPONDEO esse fructiferam, quod adeò est certum ex scripturis, vt superuacaneum sit illud probare, nam vtrumque testamentum plenum est fructibus, quos Spiritus sanctus proponit orationis,cuius tanta est vis,& efficacia, vt vllũ huius vitæ malum extet tam grande, quod orationis virtute profligari non possit:neque vllum rursus tam illustre bonum,quod eius ope,& Dei bonitate impetrare, & assequi non possimus, iuxta illam celebrem Christi promissionem Ioannis 15.Quodcunque volueritis,petetis,& fiet vobis.Et iterum,Amē dico vobis, si quid petieritis Patrem, in nomine meo,dabit vobis. Immo oratio est medium, quo Deus hominibus beneficiá in vniuersum conferre decreuit,siue spiritualia illa sint, siue corporalia. Quare semper quando Deus promittit bonũ aliquod hominibus dare, subintelligitur conditio, modò ipsi illud petant: quod est adeò verum, vt notat D.Gregorius super cap.4. Ioannis quòd promittit Deus filio suo homini daturum se gentes,

modò eius oratio præcedat, vt patet Psalm. 2. Postula à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam, &c. Quod & Christus significauit Ioãnis 4. quando dixit Samaritanæ : Si scires donum Dei, & quis est qui loquitur tecum,tu forsitan petiisses ab eo,& dedisset tibi aquam viuam. Vnde meritò à Chrysostomo lib.1.De orando Deum,Oratio basis,& radix omnis virtutis appellatur.& lib. 2. illam vocat omnis virtutis caput. Et iterum. Nequaquam inquit, aberrabit à vero, si quis affirmet deprecationem esse causam omnis iustitiæ,& virtutis. Et Cassianus collat. 9. cap. 1. dicit orationem esse cum omnibus virtutibus connexam. Et D.Bernardus in quodam sermone inquit. Noli vilipendere orationem tuam,quoniam ille quem oras, non vilipendit eam, sed antequam egrediatur de ore tuo,ipse eam scribit in libro suo. Et in libro medit. Vnum indubitanter sperare debemus : aut dabit nobis quod petimus,aut quod nouit esse vtilius.Et D.Bonauentura de processu Religionis lib.7.cap.11. Valde dicit delectari Deum in oratione propter multiplicem orantis vtilitatem , scilicet, Vt Deo indesinenter inhæreat, vt beneficia Dei multipliciùs experiatur,vt abundanti deuotione in amorem Dei crescat.Glossa etiam super illud Psal. Intret postulatio mea in conspectu tuo Domine,inquit. Virtus magna puræ orationis hic experitur, quæ quasi quædam persona ad Deum intrat, & mandatum peragit,quò caro nequit peruenire. Et D.Augustinus, Magna virtus orationis, quæ effusa in terra, operatur in cælo.Et D.Hieronymus in cap. Importunè.de pœnit. dist.1. ait, Deus ipse,qui nullius extra se superari viribus potest, publicani precibus vincitur.

vincitur. Per hanc populus Israeliticus orante Moyse, vicit, sicut & eo orationem remittente, vincebatur.

Obijcies, oramus aliquem, vt voluntatem eius ad id agendum, quod petimus flectamus; at voluntas Dei est immutabilis, & inflexibilis iuxta illud Zach. 1. Ego Deus, & non mutor. Et illud Num. 21. Non enim Deus homo est, vt mentiatur, nec filius hominis vt mutetur, ergo oratio est inutilis, & infructifera.

Respondeo, quòd oratio homini prodest, non quidem immutando diuinam voluntatem, nam hoc est impossibile, sed impetrando à Deo, quod ipse media oratione adimplendum esse ab æterno disposuit. Multa enim disposuit Deus facere media oratione, sicut etiam medijs alijs secundis, vt constat. 3. Reg. 3. vbi dixit Deus Salomoni. Quia postulasti tibi sapientiam, ecce dedi tibi cor sapiens, & intelligens. Et Isai. 38. dicitur, Deum Ezechiæ propter suam orationem vitę tempus produxisse. Et Ionæ 3. Niniuitis propter candē causam impunitatem concessisse. Et ideo Christus noster monebat Matth. 7. Petite, & accipietis, quærite, & inuenietis, quod non diceret, nisi oratio esset aliquo modo causa obtinendi, quod petimus. Et Iacobi 4. dicitur: Non habetis propter quod non postulatis, petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis; ergo non obstante æterno decreto, potest esse oratio vna ex causis ad effectum. Vnde D. Aug. serm. 1. de Sancto Stephano ait, quòd si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Et D. Prosper lib. 2. de vocatione gentium inquit. Quamuis quod statuit Deus, nulla

possit ratione non fieri, studia tamen non tolluntur orandi, nec per electionis propositum liberi arbitrij deuotio relaxatur, cùm implendæ voluntatis Dei ita sit præordinatus effectus, vt per laborem operum, per instantiam supplicationum, per exercitia virtutum fiant incrementa meritorum. Quod confirmat testimonio Angeli Tob. 6. qui priùs dixit Tobiæ, & Saræ. Surgite, & deprecamini Deum, vt detur vobis misericordia, & sanitas. & postea rationem reddit, tibi enim destinata est ante sæcula, & tu sanabis eam.

Verùm vt res hæc meliùs intelligatur, obseruandum est, quòd duobus modis vult Deus aliquid facere: vno modo simpliciter, & absolutè, ita vt ad id volendum, non determinetur ab operibus nostris, & hanc voluntatem nos non possumus mutare, nec in aliam flectere, de quo procedit illud Iacobi 1. Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Et illud quod dixit Samuel. Porrò triumphator in Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur, nec vt homo, vt agat pœnitentiam.

Alio modo vult Deus aliquid facere conditionatè iuxta exigentiam nostrorum operum, vt si bona sint, dabit præmium, è contra, si mala, pœnam. & hanc voluntatem dicitur mutare secundùm nostram mutationem, si enim heri ob peccatum eram in ira Dei ad gehennam ordinatus, & tamen per pœnitentiam hodie resipisco, mutat Deus sententiam, iuxta illud Hierem. 16. Noli subtrahere verbum, si fortè audiat, & conuertatur vnusquisque à via sua mala, & pœniteat me mali, quod cogito facere eis propter malitiam studiorum

diorum suorum. Et illud eiusdem cap. 18. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam à malo, quod cogitaui, vt facerem eis. Vnde D. Gregorius à Gratiano relatus in cap. Noui. de pœnit. dist. 2. Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris emendare delictum. Sicut igitur per opera pœnitentiæ sumus causa, vt Deus det, quod optamus, quod nobis non orantibus non daret. Quod fit absque omni mutatione reali ipsius Dei.

QVÆSTIO XIV.

Dices, si Deus ab æterno, & ante orationem præuisam habuit voluntatem dandi, & illa est per se sufficiens, cur postulet orationem, vt necessariam ad effectum?

RESPONDEO id facere Deum ob generalem rationem, qua vult operari per causas secundas, quantum commodè potest: & in operibus gratiæ vult cooperationem hominis, vbi locum habere potest, nam vbi non potest, ipse solus operatur. Vnde D. Augustinus in libro de bono perseuerantiæ cap. 17. ait. Deum alia danda etiam non orantibus, sicut initium fidei; alia non nisi orantibus præparasse, sicut vsque in finem perseuerantiam. Et D. Prosper lib. 2. de vocatione gentium. cap. vltimo docet Deum hoc ordinasse propter commodum nostrum, nimirum, vt non solùm

secundùm

secundùm propositum Dei, sed etiam secundùm merita nostra coronemur.

QVÆSTIO XV.

Quot, & quinam sint fructus orationis.

RESPONDEO, 30. Primus orationis fructus, est insigne Religionis argumentũ, oratione enim homo se vnit Deo, seipsum ei subiicit, authotem bonorum agnoscit; in omni necessitate vnicum esse refugium profitetur. Vnde incenso comparatur, quo Religiosus actus Deo exhibetur.

2. Orationis fructus est, quòd à iusto facta, meritoria est maioris gratiæ, & gloriæ.

3. Est satisfactio pro peccatis. Vnde D. August. in lib. de oratione Dominica inquit. Necessaria est nobis quotidiana oratio, vt qui quotidie delinquimus, assidua orationis satisfactione purgemus.

4. Est impetratio secundùm promissiones à Christo factas, Matth. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo. Et eiusdem cap. 21. Omnia quæcunque petieritis in oratione, credentes accipietis. Et Luc. 11. Petite, & dabitur vobis. Item Ioannis 16. Petite, & accipietis.

5. Oratio ad amorem Dei inflammat, maiorúmque bonorum animam capaciorem reddit, iuxta illud 4. Reg. 1. Descendit ignis de cœlo ad orationem Eliæ. Et illud Psal. 38. Et in meditatione mea exardescet ignis.

6. Oratio mentem illuminat iuxta illud Psal. 33. Accedite ad eum, & illuminamini. Et illud 3. Reg. 3. vbi Salomoni oranti datum est cor sapiens, & intelligens. In cuius rei typum Moyses à colloquio Domini facie resplendente rediit: & Christus orans transfiguratus est, Luc. 9. & Apostoli quoque orantes inflammati sunt Spiritu Sancto. Act. 2. Vnde August. super illud, Erat Petrus in Ioppe orans, Act. 11. ait, Oratione, meliùs soluuntur dubia, quàm inquisitione alia. Et D. Bernardus (vt ipse dicebat) in siluis, & locis desertis, orando plus didicit, quàm studendo.

7. Oratio animam ad Deum eleuat, ita vt terrenis contemptis, quærat cælestia: immo quò altiùs attollitur, eò minora videntur terrena, ac viliora.

8. Oratio maximam dignitatem animæ conciliat, quæ ad familiare Dei colloquium orando admittitur. Nam si qui cum sapientibus viris colloqui solent, propter assiduam consuetudinem breui sic transmutantur, vt illorum prudentiam referant, quid dicere conuenit de his, qui cum Deo colloquia miscent.

9. Oratio cor hominis tranquillat, iuxta illud 1. Timoth. 1. Obsecro primùm omnium fieri obsecrationes, &c. vt quietam, & tranquillam vitam agamus.

10. Oratio cor hominis confortat secundùm illud Lucæ 22. Positis genibus orabat dicens: Pater mi, &c. & subditur: apparuit autem illi Angelus de cælo confortans eum.

11. Oratio fiduciam accedendi ad Deum tribuit. Nam quò frequentiùs ad Deum accedimus, eò confidentiùs

confidentiùs ad eum recurrimus.

12. Oratio humilitatem. Deíque timorem conseruat. Nam eum non esse offendendum admonet, à cuius ope, ac benignitate homines in omnibus dependent.

13. Orando exercemus fidem, iuxta illud Pauli ad Roman. 10. Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt.

14. Oratio rerum terrenarum contemptũ parit. Facilè namque vilescunt omnia transitoria, quærenti, & anhelanti cælestia, vt docet D. Aug. lib. 9. confess. cap. 10.

15. Oratio gignit incredibilem animi voluptatem, gaudium, delectationem: facit enim vt homo gustare incipiat, quàm suauis Dominus sit: qua suauitate permoti nonnulli non solùm in oratione pernoctarunt, sed etiam dies noctibus iungentes in oratione læti perdurarunt.

16. Oratio cælestem curiam quasi quadam redolentia delectat iuxta illud Ioannis in Apocal. 5. Habebant phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.

17. Oratio vitam prolongat, iuxta illud Isai. 38. Audiui orationem tuam: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos.

18. Oratio infirmitatem corporis sanat, iuxta illud Eccles. 38. Fili in infirmitate tua ne despicias temetipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. & illud Iacobi vltimo. Oratio fidei sanabit infirmum. De hoc habetur exemplum Num. 12. vbi dicitur quòd per orationem Moysis Maria soror eius sanata est à lepra.

19. Oratio sanat morbos spirituales, iuxta illud Psal. 31.

Psal. 31. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino : & tu remisisti impietatem peccati mei : pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno.

20. Oratio in bello corporali triumphat, iuxta illud Exod. 17. Cùm leuaret manus Moyses, vincebat Israel. Vnde Glossa. Plus valet vnus homo orando, quàm innumeri homines præliando. Plus vetula vna acquirit de cælo vna hora orando, quàm mille milites armati acquirunt de terra longo tempore præliando.

21. Oratio de hostibus spiritualibus triumphat iuxta illud Matth. 26. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. Vbi ait Glossa. Ille solus superatur à tentatione, qui nescit orare. Vnde S. Isidorus lib. 3. de summo bono cap. 7. Hoc est remedium eius qui vitiorum tentamentis æstuat, vt quoties quolibet tangitur vitio, toties se ad orationem subdat : quia frequens oratio vitiorum impugnationem extinguit.

22. Oratio dæmones fugat iuxta illud Matth. 17. & Marc. 9. Hoc genus dæmoniorum non eiicitur nisi per orationem, & ieiunium.

23. Oratio dæmones cruciat. Vnde in legenda S. Bartholomæi Apostoli legitur, quòd quidam dæmon existens in corpore hominis clamabat, Bartholomæe incedunt me orationes tuæ.

24. Oratio ab opprobrio liberat. Vnde Sara filia Raguelis per orationem liberata est opprobrio. Tob. 3.

25. Oratio liberat etiam à mortis periculo, vt Susannam Daniel. 12.

26. Oratio cælum aperit iuxta illud Lucæ 4.

Iesu baptizato & orante apertum est cælum.

27. Oratio cælum claudit, vt patet in oratione Eliæ 3. Reg. 18. & Iacob. vltimo. Multum valet deprecatio iusti assidua, Elias homo erat similis nobis passibilis, & oratione orauit, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex.

28. Oratio Deum placat. Vnde super illud Tob. 3. vbi dicitur quòd tribus diebus, & tribus noctibus non manducauit, neque bibit, sed in oratione persistens cum lachrymis deprecabatur Deum. Dicit Glossa, Orátio Deum lenit, lachryma cogit: hæc vngit, illa pungit. Et Horatius in quadam Epistola ad Cæsarem ait:

Carmine Dij superi placantur.

29. Oratio velut quoddam scutum ab ira Dei protegit, iuxta illud Sap. 18. Properans homo sine querela deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ scutum orationem, & per incensum, deprecationem allegans, restitit iræ. Et ideo Ouidius in lib. 5. de tristitia inquit:

Sæpe Iouem vidi, cùm iam sua mittere vellet
Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

30. Oratio quodammodo tenet Deum, & habet in potestate sua, iuxta illud Exod. 32. Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos. O sancta oratio, tu es illa, quæ vt ita loquar, Deum inuincibilem vincis, & quem totus mundus superare non valet, tu ad tua vota inclinas. Et ideo conqueritur Propheta de negligentibus orare dicens Deo Isai. 64. Non est, qui inuocet nomen tuum: qui consurgat, & teneat te.

QVÆST.

QVÆSTIO XVI.

Vtrùm oratio ſit ad ſalutem neceſſaria.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio eſt, quia vt bene viuamus, fieri non poteſt ſine auxilio Dei, cùm ſcriptum ſit Ioan. 15. Sine me nihil poteſtis facere. Et 2. Cor. 3. Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. At auxilium Dei per orationem neceſſe habemus, ſi bene viuere deſideramus: ergo oratio eſt ad ſalutem neceſſaria.

Hoc ipſum colligitur ex multis ſacræ Scripturæ locis, quibus monemur ſemper orare. Eccleſ. 18. dicitur. Non impediaris orare ſemper. Et Matth. 6. Sic vos orabitis, Pater noſter, &c. Et cap. 7. Petite, & accipietis, quærite, & inuenietis, pulſate, & aperietur vobis. Et 26. Vigilate, & orate. Et Lucæ 18. Oportet ſemper orare, & nunquam deficere. Et cap. 21. Vigilate, omni tempore orantes. Et ad Coloſ. 4. Orationi inſtate, vigilantes in ea. Et 1. ad Theſſ. 5. Sine intermiſſione orate. Et ad Rom. 12. Orationi inſtantes. Et Iacobi 5. Orate pro inuicem vt ſaluemini. Hæc enim, & alia, quibus plena eſt Scriptura ſacra, apertiſſimè docent, omnino neceſſariam eſſe orationem. Vnde Greg. in dialog. & habetur 23. q. 4. Obtineri nequaquàm poſſunt, quæ prædeſtinata non ſunt. Sed ea quæ Sancti viri orando efficiunt, ita prædeſtinata ſunt, vt precibus obtineantur. Nam ipſa quoque perennis Regni prædeſtinatio ita eſt ab omnipotenti

Deo disposita, vt ad hoc electi ex labore perueniant, quatenus postulando, mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante sæcula disposuit donare. Et D. Bonauent. opusc. de perfect. vitæ cap. 5, Reuera, inquit, Christianus orationem non frequentans non solùm est miser & inutilis, quinimo coram Deo fert animam mortuam in viuo corpore. Et in opusc. de processu relig. Vita hominis ait, sine studio deuotionis internæ, sicut fauus sine melle, sicut murus absque temperamento, & sicut cibus absque condimento. Et infrà, Omnis Religio arida, & imperfecta est, & ad ruinam promptior, quæ Spiritum diuinæ suauitatis non quærit; & præcipuum conamen ad cordis studium, & internæ puritatis non impendit. Et Illustrissimus Caiet. 2.2. q. 82. artic. dixit non posse vocari Religiosum, qui saltem semel in die ad huiusmodi exercitium se non transfert. Quomodo namque, inquit, effectus sine causa, finis absque medio, & insularis portus absque nauigatione haberi nequit: sic nec Religio in actu, absque exercitio orationis.

QVÆSTIO XVII.

Vtrùm oratio sit ad salutem necessaria, necessitate medij. Perinde est ac si quæreretur, An oratio sit medium simpliciter necessariũ ad salutem, sicut est pænitentia post peccatum commissum, & votum Baptismi in adultis.

AD

AD hanc quæstionem non minùs arduam, quàm vtilem respondeo, orationem esse ad salutem necessariàm, necessitate medij. Et ratio est, quia constans est omnium sententia, orationem æquè esse necessariam ad salutem, atque bonam, & sanctam vitam, neque hæc abinuicem sciungi possunt, aut debent. Atqui bona, & sancta vita est ad salutem necessaria necessitate medij, ergo eodem modo est necessaria oratio.

Tum quia Diuus Augustinus in lib. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 56. docet tam necessariam esse orationem ad salutem, quàm est necessarium diuinum auxilium: est autem de fide certum, auxilium Dei esse necessarium ad salutem necessitate medij, ergo pari modo est necessaria oratio. Verba autem Diui Augustini sunt ista. Nullum credimus ad salutem venire, nisi Deo inuitante, nullum inuitatum, nisi Deo auxiliante, suam salutem operari, nullum nisi orantem auxilium sibi promereri. Ergo à primo ad vltimum nullus salutem consequitur sine oratione.

Tum quia idem D. Augustinus lib. de bono perseuerantiæ cap. 16. sentit, tam esse necessariam orationem ad salutem, quàm est necessarium perseuerantiæ donum. Atqui omnes fatentur, perseuerantiæ donum esse ad salutem necessarium necessitate medij, ergo eodem modo necessaria est oratio. Verba D. Augustini sunt, quæ sequuntur. Deum alia dare non orantibus, sicut initium fidei; alia non nisi orantibus præparasse, sicut vsque in nem perseuerantiam.

Pro hoc etiam facit Diuus Chrysostomus lib. 1. de orando Deum, vbi sic ait. Quemadmodum

corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profectò mortuum est, ac fœtidum: sic anima nisi seipsam incitet ad orandum, mortua est, ac misera ac grauiter olens.

QVÆSTIO XVIII.

Vtrùm oratio cadat sub præcepto diuino.

NOnnvlli, teste Ioanne Medina tractatu de oratione, quæstione de necessitate orandi, negant dari tale præceptum diuinum speciale de oratione.

Alij verò affirmant orationem non cadere sub præcepto diuino, nisi tantùm ex suppositione, tunc scilicet quando res quæ postulatur cadit sub præcepto, nec aliter quàm media oratione potest obtineri.

Sed cæteri communi consensu censent orationem positam esse sub pręcepto diuino. Ratio huius est, quia media ad æternam salutem necessaria, sunt nobis iure diuino præcepta: atqui oratio vt dictum est, est medium ad salutem necessarium, ergo de oratione datur præceptum iuris diuini.

Maior propositio est illius omniscij, & omni pietate insignis Diui Thomæ Aquinatis 2. 2. q. 2. ar. 5. & q. 3. ar. 2. & 3. parte q. 68. ar. 1.

Minor verò propositio ex eo constat, quia omnes tenemur æternæ salutis nostræ curam gerere, quod satis ostendit Christus Dominus Matthæi 6. Cùm docens nos non esse de rebus ad huius vitæ sustenta

ſuſtentationem neceſſarijs ſolicitos, præcepit vt primùm quæramus Regnum Dei, & iuſtitiam eius, ac proinde neceſſaria ad æternam ſalutem: pro quibus ſine dubio recurrendum eſt ad Deum: quandoquidem aliunde haberi non poſſunt, iuxta illud Ioannis 15. Sine me nihil poteſtis facere. Vt autem à Deo hæc omnia obtineantur, neceſſaria eſt oratio, de qua præceptum diuinum habetur ex multis ſacræ Scripturæ locis, vt ex illo Matth. 7. Petite & accipietis. Quæ verba D. Tho. ſentit, continere præceptum. Et hunc etiam ſenſum habet illud Luc. 18. Oportet ſemper orare. Vnde D. Chryſ. to. 1. ſer. de Moyſ. ait, Dum, *oportet*, dicit, neceſſitatem inducit. Et infrà. Optat, inquit, dare qui præcipit petere. Et Matth. 26. dicit Chriſtus, Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Super quo dicit Diuus Hieronymus, in tentationem intrat qui orare negligit. Et Iacobi 5. Orate pro inuicem vt ſaluemini. Et Matth. 8. Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos. Ex quo loco ſic argumentor. Si pro inimicis tenemur orare, vt ſaluentur, à fortiori pro nobis, quos ex charitate magis tenemur diligere. Atque ex conſequenti Oratio eſt ſub præcepto diuino. Vnde D. Chryſoſt. ait. Pro ſe orare neceſſitas cogit, pro altero autem charitas fraternitatis hortatur.

Tum quia vnuſquiſque de iure diuino tenetur efficaciter deſiderare bona ſpiritualia, ergo & illa petere ab eo qui ſolus poteſt ea præſtare, promittitque ſe illa daturum petentibus iuxta illud Ioan. 16. Petite, & accipietis.

Et confirmatur, homo ægrotus ex charitate tenetur corporis medicinam à medico petere, ergo

& à fortiori tenebitur auxilia gratiæ petere à Deo, quibus animæ vitiis medeatur, ergo oratio cadit sub diuino præcepto.

Tum demum, ipsa recta ratio præscribit Deum esse colendum: At pręstantissimus cultus, qui Deo potest exhiberi, est cultus orationis; ergo hic cadit sub præcepto naturali, & diuino. Maior propositio est per se nota. Minor verò probatur. In oratione reipsa profitemur Deum esse principium, & fontem omnium bonorum, nósque ab ipso totaliter pendere, ex quo maximus honor Deo resultat, ergo hic est pręstantissimus cultus, maximéque gratus, qui Deo potest exhiberi.

Ex quo colligitur hoc pręceptum non esse diuinum positiuum à Christo Domino datum, sed esse naturale, ac proinde semper, & in omni lege obligasse. Vnde in veteri Testamento vsus, & necessitas orationis satis declaratur, & specialiter Eccles. 16. redarguuntur antiqui Gigantes, quia non exorauerunt pro peccatis suis. Et Genes. 4. Enos nepos Adæ cœpit, vt ibi dicitur, inuocare nomen Domini. nam inuocatio, seu oratio absolutè sumpta, etiam in Adamo erat in præcepto.

QVÆSTIO XIX.

Quandonam obliget istud orationis præceptum.

VNA est omnium opinio, præceptum orandi, vt omnia alia præcepta affirmatiua, certam temporis determinationem non habere. Ratio est, quia

quia si spectemus præceptum ex sola naturali ratione, non dicit, vt oremus semel in die, vel in hebdomada, vel in mense, vel in anno, & Christus Dominus Matth. 7. indeterminatè dixit, Petite, & accipietis. Quæ verba vt omniscius D. Thomas testatur, continent præceptum, & alia præcepta affirmatiua indicant necessitatem, & si obligant semper, non tamen pro semper, sed solùm pro articulo necessitatis. In hoc ergo articulo præscribendo, quod necessarium est ad moralem vsum præcepti, laborant Doctores.

D. Thomas in 4. dist. 15. qu. 4. ar. 1. q. 3. Angel. verbo oratio. qu. 20. Medina C. de oratione q. 1. Nauar. de oratione cap. 3. nu. 14. Suar. tom. 2. de Religione, lib. 1. cap. 30. & plerique alij, assignant plures casus, in quibus homines iure naturali, & diuino tenentur pro se, & pro aliis orare.

Primus est, quando homo tenetur se ad Deum conuertere debito modo, ad honestè, & sanctè vitam instituendam, qui secundùm D. Tho. 1. 2. q. 89. ar. 6. est primum instans vsus rationis, & extremum vitæ tempus. Et ratio huius est, quia ista conuersio propter suam difficultatem fieri non potest, sine speciali Dei auxilio, ad quod impetrandum est necessaria oratio.

Secundus casus est, quando homo est in graui aliquo periculo corporis, vel animæ constitutus, vt cùm quis sentit grauem, & periculosam tentationem. Et ratio est, quia graues tentationes vix, aut nunquã vitari possunt sine diuino auxilio, ad quod impetrandum oratio est necessaria tanquam medium ad id ordinatum. Sicut tenet D. Thomas 2. 2. q. 147. ar. 3. iure naturæ esse ieiunium sub præ-

cepto, quando vel ad resistendum tentationi carnis, vel ad eleuandam mentem in Deum, est necessarium ieiunium, præceptum enim obligans ad finem, obligat etiam ad media necessaria.

Hinc, si alicui sit notum, se per diem in graue aliquod vel corporis, vel animæ periculum casurum, sicut fuit notum Apostolis, quando dixit illis Christus Matth. 26. Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem; & is negligat orare, quamuis tale periculum postea non sequatur, eo ipso quòd neglexit orare, peccauit mortaliter. Et ratio est, quia eo tempore obligabat speciale præceptum de oratione facienda, cuius violatio in re tam graui, sine speciali peccato mortali esse non potuit.

Tertius casus est, quando proximus in graui aliquo periculo, vel corporis, vel animæ versatur, vt si quis videat aliquos ad duellum descendere, in quo se mutuò occidant, nec possit eos aliter adiuuare, nisi sua oratione, saltem tenetur ex charitate pro eis orare.

Hinc, qui videt à longè aliquem velle se suspendere, tenetur sub mortali pro eo orare, vt Deus liberet illum ab eo periculo spirituali, cùm hæc sit mors iniusta, non tenetur tamen orare pro illo qui suspenditur iustè pro suis delictis, ne moriatur.

Similiter, quando Ecclesia aliqua graui necessitate pulsatur, tenétur Christiani orare pro ea. Nam si quilibet pro quolibet, vt dictum est, tenetur, quãto magis pro tota Christiana republica obligatus erit. Vnde Actuum 12. dicitur, quòd vincto Petro in carcere, oratio fiebat ab Ecclesiæ pro eo, periculum enim capitis, totius Ecclesiæ periculum erat censendum.

Quartus

Quartus casus est,quando ex præcepto tenemur audire Missam,quia tunc tenemur orare,idest,orantibus assistere,vt eis mediantibus oremus.

Quintus casus est,quoties peccator se ad gratiam disponere tenetur, vt quando ipse Sacramentum aliquod administrare, vel sumere vult: tunc vt vitet,& expellat peccata, tenetur petere veniam peccatorum,& auxilium,vt Deo reconcilietur. Quod maximè locum habet quando deest copia Sacramenti pœnitentiæ.

Sextus, & vltimus casus quo tenetur homo ad orandum est,quoties vult periculosum iter ingredi, aut aliquod aliud negotium magni ponderis, ac momenti suscipere. In his enim casibus necessariò tenemur nos Deo commendare, & formaliter, vel virtualiter orare, & Dei gratiam, & fauorem petere.

Hinc, qui est in peccato mortali, & non orat, seu non petit à Deo gratiam vt ab eo liberetur,non peccat mortaliter, dummodo verisimiliter credat sibi tempus petendi, & pœnitendi non defuturum. Nec in eo casu peccat mortaliter non pœnitendo, vt omnes fatentur, dummodo tamen ei peccatum non placeat. Nauar. de Oratione cap. 3. num. 12. Nec etiam peccat mortaliter, qui pro proximo in mortali èxistente negligit orare Deum, vt ab eo liberetur: quantumuis sciat oratione sua iuuandum, vt docet Nauar. de Oratione cap.3.num.15. Dummodo aduertat aliud esse remedium tum pœnitentiæ, cuius nullum sufficiens impedimentum ipsum habere apparet:tum admonitionis, & curæ,quæ de eo ab aliis geritur. Et ratio huius est, quia in hoc casu est aliud remedium,vt à peccatis liberetur præ-

ter orationem. Quæ resolutio facit ad solatium conscientiarum timoratarum, ad quod solatium etiam facit, quod docet Valentia 2,2,d.6,q.2.p.3. ſ. non peccari per omissionem orationis, nisi quis tēpore quo oportet orare, aduertat, vel aduertere possit ex præcedente alia præcognitione (qualis fuit, quam Matth. 26. acceperunt Apostoli à Christo dicente illis, Vigilate, & orate, &c.) quòd necesse sit tunc orare: quia si id nullo modo veniat in mentem, sicut omissio illius non erit voluntaria, ita nec erit peccatum, quia nullum est peccatum, nisi voluntarium.

Sed quid si iurauit, vel vouit orare? Respondeo, si quis vouit, vel iurauit, orare, vel acceptauit orationem à confessario loco pœnitentiæ iniunctam, iure diuino tenetur tempore quo vouit, vel iurauit, vel acceptauit orationem, orare, nisi vt in fauorem vel creditoris, vel debitoris: vel alicuius tertij. Redditio enim voti est de iure diuino iuxta illud Psalmi 75. Vouete, & reddite Domino Deo vestro, &c.

Hinc ille, cui iniuncta est pœnitentia recitandi septem psalmos pœnitentiales omnibus diebus festis vnius anni, vt minori cum labore illam adimpleat, vel qui medio iuramenti, vel voti ad idem est obligatus, poterit tempus præuenire. Et ratio est, quia temporis protractio fuit facta in suum fauorem. Verùm si talis dilatio temporis fuit determinata, vt diutius duraret memoria, & dolor peccatorum, vel passionis Christi, vel causæ, quæ ad vouendum, siue iurandum mouit, non satisfaciet, si non suis diebus & temporibus recitet.

Hinc, sacerdos cui iniuncta est pœnitentia post Missam

Missam adimpléda, satisfaciet, si ante Missam illam adimpleat, quia tempus in suum fauorem determinatum esse videtur.

At. Durand. in 4. dist. 15. q. 12. Palud. ibidem q. 5. ar. 1. Azor 1. p. inst. Mor. lib. 9. q. 34. q. 2. Suar. to. 2. de Relig. lib. 1. c. 30. & pleri que alij dicunt, nullam esse rationem, quæ conuincat in huiusmodi temporibus teneri nos ad orandum. Nam in primis non constat de tali præcepto affirmatiuo, quod pro primo instanti vsus rationis obliget ad propriam conuersionem in Deum, sed satis est ad salutem consequendam, si omne tunc temporis peccatum deuitet, & id boni præstet, quod ei tunc primò occurrit.

Tum quia aliud est, deliberare de se, & de suo fine, quod ait D. Thomas, & aliud orare Deum, vt præbeat sibi auxilium perueniendi ad eum, quod ait Syluester verbo oratio q. 8. & à diuersis non fit illatio.

Nec item si Dæmon aliqua graui, & dura tentatione nostram virtutem pulset, & à Dei gratia, & charitate dimouere non studeat, continuè sequitur, vt ad orationem confugere compellamur, cùm sint etiam in promptu alia remedia, quibus Dæmonum & aliorum hostium incursus propulsare possimus. Nec præceptum audiendi Missam, adstringit nos ad orandum.

Mihi probabile videtur vnumquemque vi præcepti diuini naturalis debere iis temporibus quæ suprà D. Thom. Syluest. Med. Nauar. Azor & Suar. expresserunt. Nihilominus censeo huiusmodi præceptum sæpius, & per se obligare in decursu vitæ, etiam si non occurrant extraordinarij casus particulares,

culares, in quibus necessitas charitatis ad orandum adstringat, quia vita humana tota est vnum continuum bellum, & consequenter vnum continuum periculum, quod scimus sine continuo Dei auxilio, & protectione superari non posse. Scimus etiam ordinarium medium à Deo constitutum ad dandum hoc continuum auxilium esse orationem, ergo recta ratio naturalis dictat, non esse expectandum extremum periculum ad orandum, essétque contra propriam salutem ad illas angustias orationem restringere; obligat oratio sæpius, ac per se ratione præsentis status.

Hinc peccat mortaliter, qui totam vitam, aut magnam partem eius sine oratione traducit. Et ratio est, quia cùm post baptismum remaneat adhuc fomes peccati, quo vnusquisque interiùs ad peccandum prouocatur, necessaria est continua oratio, vt ab eo possit liberari.

Tum quia moraliter loquendo est planè impossibile huiusmodi hominem negligentem in innumera peccata non ruere, cùm sit omnino impossibile, quòd per multum tempus viuat, quia grauissimę tentationes occurrunt, ad quas repellendas orare oportet ex diuino pręcepto. Quamquam ij qui sunt timóratæ conscientiæ, raro peccent in hoc genere, quoniam frequenter orant, etiam si fortè non recordentur, nec aduertant se ad id teneri. Hæc est expressa sententia D. Thom. communiter recepti in 4. distinct. 15. q. 4. ar. 1. & 3. p. q. 39. ar. 5. vbi sic dicit: Post baptismum necessaria est homini iugis oratio, ad hoc vt in cælum introeat. Licèt enim per baptismum remittantur peccata, remanet tamen formes peccati nos impugnās interiùs, & mundus,

&

& Dæmones, qui impugnant exteriùs. Hoc idem docuit D. Chrysost.lib.1.de Oratione, vbi ait quòd quisquis non orat, aut assiduo colloquio non habet orationem cum Deo, ille mortuus est. Eandem sequitur Petr. Arrag.2.2.q.83.ar.3.

QVÆSTIO XX.

Vtrùm hoc præceptum obliget ad mortale.

RESPONDEO quòd sic. Et ratio est, quia tale præceptum cùm sit de re ex se grauissima, vtpote necessaria ad æternam salutem, obligat ad mortale.

QVÆSTIO XXI.

Ad quam virtutem pertineat hoc præceptum orandi.

ALEXAND. Alens. 4.p.q.26.m.3.ar.1.ad 2. & plerique alij fatentur præceptum hoc pertinere ad charitatē Dei, vel proximi, vel propriam: quia hoc præceptum in tantum obligat ad orationem, quatenus est medium necessarium, ad aliquem finem, ergo obligatio vtendi tali medio oritur ab illa virtute, ad quam spectat obligatio habendi illum finem, nam tota obligatio medij est propter finem. Sed obligatio quærendi talem finem pertinet ad charitatem. Nam si oratio est necessaria ad obtinen

tinendum diuinum auxilium, ad consequendam vitam beatam, illa obligatio ex propria charitate procedit: si verò est necessaria ad repellendum proximi malum, erit obligatio nascens ex charitate proximi. Si verò oratio est necessaria ad euitandum peccatum, obligatio erit ex charitate Dei.

Ex quo inferunt omissionem orationis nunquam esse speciale peccatum distinctum ab aliis, sed esse illud ipsum, quod committitur, deficiendo ab illo fine, propter quem est necessaria oratio.

Hinc, qui instante tentatione non orat, sed ei succumbit, non peccat duplex peccatum, sed vnum tantùm. Et ratio est, quia quòd tali tempore teneatur orare, id non est ex vi specialis præcepti, sed ex vi eius, circa quod exurgit tentatio, vt si v.g. inducor in fornicationem ex tentatione, eodem præcepto, quo teneor vitare fornicationem, teneor etiam adhibere omnia media ad id necessaria, inter quæ præstantissimum est oratio. Quare in tali casu tantùm erit violatio vnius præcepti. s. continentiæ, atque ex consequenti, & vnicum peccatum.

At D. Thom. 2. 2. quæst. 83. ar. 5. ad 2. censet præceptum hoc orandi ad duo distincta præcepta pertinere. Nam desiderare bonum illud, propter quod orandum est, cadit sub præcepto charitatis, petere autem sub præcepto Religionis: ponit ergo proprium, & peculiare præceptum; quod licèt non obliget, nisi pulsante necessitate, nihilominus tunc obligat ex vi Religionis. Ex quo fit, vt qui tunc orationem negligit, duplex peccatum committat, primò contra charitatem, quia non efficaciter procurat bonum proprium. Secundò contra

Reli

Religionem, quia non defert Deo cultum orationis, quando debet.

Tum quia recta ratio dictat, esse Deo exhibendum cultum latriæ, sed præstantissimus cultus Dei consistit in oratione, ergo præceptum orandi ex vi cultus debiti Deo, ac proinde est peculiare præceptum Religionis. Hoc idem videtur sentire Armilla verbo Oratio num. 2. cùm ait: Orationem esse necessariam, vt reuerentiam Deo exhibeamus, & vt impetremus.

Cæterum quamuis vtraque sententia probabilis esse videatur, prima tamen multo verior, & probabilior apparet. Quare ad fundamentum D. Thomę respódeo, præceptum de diuino cultu ex natura rei non determinare ad particularem actum, vel modum cultus, sed hoc depédet ab ipso homine quoad priuatum cultum, Vnde posset quis Deum colere, gratias agendo, vel laudando, vel adorando, & per hoc impleret naturale præceptū diuini cultus, ergo licèt nunquam peteret diuinum auxilium, non violaret naturale præceptum colendi Deum, esto aliàs peccaret contra charitatem.

QVÆSTIO XXII.

Vtrùm per solam orationem mentalem possit hoc præceptum adimpleri.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia oratio mentalis est per se sufficiens ad obtinendum à Deo quidquid est necessarium ad salutem, sed totum fundamētum huius præcepti est illa necessitas,

ergo

ergo per solam orationem mentalem potest hoc præceptum adimpleri.

Et confirmatur, nam oratio ad hoc deseruit, vt mens in Deum eleuetur, Deóque nostra desideria aperiamus, quæ largitate suæ misericordiæ expleat: ad hoc autem nulla opus est voce, cùm Deo nostra patentia sint corda, ergo non opus est vocali oratione, sed satis est, vti Christus docuit Ioan. 4. adorare Deum in spiritu, & veritate, & vt ait Apostolus, Orate spiritu, orate & mente. Ita tenet D.Thom. communiter receptus 2. 2. q. 83. ar. 12. vbi ait non esse de necessitate orationis priuatæ, quòd sit vocalis.

QVÆSTIO XXIII.

Vtrùm oratio mentalis sit necessaria sub præcepto.

Respondeo non esse necessariam, nisi quandò vocalis est quoque sub præcepto propter easdem rationes, quibus oratio vocalis obligat sub præcepto obligante ad mortale.

QVÆSTIO XXIV.

Vtrùm oratio vocalis sit necessaria sub præcepto.

Et quidem certum est, orationem publicam esse necessariã ex pręcepto, quia debet innotescere populo, pro quo offertur, vt ad deuotioné excitetur.

QVÆST.

QVÆSTIO XXV.

Sed dubium est de oratione priuata.

IN qua re etiam est certum, orationem vocalem nō esse necessariam ex præcepto diuino & naturali. Et ratio est, quia præceptum orādi diuinum, & naturale sufficienter impletur per orationem mentalem, nec vlla ratio cogit, vel ostendit, obligationem explicandi voce mentalem petitionem, iuxta illud psalmi 26. Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea.

QVÆSTIO XXVI.

Controuersum autem est, de præcepto diuino positiuo.

RESPONDEO nullum extare tale præceptum, quia nec in veteri lege, nec in noua repetitur, neque ex traditione constat.

Dices, in psalmo 50. dicitur: Domine labia mea aperies. Et psalm. 141. Voce mea ad Dominum clamaui. Et Ecclesiast. 39. Confitemini illi in voce labiorum vestrorum.

Respondeo, hæc omnia, & similia sacræ Scripturæ loca nil de necessitate vocaliter orandi sonant, nec tale præceptum inde colligitur. Sed sola orationis vocalis commendatio, quod Deo placeat, & à Deo sæpe exaudiatur.

Dices, Christus non solùm mente, sed etiam voce voluit, vt ipsum oremus, vt constat Matth. 6. vbi formulam orandi vocaliter discipulis suis tradens dixit. Sic orabitis: *Pater noster.*

Respondeo, ex illo loco non posse colligi hoc præceptum diuinum, quia Christus illam formulam non præcipiendo, sed docendo tradidit, & Ecclesia non dicit *præceptis salutaribus* iussi, vel coacti, sed *moniti.*

QVÆSTIO XXVII.

Controuersia igitur tota est, An saltem ex præcepto Ecclesiæ teneamur vocaliter orare secundùm formulam à Christo nobis datam in oratione Dominica.

PALVD. in 4. dist. 15. q. 1. Durant. lib. 3. de ritibus Eccles. cap. 46. & Nauar. de oratione cap. 3. num. 29. & cap. 20. nu. 20. & in Manual. cap. 11. num. 22. affirmant nos ad id teneri, saltem sub culpa veniali.

Alij verò rectiùs docent, etsi salutare sit Dominicam orationem secundùm seriem & ordinem quo tradita est, scire, & secundùm eundem ordinem, & formulam orare, non tamen videtur id positum sub præcepto Ecclesiæ, etiam sub pœna peccati venialis obligante. Et ratio est, quia nullibi tale præceptum reperitur.

Tum quia si Ecclesia præcepisset, etiam determinasset tempus illius recitandæ, quod non facit:

vnde alij quotidie, alij vno tempore, alij alio ex deuotione recitant.

Tum quia sicut non est ad salutem necessarium symbolum memoriter retinere, cùm satis sit ad singulos articulos etiam sine ordine propositos, respondere: ita quoque sat erit, vt interrogatus quis de singulis petitionibus illic contentis, sciat illa esse petenda, nempe quòd fiat voluntas Dei, quòd det nobis panem quotidianum, &c. Vnde Clemens lib. 6. constit. cap. 25. solùm monet fideles, vt ter in die orationem Dominicam persoluant.

Dices, hoc præceptum esse in Ecclesia consuetudine introductum.

Respondeo, vt consuetudo vim habeat obligandi, necessaria est aliqua vniformitas, vt materia obligationis sit certa: hîc autem nulla est vniformitas, vnus enim orat hoc tempore, alius alio, vnus rariùs, alius frequentiùs, vnde constare non potest, quando obliget talis consuetudo.

Tum quia si talis obligatio in Ecclesia extaret, sciretur ab omnibus, at in particulari nullus dicit orationem Dominicam vt obligatus; nisi qui tenentur eam dicere ex præcepto Ecclesiæ, vt ministri eius; vel si dicant ex voto, vel ex præcepto confessarij, ergo reliqua consuetudo est solùm inducta ex deuotione, ac proinde non potuit inducere præceptum.

Obiicies Concilium Fiorocalense sub Carolo, & Pipino, in quo ordinatur, vt omnis Christianus memoriter teneat Symbolum, & orationem Dominicam, quia sine hac benedictione nullus poterit in cælesti Regno percipere portionem. Et Concilium Remense cap. 2. in quo præcipitur omnibus, vt sciãt

orationem Dominicam, quia eam ignorare, nulli Christiano licitum est. Vnde D. August.serm. 215. de tempore ait: Symbolum, vel orationem Dominicam,& ipsi tenete, & filiis vestris ostendite,nam nescio qua fronte se Christianum dicat,qui paucos versus in Symbolo, vel in oratione Dominica parare dissimulat.Et in serm.sequenti. Ille(inquit) bonus Christianus est, qui Symbolum, & orationem Dominicam memoriter tenet, & filios, vel filias, vt ipsi teneant, fideliter docet. Et D.Cyprianus; Aliter (inquit) orare quàm Christus docuit, non solùm ignorantia est, sed etiam culpa.

Ad hanc obiectionem dico primò, loca citata solùm probare,fuisse olim huiusmodi præceptum, vt singuli discerent articulos fidei., & orationem Dominicam,sed nunc non extat,sed per vsum contrarium esse abrogatum: quia satis est,ac sufficit, si prædicta sciantur, licèt non memoriter teneantur.

Secundò dico, quòd in Concilio Remensi non accipitur præceptum strictè,vt sit id, quod sub pœna peccati obligat, sed largè, sicut multa dicitur Deus mandasse, ad quæ noluit nos sub pœna peccati obligare.

Illa autem verba, *Nulli Christiano licitum est*,&c. & illa D.Augustini, & Cypriani intelliguntur de ignorantia, qua non solùm series, & ordo petendorum ignorantur, sed etiam de ignorantia qua quid à Deo petendum sit, nescitur. Quare satisfacimus,si illa petamus quæ Christus docuit esse petenda,etiamsi non ordine petantur.

Ex quo infertur primò,nihil referre,quibus verbis quis oret,modò piè, & attentè oret,& non petar,

tat nisi quæ necessaria, vel vtilia sunt ad salutem, atque adeò reuocari possint ad aliquam petitionem orationis Dominicæ.

Secundò infertur, quòd quamuis omnes teneantur scire illas septem petitiones secundùm substantiam illarum, vt cùm opus sit, possint petere necessaria à Deo, non tamen tenentur scire eas illis verbis, & ordine quo traduntur in oratione Dominica: sicut etiam solet dici de articulis fidei. Ità expressè D. August. epist. 89. ad Hilarium. Med. tract. de oratione quæst. 10. & Syluest. verb. scientia §. 2. vbi sic ait. Videtur tamen sufficere, si quis sciat, quod debemus à Deo petere omnia bona corporis, & animæ, licèt nesciat *Pater noster*. Eandem sententiam sequitur Angelus ibidem, & alij communiter.

Tertiò, & vltimò infertur, errasse hæreticos Bogomiles, qui vt refert Euthymius in Panoplia tit. 23. p. 2. asserebant omnes alias orationes præter orationem Dominicam esse reiiciendas. Nam Christus Dominus orationem quidem illam præscripsit quoad sententiam quidem, & res significatas, non autem quoad verba, & modum, nam ipse Christus, & Apostoli ab eo edocti, non solùm Dominicæ orationis formula vsi sunt inter orandum, sed etiam alia, vt patet in Euangelio. *Pater mi*, ait Christus, *si possibile est, transeat à me calix iste*. Rursus, *Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi*. Item *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt*. Apostoli verò sic etiam Deum precabantur. Actor. 2. Tu Domine qui nosti corda omnium, ostende quem elegeris ex his duobus. Ecclesia item pro rerum ac temporum varietate variis de more

precationibus vti consueuit. Quare cùm Dominus ait. Sic ergo vos orabitis, aduerbium *sic* ad rerum potiùs petendarum, quàm ad verborum similitudinem referendum est: vt *sic orabitis*, perinde sit, ac si diceretur, orantes similia petetis, siue his, siue aliis verbis, quia Cyprianus, & Augustinus docuerunt quidquid piè iustéque peti potest, hoc totum Christum Dominum in sua illa oratione complexum fuisse, ita vt nihil desiderari, aut peti queat, quod ad aliquam Dominicæ orationis partem reuocari non possit.

QVÆSTIO XXVIII.

An clerici teneantur saltem sub veniali vocaliter orare ante prandium.

NAVAR. vbi suprà, & multi alij tuentur partem affirmatiuam, & probãt ex cap. Nõ liceat. dist. 44. vbi dicitur, non oportere clericos nisi hymno dicto comedere panem, & post cibos gratias Deo referre. Vnde Hieronymus epist. 22. ad Eustochium. Nec cibi sumantur nisi oratione præmissa: nec recedatur à mensa, nisi referantur creatori gratiæ, egredientes de hospitio armet oratio, regredientibus de platea oratio occurrat antequam sessio, nec priùs corpusculum requiescat, quàm anima pascatur.

Sed omnino dicendum est, nullum esse præceptum Ecclesiasticum obligans clericos ad orandum ante, vel post prandium. Et ratio est, quia in

cap.citato nullum est verbum præceptiuum, solùm enim dicitur, non oportere clericos, &c. Nam ibidem etiam dicitur, non oportere clericos vel Religiosos prandere ante tertiam, & tamen non est peccatum veniale id facere.

Tum quia illud caput non est Martini Papæ, sed habetur inter canones Martini Braccarensis Episcopi. Quare dicendum est, hoc esse optimum consilium à multis, & grauissimis Patribus traditum.

QVÆSTIO XXIX.

An salutatio Angelica sit de præcepto.

NAVAR. vbi suprà tuetur partem affirmantem.

At communis Theologorum sententia ait licèt sit salutare, vt omnes hanc orationem addiscant, & sæpius recitent, non tamen esse id impositum sub præcepto, & sub pœna peccati etiam venialis. Si quis autem sit adeò indeuotus, vt hanc orationem ignoret, vel nunquam recitet, magnum indicium est, ipsum non rectè viuere, etiam si omissio illa speciale peccatum non sit. Secus verò esset, si is aliis orationibus assuefactus hanc non diceret, quia in hoc talis omissio non esset peccatum, vel signum obliuionis salutis suæ.

QVÆSTIO XXX.

An sit præceptum saltem sub veniali salutare Virginem, quando datur publicum signum in aurora, meridie, & hora vespertina.

IN qua re certum est in primis, tunc non esse obligationem orandi vocaliter. Et ratio est, quia hæc priuata est oratio; & potest quis satisfacere orando mente.

Secundò est etiam certum, eum qui voce orat, etsi teneatur tunc orare, nulla ratione tamen cogitur ad certam formam orandi, verbi gratia, per salutationem Angelicam, vel *Salue Regina*, sed potest dicto aliquo psalmo huic obligationi satisfacere.

Tertiò est etiam certum, hunc per se, & absolutè non teneri tunc salutare Beatam virginem. Et ratio est, quia illa consuetudo generaliter recepta est sub ratione deuotionis, non obligationis.

Dixi autem, *per se*, quia ex accidenti potest talis omissio esse peccatum veniale. Quia si quis illam publicè omittat, aliquod scandalum præbet, & alios perturbat. Si autem omittat priuatè, & sine aliqua causa, non fiet sine aliqua otiositate, vel ex nimio affectu ad aliquam commoditatem, vel quid simile.

QVÆSTIO XXXI.

An fideles teneantur ad orandum vocaliter quando tenentur audire Missam.

PALVD.in 4.dist. 15.q.5.nu. 7. & nonnulli alij respondent eos ad id teneri.

In contrarium tamen est vetus, & communis, & vera sententia,quã defendit D.Thom.in 4. dist. 15.q.4.art.1. quæstiunc.3.Et ratio huius est, quia licet in diebus festis teneamur audire Missam,nihilominus in rigore non tenemur ad aliquid recitandum vocaliter, sed solùm ministris orantibus assistere, vt eis mediantibus oremus. Immò per se loquendo meliùs facerent attendendo, & mente orando,ergo ex hoc capite nullum reperitur præceptum vocalis orationis priuatæ. Verba autem D. Thom.sunt ista.Omnibus etiam, qui Ecclesiæ ministeriis non funguntur,videtur ab Ecclesia determinatum tempus orandi statutum esse, cùm ex canonum statuto teneantur diebus festis diuinis officiis interesse, vt ministris pro populo orantibus suam intentionem conforment.Hæc ille.

QVÆSTIO XXXII.

Vtrùm oratio debeat esse continua.

MESSALIANI vt refert D. Augustinus libro primo de hæresibus, dicebant orationem debere esse continuam, perinôti ex illo Lucæ 18. Oportet semper orare, & nunquam deficere. Et

eiusdem 21. Vigilate vtique omni tempore orantes. Et 1. Thessal. 5. Sine intermissione orate. Et Eccles. 18. Ne impediaris orare semper. Et psalmo 33. Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Cui mirè consonat illud Diui Hieronymi in cap. Nunquam. de consecrat. distinct. 5. Nunquam de manu tua psalterium cadat. Et illud eiusdem in cap. Si quis vult. distinct. 36. Oret in Ecclesia Sacerdos indesinenter. Et iterum, Sicut militi sine armis ad bellum ire non conuenit, ita homini Christiano procedere non licet quolibet sine oratione. Et in epistola ad Eustochium, inquit. Nec cibus antè sumatur, nisi oratione præmissa, nec recedatur à mensa, nisi referantur gratiæ Creatori. Egredientes hospitium armet oratio, regredientibus de platea oratio occurrat, antequam sessio, nec priùs corpusculum, quàm anima pascatur. Ad omnem actum incessúmque manus pingant crucem.

Tum quia homo semper indiget auxilio Dei, vel vt resurgat, si in peccato est, vel vt stet si est in gratia Dei: & semper homo est in malo, pro quo repellendo, orandum est iuxta illud Ioannis in Canonica: Si dixerimus, quòd peccatum non habemus, veritas in nobis non est. Semper etiam sumus in periculo succumbendi Dæmonis tentationi, iuxta illud Petri: Vigilate, quia aduersatius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret, ergo semper orandum.

Tum quia non debet miles Christi scutum orationis mouere, dum bellum durat, bellum autem durat, quantum durat vita hominis, militia enim est vita hominis super terram, vt habetur Job. 7.

Tum demum quia pericula nunquam desunt, ideo cōtinuè indigemus Dei adiutorio. Nunquā deest miseria, ideo continuè indigemus Dei misericordia.

At verò constans est, & firma, ac certa Catholicorum sententia non esse necessarium semper in oratione actu perseuerare, nā Eccles. 3. dicitur, Omnia tempus habent, & suis spatiis transeunt vniuersa, tempus loquendi, & tempus tacendi, ergo & oratio habet tempus determinatum sicut & reliqua.

Tum quia certum, & indubitatum est, hominem aliis rebus, & operibus sæpe intendere, quæ interdum ad ipsum, interdum ad proximum, interdum ad Rempublicam, & necessaria esse dignoscuntur, oportet igitur orare, sed cum temporis interuallo.

Origenes cum Glossa, & Diuus Pater Augustinus epistola 121. ad Probam sic prædicta testimonia sacræ Scripturæ interpretantur. Ideo est semper orādum, quia nunquam est à bono opere cessandum, dici enim solet, non cessat orare, qui non cessat bene agere, seu semper orat, qui semper bene agit.

Gerson in 3. p. cap. 77. Diuus Anselmus in cap. 5. epist. 1. ad Thess. & plerique alij dicunt orationem debere esse continuam potestate, vel habitu, quatenus is semper orat, qui vbi semel orare cœpit, nunquam ab oratione per contrariam voluntatem recedit ita vt, ampliùs orare recuset.

Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 83. artic. 14. docet orationem debere esse continuam, quia nunquam est ab eius causa cessandum: causa autem orationis est gratia, & vitæ æternæ desiderium. illud autem desiderium, dicit, debere esse continuum, actu, vel virtute, prout manet in omni actu, quem ex charitate facimus. Vnde quia omnia

debe

debemus ad gloriam Dei facere 1.Cor.10. ideo secundùm hoc debet esse oratio continua. Vnde Dinus Ambrosius sermone 19. in psalm. 118. Qui rogat,inquit, semper roget, & si non semper precatur, paratum semper habeat precantis affectum. Et Glossa super illud 1. Thessal. vltim. Sine intermissione orate; dicit, Ipsum desiderium bonum oratio est, & si continuum est desiderium, continua est oratio.Et D.August.in psal.37.in illa verba: Domine ante te omne desiderium meum, sic ait. Ipsum desiderium tuum,oratio tua est,& sit continuum desiderium,contemplatiua oratio: non enim dicit frustra Apostolus, sine intermissione orantes. Núquid sine intermissione genu flectimus,aut manus leuamus? Orare hoc pacto sine intermissione, nō possumus facere. Est alia interior oratio sine intermissione,oratio quæ est desiderium.Si non vis intermittere orare,noli intermittere desiderare. Continuum desiderium tuum,cótinua vox est.Tacebis,si amare desistas. Flagrantia charitatis clamor cordis est:si semper manet charitas, semper clamas:si semper clamas,semper desideras. Hæc D. Aug.A quibus nec dissentire videtur Magnus Basilius in oratione ad Iulitam, quo loco ostendit non esse impossibile hoc præceptum, Oportet semper orare,quoniā impossibile non est,rem vehementer dilectam semper desiderare.Nā & amatores huius sæculi siue comedant, siue bibant, rem amatam cum desiderio cogitant, & etiam inter dormiendum cum eadem somniando versantur.

D.Bonauentura in Lucam quem refert & sequitur Castro verb. oratio, hæresi 2. dicit illum loquendi modum solùm continere quandam exag-

geratio

gerationem ad demonstrandam necessitatẽ orationis: est enim hic loquendi modus per exaggerationem vsitatus in scripturis, quæ sicut impossibile dicunt:quod est valde difficile, vel rarò fit, ita semper dicunt fieri oportere, quod frequenter faciendum est. Sic enim communi, & vsitato loquendi modo, semper facere dicimur id, cui magno affectu incumbimus, ita vt quoties possumus, & quandocunque vacat illud faciamus. Sic de homine studioso dicimus, semper studet, de puero intemperato, semper comedit, semper ludit.

Medina C. de oratione q. 11. de tempore orandi dicit quod mens Christi Domini est docere nos, oportere etiamsi semel & iterum petendo, non obtineamus quod optamus, non ideo desistere, sed instanter orare, donec obtineamus quod petimus.

At verò D. Chrysost. & Theophyl. in illa verba Apostoli Sine intermissione orate. Et D. Aug. in lib. de hæresibus cap. 57. & Beda in comment. ad cap. 18. Lucæ. Et D. Anselm. in comment. ad cap. 5. 1. ad Thess. & plerique alij dicunt mentem Christi Domini, & Apostoli solùm fuisse monere nos, vt crebrò, ac frequenter Deum precemur. Est enim mos vsitatus in sacra Scriptura, vt ea dicantur semper fieri, quæ fiunt crebrò, & statutis diei temporibus, etiamsi intermedio tempore aliud agatur. Nam sicut Apostolus dixit semper orandum, sic etiam dixit semper gaudendum, & tamen Salomon ait, suo tempore ridendum, & suo tempore plangendum. Et Lucæ 2. dicitur quòd Anna vidua sine intermissione rogabat Deum, & à templo non recedebat die ac nocte, & tamẽ constat eam extra templum dormisse, cibum sumpsisse, & cætera vitæ

anima

animalis officia egisse. Quæ expositio est valde conformis intentioni Christi, quam exemplo Iudicis declarauit, qui renuebat facere iustitiam viduæ petenti, quæ cùm importuna esset, & frequenter ad eum iustitiam petitura veniret, dicit Iudex. Quia molesta est mihi hæc vidua vindicabo illam. Et tamen certum est, quòd illa vidua non orabat Iudicem illum continuè, sed frequenter, transibant enim dies inter orationem, & orationem. Sic etiam Act. 12. legitur de Petro in carcerem incluso, quòd in Ecclesia fiebat oratio sine intermissione ad Deum pro eo: & tamen constat aliqua temporis interualla fuisse ad dormiendum, ad comedendum, & ad alia charitatis aut naturæ munia obeunda.

Similiter verè dicitur nunc, quòd in Ecclesia Dei semper, & sine intermissione officia diuina persoluuntur. Quod saluatur per hoc, quòd singulis diebus, & certis diei temporibus ordinariè talia officia dicuntur. Quo sensu dictum est Miphiboseth 2.Reg. 9. Tu comedes panem in mensa mea semper, id est, omni tempore constituto refectioni corporis ad vitæ corporalis refectionem.

Similes sunt in Scripturis permultæ aliæ sententiæ, quæ per vocem, *semper*, nihil aliud, nisi assiduitatem significant vt Psalm. 1. Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte. Psalm. 24. Oculi mei semper ad Dominum. Psal. 33. Semper laus eius in ore meo. Et Luc. vltimo, Erant semper in templo laudantes & benedicentes Dominum. Vnde illud, Oportet semper orare; & sine intermissione: hunc habet sensum, vt statis videlicet ac certis temporibus quotidie diuinam

uinam opem inuocemus, siue id mane, siue vespespere, siue alio quolibet diei tempore faciamus.

Ex quo sequitur orationem debere esse continuam, continuatione, & perpetuitate morali, in eo sensu quo loquuntur Chrysostomus & Theophyl. August. Anselm. & Beda, non autem mathematica, & physica continuatione.

Huic doctrinæ obstare videtur illud Matthæi 6. Orantes nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt, putant enim quòd in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis, scit enim Pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum.

Huius obiectionis meminit D. August. in epist. 121. cap. 10. Respondendum est ergo iuxta mentem eius, non prohiberi à Domino longam orationem, sed inanem verborum multiplicationem. Absit, inquit, ab oratione multa loquutio, sed non desit multa precatio, si feruens perseueret intentio. Nam & Dominus qui prohibuit multum loqui, pernoctabat in oratione Dei Luc. 6. Et iussit nos semper orare eiusdem 18. Et factus in agonia prolixiùs orabat.

Tandem ad rationem contrariæ opinionis respõdeo, quòd licèt semper homo sit in periculo, vel indigentia diuini auxilij, ex hoc tamen nõ sequitur, quòd semper & pro semper homo oret: satis enim est, si in hoc non sit notabiliter negligens, sed vigilet, & pro tempore oret, est enim præceptum affirmatiuum, ac proinde non pro semper obligat.

QVÆ

QVÆSTIO XXXIII.

Quibusnam conueniat orare.

RESPONDEO, his omnibus, qui ratione, & intelligentia sunt præditi, vt Angelorum, & hominum, qui sunt rationis, & intelligentiæ participes, ac proinde loqui, ac loquendo petere aliquid possunt, & Deum superiorem, & potentiorem, & opulentiorem agnoscunt, reuerentur, & colunt, à quo aliquid boni sibi, vel alteri expectare possunt. Ratio huius est, quia oratio est loquutio quædam, qua cum subiectione petitur à superiore, quod desideratur, omnis autem locutio est naturæ ratione, & intelligentia præditæ, ergo. Et ita tenet D. Thomas 2.2.q.83.art.10.

QVÆSTIO XXXIV.

Vtrùm Deo conueniat orare.

RESPONDEO, quòd non. Et ratio est, quia Deus superiorem non agnoscit, à quo aliquid cum subiectione petere possit, nec est alicuius rei indigens, quam imploret, cùm sit fons omnium bonorum, quippe cui omnes creaturæ dicunt; Deus meus es tu, quoniam bonorum nostrorum non indiges.

Obiicies, in Scriptura dicitur, Deum petere, aut rogare aliquid ab homine, vt Exodi 32. Dimitte me, aurora est.

Respon

Respondeo hunc locum intelligendum esse hyperbolicè, vt ostendat quantum valeat oratio iusti apud Deum, vt bene explicat Card. Bellarmin. lib. 1. de bonis oper. cap. 8.

Hinc impia, & blasphema censetur deliratio illa Iudęorum Thalmudistarum, qui dicunt Deum quotidie certas orationes deuoto animo fundere: & illa Pseudoprophetæ Mahometi qui in suo Alcarano cap. 43. affirmat, Deum, & Angelos pro se orare.

QVÆSTIO XXXV.

Vtrùm vni personæ diuinæ conueniat orare aliam.

Respondeo, quòd non. Et ratio est, quia orare est actus inferioris ad superiorem, & requirit distinctam voluntatem inter eum qui orat, & ad quem orat: personæ autem diuinæ neque habent superiorem extra se, neque inter se vna est inferior alia, & vnicam tantùm habent voluntatem, & ideo neque vna potest orare ad aliam, neque omnes ad quempiam alium.

Nec refert, quòd vna persona diuina ab alia originem trahat, nam omnes tres ipsæ personæ sibi sunt coæternæ, & coęquales, nec vna est altera maior, aut natura prior, aut perfectione præstantior, quamuis verè sit inter eas ordo originis, quâ vna est ab altera, non econtra.

Neque obstat illud ad Rom. 8. Quid oremus, sicut oportet nescimus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Quia intelligitur ab

effectu, propterea quòd postulare nos facit, aut docet nimirùm tribuendo postulandi vim, auxiliũ, & gratiam: Sicut & eius quod Mat. 10. dicitur. Non estis vos, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis; sensus non est: quòd Spiritus sanctus per se verba proferat, sed quòd ad verum loquẽdum vim, facultatem, auxilium, & gratiã largiatur. Et sicut ipse in se non gemit, sed gemere nos intus facit, ita in se non orat, sed orare nos facit.

At D. Chrysostomus in eum locum appellatione Spiritus intelligit Spiritum hominis donatum beneficio & munere precationis, & orationis per Spiritum sanctum, Quoniam sicut in primitiua Ecclesia multis tribuebatur donum linguarũ, ac etiam quia nescimus orare, & interdum nociua, & inutilia petimus, confertur quibusdam donum precationis. Et ideo teste Chrysostom. ait Apostolus. Quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus, nimirum hominis per Spiritum sanctum munere precationis illustrati postulat pro nobis.

QVÆSTIO XXXVI.

An Christo orare conueniat.

IN hac graui, & perdifficili quæstione conuenit inter omnes, Christo in quantum Deus est, non conuenire orationem, quia, vt diximus, oratio est inferioris ad superiorem, at Christus in quantum Deus, nullum superiorem agnoscit, sed est omnino Patri æqualis, ergo Christo in quantum Deus est, non competit orare.

Secundò etiam conuenit, olim in terris eum pro nobis

nobis ſæpius oraſſe. Primò, quia ſua oratione merebatur nobis, vt digni efficeremur ad ſuſceptionem diuinorum beneficiorum.

2. Vt diſcipulos,& nos ſuo exemplo inuitaret,& commoueret ad pietatem,honorem,cultúmque, & reuerentiam aduerſus maieſtatem diuinam.

3. Vt humanæ naturæ ſuſceptæ veritatem oſtenderet.

4. Et vltimò,quia quatenus homo, erat ſummus Sacerdos, & Pontifex, & ſibi ex officio competebat orare pro peccatoribus,ſicut, & pro peccatis ſacrificium offerre, iuxta illud Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus,&c.

QVÆSTIO XXXVII.

Sed quod habet difficultatem eſt,vtrùm Chriſto ſecundùm humanã naturam ſedẽti in dextera Patris in excelſis conueniat orare.

IN qua re etiam conuenit inter Doctores, quòd Chriſtus Dominus etiam poſtquam aſcendit in cœlum,& ſedet ad dexteram Patris,eſt eiuſdem naturæ nobiſcum, quamuis alterius gloriæ, ita quòd non ſolùm eſt verus Deus,ſed etiam verus homo,vt fides docet.Ex quo fit, vt etiam in dextera Dei ſedens ſit minor Patre, ab eóque in omni ſua operatione dependens.

Secundò etiã cõuenit,quòd ſi quæ in Chriſto eſſet oratio in cœlis,illa eſſet ſine aliqua anxietate,& ſolicitudine. Chriſtus enim Dominus paſſione conſummata,liber fuit quacũque anxietate,& ſolicitudine.Hęc igitur certa sũt,& in cõfeſſo apud omnes.

QVÆSTIO XXXVIII.

Tota igitur huius controuersiæ difficultas in eo consistit, An propriè sit dicendum, quòd nunc Christus in dextera Dei sedens interpellat pro nobis.

AIvnt quidam Christum Dominum in cœlo regnantem non orare pro nobis, neque hoc munus mediatoris pro nobis nunc magis exercere, quàm munus satisfactoris, vel merentis, quia in hac vita degens perfecit negotium redemptionis, & omnia quæ ad illam pertinent.

Alij verò docent etiam nunc in dextera Dei sedentem exercere Christum mediatoris munus, verè & propriè pro nobis orando, & intercedendo. Et ratio est, quia id non dedecet ipsum, cùm in terris sæpissime id fecerit, & statui beatitudinis non repugnet vt patet in aliis sanctis.

Tum quia id vertitur in Dei laudem, & cultum: sicut enim summa charitate, ita etiam summa humilitate erga Deum est præditus, cur etiam non vtatur oratione?

Tum quia, etsi data sit illi omnis potestas in cœlo, & in terra Mat. 28. tamen exequutio huius potestatis non potest fieri virtute naturæ humanæ, sed Dei, vt patet in iustificatione, & glorificatione, ergo decet vt id petat à Deo.

Tum demum, quia Ioann. 14. ipsemet Christus dixit: Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit

bit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum. Quaſi dicat, nolite ob meum diſceſſum ad Patrem, eſſe mœſti, quia cùm ad Patrem venero, rogabo eum, vt alium meo loco mittat, qui nunquam diſcedat. Hoc idem patet 1. Ioan. 2. Sed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum iuſtum: quod propriè dici nequit, niſi aliquid pro nobis à Patre petat. Ad Roman. 8. Qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Et ad Hebræ. 7. Semper viuẽs ad interpellandum pro nobis. Vnde D. Aug. Habes, inquit, maieſtatem, ad quam ores, habes humanitatem, quæ pro te oret. Et Amb. Chriſtus reſurgens, ſemper cauſas noſtras agit apud Patrem, cuius poſtulatio contemni non poteſt, quia in dextera Dei eſt, hoc eſt, in honore, quòd Deus eſt. Et infrà. Interpellat pro nobis ne inimicus aliquid violenter præſumat contra nos, vt arceatur. Et ideo huius ſententiæ ſunt Greg. Nazianzenus oratione 4. Aug. tract. 102. in Ioan. Cyril. lib. 11. in Ioa. c. 9. D Th. 2. 2. q. 83. ar. 11. & c. 7. ad Hebr. lect. 4. D. Bonau. de vita Chriſti c. 98. Tolet. in c. 16. in Ioan. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 1. Suar. in 3. p. d. 45. q. 2. ſect. 2. & Azor. 1. p. inſt. mor. lib. 9. cap. 29. q. 7. Pro quo

Primò dico, quòd Chriſtus in cælis regnãs, nunc Patrem non orat ſupplicum hominũ more, qui corpus inclinant, caput demittunt, ſeſe humi proſternunt, & expanſas in cœlum manus attollunt: hæc enim & ſimilia Chriſtus dũ in terris nobiſcũ verſabatur. faciebat, tũ vt ſe oſtenderet verũ hominem, & verè à Deo miſſum, tum vt diſcipulis, & nobis exemplum orandi daret, nunc verò ei ad Patris dexteram conſidenti hęc minimè conueniunt. Ita D. Hier. c. 8. epiſt. Pauli ad Rom. D. Ambr. D. Chryſ. & Nicolaus

de Lyra, cum Glossa interlineari ibidem. Eandem ſententiam tenet Rupert. Abb. lib. 9. de diuinis off. cap. 3. vbi ait oppoſitum eſſe contra fidem.

Secundò dico, quòd Chriſtus in cœlis pro nobis orat, aut petendo aliquid à Patre, aut oſtendendo illi ſua vulnera, & cicatrices, quibus nobis bona plurima, & maxima promeruit: aut repræſentando illi ſuam naturam humanam aſſumptam, & quæ in ea, cauſa noſtri ſuſtinuit: quemadmodum pauperum plagæ, nuditas, vulnera, morbi, & miſeriæ, ipſis etiam tacentibus, orare dicuntur.

Ex quo colligitur Chriſtum dici Aduocatum, & interpellare pro nobis, non quia orationes fundat ad Deum pro nobis, ſed quia repræſentatio vulnerum & ſanguinis ipſius veniam, & miſericordiam nobis imprecatur. Poſſumúſque huius ſententiæ nonnullas congruentias adducere, quarum prima eſt, quia fortè hic honor eius paſſioni debetur, vt iam deinceps diademate coronatus, nihil ampliùs à Patre peteret, aut precaretur.

Secunda, quia non ſine cauſa poſt reſurrectionem ſuam dixit: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra.

Tertia, quia videmus, quòd Eccleſia modò non orat Chriſtum, vt pro nobis intercedat, ſed vt miſereatur noſtri, vel nobis opem ferat.

QVÆSTIO XXXIX.

An nobis liceat Chriſtum Dominum precari, vt pro nobis intercedat.

ET quidem certum eſt apud omnes, nobis nullo modo fas eſſe Chriſtum rogare, vt ipſe quatenus

nus Deus est,pro nobis oret.Quia Christus,qua ratione Deus est,Patri est per omnia æqualis.

QVÆSTIO XL.

Sed quæstio tota est ; An Christum iure orare possimus,vt ipse quatenus homo est, pro nobis intercedat.

RESPONDEO nobis non licere vti aliqua orationis formula contra morem Ecclesiæ receptum : Ecclesia autem nunquam Christum publicè orat, vt pro nobis intercedat, sed vt nostri misereatur,vel benefaciat nobis.

Tum quia cùm in carne mortali Christus commorabatur,eum cuncti inuocabant,Christe adiuua nos. Iesu fili Dauid miserere nostri. Christe præceptor,vel Domine salua nos.

Tum quia licèt Christus secundùm naturam humanam spectatus, possit adoratione hyperduliæ adorari, tamen sicut semper decet, dum aliquem alloquimur,summo honoris titulo compellare, ita in praxi expedit Christum honore latriæ honorare, ad ipsum orationes dirigere, non vt pro nobis precetur,sed vt tribuat,& conferat.

Tum quia pòst resurrectionem ei data est omnis potestas in cœlo , & in terra , ergo eius magis est imperare,statuere,& dare,quàm orare.

Tum demum quia licèt vtrumque in c.14. Ioannis ipse Christus promiserit, Si quid petieritis in

nomine meo, hoc faciã. Et infrà. Ego rogabo Patrẽ. Tamen primum conuenit illi, vt Deus eſt: ſecundum vt eſt homo. Nos autem loquentes cum Chriſto, & colentes illum, ſemper reſpicimus non ad naturam humanam, ſed ad perſonam in natura ſubſiſtentem, quæ ſua poteſtate dare, & conferre poteſt, & ideo loquimur cum illo tanquam cum vero Deo, ac proinde non loquimur cum eo tanquam cum interceſſore, ſed tanquam cum authore omnium bonorum.

QVÆSTIO XLI.

An Chriſtus orans ſemper fuerit exauditus.

Ad hoc dico primò, quòd oratio Chriſti procedens à voluntate rationis, ſemper in omnibus fuit exaudita. Ratio eſt, quia ſemper illa voluntas fuit conformis diuinæ voluntati, & dignè, ac ſanctè petebat, & ideo de eo dicit Apoſtolus ad Hebræos 5. Exauditus eſt pro ſua reuerentia.

Secundò dico, quòd oratio Chriſti à voluntate pietatis, & à voluntate carnis procedens, non ſemper impetrauit. Ratio eſt, quia huiuſmodi voluntates non erant in omni volito diuinæ voluntati conformes. Vnde quando orauit voluntate pietatis pro crucifixoribus, non omnes ſalui facti ſunt: nec quando voluntate carnis orauit dicens: Tranſeat à me calix iſte, impetrauit. Idque Chriſtus fecit, non tam ad ſuam exauditionem, quàm ad noſtram inſtructionem, vt ſe oſtenderet verum

rum hominem, & vt tempore tribulationis ad orationem confugeremus, & fiduciam in Deo haberemus.

QVÆSTIO XLII.

Vtrùm brutis animalibus, & reliquis creaturis inanimatis orare conueniat.

ET videtur quòd sic, nam in Psalmo 146. dicitur: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum. Et Psalm. 103. Catuli leonum rugientes, vt rapiant, & quærant à Deo escam sibi.

At communis, ac verissima sententia est in contrarium. Et ratio est, quia sicut bruta animalia, & reliquæ creaturę inanimatæ non sunt capaces rationis, ita nec sunt orationis. Et ideo quòd in memoratis locis dicuntur bestiæ Deum inuocare, nomine inuocationis nō propriè intelligi orationem, sed naturalem instinctum, quo bestiæ siue rugiendo, siue crocitando exprimunt famem suam, cui Deus secundùm ordinem prouidentiæ suæ prospicit, aperiens manum suam, & implens omne animal benedictione: sicut & per similitudinem omnia Deo obedire dicuntur, eo quòd insito naturæ impulsu à Deo rerum omnium authore mouentur ad fines, quos illis ipse præscripsit, perinde ac si præcepto accepto, illud implere studerent.

Ex quo fit orationem esse actum proprium creaturæ rationalis. Quia sola creatura rationalis

habet & superiorem se, quem orat, & rationem seu mentem qua orent.

QVÆSTIO XLIII.

Vtrùm sancti Angeli pro nobis orent.

RESPONDEO quòd sic, vt patet Tob. 12. vbi dixit ei Angelus. Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, ego obtuli orationem tuam Domino, id est, supplicaui illi vt eam adimplere dignaretur. Et Danielis 10. super illa verba: Et ego veni propter sermones. Ait Glossa: Postquã cœpisti lachrymis, ieiunio & orationibus inuocare manum Dei, ego occasionem accepi, vt pro te oraturus ingrederer in conspectu Dei. Et Zach. 1. dicitur Angelum sic rogasse pro populo Dei; Domine exercituum, vsquequò tu non misereberis Hierusalẽ, & vrbium Iuda, quibus tu iratus es. Vnde, & obtinuit à Domino clemens, & consolatorium responsum, quod ipsi populo annuntiaret. Et Apoc. 8. dicitur, Ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Intercedunt igitur Sancti Angeli pro nobis, & sæpe vel in toto, vel in parte exaudiuntur.

Et confirmatur ex perpetuo Ecclesię vsu, quæ in Litaniis ita Angelos precatur. Sancte Michaël ora pro nobis. Sancte Gabriel ora pro nobis. Sancte Raphaël ora pro nobis. Omnes sancti Angeli, & Archangeli Dei orate pro nobis. Ergo supponit ipsos orare pro nobis.

QVÆ

QVÆSTIO XLIV.

An spiritus hominum beatorum pro nobis orent?

RESPONDEO quòd sic. Et ratio est, quia vt rectè monet D. Thomas 2.2.q.83.ar.7. & 8. oratio pro aliis facta, ex charitate illius qui orat, prouenit: ergo quantò aliquis magis est in charitate, tantò magis Deum precatur. Sed Spiritus beatorum hominum qui sunt in patria, sunt perfectioris charitatis, ergo magis orant pro nobis: & quia sunt Deo coniunctiores, eorum orationes sunt efficaciores.

Tum quia Angeli pro nobis orant vt ex dictis constat, ergo multò magis id spiritus hominum beatorum faciunt, nam in primis nihil eis deest eorum, quæ Angeli habent, quantum ad hoc munus spectat, cùm sint præditi intelligentia, & voluntate, & adsint semper Deo, & nos vehementer diligant, ac demum sint æquales Angelis, vt dicitur Luc. 20. Immò aliquid habent præ Angelis, quòd sunt membra corporis Ecclesiæ nobis magis coniuncta, quã sint Angeli, & experti sunt miserias, & pericula nostra, quæ Angeli non sunt experti.

Tum quia, si quid obstaret, maximè, quia vel otiones nostras, vel necessitates in particulari non cognoscunt. Sed hoc est falsissimum vt inferiùs ostendam, ergo.

Tum quia 2. Petri 1. Petrus Apostolus ait: Dabo autem operam, & frequenter habere vos, nimi

nimirum commendatos, siue in animo post obitum meum, vt horum memoriam faciatis. Et Apocalyp. 5. describuntur 24. Seniores in cælo procidisse coram throno Dei, habentes singuli phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.

Tum quia Lucæ 16. diues epulo orabat pro fratribus suis, ergo multo magis orant Sancti pro nobis.

Tum quia si quando Spiritus hominum iustorum non videbant Deum, sed erant in sinu Abrahæ, orabant pro viatoribus, vt de Onia Pontifice, & Hieremia legitur 2. Machab. vltimo, & de Samuele, & Moyse Ierem. 15. Ergo multò magis nunc Spiritus hominum beatorum pro nobis orabunt, qui non ignorant in quibus periculis versemur, & maiori charitate nos diligant.

Et confirmatur; nam sancta mater Ecclesia à Spiritu sancto edocta, sanctos in cęlo cum Christo regnantes precatur, vt pro nobis orent, ergo pro certo, & explorato habet, eos pro nobis orare. Vnde Diuus Hieronymus in Epistola ad Paulam de obitu Blecidæ, Pro te, inquit, Dominum rogat, mihíque impetrat peccatorum veniam. Et Diuus Augustinus lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. Adiuuet, inquit, nos Cyprianus orationibus suis in istius carnis mortalitate, tanquam in caliginosa nube laborantes, vt donante Domino quantum possumus, bona eius imitemur.

Dices, sancti Angeli, & Beati in cælo existentes nihil sibi mereri, vel demereri possunt, ergo multo minus nobis.

Respondeo,

Respondeo, quòd licèt sancti Angeli, & Beati in cælo existentes, non possint mereri nec sibi, nec alijs, possunt tamen ex præteritis meritis, & orationibus præsentibus, quæ ex præcedentibus meritis, & ex diuina acceptatione, efficaciam impetrandi habent, sibi, & alijs multa à Deo impetrare.

QVÆSTIO XLV.

An sancti qui sunt in patria, orent pro his qui sunt in purgatorio.

MAGISTER Sotus in 4. dist. 45. q. 3. ar. 2. negat.

Sed constans est omnium Theologorum sententia, sanctos cæli ciues frequenter rogare Deum pro his qui pœnis purgatorij expiantur. Id enim constat ex generali vsu totius Ecclesiæ, quę in suis publicis supplicationibus sic sanctos precatur. Sancte Michael ora pro eo. Sancte Petre ora pro eo. Et in illa oratione, Deus veniæ largitor, &c. supplicat Deo, vt Beata Maria intercedente, & omnibus sanctis, animas defunctorum ad perpetuæ beatitudinis consortium peruenire concedat. Vnde Diuus Augustinus lib. de cura pro mortuis cap. 4. ad hoc dicit prodesse mortuis sepulturam in Basilicis Martyrum, vt qui recordatur mortui, simul recordetur Martyris, & eius precibus mortui animam commendet.

Nihilominus arbitror Sotum eo in loco solùm dicere voluisse, Sanctos in cælo non orare pro mortuis

mortuis satisfaciendo, sed impetrando, quod ante illum docuit omniscius Diuus Thomas in 4. dist. 45. q. 3. ar. 3. ad 6. vbi ait aliter orare pro his qui sunt in purgatorio Ecclesiam militantem, aliter triumphantem, quia Ecclesia militans orat pro illis satisfaciendo, & impetrando, Ecclesia verò truimphans orat impetrando, non satisfaciendo.

QVÆSTIO XLVI.

An Angeli, & Animæ Beatæ cùm Deum deprecantur pro nobis, prænoscant effectum talis orationis.

RATIO dubij est, quia si vident orationem non habituram effectum, non postulabunt id quod sibi à Deo denegandum esse cognoscunt, non enim discordem habent cum Deo voluntatem. Si autem præsciunt effectum esse futurum, non est cur illud postulent, quia iam sciunt suam orationem esse superfluam. Si denique neutrum sciunt, scilicet, An Deus sit, aut non sit id concessurus, videntur aliquo ignorantiæ defectu laborare statui beatifico repugnante.

His tamen non obstantibus respondeo omnibus his tribus modis posse contingere, vt sancti in cælo regnantes Deum deprecentur. Et de primis quidem duobus modis habemus certum exemplum in anima Christi, illa enim videt in Verbo omnia quæ futura sunt, ergo quando deprecabatur, pro certo sciebat euentum suæ orationis,

& nihilominus rogauit pro Petro, ne deficeret fides eius, & rogauit vt mitteret Spiritum sanctum, quæ omnia sciebat infallibiliter fuisse futura. Deprecatus est etiam, vt à se transferret calicem passionis, cùm certò sciret, illud non fuisse à Patre concedendum. Idem ergo nunc accidere potest sanctis in cælo orantibus iuxta statum suum. Et ratio huius est, quia neutra præscientia excludit orationem. Nam si Beati vident orationem suam habituram effectum, tunc libentiori animo, & maiori affectu orant, quia simul etiam præsciunt effectum illum suis precibus obtinendum. Si autem Beati prænoscunt effectum non esse futurum, licèt orare non possint voluntate, & affectu absoluto, ne à Dei voluntate discordare videantur, nihilominus orare possunt saltem ex effectu, & amore talis personæ, subiiciendo suam voluntatem absolutæ, & efficaci voluntati Dei, quod in honorem, & cultum Dei cedit. De tertio autem modo habemus exemplum in Daniele cap. 10., vbi Angelus Gabriel orauit pro liberatione Iudæorum, & Princeps Regni Persarum, idest, Angelus Præfectus illius Regni dicitur ei restitisse viginti vno diebus, orando s. ne Iudæi liberarentur. Quia nesciebant, quid Deus disposuisset, & procurabant commodum Regni sibi commissi, donec de diuino beneplacito sibi constaret, ergo interdum sancti orant, ignorando quem effectum sua oratio sit habitura, donec illum postea per reuelationem cognoscant. Non igitur implicat aliquem sanctum orare pro re aliqua, cuius euentum ignorat iuxta suum statum. Et ideo huius sententiæ sunt D. Tho. 1. p. q. 113. ar. 8. & in 4. dist. 45.

q. 3.

q. 3. art. 3. & Caiet. 2. 2. q. 83. art. 4. & 3. p. q. 10. ar. 2.

At ego arbitror, Beatos in Verbo videre futuros euentus pro qualitate ſtatus cuiuſque, quò enim quis perfectiorem beatitudinis gratiam aſſequutus eſt, maiora videt in Verbo, quamobrem anima Chriſti, vtpote perfectiſſima videt omnia futura contingentia. Similiter anima Beatiſſimę Virginis omnia nouit, quæ Deus in Eccleſia facit: reliqui verò ſancti plus, vel minus vident pro ratione ſtatus.

Nec obſtat illud Eccleſ. 9. Mortui nil cognoſcunt ampliùs. Quia illud intelligitur de cognitione naturali, vel de ſtatu legis antiquę, in qua animæ ex hac vita migrantes, non in cælum euolabant, ſed ad limbum deſcendebant.

QVÆSTIO XLVII.

Quomodo Angeli, vel Sancti orant pro nobis.

RESPONDEO eos orare per deſiderium ſigno, vel mentali nutu expreſſum. Sic D. Aug. in lib. de cura pro mortuis agenda, vbi ait, Sanctos orare pro nobis in voto, ideſt, in deſiderio. Et Gloſſa ſuper illud Iob cap. 1. Satan vbi venis, ait: Sancti loquuntur Deo per deſideria.

QVÆST.

QVÆSTIO XLVIII.

Quid sibi vult, cùm dicimus Angelos, vel Sanctos Deo præsentare orationem nostram?

RESPONDEO Sanctos offerre, vel præsentare Deo orationem nostram, nihil aliud esse, quàm narrare apud Deum, quod nos desideramus, ac petimus. Quod contingit dupliciter. Primò, quando nos deprecamur sanctos, vt hoc, vel illud nobis beneficium impetrent à Deo, & postea sancti hoc ipsum repræsentant, seu narrant, & tunc ipsi non solùm repræsentant orationem nostram, verùm etiam pro nobis intercedunt, vt desideria nostra compleantur. Alio verò modo quando nos cupimus quidem petere ab ipsomet Deo, sed non audemus per nos ipsos accedere, & ideo deprecamur sanctos, vt orationem nostram repræsentent Deo. Tunc enim Sancti per se primò præsentant Deo petitionem, quam nos ab ipsomet Deo, immediatè postulamus, sed in signum humilitatis volumus per digniores personas præsentare.

QVÆSTIO XLIX.

Vtrùm Sancti orent non solùm pro alijs, sed etiam pro seipsis.

DIVVS Thom. 2. 2. q. 83. art. 11. ad 1, tenet animas mortuorum hominum in cælo solùm

orare pro corporum suorum resurrectione, quia solùm gloria corporum illis deest.

Ex quo videtur inferre, Angelos, qui sunt corporum expertes, nihil orare pro seipsis.

At Alex. Alens. 4. p. q. 26. m. 3. art. 4. §. 2. docet Angelos, & sanctorum animas etiam orare pro bono habito, vt continuetur, & pro complemento numeri electorum, & pro iustitia in reprobis exequenda. Pro quo

Primò dico, quòd sancti in cælo non orant, vt à malis, periculis, & miseriis eripiantur, quibus se solutos, ac liberos esse, ob certam beatitudinem, quam sunt adepti, cognoscunt.

Secundò dico, quòd sancti in cælo non orant pro his, quæ spectant ad beatitudinem essentialem suam. Ratio est, quia illam iam habent, ergo vt sic illam postulare non possunt.

Tertiò dico, quòd sancti in cælo non orant pro augmento suæ beatitudinis essentialis, quia huiusmodi augmentum secundum ordinariam Dei prouidentiam obtinere nequeunt. Tum quia hoc desiderium statui beatitudinis repugnat.

Quartò dico, quòd sancti in cælo non petunt conseruationem, seu perpetuitatem suæ beatitudinis, quia neque talem conseruationem, seu perpetuitatem habent in desiderio, sed reipsa iam illam possident, & illa fruuntur, sanctorum enim gloria mensuratur æternitate, quæ est tota simul, & non considerant illam vt futuram, sed vt præsentem, & immutabilem.

Quintò dico, quòd sancti in cælo orant pro his, quæ spectant ad accidentalem gloriam, quia non totam gloriam accidentalem simul habent,

sed

sed in illa mutationem, & augmentum recipiunt. Vnde Christus in nocte cœnæ orauit ad Patrem Ioan. 17. Clarifica filium tuum. Vbi claritatem sui nominis per notitiam credentium postulauit, quæ pertinet ad gloriam accidentalem Christi, vt homo est.

Ex quo sequitur primò animas mortuorum hominum in cælo, postulare à Deo suorum corporum resurrectionem. Quia gloria corporis accidentaria est respectu status beatifici.

Secundò sequitur, eas orare pro complemento numeri prædestinatorum, nam licèt hæc oratio videatur esse pro aliis, tamen etiam redundat in ipsos orantes, quatenus ex complemento illius numeri mirum in modum augebitur accidentalis gloria singulorum. Vnde Apoc. 6. narratur vidisse Ioannem subtus altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei, clamantes ad Deum: Vsquequò Domine non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum.

Tertiò, & vltimò sequitur, Angelos, & mortuorum hominum Spiritus posse orare pro aliquo dono accidentali glorię, puta reuelatione aliquarum rerum quas ignorant.

Dices, desiderium non impletum quantum est ex se, affligit animam, ergo repugnat beatitudini Sanctorum quæ est status omnium bonorum aggregatione perfectus.

Respondeo, circa bona non habita potest esse in sanctis simplex desiderium sine imperfectione suo statui repugnante. Quia semper habent quidquid eis conuenit secundùm suum statum, & in futurum nihil petunt nisi iuxta beneplacitum diuinæ

voluntatis, & sunt plusquam certi, quòd semper habituri sunt quod suo statui conuenit, per media diuinæ dispositioni conuenientia, inter quæ vnum est oratio ad Deum.

QVÆSTIO L.

Vtrùm Dæmones, & damnati orare possint.

MEDINA C. de oratione q. 6. tenet non posse propriè orare.

Nauar. de oratione cap. 20. nu. 13. defendit eos posse propriè orare, sed non bene.

Alij verò non posse omnino orare contendunt. Pro quo

Primò dico, quòd Dæmones, & damnati possunt aliquid petere à Deo. Patet exemplo diaboli qui postulauit à Domino sibi faculatem dari tentandi Iobi patientiam, & virtutem, & obtinuit Iob 1. & 2. Vnde Glossa 2. Cor. 12. super illa verba. Ter Dominum rogaui, &c. ait. Exauditur diabolus Iob petens tentandum: & non exauditur Apostolus petens stimulum amouendum. Item Matth. 8. Dæmones rogauerunt Christum, vt mitteret eos in porcos, & obtinuerunt. Et Epulo sepultus in inferno petijt ab Abrahamo iusto, vt mitteret Lazarum, &c. & non obtinuit, Luc. 16.

Secundò dico, quòd cùm Deus concedit aliquid damnatis, id facit nō propter illorū vtilitatem, sed vel in ipsorum confusionem, aut propter aliquem alium bonū finem, à Deo intentū, s. vt Christi potestas ostenderetur, sicut accidit, quando Dæmonibus concessit, vt in gregem porcorum intrarent.

Tertiò

Tertiò dico, quòd Dæmones, & damnati propriè orare non possunt. Ratio est, quia oratio est actus de se bonus, proficiscens ex virtute Religionis, & ideo ex bono pióque erga Deum affectu, quem damnati non habent, nec habere possunt, quia Deum ipsum odio summo incessanter prosequuntur.

Tum quia eorum petitio cùm non sit rerum decentium, & salutarium à Deo, quod tamen est de ratione orationis propriè sumptæ, non meretur nomen orationis, nisi largè accipiatur oratio, prout importat petitionem vtcunque. Ita Valent. 2.2. disp. 6. q. 2. puncto 7.

QVÆSTIO LI.

Vtrùm animæ purgatorij pro seipsis orent.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio est, quia illæ animæ sunt iustæ, & gratæ Deo, & carent multis bonis, & ex pio affectu petere possunt, ergo orant proseipsis.

Tum quia si animæ teste D. Gregorio lib. 4. dialog. petunt à viatoribus, vt adiuuentur, multò magis à Deo petent, & orabunt.

QVÆSTIO LII.

An animæ purgatorij possint impetrare.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia illæ animæ charitate sunt præditæ, ergo si aliquid

decens, & salutare petunt, dignæ sunt exaudiri, quia licèt non sint in statu merendi, hoc necessarium non est ad impetrandum.

QVÆSTIO LIII.

Maior autem difficultas est, quid illæ animæ sibi petant.

RESPONDEO eas orare pro summa fœlicitate obtinenda, nam licèt pro comperto habeant, post solutionem pœnæ, illá sibi superesse, nihilominus rectè faciunt, desiderando illam, & desiderium suum Deo pandendo. Item humiliter à Deo petere, vt per medium aliquod à diuina prouidentia constitutum, quàm citiùs ab illis pœnis liberentur, siue hoc sit immediatè condonando sibi aliquam partem pœnæ propter Christum, siue inspirando fideles, qui pro eis satisfaciant.

QVÆSTIO LIV.

An animæ purgatorij pro nobis orent.

ET quidem certum est apud omnes, illas non posse orare pro nobis in particulari, f. vt hoc, vel illud desiderium nostrum impleatur, vel vt in hac, aut illa necessitate nobis subueniatur, quia ignorant desideria, aut necessitates nostras in particulari.

QVÆST.

QVÆSTIO LV.

Quæstio ergo, quam hic inquirimus est, An orent pro nobis in generali.

DIVVS Tho. 2. 2. q. 83. art. 11. & Nauar. de oratione in præludi. n. 26. negant, quia nec beatæ sunt, nec sunt in statu merendi, aut demerendi, sed in carcere, in quo magis alienis orationibus indigent, quàm vt ipsi pro alijs orent.

Alij tamen probabilius, & verius esse oppositum arbitrantur; nimirum animas Purgatorij orare vel pro omnibus viatoribus, vel pro Ecclesia militante, vel in specie pro his, qui ipsis peculiariter in hac vita chari fuerunt, vel qui ipsis suffragantur, & curam habent orandi, vel aliqua opera faciendi pro sua liberatione. Et ratio est, quia illæ animæ sunt charæ Deo, & quamuis ab illo pro tunc affligantur, non tamen vt ab inimico, sed vt à iusto iudice, & parente optimo, qui eas beatas efficere cupit, & ideo illas purgat, quam pœnam ipsæ æquissimo animo suscipiunt, & patiuntur, vt filij, non vt serui, ergo non repugnat illi statui, vt à Deo aliquid petant pro fratribus, & amicis, ac benefactoribus suis.

Tum quia si animæ illæ non orant pro nobis, vel causa est, quia non vident Deum, vel quia sunt in maximis tormentis, vel quia sunt nobis inferiores, sed nihil horum dici potest. Non primum, quia ante aduentum Christi, animæ existentes in limbo orabant Deum pro viuentibus, vt patet ex 2.

Mach. vltimo de Ieremia defuncto, qui assiduè pro populo Dei orabat. Et ex cap. 15. Ierem. & 14. Ezech. de Moyse, Samuele, & Daniele, qui soliti erant Dominum orare pro populo Dei, & tamen tunc temporis illi nondum videbant Deum.

Non secundũ, quia Epulo in inferno sepultus orabat Deũ pro quinque fratribus suis quos in sæculo reliquerat, Luc. 16. cùm esset tamen in maioribus tormentis, quàm sint animæ in Purgatorio.

Tum quia martyres in hoc mundo in tormentis constituti, orabant pro se, & alijs vt patet de sancto Stephano Act. 7. Tum quia dolor animabus non perturbat vllo modo iudicium rationis, nec impedit effectum bonum voluntatis.

Nec etiam tertium, quia in hoc mundo nos oramus pro summis Pontificibus, & Episcopis, qui sunt nobis superiores.

Tum quia animæ Purgatorij, etiamsi nobis sint inferiores ratione pœnarum, sunt superiores ratione gratiæ, & charitatis, in qua iam confirmatæ sunt.

Tandem anima Paschasij, & Sancti Seuerini miracula operabantur, etiamsi in Purgatorio degerent, vt patet ex D. Gregorio lib. 4. dialog. cap. 40. & Petro Damiano in Epistola de miraculis sui temporis, ergo signum est euidens, animas Purgatorij orare pro viuentibus.

QVÆSTIO LVI.

An Sancti Patres veteris testamenti post obitum suum orauerint.

Respondeo

RESPONDEO eos orasse, vt patet 2. Mach. vltimo, vbi legitur, Oniam, & Ieremiam iam dudum defunctos visos fuisse orare pro populo Iudæorum viuentium. In quo aperte docemur, sanctos defunctos, & Dei amicos pro nobis orare, & eorum orationes quas pro nobis ad Deum fundunt exaudiri. Hoc idem habetur ex Ierem. 15. Si steterint Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Et ex Ezech. 14. Si Noë, & Daniel orassent pro eis, non eos saluarent. Et tamen cõstat sanctos illos prophetas defunctos esse, & nondum erant in cœlis beati, & tamen soliti erant Deum orare pro viatoribus, & à Deo exaudiri.

QVÆSTIO LVII.

An viatoribus tam bonis, quàm malis conueniat orare.

RESPONDEO conuenire. Et ratio est, quia omnes indigent gratia Dei, iusti quidem ne cadant, & mali vt à peccato resurgant, non enim est homo, qui non peccet, vt ait Scriptura. Vnde Ioan. 1. c. 1. Si dixerimus quòd peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, atque ita omnibus conuenit quotidie dicere: Dimitte nobis debita nostra: &, Libera nos à malo. Et in hoc omnes Doctores conueniunt.

QVÆSTIO LVIII.

Sed difficultas est, An peccatoribus existentibus in statu peccati mortalis conueniat orare.

IN qua re certum est, peccatoribus non deesse facultatem orandi, nam ad orandum ex parte intellectus sufficit fides, & ex parte voluntatis desiderium bonum, quod ex auxilio Dei sine gratia iustificante, haberi potest.

CAPVT LIX.

Sed quod in dubium vertitur est, An peccatoribus in peccato mortali persistentibus, conueniat Deum orare.

ET quidem si loquamur de peccatoribus pœnitentibus, certum est etiam non solùm petere, verùm etiam orationem quæ est Religionis actus, emittere, eis conuenire. Et ratio est, quia isti peccatores qui sua peccata recognoscentes pœnitet, & humiliter ad Deum confugiunt, veniam postulantes, sine dubio à Domino exaudiuntur, & in eius gratiam admittuntur, prout in sua lege sæpissime promisit, exemplóque monstrauit. Sic petiuit & impetrauit Publicanus Luc. 18. dicens, Deus pro

propitius esto mihi peccatori. Item Dauid, Zachæus, Latro, Magdalena, &c. Qui frustra orassent, si peccatores Deus non exaudit, vt rectè annotauit D. Pater Augustin. in tract. 44. Vbi idcirco affirmat illud dictum cæci apud Ioan. cap. 7. Scimus quòd peccatores Deus non exaudit, fuisse dictum cæci nondum pænitus illuminati in fide.

QVÆSTIO LX.

Tota igitur quæstio versatur de peccatoribus obstinatis.

MEDINA C. de Oratione quæst. 5. tenet peccatoribus obstinatis non competere orationem, citàtque D. August. in sermone quodam dicentem; Qua fronte postulas, quod promisit Deus, si non facis, quod iussit Deus? Priùs audi monitionem, & sic exige promissionem. Et D. Chrys. super Mat. Qui orat, & peccat, non orat, sed Deum deludit. Et D. Gregor. in pa storal: Cùm is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Item adducit illud Psalm. 49. Quare tu enarras iustitias meas, &c. Et illud Ecclesiast. 15. Non est speciosa laus in ore peccatorum. Et illud Prouerbior. 28. Qui declinat aures suas, ne audiat legem, s. vt eam impleat, oratio eius erit execrabilis. Ex quibus, & multis aliis concludit lethali peccato obstrictos peccare, si in tali statu precentur.

At verò constans, & firma, ac certa Theologorum sententia est, eos non peccare. Et ratio est, quia obstinati dum sunt in via, possunt ad Deum mentem eleuare per piam cogitationem, & desiderium, ergo etiam possunt petere à Deo complementum illius desiderij nullam addendo circunstantiam malam.

Tum quia isti obstinati possunt facere multa opera moraliter bona, quia non habent voluntatem obstinatam in omni malo, neque sunt semper in actuali obstinatione, sicut damnati, ergo eadem ratione poterunt aliquam orationem facere, quæ sit moraliter bona. Vide Chrysost. cap. Quid ergo. de pœnit. dist. 3. Non potest malus in omnibus esse malus, sed habet aliqua bona. Et Hieronym. cap. Omnes. 24. q. 1. ait, Virtutibus Romani meruerunt imperium. Et D. Thom. 2. 2. q. 10. ar. 4. communiter receptus concludit, non solùm infideles non non peccare in omnibus quæ faciunt, aut dicunt, sed etiam nonnulla opera moraliter bona exercere, quantò magis fideles, licèt sint obstinati, possunt eadem, immò maiori ratione bene orare, quia non sunt adeò mali, ac infideles.

Tum quia expedit, vt obstinati aliquam orationem fundant, tum vt saltem, dum Deum orant, non peccent.

Tum etiam quia fortasse Deus ad misericordiam prouocabitur, vt auferat cor lapideum, & det eis cor carneum, nunquam enim obstinatio huius vitæ tanta est, quin mutari valeat per diuinam gratiam sine miraculo.

Hinc, peccatores etiam obstinati tenentur recitare, & orare Deum, eo prorsus modo quo tenebantur

tur ante peccatum. Quia non liberantur eo onere propter suum prauum statum, aliàs commodum ex sua prauitate reportarent,& essent melioris conditionis,quàm iusti, maximè quia,vt dixi,in ea obstinatione possunt implere obligationem suam sine nouo peccato.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respõdeo,ex illis sacræ Scripturæ locis, & sanctorum Patrum authoritatibus,non colligi peccatoribus orationem non conuenire, sed illorum orationem in mortali factam, non esse Deo gratam, & meritoriam vitæ æternæ; vel solùm reprehendi orationem peccatoris formaliter, videlicet positiuè nolentis conuerti,aut orationem ad prauum finem dirigentis,& hanc orationem Deus non exaudit, nisi ad vindictam iuxta illud D. August. tract. 73. in Ioan. Multa Deus concedit iratus, quæ negat propitius. Sicut exaudiuit petitionem Iudæorum cùm petierunt carnes in deserto. Et per Samuelem petierunt Regem 1. Reg. 8. Constat enim vtrumque cessisse in illorum perniciem: & tunc ipsa oratio est peccatum, & veluti quædam illusio Dei.

QVÆSTIO LXI.

Vtrùm Deus sit à nobis orandus.

CONSTANS est omnium Theologorum Catholicorum sententia Deum esse à nobis orandum. Et ratio est, quia est de necessitate salutis ad Deum per orationem confugere, vt nobis suum diuinum

diuinum præsidium ad perpetuam fœlicitatem consequendam largiatur; quoniam ipse dixit, Sine me nihil potestis facere.

QVÆSTIO LXII.

An solus Deus sit à nobis orandus.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio est, quia vt diximus & probat D.Tho.2.2.q.83.ar.3. Oratio est actus latriæ, sed cultus latriæ soli Deo debetur iuxta illud Pauli, Soli Deo honor, & gloria in sæcula sæculorum. Et illud Matth. 4. à Domino nostro citatum, Dominum Deum tuum adorabis; ergo solus Deus est orandus.

Tum quia solus Deus est alpha, & omega, idest principium, & finis omnium bonorum, ergo soli Deo est porrigenda oratio, quasi per ipsum implenda, quamuis etiam Angelis, & sanctis hominibus cœli ciuibus porrigi possit, tanquam his, per quos oratio sit impetranda. Hoc discrimen inuocationis Dei, & sanctorum insinuasse videtur Dauid Psalm. 120. Vbi postquam dixerat: Leuaui oculos meos ad montes, idest sanctos, vnde veniet auxilium mihi. Vt intelligeremus à sanctis peti auxilium, non vt ab authoribus, sed vt ab intercessoribus, statim subiunxit: Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram. Vbi D. Pater Augustinus, Noli, inquit, putare, quia montes tibi dabunt auxilium, accipiunt enim quod dent, non de suo dant. Quod clarè patet ex modo quo Ecclesia vtitur in orando, quæ quidem à Deo petit,

vt nostri misereatur. & ab aliis sanctis vt orent pro nobis. Et ideo dicitur Apoc. 8. Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo.

Hinc, malè orat beatam Virginem, qui eam tanquam principalem auctorem vitæ, & salutis inuocat: est enim mediatrix, & aduocata inter Angelos, & sanctos præcipua, & quamuis ab Ecclesia, Vita, dulcedo, & spes nostra, & salus appelletur, non hoc fit, eo quod ipsa sit salus, &c. Sed quia ex ipsa natus est Christus, salus, vita, & resurrectio nostra.

Hinc errat qui à sancto Antonio suis orationibus petit ab igne liberari, putans ex se ipso tanquam principalem causam id efficere posse.

Hinc etiam errat, qui tanquam mediatores sanctos orat, sed cum variis cæremoniis, & certis quibusdam superstitionibus; vt f. faciendo orationem tali die, aut tali loco, aut tali modo, fortunatus erit in contrahendo matrimonium, aut prosperum habebit successum in suscepto negotio, aut non morietur subito, aut eiusmodi aliud quod optat, necessario obtinebit.

Hinc, qui orat, & offert sanctis *Pater noster*, & *Aue Maria*, non errat, quia non offert verba sanctis, sed *Pater noster* Deo, & *Aue Maria* Beatæ Virgini ad honorem sanctorum, quorum patrocinium postulat, & quamuis personæ idiotæ actualiter non referant hæc verba, vt diximus, virtualiter tamen offerunt, quia intendunt se conformare vsui sanctæ Matris Ecclesiæ.

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXIII.

An vna Persona diuina sine alia orari possit.

VIDETVR quòd non, quia ratio ex parte Dei, ob quam ad illum singulariter orationem dirigimus, est eius omnipotentia, & bonitas, quæ vna est communis omnibus personis, ergo & oratio necessariò esse debet omnibus communis.

Pro huius tamen quæstionis resolutione dico primò, quòd nunquam est ita orandum ad vnam personam, vt excludantur reliquæ. Et ratio est, quia nihil potest dare vna persona sine aliis, nam opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa.

Secundò dico, quòd licitum est loqui specialiter in oratione cum vna persona, non dirigendo colloquium ad alias ex propria, & formali intentione orantis. Et ratio est, quia hoc probat vsus Ecclesiæ Romanæ, quæ in Litaniis singulas personas separatim orat, dicens: Pater de cælis Deus miserere nobis. Fili Redemptor mundi Deus miserere nobis. Spiritus sancte Deus miserere nobis. Sunt enim æquales, & ita omnibus, & singulis oratio fieri potest.

Tum quia illæ personæ verè sunt distinctæ, ergo possumus cogitare de vna, non cogitando actu de aliis.

Tum quia vnaquaque per se spectata est verus Deus, ergo possumus ab vnaquaque sigillatim petere tanquam à vero Deo, & hoc facit Ecclesia in

Litaniis ad profitendum hanc fidem de distinctione personarum, & quòd singulæ sint verus Deus: Vt autem profiteatur omnes esse eundem Deum, subiungit. Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis.

Tertiò dico, quòd possumus nos orare ad totam Trinitatem vt sic, quod est frequens in hymnis Ecclesiæ, & apud sanctos Patres. Immò nulla est collecta, in qua non fiat trium personarum mentio, nam si ad Patrem dirigitur, in fine. *Per Dominum nostrum Iesum Christum*, &c. *Et in vnitate Spiritus sancti* collocatur. Si autem Filio in fine. *Qui viuis, & regnas cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus*, &c. ponitur.

Dices, hoc est contra formam orandi nobis à Christo datam Matth. 6. & Ioan. 16. *Pater noster*, &c. Si quid petieritis à Patre in nomine meo, dabit vobis.

Respondeo, in his locis nomen Patris sumi essentialiter, ac proinde dirigi ad totam Trinitatem, quæ nos creauit, & per gratiam in filios adoptauit. Est tamen probabile nomen Patris ibi accipi personaliter, & sic dirigi ad solam personam Patris, per hoc tamen non excluduntur aliæ personæ diuinæ vt diximus.

QVÆSTIO LXIV.

An Deitas in abstracto possit orari.

Respondeo posse, vt constat ex vsu Ecclesiæ, nam in hymnis dicit. *Te summa Deitas, vnaque*

que poſcimus. Et rurſus, *Præſtet hoc nobis Deitas beata.*

QVÆSTIO LXV.

An diuina eſſentia poſſit orare.

RESPONDEO poſſe. Et ratio eſt, quia cùm Deus optimus maximus ſit orandus, & Deus ſit ipſamet eſſentia diuina, poterit quoque diuina eſſentia orari.

QVÆSTIO LXVI.

Cur in collectis, in fine dicitur: Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, *& non* per Dominum Patrem, *vel* Dominum Spiritum Sanctum.

RESPONDEO quia per Chriſtum omnia quæ poſcimus, à Deo obtinemus.

Tum quia Chriſtus eſt mediator Dei, & hominum, & per merita ipſius preces noſtræ exaudiuntur, quæ ratio, neć Patri, nec Spiritui ſancto competit.

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXVII.

Cur multò plures sunt collectæ, quæ ad Patrem quàm quæ ad Filium diriguntur.

RESPONDEO rectissimè hoc Ecclesia facit, quia Christus Dominus hanc formam orandi ei tradidit, quando dixit: Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis, & ideo Ecclesia Patrem deprecatur, & in fine orationis, Christi nomen inuocat dicens, *Per Dominum nostrum Iesum Christum*, &c.

Tum quia Ecclesia non solet dirigere orationes suas ad Spiritum, non quia putat Spiritum sanctum orandum non esse, sicut aliæ personæ, sed proprietatem Spiritus sancti attendens, congruentiam quandam in orando obseruat. Proprium enim est Spiritui sancto esse donum Patris, & Filij, & congruit magis donum à largitore doni petere, quàm ab ipsomet dono. Ideo congruentiam hanc seruans à Patre, & Filio donum sibi elargiri petit, & ipsum donum quod Spiritus sanctus est, promereri curat.

Tum quia Ecclesiæ orationes regulariter diriguntur ad primam personam tanquam ad primum principium, & fontem diuinitatis. Quia sicut omnipotentia ob hanc causam appropriatur Patri, ita ob eam eandem rationem ad illam dirigit Ecclesia orationes suas.

Tum quia solus Pater propriè dicitur misisse Filium, licèt tam Filius, quàm Spiritus incarnationem

etiam operati fuerint. Vnde quia Ecclesia conuenit petere per Christum, ideo ad Patrem, qui illum misit, orationes dirigit. Dum autem Patrem orat, non excludit alias personas, sed potiùs virtute includit, & ad hoc significandum addere solet in fine orationum verba illa. *Qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus*, &c.

Verùm nonnullæ orationes Ecclesiæ diriguntur specialiter ad personam Filij, quales sunt orationes de sanctissimo Eucharistiæ sacramento, in vigilia sancti Ioannis Baptistæ, &c. Sed quia non solus Pater, & Filius dant Spiritum sanctum nobis, sed ipsemet Spiritus sanctus dat seipsum nobis, cùm sit hoc opus ad extra, quod omnibus tribus commune est, ideo veritatem sequendo dimissa præfata congruentia, dicimus Spiritum sanctum cum Patre, & Filio adorandum, & cum Patre, & Filio orandum.

QVÆSTIO LXVIII.

Vtrùm Angeli, & beati hominum Spiritus in cœlo regnantes sint à nobis orandi.

Respondeo esse à nobis orandos, tanquam mediatores, & intercessores, vt suis precibus, quæ petimus, assequamur. Et ratio huius est, quia ex multis sacræ Scripturæ testimoniis constat Angelos, & beatos hominum Spiritus pro nobis orare: ergo rectè eos inuocamus, vt id crebrò, & efficaciter præstent. De Angelis habetur Tob. 12. vbi Angelus

gelus dicit se obtulisse Deo orationes Tobiæ, quæ oblatio non fiebat nuda tantùm exhibitione coram Deo, cùm ipsi omnia sint nuda, & aperta, sed cum deprecatione, vt Deus illas exaudiret. Item Iob 5. Voca, si quis est, qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum conuertere. Vbi nomine sanctorum, intelligit Angelos, vt D. Augusti. exponit in annotat. ad Iob. qui etiam illud cap. 19. Misercmini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, ad Angelos dici existimat. Et Zach. 1. Angelus orat Deum pro populo Iudaico, dicens: Domine exercituum vsquequò tu non misereberis Ierusalem, & vrbium Iudæ quibus iratus es?

De beatis hominum Spiritibus patet 2. Machab. vltimo, vbi Iudas per visionem vidit Oniam Pontificem, & Ieremiam, qui iam obierant, pro populo Iudæorum orantes. Et Ierem. 15. Dixit Dominus ad me, Si steterint Moyses, & Samuel corã me, non est anima mea ad populum istum: ergo Moyses, & Samuel iam mortui poterant, & solebant orare pro populo Iudæorum, & tamen nondum erant beati, quantò magis nunc cum Christo regnantes orabunt, vbi charitas illorum lóngè est feruentior?

Hoc ipsum comprobatur ex generali totius Ecclesiæ consuetudine, quæ in orationibus, quæ leguntur in Missis, vel in Officio, nihil aliud petit, quàm vt sanctorum precibus à Deo nobis beneficia concedantur, & in Litaniis ita ait: Sancta Maria ora pro nobis. Omnes sancti beatorum Spirituum ordines orate pro nobis; & tandem, Omnes sancti, & sanctæ Dei intercedite pro nobis. Atqui de eo quod tota per orbem frequentat Ecclesia disputare, an ita faciendum sit, insolentissima insania est, vt ait D.

 Augu

Augustinus, epist. 148. ad Ianuarium. Vnde Hieronymus in lib. contra Vigilantium cap. 3. Si Apostoli,& martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse soliciti: quantò magis post coronas, victorias, & triũphos. Idem in epitaphio Paulæ: Vale(inquit) ô Paula,& cultoris tui senectutẽ orationibus adiuua. Et Theodoretus q.67. in Exod. 32. super illa verba, Recordare Domine Abraham, Isaac,& Israël seruorum tuorum: sic ait: Sanctum Moysem cùm se non existimaret sufficientem ad placandum Deum, adhibuisse etiam patrocinium Patriarcharum. Et Sanctus Athanasius in serm. de Virg. Mariæ, Inclina(inquit) aurem tuam, Maria, in preces nostras, & ne obliuiscaris populi tui. Et infrà. Intercede Hera,& Domina,& Regina,& Mater Dei pro nobis Et D. Bernardus serm. 2. super Euang. Missus est. In periculis, (inquit) in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam inuoca, non recedat ab ore, non recedat à corde, & vt impetres eius orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum.

Tandem est conclusio, definita in sacro Conc. Trid. sess. 25. in principio, vbi dicitur. Eos qui negant sanctos, æterna fœlicitate in cælo fruentes, inuocandos esse, aut qui asserunt, vel illos pro hominibus non orare, impiè agere.

Dices, vnus est mediator Dei,& hominum homo Christus Iesus, per quem habemus accessum ad Patrem, ergo non est recurrendum ad Sanctos, alioqui plures essent nostri mediatores apud Deum, quod est contra Paulum 1. ad Timoth. 2. Immò id videtur Christo iniurium, tanquam ipsius reconciliatio sit insufficiens, aut egeat auxilio sanctorum.

Respon

Respondeo, Christum esse vnicum mediatorem, quia est præcipuus, & hoc ob quatuor causas.

Primò, quia non tantùm officio, sed etiam natura est mediator, seu medius inter Deum, & hominem, cùm ipse & Deus, & homo sit, atque vtriusque naturæ particeps.

Secundò, quia nos reconciliauit Deo Patri non deprecando, sed condignum pretium exhibendo & satisfaciendo.

Tertiò, sua virtute, suísque meritis, habebat enim vim illam ex intrinseco, idest ex dignitate sui suppositi.

Quartò, quia est mediator omnium, quia pro omnibus omnino hominibus præteritis, præsentibus, & futuris satisfecit. His itaque quatuor modis nullus præter Christum est mediator. Sancti verò sunt tantùm mediatores secundarij, quia nec ex propriis meritis reconciliant nos Deo, neque omnes reconciliant, neque per modum solutionis, sed deprecationis, vt fructus meritorum Christi nobis applicentur.

Neque hæc intercessio vllo modo cedit in iniuriam mediatoris Christi.

Primò, quia Angeli intercedunt pro nobis orando vt constat ex Scriptura, & tamen hæc intercessio non obscurat officium mediatoris Christi.

Secũdò, quia sancti adhibẽtur, non vt vice Christi fungantur, vel Christũ adiuuẽt, sed vt adiuuent nos, quò faciliùs à Deo per Christum impetremus quæ petimus, quod non potest in iniuriã Christi cedere.

Tertiò, quia omnẽ vim intercedẽdi, & impetrãdi quã habẽt Sãcti, acceperũt ex meritis Christi, eiúsq; oratione. Vnde potiùs ad honorem eius cedit, quòd

possint esse secundarij mediatores, sicut ad gloriam primæ causæ cedit, quòd creaturæ sint causæ secundæ. Vnde omnes orationes quæ in Missis, & Officiis dicuntur, illam formam habent: *Concede nobis Deus intercessione huius sancti tale beneficium, per Christum Dominum nostrum.*

Hinc, non licet à sanctis petere, vt nobis tanquam auctores primarij diuinorum beneficiorum, gratiam, & gloriam, aliáque ad beatitudinē media concedant, quia hæc omnia superant vires totius naturæ creatæ, ergo nihil debemus à Sanctis petere, nisi vt intercedant apud Deum, quò nobis Christi merita applicentur, & per Christum gratiā, & gloriam consequamur. Vnde Aug. lib. 8. De Ciuit. Dei cap. vlt. clarè docet, Sanctos nō esse inuocādos vt Deū, sed vt qui à Deo impetrare possunt, quod volunt. Vnde quando dicimus, Sancte Petre miserere mei, salua me, da mihi sanitatem, &c. intelliguntur hæc verba hoc modo: Salua me, & miserere mei, intercedendo pro me, da mihi hoc vel illud tuis precibus, & meritis. Sicut Apost. de se dicit 1. Cor. 9. Vt omnes facerem saluos, non vt Deus, sed iuuando concionibus, precibus &c. Vnde ad hanc differentiam orationum accommodari solent verba illa Ps. 120. Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi, auxilium meum à Domino qui fecit cælum & terram. Montes sunt homines sancti, vt exponit D. Aug. tract. 1. in Io. Iubemur ergo leuare oculos ad montes, idest ad sanctos, & ab eis auxiliū expectare: sed vt intelligamus ab eis auxilium expectandum esse, non vt ab auctoribus, sed vt ab impetratoribus, ideo statim subiungitur, auxilium meum à Domino, qui fecit cælum, & terram.

Dices,

Dices, qui ad ſanctos confugit, videtur diffidere de Dei dilectione, & Chriſti meritis, ergo.

Reſpondeo, minimè diffidere, ſicut nec diffidit Eccleſia quando pro nobis, & pro defunctis orat. Etſi enim ſciamus Deum eſſe paratiſſimum ad dandum, & Chriſti merita ſufficientiſſima, tamen iudicamus nos indignos, qui ſoli coram tanta Maieſtate compareamus. Vnde confugimus ad ſanctos, vt nos veluti comitentur, noſtriſque precibus ſuas iungant; qua in re primò reueremur Dei Maieſtatem. Secundò honoramus ſanctos. Tertiò illa ſubmiſſione nos diſponimur ad faciliùs impetrandum.

Tum quia, licèt Deus ſit paratus audire nos, & magis nos diligat, quàm vllus Sanctorum, tamen magis paratus eſt audire Sanctos, quàm nos, & magis diligit Sanctos, quàm nos; quia oratio vt ſit impetratoria, requirit diſpoſitionem in orante, quamnon habemus ſemper, ideo melius eſt, vt ad Deum cum Sanctis eamus, quàm ſoli. Vnde Iob vltimo, dixit Deus. Ite ad ſeruum meum Iob, vt oret pro vobis: nec enim cùm oramus Sanctos, nihil à Deo petimus, vel non petimus cum fiducia, immo ideo Sanctorum preces imploramus, vt cum maiori fiducia ad Deum accedere poſſimus, & faciliùs impetremus quòd cupimus.

Et confirmatur, nam ſi hęc ratio valeret, probaret non debere nos à viuentibus petere, vt pro nobis intercedant, quia ſufficit interpellatio Chriſti in cælo, quod eſt contra expreſſa teſtimonia Scripturarum, in quibus exhortantur fideles, vt alij pro alijs orent. 1. ad Timoth. 2. Obſecro vos fieri orationes, poſtulationes, &c. pro omnibus; &c.

Iacobi 5. Orate pro inuicem, vt saluemini. Et Apostolus à fidelibus petit, vt pro ipso orent, ad Colos. 4. 2. ad Thessal. 3. & ad Hebr. 3. Immo probaretur illo modo orationes nostras pro nobis ipsis superfluas, quia Deus pomptior est ad dandum, quàm nos petere possumus.

QVÆSTIO LXIX.

Quæres, per quæ merita Sancti cælestis patriæ ciues, orent pro nobis.

Respondeo per merita Christi. Et ratio est, quia quidquid nobis datur, principaliter datur propter merita Christi, vt colligitur ex cap. 1. ad Ephes. Qui benedixit nos omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo. Secundariò etiam per merita sua, quæ etsi ex condigno compensata sint, tamen ex amicitia, multa eis debentur. Vnde Deus applicat se ad benefaciendum nobis propter merita Christi orationibus Sanctorum inductus.

Dices, oratio pertinet ad cultum latriæ, sed cultus latriæ soli Deo debetur, ergo oratio soli Deo fieri debet, non autem Sanctis.

Respondeo, oratio quatenus dirigitur ad Deum mediatè, vel immediatè in recognitionem supremi dominij, pertinet ad cultum latriæ, qui soli Deo debetur: & qui hoc modo aliquem Sanctum oraret, nimirum vt supremum omnium bonorum authorem, idololatraret. At nos Sanctos inuocamus, non tanquam diuinorum beneficiorum authores,

ſed tanquam interceſſores, & aduocatos.

Secundò reſpondeo, quòd oratio non dirigitur ad Sanctos tanquam ad eos, quorum ſit omni ex parte præſtare id omne, quod rogamus: ſed tanquam ad patronos, & aduocatos, qui à Deo impetrent gratiam, & gloriam: oratio igitur propriè dirigitur ad Deũ, per ipſum, hoc eſt, tanquam ad eum, cuius eſt petita plenè & cumulatè concedere: ad Sanctos verò non propter ipſos, ſed propter Deũ, apud quem pro nobis precentur, & à quo impetrẽt, quæ poſtulamus. Deum igitur oramus, vt noſtri miſereatur, gratiam, & gloriam largiatur: Sanctos verò vt apud ipſum pro nobis intercedant.

Hinc fas eſt dicere, Sancte Bernarde miſerere mei, ſalua me, aperi mihi aditum cæli, da mihi ſanitatem corporis, da patientiam, da mihi fortitudinem, &c. dummodo intelligamus, ſalua me, & miſerere mei, orando pro me, da mihi hoc, & illud tuis precibus & meritis.

Obiicies, 1. Ioan. 2. dicitur. Aduocatum habemus apud Patrem Chriſtum Ieſum, qui propitiatur pro nobis. Si igitur Chriſtus pro nobis propitiatur, ſuperfluæ ſunt aliorum Sanctorum preces.

Reſpondeo, etſi Chriſtus pro nobis intercedat, ob id non excluduntur alij interceſſores, immo potiùs ſequitur, debere Sanctos ad imitationem ſui capitis, ſimiliter pro nobis intercedere.

Deinde in dicta Canonica, vbi Chriſtus dicitur Aduocatus noſter, non additur particula excluſiua, ſ. quòd ſolus ipſe ſit aduocatus: & ad Rom. 8. cùm dicitur Chriſtus interpellare pro nobis, non additur, ſolum ipſum interpellare, & ita ſine iniuria

Chriſti,

Christi, possunt sancti pro nobis interpellare, & vt tales possunt à nobis inuocari.

Ex quo fit orationes Sanctorum, quas pro nobis faciunt, non esse superfluas, sicut non sunt superfluæ orationes Ecclesię, quas pro nobis, vel pro defunctis ad Deum fundit.

Dices, Sancti nequeunt postulata concedere, ergo non sunt à nobis orandi.

Respondeo, sanctos inuocamus tanquam eos, quorum precibus, & meritis impetramus à Deo, quæ postulamus: Deum verò oramus, vt præcipuum authorem eorum bonorum, quæ petimus.

Deinde possunt Sancti in cælis regnantes cooperari Deo ad aliquod donum nobis præstandum, non solùm orando, sed etiam ministerium aliquod sibi à Deo collatum exhibendo: & tunc licet etiam petere à Sanctis, vt ipsi nobis illud beneficium largiantur, non solùm intercedendo, sed etiam ministerium aliquod sibi à Deo collatum exhibendo. Sic potest vnusquisque orare Angelum suum custodem, vt eum illuminet, custodiat, & gubernet, quia hoc munus commissum est Angelis à Deo, iuxta illud Psal. 90. Quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Vnde D. August. lib. 22. de Ciuit. Dei, loquens de miraculis, quæ ad memoriam Sanctorum fiunt, ait; Faciunt autem ista martyres, vel potiùs Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis.

Iterum obiicies, Sancti in cœlo cum Christo regnantes sunt extra statum merendi, & demerendi, ergo nihil impetrare possunt, atque ex consequenti non est, cur ipsos oremus.

Respondeo, quòd licet Sancti non possint meri-

reri,

reri, nec ſibi, nec aliis, poſſunt tamen ex vi præcedentium meritorum impetrare & ſibi, & alijs id quod orando petunt: petunt enim ſibi gloriam corporis, nobis autem omnia quibus indigemus.

Dices, Sancti in cælo præmium acceperunt meritorum ſuorum, ergò nihil amplius eis debetur.

Reſpondeo, eos quidem accepiſſe præmium,ſed ad præmium eorum hoc etiam pertinere, vt ſemper ſint amici Dei, & vt amici impetrent à Deo quidquid ab illo petunt.

Sed rurſus dices, Sancti ignorant precationes noſtras, fruſtra igitur inuocantur.

Reſpondeo, negando Sanctos ignorare orationes noſtras, quoniã ſi Angeli eas vident, vt qui eas Deo offerunt, vt conſtat ex Tob. 12. & Apocalyp. 8. cur non etiam Sancti?Item ſi Angeli qui in cælo ſunt, ſciunt omnes peccatorum conuerſiones, déque illis gaudent, Luc. 15. cur non etiam Sancti, qui in ſtatu beatifico ſunt Angelis æquales?vt colligitur ex Luc. 20. & Apoc. 21. Et in hoc omnes auctores conueniunt.

QVÆSTIO LXX.

Sed tota concertatio conſiſtit de modo quo Sancti cognoſcunt orationes noſtras.

DIVVS Auguſt. in libro de cura pro mortuis agenda, videtur tenere, eos cognoſcere ex reuelatione Angelorum, qui nunc ad cælos aſcendunt, nunc inde ad nos deſcendunt.

Hæc

Hæc tamen ſententia, pace tanti viri ſit dictum, non placet, quia neque Angeli, neque beatorum hominum Spiritus, etiam ſi præſentes ſint, poſſunt cognoſcere naturaliter preces noſtras, quando ſola mente oramus.

Diuus Hieronymus in lib. contra Vigilantium tenet, tam Angelos, quàm Sanctorum hominum Spiritus mira quadam celeritaté naturæ, quodammodo eſſe vbique, & per ſe audire preces viuentium.

Sed nec iſta ſententia ſatisfacit, quia ad cognoſcendas orationes, quæ eodem inſtanti fiunt in remotiſſimis locis, non ſufficit celeritas, ſed requiritur vera vbiquitas, quæ ſoli Deo competit.

Diuus Gregor. lib. 12. moral. cap. 13. D. Thomas 3. p. q. 10. ar. 2. & 2.2. q. 83. ar. 4. & Caiet. ibidem, quamuis poſtea 3. p. q. 10. ar. 2. id neget, docent Sanctos videre formaliter in Deo omnia à principio ſuæ beatitudinis, quæ ad ipſos aliquo modo pertinent, & proinde etiam orationes noſtras ad ſe directas.

Diuus Auguſt. in lib. de cura pro mortuis cap. 15. dicit Sanctos non videre formaliter in Verbo orationes noſtras à principio ſuæ beatitudinis, ſed cauſaliter per nouas, & quotidianas reuelationes. Sic enim multi Sancti etiam in hac vita occultiſſima cognouerunt, vt colligitur 1. Reg. 9. & 4. Reg. 5. & Act. 5. quantò magis credendum eſt, Sanctos in cælo hoc donó pollere.

Alij verò, vt Leſſ. lib. 2. de iuſt. cap. 37. dub. 6. nu. 33. putat Sanctos cognoſcere preces noſtras, dum ad ipſos diriguntur, inſtar loquutionis Angelorum,

lorum, qui seipsos intelligunt, dum vnus mentis suæ cogitatus ad alterum dirigit.

Obiicies, Scriptura soli Deo tribuit scrutari renes, & corda, & scire cogitationes hominum, 3. Reg. 8. Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.

Respondeo, solum Deum cognoscere cogitationes omnium cordium, idque naturaliter, & propria virtute: Sanctos autem, aut solùm cognoscere eas, vel in Verbo, vel per nouas, & quotidianas reuelationes.

Dices, Ecclesi. 9. habetur: Viuentes sciunt se morituros, mortui verò nihil nouerunt ampliùs.

Respondeo, Iob voluisse dicere, naturaliter non cognoscere defunctos, quid agant viui, sicut nec viui cognoscunt, quid agant mortui: tamen Sanctos qui Dei claritate fruuntur, omnia in Deo videre, quæ nimirum ad eos pertinent. Ita D. Greg. lib. 12. mor. c. 13.

Rursus obiicies illud Isai. 63. Tu es enim Pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos.

Respondeo, Hieronymus in eum locum exponit de cognitione approbationis, vt sit sensus. Abraham nesciuit nos, idest, non habet nos pro filiis, non diligit nos, contemnit nos, quia intelligit nos à te recessisse. Vel intelligitur de cognitione, quam habebant toto tempore veteris Testamenti, tunc enim erant in limbo, nec fruebantur conspectu Dei, nec habebant illud admirabile lumen, quo modò fruuntur in cælo.

QVÆ.

QVÆSTIO LXXI.

An liceat colere, & inuocare eum, quem credimus saluatum, licèt non sit in numero Sanctorum relatus.

RESPONDEO licere priuato cultu, non publico, vt habetur ex cap. 1. & 2. de reliquiis, & veneratione Sanctorum. Vbi summus Pontifex prohibet publicum cultum, ergo tacitè priuatum cultum indulget. Sic Nau. de orat. cap. 19. nu. 69.

QVÆSTIO LXXII.

Sed quæres, quid nomine publici cultus intelligatur.

QVIDAM intelligunt eum, qui coram aliis exhibetur.

Sed verius est, intelligi eum, qui nomine totius Ecclesię, & tanquam ab Ecclesia institutus exhibetur.

Ex quo sequitur primò, licere non canonizatum, credere, & vocare Sanctum, non tamen prædicare eum tanquam ab Ecclesia inscriptum Sanctorum catalogo.

Secundò sequitur, licere inuocare non canonizatum etiam aliis audientibus, vt patet ex Diuo Hieronymo in vita Paulæ.

Tertiò

Tertiò sequitur, non licere publicum festum celebrare: liceret tamen in die natalis sancti non canonizati peculiariter lætari, & Deo vacare in memoriam eius.

Quartò sequitur, licere imaginem habere, & venerari, non tamen in templo collocare, eo modo quo aliorum Sanctorum.

Quintò, & vltimò sequitur, non licere reliquias non canonizati hominis in templo collocare publicè honorandas: liceret tamen eas habere, & venerari etiam aliis videntibus, id enim habet vsus totius Ecclesiæ, mox enim ac Martyres defuncti erant, currebant fideles ad reliquias recipiendas, & similiter quando moriuntur homines clari sanctitate, multi deuotè osculantur manus, & pedes, & de vestibus eorum pro reliquiis seruant; si enim licet honorare, & inuocare, viuentes, quos credimus Sanctos, cur non mortuos.

QVÆSTIO LXXIII.

Ad singulos eorum qui in cælis cum Christo regnant, iure possimus orare, etiam paruulos, qui Baptismate abluti statim ad cælum euolarunt.

RESPONDEO, Ecclesiam solere ad singulos Angelos beatos orationes dirigere, at non singulos beatorum hominum Spiritus, qui sunt in cælum recepti, orare consueuit, sed eos tantùm, qui sunt in Sanctorum numero conscripti. Priua-

tim tamen, cuique fas est, ad eos preces dirigere, quos piè credere potest, in beatorum supernæ patriæ ciuium numero esse conscriptos. Azor 1. p. instit. mor. libro 9. cap. 10. & Naldus verbo oratio num. 6.

QVÆSTIO LXXIII.

An qui sunt in Purgatorio, sint à nobis orandi.

Diuus Thomas 2. 2. q. 83. att. 4. ad 3. & art. 11. ad 3. Abulensis tom. 3. super Matt. q. 93. Syluest. verbo oratio §. 5. Nauar. de oratione cap. 1. nu. 11. & plerique alij negant, quia non sunt adhuc in statu, vt possint cognoscere petitiones nostras, quia nec in proprio genere, vt suppono ob distantiam, nec in Verbo, quandoquidem non sunt cælestem patriam consequuti, & ideo non sunt à nobis orandi.

Cæterum, quamuis hoc satis probabile sit, at probabilius existimo contrarium; Ducor, quia Sancti in sæculo viuentes possunt à nobis conuenienter orari, vt ex infrà dicendis constabit, ergo & qui sunt in Purgatorio, qui non sunt minùs Deo grati, quàm qui in hoc sæculo viuunt.

Tum quia illi qui sunt in purgatorio, possunt suis precibus nobis prodesse, nam si aliquid obstaret, quominus poisent, id esset, quia sunt in pœnis, sed hoc non obstat, quoniam Sancti Martyres dum sæuissimè torquebantur, pro suis persequutoribus orabant.

Tum

Tum quia licèt isti sint in pœnis, sufficit quòd sint in gratia Dei.

Nec obstat quòd non sint in statu merendi; nam sancti in cælo regnantes, non sunt in statu merendi, tamen eos vtiliter oramus, & ipsi nobis sæpe succurrunt.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, quòd licèt illi qui sunt in Purgatorio, in particulari nesciant, quis & quomodo eos oret, possunt tamen intelligere, aut verisimiliter saltem in genere coniectari, quòd miseri viuentes Sanctorum precibus cupiunt in suis necessitatibus adiuuari, sicut econtra ipsi similiter per viuentes adiuuari desiderant. Et hæc generalis cognitio sufficit mouere eos, vt orent pro his, qui se illis commendant.

Tum quia possibile est, vt in particulari sciant, quis se illis commendet, licèt non in proprio genere, nec in Verbo, sed per reuelationem Angelorum id scire possint.

QVÆSTIO LXXIV.

An possint iusti adhuc viuentes à nobis orari, vt pro nobis viatoribus intercedant.

DIuus Thomas 2. 2. quæstione 83. artic. 4. ad vltimum negat, quia per orationem principaliter petitur beatitudo, quam illi nondum habent, & non debet peti ab aliquo id quo ipse caret.

Sed hæc ratio, (pace tanti viri sit dictum) non mihi placet, quia nulla petimus à multis, quæ ipsi non habent, non quidem vt ea ipsi præstent, sed vt ab aliis impetrent.

Tum quia qua ratione oratio facta Sancto, vt oret Deum pro nobis, censetur etiam facta Deo saltem tacitè: eadem ratione oratio facta viuo iusto, censetur tacitè facta Deo.

Tum demum, quia ante Christum passum poterant orari existentes in limbo patrum, qui tamen nondum erant beati vt constat. Quare dicendum est, iustos adhuc viuentes à nobis orari posse, vt pro nobis, aut aliis apud Deum intercedant. Ratio huius est, quia iusti viuentes possunt pro nobis suis precibus multa impetrare, ergo conuenienter poterunt, vt impetrent, orari. Consequentia est per se nota. Antecedens verò probatur ex multis sacræ Scripturæ locis, Ioannis 12. ad preces Philippi, & Andreæ, Gentiles quidam cupientes videre Christum, ad ipsum Christum adducti sunt. Et Ioannis 20. ad preces Virginis, Christus aquam in vinum conuertit, & ad preces Apostolorum Chananea vt à Christo audiretur, & veniam consequeretur, rogauerunt enim Christum dicentes, Dimitte illam, quia clamat post nos. Et Gen. 20. dixit Dominus ad Abimelech, qui vxorem Abrahæ acceperat. Nunc redde vxorem viro suo, & orabit pro te, & viues. Et libro 1. Reg. cap. 7. dicunt filij Israël ad Samuelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, vt saluet nos de manu Philistinorum. Item Iob vltimo, dixit Dominus ad eos qui Iob increpauerant: Iratus est furor meus in vos, quoniam, &c. Et paulò inferiùs: Iob seruus

uus meus orabit pro vobis: faciem eius suscipiam, vt non vobis imputetur stultitia vestra. Et subsequitur: Dominus autem conuersus est ad pœnitentiam Iob, cùm oraret ille pro amicis suis. Et Paulus ad Roman. 15. ait: Obsecro vos, fratres, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum. Idem repetit Ephes. 6. 1. Thess. 5. 2. Thess. 3. Coloss. 4. & Hebr. 13. ergo iusti viuentes possunt nobis suis precibus prodesse, atque ex consequenti conueniens, & vtile est, ipsos orare, vt pro nobis intercedant.

Dices, quomodo possumus nos, viuentes inuocare, cùm non simus certi de eorum sanctitate.

Respondeo, in hoc casu sufficere probabilem fidem de alterius sanctitate. Vnde etiam quoad homines defunctos, vt priuatim nos eorum orationibus commendemus, sufficit humana fides de eorum sancta vita, licèt quoad publicum cultum, & orationem, Ecclesiæ authoritas necessaria sit. Immò inter viatores sufficit generalis ratio præsumendi, vnumquemque bonum esse, quem non constat esse malum. Immò etiam si mihi constet aliquem esse in peccato mortali, dummodo sit fidelis, possum ergo illius preces postulare, quia oratio etiam peccatoris potest esse impetratoria, vt diximus.

QVÆSTIO LXXV.

An possimus nos viatores orare pro beatis cælestis patriæ ciuibus, qui æterna fælicitate potiuntur.

In qua re certum est, nos non teneri pro Beatis orare. Et ratio est, quia ipsi ab omni prorsus miseria tum culpæ, tum pœnæ sunt liberi, nec nostro adiutorio indigent.

QVÆSTIO LXXVI.

Sed quod in dubium vertitur est, An nos possimus honestè, & conuenienter pro Beatis orare.

Nonnulli absolutè negant, quia Beati vt sic nulla re indigent, & si quæ opus habent, ipsi per se conuenientiùs illa suis precibus obtinere possunt, ergo superflua, & præsumptuosa erit talis oratio vergens in ipsorum iniuriam, iuxta illud vulgatum D. Augustini serm. 17. de verbis Apost. Iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre.

Alij verò rectiùs affirmant. Pro quo dico primò, quòd possumus nos Deo gratias agere pro gloria essentiali Sanctorum, quam iam habent, vt patet primò ex vsu Ecclesiæ. Secundò, quia ille affectus & erga Deum, & erga Sanctos est per se bonus, ergo possumus illis desiderare gloriam, quam non habent, sed aliquando habituri sunt, ergo possumus Deo hoc desiderium pandere, & illius complementum postulare. Et in hoc sensu intelligenda venit illa collecta, qua qui celebrat, offert sacrificium vt prosit Sanctis ad gloriam, sicut prodest nobis ad medelam.

Secundò dico, quòd eodem modo possumus nos

nos orare pro Deo ipso, quatenus Deus est capax alicuius gloriæ extrinsecæ, vel honoris, quoniam si admittimus nos posse orare pro sanctis, quia possumus aliquod augmentum accidentalis gloriæ illis postulare, etiam admitti debet, nos pro Deo orare, quando petimus ab ipso, vt suam gloriam procuret, & augeat, & hoc est illud quod in primis in oratione Dominica petimus, quando dicimus, Sanctificetur nomen tuum. vt rectè D. August. exponit lib. 2. de serm. Domini in monte cap. 10. & D. Bernard. serm. 6. quadrag.

Et confirmatur, nam Christus Dominus verè pro se orauit, quando Ioan. 17. petiit claritatem sui nominis, quæ tantùm erat quædam extrinseca gloria per notitiam, & fidem aliorum. Immò multi Auctores dicunt, Christum tunc non tantùm sibi vt homini, sed etiam vt Deo claritatem illam à Patre postulasse. Quod probabilitate non caret.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, talem orationem non fieri ex præsumptione plus valendi apud Deum, quàm valeant ipsi Beati, sed solùm ex affectu charitatis, & quia scimus Deum gaudere multorum intercessione. Nec etiam fit tali existimatione, vt eorum gloria quasi in dubium reuocetur, quo sensu intelligitur illud vulgatum D. Augustini, Iniuriam facit Martyri, qui orat pro eo.

Ex quo sequitur, orationem nostram non prodesse Beatis quoad meritum, neque quoad impetrationem, vel satisfactionem, sed solùm quoad honorem, & cultum.

QVÆSTIO LXXVII.

An liceat orare Deum pro his, qui ad inferos detrusi, perpetua gehennæ supplicia patiuntur, vt restituantur ad vitam, & per viuam fidem, & veram cordis pœnitentiam ad cælestem gloriam perueniant.

ET videtur quòd sic. Nam D. Damascenus in serm. de dormientibus ait, quòd Beatus Gregorius pro Traiani impij, & infidelis Principis anima orauit, & vocem ad se diuinitus delatam audiuit vocem tuam audiui, & Traiano veniam do. Cuius rei (ait Damascenus) testis est Oriens & Occidens. Sed constat Traianum in inferno fuisse damnatum, quia crudelem mortem multorum martyrum instituit, vt ibidem Damascenus dicit, ergo pro damnatis licitum est Deum orare, vt saluentur.

Deinde in vita Sanctæ Agnetis, descripta à B. Ambrosio habemus, ab ea filium Præfecti è morte excitatum, qui tamen ob scelus suum perierat.

Item ex Dialogis B. Gregorij refertur de quodam Monacho qui contra votum paupertatis furtum commiserat, quo per B. Gregorium cognito, præcepit fratribus vt illum mortuum cum pecunia in sterquilinio sepelirent, clamantes omnes; Pecunia tua tecum sit in perditionem. Ex quo apparet Mona

Monachum illum æternis supplicijs addictum fuisse, & tamen postea per triginta sacrificia, quæ pro illo fecerunt, fuit B.Gregorij,& aliorum precibus saluatus.

Ex historia Palladij item probatur Macharij Monachi precibus ad vitam reuocatum quemdam, qui fuerat ad supplicia æterna damnatus.

Item Iudas 2. Machab. 12. iussit decem millia drachmas argenti offerri pro his, qui in bello ceciderunt, & tamen ibidem constat eos ob lethale peccatum in conflictu victos obiisse.

Sulpitius quoque in vita Sancti Martini refert eius oratione mortuum catechumenum reuixisse, ac suscepisse Baptismum.

Beatus etiam Apostolus Petrus fertur,suscitasse affinem quendam Cæsaris ethnicum, & impium, quem postea creditur,cum fide viua, & vera cordis pœnitentia discessisse, & vitam æternam fuisse adeptum.

Tandem Ecclesia generatim orat pro animabus omnium fidelium defunctorum: vt fidelium aliqui cum Epulone æterno igni damnantur. Petit item à Deo, vt liberet eas de profundo lacu, & à pœnis inferni, & eis det requiem, & gloriam æternam.

His tamen minimè suffragantibus veritas est indubitata, non licere orare Deum pro illis, quos certò nouimus æternis ignibus cruciari, vt reuocentur ad vitam, & pœnitentiam agentes, saluentur, nisi ex speciali reuelatione, vel motione diuina id fiat. Ratio est, quia regulariter loquendo non licet petere à Deo, nisi quod non est contra legem positum, vel quod secundùm illam ab

ipso possumus impetrare, vt ex communi omnium sententia probat Sotus in 4.dist.45. quæst.2. artic. 2.Sed non est tale, quòd perpetuis suppliciis addicti restituantur ad vitam, vt pœnitentiam agentes ad cæli gloriam perueniant, ergo id à Deo postulare non est licitum, nisi ex speciali reuelatione, vel motione Spiritus sancti id fiat.

Tum quia fide tenemus in inferno nullam esse redemptionem vt patet ex libr. Iob. Et ex illo Ecclesiast. 11. Vbi ceciderit lignum siue ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi semper erit. Quod ad statum gratiæ, vel mortalis peccati referendum est.

Et confirmatur, nam certa, & determinata voluntas Dei est, vt qui in mortali culpa vitam finiunt,ad infernum sine spe vlla redemptionis æternaliter puniendi descendant. Et certè si de quibusdam intelligi potest illud 1. Ioan. 5. Est peccatum ad mortem, non dico, vt pro illo roget quis, maximè potest intelligi de his, qui in peccato mortali decesserunt, atque adeò in inferno cum Epulone sepulti probabiliter creduntur. Et in capit. Obeuntibus. 13. quæst. 2. dicitur: Pro impiis, quamuis Christiani fuerint, oblationes, & sacrificia facere, non licere. Et hoc idem iussum fuit in Concil. Brachar. vt s. pro his, qui in peccatis impœnitentes decesserunt, nulla prorsus fiat commemoratio. Idem significatur cap. Placuit. 23. quæst.5. cap. Quicunque. & cap. Audiuimus. de reliquiis, & veneratione Sanctorum. Vnde D. Gregor. libro 34. moral. capite 12. ait, Orant iusti pro inimicis suis eo tempore,quo possunt ad fructuosam pœnitentiam eorum corda

con

conuertere, atque ipsa conuersione saluare. At pro illis tunc non orabitur, quando iam nullatenus possunt ad iustitiæ opera ab iniquitate commutari. Et libro 4. dialogorum capite 44. Eadem (inquit) causa est, cur non oretur pro hominibus æterno igni damnatis, quæ est, vt non oretur pro diabolo, Angelisque eius æterno supplicio deputatis: Et quæ nunc etiam causa est, cur non orent Sancti homines pro infidelibus, impiisque defunctis. Quia pro his vtique, quos æterno deputatos supplicio iam nouerunt, ante illum iusti Iudicis conspectum orationis suæ meritum cassari refugiunt.

Dices, quamuis oratio quæ fit pro damnatis, non eis prosit, vt ab æternis suppliciis liberentur, valet tamen, vt à temporali pœna liberētur, cui obnoxij sunt ob peccata, de quibus hîc doluerunt, non tamen satisfecerunt, nam illa pœna in inferno temporalis est.

Respondeo, communem esse Theologorum sententiam, nullam orationem nec priuatam, nec communem damnatis prodesse, etiam ad temporalis pœnæ remissionem. Legimus enim de eo qui in Spiritum Sanctum peccauit, hoc est, qui in finali impœnitentia decessit, prout multi Sancti exponunt, quòd non remittetur ei, nec in hoc sæculo, nec in futuro. Quod exponens B. Gregorius dicit, quòd taliter peccantes in inferno sine misericordia punientur, quia soluent ad vnguem, quod pro hîc commissis debebant. Legimus etiam de illo seruo, qui suo conseruo misericordiam non fecit, quòd traditus est tortoribus sine misericordia cruciandus, cui dictum est: Non exibis inde,

inde, donec soluas nouissimum quadrantem. Huic etiam fauet historia Epulonis, qui cùm in inferno esset, & ab Abraham vnam guttulam aquæ, qua mitiùs torqueretur, exigeret, nullum misericordię verbum audiuit. Vnde & Iacob in sua canonica. Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam. Qui autem sine pœnitentia in peccato mortali ex hac vita migrauit, misericordiam sibi ipsi denegauit; non minùs ergo debet in inferno torqueri, quàm si proximo misericordiam non fecisset, quandoquidem misericordia à seipso incipere debet, iuxta illud Eccles. 30. Miserere animæ tuæ placens Deo.

Obiicies Augustinum in Enchir. cap. 109. dicentem, Ecclesiæ sacrificiis, & suffragiis mortuos iuuari, vt vel plena sit eorum remissio, vel tolerabilior eorum damnatio.

Respondeo, Augustinum damnationis nomine tantùm intellexisse ignis purgatorij pœnam: sic enim vsitato more dicimus, improbos damnari ad carcerem, ad metalla, ad bestias, ad exilium, quamuis condemnatio perpetua non sit.

Hinc, si Papa vellet indulgẽtias etiam pro damnatis per modum suffragij concedere, illis nullatenus prodessent, quia indulgentiæ valent ex meritis Christi, & Sanctorum: At verò Christus, & Sancti nunquam sua merita damnatis applicuerunt.

Hinc, summopere cauendum est, ne oremus Deum pro salute, vel refrigerio vllo eorum, quos scimus, vel firmiter credimus esse perpetuo supplicio damnatos. Tum quia id prohibitum est cap. Pro obeuntibus. 13. quæst. 2. & cap. Placuit. 23. q. 5.

Tum

Tum quia non licet aliquid horum facere pro diabolo, & quoad hoc damnati pares sunt diabolis iuxta illud D. Augustini: Si scirem patrem meum esse in inferno, non magis rogarem pro eo, quàm pro diabolo. Tum quia non minùs illi odio nos habent, quàm diaboli, quia vtrique omni charitate carent,& odio redundant, iuxta illud Iob 10. In eis nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

Reliquum est iam vt argumentis initio positis satisfaciamus,& ad primum de Traiano Imperatore dicit Abulensis 4.Reg.quæst. 57. quòd B.Gregorius peccauit mortaliter petendo Traiani restitutionem ad vitam.

Alij verò existimant historiam illam non esse omnino certam, quod ego vehementer suspicor,sicut de ea dubitant Abulensis, Bellarminus, Baronius, & Sotus in 4. dist. 45. q. 2. art. 2. & Melch. Cano libro 11. de locis Theolog. planè & audacter negauit, cùm id non extet in vita S. Gregor. nec est verisimile, quòd D. Gregorius illam, si vera esset,literis non mandasset in dialogis,in quibus multa alia minora scripsit. Vel si admittamus historiam, dicendum est, vel quòd Traianus in morte egerit pœnitentiam, cuius indicia nonnulla monstrauit, vnde motus fuit Gregorius ad orandum pro illo, nesciens an in peccato mortali decessisset. Nec credendum est, quòd pro illo preces Deo obtulisset, si in peccato mortali finalis impœnitentiæ illum decessisse putaret, quia vt paulò antè dixi, planè docuit non esse pro infidelibus, & impiis vita functis orandum. Vel quòd Beatus Gregorius, & omnes alij Sancti,

qui

qui infideles ad vitam resuscitauerunt, id ex peculiari aliquo instinctu Dei, qui potest nimirum in aliquo casu facere quidpiam præter ordinarias suas leges, fecerunt. Nec tunc illi erant finaliter, & irreuocabiliter damnati, sicut sunt alij de lege communi, sed certo quodam loco ad tempus detenti, & Beati Gregorij & aliorum precibus ad hanc vitam reuocati, & per fidem viuam, ac veram cordis pœnitentiam, salutem fuerunt adepti.

Alij totum illud opusculum Damasceni esse inficiantur, eo quòd in eo Auctor referat multos ab inferis liberatos, qui in Christum Dominum eò descendentem crediderant. Sed hoc non satis concludit id opus non esse Damasceni, cùm ex Græcis Patribus nonnulli eiusdem quoque sententiæ fuerint.

At Diuus Thomas in 4. distinct. 45. q. 1. art. 2. ad 5. quem communiter sequuntur Theologi, historiam illam recipit quidem, at Traianum negat fuisse ad inferos damnatum, sed certo quodam loco ad tempus detentum, & B. Gregorij precibus ad hanc vitam reuocatum, & per veram cordis pœnitentiam vitam æternam consequutum.

Verùm, quidquid sit de veritate, & fide huius historię, dicendum arbitror, ea quæ præter ordinariam legem ex speciali Dei motione, & potestate fiunt, non esse in exemplum trahenda. Valent. 2. 2. dist. 6. q. 2. p. 8.

Hinc, non est audiendus Abulensis, qui dixit B. Gregorium in orando pro Traiano, quem credebat esse damnatum, mortiferè peccasse. Tum quia non est verisimile Deum iustissimum concessu-

rum

rum fuisse tam insignem gratiam, tam insigniter in ea petenda peccanti. Tum quia tam facilè saluari potest ipse, ac alij Prophetæ, & Apostoli, & alij Sancti, qui rogauerunt Deum pro resurrectione illorum, quos credebant esse damnatos, cò quòd sciebant illos in sua infidelitate obiisse.

Tum quia Gregorius non rogauit, vt Traianus recto tramite ex inferno in paradisum duceretur, sed vt ad vitam temporalem reuocaret, & postea si faceret ea quæ saluti æternæ consequendæ sufficerent, saluaretur.

Tum quia par est credere, Deum optimum inspirasse Gregorio voluntatem id petendi, sicut & aliis Sanctis inspirauit voluntatem petendi aliorum damnatorum resuscitationem: & licèt regulariter mortaliter peccet, qui violat præceptum, non tamen peccat, immò bene meretur, quando inspirante, vel iubente Domino, facit id, quod aliàs esset contra diuinum præceptum, vt Abraham qui voluit filium suum occidere, & Samson occidit se, & Philistæos demoliendo domum, quos nullatenus peccasse, sed bene meritos fuisse defendit D. Aug. relatus à Gratiano in cap. Si non licet.23.q.5.

Hinc, non est audiendus idem Abulensis, qui addit ob hanc petitionem fuisse Gregorium à Deo punitum dolore stomachi, & pedum. Tum quia historia verior (quæ est Diaconorum Ioannis, & Petri) non habet, quòd in pœnam peccati pro Traiani anima orando admissi fuerit stomachi, & pedum dolore punitus, sed quòd non esset liberandus ab illo, cò quòd pro anima illa orauerit, quorum verba non habent eum peccasse, neque punitum

tum fuisse,sed potiùs voluisse Dominum per illum dolorem, ipsum in humilitatis virtute continere, contra tentationes superbiæ, quæ de tam magnæ petitionis concessione nasci poterant, iuxta illud Pauli 2.Cor.12. Ne magnitudo reuelationum extollat me,datus est mihi stimulus carnis,&c.

Ad secundum patet solutio ex dictis.

Ad tertium respondeo, credendum esse Religiosum illum sui peccati in morte pœnituisse, quamuis Beatus Gregorius ad aliorum terrorem, & exemplum illum in sterquilinio sepeliri fecerit: & tam Gregorij, & aliorum precibus non de inferno, sed de purgatorio fuit liberatus.

Ad quartum patet etiam ex dictis.

Ad quintum respondeo primò, Iudam Machabæum illas drachmas argenti obtulisse pro his, qui in bello perierant, neque enim constabat eos in inferno esse sepultos, aut sine pœnitentia obiisse.

Secundò respondeo, eos ob sua peccata in bello deuictos periisse,sed in vitæ fine de suis illi peccatis doluerunt, ac pro illis sacrificatum est ad pœnarum,non autem culparum remissionem.

Ad sextum,& septimum respondeo eodem prorsus modo quo ad quartum.

Ad octauum respondeo, Ecclesiam generatim quidem orationem fundere pro omnibus fidelibus defunctis,sed pro his, quos piè credit in purgatorio peccatorum pœnas exoluere, quibus dum viuerent non plenè satisfecerunt.

Dices, Ecclesia in oratione pro defunctis petit, vt eos à pœnis inferni eripiat.

Respon

Respondeo, Ecclesiam hoc non petere, pro damnatis, sed pro existentibus in purgatorio.

Obiicies, Ecclesia in Missa funebri pro mortuis precari solet, videlicet vt mortui liberentur de profundo lacu, de pœnis inferni, & de ore leonis, &c. Hæc enim nequeunt intelligi commodè, nisi de ijs qui damnantur ad inferos perpetuò cruciandi.

Respondeo primò, ea Ecclesiæ verba intelligi possunt de Missis, quas Ecclesia offerre solebat pro agonizantibus, quibus prædicta verba non ineptè conueniunt.

Secundò respondeo, prædicta verba, si pro iis, qui iam ex hac vita migrarunt, dicuntur, per metaphoram accipienda sunt. Vnde per profundum lacum & pœnas inferni intelligit locum subterraneum, vbi igne purgatorij expiantur.

QVÆSTIO LXXVIII.

An liceat orare pro his, qui cum solo originali ex hac vita migrarunt.

RESPONDEO non licere, cùm pro certo habeamus eorum animas hac vita functas in limbo perpetuò permansuras. Nauar. de oratione cap. 19. nu. 64.

Hinc errant, qui celebrant, aut curant celebrari Missas, & officia defunctorum pro infantibus, qui ante vsum rationis moriuntur, existimantes eos illis indigere. Quoniam si ritè baptizati obierunt, rectò in cælum tramite euolarunt: sin minùs,

in tenebris sempiternis permansuri. Existimo tamen posse causa mortis eorum peragi eiusmodi officia ad agendum Deo gratias vt post D. Tho. docet Palud. in 4. d. 15. q. 1. col. 5. Et ideo nulla oratio singulariter est eis applicanda, dicendo animam eius, aut pro animabus eorum, vel alia similia.

QVÆSTIO LXXIX.

An sit orandum pro his, qui sunt in Purgatorio.

Respondeo quòd sic, vt patet tum ex eo quod habetur 2. Machab. 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt peccatis soluantur.

Tum ex illo Tob. 4. Panem tuum, & vinum tuum, pone super sepulturam iusti. Quod certè superuacaneum esset, si suffragia nostra pro defunctis facta illis non prodessent.

Tum etiam ex communi omnium Theologorum doctrina, qui tenent, quòd suffragia, quæ viui pro defunctis faciunt, valent illis vt vel inde totaliter liberētur, vel citiùs, vel saltem vt mitiùs torqueantur. Vnde B. Gregorius vt habetur 13. q. 2. cap. animæ, ait. Animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus Sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut ieiunio cognatorum, & Diuus August. in enchirid. loquens de orationibus, & suffragiis quæ pro defunctis in purgatorio existentibus

bus fiunt, dicit. Quibus autem prosunt, aut hæc prosunt, vt illis plena fiat remissio, aut certè, vt tolerabilior fiat ipsa damnatio.

Ex quo sequitur orationem alienam posse prodesse animabus in purgatorio existentibus, dummodo orans sit in gratia, vel eius oratio sit Missa, quæ vt omnes fatentur, ex opere operato efficaciam habet: vel sit Pater noster, & Aue Maria, vel alia oratio Ecclesiæ, quæ secundùm quorundam probabilem opinionem, habet virtutem, & efficaciam ex opere operato, eò quòd sit à Christo composita, vel ab Ecclesia sua dilectissima sponsa, aut eam dicit iussu, vel rogatu alicuius existentis in gratia, vel sicut minister Ecclesiæ vniuersalis, quæ semper est iusta, & sancta, vt Diuus Thomas in 4. dist. 45. q. 1. art. 1.

QVÆSTIO LXXX.

Dices, Ad quid prodest oratio aliena existentibus in Purgatorio.

RESPONDEO eis prodesse primò, quoad consolationem, quam recipiunt, quando sciunt suos amicos & cognatos pro eis orare. Secundò ad satisfaciendum in totum, vel in partem pro pœna, ad quam ibi satisfaciendam sunt damnati. Non autem potest prodesse, vt ibi augeatur eis gratia, vel gloria in paradiso.

QVÆSTIO LXXXI.

Quæres, Qua via oratio aliena prodest alteri viuo, vel mortuo, an via iustitiæ, & obligationis, an verò via liberalitatis, & decentiæ.

RESPONDEO quoad vnum solum via iustitiæ, ad alia verò via liberalitatis.

QVÆSTIO LXXXII.

Sed dices, Quod est illud vnum?

RESPONDEO quòd est satisfactio pro pœna temporali sufferenda in purgatorio ob peccatum veniale, vel mortale condonatum debita.

QVÆSTIO LXXXIII.

An debeamus pro nobis orare.

RESPONDEO debere. Et ratio est, quia cùm ratione & ordine charitatis debeamus nobis ipsis bona præcipuè desiderare, debemus, & illa per orationem à Deo pro nobis ipsis petere.

QVÆST.

QVÆSTIO LXXXIV.

An debeamus pro omnibus orare, petendo illis beatitudinem.

ET quidem certum est apud omnes, nos licitè posse pro quibuscunque aliis orare, petendo illis beatitudinem. Et ratio est, quia quod licitè omnibus optamus, possumus illud à Deo petere: atqui omnibus licitè optamus beatitudinem, & alia bona tum temporalia, tum etiam spiritualia, ergo etiam illa petere.

QVÆSTIO LXXXV.

Sed quod in dubium vertitur est, An debeamus pro omnibus hominibus indifferenter orare, petendo illam summam fælicitatem.

RESPONDEO debere. Nam vt rectè D. Tho. 2.2. q. 83. ar. 7. argumentatur, id quod debemus aliis optare, debemus pro aliis petere. Sed ex charitate non solùm nobis, sed etiam aliis debemus multa bona optare, ergo etiam petere.

Tum quia ex charitate tenemur diligere omnes sicut nos ipsos, & omnes sunt in graui necessitate, indigéntque auxilio Dei, cuius sunt capaces, quandiu viuunt, & Deus de se paratus est ad dandum omnibus.

Tum quia Ecclesia pro omnibus orat peccatoribus, siue schismatici sint, siue hæretici, siue Iudæi, siue gentiles, vt patet ex officio Veneris sancti. Vnde Apostolus 1. ad Timoth. 2. Obsecro primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus. Et Iacobus cap. 5. suæ Canonicæ dicit: Orate pro inuicem, vt saluemini. Quod ad omnes vniuersaliter nemine excepto dictum esse constat, cùm omnes Dei iussu diligere teneamur, & idcirco pro eis precari, vt saluentur, vt conformes simus voluntati Dei, de quo Apostolus, quòd vult omnes homines saluos fieri. Christus etiam pro omnibus venit, & pro omnibus passus est, quantumuis per peccatum, peccatores sint, prout ipse dixit. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Omnium igitur salutem procurauit, & pro omnium salute, quod in se fuit, fecit. Nos igitur Christum imitati, similiter debemus omnibus salutem optare, & pro omnibus orare.

Hinc, non licet ab oratione vniuersali, qua absolutè petitur, vt homines beatitudinem consequantur, aliquem in particulari absolutè excludere, quasi desperando de eius salute. Ratio est, quia nullus quantumuis peccator, est iudicandus reprobus, quandiu hîc viuit, & compos est sui, & excitationis ad pœnitentiam, ergo ita à nobis iuuandus est, quantum est ex parte nostra, sicut is qui esse potest in numero prædestinatorum.

Obiicies, inter omnes viuentes multi sunt reprobi, qui secundùm legem ordinariam Dei non sunt adepturi beatitudinem, ergo præsumptuosè, & cōtra legem ordinariam facit, qui pro omnibus

omnino viuentibus beatitudinem petit. Nam est talis certus, se pro aliquibus reprobis eam petere.

Respondeo, non debere orare nos, vt absolutè, & reipsa omnes viatores salutem consequantur, sed tantùm, vt illi eam consequantur, qui ex sua parte præstiterint, quod Deus secundùm legem ordinariam requirit. Nec enim Christus orauit, vt omnes consequerentur beatitudinem, sed tantùm, vt illi qui sibi non essent defecturi in consequenda æterna fœlicitate. Ego inquit, Ioan. 17. pro eis rogo, hoc est, Apostolis, non pro mundo rogo, sed pro illis, qui credituri sunt per verbum illorum in me. Hoc tamen non obstat, quominus possimus aliter orare pro prędestinatis, & aliter pro reprobis: illis efficaciter postulando, vt cum effectu beatitudinem obtineant, his solùm conditionatè, s. quantum est ex parte Dei, seu si illi non resistant. Quæ intentio interdum haberi potest explicitè, non tamen est necessarium, satis est enim habere illam habitu, seu virtute.

Ex quo sequitur, licitum esse in oratione generali pro prædestinatis, excludere præscitos, non tamen materialiter hunc vel illum hominem.

Dices, interdum sunt in aliquo tot signa reprobationis, vt magna morali probabilitate iudicetur illum esse reprobum, ergo hoc satis erit ad excludendum illum ab oratione, nam ad bene operandum, sufficit iudicium probabile.

Respondeo, nulla indicia esse sufficientia ad iudicandum practicè, & moraliter, posse desperari de salute alicuius, quantumuis peccatoris, quandiu viuit. Nam vt quis teneatur pro alio orare; satis est iudicium, quo iudicet omnibus

consideratis possibile esse moraliter, vt talis saluetur, & sit prædestinatus. Sed non obstantibus quibuscunque coniecturis de reprobatione alterius, adhuc potest quis iudicare possibile esse moraliter, vt talis saluetur, & sit prædestinatus, ergo adhuc tenebitur pro illo orare.

QVÆSTIO LXXXVI.

An possimus licitè pro inimicis orare.

Respondeo posse, vti fecit Dominus Lucæ 23. in cruce, & Sanctus Stephanus cùm lapidum grandinibus obrueretur, secundùm diuinam illam Euangelij doctrinam Matth. 5. Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Et ratio huius est, quia orare pro inimicis est opus charitatis, nam quòd inimici sint peccatores, non obstat, quominus ex charitate diligi possint, & consequenter quòd possimus pro illis apud Deum intercedere.

QVÆSTIO LXXXVII.

An teneamur pro inimicis orare.

Et quidem, quòd teneamur pro inimicis orare, certum est, cùm teneamur illos diligere. Vnde Christus Dominus Matth. 5. ait. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos: & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.

QVÆSTIO LXXXVIII.

Sed difficultas eſt, qualiter teneamur pro illis orare.

RESPONDEO, pro inimicis ita debemus orare, ſicut illos ex charitate diligere: tenemur autem diligere inimicos ſaltem in generali, quæ generalis dilectio conſiſtit in hoc, vt quando proximos generatim diligimus, ab illa dilectione non excludamus inimicos, ergo eadem ratione tenemur pro inimicis orare in communi, non reiiciendo videlicet illos à generalibus orationibus, quas pro illis generatim facimus. In particulari autem ſicut non tenemur præcepto charitatis illos diligere ſpeciali motu dilectionis, cùm nec etiam hoc ſit neceſſarium reſpectu aliorum hominum, qui non ſunt inimici, niſi interueniente graui neceſſitate, ita neque orare. Ita D.Th.2.2.q.83.ar.8.

Ex quo ſequitur, quòd licèt non teneamur ordinariè actu orare pro inimicis in particulari, tenemur nihilominus ad habendum animi præparationem ad orandum in particulari, ſi id fuerit neceſſarium, ſicut de dilectione inimicorum docet D. Th.2.2.q.25.ar.8. & alij communiter.

Quam doctrinam D.Thomæ arbitror eſſe veram in primis in orationibus publicis, ideſt, quæ fiunt nomine totius Eccleſiæ, quia debemus conformari intentioni Eccleſiæ, & illos excludere, quos ipſa excludit. v. g. excommunicatos, & non excludere quos ipſa non excludit, nempe inimicos, quia hoc

esset discordare ab intentione eius, quod non licet; essétque manifestum indicium odij.

Hinc; qui dicit *Pater noster*, &c, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, & eximere vellet suos inimicos, peccaret.

Secundò censeo esse veram in orationibus communibus, quæ fiunt ex obligatione communis charitatis, quomodo tenemur interdum orare pro Ecclesia, vel pro patria, aut simili alia communitate; quia tunc non possumus excludere inimicos, quia sunt partes illius communitatis, ratione cuius eis orationes illæ debentur.

Tertiò censeo esse verum in orationibus etiam voluntariis, quæ fiunt pro aliqua communitate, sub aliqua ratione communi, quæ de se æquè comprehendit amicos, & inimicos, quia tunc non licet ab his orationibus excludere inimicos, quia illa esset quædam irrationabilis acceptio personarum continens virtuale odium. Vnde licèt absolutè non teneamur orare pro tali communitate, supposito quòd oramus, tenemur sine tali iniqua exceptione orare.

Hinc, si ego pro congregatione mea oro, & in ea excipiam Ioannem, & Andream mihi inimicos, pecco. Et sic de similibus.

QVÆSTIO LXXXIX.

Tota igitur lis est de orationibus priuatis, quæ sine obligatione fiunt.

Sed respondeo, quòd per se loquendo, & secluso scandalo, non videtur intrinsecè malum excludere

cludere inimicos à quacunque oratione, in qua pro aliis oramus. Nam ſicut poſſumus pro iuſtis, & non pro iniuſtis, pro prędeſtinatis, & non pro reprobis, pro cognatis, aut benefactoribus, & non pro aliis, ita pari modo poſſumus orare pro amicis, & non pro inimicis, quia in his orandi modis nulla apparet intrinſeca malitia per ſe loquendo, quia nullum eſt præceptum, quod obliget tunc ad faciendam communiſſimam orationem. Verùm cauendus eſt talis orandi modus tanquam periculoſus, includit enim affectum adeò auerſum ab inimicis, vt ad odium accedere videatur.

QVÆSTIO XC.

An pro infidelibus, Iudæis, Mauris, & paganis ſit orandum.

RESPONDEO quòd ſic, dicente Apoſtolo 1. ad Timoth. 2. Obſecro fieri orationes pro omnibus, pro Regibus, & omnibus qui in ſublimitate conſtituti ſunt. Certum eſt autem tempore Pauli omnes Reges, quibus orationes fundendas eſſe dicit, fuiſſe infideles. Vnde D. Aug. in epiſt. 107. ad Vitalem. Conſuetudinem eſſe, inquit, ab Apoſtolis acceptam, qua preces Deo fundimus pro his, qui ſunt ab Eccleſia alieni, vt infidelibus detur fides, vt idolorum cultores ab impietatis errore auocentur, vt Iudæi lumen veritatis accipiant, vt catechumeni ſalutaris baptiſmatis aqua renati, in fide confirmentur, ac bonis operibus ſtudeant.

Dices, Prophetæ, & alij ſancti improbis, ac perditis

ditis hominibus frequenter mala imprecantur, & interdum damnationem æternam, ait enim Dauid Psalm. 54. Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes. Et infrà: Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante sæcula. Et Psalm. 58. Intende ad visitandas omnes gentes, non misereberis omnibus qui operantur iniquitatem. Et Psalm. 68. Deleantur de libro viuentium.

Respondeo, eas precationes potius esse quasdam futurorum euentuum prænunciationes, quàm absolutas imprecationes, idest, id dicunt non orando, sed quod futurum in illis est, pronunciando. Vel vt dicit D. Aug. Sancti imprecantur mala inimicis, non prout homines sunt, sed prout impij, & inimici, s. vt quatenus tales sunt, pereant, idest vt tales esse desinant, & amici fiant, & suum peccatũ agnoscant. Vel in illis significatur conformatio voluntatis cum decreto iustitiæ diuinæ circa damnationem impiorum. Vel sub ea tandem conditione, si perseuerent, nam perinde est, ac si dicerent, erubescant, deleantur de libro viuentium, si perseuerare in malis velint.

QVÆSTIO XCI.

An liceat Missæ sacrificium offerre pro Turcis, & aliis qui sunt Christianæ fidei expertes, vt conuertantur ad Christum.

IN qua re certum est primò, non licere pro eis Missæ sacrificium offerre, vt est satisfactorium. Et ratio est, quia improbis pœnæ debitæ non condonantur,

donantur, dum in sua improbitate persistunt.

Secundò etiam est certum, non licere offerre pro ipsis Missæ sacrificium, vt Deus eis bona temporalia concedat, quin potius Ecclesia preces in Missa contra infideles instituit, in quibus orat diuinam clementiam, vt dexteræ ipsius potentia conterantur.

QVÆSTIO XCII.

Difficultas ergo, quam hîc inquirimus est, An pro huiusmodi hominibus fas sit Sacerdoti, Missæ sacrificium offerre, vt ipsi Christi fidem suscipiant.

D. Thomas 3. p.q.79.ar.7, ad 2. negat. ibi enim sic ait: Corpus Christi non offertur nisi pro iis, qui sunt membra Christi, vnde & in Canone Missæ non oratur pro iis qui sunt extra Ecclesiam. Hoc idem tenet Sotus lib.9.q.2.ar.2.ad 3. vbi dicit errorem esse Capellaniam instituere, aut Missas, pro infidelibus.

At verò alij, vt Ledesm. in 4. p.2.q.23. ar. 1. rectiùs affirmant id esse licitum. Pro quo facit primò, quia fas est sacerdotibus Missæ sacrificium offerre pro incremento fidei, & Christianę Religionis propagatione, & amplificatione Ecclesiæ in toto terrarum orbe, sed hoc nihil aliud est, quàm offerre pro conuersione paganorum, & infidelium, ergo.

Secundò facit, quia in Missæ sacrificio oramus, vt calix

calix ſalutaris in conſpectu diuinæ Maieſtatis aſcendat pro noſtra,& totius mundi ſalute, ergo licet Miſſam offerre pro totius Eccleſiæ,& omnium ſalute.

Tertiò facit, quia Eccleſia in die paraſceue publicam orationem fundit, vt Turcæ, Saraceni, & pagani à ſuis erroribus reuocentur, & ad fidei, & Religionis Chriſtianæ veritatem conuertantur.

Quartò, & vltimò facit, quia nullibi eſt interdictum, ne ſacerdos offerat pro infidelium conuerſione:neque enim extat ius,vel lex Eccleſiæ id prohibens,cùm tamen vetuerit pro hæreticis,ſchiſmaticis,vel excommunicatis,atque interdictis Miſſam offerre.

QVÆSTIO XCIII.

An pro hæreticis, & ſchiſmaticis,& cæteris excommunicatione affectis ſit orandum.

Ratio dubij eſt, quia Eccleſia pro his non orat,& eos arcet à communibus piorum ſuffragiis,& precibus.

Sed hoc non obſtante,tenendum eſt, vnicuique fas eſſe pro his priuatim,& ſuo nomine Deum precari, vt depoſitis, & abiectis erroribus ad Eccleſiæ gremium reuertantur. At verò Eccleſia prohibet pro his orare oratione publica, quæ dicitur pro membris Eccleſiæ, ſecundùm D.Th.in 4.diſtin.18.

q.3.

q. 2. ar. 1. q. 2. Quales modò sunt omnes orationes Missarum, & horarum canonicarum, quæ nomine Ecclesiæ dicuntur.

Hinc, si Rex, vel Prælatus esset excommunicatus, non posset in canone nominari.

Nec obstat, quòd sacerdos, vt minister Ecclesiæ in die parasceue specialiter orat pro hæreticis, & schismaticis, qui sunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini. Quia hoc facit ex imitatione Christi, qui in illo die pro omnibus sine exceptione mortuus est. Non tamen orat pro istis sub nomine excommunicationis, quia illo tempore, quo Ecclesia orat pro illis, quantum ad id, censentur absoluti ab excommunicatione.

Tum quia licèt Ecclesia oret publicè pro hæreticis, & schismaticis, non tamen hoc facit orationibus compositis pro suis membris, sed aliis institutis pro iis, qui tales non sunt.

QVÆSTIO XCIV.

An Sacerdos in Memento possit pro excommunicatis orare.

RESPONDEO, tanquam publicam personam, & ministrum Ecclesiæ non posse pro excommunicatis denominatim denunciatis, vel publicis clerici percussoribus orare, quia id est ei interdictum cap. Sacris. & cap. A vobis. 2. de sent. excomm. Et ratio huius est, quia eos Ecclesia suis communibus piorum suffragiis priuat, & arcet ab omni consortio, & conuictu hominum. Secus, vt persona

priuata,

priuata, quia tunc in canone Missæ, dum submissa voce occultam cõmemorationem facit amicorum, etiam pro excommunicatis poterit Deum precari, non tamen ipsum sacrificium ipsis applicando. Et ratio est, quia huiusmodi precatio fit priuato nomine, & Ecclesia solùm vetat Missam, aut publicas preces, & quæ nomine ipsius funduntur, offerri pro excommunicatis, nunquam tamen iubet, ne in Missa priuato suo nomine sacerdos pro excommunicatis precetur. Sic Syluest. verb. excommunicatio. 1. num. 2. & verb. Missa. 1. num. 8. Nauar. De orat. cap. 19. num. 71. Couarr. cap. Alma mater. p. 1. §. 6. num. 4. Tolet. lib. 1. cap. 12. num. 2. Maiol. De irreg. lib. 3. cap. 25. num. 3. & multi alij.

QVÆSTIO XCV.

An peccet mortaliter, qui pro iis qui sunt denominatim excommunicati, & denunciati, vel publici clericorum percussores, Missæ sacrificium offert, non quidem publicè, id enim omnino est interdictum, sed priuatim, itaut sacerdos dum generatim pro omnibus fidelibus celebrat, voluntatem suam ad excommunicatos extendat.

Syluest. verb. excommunicatio. 1. n. 2. Tab. ibidem num. 5. & Armilla n. 9. absolutè negant.

Alij

Alij verò Doctores non minoris nominis rectiùs affirmant. Quia Ecclesiæ præceptú, quo vetatur pro excommunicatis Missæ sacrificium offerri violat, & hoc in re graui, ergo peccat mortaliter.

QVÆSTIO XCVI.

An liceat Sacerdoti Missæ sacrificium offerre pro excommunicatis occultis, qui non sunt denunciati, nec publici clericorum percussores.

RESPONDEO licere. Et ratio est, quia huiusmodi excommunicatos vitare non cogimur. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 36.

QVÆSTIO XCVII.

An fas sit Sacerdoti Missam facere pro excommunicatis, quos credit pœnitere peccati, ob quod fuerunt excommunicati, nondum tamen ab excommunicationis vinculo absolutis.

LEDESM. in 4. q. 23. art. 1. affirmat non licere: sed sacrificium oblatum esse eis fructuosum, cùm illi iam sint gratiæ diuinæ restituti.

Sotus in 4. dist. 22. q. 1. at. 1. putat eis sacrificium vt satisfactorium non prodesse ad remissionem

K pœna

pœnarum, quæ peccatis debentur. Quia etsi in Dei gratiam redierint, adhuc tamen sunt vinculo excommunicationis ligati, in qua quandiu persistunt, communium piorum operum capaces non sunt.

Mihi verò videtur licere orare, & eis applicare Missam, eiúsque valorem saltem sub conditione, si eos verè pœnitet, modò publicè non fiat, nec expressim, & nominatim pro iis excommunicatis offeratur sacrificium Missæ. Et ratio huius est, quia Ecclesiæ mens non est vt excommunicati qui sunt per veram cordis pœnitentiam ad Deum conuersi, communium Ecclesiæ suffragiorum capaces non sint, quandiu per ipsos non stat, quominus ab excommunicationis vinculo absoluantur. Et idem arbitror dicendum de inualidè, siue nulliter excommunicatis, quos iure Sacerdos non reputat excommunicatos excommunicatione valida. Nauar. De oratione cap. 19. nu. 68.

QVÆSTIO XCVIII.

An sit orandum pro his, quorum peccatum est ad mortem.

ET videtur quòd non. Nam Ioannes in prima sua canonica cap. 5. dicit: Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, vt roget quis. Ergo pro huiusmodi qui peccant ad mortem, ex sententia Ioannis non est orandum.

Decisio huius quæstionis dependet ex intelligentia huius loci apud Ioannem, de quo Doctores sunt varij.

Glossa

Glossa super illum locum Matth. 12. Qui dixerit verbum contra Filium, &c. affirmat peccatum ad mortem vocari solùm finalem impœnitentiam.

Alij verò communiter dicunt, vocari à Ioanne peccatum ad mortem illud, quod Christus Matth. 12. alio nomine appellat peccatum in Spiritum sanctum cùm dicit: Qui dixerit verbum contra Filium, remittetur ei, qui autem dixerit verbum in Spiritum sanctum, non remittetur ei, &c. Sed quia non omnes eodem modo explicant, quid à Christo intelligatur per peccatum in Spiritum sanctum, idcirco variæ sunt auctorum sententiæ.

D. Hieronym. super Matth. 12. dicit verbum *in Filium hominis* esse blasphemiam in Christi humanitatem iactatam. Quales fuerunt illæ, quibus dixerunt, Christum esse voracem, potatorem, &c. Verbum autem *in Spiritum sanctum*, esse blasphemiam in Christi diuinitatem prolatam. Qualis fuit illa, In Beelzebuc Principe dæmoniorum, eijcit dæmonia, qua, opera diuina virtute facta, virtuti Dæmonis tribuebant.

D. Augustin. in Enchir. cap. 83. docet blasphemiam in Spiritum sanctum esse finalem impœnitentiam, quia excludit remissionem, quæ specialiter Spiritui sancto tribuitur: blasphemia autem in Filium esse quodcunque aliud peccatum.

D. Tho. in addit. ad 3. p. qu. 14. ar. 1. dicit, quòd peccata, quæ committuntur per fragilitatem, sunt in Patrem, cui attribuitur potentia. Quæ verò per ignorantiam, sunt in Filium, cui tribuitur sapientia. Quæ autem procedunt ex certa malitia, illa sunt in Spiritum sanctum, cui tribuitur bonitas. Et

hæc à Christo dicuntur non remitti nec in hoc sæculo,nec in futuro,non quia simpliciter, aut secundùm legem remitti non possint, sed propter difficultatem remissionis vt dicunt, vel quia taliter ex malitia pura peccantes, non sunt pœnitiui, vt dicit Aristoteles,rarò enim pœnitent, cùm non habeant in se causam pœnitendi,sicut homines, qui ex ignorantia,aut passione peccant.

Dices, si huiusmodi peccata in Spiritum sanctum, aliquando sunt remissibilia, quare in dicta epistola canonica dicitur: Pro huiusmodi peccatis non esse orandum?

Respondeo,illa verba esse posita solùm ad deterrendum homines ab huiusmodi peccatis, non ad prohibendum homini orationem. Immo vt existimo, non sunt scripta ad remittendum affectum orandi pro huiusmodi peccantibus, sed ad exaggerandum, non quamcunque orationem, sed valdę feruentem,vel hominis multùm Deo grati,esse necessariam pro huiusmodi peccatis.

Alij verò sic hunc locum interpretantur. Quando Ioannes in sua canonica dicit: Qui scit fratrem suum peccare non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Loquitur de peccatis venialibus, quæ per orationem Dominicam remitti posse dicit: est enim oratio Dominica in remissionem venialium peccatorum à Christo instituta,vt D. Augustinus testatur. Quando autem dicit:est peccatum ad mortẽ,non pro illo dico,vt roget quis: loquitur de peccatis mortalibus,ad quorum remissionem orationem Dominicā non sufficere affirmat,quia necesse est illa sacramẽtaliter cōfiteri, & pro illis ieiuniis, & lachrymis satisfacere.

Nec

Nec ex hoc ſequitur, eſſe aliquos peccatores ab oratione excludendos, vt locus citatus probare videbatur, ſed tantùm, quòd oratio Dominica de qua ſolùm ibi fit mentio, non eſt efficax remedium ad remittenda peccata mortalia.

QVÆSTIO XCIX.
An liceat orare pro obſtinatis.

RESPONDEO licere. Ratio eſt, quia de nullo homine quantumlibet obſtinato quandiu viuit, deſperandum eſt, quin poſſit in momento, Deo aſpirante conuerti, vt rectè D. Auguſtinus monet. Vnde Apoſtolus 1. Timoth. 2. pro omnibus hominibus iubet fieri obſecrationes, orationes, & poſtulationes, quia Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire. Quare nihil obſtat, quin pro eis orandum ſit, vt ſanctę fidei lumen recipiant, & ab impietatis errore, improbitatéque conuerſi, ad ſanam mentem, bonámque frugem reuocentur.

QVÆSTIO C.
An liceat orare pro reprobis.

ET videtur quòd non, quia non eſt licitum petere vt abſolutum decretum diuinæ voluntatis mutetur, ſed petere vitam perpetuam reprobis, eſt petere aliquid contra decretum abſolutum diuinæ voluntatis, ergo non licet orando petere reprobis æternam vitam.

Tum quia reprobi sunt à Deo proiecti; superfluum autem omnino videtur velle reducere, quos Deus proiecit iuxta illud Eccles. 7. Nemo potest corrigere, quem Deus despexerit. Ergo pro reprobis orandum non est.

Et confirmatur, nam oratio pro talibus fusa, esset omnino superflua, cùm impossibile sit, præscitos à Deo saluari, ergò.

Tum quia Christus non legitur pro reprobis orasse sed pro electis, & aliis qui in eum erant credituri, vt habetur Ioan. 17.

Hinc, si Deus reuelet mihi quod pater meus viuens sit præscitus, non possum pro illo orare. Similiter si Deus reuelet mihi meam damnationē, quia præscitus sum, non debeo pro me orare, ne videar diuinæ voluntati contrauehire. Huius opinionis videtur esse D. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 7. ad 3. vbi ait, Ideo non possumus nos alicui negare orationis beneficium, quia non possumus distinguere prædestinatos à reprobis, ergò è conuerso, si per specialem reuelationem possemus hos à prædestinatis distinguere, non possemus orare pro illis. Hæc ille.

Medina C. de oratione q. 6. & Cordub. l. 1. q. q. 51. vt respondeant, supponunt Deum duobus modis reprobare homines. Vno modo absolutè, & simpliciter nullius omnino humani operis habita ratione ex parte reprobati. Alio modo ex causa penes reprobatū adhęrētē, nempe propter scelera, quę in reprobo ad finē vsque vitæ futura prænouit. Qua distinctione supposita, dicit quod pro eo, de quo constat, esse reprobum primo modo, non licet pro eo orare, quia talis oratio esset omnino superflua, cùm sit omnino impossibile, reprobum à Deo saluari.

saluari. At verò pro eo de quo constat esse reprobum secundo modo, est orandum, quia tunc illius damnatio ex libero eius arbitrio pendet, ita vt possit; si velit oblatam Dei gratiam admittere, & de malefactis per veram cordis pœnitentiam dolere.

Sed hic dicendi modus non placet, quia præsupponit non esse in Deo vnam, & candem rationem reprobandi homines, sed illum quosdam reprobasse ex se, & ex sua sola voluntate, nulla præuisa culpa, alios autem culpa præuisa, quod est omninò falsum, vt ex D. Thom. colligunt Doctores 1. part. quæst. 23. art. 3. Quia Deus nullum prædestinat ad malum, neque vllum vult eiicere à Regno ex supremo dominio, & absoluta potestate, sed solùm iuxta exigentiam vindicatiuæ iustitiæ.

Vt in hac autem graui, & perdifficili quæstione dicam, quod sentio, obseruandum est primò, quòd diuina reuelatio de malo, quod sibi vel alteri est euenturum, est duplex, scilicet, absoluta, & conditionata. Absoluta est illa, quæ fertur in res, respectu quarum diuina voluntas ita est determinata, vt ab ipsis nunquam flectatur. Quod regulariter contingit in punitione damnatorum in inferno, vbi nulla est redemptio. Et idem inuenitur interdum in aliquibus punitionibus temporalibus propter crimina quædam, quas sine vlla reuocatione Deus facere decreuit, etiam si pro misericordia oretur iuxta illud 1. Reg. 15. Scidit Dominus Regnum Israel à te hodie; & tradidit illud proximo tuo meliori te. Porrò triumphator Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur, &c.

Et Ierem. 7. Tu ergo noli orare pro populo hoc, quia non exaudiam.

Conditionata verò seu comminatoria reuelatio est illa, quæ fertur in res pendentes ex nostro libero arbitrio, cuiusmodi est illa Isa. 38. vbi dicitur Ezechiæ, Morieris, & non viues. Et illa Ionæ 3. vbi dicitur de Niniuitis: Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur.

Secundò est obseruandum, quòd Deus potentia ordinaria potest reuelare alicui viatori reuelatione conditionata, seu comminatoria suam, vel aliorum damnationem, quia hæc reuelatio non repugnat legi, & ordinationi diuinæ. Et sic intelligenda est illa reuelatio facta à Christo Pharisæis Ioannis 8. Et in peccato vestro moriemini.

Absoluta autem reuelatione non potest Deus de potentia ordinaria reuelare alicui suam damnationem. Et ratio est, quia hæc reuelatio repugnat legi diuinæ, qua Deus statuit, vt omnes sperent beatitudinem.

Tum quia ille homo induceretur in desperationem, & fieret negligens in obseruatione præceptorum, immo incitaretur ad peccandum, quæ omnia sunt cõtra legẽ diuinam. Vnde quoties alicui fit reuelatio de sua, vel aliorum damnatione, etiã si nulla apponatur cõditio, tenetur credere talem reuelationem non esse prophetiam præscientiæ, sed comminationis, quæ reuelatio includit conditionem, vt docet D.Th. in 3. dist. 38. q. vnica ar. 4. & de veritate q. 23. ar. 8.

Hinc, non est audiendus D. Bonauentura in 1. dist. 38. qu. 1. Qui asserit fieri non posse, etiam de potentia Dei absoluta, quòd alicui viatori, manente

nente viatore, fiat absoluta reuelatio à Deo de sua æterna damnatione. Quia talis homo non posset sperare, nec consequi beatitudinem, quod rationi viatoris repugnat. Non est igitur audiendus, quia non magis repugnat statui viatorum certa, & absoluta reuelatio de sua condemnatione, quàm de æterna beatitudine, sed Deus alicui de facto reuelauit suam prædestinationem, s. Beatissimæ Virgini, Beatis Apostolis, Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & S. Francisco, ergo etiam poterit reuelare æternam damnationem. His itaque iactis fundamentis

Primò dico, quòd licitè possumus nominatim rogare Deum pro prædestinatis, nulla facta mentione de reprobis. Tum quia non semper quòd orationem fundimus ad Deum, tenemur orare pro omnibus.

Tum etiam quia mos est Ecclesię interdum pro solis prędestinatis orare, vt constat ex illa oratione, quæ incipit, *Deus, cui soli cognitus est numerus electorum*, &c.

Secundò dico, quòd nulla ratione cogimur reprobos nec in genere, nec in particulari à nostris orationibus excipere. Quod patet exemplo Christi, qui cùm esset in cruce, pro crucifixoribus Patrem rogauit, quorum aliquos, certũ est fuisse reprobos.

Tum quia licèt nostra oratio pro reprobis fusa pro gloria obtinenda prodesse non possit, vt minùs tamen peccent, atque ex consequenti, vt minùs puniantur, poterit prodesse, & sic erit vtile etiam pro reprobis orare.

Tertiò dico, quòd si Deus mihi reuelet Petrum esse reprobum, regulariter loquendo possum, & debeo pro illius salute æterna orare. Et ratio est,

 quia

quia talis reuelatio regulariter loquendo est intelligenda fieri conditionaliter, etiamsi conditio non exprimatur; sed reuelatio conditionalis non tollit, quominus speremus propriam, vel aliorũ salutem, ergo nec quòd pro illius consequutione oremus.

Quartò dico, quòd si per reuelationem certò mihi constat, aliquem esse reprobum, possum pro illo orare ex affectu simplici, desiderando, quantum est ex parte nostra, salutem eius, & petendo vt Deus det illi sufficiens auxilium, quo saluus esse possit, si velit, quia talis petitio est consentanea charitati proximi, & non est repugnans voluntati Dei, qui vult omnes homines saluós fieri.

Quintò, & vltimò dico, quòd si per reuelationem certò mihi constat Caium esse præscitum, non mihi licet orare pro illo petendo vitam æternam, ex absoluta, & efficaci voluntate; idest absolutè petendo, vt reipsa salutem consequatur. Ratio est, quia cùm in hoc casu voluntas Dei sit absoluta, esset superflua, & temeraria oratio.

Hinc, non possum in hoc casu desiderare reprobo auxilium efficax. Et ratio est, quia ex tali reuelatione constat, Deum ex se, & absolutè decreuisse non dare tali reprobo huiusmodi auxilium, sed non licet desiderare, etiam simplici affectu, vt fiat oppositum eius, quod Deus sic decreuit, ergo.

Dices, Caius in eo casu teneretur pro se orare, & de sua salute æterna sperare, ergo & nos similiter possumus de sua salute sperare, & consequenter pro eo orare.

Huic

Huic obiectioni Magister Victoria respondet dicens, quòd Caius in tali casu simpliciter, & absolutè potest, & tenetur sperare. Et probat, quia si in casu posito non teneretur sperare, sequeretur, quòd nec etiam teneretur seruare præcepta diuina, atque ex consequenti, quòd ea violans non peccaret. Consequens est falsum, ergo. Probatur sequela; nam si non posset sperare beatitudinem, nec etiam posset velle efficaciter illam consequi, & consequenter nec ponere media necessaria ad illam obtinendam.

Cæterum solidum huius sententiæ fundamentum non video, & ideo non placet, sed existimo in eo casu, Caium non posse, nec teneri sperare beatitudinem. Et ratio est, quia deest illi obiectum spei, quod sperare non potest. Probo antecedens, obiectum spei est bonum arduum possibile, sed ille non apprehendit beatitudinem vt bonum sibi possibile: certò enim credit se fore damnandum, ergo non habet obiectum spei.

Et confirmatur, nam Diuus Tho. suprà q. 18. art. 3. probat damnatos non posse habere spem, quia non apprehendunt beatitudinem vt possibilem: sed eadem est ratio de Caio, cui, vt suppono, facta est reuelatio absoluta de sua æterna damnatione, ergo.

Tum quia spes est certa expectatio futuræ beatitudinis, sed Caius in hoc casu non potest habere certitudinem de sua beatitudine, sed potius de opposito, ergo nec potest, nec debet illam sperare, cùm impossibilium nulla sit obligatio.

Ex quo sequitur, eum, cui facta est talis absoluta

reuelatio

reuelatio de sua æterna damnatione, nec debere, nec posse efficaciter intendere, aut petere beatitudinem, cùm hæc oratio tunc non minùs frustra fieret, quàm si Deus absolutè reuelasset quoduis aliud malum temporale euenturum, vt diximus. Posset tamen & deberet petere auxilium Dei ad non peccandum. Similiter posset,& deberet conari ad vtendum illo auxilio cum effectu, quia hoc totum est simpliciter possibile, non obstante diuina præscientia. Posset tandem, & deberet petere auxilium ad minuenda peccata, & ad bene operandum, quod per se honestum est.

Et ad fundamentum Victoriæ respondeo negando consequentiam. Et ratio negationis est, quia licèt sit verum, quòd Caius in casu posito non teneatur seruare præcepta diuina, inquantum sunt media ordinata ad beatitudinem; tenetur tamen illa seruare ad vitandam nouam culpam, & maiorem pœnam.

QVÆSTIO CI.

Quænam petenda sint in oratione.

PRo huius quæstionis intelligentia, obseruandum est, primò, quòd bona, quæ possunt à Deo postulari, sunt in duplici differentia. Quædam enim sunt, quæ absolutè. & simpliciter,& per se bona sunt,& secūdùm se appetibilia, quibus homo malè vti non potest, qualia sunt, peccatorum venia, vita æterna,fides,spes,charitas,gratia,ac cæteræ virtutes morum,& Spiritus sancti dona, quæ charitatem comitantur.

Alia

Alia autem ſunt bona, quadam tantùm ex parte, quibus homo poteſt bene, & malè vti. Qualia ſunt, aut bona interna animi, vt ingenij perſpicuitas, artes, diſciplinæ: aut bona corporis, vt vita, ſalus, integritas membrorum, pulchritudo, agilitas; aut ſunt bona externa, vt ſunt amicitiæ, opes, vxor ſpecioſa, pulchræ proles, dignitates, honores, potentiæ, & ſimilia, ad quæ reducuntur quædam ſupernaturalia dona iuſtis, & iniuſtis cõmunia, quales ſunt gratiæ gratis datæ, vt donum linguarum, interpretatio ſermonum, gratia ſanitatum, &c. Quo poſito certum eſt apud omnes, hæc omnia ſupradicta poſſe licitè à Deo peti: & ratio eſt, quia licitum eſt in oratione petere id quod licitum eſt deſiderare, vt ait D. Aug. ad Probam. Atqui licitum eſt hæc omnia deſiderare, ergo licitum eſt ea in oratione petere.

QVÆSTIO CII.

Sed quod in dubium vertitur eſt, An hæc bona poſſint abſolutè, & determinatè à Deo peti.

RESPONDEO, & dico primò, quòd prioris generis bona poſſunt abſolutè, & determinatè à Deo peti. Et ratio eſt, quia hæc bona ſunt maximè per ſe honeſta, & amabilia & præcipuè à Deo intenta, & in gloriam ſuam, ac bonum noſtrum deſiderata, ergo abſolutè, & determinatè à nobis peti poſſunt.

Tum quia illa ſunt abſolutè petenda, quibus non

non possumus malè vti, & quæ ex se conducunt, vel necessaria sunt ad æternam vitam: talia autem sunt bona primi generis, ergo.

Hoc idem constat ex oratione Dominica, in qua simpliciter petimus: Sanctificetur nomen tuum: Adueniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra.

Patet etiam exemplo Christi, qui vt exemplum nobis daret, rogauit absolutè pro fide Petri, & pro remissione peccati crucifigentium ipsum. Hoc ipsum fecerunt sancti, vt constat ex illo Psal. 26. Dirige me in semita recta propter inimicos meos. Et ex illo Psal. Ostende faciem tuam, & salui erimus. Item Ecclesia absolutè petit: Omnipotens, sempiterne Deus, da nobis fidei, spei & charitatis augmentum.

Dices, etsi hæc bona secundùm se sint maximè appetibilia, nihilominus possumus ex illis superbire, & ita illis aliquo modo abuti, & ideo non obstante qualitate talium bonorum, respiciendo ad nostram miseram conditionem, debemus ea sub conditione petere.

Respondeo, hanc occasionem mali esse omnino per accidens, & extraneum respectu taliũ bonorum.

Secundò dico, quòd bona secundi generis non sunt absolutè, & determinatè à Deo petenda, nisi quatenus vel necessaria sunt, vel vtilia, aut conuenientia ad æternam vitam, seu quatenus Deo placuerit ea conferre, & prout ipse viderit expedire. Patet primò, exemplo Christi, qui cùm Patrem oraret, vt calicem eius transferret, rem totam reiecit in Patris voluntatem, dicens: Verùntamen non mea, sed tua voluntas fiat.

Secundò

Secundò patet ex Dominica oratione, in qua petimus: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. Cui petitioni contrairę videtur, qui absolutè, & determinatè aliquid horum petit. Vnde filij Zebedæi à Christo repulsi sunt, cùm absolutè ab eo peterent, vt vnum poneret à dextris, & alterum à sinistris in Regno suo. Nescitis, inquit Christus, quid petatis.

Tertiò patet ratione, quia iis possumus malè vti, & sæpè sunt nobis exitio, de quo certi esse non possumus, vt ait Apostolus ad Rom. 8. Quid oremus, sicut oportet nescimus: ergo temeritas quædam est illa absolutè petere, sed cum remissione ad Dei beneplacitum, si ipsa profutura cognouerit ad æternę beatitudinis consequutionem. Vnde Glossa 2. Cor. 12. ait, quandò temporalia petitis, cum modo petite, & cum timore ei committite, vt si prosint, det; si scit obesse, non det: quid enim prosit, vel obsit medicus nouit, non ægrotus. Hęc Glossa Augustini. Quare tenenda est Regula, quam tradit D. Augustinus, quem citat, & sequitur Nauar. de oratione cap. 19. nu. 61. nimirum nos sanctè petere posse à Deo bona temporalia, tum in genere, tum in specie, non quidem propter se, & tanquam finem, sed propter aliud, & tanquam instrumenta virtutum, vt sic meliùs Deo seruiamus, & castiùs, iustiùs, temperantiùs, studiosiùs, & sanctiùs viuamus: adiecta tacitè, vel expressè conditione, *si placuerit suæ Maiestati.*

Ex quo infertur, in istis optimam orandi formā esse rogare Deum, vt nobiscum agat, sicut nouit expedire ad suam gloriam, & salutem nostram.

Hinc, qui à Deo in oratione petit bona tempo-ralia

ralia tanquam vltimum finem, peccat mortaliter. Et ratio est, quia affectus ad temporale bonum, vt ad vltimum finem, est peccatum mortale, contrarium dilectioni Dei super omnia.

Tum quia postulare à Deo complementum huius desiderij, seu affectus, speciale peccatum est contra Religionem, quia est petere à Deo complementum praui desiderij.

QVÆSTIO CII.

An semper sit necessarium, quòd talis conditio in oratione exprimatur, an verò satis sit, quòd virtute in petitione subintelligatur.

RESPONDEO satis esse illam virtute subintelligi: nec est opus, vt verbis explicetur, vt constat ex illo Prouerb. 30. vbi Salomon sine aliqua conditione bona temporalia postulabat, dicens: Diuitias, & paupertatem ne dederis mihi, sed tantùm victui meo tribue necessaria. Item ex illa petitione orationis Dominicę: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Per quam suppono peti sine conditione panem etiam corporalem, vt Chrysostomus, & alij exponunt.

Consonat etiam illud Gen. 28. Si fuerit Dominus mecum, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, &c. erit mihi Dominus in Deum. Vbi petitio talium bonorum non solùm absoluta est, sed etiam voto confirmata.

Patet

Patet etiam ex vſu Eccleſiæ, quæ in litaniis, & collectis ſæpe abſolutè poſtulat, vt Deus pluuiam, vel ſerenitatem, vel fructus terræ dare, & conſeruare dignetur.

QVÆSTIO CIII.

Vtrùm ſit peccatum bona temporalia per ſe deſiderare & petere à Deo.

VALENTIA 2.2.diſp.6.q.2.p.5.affirmat. Putat enim petitionem iſtam, vt ſic non poſſe pertinere ad diuinum cultum, quia continet petitionem rei indecentis à Deo.

Mihi tamen placet opinio aliorum aſſerentium, quòd ſi is qui orat, ita ea deſiderat, ac petit, vt non curet, ſintne ipſi futura ſalutaria, an non, peccat. Et ratio eſt, quia illa plus amat, quàm propriam ſalutem. Si tamen ſperet non futurá nociua ſaluti, non videtur deſiderium, quo illa per ſe appetuntur, eſſe malum; modò ea cum moderatione appetantur, quia ſunt bona indifferentia. Vnde ſi quis ea ſic petit à Deo, non videtur peccare, nam Iudæi talia à Deo petebant, & talium bonorum in veteri teſtamento promiſſiones pro legis obſeruatione acceperant, ſi tamen deſiderium, & ſolicitudo modum excedant, peccatum eſt.

Tum quia huiuſmodi bona conferuntur à Deo in præmium, & remunerationem bonorum operum, quæ in ſtatu lethalis peccati fiunt, iuxta illud, Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona ter-

ræ, ergo peti possunt absque peccato, præmium enim expeti potest.

Tum quia huiusmodi oratio licèt proficiscatur à desiderio habendi rem indifferentem, nihilominus petitio, seu desiderium habendi rem indifferentem, si ex bono motiuo eliciatur, vel si res illa consentanea sit naturæ, non est indifferens, nec malum.

Tum quia actus circa rem indifferentem, si iuxta dictamen rectæ rationis fiat, bonus est in indiuiduo, vt docui in nostro speculo confessariorum. Dum autem huiusmodi res in oratione petuntur, regulariter petuntur iuxta dictamen rectæ rationis, præscribentis non solùm ea peti posse, quæ ad Dei cultum referuntur, verùm etiam quæ ad vitam nostram traducendam conducunt: sicut enim cuique à natura datum est, vt seipsum tueatur, & seruet: ita etiam tributum est, vt debitis vtatur mediis ad hunc finem obtinendum.

Tum demum, quia res indifferens non tollit bonitatem, quam actus ex sua natura, & ex obiecto habet: oratio autem est actus ex sua natura bonus, respiciens Deum tanquam obiectum.

Et ad fundamentum Valentię respondeo, negando huiusmodi petitionem non pertinere ad Dei cultum, si fiat iuxta rationis dictamen, & sine immoderato affectu, vel sine periculo abutendi temporalibus bonis.

QVÆSTIO CIV.

An petere à Deo huiusmodi bona temporalia sit opus imperfectionis.

SVNT,

SVNT, qui affirmant. Quia consilij Euangelici est, bona temporalia contemnere, iuxta illud Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes,& da pauperibus. Et illud Matth. 6. Nolite soliciti esse animæ vestræ, quid manducetis: ergo opus imperfectionis est, hæc omnia postulare.

Ego autem in primis existimo, quòd non est opus imperfectionis ea bona temporalia petere à Deo, quæ ad huius vitæ conseruationem sunt necessaria. Ratio est, quia vnusquisque ex charitate tenetur seipsum diligere, ac proinde ea bona quærere, quæ necessaria sunt ad sui conseruationem, ergò si illa petat à Deo, non erit opus hominis imperfecti.

Secundò existimo, quòd opus imperfectionis est, ea bona à Deo postulare, quæ superflua sunt, etiamsi ad bonum finem ordinentur Ratio est, quia horum bonorum petitio, quamuis licita sit, si id fiat ob bonum finem, semper tamen est valdè periculosa, iuxta illud psalm. 36. Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Et illud Prouerb. 30. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi. Sed fieri non potest, vt sit opus perfectionis ea bona petere à Deo, quorum possessio sine periculo animæ non inuenitur, ergo illa petere, erit opus imperfectionis.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respõdeo, falsum est, esse opus hominis perfecti ea bona temporalia contemnere, quæ ad vitæ conseruationem sunt necessaria. Nec obstat illud Matthæi 19. Si vis perfectus esse, &c. quia Christus eo in loco solùm consuluit, vt solùm abiiciamus rerum tẽ-

 pora

poralium dominium, non autem vsum facti.

Ad illud verò Matth. 6. respondetur, ibi solùm prohiberi de huiusmodi bonis nimiam, & anxiam solicitudinem, quæ perturbat animum; qui autem illa petit à Deo, non est anxius.

Dices, Matth. 6. Christus dixit. Primùm quærite Regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis. Super quo Diuus Augustinus ait bona temporalia non esse quærenda.

Respondeo, Christum eos tantùm damnare, qui principaliter de crastino soliciti sunt, quid s. cras comedent, quid induent, non tamen prohibet, quin minùs principaliter possint quæri & appeti.

Iterum obiicies illud Psalmi 61. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Vbi videtur prohiberi affectus, & desiderium diuitiarum.

Respondeo, Christum contra eos loqui, qui diuitiis cor apponunt, quales sunt, qui eas appetunt, & quærunt vt eis fruantur, finem suum vltimum in illis collocantes; non tamen damnat eos, qui diuitias possident, & petunt; vt eas in pias causas, & gloriam Dei expendant.

QVÆSTIO CV.

An liceat absolutè petere in oratione omnes virtutes morales.

MEDINA C. de oratione negat. Quia multæ sunt virtutes in specie, quæ sine bonis temporalibus haberi non possunt: sed hæc non sunt absolutè, & determinatè petenda, ergo neque præ-

fatæ virtutes. Minor propositio patet ex dictis. Maior verò probatur, de liberalitate, & magnificentia, quæ citra bona fortunæ comparari non possunt: & de fortitudine bellica, quam dicit citra arma,& vires haberi non posse.

Sed hæc opinio mihi non probatur, quia vt egregiè monet D.Thom. cum Magistro in 3. dist. 31.quæst.2.art.4.& 1.2.quæst.67.ar.1,virtutes morales manent in patria,& tamen certum est,ibi nulla futura bona temporalia, quæ per liberalitatem, & magnificentiam distribuantur. Quare dicendum est in vniuersum omnes virtutes morales esse absolutè petendas.Et ratio est, quia omnis virtus ex se est bonum honestum; bonum autem honestum nulla ratione fieri potest,vt sit periculosum, & sic non est,cur sub conditione petatur.

Argumentum autem Medinæ solùm concludit, quantum ad exteriorem actum,seu exercitium virtutum moralium: quia licèt ille vsus simpliciter bonus sit, nihilominus propter periculum non est absolutè, & determinatè petendus,sed adhibita cõditione: hoc tamen non obstante, quoad substantiam earum, desiderari, & peti possunt, immò & exerceri, quoad affectum, & internum animi propositum; nam per se honestæ sunt. Vnde vt aliquis sit magnificus, aut liberalis, sufficit voluntas efficax magnificè, & liberaliter operandi, quod autem in ipsis plus, aut minus possit, est per accidens.

Ex quo sequitur, multos non habentes diuitias, posse,& solere sæpius habere voluntatem dãdi; si eis abundarent,& multos debiles,& infirmos posse, & solere velle iustè pugnare, occidere, &

 mori

mori ob defensionem Reipublicæ, si possent: Et hi actus sunt proprij liberalitatis, & fortitudinis, ac proinde possunt eas gignere, quia illæ sunt habitus, & habitus ex frequentatis actibus generantur.

Dices quandoque contingit, vt virtutibus abutamur, ergo etiam virtutes sunt petendæ sub conditione, si nobis profuturæ sint ad salutem animæ.

Respondeo, hoc esse valde per accidens: non enim tunc ipsæ sunt directè instrumenta peccati, sed occasionaliter, & remotè. At bona temporalia quia sunt in se indifferentia, æquè possunt directè conferre ad æternam mortem, atque ad æternam vitam, & propterea cùm petuntur, opus est peculiari eorum relatione ad æternam vitam.

QVÆSTIO CVI.

Vtrùm auxilium sufficiens sit à Deo petendum.

ET videtur quòd non, quia superfluum est petere id quod scimus Deum ex se statuisse omnibus dare, atqui tale est auxilium sufficiens, ergo non est à Deo petendum.

Hoc tamen minimè suffragante, est contrarium dicendum. Ducor, quia licèt Deus paratus sit ad dandum auxilium sufficiens, tamen hanc ipsam voluntatem vult habere suum effectum, media oratione nostra.

QVÆ

QVÆSTIO CVII.

An liceat absolutè petere auxilium efficax.

IN qua re, inprimis certum est, auxilium sufficiens absolutè esse petendum. Et ratio est, quia hoc semper est conforme diuinæ voluntati.

QVÆSTIO CVIII.

Sed totum controuersiæ dissidium versatur, de auxilio efficaci, An scilicet sit absolutè petendum.

NONNVLLI negant, quia huiusmodi auxilium omnino pendet ex diuina præordinatione, & ideo non videtur licitè illud petere nisi adhibita conditione.

Contraria tamen sententia vera est, & tenenda, nempe, absolutè esse desiderandum, & petendum, sicut etiam perseuerantia in gratia, & æterna vita absolutè desideranda est, nulla quoad hoc habita ratione illius diuinæ voluntatis, qua quosdam elegit, & efficaciter ordinauit ad gloriam per media congrua, quosdam verò non ita elegit, aut ordinauit, quia nos non tenemur conformari huic voluntati diuinæ, sed illius, qua vult nos procurare salutem nostram; nam hoc est, quod ad nos spectat.

QVÆSTIO CIX.

An liceat absolutè petere à Deo, tantam gratiæ perfectionem, quantam Beata Virgo habuit.

QVIDAM absolutè negant, quia videtur temerarium, cùm sit hoc omninò miraculosum, & extra legem ordinariam prouidentiæ diuinæ.

Alij verò affirmant, quia tota illa sanctitas secundùm se maximè appetibilis est, & quantum est ex parte nostra, vnicuique esset maximè conueniens, si ei daretur, ergo.

Tum quia Deus ex se paratus est ad dandum nobis quamcunque perfectionem, aliàs quòd simus minus sancti ex Deo esset, & non ex nobis, quod dici non potest. Pro quo

Dico primò, quòd loquendo de quodam affectu simplici, vel voluntate conditionata, quæ interdum exercetur ad excitandum affectum erga Deum, sic non est illicitum desiderare gratiam, & sanctitatem, quam habuit Beatissima Virgo, quia hoc solùm est complacere in excellentia illius sanctitatis, & in habenda illa, si nobis conferre Deo placuisset.

2 Secundò dico, quòd per modum intentionis efficacis, velle consequi puritatem Beatæ Virginis, vel illam petere, animo, & fiducia eam obtinendi, temerarium est, quia est omnino miraculosum, & contra legem ordinariam prouidentiæ diuinæ, etiam supernaturalis. Vnde quoad similes effectus,

non

non eſt abſurdum concedere Deum ex ſe non eſſe paratum ad præſtandos, neque dediſſe media ſecundùm legem ordinariam ad obtinendam tantam gratiæ puritatem. Poteſt autem peti abſolutè totá illa ſanctitatis perfectio, quæ ſecundùm legem ordinariam comparari poteſt per media præſtituta à Deo, quæ ſine miraculo conferri ſolent.

QVÆSTIO CX.

An liceat orando petere à Deo abſolutè, vt nos à malis eripiat.

SVPPOSITO, quòd mala, à quibus petimus liberari, ſunt in duplici differentia, quædam enim ſunt, quæ ſimpliciter per ſe, & omnino mala ſunt, qualia ſunt mala culpæ. Alia verò ſunt mala quadam tantùm ex parte, qualia ſunt mala pœnæ. Nunc ad propoſitam quæſtionem reſpondeo, quòd à malis quidem culpæ ſimpliciter, & abſolutè à Deo petimus, vt nos eripiat, vt patet ex oratione Dominica, vbi abſolutè petimus, Dimitte nobis debita noſtra. Et, Libera nos à malo. A malis verò pœnæ adhibita conditione petimus liberari, exemplo Chriſti, qui cùm poſtularet, vt à ſe calix tranſiret, rem totam Patris voluntati ſubiecit, dicens: Veruntamen, non mea, ſed tua voluntas fiat.

QVÆSTIO CXI.

An liceat in oratione petere à Deo aliqua mala, ſibi, vel aliis.

ET quidem certum eſt, nullo modo licere mala culpæ, vel ſibi, vel aliis quantumcunque inimicis imprecari, aut illa petere à Deo. Ratio eſt, quia hoc eſt contra charitatem, qua nos, & proximos diligere debemus.

QVÆSTIO CXII.

Sed tota difficultas eſt de malis pœnæ.

SED reſpondeo, & dico primò, quòd non eſt de malum, petere huiuſmodi mala, vel ſibi, vel aliis. Ratio eſt, quia huiuſmodi mala, non ſunt mala ſimpliciter, ſed indifferentia, erúntque bona, ſi ob finem bonum, & honeſtum appetantur, ergo ex tali intentione licitè etiam peti poſſunt à Deo.

Secundò dico, quòd nullo modo poſſumus nos hæc mala nobis inferre. Ratio eſt, quia non quidquid licet deſiderare, licet facere, quia poteſt deſiderari, vt ab alio fiat, à quo licitè fieri poteſt. Sic Iob, & Paulus mortem deſiderabant, quam inferre ſibi non poterant.

Tertiò dico, quòd nõ licet petere hæc mala proximis, vt à nobis orantibus inferenda, vt petenda à Deo vires, & auxilium, quo poſſimus de

de inimicis vindicare. Et ratio est, quia hoc est petere id quod facere nobis non licet, & ideo talis oratio non solùm Deo non placet, sed etiam fit nobis in peccatum, iuxta illud Psalmi 108. Et oratio eius fiat in peccatum.

Quartò dico, quòd non licet petere malum proximo, in malum eius, ibi sistendo, quia hoc esset petere ex odio proximi, quod intrinsecè malum est.

Quintò dico, quòd non licet petere hæc mala proximo in vindictam iniuriæ, aut damni nobis illati. Ratio est, quia hoc nullam habet rationem honesti, immò est contra præceptum de dilectione inimicorum.

Hinc malè orant, qui cùm non possint de inimicis vindictam aliunde sumere, vel non audent, petunt à Deo, Domine vindica me.

Sextò dico, quòd licitum est in oratione petere inimicis mortem, exilium, paupertatem, &c. non solùm vt peccatum agnoscant, & conuertantur, aut vt non tam grauiter peccent, sed etiam in omnibus illis casibus, in quibus licitum est nobis illis malum inferre, immò & illos interficere. Ratio est, quia quando inimici nos oppugnant, aut nostra bona iniustè inuadunt, licitè possumus seruata iuris forma illa mala eis inferre, habemus enim tunc bellum iustum, in quo omnia illa mala inferre licitum est, vt in nostro Speculo confessariorum latè diximus, ergo etiam est licitum tunc illa mala eis optare, peteréque à Deo, vt ipse ea inferat, nulla habita ratione conuersionis eorum.

Hinc licitum est petere à Deo, vt è vita tollat

Tur-

Turcam, aut tyrannum aliquem, vt cessent eorum peccata, & hæresiarcham, vt finem eius hæreses habeant, si aliter illud malum vitari non potest. Quia in tali casu præferimus commune bonum priuato incommodo, vel postponimus corporale detrimentum spirituali, quod est officium charitatis. Vnde Cyrillus in quadam epistol. ad Augustinum orabat Deum, vt hæreticum quemdam, resipiscere nolentem occideret. Et Sancta Anastasia rogabat Deum vt suum maritum Publium de medio tolleret, vt daret locum Sanctis, si non erat finaliter corrigendus.

Septimò dico, quòd licet petere mortem homini peccatori non absolutè, sed conditionaliter, si tandem se non sit emendaturus. Et ratio est, quia qui perseueraturus est in peccato vsque ad mortem, bonum est, vt quàm citissimè moriatur; cùm quantò citiùs obierit, tantò minùs peccabit, & tantò minùs in inferno cruciabitur: sed omne id, quod habet rationem boni respectu aliorum, potest licitè peti, ergo & quòd ille moriatur.

Octauò dico, quòd homini iusto licitum est mortem optare, illámque petere à Deo, si probabiliter timetur, ne diutius viuens damnandus sit. Et ratio est, quia maximum Dei beneficium est, quòd iusti eripiantur ab hoc sæculo nequam, iuxta illud Sap. 7. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum illius, aut fictio deciperet animam eius. Sed quodcunque Dei beneficium est semper licitum petere ab illo, ergo & quòd iusto mortem inferat, quando est timor quòd longior vita allatura est occasionem peccandi.

Nonò

Nonò dico, quòd licitum est optare hæc incommoda temporalia proximo propter maiorem profectum eius spiritualem, nam hoc etiam est officium charitatis.

Decimò, & vltimò dico, quòd non solùm propter culpam vitandam, sed etiam vt vitemus alias huius vitæ calamitates, quæ nobis inferunt molestiam, licitum est, nobis mortem optare, illámque petere à Deo. Quia vt dicit Sapiens Eccles. 30. Melior est mors, quàm vita amara. Sed è duobus malis minus licitè eligitur. Vnde Iob graui illa sua miseria oppressus, dicitur mortem optasse, pro illáque Deum orasse, nec in eo peccauit, vt Scriptura eo in loco affirmat. Et Helias 3. Reg. 19. huius vitæ, atque laborum, quos à Iezabella impia Regina perferebat, tædio affectus mortem optabat.

QVÆSTIO CXIII.

An bona temporalia per Christum peti possint, aut debeant.

ET quidem certum est, spiritualia omnia per Christum peti posse, ac debere, vt ex infrà dicendis constabit.

Sed tota difficultas consistit, de bonis temporalibus.

In qua re etiam est certum, bona temporalia quatenus sunt adminicula virtutum, peti posse per Christum. Et ratio est, quia talia bona sub ea ratione considerata spiritualia censentur. Vnde sub merito

merito cadere possunt, & ideo etiam Christus illa nobis promeruit. Vnde Ecclesia quando salutem corporalem, pluuiam, serenitatem, victoriam contra inimicos, & alia huiusmodi petit, concludit orationem, *Per Dominum nostrum Iesum Christum.* Quia semper postulat hæc bona in ordine ad spiritualem salutem, vt in oratione pro infirmis ait: vt reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tunc referant actiones. In oratione pluuiæ: Vt præsentibus subsidiis sufficienter adiuti sempiterna fiducialiùs appetamus. Et sic de aliis.

QVÆSTIO CXIV.

Totum ergo huius controuersiæ dissidium est, quando hæc bona postulantur à Deo tantùm propter commoditatem naturæ, recta ratione regulatam.

SVNT qui negant, quoniam petere aliquid per Christum est propter eius merita postulare, at Christus non meruit nobis temporalia bona sub ea oratione spectata, quia non venit, vt hæc temporalia commoda nobis mereretur, sed vt salutem æternam, & media ad illam obtinendam, nobis obtineret; ergo non possumus nos temporalia bona hoc modo considerata per ipsum postulare. Quod etiam voluit significare D. Augustinus tract. 73. & 102. in Ioannem, quando dixit: Non petitur

in nomine Saluatoris, quidquid petitur contra rationem salutis.

Mihi tamen placet opinio aliorum asserentium, quacunque ratione boni honesti hæc bona petantur, posse peti per Christum. Et ratio est, quia quidquid ipse Christus in oratione sua petere docuit, potest per ipsum postulari: atqui ipse docuit petere etiam subsidium temporale dicens: Panem nostrum quotidianum, ergo.

Tum quia, quidquid petitur sub ratione boni honesti, etiamsi à petente non referatur ad altiorem finem, ex se est aptum referri, & est quoddam adminiculum quo adiuuemur ad obtinendam beatitudinem; & ex parte Dei semper datur propter hunc finem, ergo iustè potest peti per Christum.

Tum quia qui prudenter, & ex vera fide, & Religione huiusmodi bona à Deo petit, non absolutè, sed tacitè sub remissione ad ipsius beneplacitum, si ipse profutura cognouerit ad æternæ salutis consequutionem ea postulat, ergo hoc satis est, ac sufficit, vt talia possimus per Christum postulare. Vnde arbitror Christum nobis meruisse hæc bona temporalia, quatenus sunt instrumenta virtutum, & quamuis à nobis quando illa petuntur, ad hunc finem non referantur, semper de se conferunt ad illum finem, & à Deo sub ea ratione semper traduntur.

Patet etiam hoc ex vsu Ecclesiæ, quæ semper per Christum petit, etiamsi interdum temporalia petat, non facta expressa mentione profectus spiritualis, vt in multis orationibus contra persecutores, vel pro peste animalium, &c.

QVÆ

QVÆSTIO CXV.

An Deus orari possit non solùm in virtute meritorum Christi, verùm etiam Sanctorum.

RESPONDEO affirmatiuè, vt constat ex illo psal. 131. Memento Domine Dauid, & omnis mãsuetudinis eius. Et ex illo Danielis cap. 30. Ne auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham seruum tuum.

QVÆSTIO CXVI.

An qui à Deo petit aliquid, quod est peccatum mortale, peccet mortaliter.

RESPONDEO, cùm peccare mortaliter duplici ratione. Primò propter malam voluntatem quam habet committendi illud peccatum. Secundò propter contumeliam quam per talem petitionem Deo irrogat, faciendo eum authorem peccati. Vnde vtramque hanc malitiam necessariò tenetur in confessione explicare.

QVÆSTIO CXVII.

An qui à Deo petit aliquid, quod est peccatum veniale, peccet mortaliter.

ET videtur quòd non, cùm sit de re leui. Contrarium tamen arbitror esse dicendum, quo

quoniam si is qui ita Deum precatur, scit esse peccatum, quod petit, & nihilominus à Deo id petit, grauem ei infert iniuriam, quia quantum in se est, destruit infinitam Dei bonitatem, quæ non patitur secum approbationem alicuius peccati: & est peccatum blasphemiæ, quia dum sciens, & prudens petit à Deo quod scit esse peccatum, insinuat Deo placere tale peccatum, atque ex consequenti Deum non esse summè bonum. Vnde in hoc casu respectu Dei non potest dari materia leuis, sed tota est grauis, sicut in iuramento assertorio, semper est peccatum mortale, etiam si mendacium, quod iuratur, sit de re leuissima, quia facere Deum testem falsi, ingens blasphemia est, ita ergo petere ab illo, vt sit author peccati, etiam minimi, valde est illi iniuriosum, ac proinde peccatum mortale.

QVÆSTIO CXVIII.

An qui à Deo petit rem indifferentem, idest, nec turpem, neque honestam, nec relatam ad honestatem, aliquod peccatum committat. Vt si quis dum ludit, petit à Deo fœlicem exitum, & lucrum, nihil aliud quàm lucrum respiciendo.

RESPONDEO eum peccare. Et ratio est, quia petit rem indecentem à Deo. Et in hoc omnes Auctores conueniunt.

QVÆSTIO CXIX.

Sed dubium est, An peccet mortaliter.

AIVNT quidam eum peccare mortaliter. Mihi autem videtur dicendum, eum peccare solùm venialiter. Ducor, quia qui sic Deum precatur, non petit rem, quæ sine peccato fieri non potest, nam cùm sit indifferens, quantum est ex se, potest sine peccato desiderari, aut fieri, & quamuis peccet, qui sine fine honesto id desiderat, aut petit, tamen qui sic orat, non petit ipsam carentiam honesti finis, sed solùm rem indifferentem, & licèt ipse in modo petendi, peccet, tamen quia ipse non petit modum, sed rem, quæ potest haberi sine peccato, ideo non petit à Deo peccatum: ac proinde licèt illa oratio bona non sit, non est tamen mortalis.

Ex his omnibus infertur primò, eum peccare mortaliter contra virtutem Religionis, qui iniuria affectus rogat Deum, vt opem ei conferat ad vindictam suæ iniuriæ authoritate priuata faciendam: & qui prouocatus ad singulare certamen, antequā ad locum descendat, orat Deum, vt victoriam obtineat: vel rogat Deum vt ipse citra matrimoniū aliqua muliere potiatur: vel iniustè litigans, petit opem à Deo, ne causa cadat, sed vincat: vel tandem rogat Deum, vt frater suus maior moriatur, quò succedat in eius hæreditatem, vel primogenituram. Ratio horum omnium est, quia his omnibus petitur, quod non licet, quódque peccatum est.

Secundò

Secundò infertur, peccasse matrem filiorum Zebedæi, quæ petiit à Domino vt eos collocaret in suo Regno, vnum ad dexteram, alterum verò ad sinistram. Et ratio est, quia petiit quod non debebat, nimirum sedes gloriæ temporalis in Regnò temporali, & quia etiam si petiisset sedes gloriæ spiritualis, eas nec dum merebantur, secundùm Bedam super cap. 10. Marci. Et quia petebāt primos accubitus, postpositis cæteris Apostolis, secundùm Caietanum super cap. 20. Matthæi.

Tertiò, & vltimò infertur, eos peccare, qui aliquid postulant à Deo ob honorem, vel gloriam vanam. Ratio est, quia licèt postulent quod debent, non tamen petunt in finem debitum, & consequenter deficit circunstantia boni finis.

QVÆSTIO CXX.

An quæ oratione vocali petuntur debeant semper voce exprimi.

RESPONDEO minimè. Ratio est, quia Deus intuetur cor, & scit, antequam petamus, quibus rebus indigemus, est enim signum maioris fidei, & spei, necessitatem in genere Deo proponere. Vnde à sanctis Patribus oratio Marthæ, & Magdalenæ, qua dixerunt, Ecce quem amas, infirmatur, nihil ampliùs addendo. Et oratio Cananeæ, Filia mea malè à Dæmonio vexatur: & Centurionis oratio: Domine puer meus iacet in domo paralyticus, maximè commendatur.

QVÆSTIO CXXI.

Quænam sint, quæ desiderantur ad hoc, vt oratio infallibiliter sit impetratoria.

ET quidem, vt oratio sit meritoria, vel satisfactoria pro peccatis, satis est, si ex charitate fiat, vt habetur 1. Cor. 13.

QVÆSTIO CXXII.

Sed dubium est, Quotnam requirantur, vt oratio sit infallibiliter impetratoria.

IN qua re etiam est certum, dari aliquam orationem infallibiliter impetratoriam. Patet ex multis sacræ Scripturæ locis. Et primò ex testamento veteri, vt Psal. 49. Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Et Psal. 65. Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me. Vnde D. Augustinus. Securi, inquit, de pollicitatione ipsius, non deficiamus orando, & hoc ex beneficio ipsius est, propterea dixit, Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me. Cùm videris non à te amotam deprecationem suam, securus es, quia non est à te amota misericordia eius. Et in testamento nouo constat ex illa promissione facta à Christo Matth. 7. & Lucæ 11. Petite, & accipietis; &, Omnis qui petit, accipit. Et Ioannis 16. Si quid petieritis

petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Et alibi. Quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis.

QVÆSTIO CXXIII.

Sed quod in dubium vertitur, est ſcire, quot, & quænam conditiones requirantur, vt oratio ſit efficax ad impetrandum.

RESPONDEO decem. Prima conditio eſt fides, de hac enim ſcribit Apoſtolus ad Rom. 10. Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? Et Sanctus Iacobus in ſua canonica prima: ſi quis indiget ſapientia, poſtulet eam à Domino. Et ſequitur: Poſtulet autem in fide, nihil hæſitans. Non ergo exiſtimet homo ille qui hæſitat, quòd accipiet aliquid à Domino. Et ipſe Dominus Matth. 9. Creditis, quia hoc poſſum facere vobis. Et eiuſdem cap. 21. Si habueritis fidem, & non hæſitaueritis, non ſolùm de ficulnea facietis, ſed & ſi huic monti dixeritis, Tolle, & iacta te in mare, fiet. Et ſequitur: Et omnia quæcunque petieritis in oratione, credentes, accipietis. Et rurſus: Quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis. Et Marci 9. vbi cuidam petenti liberationem filij ſui à Dæmone, dixit Dominus: Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti. Et eiuſdem cap. 11. Quidquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & eueniet vobis. Et Ioannis 14. Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam. Vnde Apoſtolus qui precibus à Domino

impetrauerat, vt pedibus super aquam aduenirer, cùm venti procellam inter ambulandum animaduertisset, statim animo concidit, moríque cœpit, ac proinde audire meruit eam vocem, Modicæ fidei quare dubitasti? Vnde D. Augustinus. Si fides deficit, oratio perit. Et Diuus Bernardus, Cælesti benedictione indignus conuincitur, qui Deum dubio quærit affectu. Ex quibus apertè colligitur fidem esse necessariam ad efficaciam orationis. Cuius ratio ea esse potest, quia orationis promissio per se primò ordinatur ad assequutionem salutis æternæ, iuxta illud Matth. 7. Quærite primùm Regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Fides autem est principium, & fundamentum salutis, secundùm illud Pauli Heb. 11. Accedentem ad Deum, oportet credere. Et ideo promissio non fit orationi, nisi ex fide procedat.

QVÆSTIO CXXIV.

Sed quæres, de quo obiecto, vel de qua materia oportet esse talem fidem.

ET quidem certum est, hoc non de absoluta fide esse intelligendum, quia non tenemur dum oramus, nobis persuadere, obtenturos nos esse quod petimus. Nam Paulus cùm 2. Cor. 12. petebat sibi auferri stimulum carnis, ex fide profectò orabat, & tamen non erat certus, se acceptuRum, quod petebat, sed contrarium potius illi reuelatum est. Eodem modo hæsitasse videtur Dauid

uid 2. Reg. 12. quando orans Deum, pro salute filij dicebat: Quis scit, si fortè donet eum mihi Dominus? sicut & Niniuitæ dicebant Ionæ 3. Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus? Quos tamen ex fide orasse, effectus monstrauit. Sed solùm de fide, qua certò credamus Deum esse potentissimum, sapientissimum, clementissimum, iustissimū, ac in suis promissis fidelissimum: ideóque posse,& scire, ac etiam velle facere,quod petimus, si & nobis expediat, & ex parte nostra non sit impedimentum, de quo tamen certi esse non possumus:nec consequenter scire certò possumus Deum esse absolutè facturum, quod petimus. Vnde nulla est absoluta promissio Dei, qua certi efficiamur, nos absolutè, quidquid petierimus impetraturos, cùm semper intelligatur subintellecta conditio, si debito modo petierimus.

Secunda conditio est spes,seu fiducia, qua diuinæ benignitati firmiter innixi, certò confidamus Deum concessurum esse quod petimus, iuxta illud Psalm. 90 Quoniam in me sperauit, liberabo eum, clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Et illud 1. Timoth. 5. Quæ autem verè vidua est, & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus, & orationibus nocte, & die. Et illud Daniel. 3. Non est confusio confidentibus in te. Et cap. 13. Exclamauit omnis cœtus voce magna, & benedixerunt Deum, qui saluat sperantes in se. Hanc fiduciam quæsiuit Dominus in paralytico, cui dixit Matth. 9. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Eandem querit Apostolus ad Hebr. 4. cùm ait: Adeamus ergo cum fiducia ad Thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus,

in auxilio opportuno. Huic autem fiduciæ opponitur hæſitatio : nam qui hæſitat, quaſi hæret, & non audet petere : fiducia verò impellit ad opus, & ſi vehemens ſit, facit poſtulare magno affectu, & efficacitate, quod bene explicat ſimilitudo, quam adducit Iacobus in ſua canonica dicens. Qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mouetur, & circunfertur. Quia qui hanc fiduciam non habet, neque in deſiderando, neque in petendo, habet ſtabilitatem. Hoc etiam optimè declarant verba Pauli ad Rom. 4. vbi de Abraham dicit, quòd contra ſpem in ſpe credidit. Et infrà. In repromiſſione Dei non hæſitauit diffidentia, ſed confortatus eſt fide.

Ad obtinendam autem hanc impetrandi ſpem, atque fiduciam, multa faciunt. Primò ipſa propenſa in nos Dei voluntas, ſumma eiuſdem in omnibus dictis, & promiſſis exoluendis conſtantia : numerus eorum qui Deum exorauerunt pænè infinitus : tum verò ſummus ille precator, qui nobis ſemper præſto adeſt Chriſtus Dominus, de quo Ioannis 1. 2. ait. Si quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris. Paulus quoque Rom. 8. Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt, immò qui reſurrexit, qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Tandem ſpem noſtram roborat ipſe Spiritus ſanctus, qui eſt noſtræ orationis author. Accepimus enim Spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus Abba Pater. Vnde Caſſian. collat. 9. c. 32. Signum certum, inquit, impetrationis eſt,
cùm

cùm quis in oratione sentit magnam impetrandi fiduciam: Deo s. in corde orantis quandam lætitiæ suauitatem infundente. Deus enim quando non exaudit, non infundit fiduciam, cùm verò exaudire decernit, fiduciam, & lætitiam ingentem in corde orantis infundit.

Est autem circa hanc conditionem cauendum, ne fiducia transeat in præsumptionem, & ideo dicit D. Bernardus, orationē ita debere esse cum fiducia, vt tamen simul sit cum humilitate, quia fiducia illa debet principaliter fundari in Deo; & non in se, vnde dicitur Psalm. 101. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Et Eccl. 35. Oratio humiliantis se, nubes penetrat.

Dices, ergo qui orat, non potest ponere fiduciam aliquam in propriis meritis, consequens est falsum, ergo, & id, vnde sequitur. Sequela probatur ex multis sacræ Scripturæ locis, vbi constat bona opera multùm conferre ad dandam vim orationi, vt sit impetratoria, vt ex illo Tob. 4. & Isai. 58. vbi petuntur opera misericordiæ, & postea subiungitur: Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet. Et ex illo Psalm. 33. Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum.

Respondeo, non dicimus nos merita propria nihil valere ad hoc vt oratio sit impetratoria, sed quòd non debet principaliter fiduciam impetrandi ponere in suis meritis, ita vt credat ratione meritorum sibi esse debitum, quod petit, quia in hoc magnum est periculum superbiæ, & deceptionis, quod declarauit Christus Dominus in parabola de Pharisæo, & publicano Lucæ 18. Possunt tamen interdum considerari opera nostra ad expellendam ni-

miam pusillanimitatem,recognoscendo semper illa tanquam beneficia Dei,& concipiendo spem, non in nobis,sed in ipso,qui illa contulit: & hoc modo legimus interdum sanctos in oratione sua commemorasse præcedentia merita,vt Ezechias Isa.38.Obsecro Domine, memento, quomodo ambulauerim coram te in corde perfecto. Et Dauid Psal.118. In toto corde meo exquisiui te, ne repellas me à mandatis tuis.

Tertia conditio est charitas, qua bene affecti ad Deum obsequamur mandatis eius. Hæc conditio petit,vt inquiramus.

QVÆSTIO CXXV.

An charitas sit omnino necessaria ad efficacem impetrationem orationis.

SVnt,qui affirmant esse necessariam, & probant per illud Ioannis 15. Si vos manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis. Et per illud eiusdem Ioannis in prima sua canonica, cap.3. Charissimi si cor nostrum non reprehenderit nos,fiduciam habeamus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus. Et illud Psalm.33. Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Et rursus: Voluntatem timentium se faciet,& deprecationem eorum exaudiet,& saluos faciet eos. Cui à contrario consonat illud psalmi 65. Iniquitatem si aspexi in corde meo,non exaudiet

exaudiet Dominus. Et illud Prouerb. 21. Qui declinat aures suas, ne exaudiat legem, oratio eius erit execrabilis. Et illud Ioannis 9. Scimus, quia Deus peccatores non audit. Et illud Isa 1. Cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Quem locum D. Basilius præclara similitudine illustrat, velut si quis (inquit) filium alicuius vnicè dilectum neci tradiderit, ísque manus sanguine filij cruentatas supplex prece porrigat ad patrem: an non responderemus filij sanguinem in manibus filicidij, acriùs exarcebare patrem tali iniuria affectum? Itaque vt oratio certò impetret, oportet eam procedere ex radice charitatis. Quòd si peccatores interdū à Deo exaudiantur, id non est tribuendum virtuti orationis ipsorum, sed vel virtuti fidei in Christum, iuxta illud Act. 3. Fides quæ per eum est, dedit integram sanitatem istam. Sicut & perpetratio miraculorum de qua Domino dicturi sunt reprobi, Matth. 7. Nónne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Aut certè iræ Dei, vt quòd Israelitæ in deserto impetrarunt carnes, Numeror. 11. De quo in Psalm. 77. Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Vnde August. tract. 73. in Ioannem: Metuendum est, inquit, ne id, quod posset non dare propitius, det iratus. Aut demùm extraordinariæ cuidam benignitati, qua Deus vult peccatorem beneficiis ad suum amorem allicere. Vnde Gregorius super Iob: Sunt nonnulli intra Ecclesiam, qui prolixas ad Deum preces habent, sed vitam deprecantium non habent. Et in dialogis: Quid mirum, si postulantes tardè à Domino exaudi

exaudimur, qui præcipientem Dominum tardè, aut etiam nullo modo audimus. Et in Moralibus: Clamorem angustiæ tempore Dominus non audit, qui tranquillitatis tempore in præceptis suis ipse clamantem Dominum non audiuit. Et Isidorus: Non potest habere precum certam fiduciam, qui adhuc in præceptis Dei pigritat, & quem peccandi recordatio delectat. Qui à præceptis Dei auertitur, quod in oratione postulat, non meretur: nec impetrat ab illo bonum, quod poscit, cuius legi non obedit. Et iterum: Si id quod Deus præcepit facimus: id quod petimus sine dubio obtinemus. Et D. Aug. in libro de opere Monach. Citiùs exauditur vna obedientis oratio, quàm decem millia contemptoris.

Alij contra negant, charitatem esse simpliciter necessariam ad impetrandum. Pro quo

Primò dico, quòd in hoc cauendum est, ne quis putet peccatorem nunquam exaudiri à Deo, hoc enim sentire, erroneum est, cùm Luc. 18. publicanus qui erat peccator, & ideo extra charitatem, indulgentiam impetrauerit, orans: Deus propitius esto mihi peccatori. Est etiam cauendum, ne quispiam existimet peccatorem semper exaudiri à Deo, quod est adeò clarum ex diuinis Scripturis, vt vix videatur probatione huius rei opus esse, clarissima namque sunt testimonia illa Ioannis 1. suæ canon. c. 3. Psalm. 65. Prouerb. 21. Isa. 1. &c.

Secundò dico, quòd licèt Deus libentiùs audiat iustos, quàm peccatores, tamen si peccator petat bona conducibilia ad salutem, semper exauditur à Deo, dummodo aliqua ex conditionibus necessariò requisitis ad impetrandum, non

non deficiat. Et ratio huius est, quia promissiones Christi generales sunt, & non limitatæ, ergo oratio siue sit iusti, siue iniusti impetratoria est.

Tum quia orationis vis in impetrando, non fundatur in dignitate personæ, sed in misericordia diuina, & verbo eius, ergo indignitas peccatoris non obstabit impetrationi etiam infallibili, si alia necessaria concurrant.

Tum quia Lucæ 18. Publicanus peccator erat, & tamen descendit iustificatus in domum suam. Quo exemplo adductus D. Augustinus tract. 44. in Ioannem dicit, cæcum illum non fuisse adhuc illumiuatum, cùm dixit: Scimus quia peccatores Deus non exaudit. Si peccatores, inquit, Deus non exaudiret, frustra publicanus oculos in terram demittens, & pectus suum percutiens diceret: Deus propitius esto mihi peccatori.

Tum quia nunquam Deus hortaretur peccatores ad petenda sua dona, nisi illa esset petentibus concessurus, Deus enim, & natura nihil faciunt frustra: Sed Deus hortatur, vt constat ex illo Matth. 7. Petite, & dabitur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur, ergo. Vnde D. Chrysostom. in imperfecta Matth. homil. 28. expresè docet hanc promissionem non solùm ad iustos, sed etiam ad peccatores pertinere. Quod colligit ex illa particula, *Omnis*, quæ vniuersalis est. Hoc idem tenent D. August. tract. 44. in Ioannem. Et lib. 2. contra Epistol. Parmeniani cap. 8. Diuus Basilius in constitut. Monast. capit. 1. & D. Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 16. loquens de oratione

pecca

peccatoris, ſimpliciter ait, eam fore exaudiendam, ſi habeat omnia neceſſaria ad efficaciam orationis.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis reſpondeo, illa teſtimonia ſacræ Scripturæ, quæ dicunt Deum non exaudire orationes peccatorum, intelligenda eſſe, quando ſcilicet peccatores petunt prauum aliquod opus, vel temporalia bona ex deſiderio peccandi, tunc enim Deus eos non exaudit, iuxta illud Iacobi in ſua can. cap. 4. Petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis. Vel dic, quòd Deus non audit orationem peccatoris ab eo vt tali, hoc eſt, peccando factam, etiamſi veniali duntaxat peccato ſit irretita, ſaltem in vtilitatem eius. Nulla enim actio, quæ aliquo reſpectu eſt peccatum, ſaltem veniale, eſt Deo accepta, & oratio peccatoris facta ab eo vti tali, hoc eſt peccando, eſt peccatum, ſaltem veniale.

Dixi *ſaltem in vtilitatem eius*, quia in eius damnum ſæpius audit Deus, & concedit poſtulata in punitionem malæ petitionis, iuxta illud S. Auguſt. in ſerm. 55. de verbis Domini: Deus quædam negat propitius, quæ concedit iratus.

Nec obſtat ſententia illa: Scimus quia peccatores Deus non exaudit; quia intelligenda eſt de oratione poſtulante miracula, quibus confirmetur ſimulata ſanctitas, eam enim non exaudit, quia non poteſt teſtificari falſum: vel vt dicit D. Auguſtinus, fuit ſententia cæci non adhuc illuminati. Vnde quando dicunt Doctores ad efficacitatem orationis neceſſariam eſſe charitatem, intelligendi ſunt de charitate, actu vel virtualiter, nimirum ex bono naturæ deſiderio, ita petendo, vt poſſit

possit talis petendi actus tanquam omnino bonus, & per se ad gloriam Dei pertinens, proficisci ex charitate. Quod fit, si is qui petit, non habeat animum peccandi, sed potius placendi Deo, & obseruandi mandata eius, vt eleganter exponit ille omniscius D. Thom. 2. 2. quæst. 83. ar.16.ad 2.

Quarta conditio est, vt oratio sit de re bona, & honesta, vt patet ex definitione orationis superiùs tradita. Oratio est petitio decentium à Deo. Vnde oratio de re mala non meretur nomen orationis, quia licèt sic interdum appelletur propter generalem rationem petitionis, iuxta illud Psalmi 108. Oratio eius fiat in peccatum: tamen vt nunc de oratione agimus, prout est actus virtutis Religionis, nomen orationis non meretur. Vnde promissiones Christi ad talem orationem non spectant.

Quinta conditio est, vt id quod petitur, necessarium sit ad salutem, vel ad illam conducat, maiusque animæ bonum non impediat. Iuxta illud 1. Ioan. 5. Hæc est fiducia, quam habemus ad eum, quia quodcunque petierimus secundùm voluntatem eius, audit nos. Quid autem secundùm voluntatem eius petendum sit, indicatur per illud Matt. 6. Primùm quærite Regnum Dei, & iustitiam eius, &c. Vnde in oratione Dominica præmittitur petitio beatitudinis, cùm dicitur: Adueniat regnum tuum. Et Iacob 4. Petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiscẽtiis vestris insumatis. Et ratio huius ea esse potest, quia vt ab æterno Patre aliquid impetremus, illud petendũ est in nomine Christi filij sui, qui nobis illud meruit. At Christus

Dominus

Dominus nobis non meruit, nisi quæ ad salutem nostram conducunt, ergo. Vnde D. Augustin. in tractat. 102. in Ioan. super illud eiusdem cap. 16. Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis: sic ait: Non petitur in nomine Saluatoris, quidquid petitur contra rationem salutis. Ergo vt oratio sit efficax ad impetrandum, opus est, vt quod petitur, necessarium sit, vel vtile ad salutem. Et quia interdum nescimus, an quod petimus, ad beatitudinem conducat, scit autem Deus: ideo opus est, vt omnia nostra vota Deo committamus. Nam quid oremus, sicut oportet, inquit Paulus, nescimus. Vnde si sæpe iusti oratio non exauditur, ideo est, quia id quod petitur, ipsi oranti non expedit. Sicut non expediebat Paulo, quòd Deus exaudiret illum, quando vt auferret ab eo stimulum carnis à Domino petebat, etiam si instanter id petierit, vt ipse dicit 2. Cor. 12.

Illud tamen est hîc obseruandum, quòd quando dicimus id quod petimus debere esse vtile ad salutem, non intelligitur solùm de vtilitate, quam potest res ex se habere, sed quam de facto, & reipsa habitura est; multa enim possunt esse ex se vtilia, quæ nouit Deus futura esse noxia petenti, & hoc satis est, vt misericorditer non concedantur, ac proinde vt oratio ea parte non sit infallibilis, vt patet ex oratione Pauli. Vnde Chrysostom. hom. 30. in Gen. rectè monet agendas esse Deo gratias, non minùs cùm negat, quàm cùm tribuit id quod petimus. Et D. Aug. tract. 73. in Ioannem dicit, inter alia, quæ petimus, cùm bene petimus, illud & esse debere, vt petamus nobis non dari, quod ignorantes non bene petimus. Et alibi: Nos in oratione audiri,

non

non tamen ſemper ad voluntatem noſtram, ſed ad vtilitatem quæ eſt ſalus noſtra, & gloria Dei, quod hoc exemplo declarat. Medicus (inquit) ſecat, ſcindit, vrit vulnus, clamat ægrotus, nec Medicus tollit manum, niſi ſecuerit, quantum putat expedire: non propterea crudelis eſt Medicus, aut clamantem infirmum non exaudit, quia à ſecando non ceſſat. Si enim vulneri parceret, capite, & vita periclitaretur ægrotus. Sic Deus tanquam Medicus ſalutaris, & tanquam benignus Pater, petita non concedit, vt ſanet, vt in perpetuum ignoſcat, vt erudiat, & vt merita noſtra auctiora, & copioſiora reddat. Secat, & vrit hîc, vt in futuro parcat: denegat poſtulata, vt longè vtiliora, maiora, & meliora concedat. Putant orantes ſe non exaudiri, quia petita non impetrant: neſciunt tamen ſe fructuoſiora, magíſque ſalutaria recipere.

Sexta conditio quæ requiritur ad infallibiliter impetrandum, eſt perſeuerantia, vt oſtendit Dominus Luc. 11. exemplo illius, qui panes neceſſarios accommodauit, improbitate amici deprecantis deuictus. Et exemplo iudicis iniqui Deum non timentis, & homines non reuerentis, qui improbitate viduæ victus, vindictam fecit ei de aduerſario ſuo, Lucæ 18. In quibus locis apertè docemur, non ſatis eſſe Deum orare, etiamſi amici eius ſimus, niſi in oratione perſeueremus, vt certa ſit noſtræ petitionis impetratio. Atque in hoc ſenſu dicitur Luc. 21. Vigilate omni tempore. Et Eccleſiaſt. 18. Ne impediaris orare ſemper. Et ad Rom. 12. Orationi inſtate. Et 1. ad Theſſal. vltimo, Sine intermiſſione orate. Quæ quidem perſeuerantia conſiſtit, non quidem in eo, vt ab oratione nunquam ceſſemus

(quod eſt nobis impoſſibile in hac vita) ſed vt nullas orandi occaſiones, ſiue noctu, ſiue interdiu oblatas negligamus. Vel dicitur, quòd oportet ſemper orare, & non deficere, id eſt, non deſiſtere quouſque fiat, quod in oratione petitur. Vnde D. Chryſoſtom. in libro de compunctione cordis ait: Ab oratione non recedas, donec accipias finem poſtulati. Et B. Gregor. in moralibus ait: Virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perſeuerantia continui amoris tenet. Ratio autem huius conditionis ea eſſe poteſt, quia expedit ſæpe, vt Deus non ſtatim concedat quod poſtulamus, vel quia non ſumus pro tunc ritè diſpoſiti ad illud recipiendum: vel quia tunc non erit nobis vtile, quod petimus, erit autem poſtea: vel vt res poſtulata in maiori habeatur æſtimatione, & deſiderium eius creſcat: vel denique vt fides noſtra exerceatur. Vnde D. Aug. ſerm. 5. de verbis Domini ait: Si aliquando Dominus tardiùs dat, commendat dona, non negat ea, quoniam diu deſiderata dulciùs obtinentur: citò autem data vileſcunt, petendo, & quærendo creſcis, vt capias, ſeruat tibi Deus, quod non vult citò dare, vt & tu diſcas magna magnè deſiderare. Et Niles lib. de oratione cap. 32. Ne petas à Deo imperiosè, quod ſtatim velis impetrare, vult enim te beneficiis afficere in oratione perſeuerantem. Quid enim excellentiùs, quàm cum Deo colloqui, & vſu eius detineri: & hæc eſt vis Deo grata. Vnde non abs re dixit Beatus Iacobus in ſua canonica: Multùm valet deprecatio iuſti aſſidua.

Septima conditio eſt, vt qui orat, pro ſe oret, & non pro alio. Hæc conditio petit, vt inquiramus.

QVÆSTIO CXXVI.

An hæc conditio sit simpliciter necessaria.

DIuus Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 15. & 16. quem communiter sequuntur Scholastici, docet hanc conditionem esse simpliciter necessariam. Quod colligit ex verbis illis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis. Ioan. 16. Et iterum Quæcunque petieritis in nomine meo, accipietis. Et alibi: Omnis qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit. Vnde D. Aug. tract. 102. in Ioannē. Sanè (inquit) intelligendum est, quod ait: Dabit vobis: vt ea beneficia significata intelligantur his verbis, quæ ad eos qui petunt, propriè pertinent. Exaudiuntur omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amicis vel inimicis suis, vel quibuslibet aliis: quia non vtcunque dictum est, dabit, sed dabit vobis.

Ego verò contrarium verius puto, nimirum hanc conditionem non esse simpliciter necessariam, sed promissionem esse vniuersalem, siue vnus pro se, siue pro aliis oret, modò ex parte aliorū non adsit incapacitas, nec cæteræ conditiones desint. Et ratio huius est, quia aliis in locis fit absoluta promissio, vt Ioannis 14. Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. Et alibi. Omnis qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit. Et eiusdē in sua canonica c. 5. Hæc est fiducia, quā habemus ad Deū, quia quodcunque petierimus: secundū voluntatem eius audit nos. Et iterum. Qui scit fratrem suum peccare peccatū non

ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem.

Et confirmatur, nam quando pro aliis oramus, postulamus secundùm voluntatem Dei, qui hoc nobis in Scriptura summopere commendat, iuxta illud eiusdem: Orate pro inuicem vt saluemini. Ex quibus omnibus clarè patet generalem esse promissionem, non solùm pro nobis, sed etiam quando pro aliis precamur.

Dices, qui orat pro alio, non potest eius oratio esse infallibilis, quia non semper ille, pro quo orat, est ad recipiendum idoneus.

Respondeo, si hæc ratio concluderet, etiam probaret orationem vniuscuiusque pro seipso non esse pro certo impetratoriam, quia non semper qui pro se orat, est dispositus ad recipiendum, quod postulat. Vnde oratio etiam pro seipso habet subintellectam illam conditionem, si sit ad recipiendum idoneus, & sic oratio vnius pro alio debita fusa ex parte orantis semper exauditur, si alter non ponat impedimentum. Vnde cùm dicit D. Thomas, ad efficaciam orationis necessariò requiri, vt oratio fiat pro ipsomet orante, est, ac si diceret, oportere, vt is pro quo petitur, sit ad accipiendum dispositus.

Octaua conditio est humilitas, qua is qui orat, non in suis meritis, sed in Dei benignitate confidat, iuxta illud Danielis 9. Neque in iustificationibus nostris, prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Et illud psalm. 101. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Et Ecclesiast. 35. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit, & donec

pro

propinquet, non consolabitur, & non discedet, donec Altissimus aspiciat. Et Iudith 9. Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Et Iacob. 4. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et psalm. 50. Cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet Et Genes. 18. Loquar ad Dominum, cùm sim puluis, & cinis. Vnde D. Bernardus serm. 5. de quadragesima, fortassis aliqui non in humilitate quærunt, sed tanquam in fiducia suorum meritorum. Nec hoc dico, quin accepta gratia, fiduciam doceat orandi, sed nõ oportet, vt in ea constituat quisquam fiduciam impetrandi. Et infrà. Sit (inquit) oratio in omni humilitate, præsumens de sola, vt dignum est, miseratione diuina. Et D. Gregor. in moralibus. Ille Deo veram orationem exhibet, qui semetipsum cognoscit, quia puluis sit, humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit; qui bona quæ agit, esse de misericordia conditoris agnoscit. Vnde vt huius humilitatis necessitatem Dominus commendaret, parabolam illam Publicani, & Pharisæi narrauit Luc. 18. Direxit enim eam parabolam ad quosdam, qui in se confidebant, tanquam iusti; & aspernabantur cæteros, vt ipse Euangelista testatur. Humilitate obtinuit Cananæa à Christo, quod voluit, catello se comparans, cùm Christus eam cani comparasset Matth. 15. & Marc. 7. & Matth. 8. post illud verbum humile Centurionis, Domine non sum dignus, vt intres, &c. dictum est ei à Christo, Sicut credidisti, fiat tibi. Et Lucæ 15. postquam filius prodigus dixit: Non sum dignus vocari filius tuus: pater occurrens cecidit super collum eius.

Nona conditio est deuotio, id est, studium attentè,

tentè, diligenter, & cum feruore orandi, vt constat Isai. 29. citato à Domino nostro Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et ex illo Iere. 48. vbi maledictus pronunciatur, qui facit opus Dei negligenter. Oritur autem hæc deuotio ex fide. Qui enim attentè & firmissima fide cogitat, quanta sit Maiestas Dei, quanta vilitas nostra, quàm magna res, quam petimus, vix fieri potest, vt non humiliter, reuerenter, & ardenter ad orandum accedat. Vnde D. Bernardus in serm. de 4. modis orandi. Omnino oportet nos, orationis tempore curiam intrare cælestem, illã vtique curiam, in qua Rex Regum stellato sedet solio, circundante innumerabili, & ineffabili beatorum spirituum exercitu. Quanta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude sua procedens, & repens ranuncula vilis: quàm tremebundus, quàm supplex, quàm denique humilis, & sollicitus, & toto intentus animo, Maiestati gloriæ, in præsentia Angelorum, in Concilio iustorum, & congregatione assistere poterit miser homuncio. In cunctis igitur actionibus nostris multa est opus animi vigilantia, sed præcipuè in oratione.

Decima, & postrema conditio est, vt qui orat non prætermittat media congrua sibi possibilia, ad acquirendum quod petit. Et ratio est, quia qui aliquid à Deo petit, ad cuius exequutionem ipse humana remedia conuenientia habet, per quæ illud acquiri potest, & solet, & ea negligens à solo Deo illud sperat, hic non videtur Deum orare, sed tentare, secundùm D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 1. ad 3.

Hinc qui nititur sola oratione bona temporalia à

lia à Deo impetrare prætermissis mediis naturalibus: aut si à Deo remissionem peccatorum petat, & medium ad eam ordinatum dimittat, f. pœnitentiam: aut si scientiam petat, & ipse lectioni vacare nolit: aut si sanitatem petat, & ipse medicos, ac medicinam negligat, indignus est, vt à Deo exaudiatur, quia, vel irridet, vel tentat Deum. Vnde Christus reprehendit duos discipulos filios Zebedæi, qui cùm peterent cum Christo in Regno eius sedere, & medium ad id esset, tollere crucem & sequi Christum, de medio tamen non cogitabant. Et ideò meritò Christus eos interrogauit dicens: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. Valent. 2.2. disp. 6. q. 14. punct. 1.

His igitur conditionibus concurrentibus, nulli debet esse dubium, quin eius oratio à Deo exaudiatur, sitque impetratoria; quandoquidem Christus ad id sua se promissione obligauit, & quanquam non statim vota orantis Deus compleat, non propter hoc diffidendum est, quia nobis perseuerantibus adimplebit. Differt enim aliquando vota complere prout ipse scit ad gloriam suam, aut salutem nostram magis expedire. Vnde D. August. Ipse Dominus, qui dare vult, differt dare, vt ampliùs desideres, quod differtur, & vt desiderando capax inueniaris, vt cùm venerit, ampliùs impleаris. Et iterum ait: Qui nos hortatur, vt petamus, & cui displicet, si non petimus, si aliquando tardiùs dat, commendat dona, non negat.

Hic tamen vnum notare oportet, hæc omnia supradicta non esse omnino necessaria, vt oratio sit impetratoria, quia multis ex his deficientibus solet Dominus postulata concedere, non ex vi

promiſſionis, ſed ex ſua gratia, & liberalitate. Tamen ſi hæc omnia adſint, ex debito promiſſionis ad votum condeſcendet orantis.

Obiicies, ſi poſitis his conditionibus, oratio eſt omnino impetratoria, cur ſacra Scriptura addit particulam illam *fortè*, cùm agit de oratione peccatoris.

Reſpondeo, quòd hoc facit, vel quia incertum eſt, an is qui orat, habeat diſpoſitionem ſufficientem ad obtinendum quod petit. Quo ſenſu dixit Apoſtolus ad Simonem Magum Act. 8. Pœnitentiam age, & roga Deum, ſi fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Et Daniel 4. Forſitan ignoſcet Deus delictis tuis. Vel quia non ſolùm poſtulatur, quod ad ſalutem æternam neceſſarium eſt, ſed etiam remiſſio alicuius pœnæ temporalis huius vitæ, quæ per ſe non habet infallibilem impetrationem, ſicut orauerunt Niniuitæ Ion. 3.

Dices, interdum fit, vt quamuis homo in oratione adhibeat omnia ad illam requiſita, tamen non ſtatim exauditur, ergo oratio tunc non eſt infallibilis.

Huic obiectioni reſpondet D. Aug. tract. 102. in Ioannem ſic. Qui (inquit) in nomine Chriſti petit, accipit, quod petit, accipit autem quando debet accipere: quædam enim non negantur, ſed vt congruo dentur tempore, differuntur. Et iterum ſuper pſalm. 65. Ne deficias in oratione, Deus quod conceſſurus eſt, etſi differt, non aufert: non leuitate vtitur: qui promiſit, non facilè de ſententia mouetur, quod promiſit, eſt fixum: fallere non poteſt, habet vnde faciat.

QVÆSTIO CXXVII.

An positis his conditionibus oratio sit impetratoria ex iustitiæ debito.

MEDIN. C. de orat. q.17. censet concurrentibus his omnibus conditionibus, impetrationem orationis esse ex iustitia, quia est veluti præmium debitum ex condigno ratione promissionis sub talibus conditionibus, quas vt suppono, implet is, qui orat. Huius opinionis videtur fuisse D. August. qui super cap.5. ad Rom. ait: Si Deus confugientes ad se, non reciperet, esset in eo iniquitas, aut iniustitia.

Sed verius, ac probabilius multò est, orationem esse impetratoriam ex fidelitate, non autem ex iustitia. Ducor: nam ad rationem debiti ex iustitia requiritur æqualitas ex parte operationis, oratio autem remuneratur æqualiter per augmentum gratiæ, & gloriæ, ergo res alia quæ iusto datur, est vltra æqualitatem, & ideo non debetur ex iustitia.

Tum quia meritum de iustitia non est necessarium ad efficacitatem orationis, nam Beati non sunt capaces meriti, & tamen sunt capaces impetrationis etiam infallibilis.

Tum quia iustus dum orat, non fundatur in suis meritis, sed in infinita Dei misericordia, iuxta illud Danielis 9. Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed

in miserationibus tuis multis.

Tum etiam quia peccator nulla iustitiæ lege potest obligare Deum, cùm ipse possit eum de iustitia damnare, & tamen habet in eo locum infallibilis impetratio, vt rectè docet D.Thom. 2.2.q.83. art.16.vbi ait, peccatorem posse impetrare, licèt non possit mereri, quia meritum innititur iustitiæ, impetratio autem innititur gratiæ.

Tum denique, quia non quæuis promissio sufficit ad inducendum debitum iustitiæ diuinæ, sed opus est, vt sit promissio conferendi aliquid in cōpensationem operis. In hoc autem casu non est talis promissio, nam oratio non compensatur, sed exauditur. Vnde Deus tantùm promisit se infallibiliter daturum postulata, si adsint prædictæ conditiones, non quidem ex iustitiæ debito, in compensationem ipsius orationis, sed solùm ex fidelitate, & misericordia. Vt si v.g. aliquis promitteret se semper daturum eleemosynam pauperibus, is daret quidem semper ex promissione, sed tamen solùm ex fidelitate & misericordia.

QVÆSTIO CXXVIII.

Sed quæres, Quare Deus non statim concedit quod petimus.

Respondeo, quòd hoc facit primò vt crescat in nobis desiderium talis rei. Vnde D.Aug. inquit, Seruat tibi Deus, quòd non citò vult dare, vt tu discas desiderare. Quia iuxta D.Greg. desideria dilatione crescunt: ideo inquit Ouidius:

Niti

Nitimur in vetitum semper, cupimúsque negata.
Secundò, vt meliùs custodiatur donatum, & charius habeatur, iuxta illud Prosperi:

Gratior est fructus, quem spes productior edit.
Et illud Cassiodori lib. 9. epist. epist. 44. Habet hoc humana conditio, vt celeriter adepta fastidio sint. Quando ergo Deus aliquid rarò concedit, illud hominibus gratius esse solet, iuxta illud Senecæ. Quod gratiosum vis habere, rarò effice: omne enim rarum charum, vt dicitur in Auth. de consult. §. 1. Et in cap. legimus §. sed dices. 93. dist. dicitur, quòd omne rarum est pretiosum.

QVÆSTIO CXXIX.

Quot, & quænam sint causæ, ob quas interdum in oratione Deus postulata non concedit.

RESPONDEO, decem. Prima est peccatum orantis iuxta illud Isai. 1. Cùm multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Et eiusdem 59. Peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Et illud Thren. 3. Nos iniquè egimus, & ad iracundiam prouocauimus, idcirco inexorabilis es. Et illud psalm. 65. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet Dominus.

Secunda est orantis dubietas, iuxta illud Iacobi 1. Postulet in fide, nihil hæsitans: non enim existimet homo ille quòd accipiat aliquid à Domino. Vnde D. Bernar. Indignus cælesti benedictione esse

conuin

(quod est nobis impossibile in hac vita) sed vt nullas orandi occasiones, siue noctu, siue interdiu oblatas negligamus. Vel dicitur, quòd oportet semper orare, & non deficere, id est, non desistere quousque fiat, quod in oratione petitur. Vnde D. Chrysostom. in libro de compunctione cordis ait: Ab oratione non recedas, donec accipias finem postulati. Et B. Gregor. in moralibus ait: Virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perseuerantia continui amoris tenet. Ratio autem huius conditionis ea esse potest, quia expedit sæpe, vt Deus non statim concedat quod postulamus, vel quia non sumus pro tunc ritè dispositi ad illud recipiendum: vel quia tunc non erit nobis vtile, quod petimus, erit autem postea: vel vt res postulata in maiori habeatur æstimatione, & desiderium eius crescat: vel denique vt fides nostra exerceatur. Vnde D. Aug. serm. 5. de verbis Domini ait: Si aliquando Dominus tardiùs dat, commendat dona, non negat ea, quoniam diu desiderata dulciùs obtinentur: citò autem data vilescunt, petendo, & quærendo crescis, vt capias, seruat tibi Deus, quod non vult citò dare, vt & tu discas magna magnè desiderare. Et Niles lib. de oratione cap. 32. Ne petas à Deo imperiosè, quod statim velis impetrare, vult enim te beneficiis afficere in oratione perseuerantem. Quid enim excellentiùs, quàm cum Deo colloqui, & vsu eius detineri: & hæc est vis Deo grata. Vnde non abs re dixit Beatus Iacobus in sua canonica: Multùm valet deprecatio iusti assidua.

Septima conditio est, vt qui orat, pro se oret, & non pro alio. Hæc conditio petit, vt inquiramus.

QVÆ

QVÆSTIO CXXVI.

An hæc conditio sit simpliciter necessaria.

DIuus Thomas 2. 2.quæst. 83.artic.15.& 16. quem communiter sequuntur Scholastici,docet hanc conditionem esse simpliciter necessariam.Quod colligit ex verbis illis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis.Ioan. 16. Et iterum Quæcunque petieritis in nomine meo,accipietis.Et alibi : Omnis qui petit , accipit , & qui quærit,inuenit.Vnde D.Aug. tract.102. in Ioannē. Sanè(inquit)intelligendum est,quod ait:Dabit vobis:vt ea beneficia significata intelligantur his verbis,quæ ad eos qui petunt , propriè pertinent. Exaudiuntur omnes Sancti pro seipsis,non autem pro omnibus exaudiuntur,vel amicis vel inimicis suis, vel quibuslibet aliis:quia non vtcunque dictum est, dabit,sed dabit vobis.

Ego verò contrarium verius puto, nimirum hanc conditionem non esse simpliciter necessariam , sed promissionem esse vniuersalem , siue vnus pro se, siue pro aliis oret , modò ex parte aliorū non adsit incapacitas,nec cæteræ conditiones desint.Et ratio huius est,quia aliis in locis fit absoluta promissio,vt Ioannis 14.Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam.Et alibi.Omnis qui petit,accipit,& qui quęrit,inuenit.Et eiusdē in sua canonica c.5. Hæc est fiducia,quā habemus ad Deū, quia quodcunque petierimus:secundū voluntatem eius audit nos. Et iterum.Qui scit fratrem suum peccare peccatū non

ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem.

Et confirmatur, nam quando pro aliis oramus, postulamus secundùm voluntatem Dei, qui hoc nobis in Scriptura summoperè commendat, iuxta illud eiusdem: Orate pro inuicem vt saluemini. Ex quibus omnibus clarè patet generalem esse promissionem, non solùm pro nobis, sed etiam quando pro aliis precamur.

Dices, qui orat pro alio, non potest eius oratio esse infallibilis, quia non semper ille, pro quo orat, est ad recipiendum idoneus.

Respondeo, si hæc ratio concluderet, etiam probaret orationem vniuscuiusque pro seipso non esse pro certo impetratoriam, quia non semper qui pro se orat, est dispositus ad recipiendum, quod postulat. Vnde oratio etiam pro seipso habet subintellectam illam conditionem, si sit ad recipiendum idoneus, & sic oratio vnius pro alio debita fusa ex parte orantis semper exauditur, si alter non ponat impedimentum. Vnde cùm dicit D. Thomas, ad efficaciam orationis necessariò requiri, vt oratio fiat pro ipsomet orante, est, ac si diceret, oportere, vt is pro quo petitur, sit ad accipiendum dispositus.

Octaua conditio est humilitas, qua is qui orat, non in suis meritis, sed in Dei benignitate confidat, iuxta illud Danielis 9. Neque in iustificationibus nostris, prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Et illud psalm. 101. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Et Ecclesiast. 35. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit, & donec

pro

propinquet, non consolabitur, & non discedet, donec Altissimus aspiciat. Et Iudith 9. Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Et Iacob. 4. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et psalm. 50. Cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet Et Genes. 18. Loquar ad Dominum, cùm sim puluis, & cinis. Vnde D. Bernardus serm. 5. de quadragesima, fortassis aliqui non in humilitate quærunt, sed tanquam in fiducia suorum meritorum. Nec hoc dico, quin accepta gratia, fiduciam doceat orandi, sed nō oportet, vt in ea constituat quisquam fiduciam impetrandi. Et infrà. Sit (inquit) oratio in omni humilitate, præsumens de sola, vt dignum est, miseratione diuina. Et D. Gregor. in moralibus. Ille Deo veram orationem exhibet, qui semetipsum cognoscit, quia puluis sit, humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit, qui bona quæ agit, esse de misericordia conditoris agnoscit. Vnde vt huius humilitatis necessitatem Dominus commendaret, parabolam illam Publicani, & Pharisæi narrauit Luc. 18. Direxit enim eam parabolam ad quosdam, qui in se confidebant, tanquam iusti, & aspernabantur cæteros, vt ipse Euangelista testatur. Humilitate obtinuit Cananæa à Christo, quod voluit, catello se comparans, cùm Christus eam cani comparasset Matth. 15. & Marc. 7. & Matth. 8. post illud verbum humile Centurionis, Domine non sum dignus, vt intres, &c. dictum est ei à Christo, Sicut credidisti, fiat tibi. Et Lucæ 15. postquam filius prodigus dixit: Non sum dignus vocari filius tuus: pater occurrens cecidit super collum eius.

Nona conditio est deuotio, id est, studium atten-

tentè, diligenter, & cum feruore orandi, vt constat Isai. 29. citato à Domino nostro Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et ex illo Iere. 48. vbi maledictus pronunciatur, qui facit opus Dei negligenter. Oritur autem hæc deuotio ex fide. Qui enim attentè & firmissima fide cogitat, quanta sit Maiestas Dei, quanta vilitas nostra, quàm magna res, quam petimus, vix fieri potest, vt non humiliter, reuerenter, & ardenter ad orandum accedat. Vnde D. Bernardus in serm. de 4. modis orandi; Omnino oportet nos orationis tempore curiam intrare cælestem, illā vtique curiam, in qua Rex Regum stellato sedet solio, circundante innumerabili, & ineffabili beatorum spirituum exercitu. Quanta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude sua procedens, & repens ranuncula vilis: quàm tremebundus, quàm supplex, quàm denique humilis, & sollicitus, & toto intentus animo, Maiestati gloriæ, in præsentia Angelorum, in Concilio iustorum, & congregatione assistere poterit miser homuncio. In cunctis igitur actionibus nostris multa est opus animi vigilantia, sed præcipuè in oratione.

Decima, & postrema conditio est, vt qui orat non prætermittat media congrua sibi possibilia, ad acquirendum quod petit. Et ratio est, quia qui aliquid à Deo petit, ad cuius exequutionem ipse humana remedia conuenientia habet, per quæ illud acquiri potest, & solet, & ea negligens à solo Deo illud sperat, hic non videtur Deum orare, sed tentare, secundùm D. Thom. 2. 2, q. 97. ar. 1. ad 3.

Hinc qui nititur sola oratione bona temporalia à

lia à Deo impetrare prætermissis mediis naturalibus: aut si à Deo remissionem peccatorum petat, & medium ad eam ordinatum dimittat, s. pœnitentiam: aut si scientiam petat, & ipse lectioni vacare nolit: aut si sanitatem petat, & ipse medicos, ac medicinam negligat, indignus est, vt à Deo exaudiatur, quia, vel irridet, vel tentat Deum. Vnde Christus reprehendit duos discipulos filios Zebedæi, qui cùm peterent cum Christo in Regno eius sedere, & medium ad id esset, tollere crucem & sequi Christum, de medio tamen non cogitabant. Et ideò meritò Christus eos interrogauit dicens: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. Valent. 2.2. disp.6.q.14.punct.1.

His igitur conditionibus concurrentibus, nulli debet esse dubium, quin eius oratio à Deo exaudiatur, sitque impetratoria; quandoquidem Christus ad id sua se promissione obligauit, & quanquam non statim vota orantis Deus compleat, non propter hoc diffidendum est, quia nobis perseuerantibus adimplebit. Differt enim aliquando vota complere prout ipse scit ad gloriam suam, aut salutem nostram magis expedire. Vnde D. August. Ipse Dominus, qui dare vult, differt dare, vt amplius desideres, quod differtur, & vt desiderando capax inueniaris, vt cùm venerit, ampliùs implearis. Et iterum ait: Qui nos hortatur, vt petamus, & cui displicet, si non petimus, si aliquando tardiùs dat, commendat dona, non negat.

Hic tamen vnum notare oportet, hæc omnia supradicta non esse omninò necessaria, vt oratio sit impetratoria, quia multis ex his deficientibus solet Dominus postulata concedere, non ex vi

promissionis, sed ex sua gratia, & liberalitate. Tamen si hæc omnia adsint, ex debito promissionis ad votum condescendet orantis.

Obiicies, si positis his conditionibus, oratio est omnino impetratoria, cur sacra Scriptura addit particulam illam *fortè*, cùm agit de oratione peccatoris.

Respondeo, quòd hoc facit, vel quia incertum est, an is qui orat, habeat dispositionem sufficientem ad obtinendum quod petit. Quo sensu dixit Apostolus ad Simonem Magum Act. 8. Pœnitentiam age, & roga Deum, si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Et Daniel 4. Forsitan ignoscet Deus delictis tuis. Vel quia non solùm postulatur, quod ad salutem æternam necessarium est, sed etiam remissio alicuius pœnæ temporalis huius vitæ, quæ per se non habet infallibilem impetrationem, sicut orauerunt Niniuitæ Ion. 3.

Dices, interdum fit, vt quamuis homo in oratione adhibeat omnia ad illam requisita, tamen non statim exauditur, ergo oratio tunc non est infallibilis.

Huic obiectioni respondet D. Aug. tract. 102. in Ioannem sic. Qui (inquit) in nomine Christi petit, accipit, quod petit, accipit autem quando debet accipere; quædam enim non negantur, sed vt congruo dentur tempore, differuntur. Et iterum super psalm. 65. Ne deficias in oratione, Deus quod concessurus est, etsi differt, non aufert: non leuitate vtitur: qui promisit, non facilè de sententia mouetur, quod promisit, est fixum: fallere non potest, habet vnde faciat.

QVÆ

QVÆSTIO CXXVII.

An positis his conditionibus oratio sit impetratoria ex iustitiæ debito.

MEDIN. C. de orat. q.17. censet concurrentibus his omnibus conditionibus, impetrationem orationis esse ex iustitia, quia est veluti præmium debitum ex condigno ratione promissionis sub talibus conditionibus, quas vt suppono, implet is, qui orat. Huius opinionis videtur fuisse D. August. qui super cap.5. ad Rom. ait: Si Deus confugientes ad se, non reciperet, esset in eo iniquitas, aut iniustitia.

Sed verius, ac probabilius multò est, orationem esse impetratoriam ex fidelitate, non autem ex iustitia. Ducor: nam ad rationem debiti ex iustitia requiritur æqualitas ex parte operationis, oratio autem remuneratur æqualiter per augmentum gratiæ, & gloriæ, ergo res alia quæ iusto datur, est vltra æqualitatem, & ideo non debetur ex iustitia.

Tum quia meritum de iustitia non est necessarium ad efficacitatem orationis, nam Beati non sunt capaces meriti, & tamen sunt capaces impetrationis etiam infallibilis.

Tum quia iustus dum orat, non fundatur in suis meritis, sed in infinita Dei misericordia, iuxta illud Danielis 9. Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed

in miserationibus tuis multis.

Tum etiam quia peccator nulla iustitiæ lege potest obligare Deum, cùm ipse possit eum de iustitia damnare, & tamen habet in eo locum infallibilis impetratio, vt rectè docet D. Thom. 2.2.q.83. art.16. vbi ait, peccatorem posse impetrare, licèt non possit mereri, quia meritum innititur iustitiæ, impetratio autem innititur gratiæ.

Tum denique, quia non quæuis promissio sufficit ad inducendum debitum iustitiæ diuinæ, sed opus est, vt sit promissio conferendi aliquid in cōpensationem operis. In hoc autem casu non est talis promissio, nam oratio non compensatur, sed exauditur. Vnde Deus tantùm promisit se infallibiliter daturum postulata, si adsint prædictæ conditiones, non quidem ex iustitiæ debito, in compensationem ipsius orationis, sed solùm ex fidelitate, & misericordia. Vt si v.g. aliquis promitteret se semper daturum eleemosynam pauperibus, is daret quidem semper ex promissione, sed tamen solùm ex fidelitate & misericordia.

QVÆSTIO CXXVIII.

Sed quæres, Quare Deus non statim concedit quod petimus.

RESPONDEO, quòd hoc facit primò vt crescat in nobis desiderium talis rei. Vnde D. Aug. inquit, Seruat tibi Deus, quòd non citò vult dare, vt tu discas desiderare. Quia iuxta D. Greg. desideria dilatione crescunt: ideo inquit Ouidius.

Niti

Nitimur in vetitum semper, cupimúsque negata.
Secundò, vt meliùs custodiatur donatum, & charius habeatur, iuxta illud Prosperi:

Gratior est fructus, quem spes productior edit.

Et illud Cassiodori lib. 9. epist. epist. 44. Habet hoc humana conditio, vt celeriter adepta fastidio sint. Quando ergo Deus aliquid rarò concedit, illud hominibus gratius esse solet, iuxta illud Senecæ. Quod gratiosum vis habere, rarò effice: omne enim rarum charum, vt dicitur in Auth. de consult. §. 1. Et in cap. legimus §. sed dices. 93. dist. dicitur, quòd omne rarum est pretiosum.

QVÆSTIO CXXIX.

Quot, & quænam sint causæ, ob quas interdum in oratione Deus postulata non concedit.

Respondeo, decem. Prima est peccatum orantis iuxta illud Isai. 1. Cùm multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam: manus enim vestrę sanguine plenæ sunt. Et eiusdem 59. Peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Et illud Thren. 3. Nos iniquè egimus, & ad iracũdiam prouocauimus, idcirco inexorabilis es. Et illud psalm. 65. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet Dominus.

Secunda est orantis dubietas, iuxta illud Iacobi 1. Postulet in fide, nihil hæsitans: non enim existimet homo ille quòd accipiat aliquid à Domino. Vnde D. Bernar. Indignus cælesti benedictione esse

(quod est nobis impossibile in hac vita) sed vt nullas orandi occasiones, siue noctu, siue interdiu oblatas negligamus. Vel dicitur, quòd oportet semper orare, & non deficere, id est, non desistere quousque fiat, quod in oratione petitur. Vnde D. Chrysostom. in libro de compunctione cordis ait: Ab oratione non recedas, donec accipias finem postulati. Et B. Gregor. in moralibus ait: Virtutis pondus oratio non habet, quam nequaquam perseuerantia continui amoris tenet. Ratio autem huius conditionis ea esse potest, quia expedit sæpe, vt Deus non statim concedat quod postulamus, vel quia non sumus pro tunc ritè dispositi ad illud recipiendum: vel quia tunc non erit nobis vtile, quod petimus, erit autem postea: vel vt res postulata in maiori habeatur æstimatione, & desiderium eius crescat: vel denique vt fides nostra exerceatur. Vnde D. Aug. serm. 5. de verbis Domini ait: Si aliquando Dominus tardiùs dat, commendat dona, non negat ea, quoniam diu desiderata dulciùs obtinentur: citò autem data vilescunt, petendo, & quærendo crescis, vt capias, seruat tibi Deus, quod non vult citò dare, vt & tu discas magna magnè desiderare. Et Nilus lib. de oratione cap. 32. Ne petas à Deo imperiosè, quod statim velis impetrare, vult enim te beneficiis afficere in oratione perseuerantem. Quid enim excellentiùs, quàm cum Deo colloqui, & vsu eius detineri: & hæc est vis Deo grata. Vnde non abs re dixit Beatus Iacobus in sua canonica: Multùm valet deprecatio iusti assidua.

Septima conditio est, vt qui orat, pro se oret, & non pro alio. Hæc conditio petit, vt inquiramus,

QVÆ

QVÆSTIO CXXVI.

An hæc conditio sit simpliciter necessaria.

DIuus Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 15. & 16. quem communiter sequuntur Scholastici, docet hanc conditionem esse simpliciter necessariam. Quod colligit ex verbis illis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis. Ioan. 16. Et iterum Quæcunque petieritis in nomine meo, accipietis. Et alibi: Omnis qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit. Vnde D. Aug. tract. 102. in Ioanné. Sanè (inquit) intelligendum est, quod ait: Dabit vobis: vt ea beneficia significata intelligantur his verbis, quæ ad eos qui petunt, propriè pertinent. Exaudiuntur omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amicis vel inimicis suis, vel quibuslibet aliis: quia non vtcunque dictum est, dabit, sed dabit vobis.

Ego verò contrarium verius puto, nimirum hanc conditionem non esse simpliciter necessariam, sed promissionem esse vniuersalem, siue vnus pro se, siue pro aliis oret, modò ex parte aliorũ non adsit incapacitas, nec cæteræ conditiones desint. Et ratio huius est, quia aliis in locis fit absoluta promissio, vt Ioannis 14. Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. Et alibi. Omnis qui petit, accipit, & qui quęrit, inuenit. Et eiusdẽ in sua canonica c. 5. Hæc est fiducia, quã habemus ad Deũ, quia quodcunque petierimus: secundũ voluntatem eius audit nos. Et iterum. Qui scit fratrem suum peccare peccatũ non

ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem.

Et confirmatur, nam quando pro aliis oramus, postulamus secundùm voluntatem Dei, qui hoc nobis in Scriptura summopere commendat, iuxta illud eiusdem: Orate pro inuicem vt saluemini. Ex quibus omnibus clarè patet generalem esse promissionem, non solùm pro nobis, sed etiam quando pro aliis precamur.

Dices, qui orat pro alio, non potest eius oratio esse infallibilis, quia non semper ille, pro quo orat, est ad recipiendum idoneus.

Respondeo, si hæc ratio concluderet, etiam probaret orationem vniuscuiusque pro seipso non esse pro certo impetratoriam, quia non semper qui pro se orat, est dispositus ad recipiendum, quod postulat. Vnde oratio etiam pro seipso habet subintellectam illam conditionem, si sit ad recipiendum idoneus, & sic oratio vnius pro alio debita fusa ex parte orantis semper exauditur, si alter non ponat impedimentum. Vnde cùm dicit D. Thomas, ad efficaciam orationis necessariò requiri, vt oratio fiat pro ipsomet orante, est, ac si diceret, oportere, vt is pro quo petitur, sit ad accipiendum dispositus.

Octaua conditio est humilitas, qua is qui orat, non in suis meritis, sed in Dei benignitate confidat, iuxta illud Danielis 9. Neque in iustificationibus nostris, prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Et illud psalm. 101. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Et Ecclesiast. 35. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit, & donec

pro

propinquet, non consolabitur, & non discedet, donec Altissimus aspiciat. Et Iudith 9. Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Et Iacob. 4. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et psalm. 50. Cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet Et Genes. 18. Loquar ad Dominum, cùm sim puluis, & cinis. Vnde D. Bernardus serm. 5. de quadragesima, fortassis aliqui non in humilitate quærunt, sed tanquam in fiducia suorum meritorum. Nec hoc dico, quin accepta gratia, fiduciam doceat orandi, sed nō oportet, vt in ea constituat quisquam fiduciam impetrandi. Et infrà. Sit (inquit) oratio in omni humilitate, præsumens de sola, vt dignum est, miseratione diuina. Et D. Gregor. in moralibus. Ille Deo veram orationem exhibet, qui semetipsum cognoscit, quia puluis sit humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit, qui bona quæ agit, esse de misericordia conditoris agnoscit. Vnde vt huius humilitatis necessitatem Dominus commendaret, parabolam illam Publicani, & Pharisæi narrauit Luc. 18. Direxit enim eam parabolam ad quosdam, qui in se confidebant, tanquam iusti, & aspernabantur cæteros, vt ipse Euangelista testatur. Humilitate obtinuit Cananæa à Christo, quod voluit, catello se comparans, cùm Christus eam cani comparasset Matth. 15. & Marc. 7. & Matth. 8. post illud verbum humile Centurionis, Domine non sum dignus, vt intres, &c. dictum est ei à Christo, Sicut credidisti, fiat tibi. Et Lucæ 15. postquam filius prodigus dixit: Non sum dignus vocari filius tuus: pater occurrens cecidit super collum eius.

Nona conditio est deuotio, id est, studium atten-

tentè, diligenter, & cum feruore orandi, vt constat Isai. 29. citato à Domino nostro Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et ex illo Iere. 48. vbi maledictus pronunciatur, qui facit opus Dei negligenter. Oritur autem hæc deuotio ex fide. Qui enim attentè & firmissima fide cogitat, quanta sit Maiestas Dei, quanta vilitas nostra, quàm magna res, quam petimus, vix fieri potest, vt non humiliter, reuerenter, & ardenter ad orandum accedat. Vnde D. Bernardus in serm. de 4. modis orandi; Omnino oportet nos orationis tempore curiam intrare cælestem, illã vtique curiam, in qua Rex Regum stellato sedet solio, circundante innumerabili, & ineffabili beatorum spirituum exercitu. Quanta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude sua procedens, & repens ranuncula vilis: quàm tremebundus, quàm supplex, quàm denique humilis, & sollicitus, & toto intentus animo, Maiestati gloriæ, in præsentia Angelorum, in Concilio iustorum, & congregatione assistere poterit miser homuncio. In cunctis igitur actionibus nostris multa est opus animi vigilantia, sed præcipuè in oratione.

Decima, & postrema conditio est, vt qui orat non prætermittat media congrua sibi possibilia, ad acquirendum quod petit. Et ratio est, quia qui aliquid à Deo petit, ad cuius exequutionem ipse humana remedia conuenientia habet, per quæ illud acquiri potest, & solet, & ea negligens à solo Deo illud sperat, hic non videtur Deum orare, sed tentare, secundùm D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 1. ad 3.

Hinc qui nititur sola oratione bona temporalia à

lia à Deo impetrare prætermissis mediis naturalibus: aut si à Deo remissionem peccatorum petat, & medium ad eam ordinatum dimittat, s. pœnitentiam: aut si scientiam petat, & ipse lectioni vacare nolit: aut si sanitatem petat, & ipse medicos, ac medicinam negligat, indignus est, vt à Deo exaudiatur, quia, vel irridet, vel tentat Deum. Vnde Christus reprehendit duos discipulos filios Zebedæi, qui cùm peterent cum Christo in Regno eius sedere, & medium ad id esset, tollere crucem & sequi Christum, de medio tamen non cogitabant. Et ideò meritò Christus eos interrogauit dicens: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. Valent. 2.2. disp. 6. q. 14. punct. 1.

His igitur conditionibus concurrentibus, nulli debet esse dubium, quin eius oratio à Deo exaudiatur, sícque impetratoria; quandoquidem Christus ad id sua se promissione obligauit, & quanquam non statim vota orantis Deus compleat, non propter hoc diffidendum est, quia nobis perseuerantibus adimplebit. Differt enim aliquando vota complere prout ipse scit ad gloriam suam, aut salutem nostram magis expedire. Vnde D. August. Ipse Dominus, qui dare vult, differt dare, vt ampliùs desideres, quod differtur, & vt desiderando capax inueniaris, vt cùm venerit, ampliùs impleaaris. Et iterum ait: Qui nos hortatur, vt petamus, & cui displicet, si non petimus, si aliquando tardiùs dat, commendat dona, non negat.

Hîc tamen vnum notare oportet, hæc omnia supradicta non esse omninò necessaria, vt oratio sit impetratoria, quia multis ex his deficientibus solet Dominus postulata concedere, non ex vi

promiſſionis, ſed ex ſua gratia, & liberalitate. Tamen ſi hæc omnia adſint, ex debito promiſſionis ad votum condeſcendet orantis.

Obiicies, ſi poſitis his conditionibus, oratio eſt omnino impetratoria, cur ſacra Scriptura addit particulam illam *fortè*, cùm agit de oratione peccatoris.

Reſpondeo, quòd hoc facit, vel quia incertum eſt, an is qui orat, habeat diſpoſitionem ſufficientem ad obtinendum quod petit. Quo ſenſu dixit Apoſtolus ad Simonem Magum Act. 8. Pœnitentiam age, & roga Deum, ſi fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Et Daniel 4. Forſitan ignoſcet Deus delictis tuis. Vel quia non ſolùm poſtulatur, quod ad ſalutem æternam neceſſarium eſt, ſed etiam remiſſio alicuius pœnæ temporalis huius vitæ, quæ per ſe non habet infallibilem impetrationem, ſicut orauerunt Niniuitæ Ion. 3.

Dices, interdum fit, vt quamuis homo in oratione adhibeat omnia ad illam requiſita, tamen non ſtatim exauditur, ergo oratio tunc non eſt infallibilis.

Huic obiectioni reſpondet D. Aug. tract. 102. in Ioannem ſic. Qui (inquit) in nomine Chriſti petit, accipit, quod petit, accipit autem quando debet accipere: quædam enim non negantur, ſed vt congruo dentur tempore, differuntur. Et iterum ſuper pſalm. 65. Ne deficias in oratione, Deus quod conceſſurus eſt, etſi differt, non aufert: non leuitate vtitur: qui promiſit, non facilè de ſententia mouetur, quod promiſit, eſt fixum: fallere non poteſt, habet vnde faciat.

QVÆ

QVÆSTIO CXXVII.

An positis his conditionibus oratio sit impetratoria ex iustitiæ debito.

MEDIN. C. de orat. q.17. censet concurrentibus his omnibus conditionibus, impetrationem orationis esse ex iustitia, quia est veluti præmium debitum ex condigno ratione promissionis sub talibus conditionibus, quas vt suppono, implet is, qui orat. Huius opinionis videtur fuisse D. August. qui super cap.5. ad Rom. ait: Si Deus confugientes ad se, non reciperet, esset in eo iniquitas, aut iniustitia.

Sed verius, ac probabilius multò est, orationem esse impetratoriam ex fidelitate, non autem ex iustitia. Ducor: nam ad rationem debiti ex iustitia requiritur æqualitas ex parte operationis, oratio autem remuneratur æqualiter per augmentum gratiæ, & gloriæ, ergo res alia quæ iusto datur, est vltra æqualitatem, & ideo non debetur ex iustitia.

Tum quia meritum de iustitia non est necessarium ad efficacitatem orationis, nam Beati non sunt capaces meriti, & tamen sunt capaces impetrationis etiam infallibilis.

Tum quia iustus dum orat, non fundatur in suis meritis, sed in infinita Dei misericordia, iuxta illud Danielis 9. Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed

in miserationibus tuis multis.

Tum etiam quia peccator nulla iustitiæ lege potest obligare Deum, cùm ipse possit eum de iustitia damnare, & tamen habet in eo locum infallibilis impetratio, vt rectè docet D. Thom. 2.2.q.83. art.16. vbi ait, peccatorem posse impetrare, licèt non possit mereri, quia meritum innititur iustitiæ, impetratio autem innititur gratiæ.

Tum denique, quia non quæuis promissio sufficit ad inducendum debitum iustitiæ diuinæ, sed opus est, vt sit promissio conferendi aliquid in cõpensationem operis. In hoc autem casu non est talis promissio, nam oratio non compensatur, sed exauditur. Vnde Deus tantùm promisit se infallibiliter daturum postulata, si adsint prædictæ conditiones, non quidem ex iustitiæ debito, in compensationem ipsius orationis, sed solùm ex fidelitate, & misericordia. Vt si v.g. aliquis promitteret se semper daturum eleemosynam pauperibus, is daret quidem semper ex promissione, sed tamen solùm ex fidelitate & misericordia.

QVÆSTIO CXXVIII.

Sed quæres, Quare Deus non statim concedit quod petimus.

RESPONDEO, quòd hoc facit primò vt crescat in nobis desiderium talis rei. Vnde D. Aug. inquit, Seruat tibi Deus, quòd non citò vult dare, vt tu discas desiderare. Quia iuxta D. Greg. desideria dilatione crescunt: ideo inquit Ouidius:

Niti

Nitimur in vetitum semper, cupimúsque negata.
Secundò, vt meliùs custodiatur donatum, & charius habeatur, iuxta illud Prosperi:
Gratior est fructus, quem spes productior edit.
Et illud Cassiodori lib. 9. epist. epist. 44. Habet hoc humana conditio, vt celeriter adepta fastidio sint. Quando ergo Deus aliquid raro concedit, illud hominibus gratius esse solet, iuxta illud Senecæ. Quod gratiosum vis habere, rarò effice: omne enim rarum charum, vt dicitur in Auth. de consult. §. 1. Et in cap. legimus §. sed dices. 93. dist. dicitur, quòd omne rarum est pretiosum.

QVÆSTIO CXXIX.

Quot, & quænam sint causæ, ob quas interdum in oratione Deus postulata non concedit.

RESPONDEO, decem. Prima est peccatum orantis iuxta illud Isai. 1. Cùm multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Et eiusdem 59. Peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Et illud Thren. 3. Nos iniquè egimus, & ad iracundiam prouocauimus, idcirco inexorabilis es. Et illud psalm. 65. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet Dominus.

Secunda est orantis dubietas, iuxta illud Iacobi 1. Postulet in fide, nihil hæsitans: non enim existimet homo ille quòd accipiat aliquid à Domino. Vnde D. Bernar. Indignus cælesti benedictione esse

conuincitur, qui Deum dubio quærit affectu.

Tertia est indignitas eius, pro quo oratur, iuxta illud Ierem. 7. & 11. Noli orare pro populo isto, neque assumas pro eis laudem, & orationem, quia non exaudiam. Et illud eiusdem 15. Si steterint Moyses, & Samuël coram me, non est anima mea ad populum istum.

Quarta est, quòd non petitur, quod petendum est, quia ſ.vile est, quod petitur, vel fortè superuacaneum, aut noxium petenti, iuxta illud Iacobi 4. Petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis. Quędam enim Deus negat propitiùs, & cócedit iratus, prout B. Paulum petentem liberari à stimulo carnis non exaudiuit: Israëlitas verò ardentes concupiscentia carnium exaudiuit quidem, sed confestim eorum concupiscentiam castigauit. Magna itaque Dei benignitate vota nostra non exaudiuntur, quia multò ampliora dona nobis exinde proueniunt.

Quinta est superbia, iuxta illud psal. 101. Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Et illud Iudith: Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.

Sexta est diuinæ legis contemptus, iuxta illud Prouerb. 28. Qui declinat aurem suam, ne audiat legem, eius oratio erit execrabilis Vnde D. Greg. in Mor. Omnipotens Deus sæpe eius preces in perturbatione deserit, qui pręcepta illius in tranquillitate contemnit. Et iterum. Dignum profectò est, vt ab eius beneficiis sit quisque extraneus, cuius iussionibus non vult esse subiectus.

Septima est implacabilitas in iniuriis, iuxta illud Matth. 6. Cùm stabitis ad orandum, dimittite; si quid habebitis aduersum aliquem, & si non dimiseritis

ſeritis hominibus, nec Pater meus dimittet vobis peccata veſtra. Et illud Eccleſ. 28. Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur. Vnde Iſid. Duobus modis oratio impeditur, ne impetrare quiſque valeat poſtulata, hoc eſt: ſi aut quiſque adhuc mala committit: aut ſi delinquenti ſibi debita non dimittit.

Octaua eſt durities, & inhumanitas erga pauperes, iuxta illud Prouerb. 21. Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, clamabit ipſe, & non exaudietur.

Nona cauſa eſt prauitas deſiderij. Vnde D. Aug. Seruat tibi Deus, quod non vult tibi citò dare, vt diſcas magna magnè deſiderare. Et Greg. in Moral. Æternam vitam ſi ore petimus, nec tamen corde deſideramus, clamantes tacemus, iuxta illud pſalm. 31. Tacui, dum clamarem tota die.

Decima, & vltima cauſa eſt, defectus perſeuerantiæ in orando, iuxta illud Luc. 11. Si perſeuerauerit pulſans. Et illud Pſalm. 65. Benedictus Deus qui non amouit orationem meam à me. Vnde D. Auguſt. Si non eſt amota oratio ſecurus eſto, quòd nec miſericordia.

QVÆSTIO. CXXX.

Vtrùm intentio, ſeu propoſitum orandi, ſeu petendi aliquid à Deo, ſit de ſubſtantia orationis.

Respondeo affirmatiuè. Et ratio eſt, quia oratio ex ſuo genere eſt actus Religionis, Religio autem

autem est virtus voluntaria, ergo vt oratio sit actus Religionis, debet proficisci ex intentione ex suo genere pertinente ad Religionem, quæ saltem esse debet intentio orandi, & petendi aliquid à Deo.

Tum quia oratio est locutio cum Deo, non loquitur autem cum Deo, nisi qui dirigit sermonem ad ipsum per intentionem suam: sicut etiam inter homines non loquitur vnus cum alio, nec vnus Angelus cum alio, nisi per voluntatem, ordinando ad alterum cogitationem suam, vt post, & ante multos alios tradit Nauar. de oratione cap. 13. nu. 14.

Hinc, qui recreationis gratia, vel studij, diuinum officium recitat, munus orandi non implet, nec Ecclesiæ præcepto satisfacit, ac proinde peccat mortaliter, quia non orat, nec laudat Deum, quod tamen ei præceptum est, oratio enim sine animo orandi, non est oratio. Vnde non satis est verba petitionis exteriùs proferre, nisi cum affectu orandi, & petendi id fiat, nam dormiens, amens, aut infans similia verba proferentes, non orant.

QVÆSTIO CXXXI.

Vtrùm intentio orandi, ex obiecto debeat esse bona.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio est, quia oratio debet esse de re decenti, & consentanea diuinæ bonitati, talis autem petitio ex obiecto bona est, nam desiderium obtinendi à Deo aliquid decens, & honestum ex obiecto bonum est.

Dices,

Dices, interdum oratio est petitio rerum temporalium, quæ non sunt bona ex obiecto, sed indifferentia, ergo.

Respondeo, vt talia bona temporalia licitè à Deo petantur, oportet vt saltem virtute in tali oratione subintelligatur conditio, si expedit, vel est vtilis ad salutem, & sic petitio illa ex obiecto bona est, & honesta.

QVÆSTIO CXXXII.

An intentio orandi necessariò debeat esse bona simpliciter.

RESPONDEO, quòd non. Et ratio est, quia qui habet intentionem orandi, & ex ea profert verba de se apta ad orandum, quamuis id agat ex intentione laudis humanæ, verè orat, quamuis non bene oret, nam non omnes circunstantiæ orationis sunt de substantia orationis.

Tum quia talis oratio est sufficiens ad implendum præceptum Ecclesiasticum de recitando diuinum officium, vt de se constat, ergo est verè, & propriè oratio, quia ad implendum præceptum vera oratio requiritur.

QVÆSTIO CXXXIII.

An huiusmodi intentio debeat esse expressa, & formalis.

RESPON

Respondeo, ſufficere implicitam, & virtualem. Et ratio eſt, quia ſimilis intentio ſufficit ad quemcunque actum moralem. Talis eſt in eo, qui habet voluntatem ſatisfaciendi ſuæ obligationi, vel implendi ſuum munus, vel in eo, qui ſi interrogaretur, quid faciat, reſponderet, ſe id facere ad recitandum. Ita Nauar. de oratione cap. 13. num. 15. & Suar. lib. 3. cap. 3. num. 6.

QVÆSTIO CXXXIV.

An ad ſatisfaciendum præcepto, ſatis ſit voluntas, qua clericus breuiarium manu capit, aut Eccleſiam petit, ibi recitaturus, quamuis poſtea recitet inuoluntariè diſtractus.

Respondeo ſufficere, nam eo ipſo, quo quis voluntariè aliquid iſtorum, more ſolito facit, animum habet perſoluendi munus ſuum, ac proinde intentionem habet attendendi, cùm intentio non ſubſiſtat, ſine attentione, & attentio quaſi neceſſariò conſequatur intentionem orandi.

QVÆSTIO CXXXV.

Quidnam ſit attentio.

Respondeo, quòd eſt intellectus aduertẽtia ad id, in quod voluntas tendit. Vnde attendere nihil

nihil aliud est, quàm animum habere præsentem ad id, quod dicit, nẽpe, vt quod lingua foris personat, mens simul intus concipiendo loquatur, iuxta illud D. Augustini in sua Regula. Hoc versetur in corde, quod profertur in ore.

QVÆSTIO CXXXVI.

Quotuplex sit attentio.

RESPONDEO duplex, s. interna, & externa. Attentio interna est illa, qua quis attendit animo ad Deum vel res diuinas, excitátque in se erga Deum reuerentiam.

Externa verò est, quæ est circa externam pronunciationem, & totius corporis compositionem, qua quis exteriùs se gerit in speciem orantis, abstinétque ab illis actionibus externis cum quibus attentio interna esse nequit.

Rursus attentio est triplex, s. superficialis, literalis, & spiritualis. Prima est, qua attenditur ad verba tantùm nempe, vt ea rectè, & integrè dicantur.

Secunda est, qua attenditur ad sensum literalem verborum, non quidem secundùm grammaticam ipsorum interpretationem, sed secundùm etiam sensum, quem docti habere possunt.

Tertia verò est, qua attenditur ad finem orationis, nempe ad Deum, cum quo loquimur: vel Christi passionem per quam mens nostra erigitur ad contemplandam diuinam bonitatem, potentiam, sapientiam, & iustitiam, &c. aut Virginem sanctissimam,

mam,& alios Sanctos, aut ad id, quod precibus à Deo impetrare intendimus, f. gratiam, fidem, spem, charitatem, peccatorum remissionem, cælestem patriam, & alia huiusmodi peti solita.

Prima igitur attentio ad verborum prolationem infimum gradum tenet inter attentionum genera, nec illam secundùm Sotum lib. 10. q. 5. ar. 5. & Ara. 2. 2. q. 83. ar. 13. habere potest, nisi qui linguam Latinam nouit.

Ex quo inferunt clericos omnes esse debere Latinos, aliàs rectè, & integrè verba proferre nequibunt. Sed non placet, quia attentio illa principaliter consistit in aduertendo, vt verba rectè, suóque ordine pronuncientur, quod etiam idiotæ possunt facere, & passim faciunt. Quare dicendum est, hanc attentionem communem esse doctis, & indoctis, maribus, & fœminis, nisi quòd idiotæ possunt materialiter errare, articulatè non proferendo, quod non refert, modò id non intendant, sed studeant, ne labantur.

Secunda attentio, quæ est ad verborum sensum, propriè non omnibus Latinis congruit, sed tantùm Theologiæ peritis. Et hæc secunda attentio est melior prima.

Tertia verò, & vltima attentio omnibus spiritualibus hominibus est familiaris, etiam si sint idiotæ. Isti enim alia mysteria non callent, attendunt, dum orant, tum ad diuinam Maiestatem, cum qua loquuntur, tum ad suam exiguitatem, qui loquuntur, tum ad eorum necessitatem, quæ postulant. Supremus autem scopus orandi esse debet, cor, & mentem, quàm maximè fieri queat, deificare. Quòd si vel in alios sanctos, vel in sacram Virginem, vel ad aliquod

quod passionis Christi mysterium attendatur, non sic debet illic mens gradum figere, ac si vltimus esset scopus, sed debet id tanquam medium accipi, per quod ad diuinitatem, quantum Deus dederit, ascendatur. Et hæc attentio est omnium præstantissima, vt egregiè monet D. Th. 2. 2. q. 83. ar. 13. Caiet. ibidem. Nauar. de oratione c. 13. nu. 35. & communis.

Tandem, quæuis ex his attentionibus potest esse triplex, s. formalis, virtualis, & habitualis.

Attentio formalis est illa, qua quis actualiter attendit ad id, quod pronunciat.

Attentio virtualis est, cùm quis aliquod opus aggreditur, animò attento illud perficiendi, & dum in opere versatur, mens eius ad alia rapitur, non tamen sua sponte, nec ex proposito, v. g. qui ad Domum Lauretanam proficiscitur, non semper per viam de Domo Lauretana cogitat, & tamen totus ille accessus fit virtute primæ intentionis, vt ad illam perueniat.

Hinc, qui psalmum incipit recitare, animo quidem attendendi, deinde verò nolens, variis cogitationibus huc, & illuc distrahitur, totus tamen psalmus attentè recitatur, vi, & virtute primæ illius voluntatis, qua voluit attento animo psalmum recitare.

Habitualis autem attentio est, cùm quis facit aliquid ex habitu, & vsu, nihil ad illud aduertens, vel nulla præcedente aduertentia, vt si quis canat in somnis ex habitu, iuxta quem in vigilia canere consueuit.

QVÆSTIO CXXXVII.
Vtrùm in omni oratione necessaria sit attētio.

ET quidem loquendo de oratione mentali, certum est, attentionem esse necessariam. Et ratio est, quia oratio mentalis tota cōsistit in attentione, cùm sit merè actus internus, & attentione cessante, cessat oratio, vnde repugnat, mente orare, & non attendere, & ita nunquàm est peccatum non attendere in oratione mentali.

QVÆSTIO CXXXVIII.
Tota igitur difficultas est, de oratione vocali.

IN qua re etiam est certum, aliquam attentionem esse necessariam in oratione vocali, quæ est ex præcepto, non solùm vt sit bona, sed etiam vt oratio sit. Ratio huius est, quia oratio vocalis est quædam adoratio, hoc est, cultus Dei externus, ergo debet fieri in Spiritu, & in veritate, ergo requirit attentionem mentis, aliàs fiet in solo corpore, & non in Spiritu. Ideò 1. Cor. 14. dicitur, Orabo Spiritu, orabo & mente, psallam Spiritu, psallam & mente. Et 2. Cor.14. Si orem lingua, mens mea sine fructu est. Et ad Eph. 5. Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Super quibus verbis dixit D. Hieronym. Audiant hi, quibus in Ecclesia est psallendi officium Deo, non voce, sed corde cantandum. Vbi glossa in cap. Cantantes, adiicit versus illos dignos continua memoria.

Non musica cordula, sed cor,
Non clamor, sed amor clamat in aure Dei.

QVÆSTIO

QVÆSTIO CXXXIX.

Totum igitur controuersiæ dissidium est de oratione, quæ omnino est voluntaria.

GABRIEL in Can. Missæ lect. 62. negat aliquam attentionem esse necessariam, ita ut peccet orans, si attentionem non habeat. Et probat, quia cùm oratio in casu posito non sit necessitatis, sed voluntatis, ideo sicut sine peccato potest omitti talis oratio, sic & sine peccato potest abesse attentio.

Hoc tamen minimè suffragante, est contrarium omnino dicendum. Ducor, quia licèt aliquis non teneatur orare, tamen si orare vult, tenetur debito modo orare, sicut qui hospitio excipit aliquem virum quem non tenetur præcepto excipere, peccat, si eum sordidè, & immodestè tractet, vt constat ex cap. 1. Malach. vbi habetur, peccare eum, qui offert Deo, vel Principi hœdum cæcum, vel abominabilem, etiam si offeratur ab eo qui nullum tenetur eis offerre. Debet enim aut non excipere, aut non offerre, aut bene cum debitis circunstantiis id facere. Quare etsi non teneatur orare, si tamen velit, & oret, tenetur debitam reuerentiam, & attentionem adhibere, ne irrisor, & contemptor apud Deum esse videatur.

Tum quia licèt homo non teneatur operari, tamen dum operatur, tenetur sine aliquo honesto id facere, aliàs nonnihil peccatum committit.

Tum quia vocalis loquutio ad Deum sine vlla prorsus attentione non est oratio, nam oratio est

ascensus mentis ad Deum, sed qui profert verba sine vlla attentione, nullo modo ascendit ad Deum de ergo reuera non orat.

Tum quia dē ratione orationis est aliquod desideratum à Deo petere, velle autem petere à Deo aliquod desideratum, præsupponit attentionem, quæ est mentis aduertentia ad id, quod voluntas intendit, siquidem nil volitum, quin præcognitum, & ita omnis oratio prærequirit aliquam attentionem.

Tum quia qui orat sine vlla attentione, non implet præceptum orandi: ergo signum est, illam vocalem prolationem tunc non esse orationem.

Tum etiam, quia qui habet genua flexa, & nullo modo ad Deum attēdit, nullo modo adorat Deum, quia licèt habeat externam corporis positionem aptam ad significandum cultum, tamen actu non significat, quia in mente nullus est cultus; ergo similiter qui profert verba sine vlla attētione non orat, quia reuera orationem non indicat, vel falsò indicat. De qua Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Vnde D. Aug. Psal. 39. Dicant labia, quod habet cor. & in epist. 109. Psalmis, & hymnis dum oratis Deum, hoc versetur in corde quod profertur in ore. Et alibi. Quid prodest strepitus labiorum, si mutum est cor. Et rursus. Sicut vox sine modulatione quasi vox picarum: sic oratio sine attentione, quasi mugitus boum. Et iterum: Plus Deo placet latratus canum, mugitus boum, grunnitus porcorum, quàm cantus clericorum mente vagantium. Et D. Greg. in quadam homilia. Illam orationem Deus non exaudit, cui homo, quando psallit, non attendit. Et Isid. lib. 3. de summo bono cap. 8. Oratio cordis est, non labiorum:

biorum:neque enim verba deprecantis Deus intendit:sed orantis cor aſpicit, melius eſt cum ſilentio orare corde,ſine ſono vocis, quàm ſolis verbis ſine intuitu mentis. Et D.Baſil. dixit. Diuinum auxilium eſt implorandum,non remiſſiuè,nec mente huc,vel illuc euagante, eò quòd talis non ſolùm non impetrabit,quod petit, ſed etiam magis Deum irritabit. Et D. Bernardus in ſerm. c. 3. ſuper Cant. Immolantes hoſtias laudis,iungamus verbis ſenſum, ſenſui affectum, affectui exultationem, & exultationi grauitatem,grauitati humilitatem, & humilitati libertatem.

Hinc,non peccat,qui ſcienter animo minimè attento recitat aliquos pſalmos,vel hymnos,non animo quidem orandi,ſed vt mentem abſtrahat à moleſtis cogitatibus, vel vt memoriæ mandet, vel vt alium doceat modum recitandi officium, vel vt ſe recreet. Et ratio eſt,quia non illos per modum orationis,ſed tanquam mentis retinaculum eligit.

QVÆSTIO CXL.

Verùm attentio formalis, ſeu actualis ſit orationi vocali neceſſaria.

RESPONDEO non eſſe neceſſariam. Et ratio eſt, quia non eſt in poteſtate noſtra,quin diſtrahamur aliquando, iuxta illud Pſalm. 39. Cor meum dereliquit me.

Tum quia non obſtante hac diſtractione inuoluntaria, oratio vocalis vera oratio eſt, & per illam abundè adimpletur præceptum orationis,ergo talis attentio formalis non eſt orationi vocali neceſſaria. Ita D.Th.2.2.q.83.ar.13.ad 3.

QVÆSTIO CXLI.
Vtrùm attentio habitualis ad orationem vocalem sufficiat.

RESPONDEO non sufficere. Et ratio est, quia hęc non est vera attentio, & cum ea non subsistit oratio.

QVÆSTIO CXLII.
Vtrùm attentio virtualis sit orationi vocali necessaria.

RESPONDEO esse necessariam. Et ratio est, quia ad satisfaciendum præcepto orationis, illa attentio requiritur, sine qua non subsistit oratio, sed oratio non subsistit sine attentione saltem virtuali, ergo attentio virtualis est ad orationem vocalem necessaria.

Et confirmatur, nam qui voluntariè distrahitur, vel deprehendens se orare sine actuali attentione mentis non curat mentem suam retrahere à distractione, hic non orat, nec implet præceptum orandi, ergo ad orandum validè, & sine peccato, necesse est, accedere ad orationem cum proposito attendendi, & in ea perduret absque proposito directè, vel indirectè diuertendi mentem ad aliena, & incompossibilia interiori attentioni, & deuotioni. Quandiu autem homo ita perseuerat orando, dicitur esse attentus virtualiter, quia licèt velle attendere, non sit attẽdere in re, vt optimè dicit illustr. Caiet. 2.2. q. 83. art.

art. 13. est tamen attendere in virtute primæ intentionis, ergo virtualis attentio necessaria est ad salutem, sufficítque ad vitandum omnem culpam, & ad implendum præceptum.

Hinc, non censetur quis mutare propositum attendendi, eo solo nomine, quòd non attendat, nisi etiam aduertat se non attendere, sed neque tunc, si procurat saltem mediocriter retrahere animum ab euagatione. Ratio est, quia donec quis totum illud aduertat, nondum habet sufficiens principium in cogitatione, vt sit illi liberum, retrahere mentem à distrahentibus.

Dixi notanter, *mediocriter*, quia secundùm D. Tho. in 4. dist. 15. q. 4. ar. 2. q. 4. si ad eam repellendam adhibeatur magna, aut saltem mediocris diligentia, etiam si non retrahatur, euitatur culpa mortalis, & venialis, verùm si non adhibetur ad minus mediocris, peccatur venialiter.

QVÆSTIO CXLIII.

An peccet, qui voluntariè sine attentione orat.

ET quidem loquendo de oratione, quæ est obligatoria, aut publica, certum est, eum qui sponte sine attentione orat, peccare mortaliter. Et ratio est, quia per illam orationem præceptum orandi non implet, vt post Diuum Tho. Caiet. Palud. Diuum Ant. & alios tenet Nauar. de oratione cap. 13. num. 46. ergo peccat mortaliter.

QVÆSTIO CXLIV.

Sed dubium est de eo, qui priuatim orat eo tempore, quo non tenetur orare.

IN qua re etiam est certum, cum qui non vult orare, sed tantùm psallere, vel vsurpare verba orationis materialiter, vt mentem ab aliis cogitationibus molestis abstrahat, non peccare, non adhibendo attentionem. Et ratio huius est, quia hic formaliter non orat.

QVÆSTIO CXLV.

Tota igitur lis est de eo, qui formaliter vult orare.

GABRIEL in Canon. Missæ lect. 62. negat ex suo fundamento, quia hic non tenetur orare, ergo neque tenetur ad orationem attendere.

Contrarium tamen est proculdubio affirmandum. Ducor, quia oratio est ascensus mentis in Deum, quo à Deo aliquid decens petitur; qui igitur dum orat, mentem ad alia diuertit, talis non propriè orat, sed potius Deum irridet, quia cùm ad Deum loquatur, & à Deo aliquod beneficium petat, faciem mentis retrorsum auertit.

Tum quia etiam inter homines, non parua irreuerentia est, loqui cum Principe, ad ipsum non atten

attendendo, neque ad verba, quæ ipsi dicuntur, maximè quando ex modo, & signis alter potest cognoscere incogitantiam loquentis. Deus autem intuetur cor, & videt indebitum modum loquendi ad ipsum, ergo talis oratio non fit sine peccato irreuerentiæ contra virtutem Religionis.

Tum quia si quis non ex præcepto, sed ex libera sua voluntate vult confiteri, vel celebrare, aut communicare, tenetur priùs se disponere, ne Sacramento irreuerentiam faciat, ergo & qui vult orare Deum, & ab eo aliquid petere, etiam extra casum necessitatis, tenetur attentioně adhibere, vt vitet irreuerentiam, quam Deo, ad quem loquitur, faceret, si ad Deum loquendo, mentis faciem retrorsum auerteret. Vnde D. Chrys. hom. 1. super illa verba Isa. 6. Vidi Dominum. Qui cum Rege, inquit, terreno loquitur, de iis tantùm verba facit, de quibus ille voluerit audire, &c. tu verò cum Rege Regum colloquens, cui cum honore seruiunt Angeli, omisso cum illo sermone, de luto, de puluere, de telis aranearum loqueris. Nihil enim aliud sunt huius vitæ negotia, & quomodo sustinebis istius contemptus pœnam? Quis te liberabit ab hac vindicta? Et D. Hier. aduersus Luciferianos: Ad orationem, inquit, assisto, non orarem, si non crederem: Sed si verè crederem, illud cor, quo Deus videtur, mundarem, manibus tunderem pectus, genas lachrymis rigarem, corpore inhorrescerem, ore pallerem, iacerem ad Domini mei pedes, eósque fletu perfunderem, crine tergerem, hærerem certò trunco crucis, nec priùs amitterem, quàm misericordiam impetrarem. Nunc verò creberrimè in oratione mea, aut per porticus deambulo,

bulo, aut de fœnore computo, aut abductus turpi cogitatione: etiam quæ dictu erubescenda sunt, gero. Vbi est fides? Sicne putamus orasse Ionam? sic tres pueros? sic Danielem inter leones? sic certè latronem in cruce. Et D. Bonauent. lib. de perfect. vitæ cap. 5. Valdè indecens est, vt quis cum Deo loquatur ore, & aliud meditetur corde. Et subdit. Talis oratio nunquam exauditur à Deo. Et Diuus Cyprianus libro de oratione ait: segnitia est, alienari, & capi ineptis, & prophanis cogitationibus, dum Deum deprecaris. Quasi sit aliud, quod debeas magis cogitare, quàm quod cum Deo loquaris? Quomodo te audiri à Deo postulas, cùm te ipsum non audias? Vis esse Deum memorem tui, cùm rogas, quando tu ipse memor tui non sis. Et addit. Hoc est, cùm Dominum oras, Maiestatem eius offendere. Tandem Hugo de S. Victore loquens de oratione dicit. Si cùm orationem fundimus, quodlibet aliud in corde versamur, etiam si illud bonum sit, à culpa liberi non sumus. Quam doctrinam arbitror esse verissimam, si quis sponte ab oratione voluntaria distrahatur, nam si non aduertenter, nec ex proposito, sed vel contra voluntatem, vel pręter, alia diuersa considerat, excusationem habet, quia vt præclarè omniscius, & omni pietate resplendens D. Thomas dicit, mens humana propter infirmitatem naturæ, diu in alto stare non potest, pondere enim infirmitatis humanæ, anima ad inferiora deprimitur, & ideo contingit, quòd sæpe mens subitò ex quadam infirmitate sine aliquo proposito vagatur: quando ergo orans omni qua valet diligentia cum Abraham abigit volucres, id est, volatiles cogitationes à sacrificio

ſacrificio orationis, & cùm inuenit cor ſuum in oratione, quod fugitiuum pergit per varias cogitationes, feſtinat intrare cubiculum, id eſt, ſecretum mentis arcanum occultæ intentionis, quæ ſoli Deo per orationem placere deſiderat, tunc ſi mens diſtrahatur, nulla videtur eſſe culpa, quia vt dicit D. Hieronymus, Deus non præcipit, quod homo non poteſt facere.

Reliquum eſt iam argumento Gabrielis initio poſito ſatisfacere, dicendo, quòd quamuis hic non teneatur tunc orare ex præcepto affirmatiuo orationis, tenetur tamen tunc attentè orare ex præcepto negatiuo virtutis Religionis, quo prohibentur omnes irreuerentiæ contra Deum. Nam ſuppoſito quòd velit orare, tenetur vitare irreuerentiam.

QVÆSTIO CXLVI.

Sed dubitabis. An id ſit peccatum mortale?

RESPONDEO eſſe duntaxat peccatum veniale. Et ratio eſt, quia non adeò grauis fit Deo irreuerèntia, ſi vocetenus quis proferat verba orationis, quando aliàs oratio non erat ſub præcepto.

Ex quibus omnibus colligitur multos interdum peccare taliter orando, quia non peccarent, non orando. Similiter peccare, dicendo, aut audiendo Miſſas, aut diuina officia, qui proculdubio non peccarent, non dicendo, aut non audiendo illa, cùm nullo præcepto, vt ſuppono, ad illa teneantur.

QVÆST.

QVÆSTIO CXLVII.

An sint omnes tres attentiones necessariæ simul, vt præcepto orandi satisfaciamus?

RESPONDEO non esse omnes tres necessariò habendas, cùm quælibet illarum sit sufficiens ad satisfaciendum præcepto, quia, vt diximus, idiotę secundum habere nequeunt, & confirmatur communi Doctorum sententia.

QVÆSTIO CXLVIII.

An prima attentio, qua orans attendit ad verba duntaxat, ne s. dicat vnum pro alio, sit omnino necessaria ad implendum præceptum orationis,

MEDINA C. de oratio. q. 14. Tolet. lib. 2. cap. 13. nu. 9. Angles in 1. p. tract. de oratione, & plerique alij affirmant esse simpliciter necessariam, quia est veluti fundamentum, & substantia cæterarum attentionum.

Tum quia eo ipso quòd quis orationem vocalem profert, præcepto quoque tenetur rectè proferre. At id facere non potest, nisi aliquo modo procuret, ne in recitando erret.

Ex quo inferunt, secundam, & tertiam animi attentionem non sufficere, si reuera prima desit.

Sed

Sed cæteri communi consensu negant, & meritò quidem, quia oratio quæ ad Deum funditur, magis in sententia verborum, quàm in sono ipso, & voce consistit, & Deus potius attendit ad id, quod dicere volumus, quàm ad id, quod ore profertur. Et ideo hanc partem sustinet D. Thomas 2. 2. q. 83. ar. 3. vbi ait: Satis esse, si ad verba, vel sensum verborum attendamus.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, quòd si quis experimento nouit, se malè proferre, curare aliquo modo debet, ne in pronunciando labatur. Qui tamen expertus est, se in proferendo non errare, satis est, si ad sensum verborum, vel ad finem orationis, vel ad Deum, ad quem oratio dirigitur, attendat.

QVÆSTIO CXLIX.

An secunda attentio sit omnino necessaria.

Respondeo minimè. Ratio est, quia multi clerici, & Religiosi, & Moniales obligatæ ad recitationem diuini officij, Græcè, vel Latinè orantes, nec sensum verborum intelligunt, nec intelligere possunt, nec tamen ideo damnatur ipsorum oratio, quia satis illis est, si ad verba vt rectè pronuntient, vel ad Deum cum quo loquuntur, attentionem habeant.

Ex quo infertur, quòd ad satisfaciendum Ecclesiæ præcepto sufficit vt quis sacra verba præscripta ab Ecclesia recitet animo orandi, laudandíque Deum, ea reuerenter dirigendo ad ipsum,

atque

atque intendendo singula accipere in eo sensu, quo Ecclesia accipit, & petere eadem, quæ ipsa in illis petit, vt illum iis laudibus celebrare, quibus ipsa celebrat.

QVÆSTIO CL.

Sed quæret aliquis hoc loco, cur cùm à Deo aliquid in oratione petimus, multa interdum recitamus, in quibus nullum est verbum, quod ad petitionem nostram facere videatur? Vt cùm petentes remissionem peccatorum nostrorum, recitamus Psalmum. Quare fremuerunt gentes, &c. vel alium similem?

RESPONDEO hæc à nobis recitari, non quia continent illud quod cupimus, & petimus, sed quia nos bene afficiunt erga Deum, continent enim, vel laudes Dei, vel rerum gestarum narrationem, quibus excitamur ad affectum diuini amoris, & timoris, vel ad sensum propriæ infirmitatis, quibus accendimur ad humilitatem, aut ad alterius virtutis Deo gratæ studium, & timorem, vt sic digniores efficiamur ad id, quod petimus.

QVÆST.

QVÆSTIO CLI.

An qui in oratione primum, vel secundum attentionis modum eligit, animo non transcundi ad tertium, peccet.

ET quidem, qui in oratione infimam attentionem habet, caret tamen cæteris omninò inuoluntariè, non peccat. Et ratio est, quia in hoc casu facit homo quod in se est, & adhibet attentionem necessariam ad veritatem orationis, & carentia melioris attentionis non est voluntaria, ergo qui hoc modo orat, non peccat, sed præcepto orationis abundè satisfacit.

QVÆSTIO CLII.

Sed quod habet difficultatem est, de eo qui primum, vel secundum orandi modum eligit cum exclusione voluntaria melioris.

CAIETANVS vir alioqui sui ordinis eruditissimus 2. 2. q. 83. ar. 13. censet eum peccare mortaliter, nec satisfacere præcepto orationis. Eiusdem opinionis est Nauar. de oratione cap. 13. num. 33.

Ex quo inferunt, eum qui dum orat, aliquod mysterium passionis Christi meditatur, non debere

illic vltimatè mentem suam sistere, tanquam in fine, sed tanquam medio vti, per quod ad Dei amorem ascendat. Cuius quidem rei nos Ecclesia admonet in præfatione Natiuitatis. Per incarnati enim, inquit, verbi mysterium, noua mentis nostræ oculis lux tuæ claritatis infulsit, vt dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc inuisibilium amore rapiamur.

Arbitror tamen contrarium esse affirmandum. Ducor, quia homo non tenetur orare meliori modo, quo potest, ergo nec tenetur non impedire meliorem attentionem, ergo adhibendo attentionem infimam, licèt aliàs meliores excludat, non peccabit.

Tum quia nullum præceptum obligat ad attendendum cum maximo conatu, vel intentione, ergo nec obligat ad attendendum ad præstantissimum obiectum.

Tum quia, si non tenetur meliorem attentionem adhibere, ergo nec tenetur illam non impedire, quia nulla est maior ratio obligationis.

Tum quia, si non tenetur non impedire meliorem attentionem, non posset sine peccato orare, dum se induit, vel aliam similem actionem exercet, quia licèt talis actio secum admittat infimam attentionem, impedit tamen perfectiorem, consequens est falsum, & contra communem praxim omnium piorum hominum, ergo.

QVÆSTIO CLIII.

An sit necessarium, vt attentio totam orationem comitetur.

Pro

PRo huius quæstionis intelligentia, obseruandum est primò, bifariam aliquid esse necessariũ, vt 5. Metaph. Philosophus est author. s. simpliciter, & secundùm quid. Necessarium simpliciter est illud sine quo res suum finem attingere nequit, vt cibus ad vitam hominis. Necessarium verò secũdùm quid, est illud, quo res commodiùs, & meliùs ad finem peruenitur, vt equus ad iter peragendum.

Secundò est obseruandum, quatuor esse orationis effectus. Primus est, vt actus sit ex se moraliter bonus, etsi in gratia fiat, meritorius de condigno. Secundus orationis effectus est impetratio. Tertius satisfactio. Quartus, & vltimus effectus est specialis quædam mentis refectio, dulcissimáque recreatio, quæ ab eloquio cum Deo inito instillat. Quibus iactis fundamentis:

Primò dico, quòd ad tres primos effectus consequendos, non est necessarium, quòd attentio toti orationi assistat. Et ratio est, quia habere semper actualem attentionem, non est in nostra potestate, de qua re conquerebatur Dauid dicens. Cor meum dereliquit me. Quamobrem diuagatio quæ non est voluntaria, non imputatur ad culpam. Vnde vt oratio sit moraliter bona, & impetratoria, ac satisfactoria, satis est, vt oraturus in principio proponat attendere, quia tunc vis, & robur attentionis actualis in principio habitæ, virtute per totam orationem durat, & vocatur virtualis.

Secundò dico, quòd attentio actualis per totam orationem perdurans ad dictos tres effectus, est secundùm quid necessaria. Et ratio est, quia est splendidissimum orationis ornamentum, & decus singulis verbis attendere.

Tertiò, & vltimò dico, quòd attentio actualis nō tantùm ad verba, sed aliqua perfectior, vt illa, quæ est circa piam aliquam cogitationem practicam, est simpliciter necessaria, vt orans quartum orationis effectum consequatur. Et ratio est, quia huiusmodi mentis recreatio non in habitu, sed in actu vitæ spiritualis consistit, quare nisi attentione præsenti, extare nequit, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 14. Si orem lingua, s. sola, mens mea sine fructu est. Ita D. Tho. 2. 2. q. 83. art. 13.

QVÆSTIO CLIV.

An qui dum vocalem orationem profert, applicat animum ad pias meditationes non pertinentes ad verba quæ dicuntur, satisfaciat præcepto?

Et quidem si hic non voluntariè applicat intellectum ad pias meditationes non fundatas in verbis quæ profert, certum est hunc satisfacere præcepto orandi, quia manet virtualis intentio attendendi ad quamcunque attentionem ex suprà positis.

QVÆSTIO CLV.

Quæstio ergo tantùm est, de eo, qui voluntariè non vult attendere ad verba, sed animum suum applicat ad alia non pertinentia ad verba.

Hvgo

HVgo de ſancto Victore in lib. annot. ad Pſal. 17. Gerſon 3. p. tract. de oratione, Gabr. in Canone Miſſæ. & Medina C. de oratione, negant.

Communis tamen, & vera opinio eſt in contrarium. Tum quia tunc licèt non attendat ad verba, nihilominus voluntariè illa profert ad orandũ, vel laudandum Deum cum ſufficienti aduertẽtia, quia licèt homo nõ habeat attentionem quaſi reflexam ad verba, ſemper tamen profert illa humano modo, & vigilando circa illa aliquo modo, ne erret.

Deinde, non eſt de ratione orationis, vt cogitet orans de ipſa locutione, ſed ſatis eſt, ſi cogitet de Deo cum quo loquitur, vel de re, pro qua orat, licèt talis conſideratio non naſcatur ex ſenſu verborum, id enim non eſt opus. Quod intelligitur modò periculum non ſit omittendi aliquid in oratione, quia, vt ſuppono, ad hoc tenetur ſub præcepto. Et ideo ita tenet Caiet. 2.2, q. 83. ar. 13. vbi ſic ait: Licitum eſt, dum ſacra verba pronunciãtur, meditari aliquid pium, cùm non ſit neceſſe ad verba attendere, niſi quantum ſufficit, vt in illis non erretur.

Obiicies D. Bernardum ſerm. 47. ſuper Cant. dicentem. Nihil aliud, dum pſallitis, præter id, quod pſallitis, cogitetis, nec ſolas dico vitandas cogitationes vanas, & otioſas, ſed, & illæ aliæ vitandæ ſunt illa hora, & loco quo ſ. horæ dicuntur. Et poſtea ſubdit. Salubria ſunt, ſed minimè ſalubriter inter pſallendum ea reuoluitis: Spiritus ſanctus enim illa hora gratum non recipit, quidquid aliud, quàm habes, neglecto eo, quod debes, obtuleris.

Reſpondeo D. Bernardum loqui de cogitationibus bonis, non tamen pertinentibus ad orationem, nam illæ admittendæ non ſunt tempore orationis.

tionis. Huiusmodi est cura, & solicitudo de aliquo negotio etiam pio postea afficiendo, non vt Deo commendetur (sic enim iam esset orationis materia) sed vt de humanis mediis circa illud prouideatur, vel aliquid simile.

Hinc, qui ex proposito inter orandum meditatur aliquod mysterium diuinum, vel Christi Domini, suæ obligationi recitandi satisfacit. Ratio est, quia quodlibet mysterium nostræ fidei est aptum ad excitandam deuotionem eam interiorem, & attentionem ad Deum, quæ requiritur.

Hinc, potest quis simul satisfacere præcepto audiendi sacrum, & recitandi officium diuinum. Quia attendendo Mysterio Missæ, satisfacit attentioni requisitæ in oratione, vt cogitando de humanitate Christi, &c.

QVÆSTIO CLVI.

An oratio in loco certo fundi debeat.

ET quidem, quando communes, & publicæ preces in communi, & publicè dicuntur, in Ecclesia celebrari debent sub mortali, ad hoc enim Ecclesiæ extructæ, & destinatæ sunt, vt ibi orationes communes, sicut & Missarum solemnia celebrentur. Et in hoc omnes Doctores cōueniunt.

QVÆSTIO CLVII.

Sed dubium est de oratione priuata, vel publica, priuatim tamen dicenda.

IN qua re etiam est certum, orationem mentalem, quæ nullo verbo prolato fit, nullum peculiarem locum requirere, sed vbique locorum, siue in domo, siue in agro, siue in foro, mensa, vel lecto facta placet Deo. Nec esse aliquem locum, quamuis immundum & obscœnum, in quo non liceat orare mentaliter. Ratio est, quia oratio mentalis per se spiritualis est, ergo, quoad suam honestatem, à conditione corporalis loci non dependet.

Tum quia vbique optimum est Deum amare, colere, reuereri, & gratias ei agere, vt constat ex præfatione Missæ, vbi Ecclesia dicit: Verè dignum, & iustũ est, æquum, & salutare, nos tibi Domine semper, & vbique gratias agere, ergo & orare, dicente Apostolo 1. Timoth. 2. Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus, &c. Similiter, & mulieres in habitu ornato, &c. Vbi Glossa. In omni loco, vbicunque sunt, non solùm in Ecclesia. Et Ioan. 4. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu, & veritate oportet adorare. Vbi Glossa. Non in tẽplo, non in monte hoc, sed in intimo cordis tẽplo, Dei presẽtia à nullo loco excluditur. Vnde D. Chrysost. hom. 79. ad populum. In foro etiam, & in medio strepitu, & clamore hominum, orãdum esse mentaliter Deum. Et concludit: Templũ es, ne locum quæras. Et D. Bernard. in lib. medit. Vbicunque fueris, intra teipsum ora, si longè fueris ab oratorio, ne quæras locum, quoniam ipse locus es. Quod arbitror verissimũ, loquẽdo de oratione mentali, quæ fit per breues, & frequentes ascensiones cordis ad Deũ, quas iaculatorias orationes vocamus, quia cùm hæ orationes non requirant permanentẽ attẽtionem, nõ solùm ex parte sua, sed etiam ex parte

nostra cõmodè fieri possunt in omni loco : at diuturna,& quieta oratio licèt ex parte sua nullũ specialem locũ sibi determinet, ex parte tamen nostra requirit locum solitarium, & quietum, iuxta illud Matth. 6. Cùm oraueris, intra in cubiculum tuũ, & clauso ostio, ora Patrem tuum. Vnde Isid. lib. 3. sent. cap. 6. Oratio priuatis in locis opportuniùs funditur, maiúsque obtentum impetrat, dum Deo tantùm teste depromitur.

QVÆSTIO CLVIII.

Sed quod in dubium vertitur est de oratione vocali. An videlicet in omni loco fieri possit?

QVÆ difficultas non habet locum in orationibus voluntariis, immò nec in obligatoriis, quando necessitas, vel sufficiens ratio cogit ad recitandum in sordido loco, quoniam nulla est lex, quæ id prohibet, aut saltem non nisi humana, quæ superueniente necessitate in id sufficiente, cessat. cap. Sicut. de consecrat. dist. 1.

Tum quia tunc, licèt impedimenta attentionis interueniant, non est omnino orandi officium omittendum, quia ex duobus malis, minus est eligendum, minus autem malum est sic orare, quàm præceptum non seruare.

Tum quia illa distractio non est voluntaria, & ideo non excludit attentionem virtualem, quam habere aliquis censebitur, proponendo attendere in tali loco, quantum poterit.

Tum etiã, quia vix potest attẽtio adeo impediri, quin

quin ſaltem ad verba adhibeatur, licèt frequenter interrumpatur.

Hinc non peccant, qui neceſſitate compulſi extra chorum ad naturæ neceſſaria proficiſcuntur, pronunciando in itinere partem diuini officij, quam chorus recitat tempore, quo vadunt, & redeunt, dummodo aliæ circunſtantiæ debitæ non deſint.

QVÆSTIO CLIX.

Totum igitur controuerſiæ diſſidium conſiſtit, quando neceſsitas non vrget ad orandum in tali loco.

GERARDVS Carthuſianus in lib. de aſſiduit. orandi negat. Ibi enim ſic ait: Nonnullos loqui cum Deo, vbi verecundaretur loqui cum ſuis canibus, & pro re horrenda refert, ſe audiuiſſe ſacerdotem quendam recitantem veſperas in latrina, qui licèt in ſuum fauorem neminem alleget, potuit tamen allegare Ambroſium, & Auguſtinum qui ſuper illud Apoſtoli 1. ad Timoth. 2. Volo, &c. dicunt, hoc intelligendum eſſe de loco decente, & non obſcœno.

Cæterùm ſolidum huius ſententiæ fundamentum non video: & ideo non placet, ſed exiſtimo orationem vocalem per ſe, ſiue priuatam, ſiue publicam, priuatim tamen recitandam, quæ non eſt præcepta fieri in certo loco, nullam certam loci conditionem poſtulare, ſed in quouis loco quantumuis vili, & ſordido, fieri poſſe, dummodo aliæ

circunstantiæ concurrant. Probatur, Deus est vbique,& vbique audit, ac videt, ergo etiam vbique orari potest, quia nulla est ratio, cur specialis loci conditio postuletur.

Tum quia oratio mentalis non requirit certam loci conditionem; ergo nec vocalis priuata, quia solùm addit externam significationem interni desiderij, & immediatè dirigitur ad Deum sine vllo speciali respectu ad locum.

Tum quia specialis loci conditio iure naturæ non est ad orationem requisita, quia nulla ratione hoc ostendi potest, neque iure positiuo, quia nullum scriptum inuenitur, neque consuetudine introductum. Vnde & Iob in sterquilinio, Ionas in ventre ceti, Daniel inter leones, tres pueri in fornace ignis, Paulus in carcere, Christus autem in cruce orauit.

Huic etiam consonat illud prophetæ in psalmum 102. In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino. Vbi dicit Glossa. Vbi non dominatur, ibi non benedicatur, vbique dominatur, vbique benedicatur. Nullus excusatur. Sicut ergo nulla creatura, sic nullus locus à laude Dei excipitur. Hæc ibi.

Ex quo infertur, posse fieri etiam vocalem orationem in loco vbi, vel dum venter exoneratur, propterea quòd nullibi id video vetitum.

Tum quia melius est ibi Deum mente, & lingua laudare, quàm otiosum esse,& posset talis locus corporalibus immunditiis infectus esse occasio, vt orans humiliaret se, considerando humanam immunditiam, & Dei infinitam pulchritudinem, & munditiam, attamen de honestate semper oppor-

tunior

tunior locus esset quærendus.

Dixi primo, *per se*, quia in loco, in quo daretur impedimentum attentioni, quod dant qui in locis publicis sine vlla causa recitant publicè, esset peccatum ibi orare. Et in hoc sensu D. Ambrosius, & D. Augustinus explicantes prædictum locum Pauli, aiunt non esse in foro orandum, & vbi est hominum, & sæcularium negotiorum concursus. Et D. Thomas in eundem locum Pauli etiam dixit, orationem mentalem, vbique posse fieri, sed signa orationis exteriùs non debere fieri omni in loco.

Dixi secundò, *quæ non est præcepta*, quoniam si voto, pœnitentia iniuncta, lege, consuetudine rationabili vel fundatoris statuto aliqua Missa, vel oratio dici, vel fieri debeat, pro viuis aut defunctis certo in loco, non sufficit, si dicatur in alio.

QVÆSTIO CLX.

An cæteris paribus melius sit priuatim orare in templo, quàm alibi.

RESPONDEO per se loquendo, esse melius, vti sensit Concilium Gangrense cap. parcimonia, vnà cum Oecumenico Lugdunensi capit. Decet. de immunitate Ecclesiæ. Et probat Thomas Vvaldensis lib. de sacramentis capit. 147. Cuius tres causas recenset omniscius, & omni pietate resplendens Aquinas 2. 2. quæstio. 89. articul. 3.

Prima est virtus consecrationis, cuius ratione Deus, citiùs exaudit, vt patet 3. Reg. 9. & 2. Parali.

Parali. 7. vnde & Angeli ipsi creduntur peculiariter ibi adesse, & Deum cum psallentibus collaudare, eorúmque orationes iuuare iuxta illud psalmi 67. Præuenerunt,ideſt,Angeli,coniuncti psallentibus, ideſt,orantibus, in medio iuuencularum tympaniſtriarum,ideſt,animarum ſanctarum orantium, vel etiam ſanctarum virginum, vbique cum eis aduenientium. Quare Chryſ.hom.24. in Act. Apoſt. ait:Neſcis,quòd cum Angelis ſtas, cum illis cantas, cum illis hymnos dicis. Et hom. 15. ad Hebr. Plenas dicit eſſe Eccleſias incorporeis virtutibus.

Secunda,propter myſteria,& res ſacras,quę in eo reperiuntur, ob quas homines ad orationem excitantur,iuxta illud Iſai. vſurpatum à Domino Luc. 19. Domus mea,domus orationis vocabitur.

Tertia,propter concurſum plurium ibi orantium, ex quo fit oratio magis exaudibilis,iuxta illud Domini,Mat.18. Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo,ibi ego ſum in medio eorum.

Dixi notanter, *per ſe*, quia ex accidenti poteſt contingere, vt alius locus commodior ſit, quia ſi templum ſit publicum,poteſt accidere, vt in eo ſit occaſio,aut diſtractionis,aut inanis gloriæ,ideóque vtilius ſit iuxta Chriſti conſilium ingredi cubiculum ad orandum.Vnde S.Iſidorus lib. 3.ſent.cap.7. Oratio, inquit, priuatis locis opportuniùs funditur,maiúſque obtentum impetrat,dum Deo tantùm teſte,depromitur.

Similiter etiam iuuare poteſt priuatus locus ad liberiùs exhibenda exteriora ſigna, quæ attentionem excitare ſolent, vel ad loquendum altiùs, vel ſummiſſiùs,iuxta vniuſcuiuſque deuotionem,vt rectè monet D.Tho. 1.ad Timoth.2. lectione 2.

QVÆST.

QVÆSTIO CLXI.

Quandiu in oratione perseuerandum sit.

NON intelligitur quæstio de oratione obligatoria, cuius mensura temporis est sub præcepto, sed de oratione voluntaria.

Respondeo tandiu perseuerandum, quandiu est vtile ad excitandum interioris desiderij feruorem, ita quòd si absque tædio durare non possit, non est vlteriùs protendenda. Vnde D. August. epist. 121. cap. 10. ad Probam. Absit ab oratione multa loquutio, sed non absit multa precatio, si feruens perseueret intentio.

Hinc, si multiloquium fit ad fastidium, vel otium tollendum, vel ad deuotionem excitandam, licitum est, vt patet ex D. Hieronymo ad Rusticum Monachum, & ex D. Augustino in lib. de virtute orandi cap. 11.

Hinc damnatur multiloquium infidelium existimantium Deum multiloquio inclinari, vel si absens est, vocari, vel si nescit, doceri, non autem condemnatur multitudo lachrymarum, & preces multæ continuæ cum cordis puritate & intentionis synceritate fusæ.

QVÆSTIO CLXII.

An in oratione certus aliquis corporis habitus requiratur?

RESPONDEO in oratione illum corporis habitum requiri, qui reuerentiam, subiectionem, &

& humilitatem animi significare solet. Vnde de Christo legimus Lucæ 22. flexis genibus orasse. Et Marci 14. adhuc etiam prostratum in terra orasse. De S. Stephano refertur Act. 7. positis genibus orasse pro inimicis. Et de Petro cap. 9. flexis genibus orasse ad resuscitandam Tabitham. Quod autem de genuflexione dictum est, intelligendum est etiam de aliis gestibus, vel signis corporeis, humilitatem, vel summissionem animi indicantibus, vt sunt eleuatio, vel extensio manuum, nudatio capitis, & similia.

QVÆSTIO CLXIII.

Sed quæres, cùm variæ, & multiplices esse possint corporis ad orandum aptæ compositiones, vt stando, genu flectendo, prostrando in terra totum corpus, & similes, quænam istarum sit præferenda.

Respondeo, ad breues orationes, quamcunque positionem assumi posse, & interdum esse vtiles quæ profundiorem humilitatem indicant, vel corpus magis exercent. Ad orationes verò diuturnas, & longas, vel stationem, vel genuflexionem adhibendam esse. Regulariter tamen consulenda est genuflexio, tùm quia est magis vsitata à sanctis, tum quia maiorem reuerentiam, & animi summissionem indicat, ac proinde magis mouet, & componit interiorem affectum.

Dixi *regulariter*, quia interdum, pro diuersitate

affectio

affectionum, vel dispositionum, potest vni personæ vnus modus magis conuenire, quàm alius, & vnusquisque potest eligere modum illum, quo videbitur ad quietem internam, & deuotionem iuuari.

QVÆSTIO CLXIV.

Vtrùm oratio sit facienda versus Orientem.

NONNVLLI putant hanc cæremoniam esse à Christianis omnibus obseruandam ex Apostolica traditione, sed in huius rei probationem nullum speciale adducunt fundamentum. Quare dicendum est, hanc circunstantiam non esse de necessitate orationis vt post D.Tho.2.2. quæst.84.ar. 3. ad 3. docet Durantus lib. 1. de ritibus capit. 3. Quod arbitror verissimum in priuatis orationibus: non tenemur enim cùm priuatim oramus, de situ ad orientem sollicitos esse, quia nullum est de hoc præceptum, nec consuetudo fuit in hoc sensu introducta, sed solùm de orationibus publicis, quæ in Ecclesiis fieri debent, quia iuxta hanc traditionem consuetudine introductum est, vt Ecclesiæ Christianorum Orientem respiciant. Immo hoc ipsum non arbitror esse adeò necessarium, vt si non seruetur bona fide, sit graue peccatum.

Ex quo colligitur hanc cæremoniam solùm esse de decentia orationis. Primò quidem propter diuinæ Maiestatis indicium, quod nobis manifestatur in motu cæli qui est ab Oriente,

Secundò,

Secundo, quia paradisus in Oriente positus erat, vt legitur Gen. 2. & sic in oratione ad Orientem conuertimus, quasi quærentes ad paradisum redire.

Tertiò, quia Christus in Scripturis oriens, & lux mundi appellatur, iuxta illud Zach. 6. Et qui ascendit super cœlum cœli ad Orientem: & ab Oriente etiam expectatur venturus, secundùm illud Mat. 24. Sicut fulgur exit ab Oriente, & patet vsque ad Occidentem, ita erit aduentus filij hominis.

Quartò, quia vt ait D. Damascen. lib. 4. De fide cap. 13. Christus Dominus in Oriente crucifixus est, facie ad Occidentem, vnde cùm ad Orientem oramus, quasi in Christi faciem intuemur.

Quintò, vt Christiani discernerentur à Iudæis, qui ad Occidentem orare solebant, nam tabernaculum templi erat versùs Occidentem dispositum.

Sextò, & vltimò, quia per istam cæremoniam significatur orationem nostram esse ad Deum super omnes creaturas excellentissimum dirigendam, propterea quòd in ea parte sol omnium creaturarum corporalium nobilissimus oritur. Ita D. August. in sermone de monte lib. 2.

QVÆSTIO CLXV.

Vtrùm oratio vocalis sit licita, & honesta.

RATIO dubij est, quia oratio, vt ex dictis cõstat, principaliter Deo porrigitur; Deus autem non

non indiget voce ad audienda hominis desideria, ergo superfluum,& vanum est voce Deum orare. Vnde Elias 3.Reg.18.deridebat prophetas Baal,dicens:Clamate voce maiori,Deus enim vester forsitan cum alio loquitur,aut in diuersorio est, aut in itinere, aut certè dormit,vt excitetur. Et Ambros. in libr. de sacram. Quando oras,noli verbis clamare.Et Glossa super Matth.cap.6.inquit, in fide interiori oratur Deus, non in strepitu labiorum. Et ideo Anna mater Samuëlis orando Deum sine oratione vocali, meruit impetrare ipsum filium tam Sanctum.1.Reg.1.Talis autem oratio mentalis facta cū deuotione,clamat in aure Dei,& ideo Moysi corde Deum deprecanti,ait ipse Dominus Exod. 14.Quid clamas ad me?

His tamen minimè suffragantibus, certa, & indubitata fide tenendum est,orationem vocalem esse licitam,& honestam, vt patet ex communi vsu, & traditione Ecclesiæ, vnde Dauid psalm. 141.dicebat:Voce mea ad Dominum clamaui, voce mea ad Dominum deprecatus sum. Et psalm. 76. Voce mea ad Deum, & intendit mihi.Et psal.5. Intende voci orationis meæ.Et de Christo Matth.26. dicitur, quòd hymno dicto exiuit in montem Olimeti. Et 1.Corinth.14. Paulus omnes Christi fideles ad orationem vocalem hortatur, cùm ait: Cùm conuenitis vnusquisque vestrûm psalmum habet, &c.

Et ad rationem dubij respondeo, nos non orare voce sensibili ad excitandum Deum,vel quia putemus Deum indigere nostris signis sensibilibus, ad nostra desideria cognoscenda, sed id facimus.

Primò, vt nos ipsos ad deuotionem excitemus.

Secundò, quia corpore, & Spiritu constamus, oramus non solùm Spiritu, sed etiam corpore, vt vtroque Deum colamus, iuxta illud Oseæ 14. Omnem aufert iniquitatem, accipe bonum, & reddemus vitulos labiorũ vestrorum. Vbi Hieronymus. Reddituros se esse dicunt labiorum vitulos, & Dei laudes perpeti voce cantaturos. Huic etiam fauet illud Psalmi 50. Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Et illud Eccles. 39. Confitemini illi, in voce labiorum vestrorum. Et illud Hebr. 13. Offeramus hostiam laudis semper Deo, idest, fructum labiorum confitentium nomini eius.

QVÆSTIO CLXVI.

Quot modis possit oratio deprauari, & Deo ingrata esse.

Respondeo quinque. Primò ex parte obiecti, vt cùm quis orando aliquid illicitum petit.

Hinc, non meretur, sed peccat mortaliter, qui iniuria affectus à Deo petit, vt ei opem tribuat ad vindictam faciendam propria authoritate, aut ad vincendum in duello, aut ne cadat causa litigans iniustè, aut vt possit puella potiri extra matrimonium, aut vt impetret victoriam iniustam, &c.

Secundò vitiatur, quando quis orando, etsi aliquid decens petat, illud tamen immoderatè, & vltra iustam mensuram petit, est enim, vt ait Diuus Ambro

Ambrosius, superba, & stulta petitio, dum non sua sorte contentus, pes ambit quæ sunt oculi, qualis fuit petitio Apostolorum Iacobi, & Ioannis, quibus Christus respondit: Nescitis quid petatis.

Tertiò vitiatur ex fine, vt cùm quis orando, honorem, & gloriam vanam quærit.

Hinc, non meretur, sed peccat, qui Deum orat, vt largiatur ei ingenium, memoriam, vocem claram, & artium liberalium scientiam, vt sibi quærat honorem vanum, & vanam laudem in scholis, pulpitis, & auditoriis.

Hinc peccat, qui horas canonicas recitat, vel sacrificat non ob Deum, sed solùm ob stipendium, quod sperat, aut certè ob Deum, sed magis, aut æquè ob stipendium. Et ratio est, quia finis eius principalis totus aut ex parte est bonum temporale, & ideo indebitus.

Hinc Religiosus qui ad matutinum surgit, vel celebrat principaliter ob pudorem, aut metum disciplinæ, aut amissionis vini, aut obsonij peccat: secus si minùs principaliter.

Hinc peccat, qui audit Missam, aut Rosarium, aliásve orationes persoluit, principaliter ob bona temporalia, non referendo ea in altiorem finem actu, vel virtute, sed persistendo in eis tanquam in fine principali.

QVÆSTIO CLXVII.

Sed quæres, quomodo cognosci possit, an quis plus aut æquè ob lucrum, quàm ob Deum bonum opus faciat.

Respondeo hoc modo, debet enim hic apud se expendere, an pluris, vel tanti æstimet lucrum quàm Deum in ordine ad illud opus. Si enim plus, aut tanti ad illud exequendum moueatur, æstimatione, & amore lucri, quàm Dei, lucrum censeri debet finis illius principalis totalis, aut partialis, atque adeò opus ipsius vitiari ex indebito fine.

Hinc qui diuinum officium persoluit plus ob Deum, quàm ob lucrum, etiamsi non recitaret, nisi lucrum ipsum speraret, non peccat, quia bonum opus facere minùs principaliter propter lucrum, non est illicitum, quando principaliter fit propter Deum, qui est debitus finis primarius omnium bonorum operum.

Hinc non peccat, qui sacrificat principaliter propter Deum, pluris æstimans seruitium Dei, quā stipendium, quamuis si non tribueretur illud, non sacrificaret.

Hinc, qui ad chorum accedit ob Deum, óbque distributiones, si actu vel virtute pluris æstimet inseruire Deo, & facere quod sui officij, & muneris est, quàm illas, quamuis si eas non speraret, non adiret.

Quartò vitiatur ex parte personæ, & loci, vt cùm publicus peccator publicè in Ecclesia orationes fundit tanquam minister illius, nam inde scandalum solet oriri. De tali enim procedit quod dicitur in psalm. 49. Peccatori autem dixit Deus. Quare tu enarras iustitias meas per os tuum, &c.

Quintò, & vltimò ex ignauia orantis, vt si in oratione petat à Deo aliquod bonum, & cùm possit ipse per humana remedia illud obtinere, negligit,

git, & à solo Deo illud contendit. Talis enim qui media conuenientia sibi possibilia ad comparandum quod petit prætermittit, siue gloria sit, siue scientia, siue sanitas, magis videtur Deum irridere, & tentare quàm orare.

QVÆSTIO CLXVIII.

An oratio vitietur ex hoc, quòd orans est in peccato mortali.

SVNT, qui tenent quòd sic. Pro quo facit primò quòd habetur Prouerb.28. Qui declinat aures suas ne audiat legem, scilicet vt eam impleat, oratio eius erit execrabilis.

Secundò facit quòd habetur Psalm.49. vbi Dominus dicit peccatori. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Vbi videtur reprehendere peccatorem, qui orationes & laudes Deo fundit.

Tertiò facit quòd habetur Isai. 1. vbi Dominus sacrificia, orationes, & alia huiusmodi, quæ Iudæi faciebant in cultum, & honorem ipsius, appellat abominationes. Et rationem reddens ait: Quia manus vestræ sanguine plenæ sunt, id est, peccaminosæ.

Quartò facit, quod ait D. Gregorius in Pastorali: Cùm is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur.

Quintò facit illud D. Chrysostomi homil. 52. in Matth. Si quis (inquit) pedes, stercore sordidatis manibus supplicando tangeret, non modò non

exaudires, verùm etiã calcibus expelleres: quomodo igitur audes tu hoc modo Deum orare? Nam qui orat, quasi manu lingua vtitur, qua genua Dei supplicando attingit.

Sextò, & vltimò facit quod ait Beda in quadam homilia, vbi exponens illud Psalmi, Voluntatem timentium se faciet, sic loquitur. Sed illi malè petunt, qui vocem Domini iubentis audire obtemperando contemnunt, & nihilominus Domini sui vocem exaudire miserando deposcunt, quos ipse repellens in Euangelio dicit: Quid vocatis me Domine, & non facitis quæ dico.

Contrarium tamen est proculdio affirmandum, quia alioqui nulla peccatoris oratio Deo placeret, cuius oppositum patet, quia peccator orans pro remissione peccatorum non peccat, immò sæpe à Deo exauditur, vt patet Luc.18. De publicano orãte, & petente à Deo, Propitius esto mihi peccatori, & veniam obtinuit, non igitur oratio vitiatur per hoc, quòd orans est in peccato mortali.

Tum quia ieiunium, & eleemosyna, & multa alia virtutum opera, non vitiantur per hoc quòd in peccato mortali fiant, vt per se constat, ergo idem dicendum est de oratione.

Tum quia peccator adhuc in peccato mortali existens, potest, & debet suam salutem desiderare, ergo potest hanc à Deo humiliter petere, nam vt D. Aug. docet, Pro omni eo licitum est orare, quòd licitum est desiderare, & ita oratio non ex hoc deprauatur, quòd in peccato fit. Et hæc certa sunt, loquendo de oratione priuata.

QVÆST.

QVÆSTIO CLXIX.

Sed totum controuersiæ dissidium est de oratione publica, qua quis vt Ecclesiæ minister ad Deum fundit: An videlicet talis oratio vitietur, per hoc quòd orans est in peccato mortali.

ET videtur quòd sic. nam Dionysius Areopagita ad Demophilum loquens de Ecclesiæ ministris, qui in mortali existentes sacra Dei mysteria tractāt, ait: Immundis nefas est sacra tractare, & suas ibidem orationes intermiscere. Et D. Hieronymus ait. Talium ministrorum omnia opera esse polluta.

Tum quia, vt D. Tho. in 4. dist. 5. q. 2. art. 3. qu. 3. monet, qui in mortali existens, actum sui ordinis exercet, peccat mortaliter, iuxta illud Deuteron. 16. Iustè quod iustum est, exequaris.

His tamen minimè suffragantibus, contrarium est dicendum. Pro quo dico, quòd non per hoc deprauatur oratio siue publica sit, siue priuata, quòd scilicet orans est in pèccato mortali secundùm reatum, quia in illo statu potest homo multa opera moraliter bona, & Deo grata facere, licèt non meritoria vitæ æternæ, quia non habet voluntatem obstinatam in omni malo, ergo eadem ratione poterit aliquam orationē facere, quæ sit moraliter bona.

Tum quia, qui sic orat, non fundatur in dignitate sua, sed in Dei bonitate, qui etiam peccatores ad se vocat & ad colloquendum secum admittit: Secus si orans sit in mortali secundùm actum, id est,

in actu peccando, vel actu proponendo peccare, & Deum offendere, quia tunc siue oret vt minister, siue vt priuatus, peccat sic orando, quia magnam irreuerentiam Deo irrogat, petendo beneficium, & gratiam ab illo, quem actu offendit, & offendere proponit, id enim non est orare, sed Deũ illudere, petens à Deo audiri, cui tamen ipse non vult obedire. Et de tali peccatore intelliguntur loca sacræ Scripturæ allegata, & sacri Doctores. Secus si peccator scit se Deum offendisse, proponens tamen debito tempore pœnitere, & satisfacere, humiliter aliquid à Deo petit, quia tunc talem huius orationem Deus non abominatur vt prauam, etsi non semper eam exaudiat.

Satisfaciendum superest argumentis initio huius quæstionis propositis. Et ad primum respõdeo, D. Dionysium loqui de improbo Sacerdote, qui pollutis manibus, & polluto ore sacra Dei mysteria tractat, s. cùm vel celebrat, vel sacramenta ministrat, & suas ibidem orationes intermiscet, quod est Deo abominabile. Quod autem D. Hieronymus ait, talium ministrorum omnia opera esse pollota, intelligitur de his, quæ ex polluta voluntate procedunt: Vel vt omniscius D. Thomas exponit super epist. ad Titum 1. dicuntur omnia polluta, quia sunt defectuosa, quia in finem vltimum qui Deus est, non referuntur.

Et ad secundum, s. quòd qui in peccato mortali existens exercet actum ordinis peccet, respondeo quod id locum habet de actu proprio sacri ordinis, qualis est Missam celebrare, sacramenta conferre, aut aliud officium sacrum cum solemnitate exercere; fundere autem orationes non est actus

pro

proprius ordinis ſacri, vt omnes Doctores fatentur.

QVÆSTIO CLXX.

Vtrùm oratio ſit actus vitæ æternæ meritorius.

ET quidem certum eſt in primis orationem Beatorum non eſſe meritoriam. Et ratio eſt, quia Beati licèt ſint in gratia, non ſunt tamen in ſtatu merendi, & ideo licèt orare poſſint, & impetrare, non tamen mereri.

QVÆSTIO CLXXI.

Sed dubium eſt de oratione viatoris.

IN qua re etiam eſt certum, orationem impiorum hominum non eſſe meritoriam de condigno, quia ſine gratia iuſtificante nûllum eſt tale meritum, vt conſtat ex illo Ioannis 15. Sicut palmes non poteſt ferre fructum à ſemetipſo, niſi mãſerit in vite: ſic nec vos niſi in me manſeritis. Ille autem in Chriſto tanquam palmes in vite, manere dicitur, qui Chriſto vnitus eſt per gratiam habitualem: hac enim ſanctificamur, & Chriſto cõiungimur, atque vnimur. Et ex illo Pauli 1. Cor. 13. Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autẽ non habuero, nihil mihi prodeſt.

Dixi notanter, *de condigno*, quia ad meritum de congruo non est necessaria gratia iustificans, sed sufficit motio Spiritus sancti, seu auxilium gratiæ, ex qua oratio manat. Nam congruum est, Deum sic petenti aliquod beneficium conferre ratione illius bonæ operationis, quæ habet adiunctam fidem, & submissionem ad Deum. D. Thom. 2. 2. quęst. 83. art. 15.

QVÆSTIO CLXXII.

Sed quæstio tota est de oratione iustorum.

RESPONDEO, communem esse omnium sententiam, orationem esse vitæ æternæ meritoriam, vt constat ex illo Psalmi 34. Oratio mea in sinu meo conuertetur. Vbi dicit Glossa. Etsi eis non profuit, ego tamen non sum mea mercede frustratus: merces autē nō debetur nisi merito, ergo oratio est actus gratiæ, & gloriæ meritorius. Habet autem oratio quod sit meritoria, nō ex natura sua, sed ex charitate, & gratia Dei, quæ dat ei vitā & pondus, & valorem apud Deū, nō quod charitas illa creata id habeat à natura sua, s. facere orationem ex ea procedentem meritoriam de condigno, sed ex Dei acceptatione, aut ordinatione, qui in lege sua promisit opera nostra bona ex charitate facta remunerare.

QVÆSTIO CLXXIII.

Vtrùm oratio sit satisfactoria pœnæ pro peccatis debitæ.

RESPONDEO

RESPONDEO esse satisfactoriam. Et ratio est, quia oratio est actus bonus procedens ex gratia, & pœnalis; ergo est satisfactoria. Consequentia per se constat. Antecedens verò probatur, quia oratio fatigat, & humiliat orantem, iuxta illud Eccles. 12. Frequens meditatio carnis est afflictio. Et illud Eccles. 31. Vigilia honestatis tabefaciet carnem, & cogitatus illius auferet somnum.

Tum quia sicut promisit Deus pro bonis operibus remunerationem, ita & pro pœnalibus operibus, quæ sunt fructus digni pœnitentiæ, relaxationem pœnæ pro peccatis debitæ vel in toto, vel in parte, secundùm exigentiam orationis.

QVÆSTIO CLXXIV.

Sed quæres, quanta pœna deleatur per orationem.

RESPONDEO tantam pœnam tolli, quantus est eorum effectus, quo orationem fundunt, videlicet, maiorem, aut minorem, vt est maior, aut minor eorum effectus.

QVÆSTIO CLXXV.

Vtrùm oratio sit impetratoria.

RESPONDEO esse impetratoriam. Et ratio est, quia cùm oratio sit petitio, peculiarem impetrandi modum habet, nam petitio natura sua ad hoc ordinatur, vt animum eius qui rogatur, inducat ad dandum id quod petitur.

Tum

Tum quia oratio peculiarem Dei promiſſionem habet, ratione cuius hæc impetratio eſt ſuo modo certa, & infallibilis, vt patet ex illo Matth. 7. & Lucæ 11. Petite, & accipietis. Et, Omnis qui petit, accipit. & ex illo Ioannis 16. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

QVÆSTIO CLXXVI.

Vtrùm impetratio ſit abſolutè infallibilis.

RESPONDEO quòd non. Et ratio eſt, quia Dei promiſſio non eſt omnino abſoluta, ſed ſub aliquibus conditionibus, quibus poſitis erit infallibilis impetratio, non autem abſque illis. Et ratio eſt, quia quod Deus promittit, eo modo quo promittit, infallibiliter implet, quia, vt ait Apoſtolus 2. Timoth. 2. Fidelis eſt Deus. Vnde ſi oratio non habet omnia requiſita neceſſaria, orans ex vi promiſſionis non impetrat, quia promiſſio conditionata, non impleta conditione, non inducit obligationem, poſſet tamen impetrare ex benignitate Dei, ſicut poſſet impetrare, quamuis Deus nihil promiſiſſet.

Eſt autem hîc conſiderandum, quòd non omnis oratio quæ vim habet impetrandi, habet vim merendi, & ſatisfaciendi. Nam Beati in cælo multa propter nos impetrant, & tamen non per viam meriti, quia Deus non ex iuſtitia, ſed ex gratia ſua illos exaudire dignatur. Iniuſti item, & peccatores ſæpe impetrant quod petunt, quia tamen ſunt charitate deſtituti, nec merentur, nec pro ſuis peccatis

tis satisfaciunt. Oratio itidem vim habet merendi, & satisfaciendi, non tamen semper impetrat, quod petit, quia fortè non est petitio rei expedientis ad salutem. Vt cùm Paulus ter rogauit, vt auferretur à se stimulus carnis, meruit quidem ex charitate orãdo, non tamen quod petebat impetrauit, 2. ad Cor. 12. Non potest autem oratio habere vim merendi, & non satisfaciendi, cùm tunc procedat ex charitate, & ex se sit opus pœnale.

Ex quo sequitur, orationem interdum esse meritoriam, impetratoriam, & satisfactoriam: vt cùm iusti in terris cum omnibus requisitis conditionibus orant.

QVÆSTIO CLXXVII.

Vtrùm oratio quæ ob respectum aliquem, aut defectum circunstantiæ est mala saltem venialiter, etiamsi aliis omnibus sit optima, & fiat in statu gratiæ, quicquam prodesse possit.

SVNT, qui putant eam prodesse in bonum temporale ipsius orantis, ob admixtam bonitatem. Quod probant primò ex eo, quòd hoc modo meruerunt secundùm D. Gregorium obstetrices Ægyptiæ domos, quas eis ædificauit Deus propter mendacia, quibus liberauerunt filios Hebræorum.

Secundò probant ex eo, quòd Romani suum imperium obtinuerunt à Deo secundùm D. August.

gust. lib. 5. de Ciuitate Dei cap. 15. ob iustitiam, quam faciebant ob vanam gloriam, quæ mala est, vtpote malo fine facta.

Sed contraria sententia est communis, & tenenda. Pro qua facit primò, quia secundùm Diuum Tho. in 2. dist. 4. q. 1. art. 4. nullus actus, siue opus potest esse bonum, & malum, meritorium,& demeritorium simul.

Secundò facit, quia non videtur iustitiam diuinam decere largiri cuiquam mercedem ob opera mala,punitione digna. Tertiò facit, quia Deus non ædificauit domos obstetricibus ob mendacia, quibus se excusauerunt, ne occiderent filios Hebręorum,ob quæ merebantur puniri, sed ob metum,& reuerentiam, quam erga suam Maiestatem habuerunt, quæ erant opera bona.

Quartò, & vltimò facit,quia Romani non meruerunt suum imperium ob opera, quæ ob inanem gloriam faciebant, sed ob illa, quæ vnà cum illis virtuosè faciebant, qualia infideles agere posse, asserit D. Tho. 2. 2. q. 10. art. 4.

QVÆSTIO CLXXVIII.

Vtrùm oratio peccatoris sit aliquo modo fructuosa.

NONNVLLI negant, & probant ex illo Psalmi 65. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.Et ex illo 1. Ioan.3. Si cor nostrum non reprehendit nos,&c. Et ex illo Isai.1. Cùm multiplicaueritis orationes, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Et ex illo

Ioan.9.

Ioan.9. Scimus quia Deus peccatores non exaudit.

Sed communis, & verior ſententia eſt, orationem peccatoris eſſe fructuoſam. Et ratio eſt, quia etſi peccator orando non mereatur de condigno gratiam, & gloriam, cùm ſit charitatis expers, diſponit tamen ſeipſum ad gratiam, & peccati remiſſionem obtinendam, iuxta illud D. Auguſt. Nullus ad veram ſalutem venit, niſi vocatus à Deo, & nullus vocatus, ſicut oportet, operatur, niſi ab eodem adiutus, & nullus adiutorium recipit, niſi qui oratione illud impetrat à Deo. Quod etiam docuit Chriſtus Dominus Luc. 11. quando dixit. Si vos cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, quantò magis Pater veſter cæleſtis dabit de cælo Spiritum bonum petentibus ſe.

Secundò, oratio peccatoris valet ad promerendum temporalia bona. Sic remunerauit Nabuchodonoſor, dando ei Regnum Ægypti, eò quòd bellum ſtrenuè geſſerat contra inimicos Dei, & tamen infidelis erat. Ex quo D. Hieronymus infert, etiam Ethnicos, ſi quid boni fecerint, abſque mercede non præteriri.

Tertiò valet ad euitandum peccatum, vt ſi fortè tenebatur ex præcepto, vel voto orare, orando euitat peccatum, quod non orando committeret.

Quartò valet ad reſiſtendum vitiis, præſertim ſuperbiæ ob humilitatem, quam oratio habet annexam.

Quintò valet ad generandum bonos mores in mente.

Sextò, & vltimò valet ad impetrandum preces Sanctorum pro ſe: Sancti enim videntes in Verbo quòd homo ſe illis commendat, ipſi

excitantur ad interpellandum pro illo. Itaque quã-uis non semper oratio à Deo exaudiatur, vt conferat, quod orans petit, non inde ab oratione cessandum est, tanquam à re inutili; quandoquidem hæc prædicta, & multa alia commoda oratio ipsa potest oranti afferre: maximè quia quemadmodum ait Gerson in libro de valore orationis, sunt aliquæ orationes, quæ suam vim ex opere operato ad aliquos salutares effectus habent, & exemplificat de oratione Dominica, cui vim contulit ipsa Dei institutio. Et de orationibus factis ab Ecclesia, quibus etiam fides formata ipsius Ecclesiæ nonnullam confert vim, Deo eas vt decet approbante, quæ quidem, etsi in orante meritum desit, suam vim aliunde habitam non amittunt.

Ea verò quæ pro contraria opinione adducta sunt, intelliguntur formaliter de orationibus, quas homines vt peccatores faciunt, id est, quæ peccatum eorum per prauam intentionem, vel aliam malam circunstantiam participant. Quo sensu videtur loquutus cæcus ille cùm dixit: Scimus quia peccatores Deus non exaudit. Volebat enim ostendere Christum non esse peccatorem, quia Deus non exaudit peccatores vtique ad facienda miracula in confirmationem sui mendacij, quia tunc faceret se authorem, vel confirmatorem mendacij, hoc igitur modo Deus peccatores orantes non exaudit. Vel dic quòd illa verba non sunt Euangelistæ, sed illius cæci, quem Deus sanauit, & vt ait D. Aug. tr. 44. in Ioãnem, loquitur homo ille adhuc inunctus, hoc est, nondum satis à spiritu sancto illustratus. Nam peccatores Deum colentes, & humiliter ab ipso aliquid petentes, Deus exaudit. Cuius exem-

plum

plum clarum eſt de Maria Magdalena, de Publicano, de Zachæo, de latrone, de aliiſque pluribus; quos nobis Scriptura in exemplum proponit. Vnde idem Auguſt. Si Deus non audiret peccatores, fruſtra publicanus di[illegible], Deus propitius eſto mihi peccatori.

QVÆSTIO CLXXIX.

Vtrùm oratio viatoris proſit alteri exiſtenti in paradiſo.

RESPONDEO non prodeſſe quoad eſſentialem gloriam, quia illam iam habet, neque quoad ſatisfactionem pro ſuis peccatis, pro quibus abundè ſatisfecit: immò peccaret qui quoad hæc pro eis Deum oraret, iuxta illud vulgatum Auguſtini. Iniuriam facit Martyri, qui orat pro ipſo.

Dixi notanter, *quoad eſſentialem gloriam*, quia quoad augmentum accidentalis gloriæ euenientis Sancto, ex eo, quòd videt in Verbo diuino cognatos, & amicos eius ſui meminiſſe, & quoad honorem, & cultum ipſius ad homines amplificandum prodeſſe poteſt, iuxta illam orationem, qua qui celebrat, offert ſacrificium, vt proſit Sanctis ad honorem, nobis autem ad ſalutem.

QVÆSTIO CLXXX.

An oratio iuſti pro altero fuſa proſit ad ſatisfaciendum pro illius peccatis.

ET quidem certum est, eam non prodesse, si alter pro quo oratur sit in peccato mortali, quia cùm sit Dei gratia, & charitate destitutus, vis orationis ad satisfaciendum impeditur.

QVÆSTIO CLXXXI.

Sed dubium est, quando alter pro quo sit oratio, similiter est in gratia.

IN qua re etiam est certum, orationem vnius iusti fusam pro alio iusto prodesse ad satisfaciendum pro illius peccatis. Et ratio est, quia iusti sunt inuicem vnius corporis mystici membra, ac proinde mutuis sese officiis, studiis, & suffragiis iuuant.

QVÆSTIO CLXXXII.

Tota igitur lis est; An oratio iusti ex iustitia, ac certa promissione, & lege Dei pro alio iusto vim habeat satisfaciendi, an verò per viam liberalis impetrationis.

SVNT qui affirmant habere vim satisfaciendi pro alio ex iustitia. Et probant, quia cùm oratio, eò quòd pœnalis est, sit satisfactoria, & solutiua pœnę debitæ ei qui orat, & in potestate eius est, vim satisfactionis in alterum transferre, sequitur quòd illi alteri cedat in solutum.

Et confirmatur, nam si Ioannes v. g. id totum soluit nomine Petri, quod Petrus Andreæ debebat, Andreas iure nihil amplius potest exigere à Petro.

At communis, ac verissima sententia est, orationem vnius iusti non esse satisfactoriam pro altero de iustitia, sed solùm ex benignitate. Et ratio huius est, quia nullus dicitur satisfacere Deo de iustitia, nisi quando Deus ex lege, ac certa promissione astrictus est, illam satisfactionem loco debiti acceptare. Nam si acceptat merè liberaliter, non acceptat ex iustitia. Atqui nullibi reperitur, se per legem obligasse ad acceptandam orationem vnius pro alio, etiam si congruum sit, vt acceptet, vt amicis condescendat, ergo oratio vnius non est satisfactoria pro altero de iustitia.

Et confirmatur, nam si secundùm legem ciuilem Titius ob sua crimina deberet Iudici centum flagella, & Caius volens illum à flagellis liberare in seipso sponte illa centum flagella susciperet; proculdubio hic non satisfaceret Iudici de iustitia pro Titio, quia hoc non obstante iustè posset Iudex procedere contra Titium. Ita igitur hîc, cùm peccator ob culpam etiam dimissam, sit Deo debitor pœnæ per ipsum, vel per Angelos suos malos sumendæ, si vnus velit pro alio satisfacere, non tenetur Deus ex iustitia id loco debiti acceptare.

Nec exemplum allatum est simile. Quia aliud est debitum reale, quod homo homini debet, & aliud debitum pœnæ, quod homo ob crimen Deo debet. Primum est talis conditionis, quòd per quemcunque nomine debitoris soluatur,

manet ſolutum. Debitum verò pœnale ob crimẽ non ſic manet de rigore per alium ſolutum niſi per ipſum, qui peccauit ſoluatur. Quòd ſi Deus offenſus, alterius ſolutionem velit acceptare, erit hoc ex benignitate, & non ex iuſtitia.

QVÆSTIO CLXXXIII.

An Sanctus aliquis Eccleſiæ triumphantis, aut militantis poſſit de condigno, & iuſtitiæ lege alteri mereri vitam æternam, & augmentum gratiæ.

SVNT quidam qui tenent partem affirmatiuam. Et probãt ex eo quod dicitur 1. Ioan. 5. Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum, non ad mortem, petat & dabitur ei vita. Et iterum. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, &c. & poſtea ſubiungit. Et oratio fidei ſaluabit infirmum, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Ergo per aliorum preces vita, & remiſſio peccatorum quæ fit per gratiam peccantibus promittitur. Et ex illo Matth. 9. Vidẽs Ieſus fidem illorum, dixit paralytico. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Super quo Gregorius. Quantum valet apud Deum fides propria; apud quem tantum valuit aliena, vt intus, & extra ſanaret hominem: ſed interior ſanatio hominis eſt per primam gratiam, ergo homo poteſt alteri mereri primam gratiam.

Contrarium tamen eſt proculdubio affirmandũ. Pro quo facit illud Ierem. 15. Si ſteterit Moyſes, & Samuël

Samuël coram me,non eſt anima mea ad populum iſtum:qui tamen fuerunt maximi meriti apud Deũ, ergo nullus poteſt alteri mereri de condigno gloriam,& gratiæ augmentum.Cui etiam conſonat illud Ezech.18. Filius non portabit iniquitatem patris, nec iuſtitiam, nec econtra,& iuſtitia iuſti ſuper eum erit , & impietas impij ſimiliter erit ſuper eum. Ex quibus verbis ſatis apertè colligitur, quòd vnus non reportabit gratiam,nec gloriam propter iuſtitiam alterius. Sicut nec vnus portabit ſupplicium alterius , ſed ſi vnus poſſet alteri immediatè impetrare primam gratiam , aut augmentum eius, atque ex conſequenti gloriam correſpondentem, falſa eſſet præfata ſententia. Facit etiam illud Pauli 2.Cor.5.Omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, & reportabit vnuſquiſque prout geſſit in corpore ſuo,non ſecundùm ea,quæ per alium facta ſunt.

Ex quo colligitur, quòd merito condigni nullus iuſtus poteſt ſuis precibus mereri alteri iuſto vitam æternam,aut gratiæ incrementum : nec item iniuſto primam reconciliationis gratiam : Solus enim Chriſtus de condigno, & iuſtitiæ lege alteri gratiam,gloriam,ac peccatorum remiſſionem promeruit,ob rationem quam in id adducit S. Thom. 1.2.quæſt.114.art.6.Sed merito congrui poteſt aliquis alteri mereri gratiam,& gloriam. Quia enim homo in gratia conſtitutus implet Dei voluntatem,congruum eſt ſecundùm amicitiæ proportionem , vt Deus impleat hominis voluntatem in ſaluatione alterius. Ex quo fit, vt oratio vnius pro altero facta,non valeat ei immediatè ad primam gratiam , nec ad augmentum eius , ſed tantùm mediatè , quia ſcilicet tali oratione inclinatur Deus

ad mouendum eum, pro quo oratur, vt se dispo-nat ad suscipiendam gratiam, non tamen de lege, vltra gratiam propriæ dispositioni respondentem, aliam ob merita, vel orationem alterius impe-trabit.

Ex qua doctrina colligitur orationem propriam esse maioris virtutis via iustitiæ, quàm alienam, propria enim viua secundùm D.Thom. 1.2.quæst. 114.artic.1. gloriam, & gratiæ augmentum, im-mo etiam mortua, quæ non est mala, vel vitiosa de iustitia quadam, nitente promissioni Dei ex misericordia facta de præstando à se postulata, im-petrat concurrentibus conditionibus necessariò requisitis.

Dices, quomodo stare potest, Deum nobis debe-re, & obligari, cum dominus seruo non possit obli-gari aut ei quicquam debere.

Respondeo, Deum vera obligatione non obli-gari nobis nec quicquam de iustitia nobis debere, sibi tamen sic, ita vt ex sua diuina bonitate, & ve-ritate adimpleat quod promisit, vt quæ procedunt de labiis suis non faciat irrita. Deut.32. Ita D.Tho. 1.2.q.114.ar.1.ad 3.

His omnibus explicatis, facili iam negotio dis-soluuntur illa quæ pro prima opinione facere vi-debantur. Et ad primum dicimus, quòd ex illo loco non colligitur, quòd ad orationem alterius, dabi-tur peccanti vita sine pœnitentia ipsius.

Ad secundum respondeo, quod ille locus intel-ligitur de sacramento extremæ vnctionis, quod valet ex opere operato ad salutem. Et oratio illa fi-dei, &c. potest accipi pro oratione, quam Sacerdos dicit, dum vngit infirmum, scilicet, Per hanc

vnctio

vnctionem, & Dei piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus, &c. Quod si de oratione multorum presbyterorum illic pro salute infirmi orantium intelligatur, dicendum quòd talis oratio saluabit infirmum mediatè, vt dictum est, mediante scilicet eius pœnitentia, illi per orationem impetrata.

Ad tertium, & vltimum respondeo, quod ex illo loco non sequitur quod sola fides offerentium suffecerit ad obtinendam primam gratiam, quod patet quia Christus ei dixit. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Vnde præmisit, Confide. Et adiunxit, Remittuntur. Ex quo apparet illum paralyticum fiduciam habuisse in Christo, ideoque veniam peccatorum obtinuisse. Et ad illud Greg. fateor quod aliena fides valuit illi paralytico ad remissionem peccatorum, sed mediante illius contritione, per orationem presbyterorum impetrata.

QVÆSTIO CLXXXIV.

An oratio vnius valeat alteri ad alia bona citra gratiam, & gloriam.

ET quidem loquendo de oratione, quæ fit à iusto pro iusto, siue viuo, siue defuncto, certum est eam valere iuxta illud Gen. 19. Recordatus est Dominus Abraham, & liberauit Loth de subuersione vrbium, in quibus morabatur. Et illud Exodi 17. Quandiu manus leuabat Moyses, vincebat Israël: quoties verò remittebat, vincebat Amalech.

QVÆSTIO CLXXXV.

Sed totum controuersiæ dissidium est de oratione iusti pro iniustis, An videlicet aliquid valeat.

RESPONDEO valere, vt constat Gen. 18. vbi orante Abraham Deum, ne vrbes Sodomitarum succenderet, dixit Deus: Si aliquot iustos, etiam si decem tantùm ibi reperero, non delebo illas. Vnde Ambros. lib. de Abrahamo cap. 6. ait: Hîc discamus quantus amicus patriæ sit iustus, & quemadmodum non debemus inuidere Sanctis, neque temerè derogare: illorum enim nos fides saluat, illorum iustitia ab excidio defendit. Patet etiam ex eo quod dixit Dominus Abimelech. Redde vxorem viro suo, & orabit pro te, quia Propheta est, & viues. Et ex illo Psalm. 105. Dixit, vt disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius.

QVÆSTIO CLXXXVI.

Vtrùm oratio iniusti fusa pro iustis, vel pro iniustis aliquid valeat.

RESPONDEO per distinctionem, nam vel ille iniustus orat pro iustis, vel iniustis nomine Ecclesiæ tanquam minister ipsius, orationes fundens ab ipsa Ecclesia institutas: vel nomine alterius

rius iusti, qui orationem ſibi cõmendauit,& ſic oratio eius illis prodeſt, quia quamuis non habeat valorem ex opere operantis, habet tamen ex parte illius, in cuius perſona dicitur oratio. Vel iniuſtus orat pro iniuſtis, vel pro iuſtis priuatim ſuo nomine, & ſic eius oratio nihil valet, quia cùm ſit opus hominis mortui, hoc eſt vita gratię deſtituti, nec ex opere operato, nec operantis habet valorem ſaltem ex iuſtitia, quamquam ex liberalitate ipſius Dei poſſit à Deo acceptari ad bonum aliquod temporale præſtandum alteri pro quo fit.

Ex quo infertur orationem quam improbus ſacerdos nomine Eccleſiæ fundit in Miſſa,ęſſe fructuoſam iis pro quibus oratur. Et ratio eſt, quia hic orationis fructus reſpondet merito Eccleſiæ, non ſacerdotis.

QVÆSTIO CLXXXVII.

Vtrùm oratio, quam hæreticus, vel ſchiſmaticus Sacerdos, vel Catholicus maiori tamen excommunicatione affectus offert, ſit fructuoſa.

DIuus Thomas 3.p.q.82.ar.7.ad 3. & Sotus in 4.diſt.13.q.1.ar.7.negant eſſe fructuoſam. Et probant,quia Sacerdos orationem fundit nomine, & authoritate Eccleſiæ,ſed Eccleſia per talem Sacerdotem non orat,quia eum à ſuo gremio,& conſortio excludit.

Alij verò rectiùs docent eam esse fructuosam, quia eam fundit Sacerdos, quamuis alioqui hæreticus, vel schismaticus, aut excommunicatus, ratione publici muneris, & officij, quo fungitur: sed huius muneris potestatem Ecclesia non tollit, ergo valet eius oratio.

QVÆSTIO CLXXXVIII.

An oratio fusa pro aliis prosit eam facienti.

RESPONDEO sibi prodesse quantum ad lucrum totius gratiæ, & gloriæ, quam de condigno, & obligatione iustitiæ ob bonum opus suum meretur, neque eam licet velit, potest alteri communicare.

QVÆSTIO CLXXXIX.

Quid igitur alteri prosit.

RESPONDEO quòd prodest primo, quia ei applicatur via liberalitatis valor impetrandi à Deo postulata quam sua oratio habet.

Secundò applicatur valor satisfaciendi pro suis peccatis.

QVÆSTIO CXC.

Vtrùm oratio facta pro multis, tantum singulis valeat, quoad vim impetrandi, quantum valeret, si pro vno solo funderetur.

SVNT

SVNT, qui censent impetrationem orationis nō minui in singulis, eò quòd pro pluribus fiat, quia non innititur in meritis orantis, sed in misericordia, & liberalitate Dei, quæ infinita est, & æquè propensa ad benefaciendum omnibus, ac singulis, ergo cùm oramus, non minùs exaudimur si pro pluribus precemur, quàm si pro vno tantùm oremus.

Tum quia videtur oratio fusa pro multis esse ex maiori charitate, & hac ratione etiam efficacior ad impetrandum, & sic crescere crescente multitudine eorum, pro quibus oratur, ac subinde vnicuique tantum prodesse, quantum si solùm pro vno fieret.

Tum quia bonum spirituale comparatur spiritui, sed spiritus totus, & non per partes communicatur, nō enim minus habet de anima caput, quàm manus, cùm sit tota in toto, & tota in qualibet parte corporis, ergo etiam bonum spirituale totum absque sui diuisione communicatur, cuicunque communicatur.

Tum etiam, quia candela coram multis accensa æquè illuminat omnes, ergo & oratio omnibus pro quibus fit, æquè valet.

Sed constans est omnium Theologorum sentētia, orationem non tantum valere vni pro multis fusam, quantum valeret illi, si pro illo duntaxat funderetur. Ratio huius est, quia licèt impetratio orationis præcipuè fundetur in benignitate, & promissione, nihilominus etiam fundatur in ipsa oratione, nam oratio est causa in suo genere efficiens impetranti, & Deus recipit ipsam orationem, vt illud con

concedat, ergo verisimilius est, obseruari etiam, ad impetrandum valorem moralem ipsius orationis, & proportionem ad rem postulatam, & hac ratione ad impetrandum maiorem effectum excellentior oratio vtilior est, ita ergo eadem oratio facta pro pluribus non tantam habet proportionem ad impetrandum pro vno in particulari, ac si pro illo speciatim fieret.

Tum quia oratio est finitæ virtutis, & efficaciæ, at finitum in plures homines diuisum, fit in singulis minus.

Tum quia, si oratio tantum valeret vnicuique eorum, pro quibus fit, quantum si pro eo solo diceretur, magna videretur incuria, & negligentia Sacerdotis, si cùm pro vno orat, non id pro omnibus facit, cùm per hoc quòd pro omnibus id faceret, nec ille vnum quidquam fructus orationis perderet, & cæteri alij tantundem lucrarentur.

Ex quo infertur, Sacerdotem non posse vna Missa satisfacere vni, vel pluribus, quibus debet singulas citra suum consensum.

Reliquum iam est, vt argumenta, quibus prima opinio corroborari videbatur, dissoluamus. Et ad primum, nego impetrationem solùm fundari in Dei benignitate, nam, vt dixi, licèt sit principalis causa, etiam oratio aliquid cooperatur.

Ad secundum respondeo, orationem pro multis fieri ex maiori charitate, consequenter nobiliorem, & excellentiorem esse, consequenter dignam quæ magis exaudiatur. Non tamen hinc sequitur, ita dignam esse, vt æquè pro pluribus exaudiatur, ac pro vno.

Ad

Ad tertium respondeo, magnam esse differentiam inter spiritum, & bonum spirituale, nam spiritus quia indiuisibilis est, ideo non potest per partes communicari, at bonum spirituale quod per orationem alicui impetratur, diuisibile est, vt constat.

Ad quartum, & vltimum respondeo, esse magnam dissimilitudinem, nam candela à natura sua efficit effectum in passum æquè appropinquatum: oratio autem non nisi ex intentione orantis, & voluntate Dei orationem acceptantis, ergo stat, quòd oratio non æquè prosit pluribus, quantum si pro vno solo diceretur.

QVÆSTIO CXCI.

An oratio pro pluribus oblata sit æquè satisfactoria pro singulis, quàm facta pro vno.

SVNT nonnulli qui censent, absolutè orationem factam pro pluribus, æquè satisfacere pro singulis, ac si pro vno duntaxat fieret. Et probant ex Diuo Hieronymo in cap. Non mediocriter. de consecr. dist. 5. vbi dicitur nihil minus accipi dum psalmus pro multis recitatur, quàm dum pro vno solo decantatur.

Sed reuera oppositum est longè verius, & probabilius. Ducor, quia omnis orationis fructus, (quod attinet ad satisfactionem) certus, & finitus est. At quod finitum est, si diuidatur in multos, minus in singulis est, quàm

si in

si in vnum tantummodo conferretur.

Tum quia Ecclesia sæpe pro priuatis hominibus speciatim orat, & pro rebus peculiaribus obtinendis nominatim orat, cùm tamen deberet pro omnibus Deum precari, si tantum prodesset oratio singulis, dum pro multis offertur, quantum si pro vno solo funderetur.

Nec obstat dictum D. Hieronymi, quia loquitur duntaxat de merito, quod oratio cuiuslibet habet: Vnde mens eius est, non minus meretur is qui pro pluribus orat, quàm si pro vno solùm oraret.

QVÆSTIO CXCII.

An oratio facta pro multis, sit magis grata Deo, & magis gratiæ, & gloriæ meritoria, quàm facta pro paucis, vel vno.

Respondeo, quòd cæteris paribus illa oratio gratior est Deo, & magis meritoria, quæ pro pluribus fit. Et ratio est, quia quantò charitas fraterna magis dilatatur, & extenditur, cæteris paribus magis grata est Deo.

Tum quia Christus in oratione Dominica nos docuit orare eo modo, quo Deo magis placeremus. Docuit autem non pro vno, aut pro paucis orare, sed pro omnibus, ergo illa est gratior oratio, in qua pro pluribus oratur.

Dixi, *cæteris paribus*, quia interdum melior est ea, quæ fit pro paucis, vel quia fit maiore cum

feruo

feruore, vel maiore difficultate, quæ meritum augent.

Ex quo infert Medina de oratione quæstio.20. cæteris paribus gratiorem esse Deo orationem pro inimicis factam, quàm quæ pro amicis fit. Quia primum maioris difficultatis est, & maioris charitatis, quàm secundum. Cuius oppositum alij putant probabilius sequuti D. Thom. 2. 2. quæst. 27.art.7. qui ait, melius esse amare amicum, quàm inimicum: & per consequens melius esse, orare Deum pro suo bono Rege, quàm pro Turca cæteris paribus.

QVÆSTIO CXCIII.

Quotuplex sit orationis valor.

RESPONDEO triplex, scilicet specialis, communis, & medius. Et ratio est, quia sicut quodlibet pium opus primum omnium suo prodest authori, mox omnibus totius Ecclesiæ membris. Postremò illi in cuius gratiam fit. Sic etiam orationis specialis valor est, quo iustus gratiam, & gloriam meretur. Communis verò effectus est, qui ex Ecclesiæ intentione omnibus fidelibus applicatur. Medius autem is est, quem participant hi, pro quibus orans specialiter orare intendit. Et primum scilicet specialem non potest ipse orans alteri à se applicare, nam contra charitatem ageret, quæ à se incipit, & contra Dei institutionem, qui vnicuique oranti, aut benè merenti suum

pro

promiſit præmium quandoquidem vnuſquiſque ſui operis fructum reportabit. Secundum valorem ſcil. communem, etiam orans non poteſt à tota Eccleſia amouere, & particulariter cui velit applicare: eſſet enim hoc etiam contra charitatem, quæ omnia amicorum communia facit, & omnis iuſtus eſt particeps omnium bonorum operum, quæ in Eccleſia fiunt, iuxta illud Pſalm. 118. Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua. Tertium autem valorem medium, poteſt ipſe orans, ſeu opus meritorium faciens applicare ſibi, aut aliis, quibus velit. Nauar. de oratione cap. 13. num. 12. & Bonac. de horis Canon. diſp. 1. q. 4. p. 2.

QVÆSTIO CXCIV.

Breuis, & ſimplex explicatio orationis Dominicæ.

QVAMVIS multi Patres, & viri doctiſſimi, tum veteres, tum iuniores hanc orationem accuratiſſimè explicauerint, vixque poſſimus eorum pietati, & eruditioni aliquid quamuis minimum adiungere, nihilominus ad huius tractatus complementum, commodum viſum fuit non omninò hanc expoſitionem omittere.

QVÆSTIO CXCV.

An oratio Dominica ſit omnibus aliis orationibus excellentior.

RESPON

RESPONDEO esse excellentiorem, authoritate, breuitate, perfectione, ordine, efficacitate, & necessitate.

Primò authoritate, quoniam ab ipso Christo, qui est Dei Filius, & sapientia Patris, condita est. Quod agnoscens Ecclesia canit: Præceptis salutaribus moniti, & diuina institutione formati audemus dicere, *Pater noster*.

Secundò breuitate, quia paucis verbis multa complectitur. Huius autem breuitatis quinque assignantur causæ à Doctoribus.

Prima vt sic Christus præberet fidelibus fiduciam impetrandi, quod breuibus verbis postulandum esse demonstrauit.

Secunda, vt eò faciliùs posset memoriæ mandari.

Tertia, vt prudentia etiam ingeniorum miraretur de profunditate mysteriorum, & multiplicitate sententiarum in tanta verborum paucitate comprehensorum.

Quarta, vt quantò breuior, & quantò facilior est oratio, tanto frequentiùs, & maiori cum attentione ac deuotione repetatur.

Quinta, & vltima, vt sic destrueret Ethnicorum errorem, qui in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis Deum orandum esse putabant, quasi vel vocibus absens vocandus esset, vel verborum multiplicatione docendus, quod ante ignorabat. Vnde D. Aug. in epistola ad Probam. Absit in oratione multa loquutio, sed non desit multa precatio, si feruens perseuerat intentio.

Tertiò oratio Dominica est excellẽtior omnibus aliis formis orandi in perfectione, quia omnia comprehendit quæ à Deo nos petere, vel necessa-

rium,vel vtile est,vt rectè monet D.Aug.epist.121. cap.12. Vnde Tertull. in lib. de oratione ait, orationem Dominicam esse quasi breuiarium Euangelij, quia dum hanc orationem fundimus, simul admonemur,quid credere, quid sperare,quid amare, quem colere,quid agere,quid fugere, quid appetere,quid contemnere debeamus.

Quartò, ordine, quoniam mirabili dispositione, ac ordine omnes partes orationis, & vniuersam orandi materiam complectitur. Et ratio est, quia oratio interpres est desiderij, desiderium autem actus est charitatis, qua diligimus Deum in se, & nos in Deo. Ideo primò petimus bonorum largitionem.

Secundò malorum remotionem: & in bonis primò bonum diuinum: *Sanctificetur nomen tuum:* quæ petitio oritur ex amore, quo diligimus Deum in se. Secundò nostram æternam beatitudinem. *Adueniat regnum tuum.* Et hæc petitio oritur ex amore,quo diligimus nos in Deo.

Tertiò, rationem ad eam perueniendi principalem,idest,gratiam seruandi præcepta: *Fiat voluntas tua.*

Quartò, rationem minùs principalem, idest, bona temporalia: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.*

In malis primò petimus remotionem mali præteriti quod propriè impedit summam nostram fœlicitatem: *Dimitte nobis debita nostra.*

Secundò mali futuri, quod impedit ne Dei præcepta seruemus: *Et ne nos inducas in tentationem.*

Tertiò mali præsentis omnium videlicet huius

vitæ miseriarum, quatenus impediunt sufficientiam temporalium bonorum, quæ suo modo ad vitam æternam consequendam, vel necessaria, vel vtilia sunt. *Sed libera nos à malo.* D. Thom. 2. 2. q.83. art.9.

Quintò efficacitate, quia nihil potest Deum Patrem magis mouere, quàm oratio Filij eius. Neque vllus meliùs nouit, quæ sit oratio efficacior apud Deum, & quibus bonis nos potissimum egeamus, quàm is quem Deus Aduocatum nostrum, Patronúmque constituit. Quoniam filij Dei verbis loquentes faciliùs exaudimur à Patre: gratissima enim Patri vox est Filij, quam vti suo proprio ore dictauit, ita & Spiritu suo quodammodo animauit, vt singulari priuilegio in cælum ascendat. Denique si quidquid petitur in nomine Christi, facilè impetratur, vt dicitur Ioan. 16. quantò faciliùs impetrabitur, quod non solùm in nomine Christi, sed etiam verbis Christi postulabitur.

Sextò necessitate, quoniam quotidie ea vti oportet, cùm quidquid est nobis ad salutem necessarium, vel vtile, in ea petatur. Vnde in constitutionibus Apostolicis lib. 7. capitul. 25. monentur Christiani omnes, ter quolibet die orationem hanc fundere. Item in Concil. Toletan. 4. capitul. 9. iubemur nullo vnquam die orationem hanc intermittere, quam non sine ratione Diuus Augustinus in Ench. capitul. 71. & Diuus Cyprianus sermone 6. quotidianam vocauerunt. Denique in Concil. Remensi capitulo 2. docemur non licere homini Christiano Dominicam orationem, aut non tenere

memoria, aut non intelligere, aut non frequentare.

QVÆSTIO CXCVI.

In quot partes hæc oratio Dominica diuidatur.

RESPONDEO, in tres partes principales, scilicet procœmium, tractatum, & cōclusionem. In quarum prima, eius qui petitur, captatur beneuolentia, cùm dicitur, *Pater noster qui es in cœlis.* In secunda, petitionum, quas fundimus, subiungitur series. Ibi. *Sanctificetur*, &c. Et tandem earundem petitionum optatur confirmatio, cùm concluditur, *Amen.*

Circa primum est obseruandum, semper apud homines positum fuisse in more, eos qui aliquid impetrare cupiunt, à laudibus ipsius, quem rogaturi sunt, suam exordiri orationem, quatenus eum beneuolum, & attentum reddant. Vnde Moyses rogaturus Deum, vt populum Israëliticum non desereret, ab eius laudibus incepit dicens: Dominator Deus, misericors, & clemens, patiens, & multæ misericordiæ, & verax. Et postea subdit. Si inueni gratiam in conspectu tuo Domine, obsecro, vt gradiaris nobiscum.

Iudith quoque volens orare Deū pro contritione hostium, eius laudes suæ petitioni præmisit dicens: Deus cælorum, creator aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi me miseram, &c.

Eandem orandi formulam Christus Dominus

pro sua infinita misericordia nos habituros esse docuit, dum orationem instituens laudis exordium præmisit dicens: sic autem orabitis: *Pater noster*, &c. Nam cùm dicitur, *Pater noster*, laudamus primò bonitatem Dei, qui appellari dignatur Pater à vilissimis seruulis: cum addimus: *Qui es in cælis*, laudamus eius potentiam, & excellentiam, qui in cœlo, id est, in altissimo solio præsidet.

Secundò admonemur tum nostræ adoptionis cœlestis, dum dicimus: *Pater noster*: tum nostræ peregrinationis terrenæ, dum addimus: *Qui es in cælis*, vt simul intelligamus nos egere auxilio, quia peregrini sumus, & fiduciam petendi concipimus, quia filij Dei sumus.

Tertiò excitamur ad Dei amorem, & timorem, quæ sunt optimæ ad bene orandum dispositiones. Ad amorem quidem, cùm cogitamus nos Patrem adire, vt cum eo de rebus nobis necessariis colloquamur. Ad timorem verò cùm consideramus Patrem illum in cœlo sedere, & terrena simul ac cœlestia moderari.

Quartò, admonemur, vt meminerimus nos Patri terreno renunciasse, & Patrem in cælis habere cœpisse, & ideo deinceps non terrenam, sed cœlestem vitam nobis agendam, & non in terris, sed in cælo patriam & hæreditatem esse quærendam.

Prima particula exordij orationis Dominicæ est, *Pater*, quæ probabiliter potest accipi personaliter pro prima persona sanctissimæ Trinitatis, quia illa sola est, quæ ab æterno Filium suum æternum generat. Quo sensu accipitur in multis collectis, quæ diriguntur ad Patrem, & concludun-

tur per Filium, qui cum eodem Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Sed verius, ac probabilius multò est, accipi essentialiter, prout est nomen commune toti gloriosissimæ Trinitati, idest, pro Deo, iuxta illud Malach. 2. Nunquid non Pater est vnus omnium nostrum? Nunquid non Deus vnus creauit nos? Est enim hæc oratio propria noui Testamenti, quia licèt ante Christi aduentum omnes iusti adoptarentur in filios Dei, & ita etiam potuissent dicere, *Pater noster*, nihilominus proprium fuit legis gratiæ hanc generalem formam habere omnibus maioribus, & minoribus propositam, & ad Christum specialiter pertinuit illam tribuere. Nam, vt D. Augustinus ait per ipsum hæc fiducia præstita est, quotquot enim receperunt eum, dedit illis potestatem filios Dei fieri. Per hanc enim particulam, *Pater*, differt initium huius orationis ab initio orationum veteris Testamenti. In illis enim communiter exordium sumebatur à Dei dominatione, & maiestate. At verò in hac oratione exordium sumitur à Dei beneuolentia, cùm dicitur *Pater*. Et ratio huius est, quia habitudo hominum veteris Testamenti ad Deum erat seruorum ad Dominum. Illius enim temporis homines magis seruiebant Deo timore, quàm amore: quod est proprium seruorũ. Vnde lex illa ab Apostolo lex timoris dicta est. In nouo verò Testamento habitudo fidelium ad Deum est filiorum ad Patrem. Per Christi enim merita, tantum Deus humano generi condescendere dignatus est, vt eos per adoptiouis gratiam, filios suos constituerit. Quare cùm dicimus, *Pater noster*, non tam quod

Pater

Pater sit ratione creationis, iuxta illud Deut. 32. Nunquid non ipse est Pater tuus, qui fecit, & creauit te? sed magis ratione adoptionis, de qua dicit Apostolus ad Rom. 8. Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.

Dicimus *Pater noster*, potius, quàm *Deus noster*; quia Patris nomen magis est idoneum ad excitandum in nobis amorem filialem, & fiduciam impetrandi, & ad Deum intuitu adoptionis per Christum factæ ad misericordiam flectendam.

Ex quo colligit S. Gregorius Nyssenus oratione secunda de oratione Domini, eos qui filij Dei non sunt, nec esse volunt, quia nimirum voluntariè in peccato mortali persistunt, mendaciter dicunt, *Pater noster*, &c. Nam cùm Patrem inuocant, non Deum, sed diabolum inuocant, siquidem ex Patre diabolo sunt. Diabolus autem non est in cœlis, sed in inferno. Ac proinde de tali oratione non ineptè intelligi potest illud Prouerb. 24. Oratio eius erit execrabilis. Tamen si peccator pœnitentiam agere incipiat, & iam spe, ac desiderio filius Dei sit, non absurdè dicere poterit, Pater noster. Nam & filius prodigus nondum reconciliatus, Patrem appellat Deum, cùm ait: Pater peccaui in cœlum, & coram te, Lucæ 15.

Secunda particula est, *noster*, qua similiter Dei beneuolentiam captamus, per commendationem amplitudinis liberalitatis ipsius, dicendo enim *noster*, quod generalitatem, seu vniuersalitatem importat, suæ bonitatis liberalem quandam diffusionem significamus. Magna quippe Dei dignatio fuit, quod ipse creaturas aliquas rationales

si in vnum tantummodo conferretur.

Tum quia Ecclesia sæpe pro priuatis hominibus speciatim orat, & pro rebus peculiaribus obtinendis nominatim orat, cùm tamen deberet pro omnibus Deum precari, si tantum prodesset oratio singulis, dum pro multis offertur, quantum si pro vno solo funderetur.

Nec obstat dictum D. Hieronymi, quia loquitur duntaxat de merito, quod oratio cuiuslibet habet: Vnde mens eius est, non minus meretur is qui pro pluribus orat, quàm si pro vno solùm oraret.

QVÆSTIO CXCII.

An oratio facta pro multis, sit magis grata Deo, & magis gratiæ, & gloriæ meritoria, quàm facta pro paucis, vel vno.

RESPONDEO, quòd cæteris paribus illa oratio gratior est Deo, & magis meritoria, quæ pro pluribus fit. Et ratio est, quia quantò charitas fraterna magis dilatatur, & extenditur, cæteris paribus magis grata est Deo.

Tum quia Christus in oratione Dominica nos docuit orare eo modo, quo Deo magis placeremus. Docuit autem non pro vno, aut pro paucis orare, sed pro omnibus, ergo illa est gratior oratio, in qua pro pluribus oratur.

Dixi, *cæteris paribus*, quia interdum melior est ea, quæ fit pro paucis, vel quia fit maiore cum

feruo

feruore, vel maiore difficultate, quæ meritum augent.

Ex quo infert Medina de oratione quæstio.20. cæteris paribus gratiorem esse Deo orationem pro inimicis factam, quàm quæ pro amicis fit. Quia primum maioris difficultatis est, & maioris charitatis, quàm secundum. Cuius oppositum alij putant probabilius sequuti D. Thom. 2. 2. quæst. 27.art.7. qui ait, melius esse amare amicum, quàm inimicum: & per consequens melius esse, orare Deum pro suo bono Rege, quàm pro Turca cæteris paribus.

QVÆSTIO CXCIII.

Quotuplex sit orationis valor.

RESPONDEO triplex, scilicet specialis, communis, & medius. Et ratio est, quia sicut quodlibet pium opus primum omnium suo prodest authori, mox omnibus totius Ecclesiæ membris. Postremò illi in cuius gratiam fit. Sic etiam orationis specialis valor est, quo iustus gratiam, & gloriam meretur. Communis verò effectus est, qui ex Ecclesiæ intentione omnibus fidelibus applicatur. Medius autem is est, quem participant hi, pro quibus orans specialiter orare intendit. Et primum scilicet specialem non potest ipse orans alteri à se applicare, nam contra charitatem ageret, quæ à se incipit, & contra Dei institutionem, qui vnicuique oranti, aut benè merenti suum

pro

promisit præmium quandoquidem vnusquisque sui operis fructum reportabit. Secundum valorem scil. communem, etiam orans non potest à tota Ecclesia amouere, & particulariter cui velit applicare: esset enim hoc etiam contra charitatem, quæ omnia amicorum communia facit, & omnis iustus est particeps omnium bonorum operum, quæ in Ecclesia fiunt, iuxta illud Psalm. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. Tertium autem valorem medium, potest ipse orans, seu opus meritorium faciens applicare sibi, aut aliis, quibus velit. Nauar. de oratione cap. 13. num. 12. & Bonac. de horis Canon. disp. 1. q. 4. p. 2.

QVÆSTIO CXCIV.

Breuis, & simplex explicatio orationis Dominicæ.

QVAMVIS multi Patres, & viri doctissimi, tum veteres, tum iuniores hanc orationem accuratissimè explicauerint, vixque possimus eorum pietati, & eruditioni aliquid quamuis minimum adiungere, nihilominus ad huius tractatus complementum, commodum visum fuit non omninò hanc expositionem omittere.

QVÆSTIO CXCV.

An oratio Dominica sit omnibus aliis orationibus excellentior.

RESPON

RESPONDEO esse excellentiorem, authoritate, breuitate, perfectione, ordine, efficacitate, & necessitate.

Primò authoritate, quoniam ab ipso Christo, qui est Dei Filius, & sapientia Patris, condita est. Quod agnoscens Ecclesia canit: Præceptis salutaribus moniti, & diuina institutione formati audemus dicere, *Pater noster.*

Secundò breuitate, quia paucis verbis multa complectitur. Huius autem breuitatis quinque assignantur causæ à Doctoribus.

Prima vt sic Christus præberet fidelibus fiduciam impetrandi, quod breuibus verbis postulandum esse demonstrauit.

Secunda, vt eò faciliùs posset memoriæ mandari.

Tertia, vt prudentia etiam ingeniorum miraretur de profunditate mysteriorum, & multiplicitate sententiarum in tanta verborum paucitate comprehensorum.

Quarta, vt quantò breuior, & quantò facilior est oratio, tanto frequentiùs, & maiori cum attentione ac deuotione repetatur.

Quinta, & vltima, vt sic destrueret Ethnicorum errorem, qui in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis Deum orandum esse putabant, quasi vel vocibus absens vocandus esset, vel verborum multiplicatione docendus, quod ante ignorabat. Vnde D. Aug. in epistola ad Probam. Absit in oratione multa loquutio, sed non desit multa precatio, si feruens perseuerat intentio.

Tertiò oratio Dominica est excellẽtior omnibus aliis formis orandi in perfectione, quia omnia comprehendit quæ à Deo nos petere, vel necessa-

rium,vel vtile eſt,vt rectè monet D.Aug.epiſt.121. cap.12. Vnde Tertull. in lib. de oratione ait, orationem Dominicam eſſe quaſi breuiarium Euangelij, quia dum hanc orationem fundimus, ſimul admonemur,quid credere, quid ſperare,quid amare, quem colere,quid agere,quid fugere, quid appetere,quid contemnere debeamus.

Quartò, ordine, quoniam mirabili diſpoſitione, ac ordine omnes partes orationis, & vniuerſam orandi materiam complectitur. Et ratio eſt, quia oratio interpres eſt deſiderij, deſiderium autem actus eſt charitatis, qua diligimus Deum in ſe, & nos in Deo. Ideo primò petimus bonorum largitionem.

Secundò malorum remotionem: & in bonis primò bonum diuinum: *Sanctificetur nomen tuum:* quæ petitio oritur ex amore, quo diligimus Deum in ſe. Secundò noſtram æternam beatitudinem. *Adueniat regnum tuum.* Et hæc petitio oritur ex amore,quo diligimus nos in Deo.

Tertiò, rationem ad eam perueniendi principalem,ideſt,gratiam ſeruandi præcepta: *Fiat voluntas tua.*

Quartò, rationem minùs principalem, ideſt, bona temporalia: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.*

In malis primò petimus remotionem mali præteriti quod propriè impedit ſummam noſtram fœlicitatem: *Dimitte nobis debita noſtra.*

Secundò mali futuri, quod impedit ne Dei præcepta ſeruemus: *Et ne nos inducas in tentationem.*

Tertiò mali præſentis omnium videlicet huius

vitæ

vitæ miseriarum, quatenus impediunt sufficientiam temporalium bonorum, quæ suo modo ad vitam æternam consequendam, vel necessaria, vel vtilia sunt. *Sed libera nos à malo.* D. Thom. 2. 2. q.83. art.9.

Quintò efficacitate, quia nihil potest Deum Patrem magis mouere, quàm oratio Filij eius. Neque vllus meliùs nouit, quæ sit oratio efficacior apud Deum, & quibus bonis nos potissimum egeamus, quàm is quem Deus Aduocatum nostrum, Patronúmque constituit. Quoniam filij Dei verbis loquentes faciliùs exaudimur à Patre: gratissima enim Patri vox est Filij, quam vti suo proprio ore dictauit, ita & Spiritu suo quodammodo animauit, vt singulari priuilegio in cælum ascendat. Denique si quidquid petitur in nomine Christi, facilè impetratur, vt dicitur Ioan. 16. quantò faciliùs impetrabitur, quod non solùm in nomine Christi, sed etiam verbis Christi postulabitur.

Sextò necessitate, quoniam quotidie ea vti oportet, cùm quidquid est nobis ad salutem necessarium, vel vtile, in ea petatur. Vnde in constitutionibus Apostolicis lib. 7. capitul. 25. monentur Christiani omnes, ter quolibet die orationem hanc fundere. Item in Concil. Toletan. 4. capitul. 9. iubemur nullo vnquam die orationem hanc intermittere, quam non sine ratione Diuus Augustinus in Ench. capitul. 71. & Diuus Cyprianus sermone 6. quotidianam vocauerunt. Denique in Concil. Remensi capitulo 2. docemur non licere homini Christiano Dominicam orationem, aut non tenere

memoria, aut non intelligere, aut non frequentare.

QVÆSTIO CXCVI.

In quot partes hæc oratio Dominica diuidatur.

RESPONDEO, in tres partes principales, scilicet procemium, tractatum, & cōclusionem. In quarum prima, eius qui petitur, captatur beneuolentia, cùm dicitur, *Pater noster qui es in cœlis.* In secunda, petitionum, quas fundimus, subiungitur series. Ibi. *Sanctificetur*, &c. Et tandem earundem petitionum optatur confirmatio, cùm concluditur, *Amen.*

Circa primum est obseruandum, semper apud homines positum fuisse in more, eos qui aliquid impetrare cupiunt, à laudibus ipsius, quem rogaturi sunt, suam exordiri orationem, quatenus eum beneuolum, & attentum reddant. Vnde Moyses rogaturus Deum, vt populum Israëliticum non desereret, ab eius laudibus incepit dicens: Dominator Deus, misericors, & clemens, patiens, & multæ misericordiæ, & verax. Et postea subdit. Si inueni gratiam in conspectu tuo Domine, obsecro, vt gradiaris nobiscum.

Iudith quoque volens orare Deū pro contritione hostium, eius laudes suæ petitioni præmisit dicens: Deus cælorum, creator aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi me miseram, &c.

Eandem orandi formulam Christus Dominus

pro sua infinita misericordia nos habituros esse docuit, dum orationem instituens laudis exordium præmisit dicens: sic autem orabitis: *Pater noster*, &c. Nam cùm dicitur, *Pater noster*, laudamus primò bonitatem Dei, qui appellari dignatur Pater à vilissimis seruulis: cum addimus: *Qui es in cælis*, laudamus eius potentiam, & excellentiam, qui in cœlo, id est, in altissimo solio præsidet.

Secundò admonemur tum nostræ adoptionis cœlestis, dum dicimus: *Pater noster:* tum nostræ peregrinationis terrenæ, dum addimus: *Qui es in cælis*, vt simul intelligamus nos egere auxilio, quia peregrini sumus, & fiduciam petendi concipimus, quia filij Dei sumus.

Tertiò excitamur ad Dei amorem, & timorem, quæ sunt optimæ ad bene orandum dispositiones. Ad amorem quidem, cùm cogitamus nos Patrem adire, vt cum eo de rebus nobis necessariis colloquamur. Ad timorem verò cùm consideramus Patrem illum in cœlo sedere, & terrena simul ac cœlestia moderari.

Quartò, admonemur, vt meminerimus nos Patri terreno renunciasse, & Patrem in cælis habere cœpisse, & ideo deinceps non terrenam, sed cœlestem vitam nobis agendam, & non in terris, sed in cælo patriam & hæreditatem esse quærendam.

Prima particula exordij orationis Dominicæ est, *Pater*, quæ probabiliter potest accipi personaliter pro prima persona sanctissimæ Trinitatis, quia illa sola est, quæ ab æterno Filium suum æternum generat. Quo sensu accipitur in multis collectis, quæ diriguntur ad Patrem, & concludun-

tur per Filium, qui cum eodem Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Sed verius, ac probabilius multò est, accipi essentialiter, prout est nomen commune toti gloriosissimæ Trinitati, idest, pro Deo, iuxta illud Malach. 2. Nunquid non Pater est vnus omnium nostrum? Nunquid non Deus vnus creauit nos? Est enim hæc oratio propria noui Testamenti, quia licèt ante Christi aduentum omnes iusti adoptarentur in filios Dei, & ita etiam potuissent dicere, *Pater noster*, nihilominus proprium fuit legis gratiæ hanc generalem formam habere omnibus maioribus, & minoribus propositam, & ad Christum specialiter pertinuit illam tribuere. Nam, vt D. Augustinus ait per ipsum hæc fiducia præstita est, quotquot enim receperunt eum, dedit illis potestatem filios Dei fieri. Per hanc enim particulam, *Pater*, differt initium huius orationis ab initio orationum veteris Testamenti. In illis enim communiter exordium sumebatur à Dei dominatione, & maiestate. At verò in hac oratione exordium sumitur à Dei beneuolentia, cùm dicitur *Pater*. Et ratio huius est, quia habitudo hominum veteris Testamenti ad Deum erat seruorum ad Dominum. Illius enim temporis homines magis seruiebant Deo timore, quàm amore: quod est proprium seruorũ. Vnde lex illa ab Apostolo lex timoris dicta est. In nouo verò Testamento habitudo fidelium ad Deum est filiorum ad Patrem. Per Christi enim merita, tantum Deus humano generi condescendere dignatus est, vt eos per adoptiouis gratiam, filios suos constituerit. Quare cùm dicimus, *Pater noster*, non tam quod

Pater

Pater sit ratione creationis, iuxta illud Deut. 32. Nunquid non ipse est Pater tuus, qui fecit, & creauit te? sed magis ratione adoptionis, de qua dicit Apostolus ad Rom. 8. Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.

Dicimus *Pater noster*, potius, quàm *Deus noster*; quia Patris nomen magis est idoneum ad excitandum in nobis amorem filialem, & fiduciam impetrandi, & ad Deum intuitu adoptionis per Christum factæ ad misericordiam flectendam.

Ex quo colligit S. Gregorius Nyssenus oratione secunda de oratione Domini, eos qui filij Dei non sunt, nec esse volunt, quia nimirum voluntariè in peccato mortali persistunt, mendaciter dicunt, *Pater noster*, &c. Nam cùm Patrem inuocant, non Deum, sed diabolum inuocant, siquidem ex Patre diabolo sunt. Diabolus autem non est in cœlis, sed in inferno. Ac proinde de tali oratione non ineptè intelligi potest illud Prouerb. 24. Oratio eius erit execrabilis. Tamen si peccator pœnitentiam agere incipiat, & iam spe, ac desiderio filius Dei sit, non absurdè dicere poterit, Pater noster. Nam & filius prodigus nondum reconciliatus, Patrem appellat Deum, cùm ait: Pater peccaui in cœlum, & coram te, Lucæ 15.

Secunda particula est, *noster*, qua similiter Dei beneuolentiam captamus, per commendationem amplitudinis liberalitatis ipsius, dicendo enim *noster*, quod generalitatem, seu vniuersalitatem importat, suæ bonitatis liberalem quandam diffusionem significamus. Magna quippe Dei dignatio fuit, quod ipse creaturas aliquas rationales

ad beatitudinem ordinauerit,illarúmque Pater non tam creatione,quàm adoptione extiterit.

Ex quo verbo admonentur diuites,& nobiles,vt non se extollant supra cæteros,neque pauperes,vel ignobiles despiciant, cùm in hac oratione fateantur se pro fratribus Christianos omnes agnoscere, iuxta illud Matth.23. Omnes vos fratres estis, & Patrem nolite vocare vobis super terram, vnus est enim Pater vester,qui in cælis est. Ex quo etiam efficitur, vt ipsius Christi fratres nominemur, & simus. Non confunditur, ait Apostolus Hebræor. 2. fratres eos vocare dicens: Narrabo nomen meum fratribus meis. Et ipse Christus suscitatus à mortuis, dixit mulieribus. Ite nunciate fratribus meis.

Item admonemur fideles, vt S.Cyprianus docet, vnitatis, & pacis, quam cum omnibus habere debemus, si exaudiri cupimus. Debent enim qui vnum Patrem communiter inuocant esse cor vnum,& anima vna, & quasi vno ore dicere: *Pater noster.*

Item admonemur illo pronomine, vnumquemque debere orare non pro se tantùm, sed etiam pro aliis,& pro vniuersa Ecclesia. Et ideo in omnibus etiam petitionibus, quibus nobis aliquid petimus, idem pluralis numerus in idem pronomen referendus est.

Deinde ex hac voce colligit D. Chrysost. meliorem esse orationem generalem,quàm specialem. Ideo enim orare docemur: *Pater noster*, non *Pater mi.* Quia dum singuli orant pro omnibus, ergo omnes orant pro singulis.

Ex quo etiam constat,cur *Pater noster*,& nō *Pater mi*

mi dicamus: hunc enim posteriorem modum sibi reseruauit Christus tanquam sibi proprium. Matth. 26. Pater mi, si possibile est. Aliter enim Christus est filius, quàm nos; ille specialiter, nos communiter. Vnde D. Ambros. Noli tibi specialiter vendicare, solius Christi specialis est Pater, nobis omnibus in communi est. Et D. Chrysostom. super Matth. Dicitur Pater noster: quod commune est omnibus: non Pater meus: quod soli Christo conuenit, qui est filius per naturam.

QVÆSTIO CXCVII.

Quinam filij sub pronomine illo, noster, *comprehendantur.*

DIVVS Augustinus loco citato censet solùm comprehendi fideles credentes in Christum, quia illi soli possunt hanc orationem dicere.

Sed verius, àc probabilius multò est, comprehendi omnes viatores, nam pro omnibus orandum est, vt dicitur 1. ad Timoth. 2. & Deus omnium saluator est, licèt maximè fidelium. Et ita etiam vnus Deus Pater est omnium, vt dicitur ad Ephes. 4. Et vt talis potest ab omnibus inuocari, si per eos non stet. Et hoc satis est, vt sub illo pronomine comprehendantur.

Tertia particula est, *Qui es*, ex qua pari modo captamus Dei beneuolentiam ex commendatione immutabilitatis, & perpetuitatis ipsius. Hæc enim verba, *Qui es*, si propriè sumantur, soli Deo conueniunt, ipsiúsque inuariabilem, & immuta-

bilem naturam, in qua nec præteritum, nec futurum, sed nunc æternitatis semper stans sine fluxu inuariatum inuenitur, propriè significant. Quare Christus Dominus volens ostendere Iudæis se esse Deum, dixit, Amen, Amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Et Ioannis 8. Nisi credideritis quia ego sum: moriemini in peccatis vestris. Vnde Moysi ad liberandum populum Israël misso, ac quærenti: Si dixerit mihi populus, quod est nomen eius, qui misit te, quid dicam eis? Respondit Dominus: ego sum, qui sum. Et statim subiungit, sic dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos. Et Sap. 13. dicitur de impiis. Non potuerunt cognoscere eum qui est.

Quarta particula est, *in cœlis*, in qua etiam captamus Dei beneuolentiam ex manifestatione sublimitatis mansionis eius: vt sic Dei potentiam profiteamur.

QVÆSTIO CXCVIII.

Sed quæres, quid hoc loco per cælos intelligatur.

Divvs Augustinus lib. 2. de serm. Domini in monte cap. 9. Diuus Ambrosius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. & Cyrillus Ierosolymitanus catech. 5. per *cælos*, intelligunt montes sanctorum, in quibus Deus per gratiam inhabitat, sicut scriptum est. Anima iusti sedes est sapientię, quod habetur Sap. 9.

At D. Bernardus serm. 1. in Psalm. Qui habitat

in adiutorio, intelligit cælos corporales, ac propriè dictos. Nam in scripturis passim cælum hoc corporale, quod spectamus, sedes Dei nominatur, iuxta illud Isaiæ, cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Et illud Matth. 5. Nolite iurare per cælum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum eius.

Dicitur autē Deus esse in cælo, non quia non sit etiam in terra, & vbique, cùm scriptū sit Ierem. 23. Cælum, & terram ego impleo: sed quoniam in eo gloriam Maiestatis suæ singulari modo ostēdit, vel in creatione, conseruatione, & gubernatione ipsius cæli, quod inter corpora nobilissimum est: vel quia in illo loco Sanctos homines, & Angelos beatificat: & ita locum illum quasi curiam Regiam designauit, ibíque thronum Regni sui collocauit.

Posuit autem Dominus particulam illam in exordio orationis suæ, primò vt admoneamur sursum cor habere, & nihil nisi cęlestia cogitare debemus, cùm ad orandum accedimus, vt D. Aug. docet lib. 2. de serm. Domini in monte.

Secundò, vt subleuemus mentem ad considerationem diuinæ Maiestatis, vt non solùm tanquam ad Patrem, sed tanquam ad Regem, & Dominum cæli, & terræ cum amore, & timore accedamus.

Tertiò vt intelligamus, magno clamore opus esse, vt S. Bernardus notat in serm. 16. in Psalm. Qui habitat in adiutorio, si à Deo exaudiri volumus, cùm nos in profundo terrarum, ille in summo cælo sedem habeat. Quod rectè intelligebat, qui dicebat, De profundis, &c. Clamor autem iste non corporis, sed cordis, non vocis, sed desiderij accipiendus est.

Quartò

Quartò vt discamus discernere Patrem cælestem à terreno, quem in mundo habemus. Terrenus enim Pater multis rationibus egens, & imbecillis est. At cùm Patrem cælestem appellamus, Patrem agnoscimus longè meliorem, & præstantiorem.

Quintò, & vltimò, vt sciamus proprium orationis munus esse, vt per eam nostra conuersatio in cælis sit, ex D. Augustino in serm. 182. de tempore. Et fortasse hinc manauit antiqua consuetudo Christianorum orantium, suspiciendo in cælum manibus expansis, & capite nudo, vt author est Tertullianus in Apost. cap. 30.

Explicato iam præambulo orationis Dominicæ, nunc operæ pretium est, vt ad tractatum petitionum, quas ad Deum fundimus, seriem, & ordinem continentem, accedamus: sed primò videndum est:

QVÆSTIO CXCIX.

An oratio Dominica septem petitiones contineat.

TERTVLLIANVS lib. de oratione, sex tantùm continere contendit, reuocans ad vnam petitionem omnia illa verba. *Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo.* Quod & significare videtur Lucas Euangelista, qui solùm habet, *& ne nos inducas in tentationem.*

At D. August. lib. 50. homiliarum, homil. 42. & lib. 2. de Sermone Domini in monte cap. 16. rectiùs

rectiùs docet in oratione Dominica apud Matth. 7. petitiones contineri, in quarum tribus primis æterna, in reliquis quatuor temporalia postulantur. Et ratio est, quia nisi petitiones sint septem, non erit oratio Dominica plenissima, nam si idem prorsus sint: *Ne nos inducas in tentationem*. Et, *libera nos à malo*. non possemus liberari à malo præterito, sed solùm à futuro, nec à malo pœnæ, sed solùm à malo culpæ. Tentatio enim in quam petimus non induci, non est malum præteritum, sed futurum, nec malum pœnæ, sed culpæ.

Tum quia congruit, vt tot sint petitiones Dominicæ orationis, quot sunt dona Spiritus sancti, quandoquidem his petitionibus illa dona respondent vt D. Augustinus demonstrat 2. lib. de serm. Domini in monte.

Neque obstat, quod Euangelista Lucas cap. 11. quinque tantùm petitiones memorauit, omissa tertia, & septima. Non enim ille petitiones omisit, quia in aliis subintelliguntur, vt adnotauit D. August. in Ench. cap. 115. & 116. Nam tertia, scilicet, *Fiat voluntas tua*, &c. subintelligitur in secunda illa, *sanctificetur nomen tuum*. Cùm sit necesse facere voluntatem Dei, ad hoc, vt sanctificetur nomen Dei in nobis. Septima autem, scilicet, *Sed libera nos à malo*. subintelligitur in sexta illa, *Ne nos inducas in tentationem*, cùm liberatio à malo conducat ad hoc, vt non inducamur in tentationem.

Deinde fieri etiam potest, vt in latinis codicibus incuria librariorum desint duæ illę petitiones, scilicet, *Fiat voluntas tua*. & *libera nos à malo*, quæ integrè habentur in codicibus Græcis, & Syriacis,

&

& exponuntur ab Euthymio, & Theophylacto in comment. Lucę.

Est autem prima petitio: *Sanctificetur nomen tuum.* Quam Tertullianus in lib. de oratione, & Cyprian. in serm. 6. de oratione Dominica, D. Aug. lib. 2. de serm. Domini, & Greg. Nyss. hom. 3. de oratione Dominica referunt ad sanctitatem Dei in nobis, vel inchoandam, vel perficiendam, vt videlicet petere intelligamus, vt ea nobis sanctitas tribuatur, quæ conueniens sit, Dei sanctitatem, atque bonitatem manifestare, eique testimonium reddere: seruientes ei in sanctitate, & iustitia omnibus diebus nostris. Ita vt luceat lux vestra coram hominibus, hique videntes opera nostra glorificent Patrem nostrum, qui in cælis est. Matth. 5.

Diuus Hieronymus, Chrysost. & Rupertus in cap. 6. Matth. & Cyprianus in sermone 6. de oratione Dominica referunt ad Deum, seu ad diuini nominis sanctificationem in se. Verùm, quia Deus nullam in se nouam potest recipere sanctitatem, nomen Dei sanctificari, nihil aliud est, quàm diuinam Maiestatem & sanctitatem ab hominibus cognosci, & pro illius dignitate æstimari, & laudari. Vnde D. Aug. lib. 2. de sermone Domini cap. 5. Petimus vt nomen Dei sanctũ habeatur ab hominibus, & ita illis innotescat Deus, vt non existiment aliquid sanctius, quod magis offendere timeant.

Sed optima est explicatio D. Bernardi serm. 6. in quadragesima, qui dicit simpliciter peti gloriam Dei, idest, vt eius Maiestas, potentia, sapientia, benignitas, prouidentia, iustitia, misericordia ab omnibus

omnibus cognoſcatur. Quod fit, quando homines relictis idolis, vel peccatis agnoſcunt Deum viuum, & verum, illi credunt, in eum ſperant, eum toto corde diligunt, laudant, prædicant, venerantur. Atque ita impletur quod Malachias futurum aliquando prædixit; Ab ortu ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus.

Ex quibus claiè conſtat, qua ratione per peccata nomen Dei polluatur, iuxta illud Apoſtoli ad Rom. 2. Nomen Dei per vos blaſphematur inter gentes: & illud Ezech. 36. Ingreſſi ſunt ad gentes, & polluerunt nomen ſanctum meum, cùm diceretur eis: Populus Domini iſte eſt, & de terra eius egreſſi ſunt. Qualis enim eſt vita, & eorum mores, qui Religionem profitentur, ſic de Religione ipſa, déque eius authore multitudo imperita iudicare conſueuit. Vnde dicebat Chriſtus Matth. 5. Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.

Secunda petitio eſt, *Adueniat Regnum tuum.* In qua recto ordine petimus ſummum bonum noſtrum, quod eſt beatitudo, qua fruemur ipſo Deo, tanquam noſtro vltimo fine. Sed ſciendum eſt, quòd Regnum Dei in ſcripturis triplex inuenitur. Regnum naturæ, Regnum gratiæ, & Regnum gloriæ.

Regnum naturę, vel naturale eſt ſupremum illud dominium, quod naturaliter Deus habet in omnes creaturas, quas pro arbitrio regit, & gubernat, iuxta illud Pſalm. 144. Regnum tuum, Regnum omnium ſæculorum. Et de hoc Regno non loquitur Dominus hîc, quia non eſt opus petere,
vt

vt fiat id quod ſemper fit, nec poteſt non fieri. Hoc autem Regnum,inſeparabile eſt à diuina Maieſtate, ex quo mundum creauit, & conſeruat, & quamuis improbi nihil magis moliantur, quàm Regnum Dei, id eſt ordinem diuinæ prouidentiæ perturbare, tamen ſemper fit, quod Deus vult fieri, iuxta illud Pſalmi 118. Omnia ſeruiunt ei. Et illud Heſter 13. in ditione tua cuncta ſunt poſita, neque eſt, qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati.

Regnum gratiæ eſt illud, quo Deus regnat in Eccleſia militanti in cordibus fidelium, cuius Regni acquiſitio pendet ex hominum libertate,& per Dei auxilium perficienda eſt, & ideo à Deo poſtulatur, vt adueniat Regnum eius. De quo dicitur Matth. 13. Colligent de Regno eius omnia ſcandala. Hoc autem Regnum incipit in hac vita per gratiam, nam ſicut peccatum regnare dicitur in iniuſtis ad Hebr. 6. ita Deus regnat per gratiam in iuſtis, iuxta illud Luc. 17.Regnum Dei intra vos eſt. Et de iſto Regno exponunt hanc petitionem Ambroſius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. Rupert.in comment. cap. 6. Matth. & alij.

At verò Regnum gloriæ eſt æterna beatitudo, quæ inchoatur nunc in ſpiritibus beatorum, & perficietur in fine mundi, quando beati accepta gloria etiam corporum, cum Deo perfectè, fœliciterque regnabunt, iuxta illud Lucæ 14. Beatus qui manducabit panem in Regno Dei. Et Matthęi 4. Pœnitentiam agite,appropinquabit enim Regnum cælorum. Et cap.6. Primùm quęrite Regnum Dei, & iuſtitiam eius. Et cap. 7. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnum cælorum. Et illud 1. Cor. 7. Iniqui Regnum Dei

non

non possidebunt. Et illud Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non intrabit in Regnum cælorum. Tunc enim tolletur omnis potestas dæmonum, & improborum hominum, & solus Deus, & filij eius sine resistentia vbique regnabunt. Et ita de Regno gloriæ hanc petitionem Tertullianus, Cyrillus, & Hieronymus intellexerunt. Vnde Cyprianus: Regnum petimus aduenire nobis à Deo repromissum, & Christi sanguine acquisitum, vt qui in hoc sæculo ei seruimus, postmodum cum ipso regnante regnemus, iuxta illud Matth. 25. Venite benedicti Patris mei, possidere paratum vobis Regnum à constitutione mundi. Petimus ergo, vt adueniat Regnum Dei, id est, vt veniat tempus, quo sit terra cælum, vita Deus, tempus æternitas, patria, requies, diuitiæ, sanctitas, salus immortalitas, pax pulchritudo, honor æqualitas Angelorum, Deus omnia in omnibus in illa regione viuorum.

Tertia petitio est, *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.* In qua post petitum Regnum gloriæ, quo in patria beatificamur, cõsequenter petimus id omne, quod ad assequendam beatitudinem per se, & proximè conducit, videlicet vt obediamus voluntati Dei, eo modo quo per gratiam hîc possumus, sicut eidem suo etiam modo perfectè in cælo obeditur.

Ad cuius explicationem est obseruãdum, quòd duplex est voluntas Dei, scilicet voluntas beneplaciti, qua Deus cui nemo resistere potest, absolutè vult aliquid fieri: & voluntas signi, quo nomine Theologi appellant præcepta, & prohibitiones, quæ voluntas Dei nuncupatur, quia per ea

T dum

dum opere complemus, Dei voluntas impletur in nobis, & dum ea seruamus, Dei voluntati paremus.

In hac autem petitione multi Sancti Patres dicunt, hæc verba non posse intelligi de voluntate beneplaciti, quæ est efficax, & absoluta, cui vt habetur Esther 13. resisti non potest, & ideo non est, quòd petamus vt illa fiat, semper enim fit, & tam infallibiliter in terra, sicut in cælo: sed intelligenda sunt de voluntate signi, quę nō ita impletur in terra, sicut in cælo, & ideo postulare debemus, vt Deus gratiam & auxilium nobis præstet, quo possimus diuina implere mandata.

Cæterùm, quamuis hæc sententia probabilis sit, at probabiliorem reputo hanc petitionem posse etiam interdum referri ad voluntatem beneplaciti, nam voluntas illa, qua Deus statuit Christum mori pro nobis, efficax, & beneplaciti fuit, & tamen de illa intelligitur, quod Christus ipse orauit Matth. 26. Non mea voluntas, sed tua fiat, ergo simile quippiam nos postulare possumus, cùm dicimus, *Fiat voluntas tua.*

Præterea voluntas, qua Deus elegit prædestinatos, absoluta, & beneplaciti fuit, & tamen rectè postulamus à Deo, vt impleatur. Nam id rectè desideramus. Quare dicendum arbitror, hęc verba intelligenda esse de voluntate diuinæ complacentię, qua Deus aliquid fieri intendit, vel cupit, siue illa beneplaciti, & omnino absoluta, siue sit voluntas signi. Et ratio est, quia id petimus his verbis, quod optandum maximè à nobis est, vt fiat quidquid placet Deo, quomodocunque placet, si ex se, & ex sola sua bonitate placet,

hoc

hoc enim eſt proprium beneplaciti Dei, ergo hoc poſtulamus.

Hoc idem colligitur ex verbis ſubiunctis, *ſicut in cælo & in terra.* Nam in cælo Beati appetunt, vt huiuſmodi voluntas Dei impleatur, ſed in hoc petimus aſſimilari Angelis, & Beatis, vt communiter Patres exponunt, ergo. Modus autem diuinæ voluntatis adimplendæ eſt, *ſicut in cælo & in terra.* Quæ verba quinque modis explicari poſſunt, ſecundùm diuerſas cæli, & terræ acceptiones. Primò enim per *cælum* intelligunt ſpiritum, & per *terram* carnem, & quia caro concupiſcit aduerſus Spiritum, Spiritus autem aduerſus carnem, dicunt nos petere, vt caro obediat Spiritui, & ſicut Spiritus ſeruat legem Dei, ita & caro non ſeruiat ampliùs legi peccati, ſed legi Dei. Ita exponunt hunc locum Cyprianus, & Tertullianus.

Secundò, per *cælum* intelligunt fideles, & iuſtos, & per *terram* infideles, & peccatores, vnde ſenſus illorum verborum eſt, vt ſicut fideles, & iuſti Deo obediunt, ita infideles, & peccatores conuertantur ad Deum eíque ſubiiciantur, & ſeruiant. Ita D. Aug. in ſerm. de oratione Dei, & D. Cyprianus vt refert idem Aug. in libro de dono perſeuerantiæ.

Tertiò per *cælum* intelligunt Chriſtum, & per *terram* Eccleſiam, ita vt id quod in huiuſmodi petitione optamus, ſit, vt Eccleſia ſponſum ſuum imitetur in obediêntia Deo præſtanda, ille enim obediens fuit vſque ad mortem. Ita Diuus Auguſtinus, libro ſecundo de ſermone Domni in monte.

Quartò per *cælum* intelligunt Ecclesiam triumphantem in cælis, & per *terram* Ecclesiam militantem, ac peregrinantem in terris, atque ita peti dicunt, vt sint homines similes Angelis, vt sicut ab illis voluntas Dei promptè, perfectè, atque in omnibus impletur in cælo, ita qui sunt in terra per Dei gratiam similiter faciant: semper dicentes cum Christo, non mea, sed tua voluntas fiat, & cum Machabæo, sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat: Et cum Iob. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Hæc enim resignatio sui in diuinam voluntatem, est opus magnæ in Deum charitatis, & proinde magnæ perfectionis, nam per eam vincit omnes suos affectus, & perfectissimè conformat se voluntati diuinæ. Sic Diuus Augustinus vbi suprà.

Quintò, & vltimò per *cælum* intelligunt superiores mundi Sphæras, & per *terram* homines viatores, atque ita peti dicunt, vt sicut illæ quę sunt in cælo materiali, vt sol, & luna, & stellæ, diuinæ parent voluntati, ita etiam, & homines id ipsum faciant.

Diuus Chrysostomus super Matthæum non ineptè putat ista verba, *sicut in cælo & in terra*, posse ad singulas tres petitiones referri in hunc modum: *Sanctificetur nomen tuum, sicut in cælo, & in terra. Adueniat Regnum tuum, sicut in cælo, & in terra. Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra.*

QVÆST.

QVÆSTIO CC.

Quæres, cur dictum est, Fiat voluntas tua, *non autem,* fac in nobis voluntatem tuam, *vel,* faciamus voluntatem tuam.

RESPONDEO, hoc factum esse, vt intelligamus obedientiam legis, quam Dei ope prestamus, non esse opus solius Dei, nec solius liberi arbitrij, sed vtriusque simul. Vnde Chrysostomus ait. Vide quàm cautè loquutus est, non dixit: Pater sanctifica nomen tuum in nobis: Adueniat Regnum tuum super nos: fac voluntatem tuam in nobis. Nec iterum dicit: Sanctificemus nomen tuum: suscipiamus Regnum tuum: faciamus voluntatem tuam: ne hoc aut Dei tantùm, aut hominis tantùm esse videatur: sed mediè dixit, & impersonaliter: nam sicut homo non potest facere bonum, nisi habuerit adiutorium Dei: sic nec Deus bonum operatur in homine: nisi homo voluerit.

Quarta petitio est. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie:* quæ diuersimodè à Doctoribus explicatur, iuxta multiplicem significationem, quam illud nomen *panis,* potest habere.

Diuus Chrysostomus in cap. 6. super Matth. exponit hanc petitionem de solo pane corporali, quo nomine, vsitato scripturæ more intelliguntur omnia ad vitam corporis necessaria, siue panis

ſit, ſiue caro, ſiue piſcis, ſiue quodlibet aliud cibi genus. Iacob enim vouens ſic orabat Geneſ. 28. Si fuerit Dominus mecum, &c. & dederit mihi panem ad veſcendum, id eſt victum. Et Chriſtus Dominus ingreſſus eſt in domum cuiuſdam Principis Phariſæorum Sabbato manducare panem, id eſt, ad cibum capiendum. Vnde Chriſtus ſolum panem petendum docuit, vt habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus. Et D. Chryſoſt. Poſtulanda ſunt (inquit) à Deo neceſſaria vitæ, non ciborum diuerſitates, & vina odorifera, & cætera quæ delectant guttur, onerant ventrem, & mentem perturbant.

Diuus Ambroſius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. D.Hieronymus in cap. 6. Matth. Caſſianus collat. 9. c. 21. & 24. & Petrus Chryſologus in ſermone de oratione Dominica exiſtimant hoc loco nihil aliud peti, niſi panem ſacramentalem, quia vox *ſuperſubſtantialis*, quæ eſt apud Matthæum, non poteſt conuenire niſi pani ſacramentali, qui ſolus eſt ſuperſubſtantialis, id eſt, ſuper omnes ſubſtantias eſt, & vniuerſas ſuperat creaturas. Vnde Hieronymus: Quod nos ſuperſubſtantialem exprimimus, in Græco habetur *epiuſion*: quod verbum ſeptuaginta interpretes *periuſion* frequentiſſimè trãsferunt. Conſiderauimus ergo in Hebræo, & vbicunque illi periuſion expreſſerunt, nos inuenimus *Sogolla*: quod Symmachus *exeriton*, id eſt, præcipuum, vel egregium tranſtulit: licèt in quodã loco peculiarem interpretatus ſit. Quando ergo petimus vt peculiarem, vel præcipuum nobis Dominus tribuat panem: illum petimus qui dicit in Euangelio. Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcendi.

At

At verò D. Augustinus in Ench. cap. 115. & epist. 121. cap. 11. Theoph. Euthym. Beda, Tertull. Cyprian. Greg. Nyssen. & communis, docent nomine *panis* intelligi debere generatim omne subsidium necessarium ad vitam, tum animæ, tum corporis conseruandam. Et quoniam subsidia vitæ spiritualis, vt sacramenta, conciones, & alia id genus, multò magis sunt, & necessaria, & nobilia, quàm subsidia vitæ corporalis, ideo intentio orantis ferri debet ad panem cælestem, quo alimur ad vitam æternam, ad panem autem corporalem, vt ad quoddam externum subsidium, quo prouideatur corporis incolumitati, vt seruiat animæ in procuratione salutis æternæ.

Dicitur, *nostrum*, primò, vt intelligamus neminem debere pro se solùm, sed etiam pro aliis necessaria petere.

Secundò, vt sciamus nos non desiderare panem aliorum, idest furto, rapina, fraudibus, multísque artibus acquisitum, sed nostrum, hoc est proprio labore, & industria, vel ex iustis redditibus partum.

Tertiò, & vltimò, vt etiam intelligamus panem sacramentalem esse nostrum, idest, proprium filiorum, quem alieni habere non possunt, vt Diuus Cyprianus exponit.

Dicitur, *quotidianum*, ad denotandum non esse petenda superuacanea, & curiosa, sed substantialia, simplicia, necessaria, sine quibus nullo die viuere possumus.

Deinde ne de crastino soliciti simus dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, sed tanquam hospites, & peregrini viuamus in diem.

Dicitur, *Da nobis*, da, hoc eſt liberaliter tanquam Pater, da gratis, non redde ex iuſtitia debitum.

Dicitur, *Hodie*, id eſt, dum in hoc ſæculo commoramur.

Obiicies, Chriſtus Matth. 6. prohibet, ne ſoliciti ſimus dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur: Et rationem addens, hæc enim omnia gentes inquirunt, ſcit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis.

Reſpondeo, Chriſtum illic non prohibere bonorum temporalium petitionem à Deo, ſed nimiam, & anxiam de illis ſolicitudinem, quæ perturbat animam, & viam munit ad fraudes, dolos, aliáque peccata, ad quæ procliuis eſt, qui nimis ſolicitè opibus congerendis ſtudet.

Dices, vox *ſuperſubſtantialis* quę eſt apud Matthæum, non videtur poſſe conuenire pani corporali.

Reſpondeo, cùm vox *ſuperſubſtantialis* idem ſit, quod *valdè ſubſtantialis*, id eſt, ſubſtantiæ noſtræ alendæ, & conſeruandę valdè accommodus, optimè pani corporali competit. Quo ſenſu idem omnino eſt panis ſubſtantialis, & quotidianus. Ideo enim quotidie neceſſarius eſt, quia valdè ſubſtantialis eſt.

Quinta petitio eſt, *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* In qua petimus aliud quoddam præcipuum medium per accidens conducens ad cõſequutionem beatitudinis, vt ſcilicet per peccatorum remiſſionem amoueatur à nobis malum culpæ, obſtans conſequutioni beatitudinis, in quam nihil coinquinatum intrabit.

Quòd

Quòd per delicta hoc loco intelligantur peccata, constat ex eo, quod expresſè dicitur Lucæ 11. Dimitte nobis peccata noſtra. Et ex illo Matth. 6. vbi explicans Dominus hanc petitionem ait: ſi enim dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis Pater veſter cœleſtis delicta veſtra. Et ita ſæpe Chriſtus Dominus remiſſionem peccati declarat per remiſſionem debiti, Matthæi 18. Omne debitum dimiſi tibi quoniam rogaſti me.

Cur autem peccata debita vocentur, ſatis per ſe manifeſtum eſt, quia omnis qui peccat iniuriam facit Deo, ac proinde reum pœnæ ſe conſtituit.

Tum quia omnis qui peccat, legem Dei violat, lex autem Dei pœnam habet adiunctam, cuius luendæ ſit debitor, qui legem ipſam tranſgreditur.

Tum demum, quia Deus vnicuique noſtrûm, animam propriam tanquam vineam excolendam commiſit, ex qua fructus expectat temporibus ſuis, dedítque nobis talenta naturæ, & gratiæ, vt operaremur in eis, ac proinde qui negligũt bene operari, debitores fiunt lucri non acquiſiti, & cenſus non redditi.

Addimus, *Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. Vbi particula *ſicut*, poteſt duobus modis exponi. Vno modo vt ſimilitudinis vim habeat, & ſic petimus à Deo, vt quemadmodum nos iniurias nobis illatas remittimus, ſic ipſe nobis peccata condonet, non quaſi velimus, vt Deus in miſerendo imitetur nos, ſed tantùm teſtari miſericordiam nobis placere: quam petentes à Deo repulſam pateremur, ſi eam negaremus conſeruo noſtro.

Altero verò modo, vt ſit conditionis nota, in

quam ſententiam Chriſtus Dominus videtur hæc verba interpretatus, cùm dixit Matth. 6. Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater veſter cœleſtis delicta veſtra. Si autem non dimiſeritis, nec Pater veſter dimittet vobis delicta veſtra. Vnde D. Aug. in Ench. cap. 73. ait: Qui roganti peccati ſui veniam, & petenti ex corde ſuo non dimitit, vllo modo exiſtimet à Domino ſua peccata dimittenda. Et Cyprianus: Qui ergo pro peccatis nos orare docuit, paternam miſericordiam promiſit: ſed planè addidit legem certa conditione nos conſtringens: vt ſic nobis debitum dimitti poſtulemus: ſecundùm quod & ipſi debitoribus noſtris dimittimus, & hoc eſt, quod dicit: ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et D. Greg. lib. 10. moral. vt profectò bonum quod à Deo compuncti petimus: hoc primum proximo conuerſi faciamus. Et D. Chryſ. ſuper Matthæum. Cum qua ergo ſpe orat, qui inimicitiam ſeruat aduerſus alterum, à quo forſitan læſus eſt. Sicut enim ipſe orans mentitur, dum dicit, remitto, & non remittit: ſic & à Deo petit indulgentiam, & non illi indulgetur.

Cæterùm, dimittere debitoribus noſtris eſt, cum his, qui nos læſerunt, inimicitias non gerere, ſed eos etiamſi inimicos diligere, eiſque benefacere, iuxta Chriſti Domini præceptum, Diligite inimicos veſtros.

QVÆSTIO CCI.

Sed dubitabit aliquis hoc loco, An ſalutare teneamur inimicum, dum nobis occurrit.

In

IN hac quæſtione Gabriel ſuper canon. Miſſæ lect.76.Toletus lib.4.cap.10. num.9. & plerique alij,tenent nos ad id iure compelli, quia debemus ſalutare omnes occurrentes, niſi ex tali ſalutatione inimicus deterior fieri probabiliter timeretur.

At communis Theologorum ſententia docet nos ad id regulariter ex vi præcepti charitatis non teneri. Et ratio eſt, quia non tenemur ſpecialia beneuolentiæ ſigna inimicis exhibere, quæ non tenemur erga alios; ſed ſalutare eſt ſpeciale ſignum beneuolentiæ, quod non tenemur erga alios exhibere, ergo non tenemur inimicos ſalutare: inimicus enim ob diſſolutam amicitiam, & propter offenſam nobis factam,non efficitur melioris conditionis,quàm ſit ille,qui nullam nobis intulit iniuriam. Ita colligitur ex D.Tho. 2.2. q.25. art.6. & docet Bannes 2.2.q.5.d.1. in commentario, Beia p.2. fol. 199.caſu 1.& alij communiter.

Dixi notanter, *regulariter*, quia aliquando ex accidenti fieri poteſt, vt teneamur inimicum ſalutare,aut alloqui,aut familiariter cum ipſo verſari, vt quando ſic poſtulat ratio vitandi ſcandali,aut quando noſtra ſalutatione ſperamus inimicum reconciliare Deo,& nobis, cuilibet enim mandatum eſt de proximo ſuo, & quilibet tenetur ſcandalum, & proximi ruinam euitare,quoties poteſt abſque graui ſuo detrimento.Ita ſentiunt Sylueſt.verb. charitas q.6.Caiet.2.2.q.25.ar.9. Gab. ſuper Can.Miſſæ lect.76. Azor. lib.12. cap.3.to. 2. Ban.2.2.q.24. ar. 9.Nauar.c.14.n.25.Valent.2.2.diſp.3.q.3.p.2. & alij communiter.

Ex quo colligitur quomodo gerere ſe debeât cõfeſſarij circa pœnitẽtes,qui nolunt alloqui,vel ſalutare

tare inimicum: possunt enim ipsos absoluere, modò absit odium, aut scandalum, aut periculum, vt inimicus odium, & rancorem ob denegatam sibi salutationem concipiat. Verùm, quia vt plurimum qui non vult verbo, vel signo suum inimicum occurrentem sibi salutare, est prauè affectus erga illum, illúmque odio prosequitur, vel saltem aliquam præbere solet scandali occasionem, optimum consilium est, vt eum salutet, quoties nullum imminet periculum salutanti, & alloquenti.

QVÆSTIO CCII.

An si inimicus meus occurrens obuiam, me salutet, tenear ex vi præcepti charitatis illum resalutare.

SYLVEST. verbo charitas q. 6. Toletus lib. 4. cap. 10. & Reginald. lib. 17. numer. 123. tuentur partem affirmatiuam.

At ego existimo sic in hac quæstione distinguendum, aut qui salutatur ab inimico, est longè superioris conditionis, vt pater respectu filij, vir illustris respectu plebei, vel Prælatus respectu subditi: aut non est longè superioris conditionis. Si est longè superioris conditionis, non videtur peccatum mortale non resalutare suum inimicum. Et ratio est, quia denegatio salutationis respectu istius non adscribitur contemptui, nec is rationabilem causam habet, vt maiori proinde odio, vel ira aduersus Dominum, aut superiorem, vel patrem, moueatur.

Tum

Tum quia ſicut ante inimicitiam non tenebatur reſalutare, ita neque tenetur poſt inimicitiam, cùm inimicus melioris conditionis non ſit effectus ob inimicitiam. Si verò non eſt longè ſuperioris conditionis, videtur regulariter eſſe peccatum mortale, non reſalutare propter ſcandalum proximi, quod ſequitur, cauſam videlicet prębēdo vel maioris odij aduerſum eum, vel maioris iræ, & vindictæ. Vel ſi ſecundùm loci laudabilem conſuetudinem, vel ſecundùm qualitatem temporis, loci, & perſonarum non reſalutare, habeatur pro notabili contemptu ſalutantis. Ita Malderus 2.2.q.25.ar.9. ad finem. Tolet. lib.4.cap.10. Ban.2.2. q.25.ar.9. Azor.3. p. lib.12.cap.13.& alij.

Ex quo colligitur quid dicendum, quando huiuſmodi inter quos inimicitiæ intercedunt, ſub eodem tecto, vel collegio, aut Monaſterio, vel vicinia commorantur, tunc enim rarò talia ſpecialia amoris ſigna denegari licitè poſſunt: propter ſcandalum quod inde ſequitur.

QVÆSTIO CCIII.

An inimico veniam petenti, offenſus reconciliari teneatur.

AD cuius explicationem obſeruandum eſt primò, quòd ex inimicitia, vel iniuria tria oriuntur, ſcilicet in corde odium: in opere ſubtractio eorum, quæ reipſa amoris ſignificationem habent: & in foro actio contra inimicum vt videlicet iniuriæ offenſo illatæ ſatisfaciat, vel damnum reſarciat, & compenſet. Quo poſito:

Dico

Dico primo, quòd offensus tenetur statim deponere odium, & rancorem. Ratio est, quia non licet odio alterum prosequi, aut malum alteri exoptare, absque honesto fine, vt patet ex illo Matth. 18. Sic & Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Quod procedit etiam si offensor nullatenus offenso satisfaciat, vt rectè monet D.Tho. communiter receptus 2.2.q.25.ar.8. Quinimò toties peccat mortaliter offensus, quoties reuocando iniuriam mẽti, de nouo illũ odio habet. Ita cõmuniter Doctores.

Secundò dico, quòd offensus iure cogitur ex charitate admittere pœnitentiam inimici, si is ostendit se verè, & ex animo dolere, quòd alterum offenderit. Et ratio est, quia per illam petitionem, inimicus abundè offenso satisfacit, ergo remittere ei noxam charitatis præcepto compellitur, iuxta illud Lucæ 17. si reuersus fuerit ad te dicens, pœnitet me, dimitte illi. Dixi notanter, *si veraciter, & ex animo dolet:* quia si fictè, vel frigidè, ac superbè petierit cum eo reconciliari non tenetur. Ita Syluest. verb. charitas q.6. Val.2.2.d,3.q.3.p.2.& Azor.t.2.l.12. c.3.

Tertiò dico quòd si statim, atque inimicus aliquem offendit, veniam petat, non tenetur offensus ei reconciliari, siue pacem cum illo componere. Et ratio est, quia recentia vulnera non statim sanantur, & difficile est, ac ferè violentum illicò iniuriam offensori remittere, cùm adhuc recens sit offensa, & vulnus acceptum, & animi perturbatio sedata non sit. Ita Azor.tom.2.lib.12.cap.3.

Quartò dico, quòd nemo iure cogitur iniuriam sibi illatam remittere, nisi is qui eam intulit, idoneam, & legitimam satisfactionem obtulerit, vt habetur

betur ex c. si quis constitutus, &c. Iure enim peti possunt damna, & expensæ, quæ sibi intulit læsio, quásque ipse ministrauit causa illati vulneris, non enim tenetur iuri suo cedere. Sylu. verbo charitas. q. 6. & Azor. t. 2. l. 12. c. 3. Non tamen potest iniuriam passus petere æstimationem damni sibi imminentis causa cicatricis, quæ ex vulnere faciem deformem efficit, si is sit homo liber, nisi fœmina sit. Quamuis teneatur offensor præter damna, & expensas aliquid arbitrio boni viri offenso retribuere in compensationem iniuriæ illatæ, vt monet D. Th. 2. 2. q. 61 2. ar. 2. ad 1. Caiet. 2. 2. q. 72. ar. 3. Azor. t. 2. instit. moral. lib. 12. cap. 3. & plerique alij.

Quintò dico, quod nec etiam tenetur iniuriam passus, sic iniurianti noxam remittere, vt etiam prætermittat actionem iniuriarum coram Iudice aduersus illum, vt scilicet offensor secundùm iura puniatur, sicut enim magistratus potest illum punire, & ab eo pœnā repetere, ita offensus petere, & curare potest, vt puniatur. Moueri tamē debet zelo iustitię ad cōprimendā malitiā, vel pro pace âliorū, vel pro emēdatione offensoris ad cohibēdum eū âb aliis iniuriis, non autē vt suo appetitui vindictæ satisfaciat, quia sic mortale crimē offensus admitteret, vt rectè docet D. Th. 2. 2. q. 108. ar. 1. Verū si principalis eius intētio recta sit, licèt humana fragilitate animus in effectum aliquem aduersum offensorē labatur, non statim est peccati lethalis condemnandus, vt rectè monet idē D. Th. vbi sup. & Syl. verb. accusatio. §. 5.

Sextò, & vltimò dico, quod si is qui læsit non modò humiliter petat veniam, sed offerat etiam sufficientem satisfactionem pro illata iniuria, alter non potest tuta conscientia instituere contra illum actio

actionem iniuriarum coram Iudice. Ita Syluest. verb. charitas q. 6. & Bannes egregius Thomista 2.2.q.2 .art.9. vbi sic ait. Difficile est valdè, quod quis nolit remittere pœnam corporalem, & quod careat odio, & appetitu vindictæ. Admittit tamen casum in quo potest id licere, vt si aliqua illustris familia offensi maneret infamis, nisi suspenderetur inimicus secundùm iura. Sed quando nullum, aut leue incommodum sequitur ex remissione talis pœnæ, putat præfatus Doctor talem hominem esse in malo statu, nisi remittat quantum in se est huiusmodi pœnam.

Ego verò cum Reginaldo lib.17.cap.12. nu.116. Valent. 2.2. disp.3.q.3.p.3.Azorio tom. 2. lib. 12. cap.3.& Graffio lib.2 cap.172. arbitror non teneri iniuriam passum actionem coram iudice omittere, etiamsi teneatur alioqui deponere odium, & rancorem. Et ratio huius est, quia sicut Iudex potest iuridicè pœnam, & compensationem præscribere, ita offensus petere potest à Iudice, vt sibi compensatio iuridicè fiat, præciso tamen graui lædentis damno, quod læsus tenebatur ex charitate impedire.

Cæterùm existimo in praxi regulariter loquendo suadendam esse Beiæ, 1. part. casu 10. Syluestri verb. charitas quæst 6. & aliorum asserentium offensum teneri actionem iniuriarum coram iudice intermittere, offensore veniam petente, aut debitam satisfactionem offerente, nisi necessaria sit iudicis actio ad consulendum honori, vel damno illius qui offensus fuit. Ratio huius est, quia pauci actionem iniuriarum prosequuntur, deposito omni odio, & vindictæ affectu. Tum quia hoc est conforme

conforme consilio Christi. Si quis percusserit te in maxilla, præbe ei & alteram.

QVÆSTIO CCIV.

Vtrùm homo teneatur cum inimico suo colloqui, & amicabiliter conuersari.

RESPONDEO quod per se, & absolutè non magis tenetur homo cum inimico colloqui, & conuersari, quàm si esset aliàs amicus: sed cum amico per se nemo tenetur loqui, aut conuersari, ergo nec cum inimico, etiamsi antea fuisset solitus conuersari cum illo.

Dixi notanter, *per se*, quia aliquando per accidens ratione scandali tenetur sub mortali cum eo amicabiliter conuersari, multi enim videntes me nolle colloqui cum inimico, prout antea faciebam, scandalizarentur, præsertim meus inimicus putans se à me odio haberi. Vel in casu, quo si huiusmodi specialia amoris symbola denegarentur, inimicus grauiter periclitaretur corpore, vel animo: vel si huiusmodi amoris signa essent maximè vtilia, & salutaria ad lucrandum inimicum, & in his casibus iure cogitur talia ei amoris signa præbere, vt fratrem Christo lucretur. Verùm contingere posset, vt ex familiari nostro sermone cum inimico, is vel audacior, vel insolentior fiat: & tunc præstaret illum excludere à nostra conuersatione. Sic Caiet. 2.2. q. 25. art. 9. Syluest. verb. charitas q. 5. Nauar. in Man. cap. 14. nu. 25. Ban. 2.2. q. 25. art. 9. Azor tom. 2. inst. Mor. lib. 12. cap. 3. & alij communiter.

QVÆSTIO CCV.

An si læsus ex colloquio inimici scandalizatur, & ponit se in periculo verisimili peccandi, teneatur in tali casu cum illo conuersari.

QVÆSTIO est, cuius meminit Bannes 2.2.q.25. art.9. respondet autem ipse negatiuè. Vnde in publico poterit illum breuiter signo, vel facto salutare, & prudenter cauere à frequenti conuersatione.

QVÆSTIO CCVI.

Ex dictis colligitur, quid dicendum sit ad illam celebrem quæstionem. Vtrùm inimico veniam petenti teneatur læsus ostendere signa dilectionis.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio est, quia talis petitio veniæ tempus determinat, quo charitas debet necessariò exire in actum manifestationis cordis sui erga inimicum. Nam is qui passus est iniuriam regulariter malam habet voluntatem cōtra inimicum suum, si huic præsumptioni communi adiungatur in speciali, quòd inimico petenti veniam

veniam non annuit, probabilis, aut violenta opinio sit, quòd odium habet cõtra inimicum, ac proinde petenti veniam datur occasio maioris odij, vel iræ, ex quo locum veniæ non inuenit, & aliis scandalum. Et ideo ita sentit D. Thomas 2.2.q.25.ar.9. & alij communiter.

QVÆSTIO CCVII.

Quisnam teneatur priùs veniam, & reconciliationem petere, quando duo mutuò se offenderunt.

RESPONDEO quòd per se loquendo, & cæteris paribus, is qui priùs iniuriam intulit debet reconciliationem petere. Tũ quia sic æquitas, & iustitia postulare vidẽtur. Tum qûia is qui priùs offensus fuit, acquisiuit ius petendæ satisfactionis, qui autem prior est tempore, potior est iure.

Dixi notanter, *per se loquendo*, nam per accidens fieri potest, vt non teneatur, vt si titulo compensationis iniuriam alteri illatam resarcire nolit, prævidens fore, quòd petita venia, & data satisfactione, alter nolit eam sibi rependere.

Dixi, *cæteris paribus*, nam si posterior offensio sit maior, vel longè inferioris conditionis, is qui posteriùs læsit, tũc posterior debet priùs illam petere. Quia non sunt cætera paria. Quòd si dubia res est, vter priùs alterum offenderit, standum iudicio prudentis Confessarij. Ita Azor tom.2.lib.12.cap. 3.q. 10. Reginal. lib. 17. num. 125. & alij suprà.

QVÆSTIO CCVIII.

Vtrùm offensus teneatur ex charitate reconciliationem petere.

RESPONDEO non teneri. Sed etsi petierit priùs se humiliando, duplicem coronam obtinebit, vnam quia offensam patiéter sustinuit: alteram, quia prior rogauit. Verùm ne peccet, non debet mentiri, dicendo se esse culpabilem, cùm non sit : sed rogare, vt odium, & rancorem deponat, protestando se non esse in culpa, sicut ille existimat : debet etiam ad Deum preces fundere, vt se recognoscat, & mittere aliquos, qui inducant illum ad pacificandum, & ipse paratum se exhibeat ad remittendum.

QVÆSTIO CCIX.

An viri sancti, & admodum iusti possint verè in oratione Dominica dicere; dimitte nobis debita nostra.

RESPONDEO posse, vt docet Concilium Mileuitanum Canone 7. & 8. & Africanum Canone 83. Et ratio huius est, quia omnes sumus peccatores, & egemus gratia Dei.

Tum quia vnusquisque formidare potest, an plenè iustificatus sit. Ecclesiast. 5. & 9. & 2. Cor. 4.

Tum etiam quia non pro se tantùm, sed pro omni

omnibus peccatoribus orant, qui tali remissione indigent.

QVÆSTIO CCX.

An qui sunt in peccato obdurati, nec iniurias sibi à proximo illatas ignoscunt, possint hanc orationem dicere.

CASSIANVS collat.9. cap.22.negat. Alij verò rectiùs affirmant, posse. Et ratio est,quia quamuis verba illa: *Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, non verificentur in recitante, ad hoc tamen vt non mentiatur, sufficit verificari in persona Ecclesiæ, in cuius nomine orationem Dominicam fundit,& in qua multi sunt, qui iniurias remittunt. Vnde non dicit,*sicut ego dimitto*,sed,*sicut nos dimittimus*, quod vt diximus debet referri ad Ecclesiam,vt rectè monet D.Thom. 2.2. quæst.83. art.16.ad 3.

Tum quia quando Sacerdos dicit,*Sursum corda*, & clericus respondet, *habemus ad Dominum*, non cogitando Deum, non mentitur,quandoquidem respondet nomine Ecclesiæ, in qua nunquam deest aliquis, qui id agat.

Tum quia si non est in peccato obduratus, remissionem peccatorum postulaudo, simul à Deo petit, vt facultatem ei concedat aliorum peccatis ignoscendis,ac propterea quisque verè dicit, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, quantum videlicet ad desiderium remittendi.

Hinc si hæc verba ad priuatam personam oran-

tem referantur, qui neque condonat iniurias, nec cupit gratiam à Deo sibi donari, qua velle incipiat iniurias remittere, dum Dominicam orationem dicit in singulis ferè petitionibus illius mentitur. Quomodo enim dicere potest, *Pater noster, qui es in cœlis*, qui non vult esse Dei filius: Et *Sanctificetur nomen tuum*, per quem nomen Dei assiduè blasphematur: Et *adueniat Regnum tuum*, qui nihil magis timet, quàm aduentum eius ad iudicium, in quo vnicuique reddet secundùm opera sua: Et *Fiat voluntas tua*, qui suam non Dei voluntatem vult facere: nec demum cætera, quæ in ipsa Dominica oratione subiunguntur, qui iisdem à quibus se liberari petit voluntariè se subiicit.

Illud tamen est aduertendum, quòd vt homo efficaciter impetrare possit quod petit, non solùm debet facere in hoc negotio quod de rigore tenetur, sed quod etiam est de consilio, nam quò liberalior fuerit in remittendis propriis iniuriis, eò Deum liberaliorem erga se experietur.

Sexta petitio est, *Et ne nos inducas in tentationem.* Quæ profectò non est intelligenda de tentatione, qua Deus bonos probat, sicut tentauit Abraham, Iob, Tobiam, & alios. Nam illa tentatio, quæ est à Deo, bona est, & ideo petere non debemus, ne in nobis fiat. Vnde potiùs orabat Dauid in psalmo 25. Proba me Domine, & tenta me. Sed est intelligenda de tentatione, qua Dæmon, vel mundus ad peccatum inducit.

Hilarius & Hieronymus in Comment. ad cap. 26. Matth. Ambrosius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. Cyrillus catechesi 5. Cassianus collat. 9. cap. 23. &

D. Au

D. Augustinus in epist. 121.cap. 11. existimant per hæc verba peti à Deo, non quidem, vt non tentemur, sed ne tentationi succumbamus, quod est in tentationem induci. Tanquam si quispiam, cui necesse sit, igne examinari, non oret, vt igne non contingatur, sed vt non exuratur. Vasa enim figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis, Eccles. 27. Sic Matth. 26. Dominus monet. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem, id est, ne tentationi cedatis. Et causam huius addit, quia Spiritus, id est, diabolus promptus est ad tentandum, & incitandum ad peccatum, caro autem, id est, homo, infirma ad resistendum sine ope diuina.

Cyprianus in sermone de oratione Dominica. Euthymius in comment. ad cap. 6. Matth. & Gregorius Nyssenus oratione 5. de oratione Dominica, volunt his verbis peti, vt simpliciter non tentemur. Et probant, quia secundùm modum loquendi Scripturarum, non induci in tentationem non videtur esse, non vinci à tentatione sed in tentationem non incidere, iuxta illud psalm. 65. Induxisti nos in laqueum, id est, in tentationem. Et tamen his verbis non significat propheta se Dei permissione tentationi succumbere, sed solùm tentari, vexaríque permissum.

Tum quia tentatio quamuis interdum sit vtilis, est tamen semper periculosa propter ambiguã, incertámque victoriam, ergo non solùm præsumptio est illam appetere, sed etiam humilitas, declinare, & à Deo petere, vt nos in certamen eiusmodi non inducat.

Alij verò vt Tertullianus, Chrysostomus & ple-

rique alij existimant vtrumque peti. Quia licèt tentari non sit malum, est tamen periculosum, & ideo à nobis cauendum, quantum in nobis est, propter nostram infirmitatem, & ideo meritò cupimus,& petimus etiam non tentari. Pro quo

Primò dico, quòd hac petitione non rogamus, vt non tentemur vllo modo. Ratio est,quia nunquam tentari, vel est impossibile, vel præter legem ordinariam Dei,cùm vita ista, vt D. Augustinus affirmat, sine tentatione duci non possit,immò adeò est plena tentationibus, vt tentatio meritò possit appellari, sicut illam Iob vocauit militiam.

Tum quia tentari non est malum, immò potest esse fructuosum, si Deo protegente in tentationibus non deficiamus, iuxta illud 2. Cor. 12. Virtus in infirmitate perficitur.

Et confirmatur, nam si oramus, vt non tentemur, vnde nobis erit virtus constantiæ? Hinc dicebat D. August. Dum huius vitæ infirmitatem gerimus, si tentationes, & passiones omnino nullas habemus non rectè viuimus. Et lib. 2. de sermone cap. 14. verissimè ait, Sine tentatione probatus esse nullus potest.

Secundò dico,quòd per illa verba postulamus ne in noxiam tentationem incidamus, quia hæc petitio,vt constat,est de malò cauendo,talis autem tentatio malum est, quæ verò non est noxia, potiùs habet rationem boni. Dicitur autem tentatio noxia,quæ nos est superatura,de tali autem verum est, postulare nos,tum ne illa vincamur: tum etiam ne illam patiamur.

Dicitur autem Deus in tentationem inducere, non

non quia hortetur, vel impellat nos ad malum, cùm non ſit author peccati, iuxta illud Iacobi 1. Deus intentator malorum eſt & neminem tentat; ſed quia deſertus nos deſerit, ac ſuperari à tentatione permittit. Quo enim dirigête ſtamus, eo manum ſubtrahente labimur. Indurare autem, excæcare, in ſenſum reprobum tradere, offendiculum ponere dicitur Deus, non quia hæc actione aliqua in hominibus operetur, ſed quia permittit iuſto iudicio hæc euenire, in vindictam præcedentium delictorum. Ipſe enim neminem tentat, ad ſeducendum, & ad impellendum in peccatum.

Septima, & vltima petitio eſt. *Sed libera nos à malo.* Cuius variæ ſunt Doctorum explicationes. Tertullianus, Cyrillus, Chryſoſtomus, Euthymius, Ambroſius, Gregorius Nyſſenus, Theophylactus & multi alij, per malum, à quo liberari poſtulamus, Dæmonem intelligunt, iuxta illud Ioannis 2. Viciſtis malignum. & illud Matth. 5. Quod his abundantius eſt, à malo eſt.

D. Auguſtinus ſuprà, & D. Chryſoſtomus homilia 14. operis imperfecti, per malum intelligunt peccatum.

D. Bonauentura lib. 7. de proceſſu Relig. cap. 4. exponit de malo damnationis æternæ.

Leſſius lib. 2. de iuſtitia cap. 37. dub. 4. per malum intelligit omnes diaboli, & conſequenter etiam impiorum hominum, qui ſunt membra eius, inſidias.

At verò D. Cyprianus, Rupertus, Beda, D. Thomas 2. 2. quæſt. 83. artic. 9. & plerique alij intelligunt per malam omnes pœnalitates, & calamitates

præſentis vitæ, in quas incidimus per peccatum Adæ; propter quod dicebat D. Ambroſius in quodam ſermone. Tantis malis hæc vita repleta eſt, vt comparatione eius, mors remedium eſſe putetur, non pœna. Ab his igitur liberari petimus, non ſolùm quatenus ad peccatum inducunt, ſed etiam quatenus maius bonum, maiorémque cum Deo coniunctionem impediunt. Oportuit enim vt Christus etiam nos doceret à Deo eſſe ſperandam, & petendam liberationem ab omnibus his malis, quia ipſe ſolus poteſt nos liberare, & rogatus facit, quando expedit nobis.

Non tamen ſic orandum eſt, vt Dominus noſter omnes iſtas pœnalitates, & miſerias penitus à nobis amoueat. Quia nec id naturæ noſtræ conditio patitur, nec ſtatus huius ſæculi exigit: nec nobis fructuoſum eſſet: ſed quod petere debemus eſt, vt illarum moderationem faciat, ne occaſione earundem per impatientiam, aut aliter ad peccandum pertrahamur.

Amen. Iſta particula, quam D. Hieronymus vocat ſignaculum orationis Dominicæ, continet tertiam partem principalem prædictæ orationis, qua petitionum in ea contentarum confirmationem petimus, & optamus, dicentes. *Amen.* Eſt autem hæc particula ſecundùm D. Auguſtinum in libro 2. de doctrina Chriſtiana, non Græca, nec Latina, ſed Hebraïca, ſicut ſunt *Alleluia, Oſanna, Racha*, &c. Et ſumitur in ſacris literis tripliciter: Vno modo nominaliter, & ſic tantum valet, ſicut verax, vel veritas. Qua ratione ſumitur in Apocal. cap. 3. cùm dicitur: Hæc dicit Amen, teſtis fidelis, & verus. *Amen*, id eſt, verax, quod eſt

vnum

vnum ex propriis nominibus Christi.

Secundo modo accipitur verbaliter, & valet tunc tantùm, sicut, fiat. Qua ratione sumitur communiter in fine orationum, quibus orantis desiderium exprimitur, vt interpretatus est Diuus Ambrosius in psalm. 40. super illa verba; *fiat, fiat.* Vbi in Hebraico est *Amen, Amen.* In hoc ergo sensu in præsenti sumitur.

Tertio verò modo accipitur aduerbialiter. Cuius acceptionis vsus est frequens in Euangelio, vt cõstat ex illo, *Amen, Amen dico vobis.* quod multoties Christus repetit in suis concionibus, & tantum valet, quantum verè. Quando ergo ea particula in Euangelio ponitur geminata, in primo loco accipitur nominaliter, & in secundo aduerbialiter, vt sit sensus: Ego veritas dico hoc, vel illud verè.

QVÆSTIO CCXI.

Sed dubitabit aliquis hoc loco, An per orationem Dominicam peccata venialia deleantur.

IN qua re certum est in primis, per orationem Dominicam peccata venialia non deleri, in his qui peccatis mortalibus sunt ligati. Et ratio est, quia secundùm doctrinam D. Thomæ 3. par. quæst. 87. artic. 4. Sine mortali peccato, quando adest in homine, venialia nunquam remittuntur.

Secundò etiam certum est, orationem Dominicam

nicam delere in hominibus iustis, qui orationem Dominicam recitant, peccata venialia.

QVÆSTIO CCXII.

Sed totum controuersiæ dissidium versatur, An oratio Dominica hanc vim habeat ex opere operato, quamuis qui recitat, nullum actum pœnitentiæ eliciat.

SVNT multi qui existimant orationem Dominicam ex opere operato habere vim remittendi peccata venialia.

Alij verò non minoris nominis docent, per orationem Dominicam peccata venialia deleri, quia per illam impetratur diuinum auxilium, quo de peccatis venialibus expressè, vel tacitè dolent.

Et hæc de oratione in communi dixisse sufficiant.

LIBER

LIBER SECVNDVS
DE HORIS CANONICIS.

ACTENVS *de oratione in vniuersum, vt est Religionis actus, breuiter egimus: nunc reliquum est, vt speciatim de his orationibus differamus, quæ Canonicæ nuncupantur. De quibus disputant Scholastici cum Magistro in 4. dist. 15. D. Thom. & ipsius interpretes in 2.2.q.83.art.1.& seqq. Sotus lib. 10. de iust. & iure. q. 5. Medina C. de oratione. Arrag. 2.2.q.83.art.12.& 13. Valent. 2.2. disp. 6. q.2.p.10. Less. lib. 2. de iust. cap. 37. Tolet. in summa lib. 2. cap. 10. Azor. p.1. lib. 10. cap. 1. Card. Bellarm. tom. 4. controu. lib. 1. de bonis operibus cap. 10. Steph. Duran. de ritibus Eccles. lib. 3. Cosm. Philiarch. de offic. Sacerd. p. 1. lib. 1. Summa Corona p.1. cap. 1. à nu. 52. Lop. p. 1. instit. Confess. cap. 244. & p. 2. cap. 102. Graff. lib. 2. decis. cap. 50. Rodriq. in Summa p. 1. cap. 140. Vega in Summa p. 1. cap. 28. Franc. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. Reginal. li. 18. Vasq. in opusc. de benef. cap. 4. Carol. Macig. tract. de Horis Canonicis. Vincent. Filiucius tom. 2. tract.*

tract.23. Molfes. in Summa de Horis Canon. & plerique alij. Canonistæ in titulo de celebr. Missarum. Summistæ verò vt Nauar. in Manuali c.25. à nu.97. & in Enchir. de orat. & Horis Canonicis. Angelus, Tabiena, Rosella, Syluester, Armilla, Supplementum & multi alij verbo, Horæ Canonicæ, *& verbo* Beneficium.

Definitio Horarum Canonicarum.

ET vt à nomine ipso exordiamur, obseruandum est primò, quòd Horæ Canonicæ sunt oratio publica laudandi, precandique Deum mente simul ac voce sub certo numero psalmorum, lectionum & aliorum huiusmodi authoritate Ecclesiæ instituta, & per septem congruentes horas distributa.

Et dicuntur Horæ, *non quidē ab* oro, oras, *quia orādo, & cōtemplando persoluuntur, vt putat Grassius lib.2. decis. c.50. n.1. sequutus Cardinalem, Zabarellā, & alios in Clem.1. de celeb. Missar. cùm prima litera verbi* Oro, *non aspiretur, prima verò verbi* Hora *sic: sed ab* Hora Horæ, *quia iuxta canones, & regulas Sanctorum Patrum certis horis nocturnis, ac diurnis recitari vel decantari debent, à quibus etiam nomina sumpsēre.*

Dicuntur autem Canonicæ, *seu* Regulares *à* Canone *Græcè, quod Latinè idem est, quod* Regula, *quia à sacris Canonibus sunt inuentæ, & canonum traditione, & instituto à clericis sunt persoluendæ.*

Dicuntur diuinæ, *quia Deo impendūtur. Vel quia in eis multa recitātur, quæ ex diuinis literis desumpta sunt.*

Dicuntur officium diuinum, *quasi munus, & obsequium quod clerici Deo præstant. Nihil est ita propriū personis ecclesiasticis quā Deū verum laudare, nihilque magis durabile, in cælo enim sacrificiū cessabit, diuina tamē laus cessare nequaquā debet. Beati enim qui habitāt*

in

in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Cuius oppositum facient damnati in sempiternum.

Vocantur officium ecclesiasticum, *quasi ecclesiasticorum ministeriũ, & pensum. Vel quia Ecclesiæ præcepto persoluuntur: & quia ab Ecclesia sunt instituta.*

Aliquando dicuntur officium de Sanctis, *quia celebrantur, & offeruntur in memoriam Sanctorum.*

Aliquando dicuntur officium mortuorum, *quia in defunctorum suffragium recitantur.*

Vocantur etiam Vigiliæ, *quia vt dicit Hostiensis cap. 2. de celebr. Missar. illa cum solicitudine vigili recitari & cantari debent.*

QVÆSTIO I.

Quotnam sint numero Horæ Canonicæ.

AVARR. de orat. cap. 3. n. 27. & 28. cum multis aliis octo esse contendit, videlicet Matutinum, Laudes, Primã, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperas, & Completorium. Et probat, nam Horæ Canonicæ sunt institutæ exemplo & imitatione veteris populi, de quo Esdras lib. 2. c. 9. testatur Iudæos post liberationem à captiuitate Babylonica octies in die laudasse Deum, quater in nocte, & quater in die.

Tum quia Dauid in psal. 118. non solùm ait septies in die laudem dixi tibi, sed etiam media nocte surgebam ad confitendum tibi, ergo præter septem diurnas horas, ponitur oratio nocturna tanquã hora distincta, ergo nocte, & die octies laudabat Deũ.

Tum

Tum quia olim Laudes per se separatim à Matutino canebantur, & nostris etiam temporibus in nocte Natalis Domini diuiduntur, & Missæ sacrificium interponitur.

Tum demum, quia Matutinum, & laudes habent propria initia horarum, scil. *Deus in adiutorium meum intende*, &c. qualia esse solent in horis distinctis: & hymnos distinctos: & laudes habent suum proprium capitulum, & alia omnia, quæ ad integritatem horæ reperiuntur, ergo.

His tamen non obstantibus, communis omnium sententia habet septem esse duntaxat horas canonicas, iuxta illud psalm. 118. Septies in die laudem dixi tibi. Vbi dies pro naturali die 24. horarum accipitur, qui noctem etiam includit. Cùm autem dicit: Media nocte surgebam ad confitendum tibi, distinguit ipsas horas in diem artificialem & noctem.

Tum quia horæ canonicæ non sunt plures, quàm ab Ecclesia institutæ sunt: sicut enim ab Ecclesia institutionem habent, ita & numerum. Ecclesia autem Romana instituit duntaxat septem horas canonicas, vt patet ex cap. 1. de celebr. Missar. ex Clement. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum, & ex Breuiario Romano, vbi septem horæ numerantur.

Tum demum, quia in Concilio Cabilonensi secundo cap. 59. sub Carolo Magno, septem tantummodo horæ canonicæ dicuntur, videlicet Matutinum, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, & Completorium.

Possunt tamen hæ duæ opiniones inter se diffidentes, & contrariæ fœdere distinctionis cōciliari hoc modo, dicēdo ex prima institutione & antiqua consue

consuetudine fuisse octo horas canonicas, quando matutinum propria oratione concludebatur, & laudes postea diuerso tempore dicebantur, sicut modò fit diebus feriatis in toto ordine Cisterciensi. At nostris temporibus vsu iam receptum est, & Ecclesiæ Romanæ consuetudine, vt septem tantùm dici debeant horæ canonicæ, ac proinde vt matutinum simul cum laudibus decantetur. Et ideo ita videntur sentire Turrecrem.tract.73.in Reg.5. Benedicti. Hugo de sancto Victore lib. 2. de Eccles. off.cap.2.& 9.& Marcellus Francol. de temp. hor. canon.cap.6.nu.15.vbi ait. Apud Monachos octo esse horas canonicas,& non septem, quia separant omnino nocturna à laudibus, & propria oratione illam nocturnam horam concludunt, & aliam faciunt quasi propriam matutinam horam, inchoantes laudes, quando stella matutina oriri solet. At iuxta Romanæ Ecclesiæ morem, horas canonicas esse septem contraria ratione.

Ex qua doctrina infertur primò in die Natalis Domini octo horas canonicas à Romana Ecclesia decantari, quia Matutinum antiquo more à laudibus separatur, & propria concluditur oratione.

Secundò infertur in sacro ordine Cisterciensi & in nostra congregatione Beatæ Mariæ Fuliensis, in quibus iuxta Regulam sanctissimi Patris nostri Benedicti octaua hora noctis psalmi nocturni concinuntur, & deinde sub aurora Matutinæ laudes decantantur, octo esse horas canonicas.

Tertiò, & vltimò infertur, quòd quando inchoatur laudes separatim à nocturnis locis, dicen-

dum esse ante laudum initium *Pater noster*, cum *Aue Maria*, more aliarum horarum, propter eandem rationem, quia inchoantur vt hora distincta, & per se vna. Ita Nauar. de oratione cap. 3. numer. 66.

QVÆSTIO II.

Cur Horæ Canonicæ sint tantùm septem.

RESPONDEO id factum esse in primis, quia ex sacris literis septem tempora diuinis laudibus apta, & accommodata colliguntur, iuxta illud Dauidis in Psalm. 118. Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.

2. Quia septem existunt dies hebdomadæ, quibus conditus est mundus.

3. Quia septem sunt mundi ætates, quibus duraturus est.

4. Quia ex septem planetis mundus gubernatur.

5. Quia septem sunt ætates hominis, quibus omnibus Deus est laudandus. Infantia, pueritia, adolescentia, iuuentus, virilitas, senectus, & decrepitudo.

6. Quia ex septem rebus homo componitur, scilicet, ex quatuor elementis, & tribus potentiis.

7. Quia ex septem etiam virtutibus homo perficitur, scilicet, tribus Theologicis, & quatuor Cardinalibus.

8. Quia septem sunt Spiritus sancti dona, quibus

bus anima sanctificatur, quæque vt impetremus septem horas persoluimus.

9. Quia ex septem sacramentis homo ad perfectum statum reducitur.

10. Quia ex septem beatitudinibus homo beatificatur.

11. Quia septem sunt petitiones orationis Dominicæ, quibus omnia speranda continentur.

12. Quia Prouerbior. 26. Septies in die cadit iustus.

13. Quia Deuter.7. Septem sunt relictæ gentes quas debellari oportebat à Iudæis, vt terram sibi à Deo promissam possiderent.

14.. Quia septem dæmonia sunt per Dominum expulsa à Maria Magdalena. Marc. 16.

15. Quia Prouerb. 26. septem nequitiæ memorantur, ergo aptè sunt septem horæ canonicæ diuinis laudibus destinatæ contra septem lapsus, & septem nequitias.

16. Quia septem fuerunt tubæ, quarum sonitu Hiericontini muri corruerunt. Iosue 6.

17. Quia septem sunt candelabra aurea, quæ Ioannes vidit in Apocalyp.1.

18. Quia Exodi 25. septem fuerunt lampades, siue lucernæ in templo Salomonis.

19. Et vltimò, vt redemptionis nostræ beneficiũ ad memoriam reuocemus. Nã septẽ præcipua passionis Christi mysteria hisce horis consũmata esse noscuntur. Nam Matutina significat, cùm Christus in horto fuit à Iudæis cõprehensus, & ligatus. Prima, cũ in domo Caiphæ fuit alapis cæsus, & sputis fœdatus. Tertia, cùm fuit lata mortis sententia. Sexta, cùm crucifixus. Nona, cùm mortuus, & eius

latus lancea apertum est. Vespera, cùm depositus fuit de cruce. Completorium, cùm positus fuit in sepulchro. Quæ omnia his versibus continentur.

Hæc sunt septenis, propter quæ psallimus horis,
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.
Prima replet sputis: causam dat tertia mortis.
Sexta cruci nectit: latus eius Nona bipertit.
Vespera deponit: tumulo Completa reponit.

QVÆSTIO III.
An hæc septem horarum institutio sit de iure diuino.

PANORM. cap. 1. de celebrat. Missar. n. 3. D. Anton. 2. p. tit. 9. cap. 12. §. 1. Angel. verb. hora qu. 6. Rosell. nu. 13. Tab. q. 15. Armil. num. 11. Nauarr. de orat. cap. 7. num. 2. & Graff. l. 2 decis. cap. 50. putant eam esse de iure diuino. Et probant, quia in Psalm. 118. dicitur septies in die laudem dixi tibi. Huius etiam sententiæ videtur esse Magister Sotus lib. 10. q. 5. art. 3. adducens illud Isai. cap. 43. Omnem illum, qui inuocat nomen meum, in laudem meam creaui illum.

Ex quo inferunt, Romanum Pontificem non posse in horis canonicis dispensare. Et ratio est, quia vt Theologi communiter, ac iuris vtriusque Doctores fatentur, Romanus Pontifex potestatem non habet dispensandi in iure diuino.

Sed cæteri communi consensu affirmant eam esse solũ de iure Ecclesiastico. Et ratio est, quia neque ex Scriptura, neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex sanctorum Patrum testimonio colligitur

tut horas Canonicas iure diuino institutas fuisse.

Tum quia communiter appellantur Horæ Canonicæ,quia per sacros canones præscriptæ , & ab Ecclesia institutæ sunt ad laudandum Deum. Et ideo ita tenent Syluest.verb.hora.quæst.8.Bellarm. lib.1. de bonis operib.cap.19. Tolet. lib. 2. cap. 4. num.6.Valent.2.2.disput.6.quæst.2.part.10.Azor. lib.10.cap.1.q.7.Suar.l.4. c.23. num.16. & cap. 27. num.38.Filiuc.to.2.tract.23.cap.3. & alij communiter.

Dices,horæ canonicæ appellantur diuinum officium,ergo iure diuino sunt institutæ.

Respondeo horas canonicas appellari diuinum officium, non à causa instituente,sed potiùs à materiali,& finali,quia diuinas laudes continent,& ad Deum laudandum diriguntur,& ordinantur.

Ex quo infertur primò,summum Pontificẽ posse circa obligationẽ horarum canonicarum dispensare.Et ratio est, quia summus Pontifex potestatẽ habet dispensandi in iure Ecclesiastico:atqui horę canonicæ sunt institutæ de iure Ecclesiastico.ergo.

Secundò infertur,Episcopum non posse cum suis subditis in horis canonicis dispensare. Et ratio est, quia vt dictum est, horæ canonicæ sunt de iure communi Ecclesiastico super quod Episcopus regulariter nullam potestatem habet. Ita Sylu. verb. hora.q.8.Azor.lib.10.c.23.& multi alij.

Et idem dicendum est de superioribus Regularibus quoad Religiosos sibi subditos.

An autem aliquando Episcopus dispensare possit constabit ex infrà dicendis, vbi ostẽdemus posse.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respõdeo,& dico primò, non esse de iure diuino omnia

quæ leguntur facta in Scripturis: alioquin teneremur pugnare cum Golia & bestiis, vt fecit Dauid: sed solùm ea quæ ibi fieri præcipiuntur præcepto morali,& non iudiciali,vel cæremoniali.

Secundò respondeo, ex illis verbis non ostenditur horas canonicas esse de iure diuino, sed tantummodo exprimitur & continetur factum Dauidis, quod non indicat obligationem, alioquin sequeretur omnes Reges ad horas canonicas obligari.

Tertiò respondeo, illa verba probare quidem Dauid sic orasse, non tamen ad id iure diuino obligatum fuisse, ac proinde minùs nos ad id obligari.

QVÆSTIO IV.

An in Ecclesia hæc septem horarum institutio sit antiqua.

RESPONDEO esse antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem dicendi huiusmodi preces. Patet primò de Matutino, testimonio Dauidis in Psalm. 118. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Et Luc. 6. dicitur, Christum pernoctasse in oratione Dei.

De Prima constat Psalm. 91. Ad annunciandum manè misericordiam tuam.

De Tertia patet Act. 1. vbi dicitur Apostolos hora tertia vnanimiter orasse, & quia illa hora Spiritus sanctus illis apparuit, ideo canit Ecclesia hymnum. *Nunc sancte nobis Spiritus.*

De Sexta verò constat Act. 10. vbi habetur D. Petrum circa horam sextam ascendisse, vt oraret.

De

De Nona patet etiam Act. 3. vbi dicitur, Petrum & Ioannem aſcendiſſe in templum ad horam orationis nonam.

De Veſpera, & Completorio conſtat ex illo Pſalmi 54. Veſpere, & manè, & meridie.

QVÆSTIO V.

Quando primùm ſeptem horæ canonicæ fuerint inſtitutæ.

NONNVLLI hanc horarum canonicarum inſtitutionem Damaſo I. tribuunt.

Alij Gregorio I.

Verùm ex hiſtoriis Eccleſiaſticis, & Patribus clarè conſtat iam inde ab Apoſtolorum tempore clericos certis diei, ac noctis temporibus in Eccleſiam conuenire conſueuiſſe vt pſalmos, preces, hymnóſque Deo decantarent, vt patet ex Clem. l. 8. conſt. Apoſt. cap. 30. vbi ſic habetur. Precationes facite manè, tertia hora, & ſexta, & nona, & veſpere vſque ad galli cantum. Hoc idem colligitur ex D. Baſilio in Regulis copioſiùs diſputatis interrog. 37. ex D. Hieronymo in epiſt. 22. ad Euſtochium de caſtitate virginali, ex D. Chryſoſt. in hom. 59. ad populum Antioch. & ex D. Ambroſio lib. 7. ad Lucam.

Fortaſſis Pelagius, aut Damaſus legem tulit, qua horas canonicas ſepties in die perſoluere tenerentur, ita vt quod antea vſu, & conſuetudine antiquiſſima ſeruabatur, lege deinde lata perpetuò in Eccleſia iuſſerit obſeruari.

QVÆSTIO VI.

An clerici sacris initiati teneantur ex præcepto horas canonicas quotidie recitare.

RESPONDEO teneri, vt constat ex communi vsu, & consensu totius Ecclesiæ, qui apertè colligitur ex illis verbis Conc. Basiliens. session. 21. Quoscunque in sacris constitutos, cùm ad horas canonicas teneantur, admonet sancta synodus, &c. Vbi Concilium vt patet, horas canonicas non præcipit, sed obligationem illas recitandi vt antiquam supponit. Et in hoc omnes conueniunt.

QVÆSTIO VII.

Sed dubium est, An hoc præceptum in iure canonico habeatur expressum.

CANONISTÆ tuentur partem affirmatiuam. Et probant primo ex cap. 1. de celebratione Missarum vbi dicitur. Presbyter manè, matutinali officio expleto pensum seruitutis suæ, canendo primam, tertiam, sextam, nonam, vesperásque persoluat.

Verùm hoc caput nihil probat, quia solùm agit de Presbytero, ergo de Diacono, & Subdiacono nihil concludit.

Panormitanus, & alij canonici iuris interpretes respon

respódent, nomine Presbyteri, cóprehendi ibi Diaconum, & Subdiaconum. Quod probant primò ex cap. 1. 15. q. 5. vbi Diaconus sacerdos appellatur. Et cap. 2. Si quis, de cohabit. clericorum, & mulierum habetur. Si quisquam sacerdotum, idest, Presbyter, Diaconus, & Subdiaconus, &c. ergo appellatione sacerdotis, veniunt Diaconi, & Subdiaconi.

Sed (pace tantorum virorum sit dictum) hæc responsio non satisfacit, quia etsi sacerdotis nomine in iure intelligantur etiam Diaconi, & Subdiaconi, licèt Presbyteri non sint, quia is qui sacra docet, vel sacra dat, sacerdos dici potest, quod etiam Diaconis, & Subdiaconis conuenit. Cæterum Presbyterorum nomine canones nunquam accipiunt Diaconos, & Subdiaconos.

Secundò probant ex cap. Si quis Presbyter. dist. 92. Verùm ibi non tantùm agitur de clericis Sacrorum ordinum, sed etiam de aliis, quia non solùm dicit, si quis Presbyter, aut Diaconus, sed addit, vel quilibet clericus: sub qua voce etiam clericos minorum ordinum comprehendit: tamen quia ibi non solùm præcipitur recitare, sed conuenire ad Ecclesiam ad decantandum diuinum officium, ergo non loquitur nisi de clericis alicui Ecclesiæ deputatis, idest de habentibus beneficia.

Tertiò probant ex cap. Dolentes. de celebrat. Missarum, vbi Innocentius III. cum Concilio generali præcipit Prælatis, & minoribus clericis in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum, pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter, & deuotè.

Sed hîc nō exprimitur, qui ſint illi minores clerici:& concilium videtur loqui de officiò publico.

Tum quia cùm nomine clericorum minorum non minus intelligantur in ſacris conſtituti: quàm in minoribus, non eſt cenſendum tale præceptum eſſe de recitandis horis canonicis, ſed tantùm de modo, impoſito iis qui aliunde tenentur recitare, vt Prelati, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ratione ordinis, & reliqui clerici beneficia eccleſiaſtica obtinentes.

Quare ſapientiſſimus Nauar. de oratione cap. 7. nu. 2. & alij planè fatentur de Diacono, & Subdiacono, non eſſe hoc præceptū in iure expreſſum, ſed generali totius Eccleſiæ conſuetudine introductum, quæ cùm ſit rationabilis, & legitimè præſcripta, vim legis habet, iuxta caput fin. de conſuetud. in fine. Eſſe verò talem cōſuetudinem legitimè præſcriptam, negari non poteſt, cùm non modò annis, ſed & ſæculis multis, atque adeò ab Apoſtolorum temporibus tanquam pia, ſanctáque in Eccleſia vigeat. Ex quo fit, vt Diaconi, & Subdiaconi ex antiquiſſima ſancta Eccleſiæ conſuetudine eadē lege teneantur, qua Presbyteri, & Clerici beneficiati: Conſuetudo enim immemorialis ad hanc legem inducendam ſufficit. Ratio autem huius legis ea eſſe poteſt, quia qui maioribus ordinibus initiantur, vitæ ſuæ ſtatum firmiter mutarunt in eum, qui diuino cultui eſt conſecratus, & ad Deum collaudandum inſtitutus, laudum ordine, & modo ab Eccleſia præſcripto: modus autem præſcriptus eſt is, qui in Breuiario cōtinetur. Igitur tam Subdiaconi & Diaconi, quàm Presbyteri ratione ſtatus ex ſæculo in cultum Dei tranſlati tenentur horas canonicas

nicas persoluere. Et ideo ita sentiũt Vasq. in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. ar. 1. Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. cap. 16. nu. 9. Azor. lib. 10. cap. 5. q. 1. Reginal. lib. 18. nu. 25. & Macig. cap. 9.

QVÆSTIO VIII.

An clerici in minoribus constituti, ratione sui gradus ad horas canonicas recitandas teneantur.

PANORM. cap. 1. de celebrat. Missarum nu. 6. Glossa in cap. finali eiusdem tituli, & Innocent. ibidem asserunt eos teneri ex vi quidem iuris diuini ad septem horas, iuxta illud Psalmi 118. Septies in die laudem dixi tibi. Sed ad has septem horas, quas sic Ecclesia cum Psalmis, lectionibus, antiphonis, &c. ordinauit, tantùm teneri iure humano expresso in cap. Dolentes, de celeb. Missar.

Sed communis est omnium Theologorum opinio, nos ab hoc onere esse immunes. Et ratio est, quia quãuis clerici minoribus ordinibus initiati in sortem Domini assumpti sint, nondũ tamen sortiti sunt statum inter Ecclesiæ ministros, possunt enim si velint, vxorem ducere. Quo fit, vt nec Ecclesia eis obligationem recitandi horas canonicas imposuerit. Et in his quæ sunt de iure positiuo, vbi lex non obligat, nec nos obligare debemus. Ita Arag. 2. 2. q. 83. ar. 12. Tolet. lib. 2. cap. 12. nu. 1. Azor. lib. 10. cap. 5. Nauar. de oratione cap. 7. nu. 12. Valent. 2. 2. d 6. q. 2. p. 10. Sot. lib. 10. q. 5. ar. 3. Suar. tom. 2. lib. 4. cap. 16. nu. 10. & Vasq. in opusc. de benef. c. 4. §. 1. art. 1.

Dices,

Dices, in cap. Dolentes, de celebr. Missarum, Innocentius III. præcipit Prælatis, & minoribus clericis in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium quotidie persoluant.

Respondeo, per particulam illam, *Minores*, intelliguntur clerici in sacris, qui comparatione Prælatorum dicuntur minores. Quod si velimus dictam particulam, *Minores*, extendere etiam ad illos, qui in sacris non sunt, intelligi debet de illis, qui ratione beneficij sunt ad id obligati.

Nec etiam obstat, quòd etiam per ordines minores assumantur illi in sortem Domini, & transferant se in cultum Dei. Nam si ministrent in suis propriis officiis, poterunt se exhibere speciali modo cultores Dei, quod satis est.

QVÆSTIO IX.

An clerici primæ tonsuræ, vel minorum ordinum ea præcisa ratione, qua creati sunt clerici, esto non teneantur ad dicendum horas canonicas, teneantur aliquid aliud ex præcepto recitare.

PALVD. in 4. dist. 15. q. 5. ar. 2. affirmat eos ad aliquid plus teneri quàm laicos, tum quia diuino cultui ascribuntur. Tum quia gaudent priuilegio clericali.

Nauarrus de oratione cap. 7. nu. 14. cum multis aliis docet eos ad id teneri ex vi iuris diuini, non tamen certas, ac statas preces constituit: fundat autem

autem Nauar. hanc obligationem, vel in debito diuini cultus, cui sunt specialiter destinati, vel in gratitudine ad Ecclesiam, quæ eos ad clericorum gradum, & honorem prouexit.

Ex quo infert, clericos primæ tonsuræ, vel ordinum minorum, innumera peccata committere, quia plerunque non plus laudant Deum, nec ampliùs orant pro populo, quàm si essent laici.

Alij verò eas definiunt, dicentes teneri eos ad horas Beatæ Virginis, vel ad septem Psalmos pœnitentiales, vel ad canticum graduale, vel ad Psalmum, Miserere mei Deus.

Sed communis, & verior sententia est, neque iure diuino, & naturali, neque iure positiuo, eos ad aliquid horum teneri, sed solùm ex decentia, & honestate: quæ non obligat ad vllum peccatum. Et ratio est, quia talis obligatio non est imponenda sine cogente ratione, illa verò nulla est, nam communiter ministrando in suis muneribus, poterunt se ostendere, & cultores Dei, & gratos Ecclesiæ, & multis aliis modis potest cultus exhiberi, & gratitudo ostendi, quando eius occasio occurrerit.

QVÆSTIO X.

An saltem consuetudine tales clerici ad preces aliquas quotidie recitandas teneantur.

SOTVS præclarus Thomista lib. 10. de iust. q. 5. art. 3. simpliciter negat, esse talem consuetudinem.

Alij

Alij verò vt Medina C. de oratione. Nauar. cap.7. de horis canonicis nu.13.Ledesm. in 4. p. 2. q. 16. ar. 4. & Palud. in 4. d. 15. q. 5. ar. 1. rectiùs docent, vbi fuerit vsu recepta talis consuetudo, eam ab huiusmodi clericis seruari debere: nam sicut iure canonico potest constitui, vt tales precationes persoluere teneantur, sic etiam consuetudine introduci poterit: Non tamen hæc consuetudo obligaret ad mortale, vt monet Nau. de oratione cap. 7. num. 14.

QVÆSTIO XI.

An Episcopus qui clericos ad primam tonsuram vel ad quatuor ordines minores promouet, poßit eis hoc onus præcipere, vt preces aliquas singulis diebus persoluant.

ET quidem vbi est talis consuetudo eas preces recitandi, certum est, Episcopum posse eos ad illius obseruationem cogere, nam hoc ad illius munus spectat. Ita Med. C. de oratione quęst. 7.

QVÆSTIO XII.

Tota igitur lis est, quando talis consuetudo non viget, an tunc Episcopus possit suo præcepto, vel statuto id oneris eis iniungere.

SOTVS lib. 10. de iust. q. 5. ar. 3. negat, quia omnes ordines descendunt à summo Pontifice in totam Ecclesiam, ergo ad illum solum pertinet disponere de functionibus, & obligationibus, quæ ratione ordinis imponuntur.

Tum quia quando summus Pontifex relinquit liberum, non potest Episcopus particularis in sua Ecclesia facere præceptum, nisi in ea diœcesi sit particularis ratio, quę in proposito non apparet.

Tum quia alioquin non posset seruari vniformitas, quæ tamen multum facit ad Ecclesię decus.

Hinc, si Episcopus in ordinatione aliquid orandum iniungat ordinatis, non est censendus velle obligare ad culpam, sed tantùm ex quadam honestate, & decentia. Quo pacto etiam putat Sotus, intelligendum esse, quod ait Palud. in 4. d. 15. q. 5. ar. 1. nimirum huiusmodi ordinatos ad aliquid plus teneri, quàm laicos, videlicet, non ex præcepto, sed ex honestate. Eiusdem opinionis sunt Azor. lib. 10. cap. 5. q. 4. Emmanuel Sà verb. horæ. nu. 5. Less. lib. 2. de iust. cap. 37. dub. 8. nu. 49. Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. cap. 16. nu. 14. Filiuc. tract. 23. cap. 5. nu. 148. Molfes. cap. 3. nu. 8. Vasqu. de benef. cap. 4. §. 1. dub. 2. num. 6. Carol. Macig. cap. 9. nu. 23. & plerique alij.

Alij verò vt Bonacina de horis canon. disp. 1. q. 2. p. 3. affirmant posse.

At ego arbitror Episcopum, etsi non possit præcipere ordinato, vt quotidie certas aliquas preces recitet, posse tamen præcipere, vt bis, vel ter illas precationes persoluat: sicut ex causa potest aliquod ieiunium bis, térve in sua diœcesi imponere. Et ideò ita tenent Nauar. de oratione

cap. 7. num. 14. Azor. lib. 10. cap. 5. q. 4. Less. lib. 2. q. 37. dub. 9. nu. 46. Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. cap. 16. nu. 15. & plerique alij.

QVÆSTIO XIII.

An clerici excommunicati, suspensi, & interdicti, seu aliqua irregularitate affecti, vel degradati ab ordinibus, teneantur priuatim horas canonicas persoluere.

RESPONDEO teneri. Et ratio est, quia par non est, vt ex delicto commodum reportent, præsertim cùm recitatio horarum tali pœnæ non repugnet. Et sua culpa fit, quòd non percipiunt fructus.

Tum quia tales priuantur honoribus, non oneribus, recitatio verò est onus, non honor. Verùm clerici degradati, aut excommunicati, non possunt, dum horas canonicas persoluunt, dicere, Dominus vobiscum, quia hæc est quædam communicatio, & functio ordinis. Ita Nau. de oratione cap. 7. nu. 17. Rodriq. p. 1. c. 141. nu. 4. Couar. lib. 3. var. c. 13. nu. 8. Valen. 2. 2. d. 6. q. 10. Azor. lib. 10. cap. 5. q. 6. Sanch. lib. 3. q. 8. nu. 11. Suar. to. 5. de censuris d. 12. sect. 2. nu. 16. Graff. lib. 2. cap. 50. & Sayrus de censuris lib. 5. cap. 22. nu. 50.

Dixi notanter, *priuatim*, quia excommunicati non possunt cum aliis horas canonicas persoluere, quia per excommunicationem participatio cum aliis eis interdicitur.

QVÆST.

QVÆSTIO XIV.

An clerici in ſacris, per iudicis ſententiam ad triremes damnati, aut à Turcis capti, & ad triremes coniecti, teneantur diuinum officium perſoluere.

BONACINA de horis canonicis diſp. 1. q. 2. p. 3. nu. 4. cum multis aliis affirmat.

Alij verò rectius negant, tum quia vſus eſt in contrarium. Tum quia ſatis habent afflictionis, dum vi in illo ſupplicio detinentur.

Tum quia id cederet in dedecus ordinis Eccleſiaſtici, ſi in illa hominum colluuie oſtenderet ſuum ſtatum.

QVÆSTIO XV.

An clerici beneficia eccleſiaſtica curata, aut ſimplicia habentes, horas canonicas recitare teneantur, etiam ſi clerici non ſint ſacris initiati.

RESPONDEO communem eſſe omnium Theologorum, & canoniſtarum iuris interpretum ſententiam, clericos omnes ad beneficium eccleſiaſticum ſiue ſimplex, ſiue curatum titulo clericali promotos, regulariter ad horas canonicas recitandas teneri.

Dixi notanter, *titulo clericali*, nam qui titulo sæculari decimas, aut pensiones percipiunt vt Reges,& equites; ad huiusmodi canonicatum horarum pensum non obligantur.

Hinc, qui solùm habent expectatiuas beneficij, vt qui dicuntur canonici in spe, non tenentur ad horarum recitationem. Quia beneficium expectare, non est illud habere.

Dixi etiam, *regulariter*, ad denotandum extare aliqua beneficia, quæ ex sua institutione ad diuinum officium non obligant, sed ad alias preces, vt sunt quidam Prioratus, vel simplices Præpositura, &c. Immò aliqua beneficia reperiuntur, quæ ad nihil recitandum obligant, vt rectè docent Emmanuel Sà verb. Horæ, nu. 4. & Armilla ibidem num. 3.

Hinc qui recipit præbendam, aut portionem ad pulsanda organa, vel ad docendum Theologiam, vel ad aliud officium non ecclesiasticum peragendum, non tenetur horas canonicas recitare. Ratio est,quia beneficiarius solùm tenetur ad id, propter quod datur beneficium, at in hoc casu præbenda non datur cum onere recitandi. Verùm hęc non dicuntur propriè beneficia, sed fructus, qui dantur per modum stipendij ob aliquod opus tẽporale. Secùs si beneficium propriè sumptũ conferatur clerico cum onere legendi, vel aliquid aliud faciendi, iuxta cap. 1. de magist. hìc enim non solùm tenebitur ad legendum,verùm etiam ad persoluendum horas canonicas, quia verè censetur habere beneficium Ecclesiasticum. Ita Suar. tom. 2. de Relig. lib.4. cap. 22. num. 2. Less. lib. 2. cap. 34. dub. 31. num. 174. & alij.

QVÆST.

QVÆSTIO XVI.

Vndenam constet beneficiarios ad recitationem horarum canonicarum teneri.

RESPONDEO constare in primis ex cap. Quia per ambitiosam, de rescriptis in 6. vbi Pontifex reprehendit quosdam beneficiarios, quòd officium diuinum, propter quod beneficium datur, omitterent.

Secundò constat ex Concilio Lateranensi à Iulio II. incepto, & à Leone X. continuato sess. 9. de reformat. §. statuimus. Vbi Pontifex priuat fructibus beneficiorum eos, qui diuinum officium non recitant: supponit ergo obligationem, & quidem sub mortali, ratione pœnæ grauis, quam inducit.

Tertiò constat ex cap. final. dist. 92. vbi dicitur, omnes Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, & omnes qui sunt Ecclesiæ deputati, debere officium diuinum recitare.

Quartò, & vltimò constat ex Bulla Pij V. relata à Nauarro in Manuali cap. 25. num. 122.

Ex quibus iuribus clarè colligitur, beneficiarios ad persoluendum horas canonicas teneri solùm iure Ecclesiastico, quo decretum est, primarium officium pro quo datur beneficium, esse horas canonicas.

QVÆSTIO XVII.

An qui propter metum cadentem in virum constantem sibi à parente incussum, acceptauit beneficium, teneatur diuinum officium recitare, etiamsi non habeat animum perseuerandi in statu Ecclesiastico?

RESPONDEO eum ad id teneri. Et ratio est, quia hic habet beneficium, cui annexum est onus recitandi, & intendit fructus percipere vt suppono, & potest si vult, se ab hac obligatione eximere, resignando beneficium. ergo.

Et confirmatur, nam qui sentit commodum, par est, vt sentiat onus. Et ideo ita tenet Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 31. nu. 174.

QVÆSTIO XVIII.

An qui plura beneficia possidet, teneatur tot officia in die recitare, quot sunt beneficia?

IN hac quæstione Guillerm. Paris. in tract. de collat. beneficiorum, Dionysius Carth. opusc. contra pluralitatem benef. ar. 1. & Nauarrus in Miscell. 60. de oratione nu. 2. 3. & 4. affirmant teneri beneficiarium toties in die diuinum officiũ persoluere, quot beneficia habet. Ducuntur hi auctores in eam sententiam, quia beneficium datur propter

propter officium, cap. fin. de rescriptis in 6. ergo qui plura beneficia habet, tenetur tot officia in die recitare, quot sunt beneficia: sicut qui habet plures capellanias, certum numerum Missarum, aut certum seruitium postulantes, tenetur multiplicatas Missas dicere, vel multiplicatum seruitium exhibere.

Et confirmatur, nam iure naturæ, qui habet commodum, debet ferre illius commodi ônus, sed vnumquodque beneficium habet onus dicendi quotidie diuinum officium, ergo.

Ex quo inferunt, eum qui tantam multitudinem beneficiorum acciperet, vt moraliter non posset toties in die diuinum officium recitare, contra iustitiam beneficia illa teneret.

Sed communis est omnium opinio, eum qui plura beneficia possidet, non teneri horas canonicas toties in die recitare quot sunt beneficia, sed satisfacere vnica recitatione. Probatur primò vniuersali toties Ecclesiæ consuetudine scita, & tolerata ab omnibus Ecclesiæ Prælatis, quæ consequenter habet vim legis.

Secundò probatur, quia licèt Ecclesia præcipiat recitare officium habenti beneficium, nullibi tamen præcipit recitare pluries idem officium habenti plura beneficia: & multiplicatio titulorum non multiplicat obligationes, sed auget eandem, vt pluribus rationibus debeatur, vt patet in beneficiario ordinato in sacris, vel Religioso in sacris habenti beneficium. Nam hi ad vnum tantùm officium tenentur, & consuetudo sufficienter interpretatur, talem esse mentem Ecclesiæ præcipientis officium habenti beneficium.

Et confirmatur, nam quamuis in vno die concurrat duplex festum, vt Dominica, & aliud de præcepto, non obligat ius ad audiendum duas Missas, sed vnam tantùm.

Tertiò probatur, quia recitatio diuini officij, etsi pro pluribus fiat, non minùs valet pro singulis, quàm si pro vno fiat, vt rectè monet D. Hier. in cap. Non mediocriter. de consecrat. dist. 5. dicens. Cùm pro cunctis animabus Psalmus, vel Missa dicitur, tantum prodest cuilibet, quantum si pro qualibet caneretur. Quod intelligitur quoad vim impetrandi, quæ in his orationibus publicis, quæ nomine Ecclesiæ fiunt, præcipuè consideranda est. Nam in eis non per se attenditur meritum recitantis, sed sanctitas, & dignitas Ecclesiæ, cuius nomine orat, quæ non minuitur ex eo quòd pro pluribus intercedat, quàm si pro vno. Sic ergo quãuis aliquis officium diuinum semel dicat pro pluribus Ecclesiis, pro omnibus sufficienter satisfacit. Et ideo hanc partem sustinent omniscius D. Thomas quodlib. 1. ar. 13. Henriq. lib. 5. cap. 5. nu. 6. Azor. lib. 10. cap. 4. q. 10. Garz. 3. p. cap. 1. nu. 115. Philiarch. lib. 1. cap. 8. Suar. to. 2. lib. 4. cap. 18. nu. 7. Macig. de horis canon. cap. 12. Malder. tract. 20. c. 2. dub. 3. q. 8. & plerique alij.

Ex quo sequitur primò, eum qui plura beneficia habet vnum peccatum specie committere, dum diuinum officium prætermittit. Et ratio est, quia facit contra obligationes eiusdem rationis. Ita Henriq. lib. 5. cap. 7. nu. 6. Garz. to. 1. de benef. 3. p. c. 1. nu. 86. & 104. & alij.

Secundò sequitur contra Nauar. vbi suprà, eum qui plura beneficia iniustè, & absque legitima superioris

ſuperioris facultate retinet, non teneri pluries in die officium recitare, nec peccare non recitando quotidie pluries officium, ſed ſolùm retinendo illa, ſine diſpenſatione legitima, vt rectè monet Garz. 3. p. cap. 1. nu. 120. Et licèt Doctores citati loquantur in habente plura beneficia licitè, non ideo volunt habentem illa illicitè teneri ad pluries recitandum.

Et ad argumenta contrariæ opinionis reſpondeo, illa procedere, niſi ex praxi aliter conſtaret de voluntate Eccleſiæ, quæ onus recitandi beneficiariis impoſuit.

QVÆSTIO XIX.

An qui plura beneficia poſſidet, licèt non teneatur pluries in die diuinum officium recitare, teneatur ſaltem tot commemorationes facere, quot ſunt beneficiorum Patroni.

IN hac graui, & perutili quæſtione dico primò, quòd beneficiarius illis diebus, qnibus in Breuiario commemorationes fiunt, tenetur commemorationem illius ſancti facere, in cuius honorem, beneficium erectum eſt. Ratio eſt, quia ſic commnni vſu, & moribus beneficiariorum receptum eſt.

Tum quia beneficiarius tenetur horas canonicas perſoluere iuxta rubricas Breuiarij, in rubricis

autem Breuiarij Romani iniungitur, commemorationem Patroni, vel Titularis fieri. Secus dicendum est de pensionario, hunc enim ad commemorationem Patroni, vel Titularis beneficij, arbitror non obligari, quia ipse beneficij titulum non habet.

Secundò dico, quòd habens plura beneficia, tenetur tot commemorationes facere, quot sunt beneficia, modò id commodè fieri possit. Ratio est, quia par est omnium ratio, nec potest assignari causa, cur beneficiarius vnius Patroni potius, quàm alterius memoriam facere teneatur.

Dixi notanter, *modò id commodè fieri possit*, quia si tot essent beneficia, ita vt Patroni nonnullorum beneficiorum sint Apostoli, nonnullorum sint Martyres, nonnullorum Confessores, poterit vnica oratione complecti Apostolos, alia Martyres, alia confessores, expressis in collecta nominibus Patronorum, si collecta illa expressionem commodè patiatur.

Tertiò dico, quòd beneficiarius qui scienter Patroni commemorationem prætermittit, regulariter loquendo non peccat nisi venialiter. Ratio est, quia modicitas materiæ in omni præcepto à mortali excusat.

Dixi notanter, *regulariter*, quia si quis tot beneficia habeat, vt illis respondeant plures commemorationes, quæ simul sumptæ notabilem materiam efficiant, arbitror beneficiarium huiusmodi commemorationes omittentem mortale peccatum committere. Quia frangit Ecclesiæ præceptum in re graui.

Quartò, & vltimò dico, quòd beneficiarius qui scienter

ſcienter omitrit Patroni, vel Titularis commemorationem, non tenetur regulariter ad fructuum restitutionem. Ratio eſt, quia ex omiſſione rei paruæ in diuino officio non conſurgit reſtitutionis obligatio, etiamſi fructus illi parti reſpondentes ſint magni valoris.

Dixi notanter, *regulariter*, quia ſi plures commemorationes in vno officio omittantur, conſtituentes materiam grauem, cenſeo beneficiarium qui tales commemorationes omittit, obligari ad reſtitutionem pro rata fructuum reſpondentium ſingulis commemorationibus omiſſis.

QVÆSTIO XX.

An qui præſtimonium habet ad perſoluendas horas canonicas teneatur.

IOANNES Medina C. de oratione q. 7. Cordub. in quæſt. 187. in addit. ad tractatum de caſibus conſcientiæ. Palat. in 4. diſt. 15. diſp. 9. Gigas q. 28. de penſion. num. 5. Sylua tract. de benef. p. 1. qu. 3. nu. 10. & plerique alij negant. Quia cenſent præſtimonium non eſſe beneficium Eccleſiaſticum, ſed penſionem: eſt enim portio quædam à redditibus beneficiorum abſtracta, & deſignata in ſubſidium adoleſcentium, vt illorum opibus adiuti, ſtudio literarum vacent, & poſtea Eccleſiæ inſeruiant.

Ex qua ſententia colligitur huiuſmodi præſtimoniarios teneri ad dicendum officium Beatæ Virginis iuxta motum Pij V. quia præſtimonium ſi

non est propriè beneficium, saltem erit pensio, & maximè clericalis, quia nemini datur nisi vt clericus, & vt in clericatu proficiat.

At communis, ac verissima sententia est, eum qui præstimonium habet ad persoluendas horas canonicas teneri. Et ratio est, quia præstimonium est verè & propriè beneficium, cùm propter officium detur, & propria collatione, ac spirituali titulo conferatur, ergo talis præstimoniarius ad ea omnia tenetur, ad quæ alij beneficiarij obligantur. Et est conclusio definita in cap. Quoniam. de concessione præbendar. in 6. vbi talia præstimonia inter cætera Ecclesiastica beneficia annumerantur. Et in Concilio Lateranensi sub Pio V. in constitutione, quæ incipit, ex proximo, &c. vbi habetur præstimoniarios ad horas canonicas persoluendas teneri.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, quòd etsi huiusmodi præstimonia instituta sint in subsidium adolescentium, vt eo modo commodè erudiri possint, sed non sine onere horas recitandi.

QVÆSTIO XXI.

An qui capellaniam habet, teneatur horas canonicas recitare.

AD cuius intelligentiam obseruandum est primò, quòd duplex est capellania, vna collatiua, alia verò non collatiua. Capellania collatiua, seu sacra, est illa, quæ authoritate Apostolica vel ordinaria

ria erecta est,eo fine, vt iure spirituali,& immunitate Ecc lesiæ gaudens, in ea esset ius percipiendi Ecclesiasticos fructus ex bonis Ecclesiæ.

Capellania verò non collatiua, seu profana est illa quæ creata est, vel instituta per solum fundatorem, vel testatorem etiam laicum absque Diœcesani, vel Papæ authoritate. Vt cùm quis relinquit bona sua cum hoc onere, vt certa quædam pensio per modum cuiusdam stipendij, & mercedis quotannis alicui clerico detur, vt tot Missas dicat. Additque expresse, se nolle, vt in huiusmodi bona se Episcopus ingerat; aut si nominet,& eligat certum clericum, ac deinde statuit, vt sui posteri absolutè per se ius, & authoritatem habeant sine authoritate Ecclesiastica nominandi, & eligendi clericum ad capellaniam. Quo iacto fundamento;

Primò dico, quòd si capellania collatiua est, & sacra,idest instituta authoritate ordinarij, tunc, etsi de iure patronatus sit, verè beneficij Ecclesiastici rationem habet, ac proinde qui eam possidet, vtpote beneficiatus, iure debet per seipsum diuinum officium persoluere, etiamsi Missas per alios dicat. Nauar. de orat. cap.20. numero 17.

Secundò dico quòd si capellania collatiua non est, sed profana, idest solùm instituta per testatorem sine authoritate ordinarij, tunc non tenetur Capellanus horas canonicas persoluere, sed solùm ad explendum Missarum onus, quod subiit, cùm talis capellania non sit beneficium Ecclesiasticum. Ita Nauarrus vbi suprà, Cord. de casibus consc. quæst. 33. Roder. part. 1. capit.141.nu.4.Suar.to.2.
lib.3,

lib. 3. cap.22.num.12.& Azor.lib.10.cap.3.q.5.

Hoc tamen in loco est obseruandum, quòd si ille qui habet capellaniam, ipse ex suis bonis eam construxit, sicut potuit sine onere restituendi eam successoribus relinquere, si horas canonicas omiserint, ita potest se immunem ab hac restitutione efficere, si illas non persoluerit, cùm nulli faciat iniuriam. Immò nec ratione illius tenebitur recitare. Decretum enim Concilij intelligitur quando beneficium datur propter officium: quod est verum in successoribus, non verò in ipso qui capellaniam ex bonis suis instituit.

Dices, huiusmodi capellaniæ sacræ possunt aliquando pueris ante primam tonsuram conferri. ergo non sunt beneficia, cùm beneficia conferri nequeant carentibus prima tonsura.

Respondeo, Capellanias, quæ ex voluntate fundatorum conferri possunt pueris ante primam tonsuram, pro tempore, quo ea carent, non esse beneficia Ecclesiastica, quamquam habens huiusmodi capellaniam, Missas per alios exoluere, & debito tempore ad clericalem statum ascendere, diuinúmque officium, cùm ad illud habilis effectus fuerit, recitare tenetur. Ita Vasq. de benef. cap.4 §.1. art.1. dub. 3. num. 11.

QVÆSTIO XXII.

An qui habet beneficium in commendam, teneatur horas canonicas recitare.

RESPONDEO, eum qui habet beneficium integrè commendatum quoad totam administrationem

ſtrationem temporalem,& ſpiritualem eius, teneri horas canonicas recitare, etiamſi commendatio illa non ſit erecta in titulum beneficij, neque in perpetuum conferatur. Et ratio eſt, quia quamuis hic non habeat titulum beneficij, nihilominus veram habet illius adminiſtrationem,& ſubſtituitur in locum habentis beneficium cum tota obligatione; ergo ad horas recitandas tenetur, ac ſi intitulatus eſſet, maximè cùm ipſe ratione huius adminiſtrationis legitimè fructus beneficij percipiat.

Dixi notanter, *integrè commendatum quoad totam adminiſtrationem*, quia ſi ſolùm quoad temporalem adminiſtrationem commendaretur,ideſt,quoad exteriora ſeruitia Eccleſiæ,tunc ex vi huius commendationis ad diuinum officium perſoluendum minimè teneretur, quia ſolùm publicum, & externum miniſterium eſt illi commendatum. Et ideo ita ſentiunt Nauarr. de oratione cap. 10. num. 16. Azor.lib.10.cap.3. quæſt.6.Suar. to.2. lib.3.cap.22. num.14.& 16. Cord.in ſum.quæſt.186.p.3. Arag.2. 2.q.83.ar.12.Vega 1.p.cap.128. caſu 13. & plerique alij.

Ex quo infertur,equites ſancti Ioannis qui Melitæ vocantur,aut etiam alios gaudentes commendis Eccleſiaſticis ad diuinum officium teneri, quia dicuntur habere beneficia Eccleſiaſtica,vt poſt Nauarrum,& alios tenet Molfeſius cap.2. num.20. & Garz.1.p.cap.4.num.6. Quod intelligitur, quando hæc retinentur titulo clericali, quia extant aliquæ commendæ, quæ titulo ſeculari conferuntur, nec onus recitandi diuinum officium inducunt.

QVÆST.

QVÆSTIO XXIII.

An coadiutor beneficiati teneatur horas canonicas recitare, sicut & principalis.

ET quidem si coadiutor est ordine sacro insignitus, vel aliud habet beneficium Ecclesiasticum, certum est teneri ad diuinum officium persoluendum.

QVÆSTIO XXIV.

Sed tota difficultas est, An coadiutor beneficiati ratione coadiutoriæ præcisè teneatur horas canonicas persoluere.

RESPONDEO nõ teneri. Et ratio est, quia coadiutoria non est beneficium Ecclesiasticum, sed aliquid adiunctum beneficio. ergo coadiutor ex vi talis coadiutoriæ ad diuinum officium non tenetur. Consequentia est per se nota. Antecedens verò probatur, nam vnum beneficium non potest simul esse in duobus, sed principalis retinet integrum beneficium, ergo coadiutor ratione coadiutoriæ nullum beneficium habet, ergo ad recitandum diuinum officium non tenetur.

Tum quia obligatio recitandi semper residet apud proprietarium, ergo non afficit coadiutorem, alioquin duo ex vno beneficio obligarentur ad recitandum diuinum officium.

Et confirmatur, nam principalis, & coadiutor non obligantur ad Missas, & alia onera duplicata, sed vno satisfaciente, alter non tenetur, ergo si obligatio recitandi resideat penes proprietarium, non transit ad coadiutorem.

Tandem est conclusio definita à sanctissimo Domino nostro Paulo V. in suo motu proprio 1606. vbi ad petitionem Ecclesiæ Cathedralis Conimbricensis, inter alia declarat coadiutores canonicorum non esse verè canonicos, nec pro talibus habendos, viuentibus coadiutis, ergo coadiutores ex vi coadiutoriæ ad diuinum officium non tenentur. Et idem est dicendum de coadiutoribus aliorum beneficiariorum.

Ex quo colligitur primò, capellanum, qui conceditur alicui Parocho, vt vices, & absentiam suam in sacramentorum collatione, & in externa Ecclesiæ administratione suppleat, non teneri ex vi coadiutoriæ præcisè horas canonicas persoluere.

Secundò sequitur, eum qui priuilegium canonicatus obtinuit cum futura successione, non teneri ad diuinum officium recitandum, vt patet tum ex rationibus allatis. Tum quia coadiutor canonici non est verè canonicus, nec pro tali habendus est viuente coadiuto, vt Paulus V. in suo motu proprio declarauit. Et licèt vulgò appelletur canonicus, tamen re ipsa non est canonicus, nisi in spe, propter ius quod habet ad succedendum in canonicatu, & quia sedem habet in choro, licèt non in loco proprietarij, sed vltimo loco post proprios canonicos. Ita Suar. tom. 2. lib. 4. cap. 22. num. 19.

QVÆST.

QVÆSTIO XXV.

An coadiutor teneatur diuinum officium persoluere, saltem eo tempore, quo onus Ecclesiæ sustinet pro principali.

MEDINA C. de oratione quæst. 7. absolutè affirmat eum ad id teneri.

At verò alij, vt Nauar. de oratione cap. 20. n. 18. & Azor. lib. 10. c. 4. q. 1. negant, & meritò quidem, quia principalis licèt excusetur à seruitio chori, & Ecclesiæ; seruiendo per coadiutorem, non tamen ab onere recitandi diuinum officium, quia hoc est onus personale sequens beneficium, quod ipse retinet integrum.

Tum quia coadiutor solùm tenetur ad ea, ad quæ deputatur, & assumitur, nimirum ad canendum in choro, vel ad ministrandùm sacramenta, aut alia ratione seruiendum Ecclesiæ, nunquam autem datur adiutor ad officium diuinum pro alio persoluendum, quia titulum, & possessionem beneficij non habet, nec subrogatur in locum beneficiarij, vt eius vice diuinum officium persoluat.

QVÆSTIO XXVI.

An coadiutor teneatur saltem recitare officium paruum Beatæ Virginis tanquam pensionarius iuxta motum Pij V.

RESPONDEO, si coadiutor recipit propriam pensionem super beneficium principalis, proculdubio

culdubio tenetur ad officium paruum Beatæ Virginis tanquam pensionarius. Si verò solùm recipiat aliquos fructus beneficij per modum stipendij, non tenetur, quia non comprehenditur sub motu Pij V.

QVÆSTIO XXVII.

An qui habet officium manuale, seu regulare, quod ad nutum eius qui confert, reuocari potest, ad horas canonicas teneatur.

RESPONDEO teneri. Et ratio est, quia siue illud sit propriè beneficium siue non, beneficiarius talis recipit in se totam beneficij administrationem, ad quam vt dictum est, pertinet etiam onus recitandi horas canonicas.

Tum quia hoc beneficium aliquo modo perpetuum est, quia ad certum, & definitum temporis interuallum non datur, etiam si habeatur ad nutum, & voluntatem alterius, cùm possit eius permissu ad vitam haberi. Et ideo ita tenent Suar. tom.2.lib.3. cap.22.nu.14.& 16.Nauar. de oratione cap. 20.nu. 16.Azor.lib.10.cap.4.q.2.Macig.de horis can.cap. 10.nù.13.Vasq.de benef.cap.4. art.1.dub.3.& Less. lib.2.cap.34.dub.30.

QVÆSTIO XXVIII.

An pensionarius horas canonicas recitare teneatur.

Respondeo non teneri. Et ratio est, quia pensionarius propriè beneficiarius non est, nec pensio beneficium: Et Ecclesia nullum præter initiatũ ordine sacro, aut Religiosum professum choro deputatum ad tale officium adstringit, nisi beneficiatum. Nau. in Man. cap. 25. num. 111.

Obiicies, beneficium nihil aliud est, quàm ius percipiendi fructus ex Ecclesiæ patrimonio, sed pensionarius, vt constat, ius habet percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, ergo verè est beneficiarius.

Respondeo, in beneficio non solùm ius esse percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, verùm etiam titulum, id est dignitatem Ecclesiasticam, vt Archiepiscopatum, Archipresbyteratum, Canonicatum, &c. At in pensione adest tantùm primum, & non secundum, quia solùm pensionarius retinet ius percipiendi fructus ecclesiasticos, quod quidem ius dicitur pensio à pendendo, quia dependet à beneficio, vt vsusfructus à proprietate. Hæc autem pensio de iure communi non debet excedere tertiam partem fructuum, & ita seruat stylus Romanæ curiæ, vt rectè monet Petrus Rebuf. titul. de reseruat. Vide Concil. Trident. sess. 24. in cap. Quoniam.

QVÆSTIO XXIX.

An pensionarius preces aliquas recitare teneatur.

Et quidem ante Pij V. constitutionem pensionarius nihil determinatè recitare tenebatur ex præce

præcepto,quia Ecclesia tunc minimè ei imposuerat præceptum recitandi aliquid.

Dices, ergo iniustè dabatur. Respondeo negando consequentiam.Et ratio negationis est, quia ex iusta dispensatione Romani Pontificis poterat dari, vel in eleemosynam, vel ad iuuandum adolescentes in studiis literarum,vel ad alliciendos nobiles,& potentes ad id,vt Ecclesiæ faueant, vel denique in gratitudinem,pro eo quòd vel ipsi vel eorum antecessores aliquid in Ecclesiæ vtilitatem fecerunt,aut passi sunt.

QVÆSTIO XXX.

Sed quod in dubium vertitur,est, An pensionarius iure nouo ad aliquid recitandum teneatur.

RESPONDEO eum, qui vt clericus pensionem obtinet, teneri sub pœna peccati mortalis dicere officium paruum Beatæ Mariæ, & restituere fructus receptos pro rata,quoties omiserit dicere: Id enim decernit Pius V. in quodam motu proprio suo, cuius initium est. *Ex proximo.* Et tradit latè Nauar.de oratione cap.7.nu.32.Quod debet teneri contra aliquos, qui tenuerunt contrarium non obstãte hoc motu proprio dicentes, quòd non fuit solemniter promulgatum, non aduertentes, quod sufficit affigi valuis Sancti Petri,aut in acie Campi Floræ ante Cancellariam Romæ,vt dicatur solemniter esse promulgatum.

Dicitur autem vt clericus pensionem obtinere,

quando prima tonſura in eo requiritur, vt ſit talis penſionis capax: quando verò non requiritur prima tonſura, tunc non habet penſionem vt clericus, ſed vt laicus, ac proinde àd recitandum Beatæ Virginis officium non tenetur. Hoc autem contingit, quandò penſio datur viris ob inopiam eorum, vel ſenectutem, vel infirmitatem, vel eo quòd ſunt bene de Eccleſia meriti, vel ob ſpem meritorum erga Eccleſiam, vel ob laborem, & operam temporalem, nimirum ob tintinnabula pulſanda, ad aperiendas templi fores, ad horologij curam, vel ad alia huiuſmodi miniſteria & officia obeunda. Et ideo ita ſentiunt Nauar. de orat. cap. 7.num.25.Azor.lib.10.cap.4.q.3.Valent.2.2. diſ.6. q.2.p.10.Suar.tom.2.lib.3.cap.22.nu. 6.Reginald. lib.30.num.41.& Vaſq.de benef. cap.4.§.1.dub.4. numer.17.

Hinc non tenetur ad officium paruum Beatæ Virginis is, cui confertur penſiò abſque præuia cõditione ſtatus clericalis, etiam ſi fortè detur perſonæ Regulari, vt militi Sancti Ioãnis: Immò etiamſi detur illi, vt Regulari, non dicitur dari vt clerico, vt dicitur in Bulla Pij V. Regularis enim propriè, & ſtrictè loquendo non eſt clericus: fieri tamen poteſt, vt alio titulo teneatur iuxta propria ſuæ Religionis ſtatuta. Suar.lib.4.c.22. numer.6. Bonacina diſp.1.q.2.p.4.nu.8.& plerique alij.

Illud tamen eſt obſeruandum, quòd hoc præceptum non debet ita limitari ad officium paruum Beatæ Virginis, quin penſionarius ſi velit, poſſit officium magnum recitare, per quod pleniùs ſatisfaciet ſuo muneri, quàm ſi officium paruum Beatæ Virginis perſolueret, quia intentio Pij V. in illo

præ

præcepto non fuit excludere officium magnum, ſed ſolummodo non imponere penſionariis tantum onus. Ita Garz. 3. par. cap. 5. nu. 119.

QVÆSTIO XXXI.

An qui cum beneficio, penſionem habet, teneatur præter officium magnum, etiam preces Beatæ Virginis recitare.

RESPONDEO non teneri. Et ratio eſt, quia Pontificis intentio non fuit obligare hunc ad duo officia, ſed illorum clericorum abuſum corrigere, qui Eccleſiaſticos fructus vt clerici percipiebant, & diuinis laudibus, & obſecrationibus minimè vacabant.

Et confirmatur, nam ſi habentes plura beneficia, aut plures penſiones ſatisfaciunt recitãdo quotidie ſemel tantùm officium, multò magis ſatisfacient, qui cum beneficio habent penſionem. Ita Philiarch. lib. 1. cap. 8. Garz. p. 3. de benef. cap. 1. nu. 116. Nauar. extra de celebrat. Miſſar. lib. 3. conſ. 18. & alij communiter.

Hinc, ſi penſionarius clericus efficiatur eques ordinis militaris cum indulto retinendi pẽſionem, non tenetur ad preces Beatæ Virginis, ſed ſufficit quod recitet orationes Dominicas, & Angelicas à Religione præſcriptas, quæ ſunt loco horarum. Ita Nauar. lib. 3. conſ. tit. de celebrat. Miſſarum conſ. 18. & 22. Rodriq. in ſumm. 1. part. cap. 140. num. 5. Azor. li. 10. cap. 4. q. 3. Vega 2. p. cap. 65. caſu primo, & multi alij.

QVÆSTIO XXXII.

An qui habet beneficium paruum, ad diuinum officium teneatur.

ET quidem si hic sit ordine sacro insignitus, certum est, eum ad diuinum officium teneri.

QVÆSTIO XXXIII.

Sed dubium est de eo, qui caret ordine sacro.

ET quidem si beneficium nullos omnino fructus habet, certum etiam est, beneficiatum ad diuinum officium non teneri. Quia cessat tunc ratio obligationis, cùm nullum stipendium ab Ecclesia recipiat.

QVÆSTIO XXXIV.

Quæstio ergo tantùm est de beneficio quod reddit fructus, sed tenues.

IN qua re etiam conuenit inter omnes, eum qui habet plura beneficia adeò tenuia, vt nullùm per se sufficiat, omnia verò simul iuncta reddunt competentes fructus, ad diuinum officium teneri Et ratio est, quia hic habet ab Ecclesia stipendium sufficiens titulo beneficiorum.

Tum

Tum quia licèt tenue beneficium per se ad officium diuinum non obliget, inchoat tamen obligationem, ergo si plura beneficia compleant sufficiens stipendium, proculdubio ad illud obligabunt. Ita Paul. Squillas 1.p.dub. 2. num.8. Malder. de virtut.tract.10.cap.2.dubio 3.& Suar.tom.2.lib. 4.cap.21.ad finem.

Deinde valdè probabile est, eum qui habet beneficium obligans ad alia onera spiritualia præter diuinum officium, v.g. si sit capellania; & illa obligetur capellanus dicere Missas aliquas per se, vel per alium, si ad tertiam, vel quartam partem sustentationis non sufficiat, non teneri officium diuinum recitare. Et ratio est, quia hic iustè reputare potest, tale beneficium non esse institutum pro officio diuino, sed tantùm pro Missis celebrandis, ac proinde ad illud non obligare. Ita Suar.to.2.lib. 4.cap. 21.num.3.& alij.

QVÆSTIO XXXV.

Totum igitur huius controuersiæ dissidium in eo consistit, An qui habet beneficium perexiguum, ad diuinum officium teneatur.

IN hac graui, & perdifficili quæstione duæ extant opiniones probabiles. Prima est Magistri Soti lib.10.q.5.ar.3. Roder.p.1.cap.140.nu. 3. Veg. 1.par.cap.128. casu 13. Petr. Ledesm.2.par.tract.9. cap.4.conclus.4. & aliorum, qui absolutè negant

hunc ad diuinum officium teneri. Et probant primò ex illo 1.Cor.9. Qui altari ſeruit, ex eo viuere debet, ergo qui ex beneficij redditibus non viuit, iure non cogitur diuinum officium perſoluere.

Secundò probant, quia in iure parum pro nihilo reputatur, ſed qui nullum habet beneficium, ad horas canonicas non tenetur, ergo neque tenetur qui perexiguum beneficium habet. Hanc Soti opinionem Arag 2 2.quæſt.83. artic. 12. & Nauar.infrà citandus exiſtimant eſſe probabilem.

QVÆSTIO XXXVI.

Sed quæret aliquis hoc loco, Quid ſit dicendum beneficium tenue, quoad hunc effectum non obligandi ad diuinum officium.

Nonnvlli Magiſtri Soti opinionem interpretantur de quolibet beneficio, quod ad vitam clerici ſuſtentandam non ſufficit.

Sed hæc interpretatio falſa eſt, nec tale quid ſomniauit Sotus, aliàs beneficiarius, cuius beneficium redderet fructus triginta aureorum, liber eſſet ab hoc onere recitandi, nam triginta aurei regulariter non ſufficiunt ad commoda clericorum alimenta.

Tum quia onus recitandi diuinum officium non eſt adeò graue, neque tam magnam diei partem occupat, vt ſit dignum integrà ſuſtentatione perſonæ, immò nec pro maiori parte eius.

Petrus

Petrus Aragona 2.2. quæst. 83. artic. 12. dicit id relinquendum esse iudicio prudentis viri, qui sententiam proferet habita ratione temporis, loci, personæ, & aliarum circunstantiarum: videtur tamen requirere, vt obliget, quod adiuuet bonæ parti sustentationis clerici. Bona autem pars est tertia, vel quarta saltem. Quare habens triginta aureos ex beneficio, tantùm erit obligatus, non autem infrà.

At verò Magister Sotus restringit suam sententiam ad beneficium tantùm, quod est adeò tenue, vt beneficij nomen vix mereri possit, vt si summam octo, vel decem aureorum non reddat. Quia quando fructus sunt tam tenues, vt non pertingant ad prædictas summas, moraliter censentur nulli, nec possunt prudenter iudicari stipendium iustum.

Secunda verò opinio quam sequor, simpliciter affirmat hunc ad diuinum officium teneri. Et ratio est, quia beneficium perexiguum quo ad substantiam est verè, & propriè beneficium, & vt tale in iure reputatur, vt constat ex cap. is, cui. de præbend. in 6. ergo qui illud habet, ad officium diuinum tenetur. Probo consequentiam, nam beneficium ecclesiasticum vt dicitur in cap. vlt. de rescriptis in 6. propter officium confertur, quòd non solùm intelligitur de beneficio pingui, sed etiam de tenui, quia indistinctè loquitur, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Vnde Glossa in eo cap. probat officium esse veluti comitem beneficij. Ex quo infert, quòd priuatus officio, eo ipso priuatus beneficio censetur. Cùm ergo in Concil. Lateran. sub Leone x. declaratum sit, officium propter quod datur beneficium, præcipuè

esse officium horarum canonicarum, planè concluditur, etiam beneficium tenue dari propter officium, ac subinde qui tale beneficium tenet, ad illud recitandum obligatur.

Tum quia qui vnum pingue beneficium, aut plura beneficia iustè retinet, non tenetur ad plura officia recitanda, ergo signum est euidens, exiguitatem, vel pinguedinem beneficij impertinentem esse ad obligationem recitationis diuini officij, ergo qui perexiguum beneficium habet, ab onere recitandi non liberatur.

Tum quia qui beneficium habet, quamuis tenue, & exiguũ, cæteris beneficiariorum priuilegiis gaudet & subiacet pœnis contra beneficiarios impositis, ergo etiam afficitur onere diuini officij.

Et confirmatur, nam omnis clericus etiam primæ tonsuræ tantùm, habens beneficium ecclesiasticum, quantumuis exiguum, gaudet priuilegio fori, etiam quoad crimina, quo priuilegio, quoad crimina, non gaudet etiam insignitus quatuor minoribus, si beneficio careat, vel alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi non inseruit, aut in aliquo seminario de eiusdem Episcopi mandato non existit. Quod est magni momenti, & facit, vt non debeat pro nihilo reputari. Vide Conc. Trid. sess. 25. cap. 6.

Tum quia ratio, ob quam beneficiarius tenetur diuinum officium recitare, non est præcisè, quia integrè sustentatur fructibus beneficij, sed quia beneficium habet aliquos reddens fructus, qui dantur propter officium.

Tum quia sufficit vt seruiens altari, percipiat sustentationem congruam pro tempore, quo illi inseruiat, cùm autem beneficiarius non inseruiat toto

die

dic altari,nec totum diem in recitatione diuini officij insumat, non potest sustentationem pro toto die ex recitatione diuini officij prætendere.

Tum quia,sicut qui duxit vxorem inopem,semper & vbique alere eam tenetur, ita beneficiarius qui est sponsus Ecclesiæ, Deo semper hoc sacrificium laudis offerre tenetur, licèt pauper sit. Et sicut miles qui spontè cum paruo stipendio militiam acceptauit,militare tenetur,quamuis non ita commodè ex militia viuat.

Tum etiam,qui ex suo beneficio ob grandinem, vel inundationes aquarum paucos fructus recipit ad diuinum officium persoluendum tenetur, ergo qui perexiguum beneficium habet, vt non sufficiat ad vitæ sustentationem, ad recitandum diuinum officium tenetur.

Tum quia ipsemet Sotus dicit,quòd ad hoc vt beneficiũ ad diuinum officium non obliget,debet esse adeò exiguũ, vt pro nihilo reputetur, quale tamen nullũ est,quia saltem habens beneficium etiã paruũ, licitè potest sine alio patrimonio ad ordines sacros promouere. cap.Episcopi.& c.tuis. de præbend. ad quos tamen non potest sine beneficio,vel patrimonio sufficienti admitti,quod est magni momenti.

Dices, omne beneficium dari propter officium, tamen seruata iustitiæ æqualitate, quæ postulat, vt non exigatur magnum officiũm, cui datur paruum beneficium,& ideò videtur sufficere,si ad summum paruum Beatæ Virginis officium dicat.

Respondeo, vbi voluntarium pactum intercedit, non est iniustitia, quia scienti, & volenti non fit iniuria. Sed in hoc casu inter Clericum, & Ecclesiam tacitum pactum intercedit, nam lex ab

Eccle

Ecclesia declarata est, se nolle conferre alicui beneficium, nisi ea conditione, vt ad officium magnum teneatur, qui autem sua sponte beneficium recipit, conditionem etiam acceptat, ergo obligatus manet, & nulla ei fit iniuria, sibi enim imputet, si tantum onus cum tam paruo stipendio acceptauit.

Tandem videtur conclusio definita in cap. Clericus victum dist. 91. vbi statuitur, vt clericus quem sui sacrificij fructus alere non possunt, manibus operando victum quærat, dummodo officio suo satisfaciat. Et si id sibi difficile fiat, imputet sibi, qui beneficium tale acceptauit, aut beneficiū dimittat.

Ex quo loco clarè colligitur teneri clericum horas canonicas persoluere etiamsi non possit ex beneficio victum & vestitum habere, quod beneficium necesse est, esse valde tenue. Et ideò ita sentiunt Syluest. verb. hora. §. 3. Rosell. num. 1. Tab. n. 1. Armil. ibidem Nauar. de orat. c. 7. n. 27. & cap. 11. n. 11. vbi dicit esse communem. Couar. lib. 3. var. c. 13. numer. 8. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. Suar. tom. 2. libr. 4. cap. 21. numer. 3. & 9. Tolet. lib. 2. cap. 14. numer. 4. Azor. lib. 10. cap. 3. quæst. 3. Reginald. lib. 30. cap. 4. numer. 34. Medin. q. 7. de oratione, & alij communiter.

Et ad argumenta adducta pro contraria opinione patet solutio ex dictis.

QVÆSTIO XXXVII.

An solus titulus beneficij sine actuali possessione obliget ad recitandum.

Et

ET quidem si is nondum habet ius in re acquisitum in beneficio, non tenetur recitare. Ratio est, quia ius canonicum solùm obligat ad recitandum beneficiarios, seu habentes beneficium, qualis non est, qui non habet ius in re in beneficio, etiamsi habeat ius ad illud. Vnde præsentatus, vel nominatus, vel electus, sed nondum confirmatus, non tenetur ratione illius recitare: sicut nec tenetur ad illud is cui collatio beneficij facta est, ante collationem acceptatam, vt rectè monet Nauar. de oratione cap. 7. nu. 29.

QVÆSTIO XXXVIII.

Sed quod in dubium vertitur est, An beneficiarius diuinum officium persoluere teneatur statim, ac collationem acceptauit, etiam ante illius possessionem.

IN qua re etiam est certum, eum qui solum habet titulum beneficij sine spe obtinendi possessionem, non obligari ad recitandum diuinum officium. Et ratio est: quia hic potius nomine, quàm re habet beneficium, & non comprehenditur sub lege obligante habentem beneficium, quæ cum sit onerosa, restringenda potius est, quàm extendenda.

QVÆ

QVÆSTIO XXXIX.

Totum igitur controuersiæ dissidium est, quando cum titulo adest spes certa moraliter obtinendi possessionem.

SAPIENTISSIMVS Nauar. de oratione cap. 7. n. 28. & 29. Garz. de benef. 3. p. cap. 1. n. 92. & Carol. Macig. de horis Canon. cap. 10. n. 25. putant eũ qui habet titulum beneficij teneri ad diuinum officium recitandum, quamuis nondum pacificè inceperit possidere, modò speret se adepturum fructus beneficij. Quia per solam collationem acceptatam, acquiritur ius in beneficio, & fit beneficium eius, cui collatum est.

Tum quia ab eo tempore etiam antequam apprehendat possessionem, debentur clerico beneficij fructus, & cum possessionem capit, beneficiarius percipit fructus non solùm præsentes, sed etiam præteritos à die collati sibi beneficij.

Sed vera, atque tenenda sententia est eorum, qui asserunt non nisi à die possessionis apprehensæ beneficiatum teneri ad recitãdum diuinum officium. Et ratio est, quia beneficium vt sit ius efficax, cum titulo requirit pacificam eius possessionem.

Tum quia in iure non censetur quis habere beneficium, nisi perfectè illud habeat: non habet autem perfectè, nisi habeat eius pacificam possessionem.

Tum

Tum quia ſicut ante captam poſſeſſionem non poteſt iura beneficij exercere, ita neque tenetur ipſius onera ſuſtinere.

Tum quia in Bulla Pij V. dicitur, *Poſt beneficij conſequutionem*, ille autem propriè dicitur beneficium conſequutus, qui pacificam illius poſſeſsionem adeptus eſt cum titulo.

Tum quia licèt quis habeat quaſi dominium radicale, ſeu proprietatis beneficij à die collationis, nondum tamen habet dominium vtile, ac proinde non tenebitur ſtatim recitare horas Canonicas, donec vtilitatem ex illo capiat. Neque ſatis eſt, quòd poſtea ſit percepturus fructus illius temporis. Tum quia hoc non eſt vniuerſale, vt patet in nonnullis canonicatibus & præbendis.

Tum quia ſpes illa eſt ſemper incerta, ſæpe enim contingit, vt quis beneficium impetret, & deinde cum vult per ſe, vel per alium poſſeſſionem obtinere, videt ſe nihil impetraſſe, aut quia beneficium non vacabat, aut quia alius priùs impetrauerat, vel alius intruſus eſt colorato titulo, aut multis aliis de cauſis, ergo par non eſt, vt ad onus certum obligetur.

Hoc autem intelligitur, dummodo per beneficiarium non ſtet, quominus poſſeſſionem beneficij conſequatur, quia ſi ſua culpa in poſſeſſionem non admittitur, non debet fraus, vel negligentia illi prodeſſe, nec debet Eccleſia priuari officio ſuo ob culpam beneficiarij. At verò ſi moralem diligentiam adhibeat, rationabiliter excuſatur ab onere recitandi, donec poſſeſſionem accipiat.

Quod ſi poſt poſſeſſionem inueniat aliquos fru-

ctus, qui correſpondent priori tempori, ex quo titulum accepit, id eſt per accidens, nam ſæpe etiam contingit, vt nulli ſint, & interdum ſucceſſori reſeruantur omnes fructus non ſolùm à tempore accepti tituli, ſed etiam à tempore vacationis beneficij.

Hinc, qui habet titulum beneficij, ſed poſſeſſionem accipere impeditur per litem, non tenetur pro eo tempore ad recitandum diuinum officium ratione ſolius tituli. Ratio eſt, quia vt diximus, caret poſſeſſione, & per eum non ſtat, quominus poſſeſſionem acquirat. Et licèt ſi vincat, illi debeantur fructus poſt litis conteſtationem, tamen cùm ſit dubium, non eſt cur in dubio obligetur, cùm in iure cautum non ſit.

Nec obſtat quòd Eccleſia fruſtraretur interim recitatione diuini officij, & quòd clericus qui impeditur, victurus ſit cauſam, & fructus beneficij recepturus. Quia hoc, vt diximus, eſt per accidens, cùm ante captam poſſeſſionem impediri poſſit.

Tum quia tempore vacationis beneficij non perſoluitur officium, quamuis ſucceſſor recepturus ſit fructus tempore vacationis beneficij reſpondentes, ergo neque perſoluitur ex obligatione, antequam beneficij poſſeſſio capta fuerit. Et ideò ita tenent Caietan. in ſum. verbo horę canon. circa principium. Nauar. lib. 3. conſ. tit. de celebrat. Miſſarum conſ. 14. Henriq. lib. 13. cap. 13. §. 1. Rodriq. 1. p. cap. 141. num. 4. Azor. lib. 10. cap. 4. q. 7. Leſſ. lib. 2. cap. 34. dub. 30. num. 167. Vega 1. par. cap. 128. caſu 18. Petr. Ledeſm. 2. par. ſum. tract. 9. cap. 46. concluſ. 9. Suar. tom. 2. lib. 4. cap. 19. num. 7. Reginal. lib. 30. n.

38. Vasq. in opusc.de benef. cap.4.§.1.ar.1. dub.6. qui omnes aiunt nullum beneficiatum teneri recitare horas canonicas ratione beneficij; si non habet iam pacificam possessionem ipsius. Hanc quoque sententiam sequuntur Flaminius Paris. lib.1. de resignat. benef. vbi ait id esse vsu receptum in curia Romana.& Menoch. de arbitr.lib.2. casu 429. numer.24.vbi sic ait. Causam excusantem à recitatione horarum esse,quando clericus adhuc reipsa non possidet beneficium,etiamsi binas obtinuit sententias,vt respondet Nauar.cons.14. non enim dicitur adhuc obtinere beneficium, pro quo tenetur dicere officium, nec percipit fructus, qui dantur loco mercedis,operæ,& laboris.

Hinc sequitur primò, coadiutorem cum futura successione non teneri horas canonicas recitare,viuente coadiuto. Quia non dicitur habere proprietatem,& possessionem beneficij, sed illam obtinere debet mortuo coadiuto.

Secundò sequitur, eum qui pensionis titulum obtinuit,sed pensionem non percipit, nec in futurum percepturus est, non teneri officium paruum Beatæ Virginis recitare. Ratio est, quia sicut solus titulus beneficij sine actuali possessione non obligat ad recitandum, ita nec solus pensionis titulus ante illius possessionem.

Tum quia inutilis, & vana videtur hæc pensio: ergo par non est, vt onus recitandi diuinum officium inducat.

Tum etiam,quia in Constit.Pij V.idem decernitur in pensionario,quod in beneficiario,sed beneficiarius ante beneficij possessionem non tenetur diuinum officium persoluere,ergo nec pensionarius.

Tertiò sequitur à fortiori, eum qui pensionem obtinuit, sed nondum literarum expeditionem, quibus pensionem exigere valet, recuperare potuit, non teneri ad officij parui recitationem, quia nondum videtur esse in possessione, modò per ipsum pensionarium non stet, quominus literarum expeditionem consequatur.

Quartò, & vltimò sequitur, eum qui post sibi collatum beneficium diuinum officium prætermittit, non teneri ad restitutionem fructuum, nisi elapsi fuerint sex menses post eius possessionem. Ratio est, quia Pius V. in sua Bulla obligat ad restitutionem fructuum solùm elapsis sex mensibus, in quibus beneficiarius tenebatur diuinum officium recitare: tenebatur autem ad illud cum eo onere, post beneficij possessionem, ergo. Ita Suar. tom. 2. cap. 29. num. 13.

QVÆSTIO XL.

An qui de certo aliquo beneficio litigant, ad pensum horarum canonicarum teneantur.

AD hoc dico primò, quòd qui cum titulo beneficij habet illius possessionem, tenetur horas canonicas recitare. Et ratio est, quia hic ratione possessionis, ius habet acquisitum in beneficio. Ita Garz. 3. p. cap. 1. nu. 86. & 104. Less. lib. 2. de iust. c. 34. dub. 31. n. 173. Suar. tom. 2. lib. 4. cap. 19. nu. 10. Reginal. lib. 30. n. 38. & Azor. lib. 10. cap. 4. q. 9. qui dicit esse communem.

Secundò

Secundò dico, quòd si vnus possidet beneficium, & est lis super proprietate, ita quòd possessor non recipit fructus, quia sunt authoritate Iudicis sequestrati durāte lite, sperat tamen probabiliter se habiturum victoriam, tenetur diuinum officium recitare. Et ratio est, quia fructus debentur ipsi, & lata sententia à die contestatæ litis recuperabit. Ita Nauarrus de oratione capit. 7. numero 28. & in Man. capit. 25. numero 103. Arag. 2. 2. quæst. 83. ar. 12. Vega cap. 128. casu 13. Tolet. lib. 2. cap. 14. & alij.

QVÆSTIO XLI.

Sed quid, si neuter litigantium adhuc possessionem beneficij habeat, & vterque dubius sit de iure, & de causa litis.

RESPONDEO, in hoc casu neutrum ad id teneri. Et ratio est, quia neuter habet, nec possidet beneficium. Ita Paludan. in 4. distinct. 15. & Turrecr. dist. 91. cap. 1.

QVÆSTIO XLII.

Sed quid, si causa licèt sit dubia, nihilominus vnus litigantium probabiliter credit, & sperat se victorem futurum in lite, & fructus percepturum.

SVNT, qui affirmant. Sic Petr. Ledesm.tract.5. cap.4.conclusione 13.

Sed cæteri communi consensu negant eum ad id teneri. Et ratio est, quia ius in beneficio non habet, nec spes quam habet de sua victoria, ius illi dat in beneficio, aut cogit eum horas canonicas recitare. Hoc autem intelligitur, modò vterque bona fide litiget, & iustè impediat alterius possessionem: nam si vnus iniustè litiget, & alterum impediat, tenetur ad diuinum officium, quia iniustè priuat Ecclesiam debito obsequio, ac ministerio. Sic Suar.tom.2.lib.4.cap.19.Bonac.disput.1. q.2.p.4.n.26.

QVÆSTIO XLIII.

Sed quid, si aliquis habeat titulum, & speret se in lite futurum esse victorem, seque fructus percepturum.

RESPONDEO non teneri. Et ratio est, quia hic nullum ius certum habet in beneficio, cùm ius acquiratur per possessionem pacificam, & sola spes non tribuit ius, multísque modis fieri possit, vt recitans pensum horarum, non vincat litem. Vnde huiusmodi beneficium in tali casu habendum est, quasi vacans. Ita Suarez lib. 4. cap.19. Reginal. lib.30. num. 40. Et Filiuc.capit.5. q.7.nu.160.

QVÆST.

QVÆSTIO XLIV.

An beneficiarius qui nullos fructus sui beneficij percipit, nec in posterum recepturus est, ad recitationem horarum canonicarum teneatur.

PALVD. in 4.dist.15.q.5.Syluest. verb. hora q. 2. & Med. C.de oratione qu.9. affirmant hunc ad persoluendum diuinum officium teneri. Et probant,quia qui titulum,& possessionem beneficij recipit,verè,ac simpliciter est beneficiarius, quia fructus, vel spes eorum non pertinet ad substantiam beneficij.

Tum quia hic sedem habet in choro, & suffragium in capitulo, & certum honoris gradum in Ecclesia, multísque denique aliis priuilegiis clericorum gaudet, ergo hic tenetur ad retinendum diuinum officium, quia ius aliam conditionem non requirit,& vbi ius non distinguit, nos distinguere nos debemus.

At verò illustrissimus Caiet.verb.horæ canonicæ, §.1.Sotus l.10.q.5.ar.3.& Armilla verb.hora. nu.1. negant, putant enim titulum, & beneficium non sufficere ad obligationem recitandi pro eo tempore,pro quo aliquis nullos accipit fructus,neque per se, neque per alios,& per ipsum non stat,quominus recipiuntur,nec sperat illos in futurum recuperare ratione fortè belli,vel alia causa.Ducuntúrque,quia moraliter loquendo hic perinde se habet pro eo

tempore,ac si non haberet beneficium, cùm stipendio illius non fruatur. Vnde cùm dicitur, beneficium dari propter officium, intelligitur de beneficio fructuoso, quia fructus sunt veluti stipendium propter officium. Pro quo

Dico primò, quòd qui ex beneficio nihil aliud, quàm distributiones quotidianas percipit, ab onere recitandi horas canonicas non eximitur. Et ratio est, quia de tali verè dici nequeat, quod nullum fructum beneficij percipiat. Ita Nauar. de oratione cap.7.n.18. Cord. in sum. casuum consc. casu 186. Rodriq.p.1.cap.141.n.4.& communis.

Secundò dico, quod qui titulum,& possessionem beneficij possidet, tenetur statim diuinum officium persoluere, quamuis fructus beneficij non statim percipiat, si habet spem moraliter certam obtinendi illos. Ratio est, quia ille tenetur ad recitandum, qui habet beneficium, sed hic iam perfectè,& completè habet quando quidem & est dominus,& possidet, ergo tenetur ad recitandum, cùm iura obligent habentem beneficium.

Tum quia licèt beneficiarius non recipiat modò fructus beneficij, speret tamen probabiliter illos recuperare ratione præsentis officij.

Tum quia qui hoc modo beneficium possidet, simpliciter fructibus beneficij non caret, cùm spes illa pretio æstimabilis sit.

Tum etiam, quia talis habet administrationem beneficij, & tenetur ad alia onera, ergo etiam ad præcipuam quod est officium diuinum.

Hinc, qui iniustè ob bellum, vel alia iniusta causa priuatur fructibus, non excusatur ab onere recitandi, quando spem habet aliquando illos recupera

cupera

cuperaturum, vel quia quod differtur non aufertur, vel quia illa ſpes pretio æſtimabilis eſt, vel certè, quia ad hanc obligationem non eſt neceſſaria anticipata perceptio fructuum, ſed ſufficit quod illorum expectatio ſit moraliter certa, & ideo non debet Eccleſia priuari ſuo ſeruitio in caſu dubij de futuro euentu fructuum; quia in tali dubio melior eſt conditio ipſius beneficij, ſeu Eccleſiæ.

Tertiò dico, quod qui per potentiam, coactionem, vel iniuſtitiam non recipiat fructus, ſine vlla ſpe illos recuperandi in perpetuum, non tenetur horas canonicas recitare. Ratio eſt, quia tunc ceſſat cauſa talis obligationis, cùm nullum ſtipendium pro illo tempore ab Eccleſia recipiat, nec in poſterum recepturus ſit. Quod non ſolùm procedit in beneficio, quod nunquam habuit redditus, quod reuera beneficium dici non poteſt, ſed eſt beneficium fictum, & de vento, & ſic non poteſt permutari, ſeu reſignari, vt rectè monet Nauarr. conſ.8. num. 14. & 18. de iure patronatus. Sed etiam in beneficio, quod in initio, & tempore fundationis habuit redditus, ſed temporum calamitate perierunt: nam quamuis iſtud ſit beneficium in potentia, & habitu, & ſic poſſit permutari, & reſignari, tamen non eſt beneficium actu vt rectè docet Valent. 2.2. diſp.6. q.16. puncto 3.

Quartò dico quod qui ob iniuſtam alteriùs actionem ad tempus priuatur fructibus, non excuſatur ab onere recitandi diuinum officium. Et ratio eſt, quia ſi per furtum omnes fructus raperentur, non eſſet beneficiarius ob id excuſandus ab adminiſtratione beneficij, ergo neque ab onere recitandi.

Tum quia si casu fortuito, vel sterilitate temporum, aliquo, vel aliquibus annis non reciperet fructus, adhuc ad diuinum officium teneretur, quia si contingeret vberiores, vel duplo maiores esse fructus vnius anni, non propterea maius onus susciperet, ergo à pari etiam tenebitur, quando ad tempus tantum priuatur fructibus sine vlla spe recuperandi illos, & alioqui interim gaudet honore, priuilegiis, & aliis commodis. Ita Suar. tom. 2. lib. 4. cap. 20. nu. 6. Azor. lib. 10. cap. 4. q. 6. Garz. 3. p. cap. 1. num. 45. Flam. Paris. lib. 1. q. 9. num. 3. & alij communiter.

Quintò dico, quòd qui cum titulo beneficij habet illius possessionem, nō eximitur ab obligatione recitandi, ex eo quòd non ipse, sed alius nomine ipsius accipiat fructus. Ratio est, quia quamuis ipse per se fructus non percipiat, per alium tamen, vt puta per parentes, & amicos ex eius voluntate percipit. Regula. Qui per alium, &c. lib. 6.

Hinc adolescentes qui habent titulum, & possessionem beneficij, in quorum nomine parentes, vel auunculi capiunt fructus, tenentur non minus ad canonicas horas recitandas, quàm si ipsimet fructus caperent, & si defectu ætatis sunt inhabiles ad dicendum officium, tenentur illud eo modo persoluere, quo tenentur seruire per substitutum.

Ex quo colligitur, Patrem qui percipit fructus beneficij ipsius filij teneri illos filio petenti restituere. Et ratio est, quia clericus dicitur habere peculium quasi castrense, & potest de illo disponere, vt omnes testantur, & ideo pater non habet in dicto peculio vsumfructum, ac proinde tenetur illos fructús restituere, si filius eos sibi restitui petierit: Verùm

Verùm pater poteſt alimenta ab eo præſtita in fructibus beneficij compenſare. Quia quando filius habet aliunde victum, non tenetur pater illi alimenta præſtare.

Sextò dico, quòd qui beneficium, & adminiſtrationem eius acceptat, cum onere ſoluendi alteri omnes fructus in penſionem, non liberatur ab obligatione recitandi ratione talis beneficij. Ratio eſt, quia qui ſic recipit beneficium, voluntariè, & quaſi ex pacto obligatur ad illius beneficij adminiſtrationem, & cedit iuri ſuo, quo ad fructus in fauorem alterius, ergo tenetur adminiſtrare beneficium, ergo & recitare, nam hæc eſt vna ex potiſſimis partibus illius adminiſtrationis. Patet conſequentia. Quia volenti, & conſentienti non fit iniuria, & quiſque tenetur implere, quod promiſit.

Septimò dico, quòd qui ſolum habet titulum beneficij, alter verò ſibi reſeruat omnes fructus pro penſione, ſimul cum toto ſeruitio, & adminiſtratione beneficij, non tenetur diuinum officium recitare. Ratio eſt, quia obligatiò recitandi in hoc caſu manet apud penſionarium, qui commodum ſentit, ergo non eſt, cur transferatur in beneficiarum.

Tum quia is cùm nihil poſſit ex beneficio percipere, neque poſſit deſeruire, etiam ſi velit, nolente penſionario, nulla ratio expoſcit, vt eum ad perſoluendas horas obligemus.

Octauò, & vltimò dico, quòd non excuſatur ab onere recitandi is, qui in penſionem omnium fructuum conſenſit ei, qui in ſuum fauorem beneficium reſignauit. Et ratio eſt, quia hic verè benefi-

ciarius est, & possessionem beneficij habet, & per eum stat, quominus habeat aliquotam partem fructuum, quia potest inseruire beneficio, & ad mercedem sui seruitij cogere eum, cui omnes fructus sunt reseruati, nam illi soli fructus, qui deductis oneribus supersunt, reseruati censentur.

Tum quia qui sic recipit beneficium, sua sponte, & quasi ex pacto obligatur ad illius beneficij administrationem, ergo etiam tenetur ad diuinum officium persoluendum, quia hæc est vna ex potissimis partibus illius administrationis. Ita Nauar. in Man. cap. 25. num. 104. & de oratione cap. 7. num. 30. Suar. lib. 4. cap. 20. nu. 2. Vasq. de benef. cap. 4. art. 1. dub. 3. Tolet. lib. 2. cap. 14. num. 8. & alij communiter.

QVÆSTIO XLV.

An qui beneficium impetrat à Romano Pontifice, cuius iussu, & authoritate omnes beneficij fructus alteri reseruantur, teneatur diuinum officium persoluere.

PALVD. in 4. dist. 15. q. 5. ar. 5. Sotus lib. 10. de iust. q. 5. art. 3. & plerique alij negant, ea ducti ratione, quia qui non percipit commodum, nec debet onus sustinere, vt habetur in Reg. iuris in 6. & in cap. Cùm secundùm Apost. de præben.

Tum quia per huiusmodi beneficiarium non stat,

ſtat, quominus ex tali beneficio fructus ſibi percipiat, quoniam eum Romanus Pontifex beneficij fructibus priuat, cùm eos alteri applicat.

Medina C. de oratione q. 7. exiſtimat hunc ad diuinum officium perſoluendum teneri. Et probat, quia hic beneficiarius propria voluntate beneficium accepit, & acceptam ratámque habuit reſeruationem fructuum Romani Pontificis authoritate factam; ſibi igitur imputet, quòd ſolum beneficij titulum habeat, nam perinde eſt, ac ſi ſponte ſua beneficij fructus ipſe in alterũ tranſtuliſſet: nec Papa ſic conferens beneficium, intendit auferre illi hoc onus, neque ipſe poteſt ſua ſe voluntate liberare, cùm ſit intrinſecum ipſi beneficio.

Arag. 2. 2. q. 83. art. 12. Ledeſm. in 4. p. 2. q. 16. ar 4. dub. 5. Cord. in ſum. q. 186. p. 2. Tolet. lib. 2. cap. 14. & plerique alij diſtinguunt. Nam vel hic beneficiarius non voluntate ſua, ſed iuſſu Pontificis beneficium acceptare cogitur, aut ſecus. Si primum, non tenetur horas canonicas perſoluere, quia tunc nec per ſe, nec per alium recipit fructus, nec per illum ſtat, quominus eos recipiat, ſed per Pontificem, qui beneficium illo modo contulit. Si ſecundum, tunc talis beneficiarius tenetur diuinum officium recitare, eo quòd voluntate ſua in beneficij impetrationem, & adeptionem conſenſit.

Sed hæc diſtinctio non placet, nimirum, vt hoc procedat, quando acceptatio talis beneficij cum illa fructuum reſeruatione eſt voluntaria, non verò quando eſt à Papa iniuncta ex obedientia. Quia etiam tunc tenetur beneficiarius ad recitandum, quia nunquam ita obligatur ad fructus alteri tradendos, quin ſaltem quotidianas diſtributiones, vel aliquid

aliquid in sustétationem recipere possit, & debeat, si interueniat; quod satis est, vt ad recitandum teneatur. Nam si seruire noluerit, & ideo nihil acceperit, iam non ex necessitate, sed ex voluntate caret stipendio, ideóque tenetur nihilominus recitare, cùm beneficium possideat. Nec admitto casum, in quo Pontifex præcipiat acceptare beneficium, cum administratione, & seruitio eius absque vllo subsidio temporali, & absque voluntario consensu recipientis, nam tale præceptum esset iniustum, nisi aliunde Pontifex de stipendio conuenienti illi prouideret, & tunc clarum est mentem Pontificis esse obligare illum ad totam administrationem beneficij, sub qua etiam recitatio horarum canonicarum comprehenditur.

QVÆSTIO XLVI.

An nouus Canonicus diuinum officium recitare teneatur primo, vel secundo anno, in quo ex statuto, vel consuetudine, aut priuilegio Ecclesiæ, nullos prorsus ex beneficio fructus lucratur.

ET quidem, si hic saltem lucretur distributiones, certum est eum ad recitandum horas canonicas teneri, licèt non lucretur fructus. Ita Nauar. de oratione cap. 7. nu. 30.

QVÆST.

QVÆSTIO XLVII.

Sed dubium est de eo, qui ex beneficio nihil omnino percipit.

IN qua re etiam est certum, quòd si consuetudine, vel priuilegio Ecclesiæ fructus ex primo anno, vel pluribus cedunt in salutem animæ canonici defuncti, aut eius hęredibus, aut inter alios Canonicos antiquiores distribuuntur, & cedunt in augmentum stipendij eorum, tunc canonicus tenetur horas canonicas recitare, etiam illo tempore, quo nullos percipit fructus. Et ratio est, quia ipse voluntariè se subiecit huic oneri.

Tum quia habet titulum, & possessionem beneficij, cui est annexa obligatio recitandi diuinum officium, & quamuis ipse de pręsenti non percipiat fructus, nihilominus hæredes ipsius, post eius mortem, vel ipse recipiet, dum factus fuerit antiquior, accedentibus alijs canonicis iunioribus. Ita Less. lib. 2. cap. 34. dub. 31. Azor. lib. 10. cap. 4. q. 4. Suar. lib. 4. cap. 26. nu. 5. & Garz. 3. part. cap. 1. nu. 62. qui ait sic declarasse sacram congregationem Cardinalium.

QVÆSTIO XLVIII.

Totum igitur controuersiæ dissidium est, quando fructus illi ex primo, vel secundo anno, consuetudine, vel statuto Ecclesiæ in alios pios vsus impenduntur.

NAVAR.

NAvar. de oratione cap. 7. nu. 30. & Garz. 3. p. cap. 1. nu. 21. negant debere eum horas canonicas recitare. Et probant, quia hic licèt titulum,& ius beneficij habeat, fructibus tamen ſpoliatur,nec per ipſum ſtat, quominus percipiat,ergo perinde eſt, ac ſi beneficiarius non eſſet.

Sed cęteri communi conſenſu docent, hunc canonicum eſſe cogendum horas canonicas perſoluere. Et ratio eſt, quia beneficium cum ſuo onere tranſit in eum, in quem confertur, ſed huiuſmodi beneficium ex vſu, & priuilegio habet hoc onus, vt fructus ex primo, vel ſecundo anno, canonico non debeantur, ergo canonicus cum hoc onere beneficium acquirit.

Tum quia canonicus ſibi imputare debet, quòd in primo, vel ſecundo anno fructus nòn percipiat: nam ſponte ſua beneficium acceptum, ac ratum habet, ergo illud ſuſcipit cum oneribus, & obligationibus ipſi beneficio annexis.

Tum quia hic reuera habet beneficium, & ius ad fructus, quòd autem illos non lucretur, voluntate eius factum eſt, ergo apud illum manet tota obligatio diuini officij.

Tum quia non tenetur is, cui applicantur fructus, diuinum officium recitare, vt conſtat, ergo neceſſe eſt, vt qui recipit beneficium, hanc etiam obligationem ſuſcipiat, non enim debet Eccleſia ſuo ſeruitio priuari.

Tum quia, ille qui hoc modo acceptauit beneficium, tenetur ad quodcunque aliud ſeruitium debitum ex vi beneficij, etiam ſi fructus non percipiat, ergo etiam tenebitur ad hoc ſeruitium recitandi horas.

Tum

Tum demum, quia licèt fructus non percipiat materialiter, recipit tamen quoad fructum, & effectum ſpiritualem, cùm in pios vſus impendantur.

Tum demum, quia tali debetur dimidia pars fructuum, provt declaratur in extrauaganti Ioannis Papæ 22. quæ incipit, *Suſcepti regim.* ergo ſi illam non exigat, illi debet imputari. Et ideo ita ſentiunt Azor. lib. 10. cap. 4. q. 4. Suar. to. 2. lib. 4. cap. 20. num. 11. Filiuc. cap. 5. q. 8. Leſſ. lib. 2. cap. 34. dub. 31. nu. 170. & alij.

Nec obſtat argumentum in contrarium adductum, quia non probat, niſi quòd miniſtrantibus Eccleſiæ, ſuum debeatur ſtipendium, iure etiam diuino illis ſuffragante, niſi ipſi ſponte huic iuri ſumendi ſtipendium cedant, qualiter cedunt, qui beneficia ſuſcipiunt, alteri fructibus reſeruatis.

QVÆSTIO XLIX.

An clericus qui habet redditus Eccleſiaſticos ſine beneficio, ad diuinum officium teneatur.

Respondeo eum qui fructus abſque beneficio recipit vt doceat v. g. Grammaticam, Philoſophiam, Theologiam, vel pulſet organa, aut ſacriſtæ munus exerceat, non teneri diuinum officium recitare. Ratio huius eſt, quia hic non habet beneficium, ſed tantùm habet peculiare quoddam ſeruitium, pro quo accipit ab Eccleſia ſtipendium; &

& per accidens eſt, quòd qui huiuſmodi officia facit, ſit clericus, nam poſſunt commodè per laicos fieri, & interdum fiunt.

Hinc, qui habet à Papa penſionem ex fructibus Eccleſiæ, non vt clericus, ſed aliquo titulo communi laicis, nimirum per modum gratitudinis propter ſeruitia parentum in Eccleſiæ vtilitatem, vel aliquid ſimile, non tenetur ad dicendum officium. Et ratio eſt, quia licèt iſte habeat ius ad redditus Eccleſiæ, illud tamen non eſt beneficium, quia non datur propter aliquod miniſterium ſacrum.

QVÆSTIO L.

An qui penſioni ceſſit, ab onere recitandi officium ſit liber.

ET quidem ſi ceſſit ſolùm in partem, certum eſt apud omnes non eſſe ab onere recitandi immunem. Et ratio eſt, quia dicitur adhuc penſionem titulo clericali poſſidere.

QVÆSTIO LI.

Sed dubium eſt; de eo qui liberaliter ceſſit penſioni in totum.

SED reſpondeo, eum eſſe à tali onere exemptum. Et ratio eſt, quia cùm hic non habeat ampliùs penſionis titulum, nec dicatur penſionarius,

tius, non debet onere pensionarij grauari: sicut beneficiatius, si alteri beneficium resignet, non tenetur ampliùs ratione beneficij ad recitandum officium, cùm non dicatur ampliùs beneficiarius. Ita Bonacina disp. 1. q. 2. p. 4.

QVÆSTIO LII.

An Religiosi professi, & ad chorum deputati, preces horarias recitare teneantur saltem priuatim.

ET quidem certum est in primis, Religiosos professos, & in sacris constitutos, teneri sub mortali horas canonicas persoluere, etiamsi ad beneficium promoti non sint.

QVÆSTIO LIII.

Sed dubium est de Religiosis professis, & ad chorum deputatis, etiamsi nec beneficiati sint, nec in sacris constituti.

IN qua re etiam est certum, Religiosos omnes non teneri ad horas recitandas ex vi professionis. Et ratio est, quia professio Religiosa per se, & ex natura sua non ordinatur ad hoc ministerium, sed ad perfectionem, quæ alia via, quàm recitatione horarum acquiri potest.

Tum quia professio religiosa ordinariè non obligat nisi ad tria vota essentialia, nimirum pau-

pertatis, castitatis,& obedientiæ obseruanda iuxta Regulam: fieri autem potest, vt de recitatione horarum, in Regula nihil contineatur.

Dixi notanter, *ordinariè*, vt excluderem Religiosos ordinis Sancti Francisci, qui de præcepto particulari suæ Regulæ tenentur dicere officium secundùm ordinem sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ, licèt non sint in sacris constituti.

Secundò etiam est certum, non dari aliquam legem Ecclesiasticam, quæ ad hoc obliget in vniuersum omnes Religiosos. Immò nec reperiri vniuersalem consuetudinem, nam quidam sunt non deputati ad chorum, qui non assumunt hanc obligationem, vel quia sunt Religiosi laici tantùm ad corporalia opera misericordiæ exercenda deputati, vt sunt aliqui hospitalarij: vel sunt Religiosi militares, qui vt tales sunt, non contrahunt obligationem, quia non profitentur chorum, sed militiam aduersus infideles, vt optimè suo more annotauit Nauar. de oratione cap. 7. num. 21.

Tum quia sunt multi Religiosi clerici ad bonarum literarum studium, & alias spirituales actiones extra chorum ordinati, quales sunt Patres deuptæ societatis Iesu, qui istud peculiare onus non assumunt, quousque sacro ordine initientur. Et de his Religiosis modò non disputamus, quia certum est apud omnes, eos ad id non teneri,

QVÆSTIO LIV.

Quod autem in dubium vertitur est, de Religiosis, qui ex vi sui status chorum profitentur, an videlicet teneantur horas canonicas recitare.

ET de iis constans est omnium opinio, eos ad id teneri. Et idem dicimus de Monialibus choro mancipatis, vt rectè monet Nauar. in Man. cap. 25. num. 96. & Sylu. verb. hora nu. 3. vbi dicit esse communem sententiam Doctorum.

QVÆSTIO LV.

Totum igitur controuersiæ dissidium versatur, quo iure, vel ratione isti Religiosi, vel Moniales ad id teneantur.

NONNVLLI affirmant eos ad id obstringi iure naturæ, pertinente ad diuinum cultum, & Religionem. Quia sunt ad hunc cultum peculiariter dicati per professionem.

Sed hæc opinio non placet, quia diuinus cultus latissimè patet, & multis aliis modis potest exhiberi vt constat, ergo ex eo solo cap. non potest inferri obligationem hanc potius esse ad memoratam recitationem, quàm ad alium alterius modi

cultum Dei : præsertim cùm Religiosus se per professionem mancipans cultui Dei, non imponat sibi necessitatem determinatè ad aliquas actiones cultus diuini, nisi ad eas, quas expresè vouet, aut quas Regula, vel Prælatus distinctè præscripserit.

Palud. in 4, dist. 15. q. 5. art. 1. docet eos ad id obligari ex naturali lege iustitiæ, quia ex Christiani populi bonis in eleemosynam acceptis aluntur, & viuunt, ac proinde tenentur pro his, qui bene de ipsis sunt meriti, precari.

Sed nec hæc opinio mihi probatur, quia Religiosi non sustentantur à populo propter hanc, vel illam determinatam actionem vitæ Religiosæ, sed simpliciter vt in tali statu perfectionis secundùm suu n institutum viuant ad Dei gloriam,

Tum quia eleemosynæ non ob id præcipuè conferuntur Religiosis, quasi ex lege iustitiæ, & per modum stipendij orent pro populo, sed propterea quòd sint diuino cultui, & contemplationi mancipati, & ex professo pauperes.

Tum quia si fundamentum Paludani admitteretur, similiter ad horas canonicas tenerentur conuersi, quos laicos appellamus, & etiam nouitij, quia aluntur, sicut & alij, quod non est dicendum.

Tum demum, quia admisso isto fundamento, ad summum probaretur esse in singulis Monasteriis obligationem recitandi horas canonicas in choro, non verò quòd hæc obligatio descendat in singulos, quando iusta de causa absunt à choro.

Petrus

Petrus Aragona 2. 2. q. 83. art. 12. censet eos ad id obligari iure canonico.

Sed non placet, quia nullus canon ea de re extat, vt rectè Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 9. probat. Syluester id colligit ex cap. licet voto, &c. Sed vt egregiè annotauit Sotus lib. 10. q. 5. art. 3. inde nihil probari potest, quoniam ibi tantùm decernitur, quòd si quis aliquid vouit, illud impleat, non tamen dicit, quòd Religiosus eo ipso, quòd religionem vouit, teneatur horas canonicas recitare, aut quòd illas implicitè vouerit.

Illustrissimus Caietanus in summa verb. horæ, & cum eo Armillla num. 4. fatentur se nullo modo videre, qua ratione Religiosi ad id teneantur, nisi ex antiquissima, & sancta consuetudine, de qua vtrùm obliget, nec ne, multum se dubitare dicunt.

Sed cæteri communi consensu affirmant eos ad id teneri ex vniuersali consuetudine præscripta, quæ inueterata instar præcepti obligat. Et ideo ita tenent Sotus lib. 10. q. 5. art. 3. Nauar. de oratione cap. 7. num. 2. & 5. & cap. 21. num. 19. & in Man. cap. 25. num. 96. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Tolet. lib. 2. cap. 12. Vasq. in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. Less. lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 49. Azor. lib. 10. cap. 6. q. 1. Suar. to. 2. lib. 4. cap. 27. nu. 9. & plerique alij.

Hinc non audiendus Aragona 2. 2. 83. art. 11. qui putat hanc obligationem non esse tam rigorosam, sicut in clericis sacrorum ordinum; vnde ait, non peccare mortaliter Religiosos choro deputatos, qui bis, vel ter priuatim diuinum

 officium

officium omittunt. Quia vel consuetudo talis est, vt æquetur præcepto recitandi diuinum officium, vel non est huiusmodi. Si primum, consequenter sequitur peccare mortaliter Religiosos qui semel horas canonicas omittunt, quia est materia grauis, nec aperienda est ianua omissioni officij diuini in huiusmodi Religiosis. Si secundum, profectò non peccabunt mortaliter tales Religiosi, etiam si sæpius illud prætermittant, quia non agunt contra præceptum. At tunc excusare illos non audet ipse Arag. ergo oportet, vt fateatur hac consuetudine esse introductum præceptum obligans sub mortali hos Religiosos ad recitandum quotidie diuinum officium. Cuius sententiæ fundamentum est, quia communi, & generali Ecclesiæ consuetudine, quę legis vim habet, ita est declaratum.

Nec obstat, quòd si Religiosus chorista ad laicorum ordinem transferatur, non obligabitur ad officium, quare nec antea. Quia Prælatus potest auferre obligationem indirectè, sublato fundamento obligationis: sicut etiam Episcopus auferens beneficium à clerico, tollit obligationem recitandi officium.

Hinc Religiosus qui in priori Religione tenebatur recitare horas canonicas, non tenetur ad illas recitandas, si transeat ad aliam Religionem, in qua consuetudo recitandi horas canonicas introducta non est, nam consuetudo non obligat, vbi recepta non est. Suar. lib. 4. cap. 17. numero 2.

QVÆ.

QVÆSTIO LVI.

An Religiosus aliàs deputatus ad chorum, & nondum in sacris constitutus, qui Romani Pontificis authoritate, & priuilegio extra Monasterium viuit, horas canonicas recitare teneatur.

ET quidem si Religiosus facultatem, & dispensationem habet viuendi extra Monasterium solùm ad tempus, certum est hunc ad horas recitandas teneri. Et ratio est, quia hic per talem dispensationem non desinit esse Regularis.

Tum quia non liberatur aliis oneribus Religionis, quæ extra claustra potest implere, ergo neque ab horis canonicis. Et ideo ita tenet Nauar. de orat. cap. 7. num. 22.

QVÆSTIO LVII.

Quæstio igitur est de eo, qui iustam dispensationem, vel priuilegium habet viuendi in perpetuum extra Monasterium.

NAVAR. de oratione cap. 7. num. 22. & Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. nu. 8. affirmant eum ad id teneri.

At contrarium mihi suadeo sequutus Sotum lib. 10. q. 5. ar. 3. Azor. lib. 10. cap. 6. q. 8. Bonacinam disp. 1. q. 2. p. 2. num. 4. & alios. Ducor, quoniam eo ipso eximitur à choro, cùm liberetur perpetuò ab vsu eius, cuius consuetudine eiusmodi obligatio existit.

Tum quia quamuis non desinat esse Religiosus, nihilominus desinit esse Regularis, ac subinde non tenetur ad regulas Religionis, in qua consuetudo est recitandi officium.

An auté hic ad alia Religionis onera teneatur, patet ex dictis à nobis in thesauro Religiosorum.

QVÆSTIO LVIII.

An Religiosus qui facultatem, & dispensationem ducendi vxorem obtinuit, & vxorem iam duxit, aut iam exiit de Monasterio, vt vxorem ducat, ad recitandum diuinum officium teneatur.

Respondeo non teneri. Et ratio est, quia omnino desiit esse Religiosus. Quod fieri posse à Papa iusta de causa docuimus in nostro thesauro Religiosorum, dicentes iustam fore causam, vt dispensaretur cum filio Regis Religioso ob defectum hæredum ad procreandos eos, & ad sedanda scandala, vt pacificè regnaret, & liberos hæredes procrearet. Talis enim Religiosus iustè per talem dispensationem coniugatus non teneretur horas

cano

canonicas recitare, quia omninò desineret esse Religiosus.

QVÆSTIO LIX.

An clericus qui priuilegio Pontificis vxorem duxit, ad recitandum diuinum officium teneatur.

SANCH. lib.8.de matrimonio quæst.8. num.11. negat.

Sed verius,ac probabilius multò est, quod docet Azor.lib.10.cap.5. q.5. videlicet hunc ad diuinum officium teneri. Ducor, quia dispensatio est odiosa, ergo strictè est explicanda, & per consequens priuilegium ducendi vxorem, non videtur exemptionem ab obligatione recitandi officium continere.

Tum quia adhuc retinet characterem, ratione cuius tenetur horas canonicas persoluere.

QVÆSTIO LX.

An Religiosus fugitiuus ad horas canonicas teneatur.

ET quidem si sit in sacris,certum est apud omnes eum ad id teneri.

QVÆSTIO LXI.

Sed dubium est, quando fugitiuus non est sacris insignitus.

BOnacina disp. 1. q. 2. p. 2. nu. 6. negat, quia est in statu, in quo non est consuetudo persoluendi diuinum officium.

Alij verò rectiùs affirmant. Et ratio est, quia culpa non debet ei patrocinari, aut libertatem conferre.

Nec obstat, quòd à choro absit, & aliunde quàm ex Monasterij bonis alatur, cùm vtrumque sua malitia contingat. Et ideo ita sentiunt Nauar. de oratione cap. 7. nu. 19. & 20. Less. lib. 2. de iust. cap. 37. dub. 9. n. 50. Azor. lib. 10. cap. 6. qu. 5. & Suar. lib. 4. cap. 17. n. 9.

QVÆSTIO LXII.

An Religiosus qui ob delictum suum est ad triremes damnatus, teneatur diuinum officium recitare.

QVæstio intelligitur de Religioso nondum ad sacros ordines promoto, quia de promotô certum est, eum ad id teneri ratione ordinis sacri.

Et quidem si in perpetuum damnetur, certum est eum esse liberum, quia eiectio est perpetua: & remoue

mouetur à statu, in quo consuetudo inualuit persoluendi diuinum officium, & transfertur ad statum, in quo huiusmodi consuetudo, & obligatio non reperitur.

QVÆSTIO LXIII.

Tota igitur difficultas est de damnato ad tempus.

QVIDAM affirmant, eum ad id non teneri. Contrarium nihilominus censeo probabilius. Ducor, quia sua culpa eam pœnam sustinere, & perferre compellitur. Tum quia non est absolutè de Monasterio eiectus, sed verè illius Religionis membrum, ergo ad diuinum officium tenebitur, perinde ac Religiosus qui iusta de causa cum superioris licentia ad tempus extra Monasterium commoratur. Aliunde tamen iustam excusationem habere potest eius oneris, vt si horarum canonicarum codice careat, aut si habeat codicem, tamen recitare commodè nequeat.

QVÆSTIO LXIV.

An Religiosus per iustam sententiam è Monasterio eiectus, ad recitandum diuinum officium teneatur.

ET quidem si sit ad sacros ordines promotus, certum est, eum ad id teneri.

QVÆSTIO LXV.

Sed dubium eſt, quando à Religione eiectus non eſt ad ſacros ordines promotus.

NAVAR. lib. de oratione cap. 7. num. 20. & in cap. Nullum. 15. q. 2. num. 45. affirmat hunc ad id teneri.

At verò Sotus lib. 10. q. 5. ar. 3. & Bonacina diſp. 1. q. 2. p. 2. n. 3. negant. Et meritò quidem, quia Religioſus eſt ad diuinum officium adſtrictus ſolùm ex conſuetudine, quatenus eſt ad chorum deputatus, ſed qui per ſententiam à Monaſterio expellitur ampliùs non eſt choro addictus, ergo ab hoc onere recitandi eſt immunis.

QVÆSTIO LXVI.

An ſuperior poſſit cum Religioſis nondum in ſacris conſtitutis, circa obligationem recitandi officium diſpenſare?

SVAR. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 28. num. 41. Reginal. lib. 18. num. 141. & 186. Vaſq. in opuſc. de benef. cap. 4. §. 1. ar. 1. dub. 11. num. 49 Graff. 1. p. lib. 2. c. 54. num. 9. & Macig. de horis canon. cap. 22. num. 8. tenent non poſſe.

Sed quamuis ſententia hæc ſit valdè probabilis, probabiliorem tamen iudico contrariam. Ducor, quia cùm hæc tota obligatio in Religioſis ex conſuetùdine ortum habeat, quæ vim legis habet in Religio

Religione, valdè probabile est, posse superiorem ex iusta causa in ea dispensare, sicut in aliis statutis etiam obligatoriis, si iusta causa subsit, vt rectè docet Valent.2.2.d.6.q.2.p.10. Quam causam debere esse grauem ex eo colligitur, quòd ne quis quidem, quem necessitas compellit agriculturam exercere, liberatur à tali onere, prout constat ex cap.1.de celebr. Missarum. Vnde non mihi videtur satis tuta dispensatio, quam ex causa studiorum nonnulli superiores dant suis Religiosis choristis, quoniam recitatio horarum canonicarum non est talis, neque tantus studiorum obex, vt experientia docet, quin fructum vberrimum eas recitans possit reportare, ex ipsis studiis, si eis sedulò incubuerit.

QVÆSTIO LXVII.

An si Religiosus destinatus ad chorum, nec in sacris constitutus, iussu, & authoritate superiorum transferatur ad statum conuersorum, ab horarum canonicarum onere sit liber.

RESPONDEO esse liberum. Et ratio est, quia hæc obligatio nec iure naturæ, nec ex voti, aut professionis, sed ex antiquissima, & sanctâ consuetudine ortum habet, & ex eò quòd Religiosus deputatur ad chorum: ergo qui legitima superioris authoritate liberatur à choro, eo ipso à lege horarum canonicarum solutus censetur.

Deinde, sicut beneficiarius in minoribus, qui beneficium

neficium deponit, ab onere recitandi liberatur, ita similiter Religiosus qui à choro eximitur ab eodem onere fit liber. Sotus lib. 10. quæstio. 5. artic.3.

An autem Religiosus choro deputatus, possit superioris authoritate ad statum conuersorum transferri. Et cuius Prælati authoritate hæc translatio fieri possit; patet ex dictis à nobis in thesauro Religiosorum, lib.6 q.177.& 178.

QVÆSTIO LXVIII.

Vtrùm Nouitij, qui chorum, & cantum frequentant, diuinum officium persoluere teneantur.

Palvd. in 4.dist.15.q.5. affirmat Nouitios teneri, sicut cæteros professos, recitare horas canonicas, cùm comedant de eleemosynis, sicut reliqui Religiosi, & gaudeant priuilegiis clericorum.

Sed constans est omnium opinio, eos ab hoc onere esse immunes. Et ratio est, quia verè nondum sunt Religiosi effecti, sed tantùm in via ad perfectionem, per quam Religiosi fiunt reuera, neque in onerosis sub illa voce comprehenduntur, & quod caput est, nulla est lex, vel consuetudo, quæ illos obliget ad hoc. Et ideo ita tenent Nauar. de oratione cap.7. numero 4. Aragon.2.2. quæst.83. art.12. Tolet. lib. 2. cap.12. Rodriq. parte 1. capit. 1. num. 10. Azor. lib. 10. cap. 6. quæst. 2. & communis.

Nec

Nec obſtat quòd Nouitij inſtar profeſſorum de eleemoſynis laicorum alantur, quia eo ipſo quòd ſe ſubiiciunt ordini, ſub diſciplina Religioſa vitam agendo, debetur eis victus & veſtitus.

Nec etiam obſtat, quòd Nouitij gaudeant priuilegio canonis cap. ſi quis ſuadente diabolo 17. quæ. 1. quo excommunicantur illi, qui percutiunt clericos, quia clerici primæ tonſuræ, & quatuor minoribus conſtituti eo gaudent, & tamen non tenentur ad horas.

QVÆSTIO LXIX.

Vtrùm fratres, & ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci ad horas canonicas perſoluendas teneantur.

RESOLVTIO huius quæſtionis petit vt inquiramus, An fratres, & ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci ſint verè, propriè, ac ſimpliciter Religioſi.

Pro cuius quæſtionis intelligentia, obſeruandum eſt primò, fratres, & ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci eſſe in duplici differentia. Quidam enim illorum, & primi tempore ſunt illi, qui non emittunt tria vota ſolemnia in Religione ſub Regula approbata per ſedem Apoſtolicam, nec in cõmuni viuunt, ſed in propriis domibus cum ſuis vxoribus, & filiis, aut familia prout faciunt alij ſæculares, excepto, quòd obſeruant ea quæ in Regula per Nicolaum IV. compilata continentur.

Alij verò Tertiarij ſunt, qui faciunt prædicta tria vota

vota solemnia in manibus sui Ministri, vel Ministræ coram communitate, & viuunt in communi sub clausura Quo iacto fundamento,

Primò dico, quòd Tertiarij primi generis, qui fuerunt ordinati per Beatum Franciscum, non sunt verè, propriè, ac simpliciter Religiosi, sed solùm impropriè, & secundùm quid. Et ratio est, quia isti non emittunt tria solemnia vota, nec profitentur aliquam Religionis Regulam, sed aliam longè diuersam, quæ licèt fuerit per Romanum Pontificem comprobata, fuit tamen comprobata, vt quidam modus bene viuendi, vt rectè monet Diuus Thomas 2. 2. q. 187. art. 4. & de istis loquutus sum in Thesauro Religiosorum, quando in eo libro dixi fratres, & sorores tertij ordinis non esse verè, & propriè Religiosos.

Ex quo infertur huiusmodi Tertiarios ad persoluendum horas canonicas non teneri. Et ratio est, quia cùm isti non sint verè, & absolutè Religiosi, vt suprà probatum est, non debent onere Religiosorum grauari.

Secundò dico, quod Tertiarij secundi generis sunt verè, propriè, ac simpliciter Religiosi. Et ratio est, quia illi sunt verè, & propriè Religiosi, qui in Religione per sedem Apostolicam approbata certam Regulam vouent, & emittunt tria Religionis essentialia, & substantialia vota, nimirum, obedientiam, castitatem, & paupertatem in manu superioris, vt definitur in cap. Ad monasterium. de statu Monachornm, & tradit eleganter Diuus Thomas 2.2.q.88.ar.7. Atqui fratres, & sorores huiusmodi, faciunt hæc omnia, vt cóstat ex cóceßione Sixti IV. & Leonis X. & tradit Rodriq.tom.3.de Reg. q.72.

ar.

art. 1. ergo ſunt verè, & abſolutè Religioſi, quorum quamplurima ſunt Monaſteria.

Ex quo ſequitur huiuſmodi fratres, & ſorores tertij ordinis Sancti Franciſci, cùm ſint verè, & ſimpliciter Religioſi, ad penſum horarum canonicarum teneri.

QVÆSTIO LXX.

An Religioſi laici, ſeu Conuerſi ad horas canonicas teneantur.

DIuus Anton. in 4. par. tit. 3. cap. 8. Palud. in 4. diſt. 15. quæſt. 5. Tab. verb. hora §. 8. & plerique alij docuerunt hos teneri ad recitandum horas Canonicas, quia viuũt ex eleemoſynis ſæcularium, quibus aliquo modo recompenſare tenentur.

Communis tamen tam Theologorum, quàm Canoniſtarum ſententia habet eos ad illas non teneri. Et ratio eſt, quia, vt diximus, Religioſi nullo naturali, aut diuino iure coguntur horas canonicas perſoluere, ſed conſuetudine vſu recepta. At conſuetudine huiuſmodi Religioſi Conuerſi ab hoc onere ſunt liberi, ergo.

Tum quia illorum munus in Religione non eſt vacare exercitiis eccleſiaſticis, ſed miniſtrare menſis, clericis ſeruientes. Vnde ſecundùm Syluestrum gloriam Thomiſtarum, verbo horæ Canonicæ §. 3. & Summam Coronam eodem titulo, ſi in illis ſunt notabiliter negligentes, peccant mortaliter, quia in Religione ad hæc pręcipuè recipiuntur, vt ſcil. corporalia ſeruitia diligenter exerceant.

Tum quia loco horarum canonicarum in omnibus ferè Religionibus, Religiosis côuersis certus orationum Dominicarum numerus imponitur, quem explere tenentur, & quòd suo modo horæ canonicæ dici possunt, quod solet breuius & facilius esse, vt illi non impediantur à debitis obsequiis clericis exhibendis.

Quam doctrinam existimo esse adeò veram, vt laici qui sine licentia sui Prælati recipiunt ordines sacros, non teneantur postea horas canonicas recitare, eo modo quo cæteri Religiosi choristæ initiati ordinibus. Sic enim declarauit Leo X. dicens, quòd laici qui sine licentia suorum Prælatorum accipiunt ordines sacros, priuentur omni honore clericali, neque permittantur dicere diuinum officium, sed cogantur more solito laborare, licèt libenter redeant ad Religionem relicta apostasia, quod præcipitur fieri in Religione Sancti Francisci, vt habetur in Compendio priuileg. titulo laici fratres §. 4. & notat Rodriq. cap. 141. num. 3.

Nec argumentum Diui Antonini & aliorum in contrarium adductum vrget, quia etsi Religiosi conuersi ex eleemosynis sæcularium alantur: suo tamen modo pro illis orare censentur, in quantum alios orantes adiuuant, eos à curis aliis & sollicitudinibus excusando, vt rectiùs, & attentiùs Deo vacent. Quod satis est, etiamsi aliàs ipsi non orarent, vt iustè Monasterij eleemosynis, siue redditib. viuãt.

Et idem dicendum est de Monialibus Religionem professis, quæ laicæ, seu conuersæ dicuntur. Ita Roder. par. 1. cap. 141. nu. 13.

Ex quo infertur, Equites Sancti Ioannis, & Sancti Iacobi ad bellum, & prælium professos, ab one-

re

re recitandi horas canonicas esse liberos. Quia non est vsu receptum, vt isti ad hoc onus obligentur. Vnde satis est, vt eas preces quotidie fundant, ac recitent, quas eorum Regula, vel constitutiones præscribunt, vt sunt tot *Pater noster*, & tot *Aue Maria*, ad quas tamen sub mortali non tenentur, vt declarauit Martinus V. & Innocentius VIII. & tradit Ayala in compendio eiusdem Regulæ fol. 15. & Roder. 1. p. cap 141. num. 9.

QVÆSTIO LXXI.

An laici, seu conuersi, ita obligentur, vt mortaliter peccent, si absque vlla causa suum officium sibi præscriptum prætermittant.

DIVVS Antoninus 3. p. tit. 13. c. 4. & Iacobus de Graffiis lib. 2. decis. cap. 50. nu. 7. affirmant eos peccatum mortale committere.

Sed cæteri communi cõsensu negant, ex eo quia laici, seu conuersi in Monasteriis solùm corporalibus exercitiis & in obsequium choristarum, vt hi liberiùs Deo vacẽt, mãcipantur, & sic eorũ principale institutũ est, actiuã vitam exercere, & ideo in Religionibus, in quibus conuersi tot *Pater noster*, & tot *Aue Maria* quotidie dicere tenentur, hæc obligatio nõ habet vim aliã præcepti nisi quantũ in ipsa Religione exprimitur. Vnde in nostra Cõgregatione Beatæ Mariæ Fuliensis, quia illud vinculum ad nullam culpam obligat, nisi vbi contemptus adfuerit, sed ad pœnam tantùm, conuersi officium sibi præscriptum relinquentes, nõn peccabunt mortaliter, immò nec venialiter, nisi aliun-

de ratio culpæ ortum habuerit. Et idem fatetur Aragona de conuersis sui ordinis Eremit. Sancti Augustini, & Summa Corona de conuersis ordinis Canonicorum Regularium & ordinis Sancti Dominici. Secus tamen est de Conuersis Ordinis Sancti Francisci reformatis, & Sancti Benedicti, qui Monachi nigri vocantur, qui vt constat ex eorum statutis, ad mortale obligantur.

Idem mihi videtur dicendum de Conuersis Monasterij Monialium, quæ ad munia coquinæ profitentur ob eandem rationem.

QVÆSTIO LXXII.

An præceptum de recitandis horis canonicis obliget ad mortale.

ANGELVS verb. hora num. 10. censet obligare solùm ad veniale, ac proinde si quis per negligentiam, eas recitare omittat, non peccat nisi venialiter. Secùs si ex contemptu, aut tædio rerum diuinarum, vel cum aliorum offensione, vel ex cósuetudine eas prætermittat.

Communis tamen tam Theologorum, quàm Canonistarum sententia habet, præceptum de recitandis horis Canonicis obligare ad mortale, ac proinde qui illas etiam absque contemptu, sed per solam negligentiam sine iusta & debita causa omittit, peccat mortaliter. Ratio est, quia agit contra peculiare præceptum Concilij Generalis sub Innoc. III. vbi Ecclesiasticis districtè præcipitur in virtute Sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum, pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent, pariter & deuotè. Quæ verba

verba pleniſſimè oſtendunt præcepti vim obligantis ad mortale.

Tum quia in cap. Clericus victum. diſt. 91. tale peccatum eſt dignum excommunicatione, quæ non imponitur niſi ob peccatum mortale, vt conſtat ex cap. Nemo Epiſcoporum. 11. q. 3. & tradit Nauar. de orat. cap. 7. num. 5.

QVÆSTIO LXXIII.

An peccet mortaliter, qui voluntariè, & ſine legitima excuſatione integrum officium canonicum vnius diei omittit.

RESPONDEO eum peccare mortaliter. Et ratio eſt, quia qui violat præceptũ in re graui, peccat mortaliter: qui autem omittit recitationem diuini officij vnius diei, violat præceptum in re graui pertinente ad virtutem Religionis, & ad colendum Deum, ergo peccat mortaliter.

Tum quia qui omittit Miſſam in die feſto, vel vnius diei ieiunium præceptum frangit, mortale peccatum committit, vt conſtat, ergo & qui omittit integrum officium vnius diei peccat mortaliter.

Tum etiam, quia omittens diuinum officium ſuſpendi poteſt. Cap. Dolentes. de celebrat. Miſſar. Immo etiam poteſt excommunicari. Clem. 1. eod. tit. iſtæ autẽ cenſuræ ſupponunt grauẽ culpã. ergo.

Hinc, non ſunt audiendi Aragona 2. 2. q. 83. art. 12. & Rodriq. 1. p. cap. 141. n. 3. aſſerentes eum qui ſemel, aut bis omittit recitare diuinum officium ex negligentia, & non ex contemptu, non peccare mortaliter.

QVÆSTIO LXXIV.

An qui ex negligentia notabilem partem officij vnius diei omittit, peccet mortaliter.

RESPONDEO eum peccare mortaliter. Et ratio est, quia pars notabilis est etiam materia grauis iudicio prudentum.

Tum quia non solum peccat mortaliter, qui in die festo totam Missam negligit, sed etiam qui notabilem partem eius omittit, vt constat ex c. Missas. 2. de consecr. dist. 1. ergo etiam mortaliter peccat qui notabilem officij partem omittit, cùm eadem sit vtriusque ratio.

Tum demum, quia officia diuina non sunt imperfectè relinquenda. cap. Illud. & cap. Nihil. 7. q. 1. ergo qui sine iusta causa diuinum officium notabiliter mutilat, peccat mortaliter.

QVÆSTIO LXXV.

An peccet mortaliter, qui vnius tantùm horæ officium integrum omittit, v.g. tertiam, vel sextam.

ROSELLA verbo hora nu. 3. negat, putat enim totius officij vnius diei omissionem requiri ad constituendum in hac re peccatum mortale.

In contrarium tamen est vetus & communis, & vera sententia. Tum quia quælibet hora officij diuini contingens in tali parte, est notabilis.

Tum quia talis omissio est notabilis deformitas,

&

& mutilatio talis partis officij, quæ sufficeret ad mortale, si sola sub eo reatu præciperetur, quales sunt sine dubio singulæ eædem horæ, quæ simul quidem & tanquam partes eiusdem totius præcipiuntur, sed perinde ac si seorsim vnaquæque præciperetur. Et ideo ita tenent Sylu. verb. hora q. 12. Tab. n. 18. Reginald. lib. 18. n. 143. Rodriq. 1. p. c. 141. n. 17. Molfes. cap. 5. n. 7. Suar. loc. cit. nu. 15. Filiuc. to. 2. tract. 23. c. 7. & alij communiter.

QVÆSTIO LXXVI.

An qui vnius horæ aliquam partem omittit, peccet mortaliter.

ET quidem si pars omissa sit parua, puta vna dictio, aut pars vnius versus, vel psalmi etiam sine voluntate repetendi, non est plusquam veniale, modò absque contemptu, & notabili scandalo omittatur, quia vt rectè docet D. Thom. 2. 2. q. 59. art. 4. in omni materia præceptorum modicitas excusat à mortali.

QVÆSTIO LXXVII.

Totum igitur controuersiæ dissidium est, quando pars omissa diuini officij est notabilis.

SYLVESTER verbo hora. q. 12. negat, putat enim vnius horæ omissionem requiri ad committendum in hac re peccatum mortale.

At communis omnium opinio docet, eum qui vnius horæ vnam partem notabilem omittit, peccare mortaliter. Quia talis omissio est notabilis deformitas, & mutilatio diuini officij. Sic Nauar. in

Man.cap.25.num.68.Azor. lib.10.cap.7.q.3. Macig.cap.26.num.2.& plerique alij.

QVÆSTIO LXXVIII.

Quænam horarum canonicarum pars censeri debeat ita notabilis, vt illius omissio ad mortale sufficiat.

NAVAR. in Man.cap.25.num.68. Azor. lib.10. cap.7.quæstio.3.Macig.cap.26.numer.2.Malder. tract.10.cap.2. dubio 3. & multi alij, putant partem notabilem horæ verbi gratia Primæ, vel Tertiæ, esse tertiam partem. Quia tertia pars horæ videtur pars notabilis respectu illius horæ. Vnde idem Nauar.de oratione cap.10.numero 43. censet esse partem notabilem in prima, vel tertia,omittere totum initium vsque ad primum psalmum inclusiuè. Quia illa est (inquit)circiter tertia pars.

Sed hæc istorum opinio est nimis rigida, quia etsi vna hora sit materia grauis, & sufficiens vt sub mortali præcipiatur, non tamen inde sequitur, tertiam eius partem talem esse, alioquin etiam tertia pars vnius psalmi talis dicenda esset.

Alij verò censent, grauitatem materiæ non esse desumendam ex eo quòd sit tertia, vel quarta pars, sed ex eo quòd sit magna in se, considerata dignitate eius, & deformitate respectu totius officij secundùm prudentem æstimationem. Vnde in Matutino cum Laudibus, vnum nocturnum est quarta pars tantùm, & tamen eius omissio censetur materia grauis. Contrà in hora tertia, vel

sex

ſexta Hymnus cum primo pſalmo eſt tertia pars, & tamen hi non exiſtimant eſſe materiam grauem. Aiunt ergo omiſſionem partis quæ æquiualeat minimæ horæ, eſſe peccatum mortale. Si verò non attingat, eſſe tantùm peccatum veniale. Et ideò ita tenent Syluest verb. hora quæſt. 12. Ang. nu. 8. & alij qui citant Palud. in 4. diſt. 15. q. 5. Quam ſententiam cenſet eſſe probabilem Filiuc. tom. 2. tract. 23. cap. 7.

At ego arbitror medietatem horæ paruæ eſſe materiam notabilem, quamuis in publica recitatione, tertiam partem ſatis eſſe exiſtimem. Ducor quia pars infra dimidiam partem horæ minimæ ſecundum ſe videtur modica, & leuis, & conſequenter non ſufficiens ad mortale peccatum.

Tum quia veriſimile non eſt Deum velle perpetuis gehennæ ſuppliciis illum ſubiicere, qui leuiorem dimidia parte minimæ horæ omittit. Quare dicendum eſt dimidiam partem minimæ horæ eſſe materiam grauem, non verò tertiam partem vnius horæ paruæ.

QVÆSTIO LXXIX.

An omnes ſeptem horæ canonicæ vnicum integrum eccleſiaſticum officium conſtituăt, ita vt qualibet hora pars illius habeatur, an verò ſint ſeptem inter ſe diuerſæ precationes quaſi ſeptem officia ſeptem diei diſtinctis temporibus à clerico perſoluenda.

Tabiena verbo hora q.18. Less.lib.2.cap.37. dub.9.nu.53.& multi alij putant esse septem officia distincta.

Sed communis opinio est, vnum tantùm esse officium quotidie præstandum à clerico ex septem partibus constans. Ita Nauarrus de horis canonicis, & oratione cap.7.nu.6.& 7.

QVÆSTIO LXXX.

An omittens vna die omnes septem horas canonicas, committat vnum tantùm peccatum, an verò tot peccata, quot sunt horæ.

Non intelligitur quæstio de eo, qui sciens, & volens vnius horæ officium omittit, cùm tamen decernat cæteras horas recitare, & deinde appropinquante tempore quo aliam horam dicere deberet, eam quoque tunc tẽporis scienter omittit, hic enim duo peccata committit. Loquitur ergo de eo qui vnico actu voluntatis omnes septem horas canonicas scienter prætermittit.

Item intelligitur quæstio de peccatis externis, & consummatis, nam interna possunt numero multiplicari, etiam circa vnam, & eandem horam, repetendo sæpius per diem internam voluntatem nõ recitandi in temporibus distinctis, cum interruptione morali. Loquendo igitur de omissione externa, & consummata per vnicum actum voluntatis: sunt quidã qui dicunt septem peccata mortalia committere, quia putant tot esse præcepta precandi in die, quot sunt horę canonicæ, sicut si quis quadragenarium ieiunium frangeret, tot peccata committe

mitteret, quot sunt eius ieiunij dies. Et ideo huius opinionis sunt Tabiena verb. hora q. 18. Less. lib. 2. de iust. cap. 37. dub. 9. num. 53. Tolet. lib. 2. cap. 12. & plerique alij. Quod Syluester intelligit de eo, qui disiunctim eas recitare tenetur, vt Religiosi & seruientes in choro, qui autem ad hoc non tenentur, omnes omittendo pro vno peccato computatur.

Sed cæteri communi consensu docent hunc vnum tantùm peccatum externum omissionis consummatum committere. Et ratio est, quia præceptũ de toto officio vnius diei vnicum tantùm est, non auté tot, quot horæ; omnes enim sunt partes vnius officij, tanquam vnius actionis moralis integræ, & ideo illius totius vna est omissio integra, atque ita vnum peccatum, tanto quidem grauius, quãto plures horæ omittuntur.

Tum quia volitio, qua quis vult integrum officium vnius diei omittere, est vnum numero peccatum, modò actus voluntatis moraliter, id est per contrariam deliberationem non interrumpatur, ergo etiam ipsa omissio est vnum numero peccatũ.

Obiicies, singulæ horæ sunt distinctæ preces, & orationes distinctis temporibus ex præscripto Ecclesiæ recitandæ, ergo illarum omissiones sunt distincta numero peccata.

Respondeo, singulas horas non esse distincta officia, sed distinctas partes eius officij eodem die persoluendi, sicut sunt manus, & pedes respectu eiusdem hominis.

Dices, singularum horarum recitatio est impletio præcepti, ergo singularum omissio est violatio præcepti.

Re

Respondeo, singularum horarum recitationem esse impletionem partialé præcepti, sicut singularũ omissio est violatio præcepti in parté. Et ideo huius opinionis sunt Sylu. verb. hora.nu. 15. Rosell. ibidem n. 7.Nauar.de oratione cap.7.n.6.Azor.lib. 10.cap.7.q.4. Valent.1.2.disp.6.q.2.p.10. Rodriq. p.1.cap.141.nu.16.Reginald.lib.18.nu.145. Vasq. de benef.cap.4.§.1.ar.2.dub.5.Suar.lib.4.cap. 25.n. 18.Lop.2.tom.cap.105. Eman.Sa in aphoris. conf. verb.horæ nu.14.& alij communiter.

Hinc qui proponit omittere omnes horas canonicas aut notabilem earum partem,peccat mortaliter, de eóque & pœnitere, & confiteri debet suo tempore,quantumcunque postea mutato proposito eas debitè recitet, aliàs confessio non esset integra,quod notandum est pro confessariis & pœnitentibus.Nau.de orat.cap.7.nu.11.

Hinc,si is qui vno die,vel hebdomada,vel mense,vel anno diuinum officium omisit,pluries recordatus huius debiti,proposuit illud non dicere,non tenetur id exprimere in confessione, quia adhuc solùm est vnum peccatum, nisi interruptio facta sit per contrariam deliberationem.Ita Lop. 2.tom. cap.105.Can.in Relect.de pœnit.p.5. & Philiarch. 2.p.lib.2.cap.22.

Hinc,qui per spatium vnius diei, mensis,aut anni proposuit firmiter non recitare diuinum officiũ, toties peccauit mortaliter, quoties hoc prauum propositum deposuit, & de nouo illud innouauit, quod debet notari tanquam quotidianum,& multi momenti.

Hinc,nõ est audiendus Petrus Ledesm.2.p.tract. 9.cap.4.concl. 14. vbi ait,esse vnum & idem peccatum,

catum, licèt multò grauius, si quis recitare omitteret officium diuinum vnius mensis, vel anni. Quia licèt hoc verum sit quantum ad actum internum voluntatis, quo id proposuit in communi, tamen secuta postea omissione in actu, tot sunt peccata, quot sunt dies, in quibus diuinum officium prætermisit per hebdomadam, vel mensem, vel annum, sicut qui omittit audire Missam in omnibus festis vnius anni, tot peccata committit, quot sunt dies obligationis, quia pro quolibet die est distinctum præceptum.

QVÆSTIO LXXXI.

An is qui tres, vel quatuor, vel etiam omnes horas omisit, suæ conscientiæ satisfaciat dicendo in confessione, commisi vnum peccatum mortale in non recitando.

RESPONDEO non satisfacere, sed debere explicare quot horas omisit, quia peccatum est magis, vel minùs graue notabiliter, iuxta numerum horarũ omissarũ. Nam licèt magnum sit dissidium inter Theologos, an circunstantiæ quæ notabiliter aggrauant peccatũ intra eandem speciẽ, sint necessariò confitendæ, de quo dixerunt Nauar. cap. de pœnit. dist. 5. nu. 5. & in Man. cap. 6. n. 7. Lop. to. 1. cap. 29. Rodriq. to. 1. cap. 53. nu. 3. Tolet. lib. 3. ca. 7. Suar. to. 4. disp. 22. lect. 3. & multi alij, in ea tamẽ sunt sentẽtia, quòd circunstantiæ notabiliter aggrauantes èx parte obiecti, sunt in confessione explicandæ, aggrauantes verò ex parte subiecti, vt circũstantiæ intentionis, & durationis actus non sunt confi

confitendæ. Et ratio huius eſt, quia circunſtantiæ ex parte obiecti de ſe ſunt preceptibiles, & faciles cognitu, non ſic quæ ſe tenent ex parte ſubiecti. Henriq. lib. 5. c. 7. §. 6. & Valent. 4. tom. diſp. 7. q 11. Immò eſt hodie per extrauagantem Pij V. neceſſarium, ad hoc vt poſſit confeſſarius colligere, quęnam reſtitutio ſit facienda.

QVÆSTIO LXXXII.

Quando peccatum hoc omiſſionis conſummetur.

Respondeo quoad animum conſummari ſtatim, atque voluntariè quis ſtatuit illo die non recitare officium, quod peccatum poteſt multiplicari per moralem interruptionẽ, & multiplicationẽ interiorũ actuum. Voluntas enim omittendi ſæpius repetitur, dum ſæpius interrupta per contrariã deliberationẽ renouatur. At verò quoad rẽ ipſam, nõ conſummatur, niſi in fine diei, nimirum in puncto mediæ noctis, quando non eſt ampliùs tempus illã auferendi. Vnde qui manè non recitauit, v.g. Matutinum animo non dicendi illud eo die, nondum reipſa omiſit, quia ſi animum mutet, & ante punctum mediæ noctis dicat, verum eſt dicere, re ipſa non omiſiſſe. Quare ſi lata eſſet excommunicatio contra non recitantes officium, hæc nõ incurreretur niſi in fine diei, quia excommunicatio non incurritur ob peccatum internum: ſed ob peccatum externum completum: peccatum autem externum omiſſionis officij non eſt completum quandiu vacat tempus ad illud perſoluendum, cùm intra illud tem

tempus officium recitari & satisfieri possit. Ita Suar.lib.4.cap.13.num.19.

QVÆSTIO LXXXIII.

An qui ratione ordinis sacri, & beneficij ad diuinum officium tenetur, duo peccata specie distincta committat, si illud recitare prætermittat.

HENRIQ. lib.5. de pœnitentia cap. 5. num.6. Garz.de benef.to.1.3.p.cap.1. num.125.Azor. lib.4.cap.2.q.6. & plerique alij affirmant vnum tãtùm peccatum committere.

Alij verò vt Sanch.lib.9.de matrim.disp.15. nu. 6.Suar.tom.2.de Relig.lib.4.cap.13. & Macig. cap. 10.numer. 5. & cap.25.numero 10. docent hunc duo peccata committere, vnum contra obligationem ratione ordinis sacri,alterum verò contra obligationem ratione beneficij. Et ratio est,quia tot sunt specie peccata,quot sunt virtutes,quæ violantur:atqui hîc nõ solùm violatur virtus Religionis, cuius intuitu sacris initiatus ad diuinum officium obligatur,verùm etiam læditur iustitia ratione beneficij,confert enim Ecclesia beneficium eo onere, vt illud possidens diuinum officium persoluat, & aliàs eius redditus non faciat suos, ergo beneficiarius diuini officij recitationem omittens,facit contra istud pactum,ergo violat iustitiam.

Hinc qui horas canonicas recitare prætermittit, tenetur in confessione explicare titulos suę obligationis,an videlicet teneretur officium ratione beneficij, & ordinis persoluere: constat enim

enim peccata quoad ſpeciem in confeſſione explicanda eſſe : non explicarentur autem, ſi pœnitens hos titulos reticeret, vt confeſſarius aliunde non cognoſceret ſtatum pœnitentis.

Sed profectò licèt hæc ſententia tutior ſit, non tamen probabilitatem primę ſententiæ tollit, quam vt probabiliorem nos ſuprà ſequuti ſuimus.

QVÆSTIO LXXXIV.

An qui plura beneficia poſſidet, tot peccata committat, quot ſunt beneficia, dum diuinum officium prætermittit.

ET videtur quòd ſic, quia cùm quodlibet beneficium detur propter officium, plures huiuſmodi concurrunt tituli, & rationes obligationum, & plura ſpecialia pręcepta: ſicut qui frāgit ieiunium in vigilia Sancti Matthiæ, in qua occurrit aliud ieiunium de præcepto, vel qui non audit Miſſam in die feſto, qui incidit in diem Dominicam, duo peccata mortalia committit, vt poſt alios docet Nau. in ſum. cap. 11. num. 4.

Sed hoc non obſtante tanquam certum tenendum eſt, hunç non peccare niſi vnum peccatum. Et ratio eſt, quia quamuis quodlibet beneficium de per ſe ad officium obliget, tamen cum in vna perſona iungantur, ratione omnium vna ſola conſurgit obligatio recitandi, non plures, ac proinde ſi diuinum officium omittit, non cōmittit niſi vnum

vnum peccatum mortale. & ideo ita tenent Garz. 3.p. cap.1. num. 142. Henriquez lib. 5. cap. 7. numero 6. Azor.1. part.lib.4.cap.2. quæst.6. & multi alij.

Nec ratio dubij obstat, quia verius est ibi non committi nisi vnum peccatum, quia cùm ista diuersa præcepta eiusdem speciei circa eandem numero materiam versentur, in idem recidere videntur. Vnde in confessione non erit opus hanc circunstantiam exprimere. Ita Henriq.lib.12.c.10.§.3. Vasq.1.2.d.98.n.8.& plerique alij.

QVÆSTIO LXXXV.

An peccet, qui cùm diuinum officium persoluit, verba mutila, & decurtata scienter profert.

ET quidem certum est, hunc qui cum diuinum officium dicit, mutila verba, & decurtata scienter profert, nonnihil peccatum committere. Et ratio est, quia qui debet totam aliquam quantitatem, non satisfacit dando partem, & quamcunque subtrahat inuito creditore peccat, sed clericus tenetur integrum officium persoluere, ergo si scienter aliquam eius partem mutilat, peccatum committit.

QVÆSTIO LXXXVI.

Sed dubium est, An hic peccet mortaliter?

RESPONDEO, eum qui dum recitat, notabiliter verba mutila & decurtata scienter profert,

mortaliter peccare. Et ratio eſt, quia violat Eccleſiæ præceptum in re graui. Vnde in c. Dolentes. de celebr. Miſſar. clerici, & beneficiarij reprehenduntur, qui tranſcurrendo, & ſyncopando diuinum officium recitant. Et in Conc Baſil. ſeſſ. 21. §. 4. ſic habetur. Quoſcunque beneficiarios, ſeu in ſacris conſtitutos, cùm ad horas canonicas teneantur, admonet hæc ſancta ſynodus, vt ſi orationes ſuas Deo acceptas fore cupiunt, non in gutture, vel inter dentes, ſeu degluriendo, aut ſyncopando dictiones, vel colloquia, aut riſus intermiſcendo, ſed ſiue ſoli, ſiue aſſociati, diurnum, nocturnúmque officium reuerenter, verbiſque diſtinctis perſoluant. Hæc ibi. Hoc autem intelligitur, niſi excuſetur ob præcipitantiam linguæ, aut balbutiem, aut inolitam conſuetudinem, quam corrigere nequit.

Hinc, qui dum recitat, tantam partem verſuum, vel pſalmorum ſcienter omittit, ita vt ex omiſſis, vel malè, ac corruptè recitatis, conſtituatur pars notabilis, peccat mortaliter. Et ratio eſt, quia qui ſic recitat, omittit partem notabilem horarum, nec recitat eas integras, ac proinde Eccleſiæ præceptum non implet. Quæ culpa grauior eſt, cùm fit à toto choro, quàm cùm fit ab vno, vel altero tantùm, tunc enim afferret ſcandalum populo audienti, & eſt irreparabilis mutilatio, cùm non poſſit repeti publicè, quod ſemel cantatum eſt. De ea autem primò participat qui præeſt choro, deinde alij cooperatores.

Hinc qui ob ſolam negligentiam toties ſyllabas contrahunt, & dictiones degluriunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis confuſio, peccant mortaliter. Et ratio eſt, quia notabiliter minuunt officium, & interturbant deuotionem. Ita Nau. in Man. c. 25. n. 98.

Vnde

Vnde D.Bern.in serm.47. in Cant.Non præcidéres, inquit,verba dimidia,non integra transilientes,non fractis,& remissis vocibus, muliebre quiddam balbadenare sonantes,sed virili,vt dignum est,& sonitu,& affectu voces sancti Spiritus depromamus.

Hinc peccant mortaliter, qui recitando,vel canendo,notabiliter anticipant versus,omittentes audire vltimam syllabam versuum, quos alij recitant, vel canunt, nam præterquam quòd audire non sinunt partem horarum,quam socij audire tenentur, prætermittunt, & confundunt intellectum eius, quod recitatur, & causam dant propriæ & alienæ distractioni,omittendo audire finem versuum aliorum, & non permittendo principium suum audiri ab aliis. Qui sanè defectus est intolerabilis secundùm Nauar. in commentario de silentio,ac proinde à choro penitus expellendus. Vnde huiusmodi tales considerare deberent visionem illam relatam à sancto Antonino 2.p.tit.9.cap.13.§.3.de quodam Patre sancto, cui videnti in choro diabolum multa imponentem sacco,& interrogatum quid imponeret, respondisse syllabas, & verba, quæ hi, vel illi omittunt,vel deglutiunt inter dentes,vel versus incipiunt, antequã socij suos persoluãt,vel malè verba pronũciant,vt illos eius rei accusaret in iudicio.

Hinc qui dicit horas cùm notabiliter balbutiente propter linguæ impedimentum itaut non bene pronunciet; sine animo repetendi, peccat mortaliter. Quia agit contra Ecclesiæ præceptum in cap. Dolentès. de celebr.Missarum. Et in Clem.1. eod. tit.& in Conc.Basilien.sess.21.§.2.

Animaduertant autem qui timidam conscientiam habent,non teneri ad repetendas horas in casu

quo existimant se vel non integrè pronunciasse, vel aliquo modo syncopasse, vel verba aliqua non voce, sed gutture dixisse, dummodo defectus non sit valdè notabilis: nam tunc satis erit, vt de huiusmodi defectibus pœnitentiam agant.

Ex qua resolutione colligitur intelligentia priuilegij quod concessit Leo X. Minoribus, scilicet quòd satis faciunt præcepto, cap. Dolentes. de celeb. Missar. etiam si propter aliquam fatigationem, vel aliam causam dicant diuinum officium sedendo aut deambulando, vel non integrè proferendo verba, prout sunt scripta, propter negligentiam, aut imperitiam, vel malam prolationem naturalem, propter defectum linguæ, &c. Quod scilicet, non sit intelligendum de omittentibus partem notabilem, in his enim non militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, nam priuilegia sunt restringenda, & non amplianda in his, quæ possunt esse occasio peccandi.

Dices, Si hoc ita est, ergo nihil prodest huiusmodi priuilegium.

Respondeo, quòd licèt huiusmodi priuilegium nihil concedat vltra ius, multum tamen confert, tum ad pacandas scrupulosas, & timoratas conscientias fratrum, tum ad tollendam obligationem, qua Religiosi interdum tenentur sub veniali supplere aliquos defectus, qui inter recitandum committuntur, nam hoc priuilegium non excusat à peccato veniali eos, qui committunt defectus in eo contentos, solùm enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obstantibus dictis defectibus, censeantur Ecclesiæ præcepto satisfacere, etiam si eos postea non suppleant.

QVÆST.

QVÆSTIO LXXXVII.

An qui partem aliquam diuini officij prætermisit, teneatur totum officium iterum recitare, an verò sufficiat partem omissam supplere.

ET quidem si omisit etiam culpabiliter partem aliquam exiguam, puta psalmum, vel lectionem vnius horæ, ipsa peracta, poterit supplere, nec tenetur à principio incipere horam illam.

QVÆSTIO LXXXVIII.

Sed dubium est, quando pars omissa ex incuria est notabilis.

ARMILLA verbo hora §. 15. tenet cum Archidiac. quem citat, quòd non sufficit supplere, sed oportet totum repetere officium integrè.

At omninò dicendum est, quòd sufficit supplere omissum. Et ratio est, quia ordo secundùm omnes non est substantialis, vt illo omisso, sit mortale peccatum. Consulendum tamen est, vt totum officium repetatur integrè propter decentiam.

QVÆSTIO LXXXIX.

An qui itinere fatigatus lecto succumbit cum intentione recitandi in eo memoriter completorium, & inter recitandum obdormiat, cum illius omissione, peccet mortaliter.

RESPONDEO eum peccare mortaliter, si sciebat, aut scire debebat, quòd attenta sua complexione, & consuetudine illis horis somno præoccupari, nec expergisci solitus erat. Ratio est, quia in hoc casu talis omnino est voluntaria in sua causa. Ita Nauar. de orat. cap. 9. nu. 7. Suar. lib. 3. cap. 26. & Reginal. lib. 18. num. 157.

Idem dicendum est de eo, qui voto, aut pœnitentia tenetur dicere Rosarium, aut quippiam aliud, & antequam illud persoluat, in lecto decumbit, vt illud in eo recitet.

QVÆSTIO XC.

An qui semidormiens ita diuinum officium persoluit, vt nesciat, an erret, vel audiat quod dicitur, peccet mortaliter.

RESPONDEO eum peccare mortaliter, nisi habeat animum supplendi postea huiusmodi defectum, & intra eandem diem suppleat. Et ratio est,

quia ſopitis, ſenſibus vt fit in ſomno, non habetur rationis vſus ſufficiens ad actum virtutis, qualis eſt diuini officij recitatio, quæ eſt actus Religionis. Ita Nauar. de orat. cap. 9. nu. 9. qui addit eum, qui ſic reſiſtit ſomno obrepenti inter recitationem, vt pronunciet ſuum officium, cum tanta attentione, vt ſaltem videat ſe non omittere verba, licèt ob grauamen ſomni non attendat ad ſignificationem illorum, nec meditetur diuina, nullum peccatum committere.

QVÆSTIO XCI.

An qui per metum vel vim horas canonicas recitat, Eccleſiæ præceptum adimpleat.

AD hoc dico primò, quod qui per metum etiam grauem horas canonicas recitat, Eccleſię præceptum adimplet. Ratio eſt, quia metus quamuis grauis voluntarium non tollit, ergo qui metu preces horarias exoluit, reuera præceptum adimplet.

Secundò dicò, quòd qui per vim abſolutam diuinum officium perſoluit, Eccleſiæ præcepto non ſatisfacit. Et ratio eſt, quia vis abſoluta voluntarium tollit. Azor. lib. 10. cap. 22. q. 9.

QVÆSTIO XCII.

An qui priuata authoritate aliquid addit Breuiario Romano, aliquod peccatum committat.

RESPONDEO eum peccare, quia facit contra præceptum Pij V. in sua Bulla, vbi sic habetur. *Statuentes Breuiarium ipsum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandum, vel ei aliquid addendum, vel omninò detrahendum esse.* Et si hoc fit in re graui, est peccatum mortale, in re verò minima veniale, vt si quis vellet in officio facere commemorationem alicuius sancti, quando iuxta rubricas Breuiarij facienda non esset. Illud tamen est aduertendum, quòd quamuis additio non esset magni momenti, eo ipso quòd fieret in choro quasi perpetuo ritu, esset res grauis censenda secundùm Suar. lib.4.c.13.n.15.& Filiuc.tract.23.q.11.

Hinc, qui aliquid addit diuino officio non tanquam partem ipsius, sed tanquam aliquid extrinsecum, seu cōcomitanter ad maiorem solemnitatem, non peccat, vt si inter vnum, & alterum psalmum aliquod mottetum canatur, ad organum, hoc enim nullo iure vetatur, modò cantus non sit lasciuus, vel prophanus.

QVÆSTIO XCIII.

An Sacerdos cùm solus, aut cum vno solo socio recitat, debeat vti hac salutatione, Dominus vobiscum.

RESPONDEO debere. Et ratio est, quia sacerdos cùm salutat, non solùm videtur salutare præsentes, vel præsentem, sed etiam Ecclesiam totam, & maximè particularem, cui deseruit, cuiúsve beneficio viuit. Nau. Misc.67. & in hoc omnes Doctores conueniunt.

QVÆSTIO XCIV.

Sed dubium est, An hæc salutatio possit fieri ab aliis quàm à sacerdotibus.

RESPONDEO non posse, vt rectè Duran. lib. 4. ration. diuini officij cap. 14. resoluit. Quod est adeo verum, quòd nec Diaconus debet ea vti, nisi cùm cantat Euangelium, vel cereum Paschalem benedicit.

QVÆSTIO XCV.

An qui recitat officium sedendo, cùm standum est, aut stando, vel sedendo, dum genibus flexibus recitandum est, aliquod peccatum committat.

ET quidem loquendo de eo qui publicè recitat in choro, certum est eum qui absque vlla iusta causa recitat officium sedendo, cùm standum, vel genuflectendum est, peccare, quia debitam Deo reuerentiam non exhibet, & præsefert quandam speciem contemptus, dum aliis genuflectentibus, ipse sine vlla causa stat, vel sedet. Tum quia non obseruat consuetudinem, & modum præcepti: non tamen peccat mortaliter, nec tenetur repetere, quia adimplet præceptum quoad substantiam.

QVÆSTIO XCVI.

Sed tota difficultas verſatur de eo qui priuatim diuinum officium recitat.

NAVAR. de oratione cap. 4. num. 15. affirmat eum peccare venialiter. Sed hoc mihi non probatur, quia ritus recitandi officium hoc modo non videtur teſtante generali mundi vſu ſub rigore præcepti, ſed ſolùm maioris deuotionis gratia receptus, ſaltem in priuata oratione.

QVÆSTIO XCVII.

An horæ canonicæ ſine vlla interruptione ſint recitandæ.

QVÆ dubitatio non intelligitur de interruptione, quæ fit inter vnam, & alteram horam, quam perſpicuum eſt, fieri poſſe. Quia licèt horæ canonicæ ſint partes vnius officij diei, non ſunt tamen partes continuæ, ſed diſcretę, & ideo diuiduntur per interruptionem adinuicem, quod etiam nomen ipſum indicat, ex eo enim dicuntur horæ canonicæ, quia ſunt preces certis diei horis diuerſis deputatæ per ſacros canones.

QVÆ

QVÆSTIO XCVIII.

Quæstio igitur est de interruptione, quæ fit inter partes unius, & eiusdem horæ, inter unum Psalmum, & alium, vel inter Psalmos, & lectiones, aut inter partes unius Psalmi, ut si quis inchoatis vesperis vocetur ab amico ad ludum, ad negotia, vel ad alia.

ET quidem loquendo de pausa, quæ fit in medio cuiuslibet versiculi Psalmorum, certum est, eam esse potius commendatam, quàm prohibitam, vt constat ex Concilio Basiliensi sess. 21. §. 2.

QVÆSTIO XCIX.

Tota igitur difficultas versatur de interruptione, quæ fit, quando quis aliquam horam incœptam intermittit animo continuandi ac perficiendi reliquum illius horæ inchoatæ, statim ac illud impedimentum cessauerit. An videlicet talis interruptio sit licita.

ET quidem si talis interruptio notabilis, nimia, & inusitata fiat à toto choro sine vrgente causa, certum est, esse peccatum mortale. Quia est contra ritum, & institutionem Ecclesiæ, in qua discrepare in publica recitatione ex suo genere mortale est, nisi vel materiæ leuitas, vel aliqua inaduertentia excuset.

Tum quia non fit hoc in choro sine aliquo scandalo tum clericorum in eodem choro astantium, tum laicorum audientium, vel videntium.

QVÆSTIO C.

Sed quod habet difficultatem est, quando talis interruptio fit extra chorum.

IN qua re etiam illud est certum, talem interruptionem in quacũque hora esse peccaminosam, si ea sit nimia & absque iusta causa fiat. Et ratio est, tum quia id specialiter prohibetur in cap. Dolentes. de celeb. Missar.

Tum quia est contra vnitatem moralem cuiusque horæ, & contra ritum, & institutionem, quæ non parum violatur per hanc interruptionem, quando est inusitata.

Tum etiam, quia si inciuile est, sermonem cum terreno Principe lubenter auscultante cœptum ex leuitate animi, & sine causa interrumpere, vt ad plebeium, ac infimæ classis hominem sermonem suum conuertat, animo ad Principem iterum redeundi ad perficiendum, & pertractandum negotium antea cœptum, multò magis erit inciuile

sic

ſic inire colloquium cum Deo, Rege Regum & Domino Dominantium, vt ſine tantæ Maieſtatis reſpectu pro ſola animi libidine, nulláque cogente cauſa, illo interrupto, ad alia inutilia nos, ipſo vidente, applicemus.

Dixi primò, *ſi ſit nimia*, quia ſi eſt breuiſſima, nullum erit peccatum, etiam ſi fiat abſque iuſta cauſa, quia parum pro nihilo reputatur, & vno, duobus, vel etiam tribus verbis, oratio interrumpi non videtur moraliter loquendo.

Dixi ſecundò, *ſi fiat abſque iuſta cauſa*, quia qui aliquid ex iuſta cauſa agit, prudenter operatur, ac proinde excuſari poteſt etiam à veniali culpa, vt ſi incœpto officio opus ſit concionem audire, aut habere, aut orationem facere, aut ſuperioris iuſſu, vel ex charitate proximi occurrat aliquod opus faciendum, quod non poteſt commodè in aliud tempus differri. Quando tamen huiuſmodi impedimenta ſunt præuiſa, debent vitari quantum commodè fieri poteſt, idque vel illa opera anticipando, vel diuinum officium alio tempore dicendo. Ita Nau. de oratione cap. 16. num. 68. & 69. & alij communiter.

Hinc non peccat, qui incœpto officio, aliquod opus miſericordiæ ſpiritualis, aut corporalis interponit, cuiuſmodi eſt dare eleemoſynam pauperi, ſubuenire conſilio bono, doctrina, reprehenſione, vel conſolatione opus ei habenti. Quia hæc non cenſetur moralis interruptio, diuini officij, cùm hæc omnia dirigantur ad Deum.

Hinc, eadem ratione poterit quis abſque peccato exonerare aluum, vel potionem aliquam ſumere, aut excipere hoſpitem, cui vt expectet, ſine

nota

nota inurbanitatis dici non poteſt, & alia ſimilia opera pietatis facere, quando non poſſunt talia opera commodè differri, vel ex dilatione aliquod commodum ſequeretur.

Hinc non peccat, qui incœpto officio, verba habet cum ſocio, vel ad intelligendum ea, quæ recitantur, vel ad maiorē deuotionē in reliqua parte officij excitandam, vel ad tollendam aliquā occaſionem diſtractionis, vt quia aliquid interiùs eius mentē ſollicitat, illud breuiter notat, ſeu ſcribit, aut famulo præcipit, vel quid ſimile. Quia hæc omnia iuuant orationem, & ſunt conſentanea fini eius.

Hinc poterit, qui ſolus recitat in contemplatione alicuius verſus immorari, & accendere lumen, libros quærere, & alia id genus interponere, quia hæc licitè durante officio fiunt, cùm ad illud, vel eius finem pertineant.

Hinc non peccat, qui ſolus recitans, & incidens in illa verba Pſalmi 31. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, &c. & ad memoriam reuocans multitudinem, malitiam, & fœditatem ſuorum peccatorum, immoratus in eis deplorandis, etiam ſi feruore diſplicentiæ fortè ſeipſum cædat, aut corpore in terram proſtratus, & animo erectus in cælum, aliquanto tempore in eo verſetur.

Hinc, ſi quis ſolus recitans, incidit in verſiculum illum. *Venite exultemus Domino*, &c. in mentem eius ſubeat Maieſtas, & celſitudo creatoris, & vilitas creaturæ, & perpendens quantum illi debeat, in terram ſe proſternat, dicens. *Domine non ſum dignus*, & ſe tantiſper in eo occupat, non peccat, nec tenetur recitatum repetere, ſed ſufficit cœptum continuare.

Hoc

Hoc idem dicendum est de Rosario, corona, aliísque orationibus ex voto, iuramento, vel confessarij iussu debitis. Quia hæc instar aliorum præceptorum obligant. Azor. lib. 10. cap. 8. quęst. 3. & 8.

QVÆSTIO CI.

Tota igitur præsens controuersia versatur, An qui sine iusta causa diuinum officium interrumpit, præcepto Ecclesiæ satisfaciat, vel lethalem culpam incurrat.

ET quidem si interruptio sit modica, puta per vnum quadrantem horæ, aut eo ampliùs, certum est, eum qui sic diuinum officium interrumpit, præcepto Ecclesiæ satisfacere, nec lethalem culpam incurrere, ac proinde nec repetere quod ante recitatum est.

QVÆSTIO CII.

Quæstio ergo tantùm est, quando officium ad longum tempus interrumpit sine iusta causa, puta per risum, iocos, aut sermones alioqui otiosos, & vanos.

NAVAR. de orat. cap. 16. num. 75. Med. C. de oratione q. 16. Emmanuel Sà verb. horæ ad finem, Angles de oratione q. 5. diff. 5. Macig. cap. 87. num.

num. 12. & Azor. lib. 10. cap. 8. q. 5. teneat eum lethalem culpam incurrere, & oneri Diuini officij recitandi non satisfacere, sed ad illius repetitionem obligari. Et probant primò, quia in Concilio Toletano VII. prout refertur in cap. Nihil. 7. q. 1. sub pœna excommunicationis cauetur, ne quis diuina officia interrumpat, pœna autem excommunicationis mortalem culpam requirit.

Tum quia quando est magna intermissio, priora, & posteriora non efficiunt vnam orationem, vnum officium diuinum, ac proinde ex illis partibus non constituitur officium, v. g. primæ, vel tertiæ, &c.

Sed quamuis sententia hæc sit valdè probabilis, probabiliorem tamen iudico contrariam, nimirum interrumpentem diuinum officium ad longum tempus non peccare mortaliter, sed satisfacere præcepto Ecclesiæ quo ad substantiam, modò postea reliquam partem absoluat; etiamsi partem priùs dictam non repetat. Et ratio est, quia nulla est ratio, quæ efficaciter persuadet contrarium, præcipuè cùm sit hoc præceptum recitandi officium diuinum, onus pœnosum, & per consequens debeat restringi.

Tum quia verum est dicere, hunc intra eundem diem totum diuinum officium recitasse, ergo etiam verum erit dicere, præcepto Ecclesiæ satisfecisse. Consequentia constat, quia ille præcepto Ecclesiæ satisfacit, qui facit opus ab Ecclesia præceptum, hic autem facit opus ab Ecclesia præceptum, ergo.

Tum quia non est de substantia singularum horarum vt continuentur: & preces interruptæ

efficiunt

efficiunt vnum officium, suámque habent significationem, sicut multæ confessiones interruptæ integrant vnam confessionem generalem, obtenta in fine absolutione. Vnde sicut confessio non desinit esse vna, eo quòd diuidatur in diuersa tempora, ita nec officium primę, vel tertiæ amittit suam necessariam vnitatem per hanc diuisionem, quia illa magis consistit in integritate, quàm in continuatione.

Tum demum, quia singuli Psalmi, immò singuli penè versiculi perfectam habent significationem, súntque per se, vel oratio quædam, vel laudatio, vel sententia non habens necessariam cum alijs connexionem. Et ideo ita tenent Arag. 2. 2. q. 83. art. 12 Rodriq 1. p. cap. 141. nu. 3. Nald. verb. diuinum officium nu. 4 & alij.

Hinc qui diuinum officium incœpit, & postea interrupit cum animo continuandi cum præcedentibus sequentia, non tenetur in integrum de nouo recitatum repetere, esto causa fuerit indecens, & tempus interruptum fuerit magnum. Et ratio est, quia legis, & præcepti substantiam seruauit.

Ex quibus omnibus infertur, quòd quemadmodum multi peccant recitando aliquod, ad quod non tenentur, qui non peccarent, si non recitarent, eò quòd sine attentione debita recitant, ita multi peccant omittendo, vel interrumpendo orationem cœptam, vt v. g. coronam, septem Psalmos, Pater noster, Aue Maria, quę non erant obligatoria, qui non peccassent, si ea non incœpissent.

Et ad argumenta in contrarium adducta respon-

Ee deo,

deo, & ad primum dico primò, Concilium Tolet. loqui de interruptione sacrificij Missæ, quia vt patet ex ipso textu loquitur de sacerdote Missam celebrante.

Secundò respondeo, præfatum Concilium, etsi daremus loqui de horis canonicis, explicandum esse de omnimoda interruptione, quæ fit animo non recitandi ea quæ supersunt persoluenda.

Ad secundum respondeo, ex partibus vnius lõgæ orationis tempore diuisis, posse constitui vnam orationem, vnum officium diuinum, sicut ex multis confessionibus vna integra confessio.

QVÆSTIO CIII.

An qui incœptum officium interrumpit, animo, & voluntate repetendi id, quod iam recitauit, suæ obligationi satisfaciat, si postea non repetat, sed solùm continuet reliquum quod superest.

Navar. de orat. cap. 16. num. 73. affirmat hunc suo muneri non satisfacere, nisi quod iam recitatum est, repetat.

Sed mihi dicendum videtur, eum suæ obligationi satisfacere, etiam si nihil repetat, modò quod intermissum est prosequatur. Et ratio est, quia ille satisfacit præcepto, qui facit opus ab Ecclesia præceptum; sed hic facit opus ab Ecclesia præceptum, cùm Ecclesia non præcipiat recitari officium animo repetendi, sed simpliciter præcipit quotidie recitari diuinum officium, ergo satisfacit pręcepto.

Et

Et confirmatur, nam qui die festo audiuit sacrum animo non satisfaciendi præcepto, sed audiendi aliud, potest mutare animum, & non audire. Et ratio est, quia opus præceptum non est, v. g. audire sacrum animo implendi præceptum, sed simpliciter audire sacrum attentè, & deuotè: hoc autem fit, etiam si fiat animo non adimplendi pręceptum. Quare satisfáctum est intentioni Ecclesiæ, quo ad rem præceptam, & non incurret censuram non audienti positam. Et ideo ita tenent Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Suar. lib. 4. cap. 14. in fine. Vasq. in opusc. de benef. cap. 4. §. 1. dub. 7. num. 114. Henriq. de Missa cap. 25. nu. 6. & alij.

QVÆSTIO CIV.

An qui quotidie tenetur dicere Rosarium, aut Psalterium, cogatur illud continuè dicere, vel satisfaciat dicendo vnam partem manè, aliam sub meridie, & aliam ad vesperam.

RESPONDEO satisfacere. Et ratio est, quia continuatio non est de ratione Rosarij, aut Psalterij, & quia èa dicit in distinctis horis diei, integrè recitat, ergo. Ita Nauar. de oratione cap. 10. numero....

Hinc, qui semel in hebdomada tenetur dicere Rosarium, satisfacit dicendo tertiam, vel quartam partem singulis diebus propter eandem rationem. Suar. lib. 3. cap. 9. num. 15.

Hinc, qui præceptum habet visitandi quinque altaria, vel templa per vnum diem, illud obseruat, etiam si interruptis horis intra eandem diem id faciat.

QVÆSTIO CV.

An tres vigiliæ nocturnæ possint separatim recitari.

RESPONDEO posse, si subsit causa iusta. Et ratio est, quia, vt diximus, interruptio diuini officij iusta de causa excusari potest à peccato. Tum quia sic antiquitus fiebat. Tum quia in recitatione officij mortuorum singulæ vigiliæ nocturnæ solent in Ecclesia recitari cum laudibus, vel vesperis seorsim ab alijs nocturnis, ergo inter nocturnas officij canonici non videtur adesse tanta connexio, quin iusta aliqua de causa seorsim ab aliis licitè recitari queant.

QVÆSTIO CVI.

An officium nocturnum diuidi iure possit à Matutinis laudibus.

RESPONDEO, olim diuidi solebat, vt testatur Francolinus in tract. de temp. horarum canon. cap. 2.nu.13.& nunc etiam Ecclesia diuidit in nocte Natalis Domini, dum illis interponit primã Missam, & in nostro ordine Cisterciensi, octaua hora

hora noctis Psalmi nocturni concinuntur, & deinde sub aurora Matutinæ laudes decantantur. Nunc autem iuxta Breuiarium Romanum iure diuidi non possunt, quia habentur tanquam officiũ vnius horę.

QVÆSTIO CVII.

An mortaliter peccet, qui sine rationabili causa officium nocturnum à Matutinis laudibus seiungit?

RESPONDEO, eum non peccare nisi venialiter. Nau. de orat. cap. 3. num. 28. Tolet. lib. 2. cap. 13. Azor. lib. 10. cap. 8. q. 4. & alij.

QVÆSTIO CVIII.

An quando Matutinum seorsim à laudibus decantatur, dicendum sit ante laudum initium, Pater noster *cum* Aue Maria.

AZOR. lib. 10. cap. 8. q. 4. negat, cùm nullo præcepto hoc præscribatur.

At verò Nauar. de oratione cap. 3. num. *66.* Rodriq. tom. 1. cap. 141. num. 5. & Victorell. in annot. Toleti lib. 2. cap. 13. affirmant, eo quòd tunc laudes ab officio Matutino distinctè inchoantur.

Tum quia id seruatur in cæteris horis, quæ seorsim ab aliis recitantur.

Tum etiam, quia facit Regula illa Breuiarij Pij V. in fine Regularum generalium, quòd *Pater noster* cum *Aue Maria*, ante omnes horas debet præmitti.

QVÆSTIO CIX.

An in Ecclesiis vbi Matutinum more antiquo seorsim à laudibus decantatur, vel priuatim extra chorum recitatur, in Matutini fine dici debeat Pater noster, *cum* Aue Maria *secundùm Breuiarij Pij V. formulam.*

AZOR. lib. 10. cap. 8. quæst. 4. negat. Quia de hoc nullum est præceptum, licèt in nocte Natalis Domini fiat.

At verò Nauar. de oratione cap. 3. num. 66. Garz. de beneficiis 3. p. cap. 1. Rodriq tom. 1. cap. 141. num. 5. Victorellus in annot. Toleti lib. 2. cap. 13 & Filiuc. tract. 23. cap. 6. num. 111. & 238. affirmant. Quia recitatur per modum horæ distinctæ.

Tum quia canones præcipiunt, vt cuiuslibet horæ officium diuinum per orationem Dominicam cum salutatione Angelica terminetur.

Tum demum, quia id seruatur in cæteris horis, quæ seorsim ab aliis recitantur.

QVÆ.

QVÆSTIO CX.

Vtrùm recitatio diuini officij, quæ iussu Ecclesiæ funditur, vim habeat ex opere operato.

RESPONDEO minimè, sed operantis. Ratio est, quia illud prodest ex opere operato, quod ex diuina institutione aliquem producit effectum vltra meritum, & dispositionem agentis, & recipientis: recitatio autem diuini officij non prodest vltra meritum Ecclesiæ cuius nomine offertur, ergo.

Tum quia valor Missæ respondens precibus, & orationibus quæ in Missa dicuntur, non prodest ex opere operato, vt cum Aragona, Valentia, Suar. Vasq. & aliis viris doctissimis resoluit Bonacina de sacramentis disp. 4. q. vlt. p. 4. num. 7. ergo neque fructus diuini officij quod non minoris momenti est, prodest ex opere operato. Et ideo ita tenent Couar. cap. Alma mater. p. 1. §. 5. nu. 7. Petr. Nauar. de rest. lib. 2. c. 20. nu. 49. & Corduba lib. 1. quæst. 3.

QVÆSTIO XCI.

An qui ratione ordinis sacri, vel beneficij diuinum officium persoluit, eiusmodi oratio prosit aliis, quamuis qui recitat, in statu peccati mortalis existat.

RESPONDEO prodesse. Et ratio est, quia malitia ministri non nocet operi boni auctoris, auctor autem videtur Ecclesia, cuius nomine oratio offertur. Sicut si dominus aliquis per seruum eleemosynam erogaret, fructu non careret suo, tametsi seruus sit improbus.

Tum quia preces, & orationes quas sacerdos in sacrificio Missæ Deo fundit, fructuosæ sunt, quamuis talis sacerdos sit malus, ergo diuinum officium, quod iussu & nomine Ecclesiæ funditur, suo fructu non caret, tametsi ab improbo clerico persoluatur. Et ideo ita sentiunt Sotus in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 6. Med. de orat. quæst. 17. Couar. c. alma mater p. 1. §. 5. nu. 7. & Suar. lib. 4. cap. 12. num. 2.

QVÆSTIO CXII.

An qui ad Horas Canonicas tenentur, suæ obligationi satisfaciant, recitando eas ex quouis Breuiario alio quàm sui Episcopatus.

ET quidem quæstio intelligitur, quando in particulari recitantur horæ, nam de choro non est dubium teneri singulos ad cantandum diuinum officium iuxta Breuiarium in sua diœcesi, vel ordine approbatum, & receptum.

Diuus Antoninus 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 2. Angel. verbo hora num. 12. & 14. Syluest. quęst. 1. Tab. q. 10. & 16. Nauar. in Manual. cap. 25. nu. 10. 7

& Card. Bellarm. lib. 1. de bonis operibus cap. 18. dicunt eos qui nullum habent beneficium, sed titulo patrimonij sunt ad ordines promoti, posse pro libito quouis Breuiario vti, dummodo legitima authoritate approbatum sit in aliqua Prouincia, Diœcesi, aut Religione. Et probant, quia isti non tenentur certæ alicui Ecclesiæ inseruire in hoc munere recitandi, sed tantùm Ecclesiæ Dei, ergo satis est, si dicant aliquod officium in Ecclesia approbatum. Secus si sunt ordinati titulo beneficij, quia tunc tenentur sequi formulam eius Ecclesiæ, cuius habent beneficium.

Caiet. verb. hora cap. 2. & Armilla ibidem §. 7. docent vniuersim omnibus clericis fas esse vti Breuiario Ecclesiæ Romanæ, non autem aliarum Ecclesiarum, sed solùm suæ Diœcesis. Quia Ecclesia Romana est omnium clericorum Mater communis, sicut communis etiam omnium patria Roma censetur.

At verò Sotus lib. 10. de iust. q. 5. ar. 3. Nauar. de oratione cap. 19. num. 211. & cap. 22. num. 18. & plerique alij negant licere clerico vti alio Breuiario, præterquàm suæ Diœcesis, etiamsi solùm titulo patrimonij sit ad ordines promotus: sicut aliquis quilibet Religiosus sui instituti, & ordinis formulam tenere, & seruare iure compellitur. Pro quo

Primò dico, quòd stando in iure communi antiquo, omnes clerici qui ad horas canonicas obligantur, tenentur sub mortali eas recitare priuatim iuxta Breuiarium in sua diœcesi, vel ordine approbatum, & receptum, alioqui suo muneri non satisfaciunt, vt colligitur ex cap. de iis. & cap. Placuit.

dist.12. vbi præcipitur, vt vnusquisque Prouinciæ ciuis, Rectorésque Ecclesiarum vnum, eundémque in psallendo teneant modum, quem in Metropolitana sede cognouerint institutum, nec aliqua diuersitate ordinis, vel officij à Metropolitana sede patiantur se disiungi. Et hac ferè ratione vtitur D. Tho. quodlib.1. ar. 3. vbi concludit vnumquemque debere conformari eorum consuetudini, cum quibus viuit.

Et confirmatur, nam in Clem.1.de celebrat.Missar. conceditur clericis sæcularibus, & Religiosis Cardinalium, & Episcoporum familiaribus facultas vt possint diuinum officium recitare eo modo, quo ipsi Cardinales, vel Episcopi pensum horarum canonicarum persoluunt. Quod vt ibi notat Glossa, necessarium non fuisset, si quod authores primæ opinionis asserunt, verum esset. Quam doctrinam Nauar.cap.19. num.215. etiam extendit ad clericos sæculares, ad ordines promotos ad titulum sui patrimonij. Quia quamuis non habeant beneficium, subditi tamen sunt Episcopo sui domicilij, illiúsque synodalibus legibus parere tenentur in his, quę ad omnes æquè pertinent: sicut recitatio diuini officij æquè pertinet ad omnes tam habentes beneficium, quàm eo carentes.

Hinc, Regulares vt satisfaciant obligationi, quæ eis ex sua professione incumbit recitandi horas canonicas, tenentur sub mortali sequi eam Breuiarij formulam, qua sedis Apostolicæ approbatione vtitur ordo. cuius institutum professi sunt, vt constat ex cap. De his. & cap. Placuit dist. 12 vbi Regulares compelluntur sui instituti, & ordinis recitandi formulam tenere, & seruare. Ita Sotus lib.10. qu.5. ar.4.

ar.4..& expressiùs Tab. verb. hora num. 16. & Nauar. id colligit ex pœna graui quæ in dictis iuribus imponitur.

Secundò dico, quòd ordinatus, & intitulatus ad certam Ecclesiam, tenetur dicere horas canonicas iuxta formulam ibi consuetam: atque adeò secundùm Episcopi sui specialem Regulam, si aliqua detur; alioqui secundùm Regulam Metropolitani. Quia non retineretur alioqui formulę vnitas, quam in horarum canonicarum recitatione seruandam commendant sacri canones, vt patet ex dictis.

Tertiò dico, quòd Regularis præfectus Ecclesiæ sæcularis, tenetur sequi consuetudinem Ecclesiæ, ad quam transit, si ad eum transferatur in perpetuum. Secus si tantùm ad tempus, quia tunc debebit officium suum regulare retinere. Ita Syluest. verb. hora quæst. 1. & Rodriq. tom. 1. de regularib. quæst. 43. ar. 17.

Quartò dico., quòd Religiosus qui liber est à choro, nec vlli Regulæ subest, qua certam formam seruare teneatur, per statutum à sede Apostolica approbatum, tenetur sequi Regulam Episcopi cui subest, aut si exemptus sit, vti nouo Breuiario Romano. Nauar. lib. 5. cons. titul. de celebrat Missar. cons. 16.

Quintò, & vltimò dico, quòd iure nouo authoritate Pij V. constituto, omnes clerici tum sæculares tum Regulares, tenentur, tam in choro, quàm extra chorum dicere horas canonicas iuxta formulam præscriptam in Breuiario Romano iussu eiusdem Pontificis ædito anno 1568. vt dicitur in constitutione Pontificia eidem Breuiario præfixa, exceptis his, qui habent morem recitãdi aliud antiquius ducentis

centis annis. Hi enim non modò possunt, sed etiam tenentur seruare modum propriæ diœcesis, nisi Episcopus, & vniuersum capitulum consentirent in mutationem, & assumerent Breuiarium Romanum, id enim facere permittuntur, vt ex dicta Bulla confirmationis prædicti Breuiarij Pij V. clarè habetur. In Monasteriis tamen exemptis non requiritur consensus Episcopi, sed sufficit Capituli, & Prælati, & eo acceptato, non possunt ampliùs ad prius Breuiarium sine licentia Papæ redire, quia per illam acceptationem prius Breuiarium censetur abolitum, vt patet ex illis verbis: *Omni itaque alio vsu quibuslibet interdicto.* Et tradit ex Suar. & Filiuc. Bonacina de horis canon. d. 1. q. 3. p. 1. nu. 2.

Est autem hîc obseruandum, quòd per illam particulam, *vniuersum*, non postulamus, vt omnes de Capitulo, nullo discrepante consentiant, cùm hoc regulariter obtineri nequeat, & ferè semper in Capitulo aliquis dissentiat à communi aliorum iudicio, nec vis verbi hoc petit, sed solùm, quòd consensus præstetur à Capitulo, vt Capitulum est, idest, per modum vnius corporis mystici, ad hoc congregati, & tunc omnes consentiunt, quando maior pars vincit. Ita Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. capit. 11. num 4.

Ex quo colligitur, eos qui alio Breuiario à ducentis annis sunt vsi, vt sunt Dominicani, Carmelitæ, Carthusiani, Cistercienses, non teneri ad acceptandum Breuiarium Pij V. qui verò minori tempore, teneri, etiamsi eorum formula à sede Apostolica fuisset approbata, quia Pius V. absolutè omnia alia Breuiaria abrogat, quæ ducentos annos non habent. Vnde graue peccatum esset, quacunque alia

forma

forma vti tam in choro, quàm extra chorum, quia præceptum est satis expressum in cap. De his. dist. 12. vbi vnusquisque iubetur secundùm suam Regulam recitare: & contraueniens tali præcepto, per sex menses à communione suspenditur: quæ amara pœnitentia indicium est culpæ grauis.

Hinc, qui tenentur recitare officium Romanum, & scienter non recitant iuxta præscriptam formam Ecclesiæ Romanæ, peccant mortaliter. Et ratio est, quia agunt contra expressum præceptum Pij V. & hoc in materia satis graui, pertinentéque ad substantiam diuini officij.

Hinc, si beneficiarius diuinum officium persoluit, non tamen conforme Breuiario Romano vel Ecclesiæ matrici, tenetur fructus beneficij restituere, vt in Bulla Pij V. in ipso Breuiario affixa habetur, & tradit Graff. lib. 2. cap. 51. num. 10. vbi ait: Teneri ad restitutionem fructuum, beneficiatum dicentem officium, non tamen conforme suo Breuiario. Et summa Corona 1. p. c. 1. num. 100. sic ait: Non licere immutare officium, nam per dictam Bullam Pij V. præcipitur vt obseruetur vniformitas Breuiarij noui, tam in seruientibus choro, quàm priuatim, & domi recitantibus: itaque si alio Breuiario vsi fuerint, ac si non recitassent, censebitur. Hæc Corona. Hoc idem sentit Bellarmin. 2. tom. contr. li. 1. c. 18.

QVÆSTIO CXIII.

Qua formula Breuiarij vti teneantur clerici Scholastici, dum ratione studij in aliena diœcesi commorantur.

Et

ET quidem certum est, eos iure nouo debere recitare iuxta noui Breuiarij formulam Pij V. authoritate præscriptam.

QVÆSTIO CXIV.

Sed tota difficultas est de iure communi antiquo.

SVNT qui affirmant eos iure communi debere vti Breuiario, quod vsu est receptum in ipsorum diœcesi, à qua originem trahunt, vel in qua habent firmum domicilium, vel in qua beneficium possident.

Alij verò, vt Suar. to. 2. lib. 4. cap. 23. num. 7. Filiuc. cap. 7. nu. 221. & Bonacina d. 1. q. 3. nu. 11. probabilius credunt eos pro tempore, quo in studio literarum versantur, posse recitare diuinum officium, iuxta morem illius Ciuitatis, in qua commorantur. Et ratio est, quia pro tunc habent ibi quasi domicilium, & in spiritualibus vtuntur sacramentis, & ministris illius loci.

Tum quia iuxta D. Tho. quodlib. 1. art. 3. valdè expedit imitari honestos mores eorum, inter quos viuimus.

QVÆSTIO CXV.

Quid de illo clerico, qui in vna Ecclesia habet beneficium, in altera verò vbi commoratur, diuersus est modus recitandi, qua formula vti debeat.

DIVVS

DIvvs Thomas quodlib. 6. art.8. docet hunc beneficiarium in recitando morem illius Ecclesiæ ſequi debere,in qua beneficium habet.

At verò Suar. lib.4.cap.23.num.6.exiſtimat hunc debere recitare iuxta morem Eccleſiæ, in qua commoratur. Tum quia valdè expedit conformari eorum conſuetudini,cum quibus vitam degimus.Tum etiam,quia titulus domicilij potentior eſt, quàm titulus beneficij.

QVÆSTIO CXVI.

Quonam Breuiario vti debet,is,qui duo beneficia poſſidet in duabus Eccleſiis, quæ diuerſis vtuntur Breuiariis.

RESPONDEO, iure communi antiquo, eum qui legitimè duo beneficia habet, teneri vti Breuiario, quod tenet ex Eccleſia in qua reſidet, & habet firmum domicilium.Ratio eſt,quia potentius eſt vinculum domicilij,& reſidentiæ, quàm beneficij.Si verò in neutro cõmoratur,debet vti formula, quam tenet,& ſeruat èa Eccleſia,in qua habet beneficiũ dignius,v.g.Decanatum,quantumuis pinguius habeat in altera ,ſed minùs dignum, vt ſimplicẽ canonicatũ. At quando beneficia ſunt æqualis dignitatis, v.g. duo ſimplices canonicatus, & in neutra Eccleſia clericus reſidet legitimè, nimirum per diſpenſationem,aut quia neutrum beneficiũ reſidentiã requirit,vti debet Breuiario,quo vtitur Eccleſia dignior. Si verò etiam Eccleſiæ ſint pares dignitate, liberum eſt beneficiario adhibere, quod maluerit

Breuiarium

Breuiarium, quod in alterutra Ecclesia vsitatur. Quia non est maior ratio, cur ad vnum potius Breuiarium, quàm ad alterum obligetur, cùm diœcesim in vtraque Ecclesia contraxerit. Et ideò ita tenent D.Th.quodlib.1.ar.13.Sot.lib.10.q.5. ar.3.Reginald lib.18.num.169. Molf.tract.5. cap.2. nu.47. Macig.cap.20.nu.32.& Azor.lib.20.cap.11. quæ.2. qui dicit esse communem. A qua tamen recedit Suar.cap.23. num.6. vbi docet beneficiatum posse recitare horas canonicas secundùm Breuiarium receptum in diœcesi, in qua residet, & habet domicilium, quia præualet illa ratio, quòd oportet vt vnusquisque se accommodet ritui eorum inter quos vitam degit, & firmum domicilium habet, potentius enim videtur vinculum domicilij, & residentiæ, quàm beneficij.

Dixi notanter, *iure communi antiquo*, quia hodie iure nouo Pij V. debet seruare formulam Breuiarij eiusdem authoritate promulgati.

Ex quo sequitur, eum qui in vna Ecclesia habet beneficium, sed in altera, in qua non adhibetur eadem formula recitandi, habet domicilium, teneri vti Breuiario, quod vsitatur in loco domicilij, & habitationis, quia, vt diximus, beneficiarius debet se accommodare ritui loci, in quo residet. Suar.li.4. cap. 23. num.6. & Filinc. cap. 7. quæstio. 1. numero 221.

Hinc colligitur, quid sit dicendum de Regularibus ad episcopatum assumptis, de quo lege Macignum cap.29.num.39.& seqq. vbi quàm plures authores citat.

QVÆST.

QVÆSTIO CXVII.

An qui non tenentur Breuiario Pij V. vti, possint, si velint, vti eo extra chorum, ita vt satisfaciant præcepto Ecclesiæ de dicendis horis canonicis.

ILLVSTRISSIMVS Caiet in summa, verbo hora, tuetur partem affirmatiuam. Et probat, quia Romana Ecclesia est mater omnium Ecclesiarum, & cui omnes conformari expedit. Hanc quoque sententiam videntur sequi Emman. Sà, verb. horæ numero 6. Less. lib. 2. c. 37. dub. 12. num. 75. & plerique alij.

Sed communis, & verior sententia est, non licere his, qui proprium Breuiarium habent approbatum ante ducentos annos, vti extra chorum nouo Breuiario Romano, quod patet ex illis verbis prædictę Bullæ Pij V. *Quibus vt inueteratum illud ius dicendi & psallendi suum officium non adimimus, sic eisdem, si fortè hoc nostrum, quod modò peruulgatum est, magis placeat, dummodo Episcopus, & vniuersum Capitulum in eò consentiant, vt id in choro dicere, & psallere possint, permittimus.* Non ergo licet vnicuique priuata authoritate recitare iuxta Pij V. Breuiarium, vbi aliud legitimè retinetur.

Dices, quamuis Pius V. insinuet non esse mutandum officium publicum ducentorum annorum absque consensu Episcopi, & Capituli, nihil tamen dicit de priuato: tacitè ergo permittit illud mutari.

Respondeo, esto ex illis verbis immediatè non colligatur esse necessarium talem consensum quoad priuatam recitationem, colligitur nihilominus mediatè, quia Pius V. nullam mutationem facit in illis Ecclesiis, quæ aliud antiquius ducentorum annorum Breuiarium retinent, nisi ipsæ voluntariè eam faciant, ergo ibi relinquitur integrum ius commune: sed ius commune vult, vt singuli in recitando, sequantur formulam suæ Ecclesiæ vel Ordinis, ergo illud ius ibi durat.

Tum quia in illis diœcesibus non possunt clerici, vel Religiosi sua authoritate in suis Ecclesiis introducere Breuiarium Pij V. at illi dum horas canonicas persoluunt, tenentur sequi formulam suæ Ecclesiæ, vt dictum est, ergo.

Tum quia non videtur Summus Pontifex illius intentionis fuisse, vt ponat diuersitatem in his, qui sunt vnius ordinis, & habitus, quod esset, si alij dicerent extra chorum nouum, & alij vetus.

Tum quia indecens videtur in eodem Monasterio vsus diuersorum Breuiariorum.

Tum quia, si summus Pontifex ita officium Romanum approbaret, vt pro toto orbe illud proponeret, & seruandum præciperet, vel concederet, proculdubio haberet locum opinio Caietani. Sed hoc nec ante, nec post Pij V. constitutionem reperitur factum: nec etiam inuenitur consuetudine receptum, vt vnaquæque Ecclesia possit conformari Ecclesiæ Romanæ, & Matricem relinquere. Immo oppositum colligitur ex c. In die. & ex c. Nouit. dist. 12. vbi Gregorius VII. clarè dicit, in his rebus non oportere sequi consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, sed quod in vnaquaque Ecclesia institutum est. Ne-

que

que valet exceptio Angeli,verbo hora, n.12. & 14. nisi sint ordinati ad titulum patrimonij:quia etiam hi tenentur se suæ Ecclesiæ conformare.

Hinc,qui ex constitutione,vel consuetudine,quæ ducentos annos excedit, proprium Breuiariũ retinent,& nihilominus sine aliqua iusta causa,sed pro suo arbitrio, secundum aliud Breuiarium recitant, etiamsi sint ordinati ad titulum patrimonij,peccant mortaliter, quia faciunt contra præceptum Ecclesiasticum,quo iubetur quisque suum Breuiarium retinere: nec suæ obligationi recitandi satisfaciunt, etiamsi ex aliqua inaduertentia id accideret, & postea aduertunt in tempore,quo possunt reiterare,& non reiterant. Atque ita tenent Nauar. de oratione cap.19.nu.211.Valent.2.2.d.6.q.2.p.10.Garz.de benef.5.p.c.1.num.155. vbi affert declarationem sacrę Congregationis.Reginald.lib.18.nu.168.Suar.to.2. lib.4.cap.11.nu.4.& cap.23. num.2.& 9. Bellarmin. lib.1. de bonis operibus cap.18. Vasq.de benef.c.4. dub.2.ar.1.Azor.lib.10.cap.11. q.1. Filiuc. tract.23. cap.7.q.1.Macig.cap.29.num.31.

Et ad fundamentum Caiet.respondeo quòd Roma licèt sit communis patria quoad alia,non támen ad eximendum à legibus suorum Episcoporum eos qui extra eam viuunt.

QVÆSTIO CXVIII.

An hoc præceptum Pij V. nunc obliget vbique.

Ratio dubij est,quia potest alicubi non esse receptũ,nec moribus introductũ:cùm enim hoc

præceptum humanum ſit, poterit conſuetudine contraria abrogari, ergo ibi non obligabit, ac proinde poterit aliud Breuiarium retineri, etiam ſi ducentorum annorum ſpatium non excedat. Hoc tamen minimè ſuffragante;

Primò dico, quòd nullibi reperitur fuiſſe tale præceptum per contrariam conſuetudinem abrogatum, quia Pontifices nunquam talem conſuetudinem approbarunt, quin potiùs Clemens VIII præcepit, vt quod Pius V. ordinauit, vbique inuiolatum conſeruaretur.

Secundò dico, quòd iſtud præceptum non tantùm habet vim præcipiendi, verùm etiam irritandi omnia alia Breuiaria, quæ infra ducentos annos initium habuere: quare nulla conſuetudine poſſunt reuiuiſcere, ac proinde officium illud non poteſt eſſe canonicum, neque aptum, vt per illud clerici ſuo muneri ſatisfaciant. Vnde exiſtimo omnes poſteriores conſuetudines ita eſſe per hoc præceptum reprobatas, vt contra idem præceptum præualere non poſſint.

QVÆSTIO CXIX.

Sed quid, ſi alicubi non ſit receptum Breuiarium Pij V. non quia ibi careat vi obligandi, ſed quia Prælati ex negligentia illud introducere, & promulgare neglexerunt.

Respondeo in hoc caſu poſſe, & debere vti Romano. Et ratio eſt, quia talis conſuetudo eſt iniqua,

iniqua, vtpote retenta contra expressam Pontificis voluntatem. Vnde in tali casu poterunt omnes clerici priuatim recitare iuxta Breuiarium Romanum, quia non possunt obligari ad imitandum morem iniqua consuetudine retentum, & Pontificis authoritate abrogatum. Immo existimo clericos omnes ad id teneri, si commodè possint, quia per se obligantur præcepto Pontificis, quod non pendet ex Episcopi, vel capituli acceptatione, nec ex noua promulgatione in partibus singulis facta, quia Romæ facta, satis est, cùm lex ipsa expressè aliam formam non requirat, sed contrarium expressè decernat.

QVÆSTIO CXX.

An qui iuxta decreta sui Episcopi tenetur in sua Ecclesia horas recitare ritu quodam particulari, debeat dum alibi diuertit, vti Breuiario Romano, siue alio quod in eo loco vsitatur.

QVÆSTIO hæc agitatur propter clericos Mediolanenses, qui ex Decreto D. Caroli iubentur in virtute sanctæ obedientiæ, horas canonicas recitare iuxta præscriptum Breuiarij Ambrosiani.

Respondeo, si hic ad aliam diœcesim transit animo ibi constituendi domicilium, vel ibi manendi maiori anni parte, tenetur ad officium iuxta

formulam loci ad quem accedit. Secus si ad illam diœcesim transeat animo ibi breui commoraturus, quia tunc non fit propriè subditus Episcopo illius loci.

Tum quia, qui transit, aut breui tempore degit in aliquo loco, non dicitur moraliter esse in eo loco: qui autem in eo loco non est, non tenetur legibus illius loci.

Obiicies, Regularis non potest extra Monasterium alia formula Breuiarij vti, quàm suæ Religionis, ergo neque clericus extra propriam diœcesim.

Respondeo, negando consequentiam. Et ratio negationis est, quia Regularis non solùm tenetur ad officium ex vi consuetudinis, verùm etiam ex vi Regulæ, quam professus est; Regula autem, & ipsius obligatio sequitur regularem vbicunque commoratur.

Tum quia Regula approbatur, & confirmatur à Romano Pontifice, Romanus autem Pontifex totum orbem habet pro diœcesi.

Tum quia si fratres ordinis Minorum feria sexta non eximuntur à ieiunio, quamuis extra conuentum existant, ita nec immunes sunt ab onere recitandi secundùm formulam suæ Religionis, licèt extra conuentum commorentur.

Dices, Romanus si in Mediolano existit, non potest vti formula Ambrosiana, ergo neque Mediolanensis Romana.

Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quia clericus qui beneficium possidet in loco, in quo dicitur officium cōforme Breuiario Romano, tenetur illo vti ex præcepto Summi Pontificis,

tificis, qui pro Diœcesi habet totum orbem, ac proinde tenetur iuxta formam prædicti Breuiarij recitare, nisi fortè commorari decernat in eo loco, in quo alia formula recitandi vsitatur. Clericus verò Mediolanensis tenetur ad officium iuxta præscriptum Breuiarij Ambrosiani ex statuto illius loci, statutum autem Episcopi non obligat extra diœcesim: clericus igitur qui ex lege Ecclesiæ Mediolanensis tenetur recitare iuxta ritum Ambrosianum, formula Breuiarij Romani vti potest extra diœcesim, non verò in territorio Mediolanensi.

QVÆSTIO CXXI.

An priuilegium concessum alicui, ad recitandum diuinum officium per aliud Breuiarium breuius, aut dicendum illud non in suo tempore, intelligatur concessum ei qui illum adiuuat ad recitandum.

HENRIQ. lib. 7. de indulg. cap. 30. num. 4. affirmat. Cuius opinionem admitto in casu quo priuilegiatus non potest commodè recitare officium sine socio. Quia in hoc casu, si non communicaretur socio, eius priuilegium esset frustratorium. Aliter verò non approbarem ego hanc opinionem.

QVÆSTIO CXXII.

An priuilegium Innocentij IV. concessum fratribus Minoribus, quòd ratione itineris, aut alterius iustæ causæ existentes extra suos conuentus, possint recitare cum aliis, vel per se officium diuinum, non secundùm Breuiarium Romanum, sit reuocatum per dictam Bullam Pij V. in qua reuocantur omnes permissiones, ac consuetudines, & statuta, nec non priuilegia recitandi more & ritu Breuiariorum suppressorum.

RESPONDEO non esse reuocatum. Et ratio est, quia licèt Summus Pontifex præcipiat quòd omnes persoluant horas canonicas iuxta præscriptum dicti Breuiarij, non obstante quocunque priuilegio in contrarium, hoc debet intelligi de illis qui omittunt dictum ritum pro semper, non verò quando id faciunt aliquando ob iustam causam. Ita Garz. p. 3. de benef. cap. 1. nu. 179. & Petr. Ledesm. tract. 9. cap. 4.

Ex quo sequitur, illud priuilegium, quod concessit Martinus V. Patribus sancti Hieronymi ægrotantibus, aut conualescentibus, scilicet, quòd satisfaciant suo muneri recitandi, dicendo aliquos Psalmos,

Psalmos, non esse reuocatum per dicta constitutionem. Nec etiam esse reuocatum priuilegium quod concessit Leo X. fratribus Minoribus ægrotantibus, relinquens suorum Prælatorum dispositioni, quòd debeant recitare ad satisfaciendum diuino officio.

QVÆSTIO CXXIII.

An sit peccatum ad libitum, & sine rationabili causa permutare officium vnius diei, in officium alterius: v. g. recitando horas de sancto, cùm secundùm formulam Breuiarij, fieri debeat de feria, vel è contra.

ET quidem certum est, hanc mutationem non fieri sine aliqua nota, vel scandalo, quando officium publicè in choro recitatur, & ob id existimo talem mutationem esse rem grauem in suo genere, in hac publica recitatione, & ideo non posse fieri scienter sine peccato mortali.

Dixi notanter, *ex genere*, quia ex leuitate materiæ, vel ex inaduertentia, facilè excusari saltem à culpa mortali.

QVÆSTIO CXXIV.

Tota igitur difficultas consistit in recitatione priuata.

IN qua re etiam est certum, id esse de se peccatum. Et ratio est, quia est contra præceptum Ecclesiasticum, cùm sit contra formam præscriptam à Pio V. in Bulla. Vnde in cap. vlt. d. 12. absolutè præcipitur conformitas in modo recitandi horas canonicas. Et in cap. conuenit. de consecrat. dist. 5. dicitur, conuenit Ecclesiæ, vniformitatem dicendi officium ab omnibus custodiri.

QVÆSTIO CXXV.

Tota igitur quæstionis lis est, an sit peccatum mortale.

TABIENA verbo hora. q. 10. & 16. censet esse graue peccatum.

Angelus verbo hora. num. 14. putat esse mortale in præbendatis, & Religiosis, non autem in ordinatis ad titulum patrimonij.

Nauar. de oratione cap. 21. num. 23. Arag. 2. 2. quæst. 83. art. 12. & Rodrig. to. 1. cap. 141. num. 3. & de Regular. tom. 1. quæst. 42. art. 8. tenent esse veniale, quando vno, aut altero die diuinum officium peruertitur, recitando scilicet horas de sancto, cùm recitari debeat de feria. Secus si crebrò & frequenter id fieret, quia proculdubio esset peccatum mortale.

Philiarchus lib. 1. de off sacerd. cap. 6. concl. 3. affirmat esse peccatum mortale, quando v. g. officium fit de sancto illo die minimè occurrente, quia est breuius.

Caietanus in summa verb. hora §. 3. Syluest. v. hora

hor?. quæst.12. Sotus lib. 10. quęst. 5. art. 4.Med. in sum. lib. 1.cap. 14. §.11.Azor.lib. 10.cap.10.q. 2.Less.lib. 2.cap. 37. num. 77. Valent.2.2. disp. 6. q.2 p.10 Vasq. in opusc.de benef. cap.4.§. 1.art.2. dub. 2. Vega 1. p. cap. 128. Graff. lib. 2. cap. 53. Zerola verb. horæ canon. nu.6.Corrad.in respon. casuum conscien. q. 243. & plerique alij docent esse solum peccatum veniale, etiam si id fiat ex indiscreta deuotione, accidia, vel vt breuius expediatur. Et probant, quia adimpletur præceptum quoad substantiam, quamuis non adimpleatur quoad modum: nam substantia huius præcepti est, vt septem horæ canonicæ quotidie dicantur iuxta Breuiarium præscriptum, quòd verò hoc officium, aut illud persoluatur, idest, quod sit de hoc, vel illo festo, hac, vel illa feria, pertinet ad accidentalem modum, qui non est tanti momenti, vt obliget ad mortale.

Ex quo inferunt primò, eos qui ex inaduertentia, vel obliuione bona fide, aut aliqua iusta causa ex toto, vel ex parte diuinum officium permutant, non peccare: & si postea errorem aduertunt tempore quo possunt reiterare, & non reiterant, quia replicare fastidiunt, non peccant, nisi venialiter. Ratio est, quia qualitas officij non est in præcepto. Verùm qui in fraudem faceret, vt breuius diceret, grauiter peccaret, sed non mortaliter.

Secundò inferunt, eos qui per errorem, aut spontè, & data opera, & sine vrgente causa diuinum officium permutant ex indiscreta deuotione, vel in fraudem, vt faciliùs, aut breuiùs illud expediant, non teneri sub mortali officium

inter

intermissum repetere. Et ratio est, quia Ecclesiæ præceptum, quod est de recitandis horis canonicis quoad eius substantiam, etsi cum peccato veniali, adimplent.

Sed cæteri communi consensu tenent, non solùm eum, qui crebrò, & frequenter id facit, sed etiam qui vno, aut altero die, non satisfacere suæ obligationi, sed peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem fructuum beneficij. Et ratio est, quia facit contra præceptum Ecclesiasticum. cap. de his. cap. vltimo dist. 12. & cap. conuenit. de consecrat. dist. 5. vbi absolutè præcipitur, vt omnes clerici in recitatione horarum sint vniformes.

Tum quia per extrauag. Pij V. super nouo Breuiario Romano restituto, præcipitur, vt officium persoluatur secundùm formulam ab ipso præscriptam: Constat autem in formula huius Breuiarij contineri, vt in feria dicatur de feria, & in festo dicatur de festo, tota ergo illa forma de se sub præcepto cadit, ergo qui illam voluntariè mutat, præceptum quoad substantiam non implet, ac proinde peccat mortaliter.

Tum quia, licèt substantia præcepti in genere sit, vt recitentur septem horæ canonicæ in genere, tamen substantia præcepti in particulari pro tali tempore, vel die, est de septem horis talibus, quod scilicet constat talibus Psalmis, lectionibus, &c.

Tum quia si quis vellet omni tempore dicere officium Paschale, quia breuius, secũdùm omnium sententiam peccaret mortaliter: & eodem modo qui omnibus feriis vellet dicere officium feriæ tertiæ, quia breuius, & tamen iste semper diceret officium idem secundùm substantiam, ergo dicere

vnum

vnum officium pro alio eſt peccatum mortale ex ex ſuo genere, cùm abſque eo quòd addatur circunſtantia mutans ſpeciem, fiat mortale.

Tum quia in illa commutatione poteſt fieri enormis læſio diuino officio, vt ſi quis vellet quotidie recitare idem officium valdè breue, relicto alio multò longiori proprio illius diei. Vnde ſi quis dicendo officium diei Dominicę in nocturnis vnam tantùm lectionem recitaret, proculdubio peccaret mortaliter, ergo ſimiliter peccatum mortale committeret, qui in Dominica recitaret officium feriæ tertiæ, in quo poſt Paſcha in noſtro ordine vna ſola lectio memoriter recitatur.

Tum demum ſequeretur, illum non peccare mortaliter qui ſolemniſſimum officium diei Paſchę commutaret in officium lugubre diei paraſceues: hoc autem non videtur admittendum, nec eſt conforme voluntati Eccleſiæ.

Dixi notanter, *ex ſuo genere*, quia ex paruitate materiæ, poteſt hoc peccatum eſſe veniale, vt ſi officium recitatum ſit ferè æquiualens in quantitate officio recitando, & mutatio non fiat ex contemptu, neque animo eam ſemper faciendi ex libito, ſed ex aliqua cauſa, licèt minùs rationabili.

Excuſatur etiam à mortali hæc mutatio ex inaduertentia, quæ quamuis ſit aliquo modo culpabilis, poteſt tamen à tanta grauitate culpæ excuſare ipſam Diuini officij mutationem. Immò & excuſare à recitatione omiſſi, niſi, vt diximus, officium omiſſum eſſet notabiliter maius recitato, quia tunc facienda eſſet aliqua compenſatio, dicendo aliquid ex officio omiſſo diuerſum ab eo quod iam dictum eſt.

Demum

Demum ex iusta causa potest fieri mutatio etiam sine vllo peccato, puta si occurrat necessitas repentina studendi, concionandi, prælegendi, iuuandi in recitando infirmum, aut Prælatum, aut amicum, vel si tunc non esset copia alterius Breuiarij, in quo dicendum est officium de sancto, & ideo dicit de feria, & postea graue esset repetere, ob necessarium, vel valdè conueniens studium, vel aliud opus pietatis, vel alia simili de causa.

Hinc, qui ex obliuione, vel inaduertentia officium mutauit, vt quia dicturus erat horas de sancto, dixit de feria, vel econtra, non tenetur omnia repetere, sed solum quæ ad proprium officium pertinebant, v. g. hymnos, antiphonas, lectiones, collectas, &c. vt rectè monet Toletus lib. 2. cap. 13. Quando verò aliquis Psalmus, vel aliud prætermissum est obliuione, vel alia causa, sufficit repetere tantùm illud. Nam quoad illam partem adimpleuit præceptum quoad substantiam, quod non obligat cum tanto rigore ad repetendum officium, vt seruetur ordo Psalmorum.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respódeo, mutantem diuinũ officium, non solùm peccare contra modum præcepti, verùm etiam contra substantiam, ac proinde peccare mortaliter cum obligatione restituendi fructus beneficij. Atque ita tenent Garz. to. 1. p. 3. c. 1. nu. 150. Bellarm. to. 3. lib. 1. controu. 3. cap. 18. Suar. to. 2. lib. 4. c. 11. nu. 6. & c. 23 nu. 12. & 14. Reginald. lib. 18. nu. 177. Molfes. tract. 5. c. 2. nu. 50. Philiarch. 1. p. lib. 1. cap. 6. concl. 6. Sum. Corona 1. p. cap. 1. nu. 20. Naldus verb. diuinum officium nu. 16. Bonacina de horis canonicis disp. 1. q. 3. p. 1. nu. 17. & plerique alij.

Hinc,

Hinc, non est audiendus Nauar. de oratione cap. 21. nu. 23. vbi ait esse solùm veniale, quando vno, aut altero die diuinum officium peruertitur. Quia si non est peccatum mortale vno, aut altero die id facere, nec etiam erit peccatum mortale sæpe id facere: nam pro quolibet die est distinctum præceptum, & officium cuiuslibet diei est onus illius, ita quod non transit in alium, & sic defectus vnius, & alterius diei, non potest continuari, & coniungi cum defectibus aliorum dierum, vt peccatum quod aliàs esset veniale, fiat mortale: sicut est præceptum ieiunandi quolibet die quadragesimæ, & etiam peccat mortaliter, qui desinit ieiunare vno die, aut duobus, sicut qui multis, & ecõuerso.

QVÆSTIO CXXVI.

Vtrùm Papa possit dispensare cum aliquo, vt relicto proprio Breuiario, recitet officium iuxta formam alterius Breuiarij, vel vt recitet de sancto in die, quo Breuiarium præcipit vt officium fiat de feria, vel econtra.

RESPONDEO posse iusta aliqua de causa sic dispensare. Et ratio est, quia superior authoritatem habet dispensandi in sua lege.

Dixi notanter, *iusta de causa*, quia licèt is, cum quo sine iusta causa dispensatum est, non peccet contra legem, quæ per dispensationem validè sublata est, si tamen contraueniat, peccat contra

legem

legem naturalem, quæ dictat nos debere conformari cum his, cum quibus viuimus, quoniam turpis est pars, quæ non conuenit suo toti. Hoc autem peccatum erit mortale, aut veniale pro qualitate magni, aut parui scandali inde sequuti. Et in hoc omnes Authores conueniunt.

QVÆSTIO CXXVII.

Sed dubium est de Episcopo.

IN qua re etiam conuenit inter Doctores, olim potuisse Episcopum facilè dispensare cum subditis suis, vt secundùm ritum alterius Episcopatus diuinum officium persoluerent, vel vt officium vnius diei, in officium alterius permutarent, eo quòd poterat propriam Episcopatus formulam recitandi immutare, & per consequens in ea dispensare. Suar. tom. 2. lib. 4. cap. 23. num. 17.

QVÆSTIO CXXVIII.

Sed quod in dubium vertitur est, An post editum à Pio V. Breuiarium, & promulgatum cum Bulla eidem præfixa, possit Episcopus in hoc dispensare.

ET quidem etiam est certum, posse Episcopum nunc in vna, vel alia occasione graui dispensare cum aliquo, vt possit commutare officium

vnius

vnius dici in officium alterius, quia potest dari causa ad sic dispensandum in hoc præcepto, sicut & in aliis ecclesiasticis in vno, aut altero casu occurrente, vt patet ex dictis à nobis in thesauro Religiosorum lib.6. de voto obedientiæ.

QVÆSTIO CXXIX.

Totum igitur controuersiæ dissidium est, de mutatione totius Breuiarij.

DIVVS Anton. 4.p.tit.13.cap.4.§.2. Tab.verbo hora num.16.& Armil.num.13. affirmant posse, etiamsi dispensare non possit, quominus officium dicatur.

At constans est omnium aliorum opinio, in mutatione totius Breuiarij non posse Episcopum dispensare, nec illam facere, aut permittere, quia Pius V. in dicta sua constitutione, pro summa sua authoritate talem mutationem prohibuit, & præcepit, vt omnes clerici tam sæculares, quàm Regulares in toto orbe secundùm formulam in eo Breuiario positam horas canonicas recitarent, exceptis his, qui per Breuiaria ante ducentos annos composita, & approbata recitabant. Vnde prædicta Episcoporum potestas nunc suspensa est, quia hæc est lex Summi Pontificis, quam inferior tollere non potest, nec limitare. Ex Clement. Ne Romani. de elect. Nec etiam potest quasi permanenter dispensare, aut legem facere, vt quis possit semper, & pro arbitrio suo dicere officium aliter quàm in Breuiario Romano sit præscriptum, quia nec pos-

 set

ſet hoc facere in aliis legibus eccleſiaſticis, nec ad id poteſt moralis neceſſitas occurrere, ſed opus eſt, tunc ad Papam recurrere. Ita Nauar. de oratione cap. 11. numero 24. Suar. lib. 4. cap. 11. num. 6. & cap. 23. n. 17. Reginal. lib. 18. n. 171. Molfeſ. tract. 5. cap. 2. num. 4. Filiuc. cap. 6. n. 186. Macig. cap. 29. n. 2. & Bonac. d. 1. q. 3. p. 1. n. 19.

Quod autem diximus de Epiſcopo, idem intelligendum eſt proportionaliter de Prælato Religionis.

QVÆSTIO CXXX.

Quid dicendum de eo qui vouit dicere officium talis Sancti, puta Sancti Bernardi die ſuo, in quo v. g. ſecundùm Breuiarium Romanum dicendum eſſet de feria.

RESPONDEO hunc debere dicere duo officia, vnum de feria ſecundùm obligationem communem, & alterum de ſancto, vt voto ſatisfaciat.

Ex quibus omnibus non obſcurè colligitur, priuilegium quod conceſſit Leo X. Minoribus, vt poſſent in Capitulo generali declarare dubia occurrentia circa officium diuinum, ordinando, addendo, aut delendo, quod fratribus videbitur conuenire, eſſe reuocatum per dictam conſtitutionem Pij V. in qua iubetur, quòd nihil poſſit mutari, deleri, aut addi officio diuino contento in dicto Breuiario reuocans quodcunque priuilegium contrarium.

QVÆ

QVÆSTIO CXXXI.

An Ecclesiæ præcepto satisfaciat, qui priuatim lingua Hebraica, Græca, vel Italica horas canonicas persoluit.

RESPONDEO eum satisfacere. Et ratio est, quia quoad significationem,& substantiam est idem officium,licèt quoad verba sit accidentaliter diuersum. Qui autem facit ea,quæ ad præcepti substantiam spectant,abundè præcepto satisfacit.

Tum quia sicut valida est sacramentorum administratio facta Italico, aut alio idiomate, vt apud omnes manifestum est, ita etiam valida erit officij recitatio.

Dices, hic non recitat officium iuxta vsum Ecclesiæ, & iuxta modum Breuiarij Romani in quo preces Latina lingua describuntur, qui autem diuinum officium iuxta Ecclesiæ vsum,seu iuxta Breuiarij Romani modum non recitat, præceptum non implet.

Respondeo,hunc non implere præceptum quoad modum accidentalem, qui in vocibus consistit, adimplere verò quoad substantiam, & verborum significationem.

Hinc, qui lingua Græca, vel Hebraica, aut vulgari diuinum officium persoluit, ad nullam fructuum restitutionem tenetur. Et ratio est, quia præceptum quoad substantiam adimpleuit.

Hinc, qui ex voto, vel pœnitentia Confessoris

psalmos pœnitentiales, aut alias preces recitare tenetur, suæ obligationi satisfacit illas vulgari idiomate persoluendo, præsertim si hoc faciat maioris deuotionis causa, immò in hoc casu non solùm suæ obligationi satisfaciet, verùm etiam ab omni culpa excusabitur, cùm ex nullo præcepto teneatur illas preces Latino potiùs, quàm vulgari idiomate persoluere.

QVÆSTIO CXXXII.

An peccet qui ita absque aliqua iusta causa horas canonicas persoluit.

Respondeo eum peccare. Et ratio est, quia facit contra vsitatum Ecclesiæ morem.

Tum quia diuina mysteria aliquo modo flocci-pendi videntur, dum horæ canonicæ neglecto absque causa consueto Ecclesiæ idiomate recitantur.

Tum quia plebs de facili errare posset, non ritè percipiens verum & germanum sensum verborum, qui aliquando altior est, quàm per verba materialiter acceptus exprimitur, ob id iure optimo vsus bibliorum vulgari lingua conscriptorum interdictus est. Ita Nauar. cons. 12. de celebr. Missar. Suar. lib. 4. cap. 7. Filiuc. tract. 23. c. 3. & alij.

QVÆSTIO CXXXIII.

Vtrùm ad recitationem horarum canonicarum, quæ per modum orationis persoluuntur, intentio ad eas attendendi requiratur.

Respon

RESPONDEO eam requiri saltem implicitam,& virtualem. Et ratio est, quia ad satisfaciendum præcepto requiritur intentio faciendi id opus, quod præceptum iniungit.

Tum quia oratio est loquutio cum Deo, non loquitur autem cum Deo, qui cum eo loqui non intendit. ergo.

Tum quia recitatio horarum Canonicarum est actus humanus, qui non brutorum more sed humano modo impleri debet: non potest autem humano modo saltem virtualiter exerceri, sine intentione,& voluntate orandi, seu attentè recitandi,& in ea deinde formaliter, vel virtualiter remanendi.

Tum demum quia sicut præceptum violari nequit, nisi per actum humanum, ita nec impleri.

Hinc, qui horas canonicas recitat nullum habens attendendi propositum, tenetur illas repetere. Et ratio est, quia non seruat Ecclesiæ præceptum de attentione debita habenda.

Sed aduertat scrupulosus lector, quòd non est necessarium, vt quis semper initio diuini officij distinctè proponat recitare attentè, & reuerenter, sed sufficit vt in genere velit dicere officium more consueto.

QVÆSTIO CXXXIV.

Vtrum ad recitandum horas canonicas attentio necessariò requiratur.

PRo huius quæstionis decisione, obseruandum est in primis, quod in cap. Dolentes. de celebra-

tione Missarum districtè præcipitur in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent pariter, & deuotè. Vbi Glossa penultima, & vltima dicunt, verbum illud *studiosè*, referri ad officium oris, quia officium diuinũ pronunciari debet non in gutture, vel inter dentes, seu deglutiendo, aut syncopando, sed voce articulata. Deuotè verò ad officium cordis, id est, vt animus in diuino officio sit attentus, hoc est, vt mentem habeat præsentem ad id, quod dicitur, nempe, vt quod lingua foris personat, mens simul intus concipiendo loquatur. Vnde D. Augustinus. Hoc versetur in corde, quod profertur in ore. Et D. Hieronymus. Audiant hoc hi, quibus in Ecclesia psallendi officium est, Deo non voce tantùm, sed corde cantandum.

QVÆSTIO CXXXV.

Sed quæret aliquis hoc loco, An in illis verbis contineatur præceptum.

HOstiensis in cap. Dolentes. de celebrat. Miss. nõ putat ista verba cõtinere præceptum, sed consilium. Quod colligit ex illis verbis: *Quantum Deus dederit.*

Alij verò communiter tenent in illis verbis contineri rigorosum præceptũ, & omnino proprium, vt constat ex illis verbis: *Districtè præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ.* Hæc enim sunt potissima verba, quibus explicari solet, & potest proprium, & rigorosum præceptum.

Nec

Nec obſtant verba illa, *Quantum Deus dederit:* quia non ſunt poſita ad eneruandum, vel tollendum præceptum, ſed ad limitandum, vel declarandam materiam eius. Inſinuatur enim per illa verba, non præçipi hîc deuotionem, & attentionem aliquam peculiarem, ſed solùm illam, quam homo poteſt,& debet cum Dei auxilio præſtare.

QVÆSTIO CXXXVI.

Sed grauius hinc oritur dubium, An hîc ſint duo Eccleſiæ præcepta, vnum recitationis, alterum verò attentionis.

IOANNES Medina de oratione q.16. & Corduba lib.4.q.13.ad finem cum pleriſque aliis putant, eſſe duo præcepta,& vtrumque obligare ad mortale.Et probant,quia præceptum horas dicendi abſolutè priùs fuit latum,deinde in cap.Dolentes,&c. fuit latum præceptum de attentione, vnde qui horas dixit ſine debita attentione, ſatisfacit præcepto primo de dicendis horis,etiamſi non ſatisfaciat ſecundo de attentione, & ita non tenebitur eas redicere, etſi de facto attentionis, teneatur pœnitere.

Hoc tamen non obſtante, communis omnium tum Theologorum, tum Canoniſtarum ſententia habet,in illo decreto non duo, ſed vnum tantùm præceptum contineri, licèt in eo explicentur duæ conditiones neceſſariæ ad complementum huius præcepti,quæ ſunt integritas orationis, & attẽtio, quarum prima explicatur per particulam *ſtudioſè*,

secunda verò per particulam *deuotè*. Ratio est, quia attentio quæ est actus interior, non potest Ecclesiastica lege per se, & directè imperari, sed solùm vt vnum actum moraliter componit cum exteriori recitatione, ergo ibi non sunt duo præcepta, sed vnum. Vnde vnum tantùm peccatum committitur, siue sola integritas, siue sola attentio necessaria, siue vtraque simul voluntariè omittatur.

Dices, duplex peccati genus in hoc committi posse, vnum si clericus horas canonicas prætermittat, alterum verò si spontè distractus pensum horarum persoluat. Duo sunt igitur præcepta, vnum de integrè recitando, & alterum de attentè recitando.

Respondeo, hoc argumento solùm cócludi, præceptum de recitandis horis Canonicis, duobus modis posse violari, & omittendo, & malè eas recitando. Sicut præceptum annuæ confessionis dupliciter negligi potest, videlicet & omittendo, & malè peccata confitendo. Azor. libro 10. cap. 12. quæstione 5.

Obseruandum est secundò, attentionem esse duplicem, internam, & externam. Attentio interna est illa, qua recitans attendit animo ad Deum. Externa verò est illa, qua recitans se gerit in speciem orantis, abstinétque ab illis actibus, cùm quibus attentio interna esse non potest.

Sciendum est tertiò, varias esse attentionum species, scil. ad verba, ad sensum verborum, vel ad Deũ vel secundùm se, vel secundùm aliquod nostræ fidei mysterium, vel ad rem petitam, vt obtinendam à Deo: & quamlibet ex his attentionibus posse esse, vel actualem, vel virtualem.

His suppositis de casu proposito duæ extant

Docto

Doctorum opiniones. Prima est asserentium interiorem attentionem ad canonicas horas recitandas non requiri, sed sufficere exteriorem, quia recitans non se occupet, dum officium recitat in aliqua actione incompatibili cum attentione interiori, v.g. loquendo, scribendo, pingendo, &c. Et probant, quia Ecclesia non potest præcipere, aut vetare simpliciter actus mentis interiores, ergo nec imperat internam mentis attentionem.

Tum quia in dicto cap. Dolentes, non simpliciter præcipitur attentio, sed cum illa limitatione, *in quantum Deus eis dederit.*

Tum demum, quia difficillimum est attentionem habere interiorem: non est autem credibile Ecclesiam voluisse ad actum adeo arduum obligare, cùm Ecclesiæ iugum suaue sit, sicut est Christi iugum. Et ideò ita tenent Duran. in 4. dist. 15. q. 12. num. 6. Palud. ibidem. q. 5. ar. 2. D. Anton. 3. p. titul. 13. cap. 4. § 8. Angel. verb. hora. num. 27. Roscl. & Tab. §. 3. Syluest. quæst. 11. Medina C. de oratione q. 16. & multi alij, quorum opinionem Filiuc. tract. 23. q. 8. censet esse probabilem.

Secunda verò opinio, quæ magis ad veritatem accedit, docet attentionem interiorem esse necessariam, adeò vt si quis interiùs spontè alienis cogitationibus se occupet, non satisfaciat præcepto Ecclesiæ de horis dicendis. Et ratio est, quia Ecclesia in Conc. Lateran. districtè præcipit vt diuinum officium celebretur studiosè pariter, & deuotè, vt patet cap. Dolentes, de celebrat. Missarum. Atqui deuotio consistit in actu interno, & requirit internam attentionem ad diuina, ergo.

Dices., eo decreto solùm præcipi deuotione

externam quæ ſita eſt in eo, vt quis ſe gerat exteriùs in modum orantis.

Reſpondeo, deuotionem externam ſine interna non eſſe deuotionem, ſed deuotionis ſimulationem, vnde qui ſic orat, non poteſt dici *deuotè* orare.

Tum quia, vt clericus ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, non requiritur externa deuotio precantis, vt genuflexio,&c.præſertim cùm officium priuatim recitatur,nam ſufficit deuotio interna.

Tum quia Eccleſia præcipit eccleſiaſticis deuotam recitationem horarum canonicarum,tanquam verum actum orationis, qua per ſuos legatos, ac miniſtros colloquatur cum Deo, atqui ad talem actum requiritur interna attentio, & reuerentia, ergo ſimul præcipit internam attentionem. Maior propoſitio per ſe cõſtat.Minor verò probatur,quia oratio potiſſimùm conſiſtit in actu interno, eſt enim colloquium cum Deo,vnde requirit attentionem,& reuerentiam erga Deum.

Tum quia recitatio officij debet eſſe actus humanus,& ideo non debet eſſe ex ſola imaginatione quæ nobis,& beſtiis eſt communis, ſed ex deliberatione quæ attentionem requirit.

Tum quia, qui exteriùs profert verba orationis abſque animo orandi,verè non orat: ſicut ergo requiritur animus orandi, ita etiam interna mentis attentio.

Tum quia Eccleſia poteſt præcipere actus internos, quando neceſſarij ſunt,vt actus externi ſint actus virtutis, ergo poteſt præcipere internam attentionem,& reuerentiam, ſine qua, actus exterior non eſt virtutis opus. Antecedens probatur, quia alio

alioquin omnibus Ecclesiæ præceptis posset satisfieri per meram simulationem, & hypocrisim, sic enim satisfaceret Ecclesiæ præcepto audiendi Missam, qui accederet animo irridendi diuina, & præcepto annuæ confessionis, qui confiteretur omnino fictè, & absque desiderio obtinendi gratiam, quę omnia sunt plusquam falsa.

Tum demum, quia oratio sine interna deuotione, & attentione nō est Deo grata, vt patet ex querimonia, cuius meminit Dominus noster Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Vnde Apostolus ad Ephes. 5. monet, canentes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Super quæ verba D. Hieronymus ait. Audiant hi, quibus in Ecclesia est psallendi officium, Deo non voce, sed corde cantandū. Quod refertur in cap. Cantantes. dist. 92. Vbi Glossa habet hos versus commendatos à Nauar. de orat. c. 13. n. 1.

Non vox, sed votum, non musica cordula, sed cor.
Non clamans, sed amans cantat in aure Dei.

Hinc non est audiendus Medina C. de oratione q. 16. qui negat præceptum Ecclesiæ obligare clericos ad orandū, cùm præcepit septē horas recitare. Quia Ecclesia non potest præcipere actus internos, oratio autem ex natura sua interiorem actum requirit, & ideò solùm obligat ad dicendas illas solùm materialiter, quòd si minister non apponat deuotionē, Ecclesia apponit, cuius nomine, & tanquam eius minister orat. Non est, inquam, audiendus. Primò, quia falsum est, Ecclesiæ præceptum de recitandis horis non esse præceptū de orādo verè, & propriè, sed solùm de legendis illis psalmis, & lectionibus, ac proinde quacunque attētione, & modo legātur, satis

ſatisfieri præcepto, nam hoc euidenter eſt contra earum inſtitutionem, qua horæ Canonicæ vocantur horæ orationis, vt conſtat ex illo Act. 3. Ad horam orationis nonam.

Tum quia Eccleſia teſtatur ſe per ſeptem horas velle explere illud Dauidis Pſalm. 118. Septies in die laudem dixi tibi. Et illud, Media nocte ſurgebā ad confitendum tibi. At illa non implentur niſi per veram orationem, ergo hanc præcipit Eccleſia.

Secundò falſum eſt, Eccleſiam non poſſe fidelibus præcipere, vt verè, ac propriè, & ex corde orēt, eſt enim hoc contra totius Eccleſiæ conſuetudinem, & contra omnem rationem & pietatem, nam vera oratio eſt ſæpe neceſſaria, vel Eccleſiæ, vel alicui fideli, cur ergo neganda eſt Eccleſiæ poteſtas, vt poſſit ſibi vel ſuis ſubditis de hoc remedio, vel de hoc diuino cultu efficaciter prouidere.

Tum quia, ſi hoc non poteſt, certè nec præcipere poterit, vt ſacrum audiant, quia ſacrum audire non fit ſine actu interno. Nec etiam poterit præcipere annuam confeſſionem, quæ ſine actu interiori fieri non poteſt. Immò nec vt adminiſtrent ſacramenta, quia etiam hæc ſine interiori intentione adminiſtrari nequeunt.

Tum quia, licèt ſit dubium, an Eccleſia poſſit per ſe, & directè præcipere actus internos, tamen non eſt dubium, quin conſequenter, & vt circunſtantiam, vel formam actuum externorum poſſit illos præcipere, & hoc pacto præcipit orationem vocalem, vt vera oratio eſt, quando præcipit ſeptem horas recitare, & illam præcipiendo, conſequenter ex vi talis præcepti, inſurgit obligatio attendendi.

Deni

Denique, non bene illa cohærent, quæ Medina ponit, scil. Ecclesiam verè orare, quando ministri eius horas canonicas legunt, etsi non orent, sed tantùm materialiter legant, quia si ipsi non orant, quomodo per eos orat Ecclesia. Nam oratio non dicit habitum, sed actum, & ideo si nullus in Ecclesia actu orat tali tempore, & loco, fieri non potest, vt in illo eodem tempore, & loco Ecclesia oret. Quare dicendum est, hoc præceptum esse de oratione, & non nisi per veram orationem adimpleri, ac subinde sine intentione orandi, & absque attentione saltem virtuali impleri non posse.

Hinc, qui attentissimè diuinum officium recitat, non animo orandi, aut colendi Deum, sed aut legendi recreationis gratia, aut psalmos addiscendi, non satisfacit præcepto, sed tenetur illud reiterare. Ratio est, quia hic orare cogitur, & qui legit, non orat, vt constat. ergo.

Nec obstant in contrarium adducta, nam ad primum respondeo quòd etsi ecclesia non possit actus internos per se, & immediatè, ac nudè consideratos præcipere, potest tamen mediatè eosdem præcipere, quatenus sunt conditio necessariò requisita ad externos debito modo præstandos, videlicet vt sint actus virtutum, & idonei ad finem supernaturalem. Sicut qui præcipit Missam audire, ex consequenti, & mediatè præcipit eam attentionem, & reuerentiam, sine qua oratio, & auditio Missæ non sunt actus Religionis. Et qui præcipit confessionem annuam, etiam præcipit examen interius conscientiæ, & internam contritionem, sine quibus confessio non est actus virtutis. Ita qui præcipit recitationem, quæ est actus exterior, ex consequenti præcipit

cipit attentionem, quæ est conditio necessariò requisita ad debitam recitationem. Sic D. Tho. in 4. dist.15.q.4.ar.2.ad 2. Caiet.2.2.q.83.ar.13.Sot.li. 10.q.5.ar.5.Azor.lib.10.cap.12.q.... Arag.2.2.q.83. ar.13.& alij communiter.

Ad secundum patet solutio ex dictis.

Ad tertium, & vltimum respondeo, huiusmodi præceptum non esse de re valdè ardua, & difficili, primò quia sufficit attentio virtualis, quam non est arduum habere.

Tum quia sufficit attentio ad verba, vel ad sensum verborum, vel ad finem orationis, vel ad Christi passionem, vel ad rem aliam piam, vt inferiùs dicemus.

QVÆSTIO CXXXVII.

Vtrùm attentio actualis sit ad persoluendas horas canonicas necessaria.

RESPONDEO non esse necessariam. Et ratio est, quia id quod in hominis potestate situm non est, nullatenus potest esse necessarium: tenere autem fixam mentem, vt non diuagetur, non semper nobis est possibile, secundùm illud Dauidis psal.39. Cor meum dereliquit me.

Tum quia non obstante illa distractione inuoluntaria, oratio vocalis subsistit, & per illam abundè adimpletur præceptum orationis, ergo attentio actualis non est ad satisfaciendum præcepto diuini officij necessaria. Ita D. Tho. 2.2.q.83.ar.13. ad 3. Nauar. de oratione cap.13.nu.15.& Suar.tom.2. de Relig.lib.3.cap.3.nu.6.

QVÆ

QVÆSTIO CXXXVIII.

Vtrùm attentio virtualis ſit ad perſoluendas horas canonicas neceſſaria.

RESPONDEO eſſe neceſſariam. Et ratio eſt, quia ad ſatisfaciendum præcepto diuini officij illa attentio neceſſariò requiritur, ſine qua recitatio officij vera oratio non eſt, atqui recitatio ſine attentione ſaltem virtuali vera oratio non eſt, ergo attentio virtualis eſt ad ſatisfaciendum præcepto orationis neceſſaria. Eſt autem attentio virtualis, cùm quis ab initio formaliter, aut virtualiter proponit attendere ad horas, nec poſtea quamuis diſtractus contrarium propoſitum habet: prout cenſetur habere is, qui vel non vult attendere, vel aduertens ſe euagari cogitãdo res à ſua oratione alienas, non ſtudet mentem reuocare ad attentionem debitam: nec interim facit aliquid, vnde ſequitur ex natura ſua diſtractio. Et hæc mentis euagatio poteſt eſſe mortalis, non modò, quando eſt deliberata, directéque volita, verùm etiam cùm volita indirectè, vt cùm quis plena aduertentia aduertens non attendere ad orationem, per craſſam, & ſupinam negligentiam de ea non curat, permittítque ſe euagari, verùm etiã, quando quis, etſi habeat animum attendendi, voluntariè tamen facit aliquid, ex quo ſequitur ex natura ſua diſtractio. Ita Bellarm. lib. 1. de bonis operibus cap. 18. Valent. 2. 2. diſput. 6. quæſtione 2. p. 10. Azor. libro 10. cap. 12. Tolet. lib. 2. cap. 13. numero 9. & Suarez libro 3. capite 4. & cap. 26.

Verùm

Verùm in hoc non oportet esse nimis scrupulosum, quia vt inferiùs dicemus, ad substantiam orationis minima attentio mentis sufficit.

QVÆSTIO CXXXIX.

An prima attentio, qua orans attendit solùm ad verba, ne vnum pro alio dicat, sufficiat ad implendum præceptum recitandi horas canonicas.

NAVAR. de oratione cap. 13. nu. 34. & 35. censet eam sufficere, dummodo qui illam habet, perfectiorem, & altiorem attentionem non excludat. Ex quo infert, non satisfacere Ecclesiæ præcepto qui orat meditando passionem Christi, si intendit ibi vltimatè sistere tanquam in vltimo fine suæ recitationis, & non ascendere ad montem diuinitatis.

Communis tamen opinio habet absolutè, & in vniuersum primam attentionem sufficere, supposito animo orandi, & vacãdi Deo. Et ratio est, quia vt diximus, ad veritatem & substantiam orationis, sufficit attendere ad verba, quia per hoc saluatur intentio orandi, & vt recitatio illa sit actus humanus, & signum diuini cultus, & petitionis, quæ Deo interna mente offertur, ergo illa etiam sufficit, nec aliud ex vi orationis exigitur ad implendũm præceptum.

Tum quia præceptum Ecclesiæ non obligat, nec fortè

fortè obligare poteſt ad certum modum actus interioris, ſed ſolùm ad illum, qui neceſſarius eſt, vt recitatio, oratio vocalis ſit, ad hoc autem ſufficit quælibet attentio ex dictis, etiamſi præſtantiorem voluntariè excludat. Ita Suar. to. 2.lib.3.cap.4.nu. 8. Filiuc. to. 2. tract. 23. cap. 3. nu. 76. Bonac. de horis canon. diſp. 1. q. 3. p. 2. num. 5.

Hinc, qui diuinum officium perſoluit, non tenetur meliorem attentionem habere, ſed ſuo muneri ſatisfacere, quamlibet ex dictis eligendo. Ita Suar. & alij vbi ſuprà.

Hinc, ſi quis cum hac attentione ad verba, poſſet ſimul ad alia attendere (ſicut illi qui ternas, quaternas, vel plures ſimul epiſtolas dictant) ſatisfaceret præcepto Eccleſiæ, nec peccaret mortaliter, vt rectè docet Nauar. de oratione cap. 13. num. 23. peccaret tamen venialiter ob irreuerentiam.

Hinc, qui neque ad verba, neque ad ſenſum verborum, neque ad Deum, neque ad res, quæ petuntur, attentionem habet, ſed deliberatè recitando officium, ad alia mentem diuertit, ſine animo repetendi, & eſt pars notabilis, peccat mortaliter, quia transgreditur præceptum, cap. Dolentes, de celebrat. Miſſarum. Nau. in Man. cap. 25. nu. 106.

QVÆSTIO CXL.

An qui animo voluntariè diſtracto diuinum officium perſoluit, cum propoſito illud repetendi, peccet mortaliter.

Respondeo non peccare mortaliter, quia adhuc illi superest tempus implendi præceptum. Secus si tunc habuisset propositum non repetendi illud, quia in eo casu peccasset mortaliter ratione propositi, nondum tamen in rigore esset transgressus exterius præceptum, sed teneretur illud implere, cùm posset, vnde si postea mutasset propositum, & recitaret, impleret præceptum.

Hinc, qui ob aliquam iustam causam, puta tussim, collocutionem, aliquid etiam notabile cum animo repetendi omittit in choro, non peccat. Secus si esset aliquid notabile, & animum repetendi non haberet. Nauar. in Man. cap. 25. nu. 98. Nam si quid parui momenti esset, non oporteret repetere, quod alij dicunt, si ipse recitare nequeat, vel quia tussit, vel sanguis è naribus effluat. Quia ratione societatis dictum ab vno, censetur dictum ab aliis. Ita Nau. de orat. c. 19. num. 83.

QVÆSTIO CXLI.

An qui spontè distractus horas canonicas recitauit, & postea repetat, peccauerit prima vice sic recitando.

Respondeo, si hic habuit animum repetendi, non peccauit: si non habuit, tunc vel habuit contrarium animum non repetendi, & sic peccauit: vel negatiuè se habuit, & tunc si cœpit horas canonicas cum proposito implendi per illum actum, præceptum, & postea persistendo in eo proposito spontè ad alia orationis diuersa animum

diuertit,

diuertit, peccauit mortaliter, quia virtualiter permansit in eo, & consequenter implicitè noluit repetere. Si verò quis solitus esset repetere, cùm aduertit animo vltrò distracto recitasse, verisimile est, non peccasse, quia virtualiter videtur habuisse animum repetendi.

QVÆSTIO CXLII.

An qui animo vltrò distracto horas canonicas persoluit, Ecclesiæ præcepto satisfaciat, ita vt preces non teneatur repetere.

DIVVS Anton. 3. p. tit 13. cap. 4. Medin. C. de oratione q. 16. & Corduba in suo quæst. lib. 4. quæst. 13. censent eum Ecclesiæ præcepto satisfacere, ac proinde non teneri quod recitauit repetere, quia putant duo esse Ecclesiæ præcepta, vnum integrè recitandi, aliud attendendi: Si ergo non attendit, peccat mortaliter, quia non implet modum præcepti: at si recitat, implet substantiam præcepti, ideo non tenetur repetere.

Sed communis, & verior sententia est, hunc Ecclesiæ prçcepto non satisfacere, ac proinde teneri horas canonicas repetere, Et ratio est, quia præceptum ecclesiasticum orandi vnum tantùm est, recitandi videlicet horas canonicas: in hoc autem non includitur attentio: si ergo prima vice non attendit, non impleuit præceptum, ergo tenetur illas repetere. Sicut qui Missam de præcepto audiuit sine vlla attentione, tenetur intra eundem diem aliam audire, si potest.

Tum quia hic non orat, ficut præcipit Ecclefia, ergo fic orando Ecclefiæ præcepto non fatisfacit.

Tum quia, qui fic orat, orat fine mente, ergo non orat, atque ex confequenti Ecclefiæ præceptum non implet, & tenetur illud repetere. Antecedens per fe conftat. Confequentia verò probatur, nam oratio ad minus eft actus humanus, qualis non eft illa, quæ fine vlla attentioue fit, ergo non eft oratio.

Tum quia oratio vt conftat ex definitione Damafceni, eft afcenfus mentis in Deum, fed qui folo verbo abfque vlla attentione orat, non eleuat mentem fuam in Deum, ergo non orat, ac proinde Ecclefiæ præcepto non fatisfacit, fed tenetur recitatum repetere.

Hinc, beneficiarius, qui fponte, fine vlla attentione horas canonicas perfoluit, fuo muneri, & officio non fatisfacit, ac proinde tenetur illas repetere, alioquin obligatur ad reftitutionem fructuum; non enim fatisfacit Ecclefiæ præcepto, qui diuinum officium deuotè non recitat.

Hinc Canonicus, qui fpontè, mente diftracta in choro diuinum officium perfoluit, quotidianas diftributiones non lucratur. Et ratio eft, quia hic muneri chori non fatisfacit. Nauar. de oratione cap. 13. num. 15. Moneta 2. p. queft. 2. num. 22. & Molfef. cap. 2. q. 94.

Dixi notanter, *fponte*, quia qui inaduertenter fe diftrahit, licèt voluntariè in eo verfetur, non eft dicendus ex propofito fe diftrahere. Quia vt rectè Illuftriffimus Caietanus annotauit, non fatis eft, vt quis aduertat fe alia cogitare, fed

opus

opus est, vt aduertat se per ea diuerti ab oratione: aut aduertat quidem sed procuret saltem mediocriter retrahere mentem ab euagatione, etiamsi non sequatur retractio. Quod est valdè notandum à scrupulosis, qui sæpe repetunt horas, & semper committunt easdem, vel maiores imperfectiones: si ergo tales bona fide, & cum proposito vacandi Deo, incipiunt recitare, etiam si in fine Psalmi aduertant se fuissè distractos, non tenentur recitatum repetere, sed possunt prosequi denuo applicando mentem. Idem dic si non recordentur se omnia dixisse: quandiu enim non constat euidenter se propositum mutasse, vel aduertenter circa alia se vagatos fuisse, possunt credere suo muneri satisfecisse. Nau. de orat. cap. 13. num. 29.

Hinc non satisfacit Ecclesiæ pręcepto, qui cum non sit sui compos, sed ebrius, recitat, aut Missam audit, sed tenetur factus sui compos iterum recitare. Et ratio est, quia hic non audit, vel recitat actu humano.

Hinc non satisfacit Ecclesiæ præcepto, qui dormiendo, aut dormitando diuinum officium persoluit, & vt à mortali culpa sit liber, tenetur illud repetere, aut supplere id quod ipso dormiente socius recitauit.

Hinc qui aliqua parte notabili alicuius horæ sua culpa obdormit in choro, non plus distributiones illius lucrifacit, quàm si non interfuisset.

Hinc non satisfacit Ecclesiæ præcepto de audienda Missa qui toto tempore, quo illa, aut aliqua eius pars notabilis celebratur, obdormit: sicut etiam non satisfaceret, si non interesset.

Dixi notanter, *aut aliqua eius pars notabilis*, quia obdormire ad verbum vnum, aut alterum, non est plus quàm veniale: in omni enim materia præcepti, modicitas excusat à mortali, secundùm Diuum Thom. 2. 2. quęst. 59. art. 4.

Hinc peccant, qui tempore, quo diuinum officium recitatur, deferunt ad chorum canes, & infantes, qui plorant, vel vociferantur, & fatuos qui tumultus excitant. Et ratio est, quia sunt causa suæ, vel alienæ distractionis, ab attentione diuini officij.

Hinc peccat, qui in choro recitat quippiam aliud interim, dum chorus recitat, vel canit. Et ratio est, quia non solum obsequium, quo est obnoxius, choro subtrahit, sed etiam alios psallentes perturbat.

Hinc qui inchoata hora venit ad chorum, non debet statim supplere id, quod iam chorus recitauit, sed debet illam cum eo continuare, & ea finita, supplere defectum.

Hinc peccant, qui pronunciant corruptè dictiones, vel ab eruditis admoniti non seruant accentum. Quia præterquam quòd non dicunt id quod, & quomodò debent, se, & alios psallentes perturbant. Nec excusantur ex eo quòd accentus error sit paruus. Tum quia non est eiusmodi, cùm significationem mutat. Tum quia licèt paruitas erroris excusat à culpa mortali, non tamen à veniali. Tum quia quamuis per se paruus sit error, per accidens tamen ob perturbationem, & distractionem, quam parit in choro, magnus est.

Hinc peccat, qui sine iusta causa, & aduertens stat,

ſtat, cùm ſedere debeat, & qui ſedet quando ſtare debet. Ratio eſt, quia hic ſeipſum, & alios perturbat, ac proinde ſumit, & dat cauſam auocandi ſe, vel alios ab orationis attentione.

Hinc peccant, qui Miſſam ita ſubmiſſè dicunt, vt circumſtantes non poſſint illam audire. Quia præterquam quòd eſt abuſus, vti declarauit Conc. Baſilien. ſeſſ. 22. titulo de iis, quæ in Miſſa, &c. auditores turbant; & occaſionem præbent murmurandi, & cogitandi multa quæ ſunt attentioni contraria.

Hinc qui ita feſtinanter pronunciat, vt ſocius ſaltem ad verba attendere nequeat, peccat mortaliter, & tenetur horas redicere. Et ratio eſt, quia feſtinatio illa præceps debitam attentionem impedit.

Hinc peccant, qui nimis feſtinè, aut nimis tardè pronunciant Miſſam, hi enim non ſolùm ſeipſos, ſed etiam alios turbant, & diſtrahunt, & occaſionem præbent, vt aliqui dicantur celebrare Miſſam venatorum, alij verò cereorum conſumptores vocentur.

Hinc peccant, qui adeò feſtinè canunt aliquas Miſſas, præſertim defunctorum, vt videatur ſubſannatio, & irriſio bene canentim. Hi enim ſe, & alios perturbant, & per conſequens prouocant magis ad riſum, quàm ad cogitandum de Deo.

QVÆSTIO CXLIII.

An qui inter recitandum exercet aliquam actionem attentioni orationis repugnantem, peccet mortaliter, & teneatur recitatum redicere.

RESPONDEO affirmatiuè. Et ratio eſt, quia hoc faciens, & aduertens ſe diſtrahi, caret propoſito attendendi, & conſequenter Eccleſiæ præcepto non ſatisfacit, ſed tenetur diuinum officium repetere. Nau. de orat. cap. 10. num. 13.

Hinc, qui dum horas canonicas perſoluunt ex præcepto, ſimul ſponte ſua ſcribunt, pingunt, vel legunt aliquid diuerſum ab eo, quod recitant, vel aliud externum opus faciunt, quod peculiarem attentionem requirit, bis peccant, nunc mortaliter, nunc venialiter. Primò, quia ſeipſos diſtrahunt, deinde verò quia ſocios à bene attendendo auertunt. Et ratio huius eſt, quia hæc omnia, & ſimilia requirunt totum hominem, & abſorbent ita attentionem pro ſe, vt non derelinquant pro recitatione officij, eam quæ requiritur.

Tum quia paria ſunt, non recitare, vel recitare agendo attentioni debitæ repugnantia. At ſecus dicendum eſſet de eo, qui neceſſitate ductus, aut vrbanitate reſponderet alicui, vel ſcriberet, modò animum haberet recitandi ea, quæ ſocij recitant, dum ipſe ſcribit. Ita Sot. lib. 10. q. 5. art. 5. Nauar. de oratione cap. 13. num. 47. Suar. lib. 3. cap. 26. num. 21. Azor. lib. 10. cap. 12. q. 7. & alij.

Hinc,

Hinc, qui dum diuinum officium recitatur, rixantur, murmurant, vel ridēt barbarismos, solœcismos accentus, aut prauam pronunciationem eorum qui legunt, vel cantant in Missa, aut choro, & super his contendunt cum sociis, alienando seipsos, & alios ab attētione necessaria eius, quod postea recitatur, plus peccant, quàm is, qui errauit. Nam is peccauit in vno, vel altero verbo, syllaba, vel accentu, & qui sic murmurant, vel rident, omittunt dicere, vel audire multa, & distrahunt alios, ne etiam audiant, vel dicant.

Hinc, qui rogat, vel causam dat, quòd legatur, scribatur, loquatur, aut aliud quippiam attentioni debitæ repugnans fiat, peccat. Et ratio est, quia qui dat occasionem damni, damnum dedisse videtur. c. fin. de iureiur.

Hinc non censetur distractus ab oratione chori, qui alicui ministerio eiusdem chori ibidem incumbit, eíque conuenienter præstando attendit, ideóque ad illam non aduertit, ille enim suo modo tali orationi cooperatur, & ad Deum pro tunc attendit, & ideo vt membrum illius chori, cum toto corpore orat.

Hinc præcepto de audienda Missa satisfacit, qui in illa ministrat, & licèt interdum ad sacristiam eat, vel aliud simile faciat, non censetur moraliter Missam interrumpere. Si verò exiret quis è choro recreationis gratia, etiam ex vera necessitate, & propterea partem aliquam officij omitteret, teneretur illam repetere.

QVÆSTIO CXLIV.

An qui dum diuinum officium persoluit, vestibus se induit, vel spoliat, aut aliud quidpiam facit, Ecclesiæ præcepto satisfaciat.

DIvvs Anton.2.p.tit.9.cap.3.§.3.cēset eum esse dignum reprehensione,& vix satisfacere præcepto, quia ex professo se immiscet actibus ab attentione auertentibus.

Contrarium tamen est omnino amplectendum. Ducor,quia huiusmodi opera cùm sint leuia, facilia,& consueta, nequaquam animi debitam attentionem impediunt.

Hinc, qui inter recitandum, manus, ac faciem lauat, calamum ad scribendum aptat,instruit ignē, pectit caput, hanc, vel illam herbam, vel rosam, vel vuam colligit, vel sternit mensam aut lectum, vel simile quippiam facit, non peccat mortaliter. Et ratio est, quia illi actus corporales implementum præcepti recitandi impediunt, qui repugnant, & sunt incompatibiles cuilibet attentioni trium prædictarum, habilitate eorum, qui recitant inspecta, & constat supradictos actus non esse tales, quia facientes illos possunt attendere ad horas aliqua attentione trium supradictarum. Vnde apud Monachos Ægyptios, vt ex Cassiano refert Nauar. de oratione cap. 13. num. 47. in vsu fuit, vt externis operibus occupati preces funderent:quódque

que Pontifices, & alij ſacerdotes dum ſacris veſtibus ſe induunt, dum in medio Miſſę manus lauant, dúmque ſe in fine eius veſtibus exuunt, certas preces dicere præcipiuntur. Atque in ordine Prædicatorum (vt dicit Sotus) eis præceptum eſt, vt ſurgentes horas Virginis perſoluant, & vt antiqua indicat dormitorij diſpoſitio, inter induendum ſe fratres illas inchoabant, videlicet, vt iniqua phantaſmata, quæ in ipſa expergefactione occurrere ſolent, abigerentur.

QVÆSTIO CXLV.

Sed dubitabit aliquis hoc loco, An hic peccet ſaltem venialiter.

RESPONDEO, niſi ſubſit iuſta id faciendi cauſa, eum peccare venialiter propter irreuerentiam, quam ſic orando Deo irrogat. Dixi notanter, *niſi ſubſit iuſta cauſa*, &c. Quia ſi quis præter ſpem ſummo mane excitetur ad ſacrificandum neceſſitate vrgente, & inter veſtiendum, & calceandum diuinum officium pronunciet, non peccat, vt rectè monet Nauarr. de oratione capit. 13. numero 50.

QVÆSTIO CXLVI.

An qui non ex præcepto, ſed ſua voluntate orat ſine attentione, nonnihil peccatum committat.

ET

ET quidem loquendo de eo, qui mente voluntariè distracta recitat aliquos psalmos, vel hymnos, non animo orandi, sed secum loquendi, se recreandi, ac mentem aliò diuertendi, certum est, hunc non peccare non adhibendo attentionem. Et ratio est, quia illos non per modum orationis, sed tanquam mentis retinaculum eligit.

QVÆSTIO CXLVII.

Tota igitur lis est de eo, qui verè vult orare.

GABRIEL in Canonæ Missæ lect. 62. negat, quia cùm oratio in hoc casu non sit de præcepto, sed voluntaria, sicut potest sine peccato omitti, ita etiam potest sine peccato ab eo attentio abesse.

Sed communis & verior sententia est in contrariũ. Ducor, quia licèt oratio sit libera, ac proinde ab ea cessare possimus: at eo ipso, quòd oramus, orare debemus, prout ipsius orationis ratio, & natura postulat, at oratio non subsistit sine attentione saltem virtuali, ergo.

Tum quia qui vult Deum alloqui, aut aliquid ab eo petere, debet alloqui, & petere conuenienti modo, ille autem non alloquitur, nec petit conuenienti modo, qui non attendit ad ea, quæ dicit, vel petit, vt patet à simili de eo, qui cum Principe terreno sermonem habet. Vnde D. Basilius in libro de vita perfecta c. 2. ait. Attentione enim orãti in primis opus est: nam si ante Principem consistas, negligentiùs te habendo, minimè audiendo, minimè respon-

respondendo, miniméque aspiciendo; sed aliò versum oculos flectendo, non solùm non placabis, sed & ad iracundiam eundem prouocabis. Quantò magis ante Deum, qui tuam conscientiam intus, & in cute nouit, & qui si quid vacilles statim deprehendit. Et Hugo de sancto Victore. Si cùm orationem fundimus, quodlibet aliud in corde versamus, etiamsi illud bonum sit, à culpa liberi non sumus.

Tum etiam, quia orationes sine attentione reprehenduntur à Christo Matth. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.

Tum demum, quia qui hospitio excipit aliquem virum venerabilem, quem non tenetur excipere, peccat si eum sordidè, & immodestè tractet, quia debet, aut non excipere, aut bene cum debitis circunstantiis id facere. Valent. 2.2.d.6.q.2.p.12.

QVÆSTIO CXLVIII.

Sed dubium est, an hîc peccet mortaliter.

RESPONDEO, eum tantùm peccare venialiter. Et ratio est, quia defectus circunstantiæ attentionis in opere aliàs non debito, inducit tantummodo indecentiam quandam, quæ planè contra charitatem non militat.

Hinc, qui sine attentione saltem virtuali coronam, vel aliquid aliud ex deuotione recitat, peccat venialiter. Et ratio est, quia licèt tunc non teneatur ex præcepto affirmatiuo orare, nihilominus ex

præcepto

præcepto negatiuo Religionis, & tenetur cauere actus irreuerentiæ, & alloqui Deum conuenienti modo ex ſuppoſitione, quòd ipſum alloqui, & orare velit.

QVÆSTIO CXLIX.

Vtrùm poſſimus eodem tempore Miſſam audire, & horas canonicas, vel alias preces votas, vel à confeſſario iniunctas recitare.

SYlvest. verb.Miſſa.2.§. vlt. Ang. verb. feriæ num.46.Roſel.verb.Dominica. nu.7. & Armil. verb.feſtum.nu.11. negant. Quia vtrique actioni, ſua & propria debetur attentio,& implicat contradictionem, vt duabus rebus diuerſis ſimul quis attendere poſſit.

At multò probabilius eſt poſſe. Ducor,quia vno & eodem opere duo præcepta ſimul implere poſſumus,& attentio, quæ in Miſſa audienda requiritur,non impedit eam quam horæ canonicæ, vel aliæ preces poſtulant, quoniam vtrique præcepto ſatisfacimus,ſi animum ad Deum ipſum,réſque diuinas attendamus.

Tum quia per præceptum audiendi Miſſam, ſolùm ſancitur, vt Miſſæ ſacrificio aſſiſtamus, non autem vt ſimul quæ à ſacerdote dicuntur, audiamus,cùm longè diſtantes ab altari, & Græcorum Miſſam audientes, præcepto de audienda Miſſa ſatisfaciunt, neque per ſolutionem orationum præceptarum attentio Miſſę debita tollitur,& qui red-

dunt

dunt creditori extrema necessitate laboranti debitum, eodem actu, iustitiæ, & charitatis præceptum adimplent. Quod intelligo de illo, qui in vtrumque, tantum quantum necesse est, animum intendit, non autem de illo qui solùm aduertenter tantopere attendit ad vnum eorum vt in aliud non attendat quantum est necesse. Ita Nauar. de oratione cap. 16. nu. 71.

Hinc, qui dum Missa solemnis cantatur, tempore quo sacerdos tacet, recitant, cessando, quando dicitur oratio, Epistola, & Euangelium, & deinde prosequendo vsque ad finem, non tenentur horas repetere, quia hæc duo ad eundem ordinantur finem, nempe ad vacandum rebus diuinis.

QVÆSTIO CL.

An aliquo modo peccet, qui vtrumque eorum simul complet.

ET quidem certum est in primis, hunc nullum peccatum admittere, si horas canonicas persoluat eo tempore, quo non potest audire sacerdotem, aut quia longè distat ab eo, vel quia submissa, & tacita voce orat, vel est surdus, aut aliàs impeditus.

Secundò etiam est certum, hunc non peccare, qui ante, vel post Missam aliis operibus honestis impendit tempus, quod lucratur in vtroque simul faciendo, & non impendit frustra otiando.

Tertiò etiam est certũ eum non peccare qui sicut eodem

eodem tempore vult implere duo præcepta, ita conatur duplò magis attendere, quàm attendisset, si alterum implere vellet.

QVÆSTIO CLI.

Tota ergo quæstio est de eo, qui nulla iusta causa, sed vt postea otietur, vel antea fuit otiatus, vtrumque eodem tempore implet.

ILLVSTRISSIMVS Caietanus in opusc. tom. 2. tract. 4. censet eum peccare venialiter.

Sed verius, ac probabilius multò est, quod docet Nauarrus de oratione cap. 16. n. 71. & in Man. c. 21. nu. 8. Scilicet hunc nullum peccatum admittere. Et ratio est, quia vt præcepto de audienda Missa in diebus festiuis, & de recitandis horis canonicis satisfaciamus, sufficit, si ad Deum ipsum, vel ad diuina mysteria animo attendamus, ergo possumus dum sacrum audimus, & horas canonicas persoluimus, vna attentione vtrumque officium præstare, videlicet si ad Deum, cælestésque res mentem, & animum intendamus.

Tum quia, vt diximus, nemo tenetur de præcepto audire, aut intelligere quod sacerdos dicit: sufficit enim exteriùs assistere sacerdoti, qui pro omnibus orat, & interiùs optare actualiter, vel virtualiter, vt Deus eum exaudiat, flectendo, & leuando genua instar aliorum, cauerévè de industria cogitare, dicere, vel agere quicquam,

quicquam, quod prædicto desiderio, & assistentiæ repugnet, quale non est recitatio, cùm in eundem finem, in quem Missa, tendat.

Fateor quidem difficile esse, vt simul rem diuinam audis, & horas canonicas, ad verba animum intendas, & vtrumque præceptum impleas; & hoc est, quod Syluester, Angelus, Rosella, & Armilla docere voluerunt, sed id necesse non est, quia sufficit, si ad Deum, vel res diuinas animum intendas.

QVÆSTIO CLII.

An præcepto satisfaciat, qui deuotè, & attentè diuinum officium recitat, nolens tunc præcepto satisfacere, sed intendens iterum repetere ad satisfaciendum præcepto.

QVÆSTIO intelligitur de eo, qui voluntariè recitat, vel audit Missam, & non inuitus, & per vim præcisam, seu violenter, nam qui sic faceret, non recitaret, nec audiret Missam verè.

Et quidem certum est in primis, eum qui à principio accedit ad recitandum, cum proposito implendi præceptum, etiamsi in discursu orationis de hoc non recordetur, satisfacere præcepto, quia satis est, quod eam voluntatem implendi non retractet, quia virtute censetur priorem intentioné retinere.

Secundò etiam est certum, quòd vt censeatur quis diuinum officium recitare, cum proposito satisfaciendi præcepto, satis est, quòd ex cõsuetudine

quadam illam recitationem horarum tanquam expletiuam suæ obligationis; vel quòd in actu exercito velit eam facere, vt solet, quia eo ipso vult illam, vt impletiuam præcepti.

Tertiò etiam est certum, ad satisfaciendum præcepto sufficere simplicem voluntatem singulis diebus dicendi horas, dummodo expresśè, & cum reflexione non dicat se nolle implere præceptum per talem recitationem. Et ratio est, quia ista voluntas orandi, virtualiter est voluntas implēdi præceptum, quia procedit ex illa generali voluntate, qua vnusquisque in suis honestis actionibus vult suo muneri satisfacere.

Hinc, qui inscius, vel immemor præcepti recitaret, aut nesciens esse diem festum, casu sacro interesset, verè Ecclesiæ præceptum impleret, cùm non habeat voluntatem contrariam non satisfaciendi, aut iterum Missam audiendi, ac perinde non teneretur Missam iterum audire, quando intelligit, vel recordatur esse diem festum, solùm enim per legem præcipitur, vt sponte recitemus, vel Missam audiamus.

Idem dicendum est de voto, iuramento, & de pœnitentia Sacramentali, quibus satisfit, si opus per illas obligationes iniunctum actualiter ab illo debente impleatur, & si non adsit intentio satisfaciendi voto, vel pœnitentiæ, sed omnino horum obligatio memoria exciderit. Quia hæc instar præcepti obligant.

Hinc, si debeo mille domino incerto, possum omnes eleemosynas, quas postea ignorans, seu illius obligationis immemor ex mea deuotione largitus sum, in partem prædictæ restitutionis computare.

QVÆ

QVÆSTIO CLIII.

Tota igitur lis est de eo qui attentissimè diuinum officium persoluit, animo tamen expresso non satisfaciendi præcepto per illam recitationem, sed cum proposito iterum idem officium recitandi, An videlicet hic ita præceptum non impleat, vt teneatur in rigore iterum recitare.

IN hac graui, & perdifficili quæstione, sunt qui dicunt, hunc non adimplere præceptum, sed teneri iterum illud adimplere. Quia actus non operantur vltra agentium intentionem. Ita Nauar. de orat. cap.13.nu.15. & cap.20. num.30. Med. C. de oratione q.16. Azor.lib.10.c.8. q.7. Rodriq.tom. 1.cap.143. num.2. Francol.cap.27. Macig.cap.84. Vega cap.128. casu 22. & multi alij, qui adeò putant id esse verum, vt si in eodem die voluntatem mutet, & dicat se velle satisfacere præcepto per illam primam recitationem, non satisfaciat, sed est necesse, vt de nouo expleat illud.

Contrarium tamen est proculdubio affirmādum. Ducor, quia per legem solùm præcipitur libera, & humana externi operis executio, & non vt fiat ex tali intentione. Cùm ergo hic verè actu humano, & liberè diuinum officium persoluat, quantumuis nolit satisfacere, verè præcepto satisfacit.

Tum quia ea satisfaciendi præcepto intentio non requiritur ad implenda præcepta negatiua, vt non

furandi, non occidendi, ergo nec ad positiua. Quia eadem est de omnibus his ratio.

Tum quia verè impleret præceptum recitandi officium, qui illud ex contemptu recitaret, ergo à fortiori cum intentione non satisfaciendi.

Tum quia non potest quis sua voluntate facere, vt maneat Ecclesiæ obligatio, si ei satisfactum est secundùm substantiam, ergo impertinens est, quòd eo aut alio fiat animo, modò quis faciat, quod præcipitur.

Tum demum, quia qui ieiunat die ab Ecclesia præcepta, non tamen cum animo se à debito liberandi, non tenetur iterum ieiunare.

Hinc, qui Missam audit animo non satisfaciendi præcepto auditione illius Missæ, sed intendés aliam audire, satisfacit præcepto. Ratio est, quia Ecclesia non præcipit Missæ auditionem cum animo adimplendi præceptum, sed simpliciter præcipit Missam audiri.

Hinc, si lata esset excommunicatio contra non audientes Missam, non ligaret eum qui Missam audiuit animo non satisfaciendi præcepto, modò deuotè, & attentè audierit. Et ideo huius opinionis sunt Valent. 2.2. disp. 6. q. 2. p. 10. Less. lib. 2. cap. 37. dub. 10. num. 59. & cap. 46. dub. 6. num. 42. Vasq. 1. 2. q. 100. art. 9. dub. 1. Suar. tom. 3. in 3. p. q. 83. art. 6. disp. 88. sect. 3. & alij. Et videtur esse expressa sententia D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 3. ad 2. vbi ait, posse quempiam actum virtutis implere, non attendendo ad rationem præcepti, & Magistri Soti lib. 10. q. 5. art. 5. vbi sic ait, præceptum audiendæ Missæ, obligare solùm ad ita audiendum, vt sit actus humanus.

Idem

Idem iudicium ferendum est de voto, iuramento, & pœnitentia Sacramentali iniuncta: illa enim verè implentur, si opus iniunctum exequatur cum expressa voluntate non satisfaciendi præcepto. Quia cùm hæc instar præceptorum obligent, solùm ad substantiam actus præcepti exequendam obligant.

Dices, præceptum obligat ad obedientiam, quæ esse non potest, vbi deest intentio satisfaciendi præcepto.

Respondeo, præceptum obligare ad obedientiam materialem, nempe vt sponte fiat, quod præcipitur, non autem ad obedientiam formalem, nempe vt velit per illud opus præcepto satisfacere.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, illam Regulam esse veram in his quæ ab ipsius agentis intentione pendent: adimpletio autem præcepti non pendet ab intentione illius adimplendi, cùm Ecclesia hanc intentionem non requirat.

QVÆSTIO CLIV.

Sed grauius dubium est, An teneatur hic mutare intentionem, & habere voluntatem satisfaciendi intra tempus obligationis præcepti.

ARAG. 2.2. q. 83. art. 13. Less. lib. 2. cap. 46. dub. 9. nu. 42. & Suar. 3. tom. 3. p. q. 88. sect. 3.

affirmant eum ad id teneri. Quia cùm implere præceptum actus obedientiæ sit, id minimè impletur, dum voluntas non implendi, & sic non obediendi durat. At ea mutata impletur, quia illi actui sola ea voluntas deerat.

Alij verò rectiùs docent, hanc voluntatis mutationem non requiri, vt præcepto satisfaciat. Quia si per illum actum hic verè satisfecit præcepto, non videtur necessaria talis voluntatis mutatio.

QVÆSTIO CLV.

An obligati ad recitandum diuinum officium, vocaliter illud dicere teneantur.

Respondeo quòd sic. Et ratio est, quia cùm omnes Ecclesiastici tantùm ex præcepto Ecclesiæ ad diuinum officium teneantur, & Ecclesia non præcipiat immediatè actus merè internos, quos non cognoscit, sed actus externos, de quibus potest iudicare, fit vt actu externo, id est, voce, illud persoluere teneantur.

Et confirmatur, nam officium diuinum cùm sit oratio communis, & in persona Ecclesiæ offeratur, necesse est, vt sicut Ecclesia sensitiuis creaturis constat, ita illa suorum ministrorum oratio fiat signis communibus, & notis aliis, pro quibus offertur.

Et est conclusio definita in Conc. Basiliens. sess. 21. §. 2. vbi expresè præcipitur, vt horæ canonicæ non inter dentes, nec in gutture, neç syncopatè dicantur, sed integrè voce pronuncientur.

Hinc, qui solus recitando diuinum officium, oculis

lis illud perspicit, & percurrit, Ecclesiæ præcepto nón satisfacit. Et ratio est, quia tenetur dicere, & pronunciare, & recitare ita vt saltem seipsum intelligat.

Hinc non est audiendus Nauarrus de orat. c. 20. n. 14. vbi ait: disputando sustineri posse, ea quæ iubētur dici secretò in Missa, vel diuino officio, posse dici mentaliter, satisfaciēdo Ecclesiæ præcepto. Hoc enim probabile non est, propter rationē adductam.

QVÆSTIO CLVI.

Sed quæres, cùm Deus sit scrutator cordium, & vt intelligat, & penetret occulta cordium, non indigeat voce, quare petit vocalem orationem.

RESPONDEO, hoc fieri primò, vt noster affectus magis excitetur ad Deum, vox enim est velut quidā stimulus excitans, & prouocans affectum.

Secundò, vt aliorum affectus etiam prouocetur.

Tertiò, vt pluribus modis laudetur Deus, cùm pluribus modis sit excellens, & pluribus modis simus ei debitores.

Quartò, vt etiam in voce sit manifesta distinctio inter Ecclesiasticos, & seculares.

Quintò, & vltimò, propter facilitatem, nam sola mente orare, seu laudare Deum continuè per aliquod tempus difficile est, quia oratio mentalis necessariò attentionem actualem requirit: ore verò non est ita difficile, quia sufficit tunc virtualis attentio, cùm deest actualis ob aliquam inaduertentiam.

QVÆST. CLVII.

An ad satisfaciendum Ecclesiæ præcepto, necessarium sit horas canonicas elata voce recitare.

IN qua re certum mihi est, eum qui publicè, & in communi, pro vsu fidelium horas canonicas recitat, debere alta, & clara voce illas proferre. Et ratio est, quia finis orationis publicæ est, vt fideles illam audiant, & percipiant, per eámque excitentur ad deuotionem, ergo talis esse debet, & ita vsus Ecclesiæ confirmat.

Secundò certum quoque mihi est, eum qui non obligatur pro vsu populi in Ecclesia publicè recitare, non teneri alta voce orare, sed sufficit, submissa voce horas canonicas recitare. Quia tunc nec ex natura rei, nec ex præcepto Ecclesiæ oritur obligatio altiùs orandi.

QVÆSTIO CLVIII.

Sed quæres, qualis, & quanta debeat esse vocis pronunciatio in eo, qui horas canonicas persoluit.

ET quidem si hic vnà cum socio iure diuini officij astricto horas canonicas recitat, proculdubio tenetur tam altè dicere, vt à socio audiri possit. Et ratio est, quia vnusquisque tenetur dicendo, vel audiendo totum officium explere.

Tum

Tum quia, si recitans audire debet seipsum, multò magis socium cum quo recitat, quia alioqui non suppleret audiendo, quod omittit non recitando.

QVÆSTIO CLIX.

Tota igitur difficultas consistit de eo, qui solus, & priuatim horas canonicas persoluit.

MEDINA Cod. oratione q. 7. censet tam altam esse debere vocis pronunciationem, vt à propè adstantibus, si adessent, neque essent impediti, audiri possit.

Illustrissimus Caietanus 2.2. q.83. art. 12. putat necessarium esse, vt recitans priuatim officium, ita verba proferat, vt seipsum audiat.

At verò Azor. lib. 10. cap. 11. q. 4. & alij infrà citandi docent, satis esse vocem formare, linguam, & labia mouendo, etiamsi à nemine, neque ab ipso proferente audiri possit. Pro quo

Primò dico, quòd qui solus, & priuatim horas canonicas persoluit, satisfacit Ecclesiæ præcepto, si eas ita recitet, vt verè dici queat, ore, vocéque precari. Quia vt egregiè Caietanus docet, oratio publica de præcepto quidem debet esse vocalis, sed tam clara, & alta, solummodo ex decentia, quæ decentia cessat, cùm ad non impediendum, vel offendendum alterum, decentius est, illas submissè dicere.

Secundò dico, quòd quando quis recitat solus,

non tenetur ex præcepto ad dicendum tam altè, vt ab aſſiſtentibus percipi poſſit. Ratio eſt, quia oratio vocalis eſſe poteſt, etiamſi ad aliorum ſenſum non poſſit applicari, id enim per accidens eſt, & ideo non obſtat, quominus per illam ſatisfiat præcepto.

Tum quia illi, qui ſolus horas canonicas perſoluit, iniungitur, vt illas pronunciet ad ſe tantùm mouendum, & vt toto homine, ideſt mente, & corpore Deo inſeruiat: ad hoc autem ſufficit formare verba, ita vt ab ipſo ſolo audiantur, & percipiantur.

Tum quia ex ipſo etiam Eccleſiæ præcepto, in Miſſa & in ipſis horis canonicis, quædam pronunciantur ſecreta voce, & quæ à circunſtantibus non audiuntur.

Tum quia id ſeruant multi Sacerdotes, & pij, ac eruditi, qui recitant diuinum officium audiendo Miſſas aut manendo in ſacellis, aut choris, vel cubiculis, vel iter agendo cum alijs, vbi ſi tam altè, & clarè recitarent, vt Medina vult, alij alios impedirent, & aliorum perturbatores cenſerentur, quales habentur, qui clara, & alta voce orant.

Tertiò dico, quòd valdè probabilis eſt eorum opinio, qui aſſerunt, non opus eſſe, vt recitans ſeipſum audiat, ſed ſufficere, vt omnia verba diſtinctè pronunciet, linguam, & labia mouendo, ſiue ſeipſum audiat, ſiue non: & ratio eſt, quia nullo iure probatur, recitantem ad hoc teneri, cùm præceptum obliget ad dicendum, non ad audiendum.

Tum quia oratio ore, & voce fieri poteſt etiamſi non

si non audiatur ab ipso recitante, & ex se sit quidam sonus formatus ex allisione aëris ad labia, & dentes.

Tum quia sequeretur, surdastros teneri diuinum officium altissima voce recitare.

Tum demum sequeretur, eum qui seipsum ex aliquo accidente audire nequit, dum diuinum officium persoluit, verbi gratia ob strepitum malleatorum, non satisfacere præcepto, quæ omnia sunt absurda. Et ideo ita sentiunt Malder. tract. 10. cap. 2. dub. 3. Molfes. cap. 2. ad finem num. 105. Macig. cap. 60. num. 4. Paul. Squillas dub. 23. num. 45. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 11. & Azor. vbi suprà.

Quartò, & vltimò dico, quòd verior, & probabilior est eorum opinio, qui asserunt eum qui solus, & priuatim horas canonicas recitat, teneri ita verba proferre, vt impedimentis sublatis, seipsum saltem audire possit. Et ratio est, quia hæc est oratio vocalis, vt constat ex cap. Dolentes. de celebrat. Missar. de ratione autem orationis vocalis est, vt voce proferatur, & à seipso orante saltem audiatur, non enim essentialiter est sonus quidam.

Tum quia in Conc. Basilien. sess. 21. habetur eos qui priuatim recitant, non debere in gutture, vel inter dentes verba formare.

Tum quia horæ canonicæ proferri debent voce, vt habeamus signum externum, quo mens nostra eleuetur in Deum. Signum autem non operatur nisi ingerendo sensui speciem sui, & vocalis recitatio horarum non audita, nullam sui speciem sensui ingerit.

Tum demum, quia vix potest formari vox, quæ ab ipso orante audibilis non sit, impedimentis remotis:

motis: & verè id necessarium videtur, ad hoc vt quis moraliter certus sit se exequutum esse illud præceptum: & ideò licèt quantitas vocis non præcipiatur, tamen in ipso præcepto orandi vocaliter intrinsecè includitur obligatio ita orandi, vt possit quis percipere orationem suam, & certus reddi, quòd eam dixerit. Et ideo ita tenent Valent. 2. 2. disp.6.quæst.1.p.10.Tolet.lib.2.cap.10.num.4.Suar. tom.2.lib.4.cap.7.num.5.Reginal.lib.18.num.174. Molfes.cap.2.num.101. & Nauar. de orat. cap. 20. num.14. vbi sic ait: Ego autem non obstantibus his, dico sufficere formare verba intra labia, ita vt ista ipsa audire, vel intelligere queat.

QVÆSTIO CLX.

An clericus suæ obligationi satisfaciat, si in diuino officio recitando sibi socium adhibeat, ita vt ambo alternos psalmorum versus, & lectiones recitent.

RESPONDEO satisfacere, vt constat ex praxi Ecclesiæ, & ex communi omnium sententia. Nauar.de oratione cap.10.numer. 16. Azor.lib.10. cap.7.quæst.6.Suar.lib.4.cap.25. num. 2. Reginal. lib.18.num.158.Less.lib.2.cap.37.dub.9. numer.52. Molfes.tract.5.nu.14.Filiucius tract.23. cap.7.q.8. Emman. Sa in aphorism. confess.verbo hora.num. 12.& alij communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO CLIX.

Qui fuit primus, qui morem hunc alternatim psallendi in Ecclesiam introduxit.

DIVVS Athanasius quem refert, & sequitur Theodoretus lib.1.Historiæ ecclesiasticæ cap. 14. putat Flauianum, & Diodorum fuisse in sua Ecclesia illius inuentores.

Alij vt Socrates lib.6. Histor. ecclesiast. cap.8.& Nicephorus lib. 13. Historiæ cap. 8. Beatum Ignatium hunc morem in Antiochenam Ecclesiam introduxisse ferunt, qui in alias deinde Ecclesias Occidentis manauit. Causam dedit visio quædam cælestis, in qua Angelos hymnos in laudem Sanctissimæ Trinitatis alternis vocibus collaudantes audiuit. In Occidente verò S. Ambrosius eandem rationem in sua Ecclesia Mediolanensi instituit, teste Isidoro lib.1.de officio ecclesiast. cap.7. quam reliquæ Occidentis Ecclesiæ sunt sequutæ. Atque eodem fere tempore Damasum Papam illam approbasse, & Romanæ curiæ imperasse ferunt. Ideòque illi tribuitur in Breuiario Romano: anteà omnes simul canebant, nec erant in choros distincti.

Alij verò morem hunc originem habuisse à Seraphinis, quos Isaias vidit clamantes, alter ad alterum, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.

Ex quo manifestè colligitur, à primis Ecclesiæ temporibus psalmos, & hymnos alternis vocibus in Ecclesia cani solitos. Ratio huius institutionis esse potuit, primò quia ista varietas oblectat audientes,

dientes,& maiorem deuotionem prouocat.

Secundò, quia hoc modo labor canendi faciliùs sustinetur.

Tertiò, quia dum lingua paululum quiescit, Spiritus magis excitatur, vnde faciliùs mentalis oratio cum vocali admiscetur.

Quartò, & vltimò, quia ex illa mutua responsione, exercetur mutua excitatio ad laudandum Deum.

QVÆSTIO CLXII.

An clericus Ecclesiæ præcepto satisfaciat, si alternatim horas canonicas persoluit cum socio, nullam talem obligationem habente?

RESPONDEO satisfacere, parum enim refert, quod alter ex obligatione recitet, nec ne: nam Ecclesiæ præceptum implet, diuinum officium partim recitando, partim attentè audiendo.

QVÆSTIO CLXIII.

An socius tunc teneatur sub mortali ad attendendum his, quæ recitat.

RESPONDEO non teneri. Et ratio est, quia nec ad audiendum alterum tenetur, neque ipse se obligat ad orandum, sed solùm ex natura orationis voluntariæ, nec talis attentio iniungitur ab

Ecclesia

Ecclesiæ, sed liberum ei relinquit, sicut ipsam recitationem, neque ex vi cooperationis cum alio qui obligatur, attendere tenetur, quia alter per se suo muneri, & officio satis facit partim dicendo, partim audiendo attentè, quæ alius recitat, ergo ex vi cooperationis solùm tenetur ad ita pronunciandum, vt obligatus possit omnia percipere, & quasi per illum dicere.

Tum quia licèt illa actio respectu recitantis nomen orationis non mereatur, est tamen oratio respectu attentè audientis iuxta receptum Ecclesiæ morem, præsertim cùm actui alterius interno communicare non possimus, & sensus noster ea non capiat quæ sub sensum non caduñt, Et ideo ita tenent Less. lib. 2. cap. 37. dub. 9. nu. 52. Reginald. lib. 18. num. 158. Filiuc. to. 2. tract. 23. cap. 7. q. 8. nu. 241. Emm. Sa verb. hora. num. 12. & alij.

QVÆSTIO CLXIV.

An qui recitat cum pluribus, teneatur attendere ad verba omnium.

RESPONDEO non teneri, sed sufficere, vt vocem alicuius alterius chori audiat, quia cùm ipse officium ex sua parte recitet, & aliquem ex alia parte recitantem audiat, censendus est officium in choro persoluere, & in parte alterius chori communicare. Ita Azor. lib. 10. cap. 7. q. 7. Reginal. lib. 18. num. 158. Molfes. tract. 5. cap. 2. num. 19. & 102. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. num. 9. & alij.

QVÆSTIO CLXV.

An quando tres, vel quatuor alternis versibus diuinum officium recitant, plures quàm duos choros facere possint.

RESPONDEO non posse, quia tunc fieret, vt singuli non dicerent nisi tertiam, vel quartam partem versuum, quod non sufficit, quia est contra vsum Ecclesiæ, debent ergo dicere vnus, vel plures ex vna parte, & duo, vel tres, aut quatuor ex alia, ita vt alternis dicant, hic enim est vsus, & praxis Ecclesiæ, quam in priuata recitatione extra chorum imitari debemus, cùm hunc ritum in choro approbet Ecclesia. Ita Suar. lib. 4. cap. 25. numer. 2. Molfes. tract. 5. cap. 2. num. 17. Azor. lib. 10. cap. 7. q. 9. Reginal. lib. 18. num. 158. Filiuc. cap. 8. q. 8. nu. 241. & Bonacina disp. 1. q. 3. p. 2. num. 10.

QVÆSTIO CLXVI.

An necesse sit, quando plures diuinum officium persoluunt, alternatim lectiones dicere, vel possit vnus omnes recitare.

RESPONDEO, vsu esse receptum, vt omnes per vices suas suam lectionem dicant, quia id videtur magis accommodatum, & vrbanum. Absolutè verò arbitror non esse id necessarium, sed posse

posse omnes lectiones ab vno dici reliquis attentè audientibus. Quod etiam extra chorum seruari tuta conscientia potest, quia nulla est lex, quæ hoc prohibet. Ita Azor. lib. 10. cap. 7. q. 9. Suar. lib. 4. cap. 15. n. 4. Bonacina de horis canonicis disp. 1. quæst. 3. p. 2. nu. 10. & alij.

QVÆSTIO CLXVII.

An qui alternatim cum socio diuinum officium recitat, sufficiat audire antiphonas, orationes, & capitula, quæ ab alio dicuntur.

RESPONDEO sufficere. Et ratio est, quia ita fit in choro, & ideo ita est faciendum extra chorum. Vnde satis est, si quis attentè illa audiat, cùm dicuntur à socio. Ita Suar. lib. 4. cap. 25. nu. 5. Azor. lib. 10. cap. 7. q. 8. & plerique alij.

QVÆSTIO CLXVIII.

An qui versus ad se pertinentes non recitat, sed audit, nec propositum habet, iterum dictum officium recitandi, peccet mortaliter.

RESPONDEO eum peccare mortaliter. Et ratio est, quia hoc præceptum non est de audiendo diuino officio, sed de recitando modo ab Ecclesia recepto, seu probato, hic autem non recitat, sed au-

dit,quia non dicit versus suos, nec alios vt suppono: hic verò modus recitandi non est ab Ecclesia receptus,nec approbatus, neque ex natura rei potest dici recitatio,ergo.

QVÆSTIO CLXIX.

An licita sit prædicta alternatio dicentis, & audientis in recitatione aliarum dicendarum.Perinde est,ac si quæreretur, An qui psalmos pœnitentiales aut officium mortuorum,vel paruas Beatæ Virginis horas, vel litanias,vel hymnos,aliásve quaslibet preces recitant, possint hæc vnà cum socio alternis vocibus dicere.

ET quidem, si hæc recitatio sit voluntaria, certum est,hunc posse hoc modo recitare propter laudabilem Ecclesiæ vsum,vt piè monet Nauar. de oratione miscel. 32. affirmans sæpissimè solitum fuisse hoc modo recitare.

QVÆSTIO CLXX.

Sed dubium est, quando recitatio est de præcepto,scilicet ex voto, vel ex impositione Confessarij,aut superioris,&c.

NOnnvlli dubitant.

Alij verò rectiùs affirmant posse. Et ratio est,

est, quia iste modus recitandi est consentaneus vsui Ecclesiæ, in suis canticis, & orationibus communibus, & est satis aptus ad orandum attentius, & cum maiori interna deuotione, & sine tædio.

Tum quia, vbi duo coniunguntur in Christo ad orandum, quasi vnum efficiunt, & ibi communicant partes suas, & ita vnusquisque censetur moraliter totum dicere, quod ambo alternatim dicunt.

Tum demum, quia non apparet ratio, cur in his potius, quàm in horis canonicis id videri debeat illicitum. Ita Nauar. de oratione cap. 10. numer. 21. Suar. lib. 3. cap. 9. numer. 14. Naldus verb. officium diuinum. numer. 9. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 7. q. 10. & plerique alij.

QVÆSTIO CLXXI.

An pari ratione licitum sit coronam, aut Rosarium Beatæ Virginis recitare alternatim cum alio, ad satisfaciendum obligationi, ita quod omnes dicant simul orationes Dominicas, & alternatim salutationes Angelicas.

RESPONDEO licere. Et ratio est, quia tuta conscientia huiusmodi pensum interpretari possumus esse reddendum eo more, quo officium ecclesiasticum exoluitur, ergo satis est, si eæ preces alternatim fundantur à pluribus.

Tum quia non minus hîc excitatur deuo-

tio & obtinetur finis orationis,& moraliter totum legi censetur quod alternatim recitatur. Nauar. de oratione cap.10.num.20.Azor.lib.10.cap.7.q.10. & multi alij.

QVÆSTIO CLXXII.

An plures obstricti ad singulas Missas dicendas, satisfaciant, si vnus eam dicat, & alij ministrando, & respondendo audiant.

RESPONDEO non satisfacere. Et ratio est, quia nec per se, nec per alium faciunt id, ad quod tenentur, (nimirum ad dicendum Missam) sicut faciunt hi qui cum alio horas Canonicas persoluũt, nam censentur dicere vnam partem per se, & alteram per alium, quem audiunt, receptum Ecclesiæ morem obseruantes.

Tum quia, iuxta communem loquendi modum ille dicitur celebrare Missam, qui offert, consecrat, & sumit, non qui celebranti inseruit. Nauar. de oratione cap.10.nu.20.& cap.19.n.80.Reginald.lib. 18.nu.159.Azor.lib.10.cap.7.q.10.& alij.

QVÆSTIO CLXXIII.

Vtrùm is, qui est ad chorum, & cantum deputatus, suum munus, & officium expleat, si partem ad se pertinentem ita submissa, & tacita voce pronunciet, vt non canat cum aliis, sed tantùm socios canentes in altero choro auscultet.

Arag.

ARAG.2.2.quæst.83.ar.12.& Rodriq. p.1. cap. 142.nu.2.affirmant hunc ſuum munus, & officium explere. Et probant, quia in cap.vltim. diſt. 92.ſolùm præcipitur, vt aſſiſtant in choro, & ad ſummum vt recitent in Eccleſia, non autem vt canant, at ille aſſiſtit, atque etiam recitat in Eccleſia, ergo.

Tum quia, ad hoc vt quis cum aliis orare dicatur, ſufficit, vt exiſtens in choro, audiat vocem alterius chori, & ipſe in ſuo choro dicat partem ſuam ſic, vt poſſit audiri ab his qui ſunt cum eo. Verum eſt tamen, quòd ſi omnes qui ſunt vnius chori loquantur, tam ſubmiſſa voce, vt non poſſint audiri ab alio choro, peccant mortaliter, cùm ſint cauſa, quòd alter chorus non ſatisfaciat, & faciunt cõtra ordinationem Eccleſiæ præcipientis vt choratim impleatur præceptum recitandi diuinum officium, quaſi inuitantes ſe adinuicem ad diuinas laudes.

Alij verò, vt Caietanus in ſumm. verb. horæ canonicæ, & tom.1.opuſc.tract. vltim. reſp. 8. & Nauar. de oratione cap.19. nu. 81. negant eum Eccleſiæ præcepto ſatisfacere. Et ratio eſt, quia qui ſic recitat partem ſuam, non communicat alteri choro, quia ſibi recitat, & non aliis, ergo non implet præceptum recitandi, quia debet impleri per mutuam communicationem recitantium, quilibet enim choriſta tenetur ad totum officium dicendum, cap.1.de celebr. Miſſar. ergo vel per ſe, vel per communicationem cum alio: cùm autem dicit totum per ſe, tunc poteſt ſibi ſubmiſſa voce dicere, vt autem totum cum alio dicat, oportet vt illi communicet partem ſuam, quod non facit,

quando sibi soli dicit, & ideo non satisfacit.

Et confirmatur, nam vt hic Ecclesiæ præcepto satisfaciat, necesse est, vt dicat partem suam, non tantum materialiter, vt sic dicam, sed vt partem illius orationis communis, at non sic dicit, qui sibi soli dicit.

Confirmatur secundò, nam de ratione societatis est, vt bona communicentur, l. 1.ff. pro socio. Officium autem diuinum per modum societatis celebratur dum cum aliis persoluitur.

Ex quo inferunt canonicos peccare mortaliter, & non lucrari distributiones, qui non cantant in choro cum aliis, quamuis versum sui chori voce submissa recitent, & vocem alterius rectè audiant. Pro quo

Primò dico, quòd qui in choro submissa voce recitat suam partem, & aliam audit, satisfacit muneri recitandi officium. Ratio est, quia ipse recitat suam partem, & communicat in parte sociorum communicantium sibi suam partem, quamuis ipse submissè recitando non communicet suam partem sociis.

Tum quia qui recitat cum socio non obligato ad officium, & versus suos submissè dicit, satisfacit obligationi diuini officij, licèt non communicet alteri partem suam. Ita Petrus Nauar. de restitut. lib. 2. nu. 216. Less. lib. 2. cap. 39. dub. 33. num. 184. Nauar. de orat. cap. 10. num. 47. Suar. lib. 4. cap. 12. nu. 6. Molfes. tract. 5. cap. 2. num. 24 & Filiuc. tract. 23. cap. 6. q. 5. num. 195.

Secundò dico, quòd qui partem suam submissa voce recitat, & aliam alterius chori attentè audit, non satisfacit debito seruitio chori, quamuis obli

obligationi diuini officij recitandi satisfaciat, nec officium repetere teneatur. Ratio est, quia redditus Ecclesiastici dantur Canonicis, vt psallentes inseruiant choro, vt habetur Clemen.1.de celebr. Missar. cap.1. distinct.92. At si non canunt, sed solùm audiunt alios psallentes, non dicuntur inseruire choro ad quotidianum psallendi officium, ergo debito seruitio chori non satisfaciunt.

Et confirmatur, nam non conducitur operarius ad vineam, vt ibi assistat, sed vt operetur: nec Parochus vt simpliciter in sua Ecclesia resideat, sed vt opera parochialia exerceat, ergo debent simul psallere, ac proinde qui suam partem submissè recitat, non satisfacit debito seruitio chori, quamuis alios cantantes attentè, & studiosè audiat. Ita Sot.lib.10.quæst.5.art.4. Nauar.de orat.capite 19.num. 81.Azor.lib.10.cap.11.quæst.5.Less. lib.2.cap.39.dub.33.num. 184. Suar.lib.4.cap.12. num.9.& 12.Reginald.lib.18.nu.175. Macig. cap. 66.num.3.Squillas 1.p.disp.29.num.60. Beia 1. p. casu 55.Filiuc.tom.2.tract.23.cap.6.q.5. num.196. & alij.

Hinc, beneficiarius qui in choro non canit partem suam, etsi submissè recitet illam, non solùm peccat mortaliter, sed etiam non facit distributiones suas, quæ canentibus in choro tribuuntur. Ita Rodriq.1.p.c.146.num.5. Petr.Nauar.Suar.Squillas, Filiuc.& alij vbi suprà.

Suares lib. 4.capite 12.numero 18. Filiucius & Squillas locis citatis censent esse probabile, hunc lucrari medietatem distributionum, dummodo assistat, & deuotè attendat ad ea quæ ab

aliis dicuntur. Et ratio eſt, quia partem ſui muneris adimplet, cùm aſſiſtat choro, officium ſubmiſsè recitet, & reliquos canentes audiat. Immò Petrus Nauarra lib. 1. de reſtit. cap. 2. num. 222. Macig. cap. 68. nu. 3. Beia 1. p. caſu 55. & plerique alij defendunt canonicum aſſiſtentem, & nullo modo recitantem, licèt nequeat integras diſtributiones capere, poſſe nihilominus dimidiam partem recipere. Et probant, quia diſtributiones non ſolùm conferuntur pro cantu, verùm etiam pro aſſiſtentia in choro, ergo par eſt, vt aſſiſtens choro diſtributiones aſſiſtentiæ reſpondentes capiat. Sed hoc (pace tantorum virorum ſit dictum) mihi non probatur, quia Pius V. expreſsè in ſua conſtitutione, diſtributiones abſolutè negat intereſſentibus, ſed non recitantibus.

Quam doctrinam cenſeo eſſe veriſſimam in canonicis, qui per ſeipſos cantare debent, non verò de illis, qui ex priuilegio, vel conſuetudine legitimè præſcripta tenentur ſolùm aſſiſtere choro, canentibus nomine eorum Manſionariis, nam iſti ſuo muneri ſatisfaciunt & lucrãtur diſtributiones.

Nec obſtant iura præſcribentia, diuina officia per canonicos recitari, quia loquuntur de iure communi.

Illud tamen eſt hîc aduertendum ſecundùm Suar. quòd Canonici cùm aſſiſtunt choro, tenentur orantium attendere ad ea, quę ab aliis dicuntur, alioquin vana, & inutilis eſſet ipſorum præſentia, quia non poteſt quis dici præſens alicui rei dum ad aliud attendit. l. coram Titio ff. de verborum ſignificatione.

QVÆSTIO CLXXIV.

Quomodo Canonici, vel beneficiarij vnius chori se gerere debeant, quando versus in alio choro cantantur, id est, an teneantur hi submissa voce dicere versus, quos alij canunt.

RESPONDEO non teneri, immò expedit nil dicere, sed tantùm attendere canentibus, & per illos quodammodo canere. Et ratio est, quia hæc fuit intentio Ecclesiæ, cùm hunc moré introduxit.

Tum quia hic est mos omnium prudentum, ac timoratorum.

Tum demum quia hic est proprius alternatus cantus.

Hinc errant qui ea quæ vel cantor, vel hebdomadarins dicit, taciti secum mussitant, cùm sit maius Dei obsequium, audire illa deuotè, quàm per seipsos submissè recitare. Immò talis repetitio à viris doctis, & timoratis superflua, & superstitiosa reputatur, & peccatum propter perturbationem, & occasionem distractionis, quæ aliis præbetur. Nauar. de oratione cap. 10. num. 45. & communis.

Hinc, qui non repetunt versiculos, qui per organum, vel instrumentum cantantur, suæ obligationi satisfaciunt, seruata tamen Ecclesiæ consuetudine, iuxta quam vsu receptum est, vt dum aliqui versus organo canuntur, aliquis eorum, qui sunt in choro, eos alta voce proferat, hoc

enim modo pars illa aliquo choro communicatur.

Hinc qui in choro diuinum officium persoluit, non tenetur supplere quod socij dixerunt, dum tussit, vel cruor è naribus diffluit, aut quicquam decens loquitur, dummodo omissum sit modicum, licèt sit psalmus integer. Quia ratione societatis dictum ab vnis, censetur dictum ab aliis. Nauar. de oratione cap. 19. nu. 83.

Hinc, qui inter horarum canonicarum recitationem ex officio, vel superioris iussu pulsant organa, psalmos, aut antiphonas quærunt vel transferunt libros de loco ad locum, vel à choro mittuntur ad thurificandum altare, ex quo fit, vt partem aliquam diuini officij, nec proferant, nec audiant, suo muneri, & officio satisfaciunt. Et ratio est, quia cum isti in his rebus ordinatis ad solemnitatem diuini officij occupentur, totus chorus pro illis supplet, & abundè dicere existimantur, qui ministrant dicentibus, ita vsu permittente. Ita Arag. 2. 2. quæst. 83. art. 12. Azor. lib. 10. cap. 14. q. 2. Reginald. lib. 18. num. 160. & 188. & Nauar. de oratione cap. 21. num. 15. qui addit, quòd si sit multum quod omittitur hac de causa quòd debet postea iterari, quia non dicitur recitare diuinum officium, qui verba dicti officij non profert, vel ad illa non attendit.

QVÆSTIO CLXXV.

An dum vna pars chori tacet, teneatur attendere ad aliam, quæ cantat, eámque audire.

Respon

RESPONDEO teneri. Et ratio est, quia ex vi huius præcepti tenetur publicè & in choro totũ officium integrè recitare, partim dicendo, partim audiendo, sed qui non est attentus, eo ipso non cõcurrit vllo modo ad partem illam, ad quam non attendit, ergo illam omittit, & consequenter præceptum Ecclesiæ non implet. Vnde non satisfacit præueniendo, & priuatim recitando partem alterius chori, & postea liberè vagãdo, quia nõ satisfacit publicè orationi chori, licèt satisfaciat priuatæ.

Hinc obligationi chori nõ satisfacit, qui lectionem, quæ ab alia parte canitur, celeriter submissa voce recitat, & postea liberè vagatur, quia vt debito obsequio chori satisfaciat, tenetur attendere, ad ea quæ ab alia parte canuntur, vt communicet in oratione publica.

Hinc qui solemnem Missam audire tenetur, non potest sine peccato recitare breuiter symbolum dũ cantatur, & posteà liberè vagari, nam licèt suam recitationem finiat, tenetur attendere, dum symbolum canitur: Et idem dicendum est de Euangelio, & aliis partibus Missæ. Ita Suar. libro 4. cap. 12. num. 20.

QVÆSTIO CLXXVI.

An liceat vti cantu, quando preces horariæ publicæ in Ecclesia recitantur.

RESPONDEO licere, vt communis Ecclesiæ vsus satis comprobat & declarat Conc. Trid. sess. 23. cap. 18. habétque in primis exemplum, & fundamẽtum

tum in variis vtriusque Testamenti authoritatibus. Nam à tempore Moysis fuit consuetudo canendi diuina cantica, Exod. 15. & Deut. 32. Postea verò à temporibus Dauid, cœpit vsus canendi psalmos, & laudes Dei in cithara, Cantabiles enim, inquit, mihi erant iustificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ. In nouo etiam Testamento legimus Marc. 14. Christum in nocte passionis post cœnam dixisse hymnum cum discipulis suis. Et Paulus ad Ephes. 5. Et ad Coloss. 3. fideles hortatur ad cantandum psalmos, & hymnos Deo. Et Angeli pastoribus nato Christo Domino cantantes insonuerunt, *Gloria in excelsis Deo*. Et Apoc. 4. Sancta animalia clamabant dicentia. *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus*, &c. Et ratio huius est, quia cantus ex sua natura est indifferens. Actus autem ex sua natura indifferens honestatem acquirit, si ad honestum finẽ dirigatur. Cantus autem in choro dirigitur ad Dei cultum, audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, canẽntium vires recreat, mentem ad Deum eleuat, tristia corda cõsolatur. Vnde D. Aug. Quantum (ait) fleui in hymnis, & canticis tuis, suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat inde affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & benè mihi erat in eis. Et iterum, Cùm reminiscor lachrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ, in primordiis recuperatæ fidei meæ, magnam huius instituti vtilitatem agnosco. Et in hoc omnes conueniunt.

QVÆ

QVÆSTIO CLXXVII.

Sed tota lis eſt de cantu organico, ſeu figurato.

NAVAR. de orat. cap. 16. nu. 32. putat non licere, quia prohibetur à Ioan. XXII. in Extrauag. vnica de vita & honeſtate clericorũ. Tum quia talis cantus magis deſeruit ad demulcẽdas aures, quã ad excitandam deuotionem, quòd eſt contra finem huius inſtituti, vt rectè monet D. Tho. 2. 2. q. 91. ar. 2. Vnde D. Aug. lib. 10. confeſſ. cap. 33. ait, cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quàm res, quæ cantatur, moueat, pœnaliter me peccaſſe confiteor, & tũc mallem non audire cantantem.

Contrarium tamen eſt proculdubio affirmandũ, vt patet ex vſu, & praxi Eccleſiæ, quæ huiuſmodi cantu nullo pacto vteretur, ſi illicitus & peccaminoſus eſſet ipſius vſus, & in ipſamet Eccleſia Romana & Capella Gregoriana hoc modo Miſſæ, & diuina officia cantantur. Idémque conſtat ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. in tit. decretum de obſeruandis & euitandis in celebrat. Miſſarum.

Non obſtat extrauagans Ioannis XXII. quia vel illa non ſimpliciter prohibuit cantum hunc, ſed ſolùm indecentem modum eius, vel per contrariam conſuetudinem eſt abrogata.

Nec obſtat, quòd inde audientes interdum delectationem turpem capiant, quia hoc eſt præter Eccleſiæ intentionem.

Tum quia tota illa delectatio ſenſus apta eſt ad excitandam deuotionem mentis: nec ſemper

eſt

est peccatum plus moueri cantu ipso, quàm re cantata, nam potest esse hoc naturale, & non pendens ex hominis libera voluntate. Vnde si quis benè vtatur illa naturali complacentia, ordinando illam ad spiritualem profectum, non solùm non peccat, sed etiam meretur.

QVÆSTIO CLXXVIII.

An in officiis diuinis, & horis canonicis liceat vti musicis instrumentis.

Divvs Tho. 2.2.q.91.ar.2. absolutè negat. Contrarium tamen arbitror esse dicendum, vt constat ex vniuersali Ecclesiæ vsu. Nam ferè in vniuerso orbe Christiano hæc consuetudo approbatur. Habétque hoc fundamentum in Scriptura, nam à temporibus antiquæ legis hæc instrumenta erant in vsu, vt constat psal. 32. & psal. 150. & 1. Paralip. 6. & in Conc. Trid. sess. 22. cap. de obseruandis in celebratione Missarum sic habetur. Ab Ecclesiis verò musicas eas, vbi siue organo, siue cantu, lasciuum, aut impurum aliquid miscetur, &c. prohibet Sancta Synodus. Ergo musicas honestas, & puras etiam si organo fiant, non prohibet.

Non obstat quòd in sacello, seu capella Pontificia, non recipiantur huiusmodi instrumenta, non enim non recipiuntur, quia illorum vsus prauus sit, sed fortasse quia non videtur res grauis, vel necessaria.

Hinc non sunt audiendi Caietanus 2.2.q.91. ar. 2. & Nauar. de oratione cap. 16. num. 46. qui aiunt

tem

tempore D. Thomæ non fuisse in Ecclesia organorum vsum. Quia vt testatur Stephanus lib. 1. de ritibus Eccles. cap. 13. vsus organorum est antiquissimus in Ecclesia. Vnde Sotus lib. 10. cap. 5. ar. 2. dicit D. Thom. non fuisse loquutum de organis, sed de aliis instrumentis musicis, de quibus tamen non dixit talium instrumentorum vsum esse prauum, sed non esse necessarium, neque propter perfectos adhiberi, ac propterea indicauit magis antiquo populo, quàm nobis illum conuenire.

QVÆSTIO CLXXIX.

Vbinam iure communi sit diuinum officium persoluendum ab his, qui choro deputati sunt.

Respondeo in Ecclesia. Et ratio est, quia diuinum officium institutum est non solùm in vtilitatem recitantium, verùm etiam populi, id est fidelium, vt eo frui, illi interesse, & Deum laudare possit per publicos Ecclesiæ ministros: populus autem non potest diuino officio frui, interesse, &c. nisi diuinum officium in loco publico ad hoc deputato recitetur, ergo diuinum officium publicè recitandum est in loco publico, id est in choro ad hoc deputato.

QVÆ

QVÆSTIO CLXXX.

An recitare publicè in choro diuinum officium cadat ſub præcepto.

RESPONDEO quòd ſic,vt conſtat ex cap.1.de celebrat.Miſſarum , & ex cap. Dolentes, eod.titulo. vbi decernitur diuinum officium publicè in Eccleſia dici debere. Et tradit Nauar. de oratione cap.5.nu.11. Sotus lib.10.q.5.art.4.& Suar.to.2.de Relig.lib.4. cap.9.

QVÆSTIO CLXXXI.

Vtrùm hoc præceptum obliget ad mortale.

RESPONDEO affirmatiuè,vt conſtat ex cap. vltimo diſt.92.vbi præcipitur deponi clericos qui in Eccleſiam ad diuinum officium decantãdum non conueniunt. Depoſitio autem ſupponit grauem,& mortalem culpam,& conſequenter præceptum. Sot.lib.10.q.5.ar.4.

Eſt autem hîc notandum, quòd hoc præceptum canendi officium in choro per ſe , & directè non afficit ſigillatim ſingulares perſonas , ſed totam communitatem, & præſertim Prælatos,& ſuperiores Eccleſiarum, non quia Prælati ſtrictiori onere (præciſa neceſſitate aut ratione ſcandali & exẽpli) teneãtur choro intereſſe:ſed quia ad eos ex officio ſpectat curare,vt in choro diuinũ officium dicatur,

cap.1. de celebrat. Missarum: sicut etiam in casu necessitatis non solùm ipsi, sed etiam singuli strictè obligarentur, dum officium, ipsis non assistentibus, non persolueretur.

Ex quo infertur primò, eos qui priuant Ecclesiam integro diuino officio vnius diei lethale peccatum committere. Et ratio est, quia agunt contra rigorosum præceptum Ecclesiasticum, & hoc in re graui.

Secundò sequitur, huiusmodi peccatum primò, & principaliter imputari Prælatis, & superioribus, quibus onus incumbit curandi, vt in choro diuinum officium persoluatur, vt constat ex Clem.1. de celebr. Missar. vbi ordinariis, Rectoribus, & superioribus præcipitur, vt sollicitam diligentiam adhibeant, vt debitis horis conuenienter diuinum officium in Ecclesia dicatur, si Dei, & Apostolicæ sedis indignationem euitare voluerint.

Dixi notanter, *primò, & principaliter*, quia secundariò etiam peccant mortaliter, qui tali omissioni causam præbent, vel ad illam cooperantur: illi verò per quos non stat, quominus officium dicatur, quia soli non possunt dicere, nec sunt causa, cur alij absint, non peccant; dummodo priuatim horas canonicas persoluant.

Tertiò infertur, eos qui priuant Ecclesiam quacunque hora diuini officij, vel parte notabili eiusdem in choro, ita vt simpliciter non dicatur, lethale peccatum committere, nec Prælati possunt in hoc dispensare sine causa vrgente. Et ratio est, quia omissio vnius horæ, vel partis notabilis etiam in recitatione priuata est mortalis, ergo multò magis in publica, ob Ecclesiæ, & boni communis detri-

mentum. Quod intelligitur de omissione quæ simpliciter fit in officio chori, vt publicè est à toto choro, quod vt tale est, non potest recompensari per priuatam recitationem.

QVÆSTIO CLXXXII.

Vtrùm canonici, & cæteri beneficiarij alicui Ecclesiæ deputati, qui absque iusta causa omittunt dicere officium in choro, peccent mortaliter.

IN qua re certum est in primis, eos qui absque causa iusta omittunt officium in Ecclesia recitare, aliquod peccatum committere, nec à peccato excusari, si domi illud persoluant, vt constat ex Clem. 1. de celebr. Missar.

Secundò etiam est certum, eos non posse percipere distributiones quæ conferuntur canentibus in choro, nisi officium in Ecclesia publicè persoluant. Et ratio est, quia cessante causa, cessare debet effectus nondum productus, atqui distributiones sunt effectus assistentiæ in choro, ergo. Nauar. de orat. cap. 10. nu. 47. Moneta de distrib. q. 5. & 13. Suarez lib. 4. cap. 27. n. 2. Reginald. lib. 18. n. 117. & Bonac. d. 1. q. 3. p. 5.

QVÆSTIO CLXXXIII.

Sed totum controuersiæ dissidium versatur, An peccent mortaliter.

RESPONDEO

RESPONDEO eos qui vltra tempus à iure permissum notabiliter absunt à choro, per se loquendo committere peccatum mortale. Et ratio huius est, quia in cap. finali distinct. 92. beneficiarij omittentes officium in choro, deponi præcipiuntur. Depositio autem pœna est grauis, quę non imponitur nisi ob graue, seu mortale peccatum ergo.

Tum, quia qui vltra tempus à iure permissum, in loco beneficij notabiliter non residet, mortaliter peccat, vt omnes fatentur, ergo etiam mortaliter peccat qui notabiliter abest à choro, cùm residentia in loco beneficij præscribatur, vt canonicas preces horarias cum aliis in Ecclesia persoluat.

Tum quia, qui diuinum officium priuatim omittit, peccat mortaliter, ergo etiam mortaliter peccat canonicus qui diuinum officium in choro non canit: canonicus enim non solùm accipit beneficium vt priuatim recitet, verùm etiam, vt cum aliis in choro canat.

Tum demum, quia qui facit contra iustitiam, ex suo genere peccat mortaliter, vt rectè monet D. Th. communiter receptus 2.2. q.... ar.... & constat ex dictis à nobis in speculo confessariorum, sed canonicus, aliúsve beneficiarius deputatus ad officium in choro, dum absque iusta causa choro non interest, facit contra iustitiam, cùm faciat contra id, ad quod tenetur ex officio.

Dixi primò, *qui vltra tempus à iure permissum,* quia qui intra tempus in Concilio Tridentino permissum, à choro abest, non peccat, quamuis interim distributiones non lucrifaciat.

Dixi secundò, *notabiliter*, quia qui tribus, aut

quatuor diebus vltra tempus in Concilio permissum, choro non interest, non peccat nisi venialiter, quia hæc censetur materia parua in hoc genere.

Hinc non est audiendus Suarez tom. 2. de Religione lib. 4. cap. 13. qui excusat solùm à mortali absentiam vnius diei. Quia oppositum ferè communiter in praxi receptum est.

Dixi tertiò, *per se*, ad denotandum iusta de causa excusari posse à peccato mortali.

Hinc autem doctrinam limitant Syluest. verbo hora. q. 10. Angelus ibidem nu. 21. Caiet. verb. horæ §. 5. Nauar. de oratione cap. 5. n. 14. & cap. 21. n. 32. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. Reginald. lib. 18. nu. 116. Macignus cap. 8. n. 34. & multi alij, vt tantùm procedat, primò, quando hoc facere omittunt ex contemptu.

Secundò contra Prælati particulare præceptum.

Tertiò, quando ob suam absentiam chorus patitur magnam iacturam in celebratione officij, eo quòd ob id officium in Ecclesia, aut non dicitur, aut saltem non cum debita solemnitate, quia sine illo alij non possunt competenter illud celebrare.

Quartò, & vltimò, quando ducunt in consuetudinem non adire ad chorum, quia qui ter, aut quater id faceret, non peccaret mortaliter. Extra verò hos casus, non adire chorum, non esset plusquam veniale peccatum, quo non excusatur beneficiatus, eo quòd distributiones amittat, quia non excusatur culpa ratione pœnæ, tum quia Ecclesia priuatur seruitio sibi debito ratione talis beneficij, & ideo rectè dixit Syluester, beneficiatum qui officium dicit in

in camera, omissa Ecclesia, non satisfacere debito suo.

Cæteri verò clerici etiam beneficiati, qui ad chorum, seu ad officium in Ecclesia persoluendũ deputati non sunt, cum horas canonicas recitant, Ecclesiæ præceptum implent, ac seruant, si eas alibi, quàm in Ecclesia persoluunt, cùm nec extet lex aliqua, aut consuetudo, quæ contrarium præcipiat.

Hinc non est audiendus Sotus lib. 10. q. 5. ar. 4. vbi ait, recitantes extra Ecclesiã debere oratorium aliquod ad id in sua domo deputatum habere. Quia licèt hoc possit procedere de decentia, & honestate, non tamen de præcepto etiam sub pœna peccati venialis, quia quod nullo iure pręcipitur, nõ est pro præcepto habendum, & nullo iure præcipitur clericis, vt extra Ecclesias priuata oratoria habeant, neque quòd in eis suas horas recitent, licèt illa habeant, immò ferè omnium consuetudine contrãrium est receptum. Nau. de oratione c. 21. n. 32.

QVÆSTIO CLXXXIV.

Vtrùm Episcopus ratione sui muneris, seu beneficij horas canonicas cum aliis in Ecclesia publicè recitare teneatur.

SYLVEST. verbo hora q. 10. Angel. ibid. nu. 26. & Nauar. cap. 5. nu. 14. & 17. de oratione affirmant eum sub mortali ad id teneri. Et probant, quia Episcopus est suæ Ecclesiæ deputatus, & consequenter ad diuinum officium vnà cum aliis in Ecclesia persoluendum tenetur.

Verùm omnino dicendum est, Episcopum per se loquendo non teneri choro interesse, etiam diebus Dominicis, aliisque diebus festis. Et ratio est, quia in cap. vltimo dist. 92. vbi numerantur presbyteri, & inferiores clerici, non fit mentio de Episcopo, tanquam in altiori ordine constituto, & grauioribus occupationibus impedito.

Tum quia Episcopus ad hoc non tenetur ratione redditiuum, quia habet multa alià onera sui officij, propter quæ ab Ecclesia illi ei debentur, maximè cùm ad recitandas horas simpliciter teneatur: nec etiam tenetur ratione specialis præcepti, quia ex nullo textu tale præceptum colligitur: nec denique ex consuetudine potest talis obligatio probari, quia nulla talis consuetudo reperitur, immò vsu, & consuetudine receptum videmus, vt Episcopi ad chorum ordinariè loquendo non accedant.

Dixi notanter, *per se*, ad denotandum teneri aliquando choro assistere, quando scilicet id postulat ratio sui muneris adimplendi, aut vitandi scandali, aut exempli, aut alterius circunstantiæ, quam Episcopus prudenti suæ mentis consilio examinare debebit. Quare optimum erit consilium, si diebus Dominicis, & festis, præcipuè solemnioribus intersit tempore Missæ, & vesperarum, nisi graui aliqua de causa impeditus sit, & in summa caueat, ne eiusmodi curam negligere videatur, & ideo ita tenent Valent. 2.2 d.10.q.6.p.2. Suar. lib.4.cap.10. nu.13. Filiuc. tract.23.cap 4.q 8. Bonacin. d.1. qu.3. part.5. Et videtur esse expressa sententia D. Thom. 2.2. quæst. 91. articul. 2. ad 3. vbi ait, Prælatos qui docere populum ex officio tenentur, non debere ad chorum

chorum obligari, ne per hoc à maioribus retrahantur.

Idem dicendum est de Prælatis Episcopo inferioribus, si Episcopale munus, & iurisdictionem habeant. Quòd si minores sint, inspicienda erit qualitas beneficij, & eius institutio, tum consuetudo, & iuxta hæc ferendum est iudicium de huiusmodi obligatione.

Obiicies, in cap. Peruenit. 7. q. 1. dicitur Episcopum debere in sua Ecclesia residere, ergo tenetur choro interesse psallendo, aliàs vana, & inutilis esset ipsius residentia in Ecclesia.

Respondeo, verbum *residere* non importat existentiam in choro, sed permanentiam; & præsentiam in loco beneficij, vbi onera Episcopatus præstare cogitur.

Dices, in cap. Episcopus. de consecrat. dist. 3. sic habetur. Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus, Ecclesiæ cui proximus fuerit, die Dominico deesse non debet. ergo saltem diebus Dominicis Episcopus ad chorum accedere, ibique diuinum officium cum aliis publicè recitare debet.

Respondeo primò, inde non colligi obligationem sub præcepto, cùm particula, *debet*, in lege posita non præceptum, sed decentiam importet, vt habetur in l. solùm §. 1 ff. de noui operi nunc.

Secundò respondeo, eum textum non loqui de interessentia chori, sed potiùs de accessu ad viciniorem Ecclesiam, ad quam debet accedere, vt Missam celebret, vel audiat, aliisque præbeat exemplum diuina celebrandi.

QVÆSTIO CLXXXV.

An Religiosi qui chorum profitentur, teneantur sub mortali ex vi huius generalis præcepti ad canendum in choro.

Et quidem si Religiosi ita omittunt officium in choro, vt non habeant animum illud postea supplendi per recitationem priuatam, proculdubiò isti peccant mortaliter.

QVÆSTIO CLXXXVI.

Sed tota difficultas consistit de iis qui omittunt diuinum officium in choro, animo supplendi illud.

Macignvs de horis canonicis cap. 13. num. 14. affirmat.

Sed oppositum mihi magis probatur. Ducor, quia Religiosi non tenentur dicere officium in choro ratione proprij beneficij, cùm id non habeant, nec etiam quia aluntur ex eleemosynis, vel Ecclesiasticis bonis, quia ista non dantur sub hac conditione, sed vt Deo seruiant iuxta suam Regulam. Nec etiam est vllum canonicum ius vniuersaliter obligans Religiosos ad canendum in choro, sed id pendet ex peculiari statuto Religionis, quod regulariter non obligat ad mortale.

Tum quia isti non omittunt recitare officium quoad

quoad ſubſtantiam, ſed tantùm quoad modum, cuius defectus nón videtur tam grauis. Tum quia chorus non priuatur integro officio, nec provt dicitur in choro, nec provt dicitur à tali perſona, ſed ſolùm priuatur cooperatione, quam poſſent, & deberent adhibere tales Religioſi in publica recitatione, hoc autem non videtur eſſe graue detrimentum, ac proinde ſufficiens materia peccati mortalis.

Dices, ex obligatione chori in toto corpore exiſtente ſufficienter naſcitur hæc obligatio in ſingulis.

Reſpondeo, non ita eſſe abſolutè, & immediatè loquendo, nam ſatis eſt, quòd cura prouidendi, vt chorus non deficiat, ſit apud Prælatum. Quandiu ergo ſuperior non imponit ſpeciale præceptum, non eſt talis obligatio in ſingulis ex præcepto, nec ſuperior debet illam imponere ſine cauſa, quando non deſunt, qui voluntariè choro ſatisfaciant. Si autem tanta eſſet negligentia ſubditorum, vt videretur præceptum neceſſarium, tunc imponendum eſſet. Quando autem eſſet Prælatus negligens, tunc poſſet oriri obligatio in ſingulis, vt curarent non omitti officium diuinum.

Ex qua deciſione colligitur differentia inter canonicos, & Religioſos, nam canonici ſtrictiùs obligantur ad chorum, quia ob id accipiunt beneficium, Religioſi verò obligantur ex vi Regulæ, quæ regulariter loquendo non parit obligationem ad mortale.

Ex quo ſequitur, facilius poſſe excuſari Religioſum ab onere canendi in choro, quàm clericum ſæcularem, qui ratione beneficij ad illud tenetur.

Ratio est, quia vnusquisque Religiosus in particulari tenetur solùm ad canendum in choro ex vi statuti suæ Religionis, quod regulariter loquendo non parit obligationem ad mortale. Vnde nisi notabiliter propter eius absentiam lędatur cultus diuini officij, non peccat mortaliter. At verò clericus obligatur ratione beneficij, atque adeò ex iustitia, quæ ex suo genere est obligatio grauis, nisi leuitas materiæ, aut grauitas causæ excuset.

QVÆSTIO CLXXXVII.

An clerici iure communi cùm priuatim horas canonicas recitant, satisfaciant Ecclesiæ præcepto, recitando vbicunque voluerint.

RESPONDEO satisfacere, dummodo locus debitam attentionem non impediat, aut cum Religione, quę diuino officio debetur, non pugnet. Hoc probat recepta consuetudo, qua viri docti, & pij non timent vbilibet officium suum dicere, nisi videant adesse periculum offensionis aliorum, aut impedimentum attentè, ac deuotè recitandi, quale contingere potest in via, platea, aliisve locis publicis, & prophanis, in quibus sunt frequentes hominum conuentus, clamores, & strepitus forenses, & prophani. Quare hi qui priuatim diuinum officium recitant, deberent quærere aliquem locum secretum, in quo attentè, & deuotè tam egregium Religionis officium Deo valeant exhibere, alioquin exponent se periculo non satisfaciendi pręcepto.

Dixi

Dixi notanter, *iure communi*, quia fieri interdum potest, vt speciali iure, idest, particulari statuto, vel consuetudine, vel authoritate confessarij, vel voluntate fundatoris præceptum sit, diuinum officium recitare in certo loco, cui si contrauenitur, non satisfit præcepto, vt constat.

Hinc, qui ratione officij, vel beneficij tenetur in certa Ecclesia, vel altari Missas celebrare, suæ conscientiæ non satisfacit, si in Academia vbi studet, aut alio in loco eas celebrat, secundùm Nauar. de oratione cap. 5. num. 12.

Hinc, qui tenentur dicere responsoria sanctorum, aut defunctorum ante altare maius, aut in corpore Ecclesiæ, vel cæmeterij, aut in tali, vel tali parte claustri, non satisfaciunt suæ obligationi dicendo illa alibi sine iusta causa, vel anthoritate Prælati.

Hoc tamen limitat Nauar. ex nonnullorum sententia, modò recitet in loco decenti, quia quamuis præcepto satisfaciat, qui in loco indecenti officium dicit, cùm attentio non impediatur, vt suppono, & Deus vbique sit per essentiam, præsentiam, & potentiam, tamen peccatum veniale committit, qui sine causa iusta in locis indecentibus, vt vbi prophana fiunt, & inter compotandum, & dum naturæ ceditur, diuinum officium recitat. Et ratio est, quia debitam rei sacræ venerationem non exhibet, sicut inurbanitatis notam incurreret, qui nobilem virum in dignitate constitutum in loco indecenti sine vlla necessitatis causa, audire vellet. Quare multò est congruentius, tempus orandi differre, quàm illis locis, aut temporibus orare.

Sed hæc limitatio non placet, quia nulla repe-

ritur

ritur lex diuina, vel humana quæ id vetet, neque ex natura rei est contra rectam rationem, orare in locis corporis sordibus contaminatis, dummodo existendo ibi non actu peccet, nam tunc non poterit simul rectè orare, non ratione conditionis loci, sed propter actualem culpam. Hac ergo occasione semota nō potest esse malum per se loquendo proferre verba laudis, vel petitionis ad Deum, quia hic actus nihil pendet ex qualitate loci, & melius est ibi illum exercere, quàm otiosum esse.

Dixi notanter, *per se loquendo*, quia in loco in quo daretur aliis occasio scandali, mouendo illos ad risum, aut dando occasionem, ipsum orantem de hypocrisi, aut superstitione damnandi, esset peccatum ibi orare. Et in hoc sensu D. Thomas explicans locum Pauli. Volo viros, &c. ait, orationem mentalem vbique posse fieri, sed signa orationis exteriùs non debere fieri omni in loco. Et ideo ita tenent Nauar. de orat. cap. 5. num. 10. Suar. lib. 3. cap. 7. nu. 9. Filiuc. to. 2. tract. 23. cap. 3. & plerique alij.

QVÆSTIO CLXXXVIII.

Cur per se loquendo, melius sit priuatim recitare diuinum officium in Ecclesia, quàm alibi.

RESPONDEO, quia in Ecclesia Deus censetur peculiariter assistere, vt citiùs exaudiamur, vt patet ex promissione Dei. 3. Reg. 9.

Tum quia in Ecclesia præter Dei præsentiam, quæ

quæ eſt vbique, eſt etiam præſentia Chriſti Domini in ſacroſanctâ Euchariſtia quæ certè auget ſpem, & fiduciam orantis, iuxta illud D. Chryſoſtomi homil. 36. & in 1. ad Cor. vbi eſt Chriſtus in Euchariſtia, ibi etiam non deeſt Angelorum frequentia, vbi autem eſt talis Rex, & tales Principes, ibi eſt cæleſte palatium, immò cælum ipſum.

Tum demum ob ſanctum præſidium, & affluentium deuotionem, propter quam iuuamur, vt faciliùs exaudiamur, iuxta illud Matth. 18. vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. D. Th. 2.2. q. 84. ar. 3. Nau. de orat. cap. 5. nu. 4. & alij.

Dixi, *per ſe*, quia per accidens aliquando locus non ſacer commodior eſſe poteſt, quia ſi Eccleſia ſit publica, poteſt accidere, vt in ea ſit occaſio, aut diſtractionis, aut inanis gloriæ & ideo vtilius eſt iuxta Chriſti conſilium Matth. 6. ingredi cubiculum ad orandum. Vnde Iſid. de ſummo bono. Oratio priuatis locis opportuniùs funditur.

QVÆSTIO CLXXXIX.
Quo tempore diuinum officium ſit recitandum.

RESPONDEO, tempus legitimum diuini officij recitandi, vt peccatum mortale vitetur, eſſe totum illud ſpatium, quod intercedit inter mediam noctem vnius diei, & mediã noctem alterius proximè ſequentis, vt omniſcius, & omni pietate reſplendens D. Thomas docuit quodlib. 5. art. 25. Itaque ſi quis intra ſpatium illud horas canonicas recitat,

recitat, non peccat mortaliter, etiamsi non obseruet tempora singulis horis destinata. Ratio huius est, quia diuinum officium singulis diebus recitandum est, vt constat ex cap. Dolentes, de celebratione Missarum, in Concilio Lateranensi, & ex Bulla Pij V. dies autem iuxta communem vsum, incipit à media nocte antecedentis diei, vsque ad mediam subsequentis. Verum est tamen, quòd Matutinum crastinum cum laudibus potest iusta de causa recitari hodie sub sero occidente sole, vt Caietanus, Nauarrus & alij infrà citandi testantur. Vt autem peccatum omne etiam veniale vitetur, debent iure communi officia singularum horarum illis horis celebrari vnde nomina acceperunt, vt horæ officij correspondeant horis diei, non quidem strictè, sed largè consideratis, scilicet Matutinum post mediam noctem, laudes vna hora, vel circa ante solis ortum. Prima circa ortum solis, quod indicat Hymnus. *Iam lucis orto sydere.* Tertia, hora tertia à solis ortu. Sexta in meridie. Nona, hora tertia post meridiem. Vesperæ hora vltima occasus solis. Completorium verò post occasum solis per horam, vel in crepusculo. Quod est verissimum, non modò cùm publicè in Ecclesia canuntur, sed etiam cùm priuatim dicuntur, siue quis solus, siue cum socio dicat quod satis constat ex Clem. 1. de celeb. Missar. & ex Conc. Basilien. sess. 21. vbi præcipitur, vt horis debitis per singulas horas, laudes diuinæ reuerenter ab omnibus persoluantur. Quod statutum est non tam in fauorem recitantium, vt diuidendo commodiùs officium recitent, quàm in fauorem cultus diuini, & animarum recitantium.

Hinc,

Hinc, qui horas canonicas ante tempus ipsis deputatum recitat, intra eumdem tamen diem, ad quam spectant, Ecclesiæ præcepto satisfacit, vt si primæ horæ officium, statim post mediam noctem, aut vesperas antę prandium persoluat, nec tenetur eas repetere. Et ratio est, quia præceptum quoad substantiam adimpleuit, & hora fuit præscripta, & præcepta quasi secundariò, & obligatio illius seruandæ saltem per consuetudinem est relaxata. Nauar. de orat. cap. 3. nu. 59. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. Azor. lib. 10. cap. 9. quæst. 8. Suar. lib. 4. cap. 27. nu. 3. & 9. & alij.

Hinc, qui distulit horas præsentis diei in suis propriis temporibus, semper tenetur vsque ad horam mediæ noctis eiusdem diei illas recitare. Ratio est, quia toto illo tempore potest implere prę-ceptum. ergo tenetur.

Hinc, qui vsque ad mediam noctem finitam, horas, vel notabilem earum partem per solam negligentiam non dicit, peccat mortaliter. Et ratio est, quia facit contra rigorosum Ecclesiæ præceptum. cap. Dolentes. de celebr. Missarum.

Dices, officium diuinum finitur in completorio, sed tēpus completorij est in crepusculo vsque ad initium noctis, ergo illo tempore finitur tempus officij illius diei, ergo qui vsque ad illam horam non dixit, non tenetur ampliùs dicere.

Respondeo, tempus illud esse proprium, & quasi omnino legitimum ad completorium dicendum, non esse tamen tempus habile adæquatum, sed hoc habere latitudinem vsque ad punctum dimidiæ noctis, quia pro toto die præceptum prępfixum est, & ideo ratio non sequitur.

Hinc,

Hinc,qui pridie,aut poſtridie diuinum officium perſoluit pro ſequenti die, præcepto Eccleſiæ non ſatisfacit, ac ſubinde tenetur illud repetere. Ratio eſt, quia non recitat intra tempus ab Eccleſia præſcriptum: obligatio enim recitandi officium eſt affixa diei in honorem quem tali die Deo, & ſuis ſanctis exhibere debemus, iuxta præſcriptum Eccleſiæ, obligatio autem affixa diei non poteſt impleri ante aduentum illius diei, cùm ante illam diem non adſit obligatio, vt patet. Vnde ſicut ieiunium pro certo die impoſitum, aut ſacrum certo die feſto audiendũ, non ſufficit pridie, aut poſtridie ſeruare, aut audire ad ſatisfaciendum tali obligationi, ita neque horas canonicas certo die perſoluendas ſufficit alia die recitare ad ſatisfaciendum Eccleſiæ præcepto de illis.

Tum quia qui vno die officium prætermittit, non tenetur elapſo die illud ſupplere, cum obligatio quæ eſt affixa diei, tranſeat cum ipſo die, ergo neque poteſt diem pręuenire, cùm par ſit vtriuſque ratio.

Nec eſt, quòd dicas, Matutinum certo diei deſtinatum, pridie ad veſperum ſolere à clericis recitari. Quia vt diximus, id conſuetudo introduxit: verùm in aliis horis minimè locum habet, quia id conſuetudo non habet.

Hinc,qui hodie ex negligentia officium omiſit, non tenetur cras illud ſupplere. Et ratio eſt, quia iam tempus pręcepti elapſum eſt, ſicut qui omiſit audire Miſſam in die feſto, vel ieiunare in vigilia, non tenetur aliis diebus non præceptis ieiunare, vel Miſſam audire. Quia lex præcipiens aliquid pro tempore determinato,ſi pro illo non ſeruetur,

peccatum

peccatum quidem committitur, & illius est pœnitentia agenda, lex autem non obligat ampliùs. Nauar. de oratione cap. 10. num. 52. Suar. lib. 4. cap. 27. num. 4. Azor. lib. 10. cap. 10. q. 3. & Reginal. lib. 18. num. 180.

QVÆSTIO CXC.

An qui sine iusta causa recitant officium diuinum in choro, extra horas consuetas, vt v. g. Primam, vel tertiam post meridiem, peccent mortaliter.

ILLVSTRISSIMVS Caietanus verbo hora c. 4. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. & Bonacina disp. 1. q. 3. p. 3. affirmant recitantes officium in choro extra horas præscriptas, præciso scandalo, aliáve praua circunstantia satisfacere præcepto quoad substantiam, consequenter non peccare mortaliter contra præceptum diuini officij recitandi, licèt non satisfaciant obligationi quo ad circunstantiam horæ, cuius violatio non videtur materia grauis.

Sed hæc ratio non placet, quia si circunstantia præcipiatur, vt reuera hîc præcipitur, multum pertinere potest ad substantiam præcépti, etiási nõ pertineat ad substantiam actionis præceptæ, vt celebrare manè, & non vesperi, talis circunstantia est, vt sit de substantia illius præcepti, & tamen potest esse illius circunstantiæ violatio, vt sit peccatum mortale, etiamsi substantia actionis celebrandi ingrè impleatur. Quare dicendum est Prælatos qui

ſine iuſta cauſa in ſuis Eccleſiis conſueta tempora horarum canonicarum non ſeruant, peccare mortaliter, & ſubditos ſimiliter, ſi cauſam dent tali mutationi. Ratio eſt, quia tempus recitandi officium in choro ab Eccleſia præſcriptum eſt, vt populus ſi velit, poſſit ad illud conuenire, ergo hæc videtur res grauis, & pertinens ad publicam vtilitatem, & ad commune bonum.

Tum quia in cap. 1. de celebr. Miſſarum, vbi licèt permittuntur horæ dici ſummo mane priuatim, de publica recitatione ſtatim ſubditur. Ita tamen vt horis competentibus publicè compleantur. Et in Clem. 1. eod. titul. id ipſum præcipitur ſub verbo Sancimus. Et ſimiliter in Concilio Baſilienſi ſeſſ. 21. Horis debitis, ſignis congrua pulſatione præmiſſis per ſingulas horas laudes diuinæ reuerenter ab omnibus perſoluantur. Vnde ſi Matutinum differetur vſque ad horam tertiam, vel veſperæ dicerentur ante prandium extra quadrageſimam, grauis tranſgreſſio videretur. Ita Syluest. verb. hora q. 6. Nau. de oratione c. 3. n. 63. Azor. lib. 10. cap. 9. q. 1. Filiuc. tract. 23. cap. 6. q. 12. num. 217.

Ex quo ſequitur, Prælatos ex rationabili, & iuſta interueniente cauſa poſſe in tali mutatione publica diſpenſare, vt ob proceſſionem ſolemnem, aut inſignem aliquam concionem, aut Magnatis aduentum, aliáſve ſimiles cauſas, quæ maiores eſſe debent, cùm horæ ipſæ dici debent publicè, quàm cum priuatim. Nauar. de oratione cap. 3. num. 55. Caiet. verb. hora cap. 4. Suar. lib. 4. cap. 15. num. 13. & Reginald. lib. 18. num. 179.

QVÆSTIO

QVÆSTIO CXCI.

An clericus peccet mortaliter, qui priuatim recitans, sine iusta causa tempus debitum persoluendi horas non seruat.

VBERTVS in expositione Regulæ Sancti Benedicti, vt testis est Syluest. verbo hora q.9. tenet eum peccare mortaliter.

Sed cæteri communi consensu negant. Et ratio est, quia tempus non est de substantia præcepti recitandi horas canonicas. Nam in cap. Dolentes, de celebrat. Missarum. præcipitur quidem vt obligati ad horas canonicas dicant officium tam nocturnum, quàm diurnum, non tamen vt nocturnum de nocte, & diurnum de die dicatur, nec certas horas determinat.

Tum quia illa institutio præcipuè facta est pro oratione publica, quæ in choro fit, & per consuetudinem ita explicata, seu relaxata est, quoad orationem priuatam.

Hinc, qui dicit Primam, ac etiam Matutinum post meridiem, immo & post vndecimam horam à meridie, non peccat mortaliter, dummodo omnes tales diei horas canonicas ante mediam noctem persoluat, quia tunc terminatur dies quoad preces recitandas. Nau. de oratione c.3. num.59. & cap. 9. num.49. & alij communiter. Dices, ergo qui tunc omisit primam, tenebitur eam dicere post occasum solis, ac proinde tunc dicet. *Iam lucis orto sydere.* quod est inconueniens.

Respondeo, huiusmodi inconueniens non esse magni momenti, quia similia verba semper referuntur ad legitimum tempus, in quo debebant dici, sicut etiam priuatim recitando Matutinum vespere præcedente post ortum solis, sæpè dicimus, *Nocte surgentes, vigilemus omnes*, & tamen nondum iuimus cubitum.

QVÆSTIO CXCII.

Tota igitur quæstio est, An saltem peccet venialiter.

ET quidem, si hoc facit aliqua iusta de causa, qualis est iter faciendum, aut aliqua honesta occupatio negotiorum, aut studij, aut maior quies, & deuotio, non peccat, vt tenent communiter Doctores.

QVÆSTIO CXCIII.

Sed dubium est, quando id facit sine iusta causa.

NAVAR. de orat. cap. 3. numer. 58. Et Marcell. Franc. de tempore horarum canonicarum cap. 25. tenent eum venialiter peccare. Et probant, quia facit primò contra ius commune.

Deinde quia multa dicerentur in hymnis horarum, quæ temporibus, in quibus dicuntur, non conuenirent.

Tandem

Tandem probant exemplo, quod ex vitis Patrum Ioannes Andreas, Abbas, & alij referunt de quodam eremita, quem, deficientibus alimentis, Angelus paſcebat, & tempore vuarum ferebat illi quandoque vuas acerbas, quandoque maturas, & ſanas, quandoque verò marcidas, & cùm rogaretur Angelus, quæ eſſet tantæ diuerſitatis ratio, reſpondit, quòd vuas acerbas ferebat, quando tempus diuini officij præueniebat: maturas, quando officiū debitis horis perſoluebat, marcidas verò, quando vltra debitam horam differebat. Et de Epiſcopo quodam refert Petrus Damianus epiſt. ad Deſiderium de miraculis ſui temporis, quòd poſt mortem reuelauit ſe purgatorij pœnis affici, & torqueri, eo quòd horas canonicas tempore debito non recitaſſet, dum in aula Principis commoraretur.

At verò Azor. lib. 10. capit. 9. quæſt. 2. & 8. Suar. lib. 4. cap. 15. numer. 9. & capit. 27. numer. 4. Reginald. lib. 18. numer. 179. Macig. capit. 47. & Bonacina diſp. 1. quæſt. 3. p. 3. docent eum nullum peccatum admittere, niſi per contemptum id faciat. Quia quamuis iure communi ſingulæ horæ canonicæ diſtinctis diei temporibus recitandæ ſint, (quod ipſarum nomina ſatis indicant) tamen vbique ferè conſuetudine introductum eſt, vt Prima abſque vllo ſcrupulo ante ortum ſolis dicatur; & Tertia cum Prima, vel cum Sexta coniungatur, aut Nona cum Sexta aut veſpertina cum Nona, & Cōpletorium cum veſperis recitetur, quia conſuetudo id obtinuit, quæ iuri derogare poteſt.

Quam doctrinam arbitror eſſe veram, & amplectendam quando antepoſitio, & poſtpoſitio horarum intra tempus legitimum diei eſt mode-

rata,& consueta,quam communiter ferè omnes faciunt sine scrupulo,vt dicere Primam vna hora ante solis ortũ: vel post duas,vel tres horas ab ortu solis simul cum Tertia, vel Sexta cum Nona, Vesperas, & Completorium post prandium, vel Matutinum post duas aut tres horas ante occasum solis, vsque ad ortum solis sequentis diei. Secus si huiusmodi dilationes,& anticipationes essent inusitatæ,& extraordinariæ, quæ absque cogēte necessitate ab omnibus timoratæ conscientiæ viris fieri non solent,vt si quis absque causa legitima omnes horas canonicas persoluat, aut Completorium ante prandium recitet, vel Primam pro Nona, & similes. Ratio huius est, quia prior dilatio fieri potest sine scrupulo propter consuetudinem, posterior verò minimè, quia non est talis consuetudo introducta.

Dices, creditor semper gaudet anticipata solutione, ergo antepositio semper est licita.

Respōdeo,hoc solùm locũ habere in debito,quod non est onus certi tēporis,non verò in debito,quod habet peculiarem respectum ad certum tempus.

Hinc falluntur ecclesiastici, qui summo mane vsque ad vesperas inclusiuè horas recitant,quo postea ludant,vel otientur: aut qui iter agentes statim sub aurora vnico contextu horas suas omnes recitant, qui recitare possent debitis horis. Nauar. in Man. c.25. n.97.

Hinc non peccant Scholastici, qui toto tempore ante prandium student, & post prandium diuinum officiũ pronunciant, eo quòd studiis aptior sit hora matutina, & orationi non inepta vespertina, & licèt studium non sit causa iusta omittendi officium, esse tamen potest talis,iustè illud differendi,vt rectè

monet

monet D.Thom.quodlib. 5. art. 18.

Hinc, nullum peccatum committit, qui Primam recitat cum Tertia, Sexta, & Nona duabus, vel tribus horis post solis ortum. Tum quia hæc est moderata, & consueta postpositio. Tum quia tempus à iure præscriptum non consistit in indiuisibili, sed magnam habet latitudinem, teste consuetudine.

Hinc, qui sine causa iusta differt Matutinum ad vesperas, aut Completorium recitat ante prandium peccat venialiter, quia hæc est inconsueta, & extraordinaria inuersio.

Igitur ad argumẽta in contrarium adducta oportet nunc respondere, & ad primum, quidquid sit de iuris dispositione, respondeo aliter receptum esse per consuetudinem, quæ iuri humano derogare potest.

Ad secundum respondeo, nullum esse inconueniens, quia sicut quotannis in præfaione, quæ per totam octauam Paschatis &c. recitari solet, *hodierna die*, & nihilominus aptè ea verba dicuntur, sic etiam de iis, quæ dicuntur in horis canonicis, idem est iudicium, ea enim semper referuntur ad legitimum tempus, licèt in alio dicantur.

Et ad exempla illius Eremitæ, & Episcopi adducta, respondeo, quod illi suis temporibus diuinum officium recitare cogebantur, quia fortasse tunc ius commune non erat per contrariam consuetudinem abrogatum. Vel fuerunt à Deo puniti, quia plus æquo sine iusta causa illud antéponebant, vel postponebant.

Est tamen hîc aduertendum, quòd non est ita per consuetudinem abrogatum ius commune de

recitando ſtatis diei temporibus horas canonicas, quia liceat priuatim recitantibus illud ſeruare, ita vt minimè peccet quis, ſi pro ſua tantum deuotione Matutinum de nocte, laudes in aurora, Primam in fine primæ partis diei artificialis, in quo Sol eſt ſuper noſtrum horizontem, Tertiam in fine tertiæ partis, Sextam in fine ſextæ, Nonam in fine nonæ, Veſperas appetente ſolis occaſu, & Completorum in noctis crepuſculo. Quæ determinatio temporis non eſt præciſè accipienda, ſed cum latitudine, qua extendatur ad vnam mediam horam antecedentem, & ad vná mediam ſequẽtem.

QVÆSTIO CXCIII.

An melius ſit horas canonicas anteponendo recitare ob negotia, & occupationes ſæpius incidentes, quàm poſtponendo.

RESPONDEO melius eſſe anteponere. Et ratio eſt, quia cæteris paribus præponere minus habet incommodi, ac periculi, & indicat maiorem diligentiam, vnde ſi vtrumque malè fiat, minùs mala eſt anticipatio intra latitudinem venialis, ſi verò ſine peccato vtrumque fieri poſſit, laudabilior eſt anticipatio.

Tum quia in capit. Presbyter, de celebrat. Miſſar. conſilium datur, vt clerici variis implicati negotiis, manè diuinum officium vſque ad veſpertinum incluſiuè perſoluant, & deinde ſuis rebus attendant.

Dixi

Dixi notanter, *inclusiuè*, & non *exclusiuè*, vt perperàm dicit Syluester verbo hora q. 9. quia ibi sic legitur. Presbyter manè matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ, videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperámque persoluat. Et ideo ita tenet D. Thomas quodlib. 5. art. 28. vbi sic ait: Melius est anticipare laudes Dei, & postea alium actum studiorum agere, quàm vnum per alterum impedire, quamuis anticipans vt voluptuosiùs manè dormiat, venialiter peccet. Et Hugo de Sancto Victore, vt refert Palud. in 4. dist. 15. qu. 5. inquit, quòd ante horam orare cum iusta causa, est prouidentiæ, post, negligentiæ, debita verò, obedientiæ.

QVÆSTIO CXCIV.

An liceat dicere Matutinum diei sequentis in vesperis antecedentis diei.

Divvs Thomas quodlib. 5. art. 28. ad primum censet licere, si hoc fiat ob necessitatem licitæ, & honestæ occupationis. Secus si id fiat propter lasciuiam, vt quietiùs somnolentiæ, & voluptati indulgeat, & quod peius est vanitati, quia tunc non vitaretur peccatum veniale.

Hinc non peccat qui sero antecedentis diei persoluit Matutinum cum laudibus subsequentis diei vt deuotiùs oret, vel quia sequenti die debet videre lectiones, vel aliud huiusmodi, habet enim iustam tunc temporis recitandi causam.

Cæterùm multò verius eſt, abſolutè id eſſe licitum, præſertim ſi honeſta, & iuſta cauſa ſubſit, hoc enim permiſſum videtur ab Eccleſia, teſte conſuetudine, quæ ſicut apta eſt ad legem inducendam, ita etiam ad abrogandam, vel reſtringendam.

Hinc hodie, teſtè conſuetudine vbique recepta, licitum eſt clerico etiam abſque vlla cauſa Matutinum cum laudibus ſubſequentis diei recitare in veſperis diei antecedentis. Poſt dictum verò de ſero Matutinum diei ſequentis, licitum eſt cœnare, non enim hoc impedit quominùs poſſit in eodem ſequenti die celebrare, vt rectè monet Nauar. de oratione cap. 3. nu. 66.

Nec obſtat, quòd interdum impetratur priuilegium, vt Matutinum vnius diei, præcedenti veſpere dici queat: & quod iure communi conceditur, fruſtra precibus impetratur. Quia multa in priuilegiis conceduntur, licèt iure communi ſint conceſſa, vt abſolutio irregularitatis mentalis, & alia huiuſmodi. Nec id omnino fruſtra fit, nam reperiuntur nonnulli adeò ſcrupuloſi, quòd nullius opinione ſerenari queunt, quos tamen Apoſtolica conceſſio ſerenat, & ſereniſſimos reddit.

QVÆSTIO CXCV.

Vtrùm volens Matutinum recitare in veſperis præcedentis diei, debeat Solem occidentem expectare, vel illud ante Solis diſceſſum recitare poſſit.

Et

ET quidem certum est primò, hunc posse ab occasu solis Matutinum recitare, de hoc enim nullus dubitat, & consuetudo id satis ostendit.

Secundò etiam est certum, posse illud recitare sine scrupulo vna hora ante occasum solis, etiam in hyeme, licèt aliqui scrupulosi timeant, sed sine fundamento, quia consuetudo etiam hoc habet.

QVÆSTIO CXCVI.

Tota igitur lis est de eo, qui diutiùs ante vnam horam ante discessum solis illud persoluit.

RESPONDEO, eum non teneri solis occasum expectare, sed posse illud recitare post tempus Completorij, quod iuxta communem ferè consuetudinem solet esse circa tertiam, & horam quartam post meridiem, tam in æstate, quàm in hyeme, nullam enim in hoc differentiam facio, cùm distantia vsque ad punctum mediæ noctis, & anteposítio eadem sit. Et hæc est communis consuetudo Romana, quam vbique sine scrupulo acceptari videmus. Quod si alicubi fortasse alia vigeat consuetudo, consilium quidem erit, seruare illam, non est tamen admittenda vt obligans ad culpam. Et ideo ita sentit D. Thomas quodlibet. 5. articu. 28. ad 1. vbi sic ait: Posse recitari Matutinum diei sequentis de sero antecedentis diei, & declarat, per serum intelligi tempus, quod proximè sequitur post dictas vesperas, & Completorium. Intellige dictas, secundùm tempus,

pus, quo in publicis officiis Ecclesia seruat, quod solet esse inter tertiam, & quartam horam post meridiem, id est, inter 21. & 22. horam diei. Hoc idem tenent Bellarm. lib. 1. de bonis operibus c. 18. Suar. lib. 4. cap. 27. n. 14. Azor. lib. 10. cap. 9. q. 5. Emm. Sa verb. hora. n. 17. Filiuc. cap. 8. q. 10. nu. 275. & Bonac. disp. 1. q. 3. p. 3.

Dices, dies naturalis incipit ab vna media nocte vsque ad alteram mediam noctem proximè sequentem, ergo non licet recitare Matutinum sero præcedentis diei.

Respondeo id verum esse quantum ad contractus, & alia huiusmodi, non autem quantum ad horas canonicas recitandas, nam ea incipit à vesperis præcedentis diei, & durat vsque ad mediam noctem, quæ proximè dabitur post sequentem vesperam. Vnde si aliquis post dictas vesperas, & completorium dicat Matutinum, iam hoc pertinet ad diem sequentem.

Obiicies, sæpe per priuilegia Pontificia conceditur facultas dicendi nocturnas preces vna hora ante occidentem Solem, ergo sine tali priuilegio id non licet.

Respondeo, multa Romæ via priuilegij conceduntur, non quia necessaria sunt, sed petuntur, vel ad scrupulos tollendos, & dubietates, quæ oriri possunt ex variis Doctorum opinionibus; vel quia quod postulatur, ex rigore iuris, non licet, & pendet ex consuetudine, quæ incerta, & varia esse potest, vt in casu nostro contingit, & ideo datur priuilegium, quod etiam iuri communi derogare potest, & plus concedere, quod introduxerit consuetudo. Ita Filiuc. tract. 23. cap. 8.

Nec

Nec etiam obstat, quod Prima & sequentes horæ diurnæ dici non possint ante mediam noctem. Nam vt bene notat Nauarr. de oratione cap. 3. nu. 70. generalis consuetudo non habet, vt aliter persoluantur, quàm intra spatium, quod intercedit ab vna media nocte ad alteram proximè sequentem.

QVÆSTIO CXCVII.

An vespertinæ preces tempore quadragesimali ante prandium persolui debeant.

Respondeo, vesperas, quæ publicè in Ecclesia dicuntur, iure communi ante prandium decantari debere, non autem quæ priuatim persoluuntur. At vsu, & consuetudine receptum est, vt etiam priuatim à clericis ante prandium recitentur: nihilominus tamen iusta aliqua de causa post prandium iustè differuntur. Syluest. verb. hora q.9. Caiet. in sum. verb. horæ canonicæ, Nauar. de oratione cap.3.n.41.

Hinc, qui tempore quadragesimali priuatim diceret vesperas post prandium, nequaquam peccaret mortaliter. Quod si sine iusta, & legitima causa fieret, peccatum veniale esset. Tolet. lib. 2. c. 13.

QVÆSTIO CXCVIII.

Vndenam officium canonicum incipiat.

Nonnvlli dixerunt à vesperis præcedentis diei inchoari vsque ad mediam noctem subsequentis,

quentis, vt reuera incipit in diebus festis solemnioribus, quorum officium habet duas vesperas diei præcedentis, & subsequentis.

At frequentissima sententia, à qua existimo non recedendum, ait inchoari officium à Matutino. Et ratio est, quia officium diuinum iuxta canones à media nocte inchoandum est: dies autem naturalis iuxta Ecclesiæ ritum, à media nocte in mediam noctem computatur, vt rectè monet D. Thomas 3. part. quæst. 80. artic. 8. & in 4. d. 13. quæst. 1. ar. 2. quæst. 4. ad 3. ergo officium diei incipit à Matutino, cùm in prima hora diei inchoetur. Vnde si quis prætermittat hodie vesperas verbi gratia, Apostolorum, quorum solennitas crastina die celebratur, & sequenti die nocturnas vigilias omittat, duo peccata mortalia committit, etiam si cæteras sequentes minores horas persoluat, cùm tamen, si omittat nocturnas vigilias, & reliquas horas sequétis diei, vnum tantùm peccatum mortale committit, ergo signum est, Matutinum in ordine ad præceptum ecclesiasticum componere vnum officium cum vesperis sequentibus, non autem cum antecedentibus, atque ita totum hoc officium, vt est vnum ex horis septem constans, inchoari à Matutino. Quando ergo anticipatur solemnitas à vesperis, non componunt vnum officium cum horis sequentis diei, sed Ecclesia vult officium integrum cum dimidio (vt sic dicam) in honorem talis Sancti, vel memoriam talis mysterij celebrare, sicut interdum extendit solemnitatem per octo dies, & non ideo ex omnibus fit vnum officium.

QVÆ

QVÆSTIO CXCIX.

Vbinam officium canonicum finiatur.

RESPONDEO totum officium canonicum in completorio terminari, illud enim tanquam vltimum, omnes septem canonicas horas finit, & claudit. Vnde & nomen accepit.

QVÆSTIO CC.

An liceat inchoare officium diei sequentis non expleto officio diei præcedentis. v.g. dicere serò Matutinum diei crastinæ, ante dictum completorium diei præsentis.

RESPONDEO nõ licere. Et ratio est, quia quamuis ex officio hodierno, & crastino non cõponatur vnum officium, & ideo non videantur habere inter se ordinem, tamen ex institutione, & recepta Ecclesiæ consuetudine, non inchoatur officium diei sequentis, antequam persolutum sit officium diei præcedentis. Quare qui talem ordinem sponte sine iusta causa inuertit, peccat, & quidem venialiter, quia non derogat substantiæ orationis, quam horæ canonicæ constituunt, nec illam minuit: vnde fit, vt non constituant grauem deformitatem. Quapropter si rationabilis causa intercedat, poterit excusari ab omni culpa. Ita Nauarr. de oratione cap. 3. numero 60. Suarez libr. 4. cap. 24. num. 3.

nu.3.Reginald.lib.18.n.180. Vasq.de benef. cap.4 §.1.ar.2.n.66.Molfes.tract.5.n.27.& alij.

QVÆSTIO CCI.

Vtrùm clericus sacris initiatus, teneatur statim suscepto subdiaconatu, diuinum officium persoluere.

RESPONDEO teneri. Et ratio est, quia ad hoc obligatur ratione ordinis sacri, ergo illo suscepto statim obligatur. Idem dicendum est de Religioso post professionem, quia vtriusque eadem est ratio.

QVÆSTIO CCII.

Vtrùm beneficiarius teneatur totum officium eo die recitare, quo beneficij possessionem accepit?

ET videtur quod sic, quia beneficiarius percepturus est fructus totius illius diei.

Hoc tamen non obstante, respondeo beneficiarium teneri solùm ad recitandum horas respondentes horæ, in qua beneficij possessionem accepit: sicut qui ad solum titulum patrimonij sacris initiatur, nō tenetur eo die quo recipit subdiaconatum, recitare Matutinum, vel Primam, sed solū tenetur officium recitare iuxta horam, in qua promouetur ad subdiaconatum. Ratio huius est, quia cùm non fuerit toto die obligatus ad recitandum, non videtur

decur consentaneum imponere onus totius diei. Idem de pensionario dicendum est. Ita Azor. lib. 10. cap. 13. q. 17. Suar. lib. 4. cap. 27. num. 8. Filiuc. cap. 9. num. 285. & Bonacina disp. 1. q. 2. par. 5. n. 10.

QVÆSTIO CCIII.

Vtrùm Religiosus, seu clericus, vel beneficiarius qui totum officium integrum recitauit ante professionem, vel antè quàm ordinem, vel beneficij possessionem caperet, teneatur iterum recitare partem respondentem horæ, in qua professionem emisit, vel ordinem, aut beneficij possessionem accepit.

RATIO dubij est, quia hic videtur anticipatè satis fecisse.

Nihilominus dicendum est, hunc teneri iterum recitare partem officij, quæ respondet horæ, in qua professionem emisit, aut sacros ordines, vel beneficij possessionem obtinuit. Ratio huius est, quia adimpletio præcepti supponit obligationem, sed qui diuinum officium ante professionem, vel ordinis, aut beneficij possessionem, persoluit, non habebat hanc obligationem, vt constat, ergo non satisfecit præcepto officij, ergo facta professione, vel suscepto ordine, &c. tenetur iterum recitare pro rata temporis, quo votum professionis emisit, vel sacro ordine est initiatus.

Tum quia diuinū officium recitatur nomine Ecclesiæ, qui autem illud ante ordinem susceptum persoluit, non dicitur illud nomine Ecclesiæ recitasse, cùm nondum esset minister adhuc deputatus.

Tum demum, quia sicut non implet Ecclesiæ præceptum, qui hodie diuinum officium persoluit, vt obligationi satisfaciat, qua diuinum officium crastina die recitare tenetur: ita neque oneri recitandi satisfacit, qui horas canonicas persoluit ante ordinem susceptum, vel professionem emissam, vtrumque enim onus est tempori, & personæ diuino officio obnoxiæ affixum. Ita Bonacina de horis canonicis disp. 1. q. 2. p. 5. num. 10.

Et ad rationem dubij respondeo, negando prædictum anticipatè satisfecisse, cùm satisfactio supponat debitum.

QVÆSTIO CCIV.

Quo ordine diuinum officium recitandum sit?

Respondeo eo ordine, quo ab Ecclesia præscriptum est cap. Presbyter. dist. 91. & cap. 1. de celebrat. Missarum. Ac proinde recitandum est Matutinum, & Laudes, deinde Prima, Tertia, Sexta, Nona, &c. Ratio est, quia præceptum non solùm adimplendum est quoad substantiam, verùm etiam quoad modum, sed ad modum præcepti spectat ordo diuini officij, ergo diuinum officium recitandum est iuxta ordinem ab Ecclesia præscriptum.

QVÆ

QVÆSTIO CCV.

An qui mutat ordinem psalmorum, vel inter se, vel cum lectionibus, capitulis, aut hymnis, & similia, peccet, & recitatum repetere teneatur.

ET quidem certum est, hunc qui aduertenter talem mutationem facit in publica recitatione, lethale peccatum committere. Et ratio est, quia regulariter talis mutatio fieri non potest sine scandalo populi, nisi ex materiæ leuitate, vel aliqua inaduertentia excusetur. Suar. lib. 4. cap. 11. n. 7.

QVÆSTIO CCVI.

Sed dubium est, de recitatione priuata.

SED respondeo, & dico, quòd qui spontè sine causa iusta talem mutationem facit, peccat grauiter. Et ratio est, quia id videtur continere speciem quandam contemptus, cùm inde corrumpatur ipsarum horarum pulchritudo, quæ in eo ordine, quem nunc habet, posita est. Tum quia non obseruat consuetudinem, & modum præcepti; non tamen peccat mortaliter, nec tenetur recitatum repetere, quia adimplet præceptum quoad substãtiam. Ita Bellarm. lib. 1. de bonis operibus cap. 18. Vasq. de benef. cap. 1. §. 1. art. 2. dub. 14. n. 67. & alij.

Hinc, si quis non habens Breuiarium ad dicẽdas

lectiones, occurrátque grauis occupatio, quæ non patitur dicere totum officium, nisi dicat quæ potest, vt psalmos, hymnos, & cætera quæ reperiuntur in Diurnali, potest talia dicere, & postea Breuiario habito, cætera supplere. Similiter iter agentes qui non habent tempus recitandi in diuersorio totum officium, possunt equitando recitare psalmos, quos memoriæ tenent, vel facilè legere possunt, & postea in diuersorio recitare lectiones, &c.

Hinc, qui legitimo detentus impedimento, non potuit chorum ingredi, nisi inchoata hora, potest illam prosequi cum reliquis vsque ad finem, animo supplendi partem omissam.

Hinc, qui inter recitandum aduertit se hymnum, aut psalmum omisisse, debet pœnitere de negligentia, & supplere omissum, sed non tunc, sed post officium expletum, nec tenetur iterum recitare totum officium, vt psalmum v. g. suo loco, & ordine dicat, sed satisfacit supplendo omissum.

QVÆSTIO CCVII.

An in hoc casu ipsamet pars omissa repetenda sit, an verò sufficiat aliquid aliud loco ipsius recitare.

SYLVEST. verbo hora q. 12. affirmat sufficere. Sed multò verius existimo, scilicet ipsammet partem omissam repetendam esse, si commodè id fieri potest. Et ratio est, quia non est in potestate clerici partes diuini officij mutare, sed officium iuxta Ecclesiæ præscriptum recitare debet.

Dixi notanter, *si commodè*, &c. quia si is omitteret partem aliquam conflatam ex pluribus versiculis plurimorum psalmorum, non teneretur supplere recitando illos versiculos, id enim esset quidam labyrinthus, & magna confusio, sed potest supplere per æquipollens recitando vnum, vel duos psalmos qui contineant tot versiculos, quot ipse omisit.

QVÆSTIO CCVIII.

An qui ordine præpostero horas canonicas persoluit, aliquod peccatum committat; vt si quis v. g. dicat Tertiam ante Primam, aut Vesperas ante Nonam.

ET quidem loquendo de recitatione publica, certum est eum qui scienter sine causa iusta talem mutationem facit, lethale peccatum committere. Et ratio est, quia videtur institutionem Ecclesiæ contemnere, & deinde populum scandalizat.

QVÆSTIO CCIX.

Sed dubium est, de recitatione priuata.

IN qua re etiam certum est, eum qui ex naturali obliuione, aut inconsideratione in recitandis horis hunc ordinem inuertit, non peccare. Et ratio est, quia talis obliuio cùm rationem habeat ignorantiæ inuincibilis, excusat omnino à peccato.

QVÆSTIO CCX.

Sed quod in dubium vertitur est, de eo qui aduertenter ordine præpostero, diuinum officium recitat.

ET quidem certum est, eum qui voluntariè, sed cum iusta causa hunc ordinem inuertit, nullum peccatum committere. Et ratio est, quia hæc inuersio non est contra substantiam huius præcepti, nec est circunstantia adeò grauis, vt reddat actionem intrinsecè malam, potest ergo ex iusta causa prætermitti sine peccato.

Hinc qui ab amico, vel Prælato rogatur, vt secum Tertiam persoluat, cùm ipse nondum recitauit Primam, potest cum eo Tertiam recitare, dicendo postea Primam, habet enim iustam ordinis variandi causam. Suar. lib. 4. cap. 24. num. 4.

Hinc, si quis post inceptam horam Tertiam, recordatur, se non recitasse Primam, vel laudes, potest sine peccato, Tertiam prosequi, animo, & voluntate recitandi postea laudes, vel Primam.

Hinc, si aliquis accedit ad chorum, dum canitur Sexta, sed ipse nondum recitauit Tertiam, tunc potest psallere cum cæteris, & postea dicere Tertiam, vel aliam horam omissam. Ratio horum omnium est, quia quod ex iusta causa fit, rationabiliter, & prudenter fieri dicitur. Nauar. de oratione cap. 21. n. 59. Suar. lib. 4. cap. 24. num. 4. Azor. lib. 10. cap. 10. quæst. 1. & plerique alij.

QVÆ

QVÆSTIO CCXI.

Sed dubiæ quæstionis est, An is qui aduertenter, & sine iusta causa ordinem præposterum in recitandis horis tenet, aliquod peccatum committat.

IN qua re certum mihi est, hunc qui spontè absque legitima, & rationabili causa eum ordinem inuertit, non teneri horam iam recitatam repetere. Et ratio est, quia hic in substantia implet præceptum, & solùm deficit in quodam accidente. Nau. de oratione cap.3. num.67.

Secundò certum quoque mihi est, hunc qui sic recitat, nonnihil peccatum committere. Et ratio est, quia alienum est à ratione in diuino officio non seruare modum procedendi ab Ecclesia approbatum, & vsitatum.

QVÆSTIO CCXII.

Tota igitur difficultas consistit, An peccet mortaliter.

VASQVEZ de beneficiis cap.4.§.1.art.2.nu.66. affirmat eum qui sæpissimè ordinem horarum inuertit, mortaliter peccare, quia nimiùm ordinem, & Ecclesiæ consuetudinem disrumpit. Secus si bis aut ter.

Verùm omnino dicendum est, eum secluso contemptu non peccare nisi venialiter. Et ratio

est, quia talis ordo non est de substantia præcepti, quod datum est de recitatione horarum canonicarum, sed solùm modus. Ita Nauar. de orat. cap.5. num.67. Suarez lib.4.cap.24. numero 5. & multi alij.

QVÆSTIO CCXIII.

Vtrùm peccet mortaliter, qui Missam celebrat, nondum recitato Matutino.

ET quidem non disputamus modò, an in nocte Natalis Domini id liceat, quia certum est, eo die de more id facere Ecclesiam. Nam nocturnis persolutis ante laudes, primum eius diei sacrum decantat.

Secundò non disputamus, an id liceat, si iusta, & legitima causa subsit, quia etiam est certum, id esse licitum, vt si subita necessitas occurrat, v. g. accedit Illustrissimus, vel magnus Princeps gratia audiendi sacrum, nec adest vllus tunc sacerdos qui sacrificet, nisi qui officium Matutinum non recitauit, & adest etiam populus in die festo Missam auditurus, vel tandem si necesse sit, vt sacrificium fiat ob mortuum subitò delatum in templo sepeliendum, vbi de more vita defuncti sine Missæ sacrificio non sepeliuntur. Quia quod ex iusta causa fit, rationabiliter, & prudenter fieri dicitur.

Tertiò non disputamus, an peccet saltem venialiter, qui absque rationabili causa celebrat ante Matutinum persolutum, quia certum est, hunc saltem venialiter peccare propter contrariam, eámque

lauda

laudabilem consuetudinem, quæ videtur sub veniali saltem obligare.

QVÆSTIO CCXIV.

Sed tota disceptatio est, an lethaliter peccet Sacerdos, qui sine iusta causa ante Matutinum sacrificat.

DIVVS Anton.3.p. tit.13.c.4.§.4. Syluest. verb. Missa. 1. quæst. 6. Armilla verb. horæ. §. 18. Nauar. de oratione cap.3. num.78. & cap.21.n.30. Azor. lib.10. cap.10. quæst.4. & cap.28. quæst.17. Durant. lib.3. de ritibus cap. 24. Bellarm. lib.1. de bonis operibus cap.18. Reginald. lib.18. num.167. & plerique alij, affirmant eum peccare mortaliter. Quia qui sic agit, contrauenit communi, & peruetustæ consuetudini Ecclesiæ: ac etiam tacito eiusdem præcepto, dum enim statuit, vt Matutinum dicatur de nocte, vel mane, Missa verò de die, tacitè ordinauit, vt recitatio Matutini esset præparatio ad Missæ celebrationem.

Tum quia Pius V. in Bulla quæ habetur in principio Missalis, in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, Missam dici iuxta ritum Missalis, & in principio rituum seruandorum in Missa dicitur, præuia confessione, & saltem Matutino cum laudibus absoluto, orationi aliquantulum vacet.

Alij verò Doctores non minoris nominis docent, ex obiecto, & secluso contemptu, non esse peccatum mortale dicere Missam ante Matutinum.

Et ratio est, quia nullus extat iuris canon, quo præcipiatur, vt Matutinum ante Missam recitetur.

Tum quia, qui recitat vesperas ante Matutinum, non peccat mortaliter, ergo neque celebrans Missam ante Matutinum, cùm Matutinum nullam habeat connexionem, & ordinem cum Missa: sed maiorem connexionem habet Matutinum cum vesperis, quàm Matutinum cum Missa.

Tum quia, qui recitat completorium ante Missam, non peccat mortaliter, quamuis consuetudine receptum sit, vt Missa dicatur ante completorium, ergo neque peccat mortaliter celebrans Missam, ante Matutinum.

Tum etiam, quia Matutinum non postulatur vt necessaria animæ dispositio ad celebrandum, nec inter eas ponitur in Missali sub titulo de defectibus in celeb. Missarum cap. 8. de defectibus dispositionis animæ, ergo. Et ideo ita sentiunt Sotus lib. 10. de iust. q. 5. art. 4. & in 4. d. st. 13. q. 2. a. 2. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Arag. 2. 2. q. 83. art. 12. Less. lib. 2. c. 37. dub. 12. n. 81. Lop. 2. p. instr. cap. 79. & c. 105. Carbo lib. 9. de legibus disp. 9. Rodriq. de Regular. to. 1. q. 43. art. 3. & in sum. p. 1. cap. 244. nu. 22. Henriq. lib. 9. de Missa c. 24. n. 17. Tolet. lib. 2. c. 1. Suar. lib. 4. c. 24. n. 6. Vasq. in opusc. de benef. c. 4. §. 1. a. 2. n. 65. dub. 3. Molf. tract. 5. c. 2. n. 31. Filiuc. c. 7. q. 6. Macig. cap. 46. Bonacina disp. 1. q. 3. p. 4. & plerique alij.

Obiicies, ex hoc multi clerici sument occasionem differendi Matutinum post sacrificium Missæ.

Respondeo hanc occasionem esse acceptam, non datam, neque per abusum paucorum esse introducendam grauem obligationem, vbi neque lex, nec ratio cogit.

Deinde non diximus nos hoc nullum esse peccatum, si sine iusta causa fiat, sed tantùm non esse mortale.

Argumenta verò prioris opinionis, à qua recedimus, facilè ex dictis diluuntur. Et ad primum respondeo, quòd non omnis consuetudo habet vim legis: nec item omnis consuetudo ita strictè, & arctè conscientiam ligat, vt nisi seruetur, mortale peccatum committatur.

Tum quia talis consuetudo non fuit introducta intuitu ordinis necessarij inter Matutinum, & Missam, seu ad inducendam illius obligationem, ex qua recitatio Matutini fieret dispositio requisita per se ad Missæ celebrationē, sicut sunt vestes sacerdotales, sed duntaxat, quia Matutinum est oratio nocturna, Missa oratio diurna, ideo priùs officium recitari solitum fuit quàm Missa: sicut etiam est consuetudo dicendi vesperas post meridiem, & tamen si quis eas recitaret ante Missam extra quadragesimam, non peccaret, nisi venialiter.

Ad secundum respondeo, quod generale præceptum Pij V. quo in virtute sanctæ obedientiæ præcipit Missam dici iuxta ritum Missalis, non obligat cum rigore ad obseruandas singulas regulas, & ordines Missalis, sed tantùm generaliter ad vtendum eo ritu, & non inducendū alium, in particulari autem obligat ad singula iuxta modū, quo vnaquæque res præcipitur, & ordinatur, & iuxta grauitatem eius.

Deinde in regula particulari, in qua dicitur, præuia cōfessione cum opus fuerit, & saltem Matutino cum Laudibus absoluto, oratione aliquantulum vacet: non ponitur verbū, quod indicet præceptū graue, sed potiùs de consilio id dicitur: sicut est, quod ponitur

ponitur de vacando orationi aliquantulum, consilium est, & simplex quædam directio, non autem præceptum.

Nec obstat quòd in Rubricis Missalis dicatur defectus, dum quis Missam celebrat non præmisso saltem Matutino, quia satis est quòd tunc sit defectus venialis, quando sine vlla causa fit, tunc enim semper intercedit aliqua negligentia circa Matutinum, vel irreuerẽtia venialis circa diuinum cultum. Quòd si interueniat scandalum, vel cõtẽptus talis directionis, tunc poterit esse etiam peccatum graue.

Nec etiam obstat, quòd aliquando obtinetur priuilegium Apostolicum ad celebrandum, nondum recitato Matutino, quia huiusmodi priuilegiũ prodest tum ad vitandum peccatum veniale, tum ad vitandos scrupulos. Nauar. de orat. cap. 19. nu. 83. Macig. & Bonac vbi suprà.

QVÆSTIO CCXV.

An sacerdos, qui ob infirmam valetudinem est immunis à Matutinis precibus, possit tuta conscientia celebrare.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia accidere potest, vt incommoda valetudo iustam det excusationem officij, Matutini omittendi, & nihil tamen impediat, quominus sacerdos celebret. Et sicut sacerdos absque sacramentali confessione cum debito tamen & iusto peccatorum dolore, iure aliquando sacrificat, quia deest copia confessarij, ita qui

qui ob incommodam valetudinem horas canonicas recitare nequit, potest aliundè ritè præparatus ad sacrificandum accedere.

QVÆSTIO CCXVI.

An peccet sacerdos, qui ante Primæ recitationem, sine iusta causa sacrum facit.

DIVVS Anton.3.p.tit.13.c.6.§.4.& Palud in 4. dist.13. quæst.2. art.2. videntur tueri partem affirmatiuam, quia eodem modo de Prima, quo de Matutino loquuntur.

Cæteri verò Authores, quos sequor, nullam in Prima talem obligationem agnoscunt, magis, quàm in aliis horis, id enim pij viri, ac docti faciunt, & in multis Ecclesiis, etiam in illis, quæ cathedrales, aut collegiatæ vocantur, solent Missæ priuatæ celebrari ante Primæ recitationem in choro: immò meliùs facit, qui Missam in aurora dicere iubetur post Missæ celebrationem interesse choro ad Primam, quàm illam ante Missam dicere. Et quando est statutum, vel consuetudo, vt ante Primam non dicatur Missa, intelligitur de Missa Maiori. Ita Nauar. de orat.c.3. n.70. & in Man.cap.25.n.83.Syluest.verb.Missa.1. q.6. Sot. lib.10.q.5.art.4. & alij communiter.

QVÆSTIO CCXVII.

An quælibet ægritudo corporis iustam officij diuini excusationem præbeat.

Respon

Respondeo minimè, ſed eam tantùm, quæ valetudinem corporis notabiliter offendit, qualis eſt grauis febris, vel grauis dolor capitis, vel ſtomachi. Et ratio huius eſt, quia obligatio recitandi diuinum officium ſtrictiſſima eſt, vt conſtat ex cap. Dolentes. de celebrat. Miſſar. ergo non niſi ex graui cauſa poteſt clericus ab ea liberari, & per conſequens nec excuſari ex alia infirmitate, quàm quæ notabiliteer nocet. Ita Sotus lib. 10. q. 5. art. 3. Nau. de oratione cap. 11. nu. 3. & in Man. cap. 25. nu. 100. Toletus lib. 2. cap. 14. num. 2. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Suar. lib. 4. cap. 24. num. 11. Arag. 2. 2. qu. 83. art. 12. Azor. lib. 10. cap. 13. quæſt. 2. Vaſq. de benefic. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 12. & Reginald. lib. 18. num. 181.

Hinc non excuſatur ab onere recitandi is, cuius morbus talis eſt, vt ipſum non impediat, quominus ordinarias actiones capitis, & linguæ exercere poſſit, & cum amicis negotia grauia tractare, in quibus tantum eſt difficultatis, quantum in ipſa horarum canonicarum recitatione. Ratio eſt, quia tunc non poteſt dici talis moraliter impotens. Huiuſmodi eſſe ſolet febris leuis, moderatus capitis, pectoris, aut ſtomachi dolor.

Hinc, non excuſatur à lege, & præcepto recitandi is cuius morbus ad tempus tantùm iuſtam excuſationem affert, qualis ſolet eſſe febris quartana, aut tertiaria non multùm vexans, quæ ſtatutis horis obuenit, niſi tanta ſit laſſitudo, vt grauiter ſaluti nocere exiſtimetur attentio neceſſaria in officij recitatione.

Hinc fieri poteſt, vt ob corporis imbecillitatem, excuſetur quis à recitatione horarum in choro, quamuis

quamuis non excuſetur ab onere recitandi domi, vt ſi quis choro addictus, quamuis aliàs bene valeat, ſic tamen laborat podagra, vt ad Eccleſiam ire nequeat.

QVÆSTIO CCXVIII.

An qui quartana, vel tertiaria febre laborat, vel quia credit ſe aliquo impedimento implicandum, quominùs ſuo tempore queat horas canonicas recitare, teneatur intra eandem diem tempus præuenire, aut poſtponere, & officium diuinū ex toto ſoluere.

ET videtur quòd non, quia poſſe anteponere, vel poſtponere eſt veluti quoddam priuilegium, quo nemo vti cogitur.

Hoc tamen minimè ſuffragante, contrarium mihi perſuadeo. Ducor, quia totum tempus diei eſt ſimpliciter legitimum, & ſufficiens ad ſubſtantiam huius præcepti implendam, & ideo ſi vna pars diei eſt impedita, debet dici in alia, quæcunque illa ſit. Et ideo ita tenet Cardinalis Toletus in ſumma lib.2. cap.14. num.,.. Azor. lib.10. cap...,..

QVÆSTIO CCXIX.

Quid faciendum, quando dubitatur, an ægritudo ſit grauis, vel leuis, id eſt, an recitatio diuini officij valdè nocitura ſit ſanitati?

RESPON

Respondeo, consulendum esse medicum, & illius consilio, & iudicio de ægritudinis grauitate standum, non quia ipse possit tollere, vel minuere obligationem, nullam enim iurisdictionem habet, sed quia ratione officij ad ipsum pertinet iudicium grauitatis, aut leuitatis morbi, nam periti in arte iudicio standum est. cap. fraternitat. de frig. & malef. & ideo satis est, ac sufficit vnum consulere medicum, dummodo vt Nauar. monet cap. 21. n. 16. sit vir prudens, ac timens Deum, ac peritus in sua arte existimetur.

QVÆSTIO CCXX.

An cùm de ægritudinis grauitate dubitatur, consilium, & iudicium medici sufficiat, vt àb onere recitandi infirmus sit liber, an verò adhuc interuenire debeat superioris authoritas, qui eum indulgentiæ beneficio ab onere recitandi excipiat.

Sotvs lib. 10. quæst. 5. art. 3. affirmat adhuc etiam requiri superioris authoritatem.

Ceterùm ego magis probo eorum sententiam, qui docent solummodo iudicium prudentis medici sufficere, quia etiam cùm dubitatur an ieiunium seruare debeamus, satis est prudentis medici consilium de grauitate morbi iudicantis, & ita est vsu receptum. Atque adeò, sicut standum est illius iudicio dicentis cibum aliqué esse noxium, sic etiam dicẽtis morbum

morbum aliquem esse grauem, præsertim cùm homines non habeant aliam regulam qua possint in simili dubio gubernari. At verò si consilio, & iudicio medici res adhuc sit dubia, tunc requirenda est superioris authoritas, qua ab obligatione recitandi eximamur, & in hoc locum habet opinio Soti, est enim necessaria superioris dispensatio, cuius est legis immunitatem horarum concedere, non medici. Et ideo ita sentiunt Nauar. de oratione cap. 31. num. 3. & cap. 21. num. 16. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 1. Suar. lib. 4. cap 28. num. 20. & 21. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 1. & alij. Quod si neuter haberi possit, vtendum erit arbitrio prudentis viri: & quoties bona fide proceditur cum probabili iudicio suæ excusationis, non committitur vlla culpa, si semel vel bis non recitetur: ad longum autem tempus requireretur licentia superioris, vt rectè docet Suar. tom. 2. de Religione lib. 4. cap. 28. num. 21.

QVÆSTIO CCXXI.

An quando medicus ipse dubitat, an morbus sit grauis, vel leuis, seu an recitatio nocitura sit, ægrotus ad horas recitandas teneatur.

RESPONDEO non teneri. Et ratio est, quia aliàs se exponeret periculo grauis damni, vt in casu simili resoluit Bonacina in materia de ieiunio. Secus si periculum sit tantummodo leuis damni, quia tunc ægrotus tenetur recitare, quia

possessio stat pro præcepto, quod obligat saltem cum leui incommodo.

QVÆSTIO CCXXII.

An ægrotus excusatus à dicendis horis, excusetur etiam ab audiendis.

Respondeo excusari. Et ratio est, quia id nullo iure cauetur, etiam si possit id facere, cùm non possit recitare, & in cap. 1. de celebrat. Missarum solùm præcipitur vt clerici horas canonicas ore pronuncient, non autem vt eas ab aliis recitatas audiant, nisi quando ipsi recitant cum aliis: quia tunc tenentur audire partem ab aliis recitatam, sicut & recitare suam.

Tum quia onus recitandi horas canonicas est personale, ergo qui iustam habet excusationem non recitandi, minimè tenetur substituere alium, qui eo audiente dicat, sique substituat, erit quidem bonum opus, sed non erit adimpletio præcepti de recitando.

Nec obstat, quòd hic audire possit, quia non obligamur ad omnia, quæ possumus, sed ad ea, quæ nobis iubentur, at clericis, vt diximus, non iubetur auditio, sed dictio, ergo qui nequeunt dicere, excusantur à dictione iussa, & non obligantur ad auditionem consultam. Et ideo ita tenent Sylu.verb.hora.q.4.Nauar.de oratione cap. 21. nu. 7. Tolet. lib.2. cap.14. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 2. Suar. lib. 4. cap. 24. num. 12. Rodriq. de reg. tom. 1. q. 42. art. 10. & plerique alij.

QVÆ-

QVÆSTIO CCXXIII.

An qui per seipsum non potest diuinum officium recitare, per alium supplere teneatur.

RESPONDEO non teneri. Ratio est, quia onus recitandi officium est personale, ergo qui illud per se explere non potest, neque alium substituere tenetur, qui loco sui dicat. Immò licèt illum substituat, & illi stipendium conferat, & alter recitet, nihilominus non satisfacit præcepto. Ita Nauar. de oratione cap. 11. nu. 6. Suar. lib. 4. cap. 28. num. 11. Tolet. lib. 2. cap. 14. & alij.

QVÆSTIO CCXXIV.

An studium excuset à recitatione horarum.

RESPONDEO non excusare, etiamsi alium in sui locum substituat. Et ratio est, quia cùm istud sit onus personale, per alium impleri non potest, cùm non transgrediatur personam. Vnde quædam Glossa citata à Nauarro inquit, maledictum studium, propter quòd relinquitur diuinum officium. Ita Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Nau. de orat. cap. 11. num. 32. Azor. lib. 10. cap. 13. q. & Bonac. d. 1. quæst. 6. p. 1.

QVÆSTIO CCXXV.

An peregrinatio iustè, & legitimè suscepta ad loca pia, & religiosa, peregrinum à penso horarum excuset, quando per vicarium constitutum Ecclesiæ deseruit, in qua habet beneficium.

Respondeo non excusare. Et ratio est, quia pensum horarum canonicarum cùm sit personale, inhæret inseparabiliter personæ beneficiati, eámque sequitur sicut lepra sequitur leprosum, vt Ciuilistæ dicunt de actione personali, ac proinde quisque per seipsum debet id persoluere. Ita Nauar. de oratione cap. 11. nu. 33. Azor. lib. 10. cap. 13. quæst. 13. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. & Bonac. d. 1. q. 6. p. 1.

QVÆSTIO CCXXVI.

An qui excusantur à recitatione horarum, teneantur aliquid aliud eius loco dicere, aut facere.

Palvd. in 4. dist. 12. quæst. 6. §. vlt. affirmat ad id teneri. Eiusdem opinionis videtur esse Syluest. verb. hora. nu. 5. vbi ait, circa istam supplctionem non oportet multùm esse scrupulosum, quia consurgit ex naturali lege potius quàm

quàm Ecclesiæ præcepto, vt recompensetur benefactoribus, quod etiam per minimam orationem fieri potest, cùm præponderet omnibus thesauris, sicut spirituale temporalibus.

Nauar. de oratione cap. 11. num. 19. distinguit, ait enim de iure humano non teneri, de iure autem diuino naturali obligari ad aliquam recompensationem faciendam, non quidem determinatè ad has, vel illas, aut tantas, sed generaliter, & indeterminatè, quamuis non audeat imponere obligationem sub mortali.

At communis opinio tam Theologorum, quàm Canonistarum absolutè negat. Et ratio est, quia nullum ius proferri potest, obligans eum, qui per seipsum non potest diuinum officium recitare, vt loco officij alias orationes dicat, vel in compensationem elargiatur eleemosynam, vel aliquid simile faciat, ergo neque nos debemus ad id obligare.

Tum quia suprà probatum est, secluso iure canonico, nullam esse obligationem iuris diuini in clericis de peculiari aliqua oratione facienda.

Tùm quia, etiamsi esset tale ius diuinum, non obligaret pro singulis diebus vel temporibus, esset enim affirmatiuum, quod non obligat nisi pro tempore necessitatis, ac subinde non oportet, vt obliget tempore infirmitatis.

Tum etiam, quia iussus aliquo die ieiunare, si non potest per se ieiunare, non tenetur id facere per alium, neque per aliquid aliud, vt per disciplinam, vel Rosarium, quod citra vllum incommodum potest, dum malè valet supplere, ergo neque

qui ob ægritudinem non potest diuinum officium recitare, tenetur aliud pro eo facere. Et ideo hanc partem sustinent Vasq. de beneficiis cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 12. nu. 51. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 8. Suar. lib. 4. cap. 28. num. 11. & 29. Emmanuel Sa verb. hora. num. 3. Reginal. lib. 18. num. 182. & 184. & plerique alij.

Hinc non est audiendus Angelus verb. hora nu. 9. qui ait cæcum, vel carentem Breuiario excusari à recitatione horarum, dummodo suppleat per alias orationes, vt Pater noster, &c. Et similiter Paludanus vbi suprà, qui loquens de infirmo, qui à recitatione horarum excusatur, ait. Roget tamen Deum mentaliter, horarum loco, & hoc sufficiet. Non sunt, inquam, audiendi, quia, vt diximus, hoc supplementum necessarium non est, quia eo ipso quòd quis ab eo onere liber, & immunis est, liberatur quoque à lege quarumlibet aliarum precum recitandarum.

QVÆSTIO CCXXVII.

An qui propter infirmitatem non potest totum officium recitare, teneatur ad partem, quam potest.

QVIDAM absolutè negant quia hoc est vnum præceptum, & illa recitatio omnium horarum est vna actio moralis, quæ si non potest integrè adimpleri, non præcipitur mutilata, & imperfecta, sicut qui non potest ieiunare tota die, non obligatur ieiunare vsque ad prandium, licèt possit: &

& qui in die festo non potest audire totam Missam, non obligatur quamlibet eius partem minimam audire: & qui non potest ad Romam peruenire, non tenetur medium iter facere: & qui non potest tempore ieiunij abstinere à duplici comestione, sed potest in vtraque comestione minùs sumere, non tenetur ponderare id quod comedit, vt æquiualeat vni comestioni, sed simpliciter liberatur.

Nauar. de oratione cap. 11. nu. 15. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 4. & 5. & multi alij distinguunt in hunc modum, aut enim excusatus potest commodè recitare maiorem partem horarum, aut non. Si primum, tenetur eam partem recitare. Si secundum, idest, si maiorem partem dicere potest, consequenter ab omnibus excusatur, quia regulariter maior pars trahit ad se minorem.

Philiarchus lib. 1. cap. 10. ait, quòd si potest recitare maiorem, vel æqualem, aut ferè æqualem partem, tenetur illam recitare, si verò solùm minorem, non tenetur.

Graffius lib. 2. c. 54. nu. 3. & 4. & Vega c. 128. casu 1. videntur velle absolutè, quòd qui non potest recitare totum officium, tenetur recitare partem meliori modo quo potest, & quam memoriter scit.

At verò Petrus Ledesm. tract. 9. cap. 4. concl. 9. docet quòd qui propter infirmitatem non potest recitare totum officium tenetur recitare illam partem, quæ non fuerit causa notabilis nocumenti saluti, & sic qui non potest recitare Matutinum ob defectum visus, aut quia sequetur notabile nocumentum, potest tamen commodè recitare horas diei, tenebitur illas recitare. Prò quo

Primò dico, quòd qui propter infirmitatem non potest integrum officium recitare, potest tamen commodè minimam eis partem persoluere, non tenetur illam recitare, Ratio est, quia clericus non tenetur ad id ex natura rei, & iure naturali, sed solùm iure positiuo, ius autem positiuum non respicit natúralem potentiam, sed moralem, nec etiam laqueum iniicit, sed est suaue, vnde præcipiendo, obligat casu, quo id fieri potest, non simpliciter, & absolutè, sed sine magno incommodo, & licèt eadem præcepti ratio militet in toto, & in partibus, excusat tamen à minima parte eos qui non nisi secundùm minimam partem possunt illud explere, ne scrupulos, & laqueos hominibus iniiciat.

Secundò dico, quòd qui non potest dicere omnes horas canonicas, potest tamen commodè maiorem talis sui pensi partem persoluere, si tamen illa pars non faceret aliqualem compositionem horæ, quæ est quid artificiale, & compositũ ex diuersis partibus, non tenetur illam recitare, v. g. potest recitare omnes Psalmos, aut Psalmos, & hymnos horarum, quos memoriter scit, tamen quia illi vt sic non faciunt aliqualem compositionem horę, nõ tenetur illos recitare, licèt sit maior pars officij.

Tertiò dico, quòd qui non potest dicere totum officium, potest tamen commodè maiorem, vel æqualem, aut ferè æqualem eius partem persoluere; tenetur eam partem recitare.

Quartò, & vltimò dico, quòd qui excusatus non valet totum officium ecclesiasticum recitare, tenetur eam partem persoluere, quam potest, dummódo illa pars saltem vnam integram horam constituat. Et ratio est, quia hoc præceptum ita obligat

ad

ad omnes horas, vt obliget ad singulas.

Tum quia licèt totum officium vnius diei sit integra materia huius præcepti, nihilominus constat ex septem horis distinctis quarum singulæ per se continent integram quandam orationem, & possunt seorsim ab aliis dici, ergo qui aliquam ex horis potest dicere, tenetur illam dicere, etiamsi non possit reliquas.

Tum quia, qui tenetur ad faciendū aliquid, si non potest facere totum eo modo quo debet, tenetur facere partem eo meliori modo, quo potest, si illa est separabilis à reliquis, & commodè solui potest, sicut qui non potest totum restituere, tenetur restituere eam partem quam potest: & qui totam quadragesimam ieiunare non potest, tenetur eius partem quam potest, ieiunare: & qui tempore ieiunij potest abstinere à carnibus, sed non à duplici comestione, tenetur abstinere à carnibus, & non à duplici comestione.

Tum etiā quia, qui hora nona ordine subdiaconatus insignitur, obligatur ad sequētes horas illius diei scilicet, vesperam, & Completorium, licèt non recitauerit, neque teneatur dicere præcedentes horas, ergo conuenienter recitatur pars huius officij sine toto, ergo si præceptum potest ex parte impleri, faciendum est, ergo qui per se tenebatur ad omnes, & sit excusatus à quinque, manet adstrictus ad dicendas duas, quamuis illæ sint minor pars officij.

Hinc, qui tota die, & nocte ita fuit legitimè occupatus, vt nullam horam diei dicere potuerit, si in fine noctis potest saltem completorium recitare, tenetur illud dicere.

Hinc qui culpabiliter, vel sine culpa Breuiario caret, tenet tamen memoria Vesperas, tenetur illas dicere, etiamsi minorem officij partem contineant.

Hinc, si quis voto vel iuramento teneretur Romam adire, & ibi visitare septem Ecclesias, & simul etiam pro comperto sciret, in Roma fore impediendum, ne visitet omnes Ecclesias, sed ad summum vnam, vel duas, nihilominus teneretur ire, vt saltem ex parte impleret votum, licèt pars illa minor sit.

Nunc oportet respondere ad fundamenta aduersariorum. Et ad fundamentum primę opinionis patet solutio ex dictis.

Ad fundamentum verò Nauarri respondeo, quòd illa maxima, quòd maior pars trahit ad se minorem, intelligitur, vel quādo vna pars impedit aliam, quia tunc solet maior pars vincere: vel intelligitur, quando partes debent concurrere ad vnum actum. At in casu posito vna pars non impedit aliam, neque vnam concurrere necesse est ad recitationem alterius.

QVÆSTIO CCXXVIII.

An cæcus à recitatione horarum canonicarum excusetur.

ET quidem si cæcus nil memoriter sciat etiam si possit habere socium, non tenetur audire illum omnia recitantem, vel cum illo dicere partem suam. Et ratio est, quia hæc esset diligentia extraordinaria,

traordinaria,& nimis onerosa,ad quam non obligat hoc præceptum.

QVÆSTIO CCXXIX.

Sed dubium est de eo, qui potest memoriter aliquam partem horarum recitare.

ARMILLA verb.hora nu. 16. & Tolet. lib. 2. cap. 14. affirmant cæcum excusari.

Sotus lib.10.de iust.q.5. ar.3. dubitat, an si memoria diuinum officium teneat, id memoriter recitare compellatur.

Nauar. de oratione cap.11.nu.15.& Azor.l.10. cap.13.q.4.& 5. dicunt,eum qui ob cæcitatem, vel infirmitatem,vel ob Breuiarij defectum, maiorem officij partem recitare nequit, non teneri ad recitandum reliquam officij partem, quam memoriter recitare potest.

Sed mihi probabiliùs dicendum videtur, eum qui ob cæcitatem,vel infirmitatem non potest totum officium recitare,teneri ad illam partem recitandam,quam potest,modò illa pars sit saltem vna hora integra. Et ratio est, quia cùm iste possit in parte præceptum implere,eo ipso tenetur.

Tum quia, quamuis hic horas canonicas legere non possit, debet nihilominus saltem eas recitare, quas memoria tenet. Quia cùm memoria teneat, easque solitus sit recitare memoriter,nihil cæcitate impeditur.

Tum etiam,quia neque præceptum obligat ad recitandum

citandum per librum, neque requirit, vt conditionem necessariam potestatem dicendi per librum.

Hinc carens Breuiario, qui totum officium, aut aliquam horam integram memoriter nescit, sed tantummodo psalmos, vel lectiones, vel orationem, vel capitula memoria tenet, non obligatur ad id, quod memoria tenet, quia illud non est officium diuinum, Ecclesia autem obligat solùm ad recitandum diuinum officium.

QVÆSTIO CCXXX.

An qui solus nequit diuinum officium persoluere, sed potest cum socio, teneatur illum sibi adhibere.

ET quidem, si hic commodè potest talem socium habere, nempe quia is se offert, certum est, ad id teneri. Quia hoc ipso, quòd facilè potest cum socio alternatim recitare, moraliter non potest dici impotens, nam quod per amicos possumus, id per nos posse meritò censemur.

Hinc, si cæcus possit partem suam memoria dicere, & sine difficultate possit socium habere, cum quo alternatim recitet, tenetur proculdubio illum adhibere. Quia ratio cur excusatur ægrotus, vel cæcus à recitatione horarum est, quia non potest illas recitare; at si illas cum socio alternatim commodè recitare potest, cessat ratio excusans.

Tum quia aliàs sequeretur, quòd ille qui sanus, vel

vel aliàs non impeditus solebat dicere horas cum suis familiaribus, excusaretur ab eis propter tantillum oculorum dolorem, vel lippitudinem impedientem à lectione horarum, etiamsi partem suam memoriter teneret, quod est absurdum.

Tum demum, quia qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad media ad illud ordinata, sed clericus tenetur horas canonicas persoluere, ergo tenetur etiam ad media; sine quibus illas recitare non potest, hoc autem medium est adhibitio socij, quem vt suppono commodè potest adhibere. Ita Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 3. part. 10. Azor. lib. 10. cap. 13. quæst. 6. Suar. lib. 4. cap. 28. num. 13. Rodriq. 1. part. cap. 144. num. 1. Reginald. lib. 18. numer. 183. & alij.

QVÆSTIO CCXXXI.

Sed dubium est, an hic teneatur suis propriis expensis conducere socium, cum quo possit diuinum officium recitare.

ET quidem loquendo de simplici clerico non habente beneficium, vel Religioso, certum est eum ad id non teneri. Et ratio est, quia iste non tenetur ex iustitia, sed ex Religione, vel obedientia ad officium recitandum, ergo non tenetur propriis sumptibus socium conducere, vt cum eo diuinum officium recitet. Probo consequentiam, quia obedientia, vel Religio non ita strictè obligant, sicut

obligat

obligat iustitia propriè accepta. Ita Nauar. de orat. cap. 11. num. 13. Suar. lib. 4. cap. 28. num. 15. Macig. cap. 14. num. 6. & Bonac. disp. 1. q. 6. p. 2.

QVÆSTIO CCXXXII.

Quæstio ergo tantùm est, de clerico habente ad id sufficiens beneficium.

ET certè loquendo de beneficiato, qui tenetur in choro assistere officio, non video quomodo possit excusari à culpa graui, si neque in choro, neque extra chorum dicit officium, saltem illo modo, si aliter dicere non potest. Immò qui illo modo non posset extra chorum dicere, peccaret mortaliter omittendo chorum, quia non implet obligationem suam absque legitimo impedimento, vt supponitur.

QVÆSTIO CC XXXIII.

Totum igitur controuersiæ dissidium est, de beneficiato, qui non tenetur choro assistere.

NAVAR. de oratione cap. 10. nu. 13. Rodriq. p. 1. cap. 145. n. 1. Arag. 2. 2. q. 83. ar. 12. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Azor. lib. 10. cap. 13. quæst. 3. & 6. & Vega tom. 1. cap. 128. casu 16. affirmant teneri hunc conducere socium, vt adimpleat onus beneficij, dum illud per se ipsum non potest adimplere; fru-

ctus

ctus enim beneficij percipit, vt onus officij persoluat, qui autem tenetur ad finem, obligatur etiam ad media ad illum conducentia.

At verò Henriqu. & alij apud Garz. 3. p. de benef. n. 114. absolutè docent non teneri, quia ista est diligentia extraordinaria, & de se satis onerosa, ad quam non videtur obligare generale præceptum.

Mihi tamen videtur has opiniones sic posse concordari, vt prima procedat in eo, qui antea consueuerat socium adhibere, nam cùm solitus esset antea cum socio recitare, non debet postea cum eo nolle recitare, ex eo quòd per se iam recitare non possit, nisi fortè iste antea haberet socium gratis, & sine expensis, & postea eum non inueniret sine stipendio, & expensis, nam non videtur cogendus eum cum stipendio de nouo accipere. Secunda verò in eo, qui antea non solebat cum socio recitare. Sic Garz. 3. p. c. 1. n. 215. Less. lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 54.

QVÆSTIO CCXXXIV.

An cæcus excusetur ab assistentia in choro.

RESPONDEO non excusari, si aliud impedimentum non habet; & ratio est, quia ad illam tenetur ex vi sui beneficij, & illam potest facilè exhibere, recitando cum suo choro, & attendendo ad ea, quæ ab alio choro dicuntur: quòd si fortasse non potuerit officium cum suo choro recitare, vel ob defectum memoriæ, vel quia alios canentes non audit, satisfaciet muneri chori recitando partem,

tem, quam memoria tenet, & quam cum aliis recitare potest, nec tenebitur postea priuatè recitare, quia per illum non stat, sed facit quod in ipso est, neque sunt tanta onera illi imponenda. Ita Nauar. de orat. cap. 19. nu. 81. Suar. lib. 4. cap. 27. num. 15. & Carol. Macig. cap. 71. num. 59. vbi ad hanc rem comprobandam refert sacræ congregationis declarationem.

QVÆSTIO CCXXXV.

Vtrùm cæcus qui ob defectum memoriæ nullam partem precum commodè recitare potest, teneatur audire alium omnia dicentem, & cum eo dicere versus ad se pertinentes, vt onus diuini officij impleat.

RESPONDEO non teneri. Et ratio est, quia licèt hoc fieri possit, & consulendum sit: tamen cùm Ecclesia suo generali præcepto ad extraordinariam, & valdè difficilem diligentiam adhibendam non obliget, dicendum est, non teneri eo pacto socium audire, & cum eo recitare. Ita Tolet. lib. 2. cap. 14. num. 2. Azor. lib. 10. capit. 15. q. 2. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 27. num. 16. Filiuc. tract. 23. cap. 9. q. 4. num. 290. & plerique alij.

QVÆSTIO CCXXXVI.

An surdus iustam excusationem non recitandi habeat.

ET quidem si hic simul est surdus,& cæcus, certum est eum non teneri ad recitandum, nisi quantum ex memoria iuuari potest modo supradicto. Quia iste non potest adhibere sibi socium,cùm non possit illum audire.

QVÆSTIO CCXXXVII.

Sed dubium est, quando est tantùm surdus, & non cæcus.

RESPONDEO eum ad id teneri. Et ratio est,quia hic cùm possit legere,potest solus officium recitare, ac proinde tenebitur, quia surditas nullam præbet excusationis causam, cùm præceptum per se non obliget ad audiendum, sed ad dicendum. Ita Suar.lib.4.cap.27.nu.17.Molfes. cap.4. num. 31. & Filiuc.cap.9.q.4.

QVÆSTIO CCXXXVII.

An surdus qui non potest diuinum officium dicere sine socio, teneatur illum adhibere, si commodè possit habere.

Respondeo non teneri. Et ratio est, quia surdus non communicat in parte, quæ ab alio dicitur, cùm eam audire nequeat.

Tum quia non potest illi respondere, cùm nequeat cognoscere, quando nam socius suos versus perfecerit, nisi fortè semper respiciat ad motum labiorum.

QVÆSTIO CCXXXIX.

Sed quid si clericus non sit omnino surdus, sed ita surdaster, vt nequeat audire sine magna vociferatione alterius.

Respondeo, nec etiam teneri in hoc casu adhibere socium, etiam si alioqui non possit sòlus recitare. Et ratio est, quia Ecclesia non obligat cum tanto grauamine, nec ad extraordinariam diligentiam. Ita Suar. lib. 4. cap. 28. nu. 12. Filiuc. to. 2. tract. 23. cap. 9. q. 4. Bonacina disp. 1. qu. 6. p. 3. & multi alij.

QVÆSTIO CCXL.

An surdus excusetur ab assistentia chori, quando ratione beneficij ad illam tenetur.

Respondeo non excusari, eo quòd sit surdus, si ex eo quod videt, assequitur quando ca-

nere, vel silere debeat, sed non satisfacere canendo solum pensum sui chori, nisi audiat pensum alterius, vel saltem recitet submissè ex Breuiario.

Tum quia, tale beneficium principaliter obligat ad assistentiam, & hanc optimè potest exhibere surdus.

Tum etiam quia, qui non potest soluere totum quod debet, saltem debet exhibere quod potest, hoc autem facit huiusmodi beneficiarius honorando actionem illam præsentia sua, & concurrendo ad orationem cum reliquis sociis, eo modo quo potest.

QVÆSTIO CCXLI.

An qui loqui non potest, teneatur mentaliter diuinum officium persoluere.

PALVDANVS in 4. distin. 12. qu. 6. §. vlt. affirmat teneri.

Communis tamen opinio habet hunc ad id non obligari. Et ratio est, quia Ecclesiæ præceptum de dicendis horis canonicis est, vt eas vocaliter soluamus, & non sola mente dicamus, vt cõstat ex Concilio Basiliensi sess. 21. vbi expressè iubetur, vt horæ canonicæ non inter dentes, nec in gutture, nec syncopatè dicantur, sed integrè voce pronuncientur. Et ideo ita tenent Nauar. de orat. cap. 11. num. 6. Vasq. de benef. cap. 4. dub. 12. Bonac. d. 1. q. 6. p. 2. & Suar. lib. 4. cap. 27. n. 11. qui dicit communem.

Hinc, qui in choro deuotè, & attentè audit, & nihil dicit, non satisfacit præcepto recitandi.

QVÆSTIO CCXLII.

An defectus Breuiarij ab onere recitandi excuset.

RESPONDEO excuſare. Et ratio eſt, quia nemo tenetur ad impoſſibile. Ex reg. Impoſſibilium ff. de reg. iuris. Dicere autem totum diuinum officium abſque Breuiario, eſt moraliter loquendo impoſſibile, ergo. Quod eſt certum, quando defectus contingit ſine culpa, vt ſi in itinere illud omiſit, vel fuit ab eo furto ablatum, nec poſtea poteſt alterum emere, puta quia pauper, nec mutuò inuenire, vel eſt inter infideles, vbi Breuiarium neutiquam reperitur, & hic proculdubio ab onere recitandi excuſatur. Et ratio eſt, quia, quod non eſt liberum, & voluntarium, non poteſt eſſe peccatum, vt ex D. Auguſtin. relato in §.1. 15. quæſt.1. docet D.Thom. 1.2.q.6. Atqui huiuſmodi omiſſio non eſt voluntaria, ergo.

Hinc, qui è domo diſceſſit, nil cogitans de Breuiario, aut rationabiliter iudicans ſe alibi illud reperturum, non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem fructuum, ſi poſtea diuinum officium non recitet, eo quòd Breuiarium inuenire non potuerit. Et ratio eſt, quia hic in cauſa non peccauit, vt conſtat, neque peccauit in actuali omiſſione ob impotentiam.

QVÆ

QVÆSTIO CCXLIII.

Tota igitur controuersia versatur de eo, qui culpabiliter vel domi reliquit Breuiarium, vel in itinere perdidit, vel quia illud non comparauit sibi, prout potuit.

RESPONDEO, peccasse quidem relinquendo, vel omittendo, vel non emendo, sed postea non peccat in non persoluendo, quia Breuiarium eiusmodi nec habet, nec habere commodè potest.

Tum quia qui inebriatur, & ob id omittit illo die recitare diuinum officium, quamuis peccauerit in ebrietate, non tamen peccat in omissione diuini officij, eo quòd talis omissio non fuit ab illo præcogitata, nec modo aliquo voluntaria, & ideo non imputatur illi ad culpam, vt rectè docet Med. 1.2.qu.71.art. 5. conclus. 5.in responsione ad secundum. Ita pari modo, qui caret Breuiario, non imputatur illi ad culpam omissio diuini officij, nisi quando illa carentia Breuiarij fuit consultò volita, & ita recitationis omissio præuisa. Ita Suar. lib.4. cap.28.num.7.

QVÆSTIO CCXLIV.

Sed quid si malitiosè proiecit Breuiarium in mare, vel in ignem, vt se impossibilitaret ad recitandum.

Respondeo in hoc casu toties peccaret mortaliter quoties nõ recitaret, quia omnes omissiones futuræ volũtariæ sunt, quatenus præuisæ moraliter fuerunt, nisi postea eũ pœniteat talis culpæ, nam stante tali suppositione, est impossibile officium recitare, & si eum de hac proiectione pœniteat, iam ea proiectio non est illi voluntaria, & consequenter nec omissio recitandi proueniens ex tali proiectione, ac proinde non peccat: tenebitur tamen restituere fructus omnium dierum, quibus diuinum officium prætermisit ex proiectione, vel amissione Breuiarij, quia ipse fuit in causa totius damni.

QVÆSTIO CCXLV.

An qui antequam Breuiarium comparet, vel antequam sciat diuinum officium recitare, ordinem, vel beneficium Ecclesiasticum suscipit, peccet mortaliter.

Respondeo eum regulariter peccare mortaliter. Et ratio est, quia se exponit euidenti periculo faciendi contra proprium officium: non tamen postea denuo peccat non recitando, quia nec habet Breuiarium, nec habere potest, aut quia nondum recitare nouit, aut didicit, nec socium sibi commodè habere potest, à quo iuuetur in ipsâ recitatione; dummodo quamprimùm discere non negligat. Ita Nauar. de orat. cap. 11. n. 20. & 38. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 18. Suar. lib. 4. c. 28. n. 6. & Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3.

Dixi notanter, *regulariter*, quia posset interdum excusari à culpa in receptione ordinis, aut beneficij,

vt si quis propter necessitatem aliquam vrgentem id faceret bona fide, sperans se statim post ordinem, vel beneficium habiturum codicem, vel ab aliquo fore iuuandum, maximè quando immineret periculum, vel carendi beneficio, vel non recipiendi ordinem per multũ tempus, si illam occasionẽ differret.

Hinc peccat mortaliter, qui suscipit officium, vel beneficium, quo indignus est, & cuius obligationem implere non potest, propter inscitiam, quam expellere non potest, prius quàm in debito munere deficiat. Quare tenetur statim morali diligentia curare, vt addiscat, si ad discendum sit aptus, aut debet beneficium obtentum relinquere, quia est beneficio indignus.

QVÆSTIO CCXLVI.

An qui caret Breuiario teneatur recitare, si memoria teneat officium.

SOTVS lib. 10. q. 5. art. 3. dubitat, an qui memoria officium diuinum tenet, id memoriter recitare cogatur. Quia per accidens est (inquit) quòd hic sciat memoriter.

At verissima sententia est, eum præcepto, & lege teneri, quia cùm possit præceptum implere, eo ipso debet; nec multum refert, quòd sit accidentarium, quòd officium memoria teneat, quia si per miraculum inueniretur Breuiarium, accidentarium id esset, & nihilominus statim teneretur illud recitare: sic ergo postquam contingit hæc memoria retinere officium, videtur planè teneri, quia potest, & qui debitor est, tenetur soluere eo modo quo potest, & si non potest totum officium recitare

reddat saltem partē, nam ad hoc etiā tenetur, dummodo illa pars aliquam horam integram cōstituat.

Hinc, qui in casu posito non potest memoriter totum officium recitare, potest tamen integram aliquam horam, tenetur illam recitare: si autem psalmos tantùm sciat, non autem lectiones, orationem, & capitula, non tenetur. Ratio est, quia illi psalmi vt sic non sunt horæ canonicæ, neque diuinum officium, ad quod tantum recitandum clericus tenetur, vt ex mente Nauar. resoluit Suar. li. 4. c. 27. n. 10.

QVÆSTIO CCXLVII.

Vtrùm occupatio repentina, quæ sine scandalo aut peccato omitti, aut in aliud tempus differri non potest, ab obligatione recitandi excuset.

RESPONDEO excusare. Et ratio est, quia propter similem causam potest interdum Missa omitti vt constat, ergo & officium diuinum.

Tum quia præceptum humanum affirmatiuum non obligat cum tanto rigore, quin eiusmodi piam interpretationem legis admittat.

Tum demum, quia ex D. Bernardo, quod propter charitatem introductum est, non obligat cum eiusdem charitatis dispendio. Vt si ad recitandum necessarium esset, omittere concionem cum magna populi offensione, vel cum infamia Religionis, vel propriæ personæ. Item si occurrat necessitas subita horas omittendi ad sedandum magnum tumultum Reipublicæ, aut necessitas habendi publicam prælectionem, & similia.

Dixi

Dixi notanter, *repentina*, id est, quæ interdum, & quasi per occasionem occurrit, ita vt præuideri non possit, quia tunc habet locum dicta excusatio. Secus quando occupatio frequenter tale impedimentum inducit.

Hinc, si clericus aliqua graui occupatione detinetur, tenetur officium anticipatè recitare, si occupatio anticipatam recitationem permittit, vt si quis summo mane præuideat fore, vt toto subsequenti tempore confessionibus audiendis, vel grauibus negotiis detinendus sit, tenetur summo mane diuinum officium anticipatè persoluere, quia tunc temporis viget obligatio præcepti, & potest adimpleri, ergo adimplendum est. Vnde qui negligit occupationem præuenire recitando, si cum adest occupatio, pœniteat ipsius talis negligentiæ, excusatur tanquam impotens ad implendum recitandi præceptum.

Hinc, qui habet curam infirmi alicuius grauiter periclitantis, & non potest recitare officium absque graui damno infirmi, non tenetur pro tunc illud dicere.

Hinc, qui ad horas canonicas est obligatus, non potest voluntariè suscipere munus, cuius exequutio ordinariè impedit recitationem horarum, quia volendo illud, implicitè censetur hanc nolle, quod illicitum est, vnde debet, vel relinquere beneficium, vel munus, quo sic impeditur, vel dispositionem à Papa obtinere.

Hinc errant, qui putant propter contemplationem etiam altissimam posse diuinum officium omitti, quia melior est obedientia, quàm victimæ, & contemplatio illa non est opus necessarium,

opus autem præcepti necessarium est.

Hinc, qui ob iustum impedimentum, diuinum officium recitare non potuit, ad fructuum restitutionem non obligatur, quia par non est, vt pœnam subeat, qui culpam non admisit.

Dices, grauis occupatio non efficit absentem à choro participem distributionum, ergo neque fructuum capacem reddit omittentem horas canonicas.

Respondeo negando consequentiam. Ratio negationis est, quia in primo casu constat Ecclesiam nolle illum participem distributionum efficere, cap. vnico de cler. non residentibus. In secundo verò casu, contrarium ex benigna Ecclesiæ voluntate præsumi.

QVÆSTIO CCXLVIII.

An necessarium sit, obligationem illam charitatis tantam esse, vt sit graue peccatum actionem ita necessariam prætermittere, etiam propter dicendum officium.

Sylvester egregius Thomista, pariterque in iure peritissimus, verb. hora. numer. 18. censet hoc esse necessarium. Et probat, quia cùm præceptum recitandi horas canonicas obliget sub mortali, non potest propter aliam actionem omitti, nisi quando aliud præceptum grauius sub maiori casu obliget, ita vt tunc occurrat veluti perplexitas, & concursus duorum præceptorum, in qua perplexitate

plexitate minus malum est eligendum.

Sed verius, ac probabilius multò est, dicere hoc non esse semper necessarium, nam interdum cessat hæc obligatio recitandi, non solùm propter vitandum peccatum, sed etiam propter vitandum incommodum, vel proprium, vel proximi. Vt si scholaris velit publicam disputationem per integrum diem habere, & simul non possit officium recitare, non tenetur disputationem dimittere; etiamsi absque peccato possit.

Idem est de Doctore, qui in concursu cathedræ publicam habiturus est prælectionem, & non potest simul dicere horas canonicas. Propria ergo ratio huius excusationis non est perplexitas, vel concursus præceptorum, sed est, quia præceptum humanum non censetur obligare cum notabili animæ, vel corporis, aut rerum externarum detrimento.

QVÆSTIO CCXLIX.

An is qui in choro occupatur in quærendo psalmos, antiphonas, lectiones, responsoria, aut in libros necessarios transferendo ab vno loco in alium, aut in quærendo prunas ad thurificandum, aut in thurificando tempore Magnificat, & Benedictus, aut in pulsando organa, vel in aliis similibus, & ob id impeditur, quominus

horas

horas Canonicas recitare queat, iustam excusationem habeat.

RESPONDEO habere. Et ratio est, quia chorus, cui ministerio seruit, tam suo, quàm aliorum ministrantium nomine recitat. Ita Nauar. de oratione cap.11.n. 36. Quod arbitror esse verissimum, in casu, quo ante officium diuinum hæc commodè præparari non potuerunt, aut postea ea fecit is, qui non tenebatur illa præparare, eo quòd parata non sint ab alio ad id obligato, quandoquidem turpitudo sua nemini prodesse debet, & non prouidere quod oportet, peccatum est imprudentiæ, vt docet D. Tho. 1.2.q.49. art.6. quia tunc teneretur supplere postea totum id quod omittit recitare, dum prouidebat.

QVÆSTIO CCL.

An metus mortis iustam diuini officij excusationem præbeat. Vt si clericus transiturus est per medium hæreticorum, quòd si horas canonicas recitat, & deprehendatur, in certum, & euidens vitæ discrimen se exponit.

RESPONDEO per se loquendo præbere. Ratio est, quia sicut similis metus excusat à ieiunio, & ab auditione Missæ, ita & à recitatione diuini officij.

Tum

Tum etiam quia lex ecclesiastica non obligat cum tanto rigore.

Dixi, *per se loquendo*, quia per accidens potest non excusare, vt si in Religionis Christianæ odium, aut præcepti contemptum, talis recitationis violatio fieret. Ratio est, quia fidei confessio in tali casu est de præcepto diuino non obstante periculo mortis.

Tum quia bonum Religionis est bonum commune, quod est præferēdum bono corporalis vitæ.

QVÆSTIO CCLI.

An qui omnino inuitus preces horarias persoluit, Ecclesiæ præcepto satisfaciat.

RESPONDEO non satis facere. Et ratio est, quia vbi est ea coactio, deficit voluntas recitandi horas. Ita Suar. 3. tom. in 3. p. q. 83. art. 6. disp. 88. Azor. lib. 7. cap. 2. q. 6. & lib. 10. cap. 12. q. 9.

Hinc, qui omnino inuitus abstracto sibi cibo, ieiunat, Ecclesiæ præceptum de ieiunando non implet, quia deest voluntas, & actio humana, ac proinde id non est ieiunare. Ita Sot. lib. 2. q. 3. art. 9. & Medina 1. 2. q. 100. art. 9.

QVÆSTIO CCLII.

An in excommunicationem incurrat latam in non recitantem officium, qui illud omnino inuitus implet.

RESPON

Respondeo hunc in excommunicationem incurrere. Et ratio est, quia verè hic actu humano diuinum officium non soluit.

QVÆSTIO CCLIII.

An qui omnino inuitus debitum pecuniarium soluit, in excommunicationem latam contra non soluentes incidat.

Respondeo, non incidere. Et ratio est, quia in hoc casu excommunicatio solam externam solutionem intendit, ne creditor debito fraudetur.

Hinc non est audiendus D. Anton. 2. p. cap. 10. §. 2. qui ait famulos qui quasi coacti, gratia comitandi dominum, Missæ sacrificio intersunt, aliàs non audituri, non satisfacere præcepto. Quia dicendum est, eos satisfacere Ecclesiæ præcepto, si illud attentè audiant, quamuis dum audiunt, actualem non audiendi voluntatem habeant, nisi ratione domini, quia cùm ibi vincti non detineantur, non est ea coactio præcisa, quæ sola præcepti impletionem impedit, & illa actualis voluntas conditionalis solùm efficit, vt peccent mortaliter, quia tenentur absolutam audiendi sacrum voluntatem habere.

QVÆSTIO CCLIV.

An qui sua voluntate in irregularitatem incurrit, vel ob delictum suum excommunicatione,

nicatione, suspensione, vel interdicto feritur, & ob id, vel ob aliud crimen beneficij fructus non percipit, ab onere recitandi diuinum officium excusetur.

ET quidem certum est, hunc non teneri ad restitutionem fructuum. Et ratio est, quia Bulla Pij V. solùm obligat ad restituendum fructus perceptos: hic autem, vt suppono, nullos fructus percipit, ergo.

QVÆSTIO CCLV.

Sed quod in dubium vertitur est, An excommunicatio, suspensio, & interdictum iustam excusationem non recitandi diuinum officium præbeant.

RESPONDEO minimè. Et ratio est, quia nemo. ex improbitate sua debet reportare commodum.

Tum quia de tali verè dicitur, stare per ipsum, quominus recipiat fructus beneficij.

Tum quia inducta in odium, non debent retorqueri in fauorem, de Reg. iuris in 6. Vnde quando quis priuatur nobilitate propter delictum, reputatur tãtùm nobilis in onerosis, vt notat Bart. in l.1. C.de infamia.lib.10. Et ideo tenentur ad illa quæ sunt oneris, licèt illis priuentur quæ sunt honoris; Et sic censura tantùm priuat recitatine horarum

rum honorifica, qualis est, quæ fit in choro vnà cum aliis, non autem recitatione onerosa, qualis est recitatio priuata.

Tum quia censura non tollit ordinem Sacrum, nec beneficium, nec professionem Religionis, ergo nec ab eorum oneribus eximit. Et idem debet dici, si sit depositus, & actualiter degradatus ab ordine, cùm character, quem habet, sit indelebilis, vt rectè docet Nauarrus de oratione capite 7. numero 14.

QVÆSTIO CCLVI.

An ignorantia huius præcepti excuset à recitando.

Respondeo, regulariter non excusare. Et ratio est, quia præceptum istud est tam notum, vt non possit inuincibiliter ignorari.

Dixi notanter, *regulariter*, quia interdum potest hæc ignorantia inuincibilis esse in puero habente pensionem, vel præbendam; quando per se non potest sui status obligationem agnoscere: nec in cogitationem eius venit, nec ab illis instruitur, qui eum docere tenentur.

QVÆSTIO CCLVII.

An naturalis obliuio, seu inaduertentia iustam diuini officij excusationem præbeat?

Respondeo

RESPONDEO præbere: Et ratio eſt, quia obliuio naturalis comparatur ignorantiæ inuincibili, modò præuiſa non fuerit, & tamen non fuerit impedita, nã qui aliquoties expertus eſt, ſolere ſe obliuiſci alicuius horæ, quando conſueto tempore illam non recitat, tenetur vel recitationem præuenire, vel ſignum aliquod adhibere, quo memoria excitetur. Ita Suar. libro 4. cap. 28. numero 4. Macig. cap. 18. numero 9. & Bonacin. diſput. 1. quæſt. 6. punct. 3.

QVÆSTIO CCLVIII.

An qui ſolùm ratione beneficij tenetur dicere officium, & tamen neque per ſe, neque per alterum, neque præſenti tempore, neque futuro eſt percepturus beneficij fructus, nec per ipſum ſtat quominus recipiat, iuſtam excuſationem non recitandi habeat.

RESPONDEO habere. Et ratio eſt, quia tunc penitus ceſſat ratio obligationis, cùm nullos omninò prouentus Eccleſiaſticos habeat, qui dari ſolent ad ſubeunda beneficij munera.

Tum quia par non eſt, vt is incommodum ſentiat, qui commodum, & fructum non percipit. Quod non ſolùm locum habet in beneficio, quod nullos vnquam prouentus habuit, verùm etiam militat in beneficio, quod aliàs habuit, ſed modò iniuria temporum, aliáque de cauſa nullos fert

fructus,licèt enim hoc dici possit beneficium nomine ,actu tamen non videtur veram beneficij rationem habere, cùm beneficium sit ius percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ.

Dixi notanter,*ratione beneficij*, quia ratione ordinis sacri tenetur ad diuinum officium recitandum.Ita Suar. lib.4.cap.28.Azor. lib. 10.cap.14.q. 6.Tolet. lib.2.cap.14.Less.lib.2.cap.34.num.168. Garz.de benef.3.p.cap.1.num.44.& Bonac. disp.1. quæst.6.p.3.

QVÆSTIO CCLIX.

An qui tenuissimum beneficium possidet, vt putà non excedens quantitatem octo ducatorum, iustam excusationem non recitandi habeat.

MAGISTER Sotus libro 10.q. 5. ar.3. affirmat, quia nemo tenetur ad tantum onus,pro tam exiguo stipendio.

Nauar.de oratione cap.7.num.27.& cap. 11.nu. 11.Suar.lib.4.cap.21.num.3.& 9.Valent.2.2.d.6.q. 2.p.10.Azor. lib. 10. cap.3. q.3. Reginald.lib.30. cap.4.num.34.& plerique alij negant. Et ratio est, quia beneficium perexiguum , quoad substantiam, est verè, & propriè beneficium,ergo qui illud possidet,ad officium diuinum tenetur.Antecedens cōstat ex cap.is , cui. de præbend. in 6. consequentia verò probatur , nam beneficium ecclesiasticum, vt dicitur in cap.vlt.de rescriptis,propter officium diuinum confertur.

Tum

Tum quia, qui beneficium habet, quamuis perexiguum, cæteris beneficiariorum priuilegiis gaudet, & subiacet pœnis contra beneficiarios impositis, ergo etiam afficitur onere diuini officij.

At verò Less. lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 31. num. 169. & Filiucius to. 2. de Christianis officiis tract. 23. cap. 5. nu. 183 censent opinionem Soti esse veram circa totum officium, nimirum non teneri talem beneficiarium recitare totum officium. Nauarri verò circa partem teneri scil. talem beneficiatum recitare aliquam partem officij pro maiori, minoríve stipendij quantitate. Quæ verò pars recitanda sit, arbitrio prudentis, & timorati viri relinquitur.

Profectò quamuis omnes istæ opiniones mihi satis probabiles esse videātur, secunda quæ est Nauarri, mihi magis placet, tum quia verior, tum quia plurium & grauiorum authorum consensu, & testimonio comprobata, & satis firma ratione fulta.

QVÆSTIO CCLX.

An Romani Pontificis priuilegio, possit clericus in sacris constitutus, absolui à lege horas canonicas recitandi.

ANGELVS verbo hora num. 6. & Rosella ibidem negant. Quia putant iuris esse diuini, vt sæpius clericus oret quotidie iuxta illud psalmi 118. Septies in die laudem dixi tibi, &c. Et ideo non posse Romanum Pontificem eiusmodi lege liberare,

berare quamuis indulgere poſſit, vt hoc, vel illo vtatur modo precandi.

Sed cæteri communi conſenſu affirmant, id non eſſe iuris diuini, ſed eccleſiaſtici, ac proinde poſſe clericum Romani Pontificis authoritate ab onere recitandi ſimpliciter abſolui, ita vt nihil compenſare teneatur. Sic Nauar. de oratione cap. 11. numero 31. Tolet. lib. 2. cap. 14. numero 6. Suar. libro 4. cap. 28. numero 38. & Bonacin. diſp. 1. quæſtio. 6. punct. 3.

QVÆSTIO CCLXI.

An clericus beneficiatus poſſit Romani Pontificis authoritate à lege horas canonicas recitandi liberari.

ET quidem certum eſt apud omnes, poſſe ſummum Pontificem tollere obligationem determinatè recitandi horas canonicas, non tamen per modum puræ diſpenſationis, ſed per modum commutationis in aliquid æquiualens. Quia determinatio ad talem modum recitandi eſt ex præcepto eccleſiaſtico, & ideo poteſt à Pontifice tolli.

QVÆSTIO CCLXII.

Tota igitur lis eſt, An Romanus Pontifex poſsit ſua authoritate beneficiarium à lege recitandi horas canonicas abſolutè diſpenſare, ita vt nihil compenſare teneatur.

PA

PANORM. in capite 1. de celebrat. Missar. Angel. verb. hora quæst. 6. Rosella ibidem numero 13. & Turrecremata in cap. Eleutherius dist. 91. quæst. 5. absolutè negant. Quia beneficiarius naturali iure cogitur horarum pensum soluere, nam beneficium propter officium datur, ergo ea conditione & lege clericus beneficium habet, vt ecclesiasticum persoluat officium, & hæc lex est iustitiæ, in qua Pontifex dispensare non potest.

Verùm contraria sententia est communis, & certa, nam quamuis beneficium detur propter officium, tamen hoc ipsum est de iure ecclesiastico, posset enim beneficium institui propter alia munera, vt ob onus ministrandi Sacramenta in Parocho, intuitu paupertatis, & studij in præstimoniario, & similibus; ergo in hoc potest Pontifex de plenitudine potestatis cum legitima causa in toto vel in parte dispensare. Ita Syluester verb. hora quæst. 8. Tabiena ibidem quęst. 15. Armilla num. 11. Nauar. de orat. cap. 11. num. 31. Arag. 2. 2. quæst. 83. artic. 12. Tolet. lib. 2. cap. 14. numero 6. & plerique alij.

Dixi notanter, *cum legitima causa*, quia si Papa in hoc absque legitima causa dispensat, peccat, & is cum quo dispensatur, & petendo, & vtendo illa, si conscius sit defectus causæ. At dispensatio erit valida, quia non excedit limites iuris humani. Bonacina disp. 1. quæst. 6. punct. 3. & Tolet. lib. 2. cap. 14. num. 6.

QVÆSTIO CCLXIII.

An si Romanus Pontifex conferat infanti aliquod beneficium simplex, eo ipso censeatur cum ab onere recitandi eximere.

RESPONDEO, si Pontifex beneficium conferat ei, quem scit per ætatem non posse horas canonicas recitare, vel nescire legere, eo ipso censetur cum eo in recitatione dispensare, donec legitimam ætatem ad recitandum habeat. Si verò conferat beneficium ei, quem putat esse ea ætate, in qua & sciat legere, & possit horas canonicas recitare, dispensans cum eo in ætate non est censendus consequenter in horarum recitatione dispensare. Quoniam plus est solui aliquem à duabus legibus, & duobus vinculis, quàm solui ab vna lege, & vno vinculo. Ita Azor. lib. 10. cap. 13. quæst. 12. Suar. lib. 4. cap. 28. numer. 37. Molfes. in summa tract. 5. cap. 4. numer. 13. & Reginal. lib. 18. numero 192.

QVÆSTIO CCLXIV.

An Episcopus possit propriè in præcepto recitandi horas canonicas dispensare.

RESPONDEO, Episcopum non posse dispensare propriè loquendo, neque cum clerico beneficia

ficiario, neque in factis. Ratio est, quia Episcopus non potest in iure communi dispensare, nisi in casibus, qui ei, vel iure ipso, vel consuetudine, vel præscriptione permittuntur: hoc autem ius commune est, & in eo nihil specie concessum est Episcopis.

Dixi notanter, *propriè loquendo*; quia quando clericus beneficiatus dubius est, sufficiénsne sit causa, quam habet non recitandi, potest rationabiliter ecclesiasticum præceptum interpretando, licentiam ei dare omittendi, perinde ac dat laborandi in die festo, aut non ieiunandi in die ieiunij, & similibus. Hoc autem potius est per modum interpretationis, quàm dispensationis.

Hinc, si Episcopus propriè, & iure ordinario dispenset, vt aliquis ad recitandum diuinum officium non teneatur, dispensatio est nulla, & concedens, ac petens peccant mortaliter, illáque vtens, neque à legis transgressione excusat.

Idem quod dixi de Episcopo quoad suos clericos, intelligitur etiam de Prælatis Regularibus, & de Abbatissa quoad subditos suos, & moniales. Ita doctissimus Nauar. de oratione cap. 11. numer. 25. & Bonacina de horis canonicis disp. 1. quæst. 6. p. 3.

QVÆSTIO CCLXV.

An qui dubitat, an diuinum officium dixerit, teneatur illud repetere.

Respondeo teneri. Et ratio eſt, quia poſſeſſio ſtat pro præcepto.

Tum quia recitatio eſt quid facti: factum autem non præſumitur, niſi probetur. Nauar. de oratione cap. 20. numer. 30. Quod eſt verum, niſi ex probabili coniectura, vel ratione credat ſe illud dixiſſe, quia tunc non tenetur iterum recitare. Bonac. d. 1. quæſt. 6. punct. 3. Nald. verb. diuinum officium, & alij communiter.

QVÆSTIO CCLXVI.

An qui diuinum officium perſoluit, ſed propter mentis euagationem, eſt anceps, an hymnum, vel pſalmum omiſerit, teneatur hymnum illum, vel pſalmum iterum recitare.

Respondeo non teneri. Et ratio eſt, quia adeſt probabilis ratio deponendi dubium, cùm non facilè ſoleat quidquam prætermittere: ſicut non tenetur iterum confiteri peccatum qui nõ recordatur, ſe illud confeſſum fuiſſe, dummodo ſufficientem coniecturam habeat quòd fuerit illud confeſſus.

Hinc, qui recordatur ſe incepiſſe horã, vel pſalmum, & non attendens ad finem venit, legendo illa in libro, vel memoriter recitando ea, in quibus communiter errare non ſolet, poteſt probabiliter credere, ſe totum dixiſſe, ſi in principio habuit propoſitum ſaltem virtuale attendendi, licèt extranea meditatus fuerit, & animaduertens mentis euagationem,

tionem, procurauerit se colligere. Ita Nauar. de oratione cap.13.num.30.& alij.

QVÆSTIO CCLXVII.

An qui diuinum officium persoluit, & propter scrupulum timet, ac putat se non satisfacere, ideóque proponit recitatum repetere, teneatur iterum recitare, si postmodum rationabiliter credat se satisfecisse.

RESPONDEO non teneri. Et ratio est, quia illud propositum denuo recitandi fundabatur in falsa opinione, nec tollebat intentionem virtualem satisfaciendi obligationi, & ideo habet locum regula, quòd veritas debet prævalere opinioni, quando videlicet opinio non cum voluntate, sed cum rei veritate pugnare videtur, vt in casu posito contingit.

QVÆSTIO CCLXVIII.

An qui hodie ob iustum impedimentum pensum horarum prætermisit, teneatur cras illud supplere.

RESPONDEO non teneri. Et ratio est, quia onus persoluendi officium est officium diei, in

honorem, & cultum singularum dierum, obligatio autem affixa diei, transit cum ipso die, vt patet de ieiunio, de Missa in die festo audienda, &c. Vnde sicut qui non audit Missam in die festo, & non ieiunat in vigilia Apostolorum, ita peccat mortaliter, vt quantumcunque duas, vel tres Missas audiat alio die, vel bis, aut ter ieiunet alio tempore, non satisfaciat obligationi prætensæ, ita qui diuinum officium omittit vno die, non satisfacit recitando bis, aut ter in alio die. Et ratio huius est, quia hæc omnia sunt instituta ob singularum dierum honorem, & cultum, ergo exacto die quæcunque lex quotidiani eius oneris soluendi extinguitur, ac proinde non amplius reuiuiscit. Et ideò ita tenent D. Thom. quodlib. 3. artic. 29. Nauar. libro 11. de oratione capite 11. numero 32. Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 2. p. 10. Azor. libro 10. cap. 13. quæst. 7. Suar. libro 4. cap. 28. numer. 11. Bonac. d. 1. quæst. 6. p. 1. & alij.

QVÆSTIO CCLXIX.

An qui diuinum officium non recitauit, teneatur in satisfactionem totum officium omissum repetere, & hoc sit ei à confessario iniungendum.

RESPONDEO, eum ad id non teneri, nec esse necessarium vt id à cõfessario in pœnitentiã imponatur, sed iuxta grauitatem peccati posse iniungi aliam pœnitentiam arbitrariam in quocunque gene

genere operis. Et ratio est, quia nulla est lex, quæ aliam obligationem imponat, aliàs sequeretur non audienti Missam in die festo, iniungendam esse nouam Missæ auditionem,& non ieiunanti in die de præcepto nouum ieiunium imponendum esse, quod vsu receptum non est.

QVÆSTIO CCLXX.

An recitatio quæ est peccatum ob indebitam loci aut temporis aut finis circunstantiam appositam, sit reiteranda.

ADRIAN.in 4.vbi de confess.questio.5.dub.4. D.Anton.2.p.tit.9.cap.10.§.2.Maior in 4.distinct.15.quæstio. 3. Et Carthus. in 1. distinct.17. quæst.2.affirmant, quia per eam non satisfit Ecclesiæ præcepto, ergo est iteranda. Consequentia est per se nota. Antecedens verò probatur, quia Ecclesia in præceptis suis nunquam obligat ad actum malum,cùm igitur illa horarum recitatio sit actus malus,non est de his,quæ sub præcepto cadunt, & ideo per illam non satisfit præcepto.

Contrarium tamen est proculdubio affirmandum.Ducor, quia iuxta D.Thom.1 2.q.100.ar.9. & 10. leges præcipiunt substantiam actus, non modum, nisi modus sit de intrinseca actus ratione secundùm se, aut prout sub lege cadit, vt attentio aliqua est de orationis essentia. Cùm ergo, quantumcunque circunstantia loci, aut tem

temporis, aut finis sit mala, impleatur substantia actus præcepti, v.g. recitatio officij, satisfiet illi præcepto, etsi contra aliud peccetur, cui mala illa circunstantia opponitur.

Tum quia possumus præceptis Dei, & naturæ satisfacere per actus peccaminosos, ità vt non teneamur reiterare factum, ergo & præceptis Ecclesiæ. Consequentia per se constat. Antecedens verò probatur, nam ius diuinum, & naturale iubet, vt soluamus quod alteri debemus, si ergo nos debemus alteri centum aureos, & eos illi restituimus, & restitutioni indebitam circunstantiam apponamus, quæ restitutionem vitiet, certè nos satisfacimus debito, ita vt non teneamur iterum illud restituere.

Deinde iure diuino tenemur baptismum suscipere, & tamen si semel illum suscipimus, etiamsi ipsa susceptio per aliquam circunstantiam malam deprauetur, satisfacimus præcepto, ita vt non teneamur iterare baptismum.

Demum, qui die ab Ecclesia statuto ieiunat, etiamsi per hoc inanem gloriam intendat, satisfacit præcepto de ieiunando, ita vt non oporteat iterum ieiunare. Et ideó ita tenent Sotus lib. 2. de iust. quæst. 3. art. 9. & libro 10. quæstio. 5. artic. 5. Nauar. in Man. cap. 21. numer. 7. Azor. libro 7. cap. 6. quest. 1. & plerique alij, qui addunt, quòd licèt quis peccet mortaliter, vel venialiter, dicendo versiculum vnum vel psalmum, vel aliquam partem Missæ, non ob id recitatio totius horæ, aut totius Missæ, erit peccaminosa, & nullius meriti, sed solùm recitatio mala illius partis.

Et ad fundamentum Adriani, scil. quòd Ecclesia nunquam præcipit actum malum, fateor de actu in se,

in se,&de se malo,quia quod est intrinsecè malum, sub præcepto non cadit. Attamen illud quòd non sic malum est, bene cadit sub præcepto, quamuis accidat ab extrinseco per aliquam circunstantiam vitiari,& tamen illud agendo, quod iussum est, satisfit præcepto, ita vt non teneamur reiterare factum,quamuis de malitia per nos apposita teneamur pœnitere.

QVÆSTIO CCLXXI.

An qui ad diuinum officium obligatur, suo muneri satisfaciat,si alicui mandet vt pro se illud dicat.

RESPONDEO, non satisfacere. Et ratio est, quia obligatio dicẽdi officium est personalis, id est, personis ipsis,quæ ad ordinem sacrum, aut beneficium promoti sunt, iniuncta, ac proinde nisi per seipsos illud persoluant, suæ obligationi non satisfaciunt.

QVÆSTIO CCLXXII.

An clerici sacris ordinibus initiati, vel beneficiarij, aut Religiosi professi horas canonicas prætermittentes, censuram, aut aliquam aliam spiritualem pœnam ipso facto incurrant.

RE

RESPONDEO non incurrere., nullibi enim in iure canonico talis pœna reperitur, neque etiam inuenitur circa hoc aliqua vniuerſalis conſuetudo, & ideo nullus Doctorum talis pœnæ mentionem fecit.

QVÆSTIO CCLXXIII.

An clerici in ſacris conſtituti nullum tamen beneficium habentes, ad aliquam reſtitutionem teneantur, ſi diuinum officium prætermittunt.

RESPONDEO non teneri. Et ratio eſt, quia hi nullos fructus percipiunt ob onus recitandi officium, ergo ſi illud prætermittunt, ad nullam reſtitutionem fructuum tenentur, par enim nō eſt, vt qui ex recitatione diuini officij nullum ſentit commodum, illius omiſſione ſentiat incommodum. Tum quia Concilium Lateran. & Bulla Pij V. ſolùm loquuntur de habentibus beneficium tam curatum, quàm ſimplex, vel penſionem titulo clericali.

QVÆSTIO CCLXXIV.

An beneficiarius qui in peccato mortali diuinum officium perſoluit, ad reſtitutionem fructuum teneatur.

ADRIA

ADRIANVS in 4. in materia de restitutione, absolutè asserit hunc ad restitutionem teneri, quia putat eum Ecclesiæ præcepto non satisfacere, cùm illa recitatio sic facta non sit fructuosa Ecclesiæ.

Angelus verbo clericus 8.quæst.5.distinguit in hunc modum; aut lethale peccatum est notorium, aut occultum. Si primum, tenetur restituere, quia peccatum notorium inducit suspensionem ab officio,& beneficio, suspensus autem ab officio,& beneficio, fructus non facit suos. Si secundum, non cogitur fructus restituere, quia non inducit suspensionem.

Communis tamen opinio habet absolutè, & in vniuersum hunc ad restitutionem fructuum non teneri,& hoc siue peccatum sit occultum, siue publicum. Et ratio est,quia id nullo iure cauetur, vt fructus amittat beneficiarius, qui turpiter viuit, dummodo officium suum impleat.

Tum quia hic, quamuis sit in peccato mortali, nihilominus implet Ecclesiæ præceptum; sub quo non cadit vt oratio, vt est opus operantis, sit fructuosa,& ita sufficit,quòd opus illud secundùm se placeat Deo, licèt particularis persona ob sua demerita illi displiceat, & sic non tenetur restituere fructus.

Tandem est conclusio definita in §. statuimus, vbi decernitur, beneficiarium qui suas horas recitare omittit,non teneri ad restituendum fructus, quos primis sex mensibus à die obtenti beneficij obtinuit. Certum est autem illum in peccato mortali notorio fuisse, si notoriè omisit, & si occultè, in occulto. Et ideo ita tenent Nauar. capite 7. nu.35.

numer.35.Sot.lib.10.q.5.ar.6.Petr.Nauar.lib.2. de restit.cap.2.nu.205.Suar.lib.4.cap.30.nu.15.Emm. Sa verb.horæ nu.18.& alij.

QVÆSTIO CCLXXV.

Vtrùm beneficiarius qui ſcienter diuinum officium prætermittit, iure diuino, & naturali ad fructuum reſtitutionem teneatur.

ALEXAND.Alenſ.3.p.q.36.ar.2.Ang. verb.hora n.11.Sotus lib.10.q.5.ar.6.Petr. Nauar.lib. 2.c.2.n.216.Arag.2.2.q.83.ar.13.Valent.2.2.d. 6.q. 2.p.10.& Gab.Vaſq.tom.2.diſp.168.num.33. affirmant eum iure diuino,& naturali ad reſtituendum compelli. Et probant, quia quando aliquid datur ob cauſam,ea non ſequuta,illud iure diuino,& naturali repeti poteſt, ſed beneficium datur propter officium,ergo eo non dicto,fructus iure naturæ reſtituendi ſunt.

Cæterum,quamuis hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem tamen exiſtimo contrariam. Ducor,quia obligatio reſtituendi ex natura rei ſolùm naſcitur ex peccato contra iuſtitiam commutatiuam,beneficiatus autem omittens diuinum officium ex natura rei non peccat contra iuſtitiam commutatiuam,ſed ſolùm contra obedientiam Eccleſiæ vel contra Religionem, ad quam pertinet præceptum orandi: ergo iure naturæ non tenetur fructus reſtituere.

Tum quia, ſi iure naturali, & diuino ad id tene

teneretur, etiam primis sex mensibus omittens officium teneretur illos restituere: sed hoc est falsum, vt constat ex Concilio Lateranensi, in illis verbis. *Post sex menses*, &c. ergo. Et ideo ita docent Nauar. de orat. cap. 7. num. 31. Syluest. verb. Clericus 4. quæst. 23. num. 16. Azor. lib. 10. cap. 3. & 4. vlt. quæst. & cap. 13. qu. 9. & c. 14. q. 1. & multi alij.

Et ad argumentum contrariæ opinionis respondeo, quòd licèt beneficium detur propter officium, non tamen datur sub conditione officij, sed sub modo & onere, vnde modo, & onere non seruato, adhuc fructus sunt beneficiati, ratione tituli, quem habet in beneficio. Vnde illa regula, quòd datum ob causam causa non sequuta repeti potest, non procedit in eo quod datur ob causam perpetuam, & successiuam, id est, cum onere perpetuo & successiuo, vt in casu nostro maximè quòd obligatio recitandi, quam habet beneficiatus, sicut illa, quam habet in sacris constitutus, non est iustitiæ, sed Religionis ex præcepto Ecclesiæ, vt docet Nauar. vbi suprà.

QVÆSTIO CCLXXVI.

Vtrùm beneficiarius scienter horas canonicas prætermittens teneatur de iure communi canonico, & antiquo ad restitutionem fructuum.

SOTVS gloria Thomistarum lib. 10. qu. 5. art. 6. Couar. lib. 3. var. resolut. cap. 13. & Graff. lib. 2. decis. c. 50. affirmant.

Alij verò rectiùs docent, attento iure communi canonico & antiquo beneficiarium non cogi ipso facto restituere fructus beneficij, nisi post iudicis condemnationem, quia nullum extat ius antiquum ad hoc obligans. Itá Syluest. verb. clericus 4.q.23. qui alios citat, & dicit ita tenere penè omnes. Nauar. de oratione cap.7. nu.31. & Azor. lib.10.cap. 14.q.1. quam etiam dicit communem.

QVÆSTIO CCLXXVII.

An extet aliquod ius nouum, quo horas canonicas prætermittens, eo ipso teneatur fructus beneficij perceptos restituere.

NAVAR. de oratione cap.7. num.32.& in Manual. cap. 25. num. 122. Couarr. lib. 3. var. cap.13. num. 10. Corduba in sum. casuum quæst. 33. & plerique alij affirmant eiusmodi ius nouum extare in Conc. Lateranensi sub Leone X. celebrato, sess.9. cap.5.§. statuimus, vbi dicitur, beneficiarium quemcunque, qui elapsis sex mensibus à consequutione beneficij, omiserit recitare officium non facere pro rata officij prætermissi fructus suos, sed debere restituere in fabricam ipsius beneficij, vel in eleemosynas pauperum. Quòd si fuerit contumax non dicendo post prædictum semestre transactum, priuandus est beneficio.

At verò Sotus lib. 10. quæst. 5. artic. 6. negat, etiam extante eiusmodi Concilij Lateranensis decreto restitui debere fructus beneficij, quia credit

id

id Concilij Lateranensis decretum, non fuisse vsu, & more receptum.

Sed quidquid sit de hac Soti sententia, vix videtur esse nunc locus relictus dubitationi, stante Pij V. constitutione, quæ incipit. *Ex proximo Lateran. Conc.* relata à Nauar. in Man. cap 25. num. 122. & de oratione cap. 7. num. 32. in qua Romanus Pontifex decretum Concilij Lateranensis, non solùm commendat vt pium, & salutare, sed etiam illud innouando declarat, vt beneficiarius, qui horas canonicas prætermittit, in foro conscientiæ fructus beneficij perceptos restituat pro rata officij prætermissi. Quomodo autem sit intelligendum, quod dicitur ibi pro rata omissionis officij, & temporis faciendam esse restitutionem, declarat Pius V. in Bulla peculiari relata à Nauar. vbi suprà, sic videlicet, *Si quis vno, aut pluribus diebus totum officium omisit, restituat fructus omnes, quos illo die, vel illis diebus percepit: si Matutinum tantùm omisit, restituat mediam partem fructuum respondentium illi tempori: si reliquas sex horas tantùm, restituat etiam dimidiam partem; si aliquam tantùm ex illis sex, restituat tantùm sextam partem fructuum talis diei, & sic tenetur solùm sextam illius medietatis partem restituere.* Hæc ibi.

Quis verò censendus sit contumax non dicendo, declaratur eadem sess. videlicet, qui spacio quindecim dierum ne bis quidem dicit.

Nec est, quòd dicas, huiusmodi Pij V. constitutionem non esse vsu receptam: quia viri pietate, & doctrina clari censent restitutionem fructuum faciendam esse iuxta eam constitutionem.

QVÆSTIO CCLXXVIII.

An beneficiarius qui diuinum officium scienter omisit in primis sex mensibus accepti beneficij, teneatur ad restitutionem fructuum respondentium illis diebus.

SOTVS lib.10. quæst.1. art. 6. tenet obligari, ac proinde certò credit verba illa Concilij Lateranensis, *Post sex menses*, non esse ita legenda, sed *per sex menses*, vt sensus sit, qui per sex menses, hoc est, quicunque sex mensium tempore, diuinum non soluerit, solùm debeat fructus restituere pro rata: elapsis verò sex mensibus, si post admonitionem quindecim diebus bis non recitauerit, beneficio priuetur. Et ratio eius est, quia violat iustitiam commutatiuam, cùm faciat contra obligationem contractus, do vt facias. At ex violatione iustitiæ oritur restituendi obligatio.

Sed hæc Soti sententia ab omnibus reiicitur, nam omnes codices Concilij constánter legunt, *post sex menses*.

Tum quia Pius V. referens dicti Concilij statutum expresse dicit, *post sex menses*: quare dicendum est beneficiarium intra primos sex menses ab obtento beneficio officium diuinum prætermittentem, liberum esse à restitutione, quia hæc obligatio non iure naturali, vt Sotus putauit, sed Ecclesiæ tantùm lege debetur: at hæc tantùm obligat post sex menses ad restitutionem, ergo.

Deinde,

Deinde, attento iure communi antiquo, non tenetur beneficiarius non recitans ad restitutionem, quia nullum tale ius adest, ergo tantùm tenetur iure nouo Concilij Lateranensis, & Pij V. At hæc tantùm obligant post sex menses, ergo.

Tum demum, quia hæc obligatio non oritur ex iustitia commutatiua, sed ex obedientia, vel Religione. Vnde qui impotens est ad restituendos fructus, non solet obligari ad restituendum in bonis spiritualibus. Et ideo ita tenent Nauar. de oratione cap. 21. nu. 58. Less. lib. 2. cap. 34. dub. 32. num. 179. Vasq. de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 8. Toler. lib. 2. cap. 12. num. 5. Suar. lib. 4. cap. 29. num. 12. Filiuc. cap. 10. q. 3. num. 310. Macig. cap. 28. num. 16. & communis.

Hinc, qui diuinum officium recitauit per primos sex menses, sed postea incepit omittere, non potest quasi compensando vti priuilegio Concilij, & constitutionis Pij V. de sex primis mensibus indultis post obtentum beneficium, sed statim non recitando, ad fructuum restitutionem tenetur, Suar. lib. 4. cap. 29. in fine.

QVÆSTIO CCLXXIX.

An qui intra primos illos sex menses ab impetrato beneficio, absque iusta causa diuinum officium prætermittit, lethaliter peccet.

RESPONDEO cum lethaliter peccare, nam in constitutione prædicta Pij V. sic habetur. *Ille*

qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum eum excusauerit, graue peccatum, ideſt mortale, *se intelligat admisisse.* Et ratio huius eſt, quia facit contra prohibitionem Eccleſię in re graui, & contra finem, propter quem datur beneficium, vt patet ex prædictis conſtitutionibus. Ita Nau. in Man. cap. 25. nu. 122. Arag. 2. 2. q. 83. art. 13. Tolet. lib. 2. cap. 12. num. 4. Azor. lib. 10. cap. 14. quæſt. 4.

QVÆSTIO CCLXXX.

An qui hodie non recitauit, sed altera die suppleuit defectum in recitatione diuini officij prætermissi, ad restitutionem fructuum teneatur.

MOLFESIVS cap. 5. num. 17. Filiucius cap. 10. q. 2. n. 307. Suar. lib. 4. cap. 23. num. 5. & cap. 29. num. 11. & multi alij, quos citat Henriq. lib. 13. ca. 13. num. 2. affirmant hunc non teneri ad reſtitutionem fructuum, ſi ſuppleuit alio die penſum horarum, aut compenſauit in alijs piis operibus. Ducuntúrque hi in eam ſententiam primò, quia in hoc caſu rependit æquale, vt ſuppono.

Secundò, quia Capellanus qui ratione capellaniæ hodie tenetur celebrare, ſi alio die celebret, ad nullam reſtitutionem tenetur, ergo neque beneficiarius, qui alio die officium ſupplet.

Cæterùm contraria ſententia eſt communiſſima, & ideo tanquam probabilior amplectenda eſt,

cuius ratio est, quia ille tenetur ad restitutionem, qui suo tempore præceptum diuini officij non impleuit, sed qui alio die diuinum officium persoluit, non impleuit præceptum diuini officij, ergo ad restitutionem tenetur. Maior propositio est per se nota. Minor verò probatur, quia obligatio diuini officij est affixa diei, & transit cum ipso die: & sicut non implet præceptum ieiunij, aut Missæ, qui alio tempore non præscripto ab Ecclesia ieiunat, vel Missam audit, ita neque adimplet præceptum diuini officij, qui alio die diuinum officium persoluit.

Tum quia, qui diuinum officium prætermisit, ipso facto absque declaratione Iudicis obligationem restituendi fructus contraxit, nullus autem potest propria authoritate eximere se à pœna, quam contraxit.

Tum demum, quia in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. & in Bulla Pij V. dicitur, eum, qui non recitat suo tempore officium, non facere fructus suos. Et ideo ita tenent Henriq. lib. 13. cap. 13. Petr. Nauar. de restit. lib. 1. cap. 2. n. 180. Arag. 2. 2. q. 83. ar. 15. & alij.

Igitur ad argumenta in contrarium adducta oportet nunc respondere. Et ad primum respondeo, beneficiarium non posse fructus percipere, quia illos ipso facto amisit, nec illos propria authoritate sibi applicare potest, supplendo alio die defectum officij.

Ad secundum respondeo, negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia onus celebrandi non est diei affixum, vt transeat cum ipso die, sicut transit onus diuini officij.

QVÆSTIO CCLXXXI.

An qui plura beneficia legitimè possidet, nec horas canonicas recitat post primos sex menses ab illis obtentis, teneatur pro rata officij culpabiliter omissi, fructus omnium beneficiorum restituere.

RESPONDEO teneri. Et ratio est, quia sicut ratione omnium tenebatur officium recitare: ita etiam fructus omnium pro rata officij dimissi restituere tenetur, vt clarè constat ex constitutione Pij V.

Et confirmatur, nam quemadmodum qui diuinum officium recitat, omnium fructus beneficiorum acquirit, & facit suos, ita qui non recitat, omnes modo suprà declarato amittit, nec maior est ratio, cur vnius beneficij fructus perdat, quàm alterius, ergo omnes pariter amittit.

QVÆSTIO CCLXXXII.

An qui absque vlla culpa horas canonicas prætermisit, ad restitutionem fructuum teneatur, vt per naturalem obliuionem, vel ignorantiam inuincibilem.

NONNVLLI affirmant ad id teneri, quia de facto hîc non exhibet seruitium propter quod recipit stipendium.

Tum

Tum quia illa non eſt tantùm pœna propter culpam, ſed eſt etiam conditio, ſub qua datur tale ſtipendium.

Alij verò putant hunc teneri reſtituere fructus extantes, & eos, ex quibus factus eſt ditior, non autem quos bona fide conſumpſit, & ex eis ditior factus non eſt.

At tanquam certum tenendum eſt, huiuſmodi beneficiarium eſſe à reſtitutione liberum, non ſolùm quoad fructus bona fide conſumptos, ex quibus non eſt factus ditior, verùm etiam ſimpliciter quoad omnes. Et ratio eſt, quia in foro conſcientiæ non debetur pœna, vbi culpa non eſt: atqui carentia fructuum inducta eſt in pœnam culpæ admiſſæ in recitatione diuini officij, ergo.

Et eſt concluſio definita in conſtitutione Pij V. vbi Pontifex primò dicit. *Si officium diuinum non dixerit legitimo impedimento ceſſante:* naturalis autem obliuio, vel ignorantia inuincibilis legitimum impedimentum reputatur.

Deinde ait: *Eos tanquam iniuſtè perceptos.* Vbi pondero illam particulam, *iniuſtè.* Nam præſupponit hunc non recitando peccaſſe, ac ſubinde teneri ad reſtitutionem titulo iniuſtæ acceptionis.

Demum ſubiungit: *Si vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit.* Vbi pondero illam particulam, *ſimili.* Nam ſupponit, oportere omiſſionem eſſe ex negligentia culpabili, ergo vbi non intercedit culpa, non incurritur hęc pœna. Vnde non eſt dicendum, illam eſſe conditionem quaſi affirmatiuam, ſi dixeris, ſed negatiuam, ſi non omiſeris, ſcilicet culpabiliter. Et ideo ita

tenent Gar. to. 1. de benef. p. 3. cap. 1. num. 26. Reginal. lib. 30. nu. 44. Suar. lib. 4. cap. 29. nu. 16. Azor. lib. 10. cap. 14. q. 7. Macig. cap. 18. & 19. Less. cap. 34. num. 185. Molfes. in summa tract. 5. cap. 5. num. 14. & alij communiter.

QVÆSTIO CCLXXXIII.

An qui mente vltrò distracta diuinum officium recitat, restituere fructus teneatur.

Medina C. de oratione q. 16. Petr. Nauar. lib. 2. nu. 181. & 228. Cordub. in suo quæst. lib. 4. q. 13. & Tolet. lib. 2. cap. 12. nu. 6. negant. Quia pœna (inquiunt) restitutionis tota surgit, & contrahitur ex iure canonico, quod solùm mulctat hac pœna beneficiarium, qui diuinum officium non dicit, sed qui animo distracto diuinum officium recitat, reuera dicit, quamuis malè dicat.

Dices, qui sic diuinum officium persoluit, lethale peccatum committit, ergo Ecclesiæ præcepto non satisfacit.

Respondent, non omne peccatum mortale, quod in recitatione horarum committitur, inducere obligationem restituendi, sed illud duntaxat, quo diuinum officium non recitatur, aliàs quicunque malè recitaret peccando mortaliter, vel ex malo fine, vel aliunde restituere teneretur, quod dici non potest. Hanc opinionem dicit esse probabilem Azor. lib. 10. cap. 12. q. 6.

Opposita tamen opinio videtur tenenda vt verior, & communior. Et ratio est, quia hic non solùm malè orat, sed reuera simpliciter nō orat, quia licèt

licèt legat, vel verba proferat, illa non est oratio, quæ ab Ecclesia præcipitur, cùm ergo de substantia orationis sit attentio, sequitur recitantem sine attentione, non satisfacere præcepto quoad substantiam, consequenter non posse fructus retinere.

Et confirmatur, nam pœna illa non imponitur non recitanti materialiter verba, sed non oranti, & sic non satisfacit Ecclesiæ præcepto, qui sine vlla attentione diuinum officium recitat, & ideo non est simile de aliis peccatis, quæ non tollunt substantialem actum: at verò defectus attentionis voluntariæ substantiam orationis destruit. Et ideo ita tenent Nauar. de orat. cap. 13. nu. 18. Suar. lib. 4. cap. 30. nu. 14. Azor. lib. 10. c. 12. q. 6. Petr. Nauar. suprà nu. 140. Graff. lib. 2. c. 51. nu. 7. Vega cap. 128. Rodriq. p. 1. cap. 143. & multi alij.

Nec obstat, horas canonicas recitari nomine Ecclesiæ quæ supplet defectum recitantis.

Respondeo, hoc verum esse, modò defectus ab Ecclesia suppleri possit: at Ecclesia efficere non potest, vt id quod non est oratio, sit oratio, quidquid dicat Macignus q. 89. nu. 11.

Hinc, qui scienter, & spontè iocando, confabulando, vel alía similia faciendo, diuinum officium persoluit, peccat mortaliter, quia non recitat, vt debet, & proinde præceptum Ecclesiæ non implet, & fructus restituere tenetur.

QVÆSTIO CCLXXXIV.

An excommunicatus recitans officium in excommunicatione, possit retinere fructus beneficij.

NAVAR.

NAVAR. in Manual. cap. 25. nu. 124. negat, quia in cap. Pastoralis §. fin. de app. ob excommunicationem priuatur quis beneficij fructibus. Ex quo infert, beneficiarium post obtentam absolutionem ab excommunicatione, debere à Romano Pontifice indulgentiam impetrare, qua fructus quos ante perceperat, retinere possit.

At multò probabilius est posse. Et ratio est, quia hic non est effectus excommunicationis, nam in eo capite Pastoralis citato tantùm dicitur, quòd meritò auferuntur fructus beneficij ab eo, cui denegatur Ecclesiæ communio: sed non dicit quòd ipso facto sit priuatus illis virtute excommunicationis.

QVÆSTIO CCLXXXV.

An qui vno, vel pluribus diebus diuinum officium non recitauit, debeat fructus restituere pro rata omissi officij, hoc est, fructus respondentes tempori, in quo officium prætermisit.

SOTVS lib. 10. q. 5. art. 6. sentit beneficiarium, qui per vnum, aut duos dies officium omittit, non esse restitutioni obnoxium, si autem ampliùs dimittat, ad restitutionem teneri: fundat autem Sotus hanc suam opinionem in morali accommodatione domini temporalis, qui non priuat famulum stipendio, si vno, vel altero die non seruiat, quare neque Deus.

Lop. 2.

Lop. 2. p. instruct. conf. cap. 95. & Medina C. de oratione putant omittentem canonicas preces, paucis v. g. octo, vel decem diebus, non teneri aliquid restituere. Immò addit Medina, etiam si quis per annum integrum officium non recitauerit, non esse necessarium restituere totum, sed posset moderatam partem retinere.

Sed certè, quia Sotus scripsit ante constitutionem Pij V. & quia putauit decretum Concilij Lateranensis non fuisse vsu receptum, excusari potest. At Lop. & Medina qui postea scripserunt, nullo modo possunt excusari, pugnant enim cum verbis contentis in dicta constitutione Pij V. & decreto Concilij Lateranensis, quibus præcipitur, vt qui post sex menses ab obtento beneficio, per quindecim dies, non recitauerit saltem bis, priuetur beneficio, ergo non est credibile, vt per octo, vel decem dies non recitans, in illius legis pœnam non incidat.

Tum quia cùm Pius V. taxet, quid restituendum sit pro qualibet hora diuini officij prætermissi, quis nunc dicere potest ex omissione duorum, vel plurium dierum nullam oriri obligationem.

Tum quia lex illa impedit translationem dominij fructuum correspondentium illis temporibus, diebus, aut horis, nullo ergo titulo retineri possunt.

Quare dicendum est cum communi sententia, taxam, & distributionem à Pio V. factam ad vnguem seruandam esse. In ea enim in primis dicit. *Qui vno, vel pluribus diebus totum officium canonicum prætermiserit; omnes fructus amittat*, qui illi

vel

vel illis diebus correſponderent, ſi quotidie diuiderentur. Si verò non vno die integrum officium omittat, pro Matutino cum Laudibus, quæ eſt media officij pars, vult amitti dimidiam partem fructuum illi diei correſpondentium. Qui cæteras horas omnes, aliam dimidiam partem. Et quoniam illæ ſunt ſex, illas reputat æquales, & pro vniuſcuiuſque omiſſione ſextam partem fructuum eiuſdem diei amitti declarauit.

Cùm dicitur, ſextam partem eſſe reſtituendam pro ſingulis horis, intelligendum id eſt de ſexta parte fructuum dimidij diei naturalis, vel de fructibus diei artificialis, ita vt qui vno die recipit v. g. duodecim argenteos, ſi omittat horam, teneatur tantùm reddere vnum argenteum, quia illa eſt ſexta pars fructuum diei artificialis, nam alij ſex reſpondent officio Matutino.

QVÆSTIO CCLXXXVI.

An pro omiſſione minori, quàm vnius horæ integræ, ſit aliquid reſtituendum.

RESPONDEO nihil eſſe reſtituendum. Et ratio eſt, quia lex rigoroſa potius reſtringenda eſt ad terminos ſuos, quàm extendenda. Cùm ergo lex canonica definitè taxet quid pro ſingularum horarum omiſſione reſtituendum ſit, non eſt extendenda ad minorem omiſſionem. Quod licèt hoc pro ſingulis horis minoribus verum ſit, pro maioribus tamen admitti non poteſt. Vnde in Matutino ſi omttiatur ſexta pars, eſſet etiam obligatio tanquam

tanquam vnius horæ, quia totum Matutinum cum Laudibus æquiualet omnibus aliis horis: si verò sit minor sexta parte, nulla erit restituendi obligatio. Quare secundùm hanc doctrinam poterit quis peccare mortaliter, vt si omittat dimidiam horam, & tamen non obligari ad restitutionem.

Hinc, qui paucos versiculos, aut vnum Psalmum omittit, ad nullam restitutionem tenetur, etiamsi fructus respondentes illi parti omissæ, sint magnæ quantitatis. Ita Tolet. lib. 2. cap. 12. nu. 6. Petr. Nauar. lib. 2. cap. 2. dub. 3. num. 202. & Suar. lib. 4. cap. 30. nu. 13.

Hinc ad restitutionem tenetur, qui eodem die in singulis horis paucos versiculos omisit, qui tamen simul sumpti vnam integram horam efficiunt. Et ratio est, quia sicut huiusmodi omissiones continuantur in ordine ad grauem culpam, ita etiam in ordine ad restitutionem.

Hinc non tenetur sub mortali ad restitutionem, quando pars fructuum correspondens est tam exigua, vt non pertingat ad peccatum mortale in materia furti: at si coniungeretur moraliter cum aliis similibus, cùm peruentum fuerit ad materiam notabilem, oriretur talis obligatio sub mortali. Suar. lib. 4. cap. 30. num. 13.

QVÆSTIO CCLXXXVII.

An vniuersaliter omnes beneficiarij horas canonicas non recitantes, teneantur restituere omnes fructus beneficij integrè pro rata temporis, quo horas omittunt, vel

potius

potius sit satis aliquam tantùm partem restituere.

Et quidem, si beneficiarius sit huiusmodi, qui beneficium obtineat ecclesiasticum, nullam aliam obligationem inducens, quàm recitandi, qualia sunt beneficia simplicia, & præstimonialia, si is scienter absque iusta causa diuinum officium omittat, vniuersos fructus quos ex tali beneficio percipit, restituere pro rata temporis tenetur. Ratio est, quia non potest alia ratione fructus recipere, quàm ratione officij persoluendi, cùm ergo hic non persoluat officium, vt suppono, nullum habet titulum, cur aliquos fructus recipiat. Et in hoc omnes Doctores infrà citandi conueniunt.

QVÆSTIO CCLXXXVIII.

Sed tota difficultas versatur de eo, qui beneficium obtinet officia alia principalia annexa habens, propter quæ exercenda similiter annuales fructus recipit, vt si est Parochus qui curam animarum gerit, qui & munus celebrandi, & administrandi Sacramenta obit, & regimine Ecclesiæ fungitur. An videlicet hic teneatur simpliciter omnes fructus beneficij restituere, an verò tantùm eam partem quæ officio recitando in beneficio correspondet.

IN qua re duæ extant Doctorũ opiniones. Prima docet hunc nõ teneri restituere nisi partem correspondentem obligationi recitandi horas. Et ideo Parochus qui in die pro fructu v. g. recipit tres argenteos, omittens totum officiũ, tenetur restituere vnum argẽteum, nam alios retinet pro onere ministrãdi Sacramenta, &c. Et ideo ita tenent Tolet. lib. 2. c. 12. n. 5. Henriq. lib. 13. c. 13. nu. 2. Lop. 2. p. c. 95. Emman. Sa verb. beneficium. n. 58. Less. lib. 2. cap. 34. dub. 32. Arag. 2. 2. q. 83. art. 13. Rodrig. 1. p. cap. 146. n. 4. Molfes. in summa tract. 5. cap. 5. n. 8 Beia casu 55. p. 1. Med. in inst. in exposit. præcept §. 11. Macig. c. 28. n. 7. Nald. verb. diuinum officium n. 12. Vasq. in opusc. de beneficiis. c. 4. §. 1. ar. 1. dub. 7. n. 38.

Secũda verò opinio ait beneficiarium esse huius pœnæ obnoxium, quantumcunque cætera munia sui beneficij obierit. Nam hoc non obstante reus est peccati mortalis, quod committitur omissione recitationis horarum, quod vnum tali priuatione punitur, tanquam ea sufficienter dignam, non obstante quòd quis cætera sua onera impleat: Sicut, & sufficienter dignus est æterno supplicio, quantumcunque in nullo alio deliquerit, iuxta illud Iacobi 1. Quicunque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus.

Tum quia lex absolutè, & indistinctè loquitur, & absque limitatione præcipit omnes fructus restitui cuiuscũque beneficij, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et ideo ita sentiunt Suar. lib. 4. c. 30. n. 6. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. p. vlt. Azor. lib. 10. c. 14. q. 5. Regin. lib. 30. n. 46. Petr. Nau. lib. 2. c. 2. n. 143. Vasq. sibi contrarius 1. 2. d 168. num. 34. Vincent. Filiuc. tom. 2. tract. 23. cap. 10. q. 5. & plerique alij. Pro quo

Primò dico, primam opinionem esse valdè probabilem, tum ob authoritatem Doctorum, qui eam sequuntur, tum ob rationem fundatam in æquitate, & iustitia, quæ vtpote in re pœnali est fauorabilior. Cùm enim propterea imponatur obligatio restituendi, quia beneficium datur propter officium, quando aliquis præstat plura officia, & omittit vnum illorum, vt recitationem Horarum, satis est si restituat partem stipendij respondentem officio omisso, alioquin grauius damnum pateretur beneficiarius, qui præter officij obligationem alia onera sustinet, quàm qui solam habet recitandi officij obligationem. Vnde quando in Bulla Pij V. dicitur, omittentem diuinum officium debere omnes fructus restituere, sermo est de fructibus respondentibus recitationi diuini officij, non verò de fructibus respondentibus aliis oneribus.

Secundò dico, secundam opinionem videri magis ad mentem Pij V. absolutè, & indistinctè loquentis de restitutione fructuum singulis diebus respondentium, facienda pro rata omissionis diuini officij, vt beneficiarij à tali omissione retrahantur, & ad illius recitationem excitentur, & quasi cogantur. In hanc igitur sententiam vt probabiliorem propendeo. Ideóque optimum remedium est, vt facta fructuum computatione Bullam compositionis accipiat, vel à Romano Pontifice, siue ab eius Commissario Cruciatæ dispensationem petat, quia hac ratione neque omnia quæ Bulla Pij V. præcipit, restituer, & in conscientia tutus erit.

Hinc, non est audiendus Henriquez lib. 13. cap. 13. num. 2. vbi ait beneficiarium non teneri restituere omnes fructus, sed posse aliquam eorum partem retinere, eo quòd præter horas canonicas, habet

habet onus gestandi habitum, & tonsuram, viuendi castè, & obseruandi alia quæ præscribuntur in iure. Quia fructus ecclesiastici non solùm dantur ob horas canonicas, verùm etiam propter alia onera,& ministeria. Non est, inquam, audiendus, quia beneficium non datur ad deferendum habitum, & tonsuram, sed propter diuinum officium, aliáque onera beneficio annexa.

Tum quia gestatio habitus,& tonsuræ compensatur aliis commodis, vt immunitate Ecclesiæ, & cùm beneficium confertur Clerico, habitus gestatio supponitur, ante beneficij collationem.

QVÆSTIO CCLXXXIX.

An pensionarius qui officium paruum Beatæ Virginis quotidie non soluit, fructus suæ pensionis restituere teneatur.

Respondeo teneri, si illud post primos sex menses prætermisit: nam Pius V. in sua constitutione pensionarium non recitantem officium paruum Beatæ Virginis, ad restitutionem obligat eadem ratione, qua beneficiatum non recitantem horas canonicas.

Hinc, si pensionarius totum officium vno, vel pluribus diebus prætermisit, omnes pensionis fructus, qui illi, vel illis diebus respondent, restituere tenetur. Si verò Matutinum, tantùm dimidium, si horarum singulas, sextam partem pensionis eiusdem diei amittat, vt in eadem constitutione habetur.

QVÆSTIO CCXC.

An hac fructuum restitutio facienda sit statim in conscientia, non expectata Iudicis sententia.

SOTVS lib.10.q.5.art. 6. indubitanter negat teneri ad restitutionem fructuum ante Iudicis condemnationem, quia credit decretum Concilij Lateranensis non fuisse receptum, & scripsit ante Pium V. Eandem opinionem sequitur Syluester verbo Clericus 4. quæst.23.&24.

Medina C. de oratione, vbi suprà, qui constitutionem Pij V. nouit, ausus est dicere, decretum illud esse pœnale, & ideò non obligare, donec Iudex præcipiat.

Sed concors est omnium Theologorum opinio, restitutionem hanc esse faciendam in conscientia ante Iudicis condemnationem, licèt delictum sit occultissimum. Et ratio est, quia Beneficiarius non recitans non facit fructus suos, vt dicitur in Concilio Lateranensi, sed nullus retinere potest quod suum non est: ergo Beneficiarius omittens Horas canonicas, non potest retinere fructus, sed tenetur illos restituere ante Iudicis sententiam.

Tum quia nemo potest retinere quod iniustè acquisiuit, atque Beneficiarius qui diuinum Officium omisit, retinet fructus tamquam iniustè acquisitos, vt habetur in prædicto Concilio: ergo tenetur illos restituere ante Iudicis sententiam.

Et confirmatur, nam Pius V. in Extrauaganti ab ipso edita, non quasi nouum ius condens, sed ius prædicti Concilij declarando, euidentiùs statuit, non

non recitantem diuinum Officium non facere fructus suos, sed illos tamquam iniustè perceptos debere restituere: & sic manifestè colligitur, quòd non solùm de iure prædicti Concilij, sed etiam Pij V. non potest in conscientia retinere fructus etiam ante Iudicis condemnationem, qui diuinum Officium recitare prætermisit. Et ita est vsu recepta, vt testatur Suarez lib. 4. cap. 30. num. 2. & praxis sacræ Pœnitentiariæ confirmat. Et ideò ita sentiunt Nauarrus de oratione cap. 7. num. 32. & in Manuali cap. 25. num. 122. Aragon. 2. 2. quæst. 83. art. 13. Couarruuias lib. 3. variar. cap. 13. in fine. Corduba in Summa Hisp. quæst. 33. Petrus Nauarrus de restitut. cap. 2. num. 195. Vasquez in opusc. de benefic. cap. 4. §. 1. dub. 7. Filiuc. cap. 10. num. 311. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 39. Macig. cap. 28. Quaranta verb. Horæ canonicæ. Molfes. cap. 5. num. 11. Suarez vbi suprà, & alij communiter.

Neque obstat, pœnam, quæ ad sui exequutionem hominis actionem requirit, non esse subeundam ante Iudicis sententiam. Quia hoc fallit, quando aliter constat de mente legislatoris volentis pœnam incurri ante condemnationem Iudicis, vt accidit in casu nostro, in quo Concilium Lateranense, & Pius V. obligant in conscientia Beneficiarium in pœnam delicti ad restitutionem fructuum.

QVÆSTIO CCXCI.

Cui facienda sit hæc restitutio.

Respondeo, faciendam esse, vel in fabricam beneficij, vel in eleemosynam pauperum. Sic

enim habetur in prædicta constitutione Pij V. illis verbis. *In fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneantur.* Quæ verba disiunctiua sunt, & ideò liberum esse beneficiario restitutionem facere pauperibus, vel fabricæ beneficij. Ita Nau.de orat. cap.7.num.32. & in Sum. cap.25.num. 122.

Est autem hîc considerandum, quòd quando restitutio est distributionum, quas Canonici, vel beneficiarij ex munere chori recipiunt, tunc non debet fieri nisi ipsis Canonicis, vel beneficiatis, qui choro interfuerunt: inter quos solent tales redditus distribui: nam quando res habet certum dominum, non debet dari pauperibus.

QVÆSTIO CCXCII.

Quid nomine pauperum hoc loco intelligatur.

NAVAR. tract. de reddit eccles. monito 26. num.2.q.7. censet nomine pauperum intelligi non solùm personas pauperes, sed etiam Monasteria, Xenodochia, & Ecclesias ornamentis, luminaribus, & aliis similibus indigentes; aut alia pietatis opera, iuxta Medinam C.de restitut.q. 3. & Rebell.p.2.de oblig.q.11.sect.1.

QVÆSTIO CCXCIII.

An appellatione pauperum veniant non solùm mendici, sed etiam alij, qui quamuis necessaria naturæ habeant, ad decentiam tamen personæ necessariis carent.

RESPONDEO

RESPONDEO, nomine pauperum non solùm intelligi eos, qui ex pane mendicato viuunt, verùm etiam alios, quibus necessaria ad decentem statum desunt, quales sunt multi nobiles, qui à statu deciderunt, & ægrè admodum sustentantur, licèt ob verecundiam petere, vel recipere eleemosynam non soleant, quibus distributio fieri potest absque titulo eleemosynæ, ne confundantur. Ita Rebell. p. 2. de obligat. quæst. 11. sect. 1. & Nauarr. de redd. mon. 28.

QVÆSTIO CCXCIV.

An hæc restitutio facienda sit pauperibus illarum Ecclesiarum, vbi sita sunt beneficia.

RESPONDEO minimè, sed posse etiam fieri pauperibus alterius loci. Ratio est, quia Bulla generaliter loquitur de pauperibus.

Tum quia hoc mitius est, & faciliorem, & suauiorem reddit restitutionem. Ita Suarez lib. 4. cap. 30. num. 20. Molfes. cap. 5. num. 22. Filiuc. tract. 23. cap. 10. quæst. 6. Bonacina disp. 1. quæst. 5. p. 4. nu. 3. & alij communiter. Vbi aduerte, quòd eleemosynæ omnes, quas ex fructibus beneficij fecit toto eo tempore, in quo diuinum officium prætermisit, poterit computare in partem restitutionis.

QVÆSTIO CCXCV.

An si beneficiarius pauper sit, aut eius mater, fratres, aut sorores, possit sibi, aut eis hanc restitutionem facere.

Respondeo posse, modò isti verè pauperes sint. Ratio est, quia non videntur deterioris cõditionis aliis pauperibus, quamuis enim peccauerit officium omittendo, tamen cùm restitutio facienda sit pauperibus, & ipse aut eius consanguinei paupertate laborent, negandum non videtur, quin gaudere possint fructu eleemosynæ, quæ pauperibus tribuitur.

Tum quia iura eos non excludunt, & hæc est eleemosyna, quam non tam ipse sibi, vel suis, quàm summus Pontifex per eum facit, vt ad multorum consolationem. Nauar. in summa cap. 25. num. 122. Tolet. lib. 2. cap. 12. num. 5. & Suar. tom. 2. de Religione cap. 30. num. 21. Quod intellige, modò ex cõsuetudine, vel statuto particulari non sit facienda restitutio alicui certo pio operi, aut aliis canonicis, vt accidit in distributionibus quotidianis, quia in tali casu beneficiarius pauper non poterit sibi, vel suis fructus restitutioni obnoxios applicare titulo paupertatis. Ita Rodr. 1. p. c. 146. n. 3. Nald. verb. officium n. 13. Arag. 2. 2. q. 83. art. 13. Suar. Tolet. & alij plerique vbi suprà.

Quam doctrinam arbitror verissimam, modò id faciat ex consilio prudentis confessarij, vel viri docti; nè in re propria decipiatur: & dummodo iste occasionem non sumat vacandi ab officio.

QVÆSTIO CCXCVI.

Vtrùm beneficiarius qui horas canonicas prætermisit, possit sibi retinere fructus, quos titulo remissionis recepit à pauperibus.

Respondeo

Respondeo non posse, si remissionem à pauperibus obtineat, quibus fructus nondum tradiderat. Ratio est, quia hic non dicitur restitutionem fecisse iuxta Romani Pontificis intentionem.

Tum quia pauperes, quibus fructus non traditi sunt, nullum ius habent ad illos, ergo non possunt illos remittere, cùm remissio fieri debeat ab eo, qui ius verum, & proprium habet. Secus si fructus recipiat ab iis, quibus ipse tradiderat, quia tunc posset eos sibi retinere, cùm id nullo iure prohibeatur, nec vllum inde incommodum sequatur.

Tum demum, quia retineri possunt distributiones, si postquam sine fraude, & dolo traditæ fuerunt canonicis, qui interfuerunt choro, iterum ab iisdem restituantur. Nec obstat Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de reformat. quia ibi solùm interdicitur collusio, & remissio, non autem donatio, postquam res accepta fuit. Ita Henriq. lib. 13. c. 36. n. 3. Nau. de orat. Miscel. 19. n. 4. Suar. lib. 4. c. 30. n. 17. Azor. 2. p. lib. 7. q. 9. & multi alij.

QVÆSTIO CCXCVII.

An hæc restitutio fieri possit pro celebrandis Missis, vel in aliis suffragiis offerendis pro defunctis.

Respondeo posse, nisi Ecclesiæ illius statutum, aut mos postulet, vt fructus amissi ob hanc, vel aliam causam, applicentur certis operibus. Et ratio est, quia etiam ipsi defuncti pauperes sunt, valdéque indigentes tali suffragio. Ita Nauarr. in sum. cap. 25. n. 122. & de orat. cap. 7. n. 32. Suar. lib. 4. c. 30. n. 18. & Bonac. d. 1. q. 5. p. 4.

QVÆSTIO CCXCVIII.

An hæc restitutio facienda sit fabricæ illius Ecclesiæ, vbi situm est beneficium.

TOLETVS lib.2.cap.12.nu.6. Graff.lib.2. decis. cap.51.n.3.& plerique alij affirmant.

Sed cæteri communi consensu negant. Quia in textu non habetur illa particula *Ecclesiarum*, sed *beneficiorum*. Vnde poterunt huiusmodi fructus insumi in vtilitatem fabricæ domus beneficij, in qua beneficiarius habitat, vel alterius domus ipsius beneficij pro fructibus colligendis,& cõseruandis,aut etiam in vtilitatem agrorum ipsiusmet beneficij, vt eius fructus in perpetuum augeantur.Hæc enim,& similia sub fabricis beneficiorum comprehendũtur. Ita Vasq.in opusc.de benef.c.4.§.1.ar.1.dub.9.Suar. li.4.c.30.n.19.Molf.c.5.n.24 & Bonac.d.1.q.5.p.4.

Ex quo infertur,beneficiariũ qui diuinũ officium non recitauit,non posse restitutionem facere in vtilitatem alterius loci pij.Ratio est,quia cõstitutio Pij V.solùm mentionẽ facit pauperum,& fabricæ beneficij,non verò alterius loci,nisi ista restitutio redundet in vtilitatẽ pauperum,qui in eo loco v.g.alũtur; tunc enim restitutio fieri censetur pauperibus,iuxta mentem dictæ Bullæ.Ita Suar. & alij suprà.

QVÆSTIO CCXCIX.

Vtrùm pensionarius non recitans officium paruum B. Virginis, teneatur insumere pensionem in fabricis,vel pauperibus, vel potius non accipere à beneficiario soluente illam.

NON

NOnnvlli putant pensionarium non debere accipere pensionem à beneficiato, quia non recitando fit incapax illius, & beneficiarius non tenetur soluere pensionem nisi personæ capaci.

Contrarium tamen est proculdubio affirmãdum. Ducor, quia Pius V. in sua extrauaganti statuit absolutè pensionarium paruum beatissimæ Virginis officium prætermittentem, debere restituere fructus pensionis eo modo quo beneficiarius obligatur.

Tum quia in hoc casu solet pensionarius compositionem fructuum à Romano Pontifice postulare ob omissam officij recitationẽ, & de facto conceditur, quod proculdubio non faceret Pontifex in præiudicium beneficiarij, si ei fructus pensionis deberentur, non enim compositio conceditur de restitutione, quæ certæ personæ facienda est. vt patet ex dictis à nobis in speculo confessariorum. Et ideo ita sentiunt Garz. 3. p. de benef. cap. 1. n. 37. Suar. lib. 4. c. 30. n. 22. Bonac. disp. 1. q. 5. p. 4. & alij.

Ex quo sequitur, beneficiariũ qui nouit pensionariũ non recitasse suũ officium, non posse pẽsiones denegare pensionario, vt sibi retineat, quia Pius V. vult fructus pẽsionis ob omissũ officiũ deberi fabricæ beneficij, vel pauperibus, nõ autem beneficiario.

Dices, beneficiarius non tenetur fructus pensionis soluere pensionario excommunicato, sed potest eos sibi retinere, ergo potest etiam illos retinere ob omissam officij recitationem.

Respondeo non esse eandem rationem, nam excommunicatus est omnino incapax, & quasi pro mortuo reputatur, & de fructibus eius nihil aliud in particulari disposuit lex: hic autem qui diuinum officium prætermittit, non est simpliciter incapax, sed solùm lege impeditur, ne tunc acqui-

rat fructus, sed eos fabricæ, vel pauperibus tradat.

QVÆSTIO CCC.

An paruum Beatæ Virginis officium ad horas canonicas pertineat.

NAVAR. de orat. c. 10. n. 3. affirmat, pertinere. Sed cæteri communi consensu negant, & meritò quidẽ, quia horæ canonicæ multò ante huiusmodi officium fuerunt institutæ, nam vt D. Ant. 2. p. tit. 16. c. 1. §. 23. & Durant. in Rationali diui. off. li. 6. c. 2. testantur, Vrbanus II. in Concil. Claramontano in Aruernis anno salutis nostræ 1096. cùm decretum fuit bellum sacrũ, quo recuperata fuit terra Sancta, paruum B. Virginis officium instituit, ac præcepit, vt clerici illud quotidie recitarent.

Tũ quia probabilius mihi est, quod docet Azor. lib. 10. c. 16. qu. 3. & 4. nimirum, huiusmodi officium B. Virginis non iure scripto, sed vsu tantùm, & consuetudine vim legis habente, recitari, quod expressè colligitur ex illis verbis constitutionis Pij V. Hoc autem concedimus sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus officium B. Mariæ Virginis in choro dici consueuerat, ita vt in ipsis seruetur ipsa laudabilis consuetudo celebrãdi more solito. Vbi Pontifex, solùm hanc consuetudinem vocat, ac proinde in iure de tali præcepto non constat: sed vbi etiam de eo constaret, adhuc dici potest, fuisse temporale, donec nimirum illud bellum perduraret.

QVÆSTIO CCCI.

An qui debet horas canonicas recitare, teneatur quoque persoluere preces B. Virginis.

RESPON

RESPONDEO, eos qui iure coguntur horas canonicas recitare iuxta Breuiarium Romanum Pij V. non teneri officium paruum B. Virginis persoluere, vt expresſè habetur in ipſa Bulla Pij V. Si tamen in Eccleſia iam erat conſuetudo, vt officium B. Virginis in choro diceretur, vult Pontifex hanc conſuetudinem in ſuo vigore permanere. Vnde ſi alicubi talis cõſuetudo erat recepta inſtar legis ſub mortali obligantis, etiam nunc poſt nouum Breuiarium obligabit. Et canonici, aliique collegiatarum Eccleſiarum clerici debebunt illi quoque intereſſe, ſi maioris officij diſtributiones lucrifacere volunt. Qui verò Breuiario veteri vtuntur, hi quoque tenentur ſub mortali officium paruum B. Virginis iuxta morem, & vſum ſuæ Eccleſiæ perſoluere: ſed non puto hanc conſuetudinem apud omnes tam ſtrictè receptam, ſatis enim conſtat pluribus in locis id non fuiſſe ſeruatum. [*Nota.*]

QVÆSTIO CCCII.

An clerici certis hebdomadæ diebus teneantur officium mortuorum perſoluere.

RESPONDEO eos qui non vtuntur Breuiario Pij V. ſed retinent antiquum morem recitandi, teneri ſeruare conſuetudinem ſui loci, & Eccleſiæ, eo modo quo conſuetudo recepta eſt. Itaque ſi priùs ex conſuetudine tenebatur recitare tale officium ſub mortali, eodem modo nunc tenentur. [*Nota.*] Illi verò qui Romano Breuiario vtuntur, ab hac obligatione tam in choro, quàm extra chorum eximuntur, vt expreſsè decernitur in Bulla Pij V. & Clement. VIII. quæ in principio Breuiarij Romani continentur. Eximuntur etiam ab onere recitandi pſalmos

psalmos pœnitentiales, graduales, & litanias, quæ olim cani, ac recitari quotidie consueuerant, vt etiã habetur ex dicta Bulla. Quando autem in Breuiario præcipitur, vt eiusmodi officia dicantur etiam extra chorum, vtique dicenda sunt ab omnibus, vt officiũ defunctorum in anniuersario eorum, & litaniæ cum precibus in die S. Marci, & tribus Rogationum, pro his qui non adsunt processioni. Qui autem nunc vtuntur Breuiario diuerso, si priùs ex consuetudine tenebantur ad prædicta officia, modò etiam tenentur, quia tales non gaudent remissione Pij V. cùm non assumpserint onus nempe recitandi officium ab eo institutum. Et ideo ita tenent Nau. de orat. c. 10. n. 3. Azor. lib. 10. c. 7. q. vlt. & c. 16. q. 3. & 4. Rodr. p. 1. c. 142. n. 1. Arag. 2. 2. q. 83. ar. 12. Suar. to. 2. de Relig. lib. 4. c. 23. n. 6. Filiuc. tract. 23. c. 6. q. 10. & c. 7. q. 8. & alij communiter.

QVÆSTIO CCCIII.

An Canonicus eius Ecclesiæ, in cuius choro cani solent prædicta parua officia, recitare debeat eadem, cùm priuatim extra chorum horas canonicas persoluit.

NONNVLLI affirmant eum ad id teneri, quia obligatur diuinum officium recitare more suæ Ecclesiæ, sed suæ Ecclesiæ vsu prædicta officia vnà cum horis canonicis soluuntur, ergo tenetur ea priuatim recitare.

Alij verò rectiùs docent eum non esse ad id cogendum, si Breuiario Romano à Pio V. edito vtatur, eo quòd Pius V. immunes, ac liberos ab his par-
uis

uis officiis beneficiarios, & clericos reddit, quando priuatim extra chorum horas canonicas persoluit. Et ideò ita sentiunt Nauar. lib. 3. de celebr. Missar. cons. 17. Sotus lib. 10. q. 5. art. 4. & alij.

QVÆSTIO CCCIV.

Sed dubitabit aliquis hoc loco. Quósnam comprehendat, siue astringat hæc obligatio in choro recitandi prædicta officia, singulos in particulari, an communitatem, an denique ad solum Prælatum extendatur.

QVIDAM affirmant omnes existentes in choro, dum prædicta officia dicuntur, comprehendere. Quia cùm obliget chorum, consequenter videtur omnes etiam existentes in choro obligare.

Alij dicunt prædicta officia obligare in choro totam communitatem, neminem verò in particulari: sicut in simili casu de illo præcepto Genes. 1. Crescite, & multiplicamini, D. Tho. 2. 2. q. 152. art. 2. ad primum censet, vbi ait, hoc præceptum Domini non obligasse omnes, & singulos homines, sed tantùm ipsam multitudinem. Vnde sicut prædictum præceptum; Crescite, & multiplicamini, licèt neminem determinatè obliget, obligat tamen indeterminatè omnes, ita vt tempore necessitatis tenerentur illud homines adimplere. Ita simili modo saltem tempore, quo pauci choro assistunt; omnes ad illa attentè recitanda tenebuntur, aliàs periculum esset vt officia diuina in choro omitterentur.

Ego verò probabilius arbitror illam obligationem

nem recitandi prædicta officia in choro non comprehendere ſingulos,nec communionem , ſed tantùm ipſum Prælatum,vt faciat dicta officia publicè in choro recitari,qui ſi in hoc fuerit negligens , tûc tenerentur ſinguli curare non omitti prædicta officia in choro,ſed de hoc latè ſuprà diximus.

QVÆSTIO CCCV.

An clerici,& beneficiarij, qui proceſſionibus dum litaniæ decantantur, non interſunt,teneantur ſub mortali priuatim eas recitare.

CAROLVS Macignus tract. de horis can. c.29. n.18.negat ex eo fundamento, quia putat huiuſmodi litanias non eſſe priuatim recitandas ex præcepto.

Sed veriùs,& probabiliùs alij affirmant , quia hæ ſunt pars diuini officij eo die recitandi , vt patet ex Rubricis & Kalendariis.

Tum quia de ipſis extat conſtitutio cap. Rogationes.de conſecrat.diſt.3. & ideo ita tenent Filiuc. tract.23.cap.7.n.24.& plerique alij.

Ex quo ſequitur,eos , qui ſcienter huiuſmodi litanias prætermittunt , teneri ad reſtitutionem fructuum,pro rata diuini officij,ſuppoſito quòd æquipolleant vni horæ canonicæ. Sed de hoc infrà ampliùs dicemus.

Hæc ſunt , quæ de Horis canonicis mihi viſum eſt eſſe dicenda.

LIBER

LIBER TERTIVS DE QVOTIDIANIS DISTRIBVTIONIBVS.

DISSERVIMVS *hactenus pro ingenii nostri tenuitate de oratione, & horis canonicis, nunc superest ad huius operis complementum, vt in hoc libro de quotidianis distributionibus agamus. De quibus disputant Doctores in cap. licèt. de præbendis, & in cap. de cætero. de Cler. non resid. Nauar. tract. de redd. & de orat. miscell.* 59. *Couar. lib.* 3. *var. resol. cap.* 13. *Azor.* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 7. *Graff. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *Petr. Moneta de distrib. per totum. Garz.* 3. *p. de benef. cap.* 2. *Macig. de horis can. cap.* 71. *Suar. tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 10. *& plerique alij.*

Respondeo posse, modò isti verè pauperes sint. Ratio est, quia non videntur deterioris cõditionis aliis pauperibus, quamuis enim peccauerit officium omittendo, tamen cùm restitutio facienda sit pauperibus, & ipse aut eius consanguinei paupertate laborent, negandum non videtur, quin gaudere possint fructu eleemosynæ, quæ pauperibus tribuitur.

Tum quia iura eos non excludunt, & hæc est eleemosyna, quam non tam ipse sibi, vel suis, quàm summus Pontifex per eum facit, vt ad multorum consolationem. Nauar. in summa cap. 25. num. 122. Tolet. lib. 2. cap. 12. num. 5. & Suar. tom. 2. de Religione cap. 30. num. 21. Quod intellige, modò ex cõsuetudine, vel statuto particulari non sit facienda restitutio alicui certo pio operi, aut aliis canonicis, vt accidit in distributionibus quotidianis, quia in tali casu beneficiarius pauper non poterit sibi, vel suis fructus restitutioni obnoxios applicare titulo paupertatis. Ita Rodr. 1. p. c. 146. n. 3. Nald. verb. officium n. 13. Arag. 2. 2. q. 83. art. 13. Suar. Tolet. & alij plerique vbi suprà.

Quam doctrinam arbitror verissimam, modò id faciat ex consilio prudentis confessarij, vel viri docti; ne in re propria decipiatur: & dummodo iste occasionem non sumat vacandi ab officio.

QVÆSTIO CCXCVI.

Vtrùm beneficiarius qui horas canonicas prætermisit, possit sibi retinere fructus, quos titulo remissionis recepit à pauperibus.

Respondeo

RESPONDEO non posse, si remissionem à pauperibus obtineat, quibus fructus nondum tradiderat. Ratio est, quia hic non dicitur restitutionem fecisse iuxta Romani Pontificis intentionem.

Tum quia pauperes, quibus fructus non traditi sunt, nullum ius habent ad illos, ergo non possunt illos remittere, cùm remissio fieri debeat ab eo, qui ius verum, & proprium habet. Secus si fructus recipiat ab iis, quibus ipse tradiderat, quia tunc posset eos sibi retinere, cùm id nullo iure prohibeatur, nec vllum inde incommodum sequatur.

Tum demum, quia retineri possunt distributiones, si postquam sine fraude, & dolo traditæ fuerunt canonicis, qui interfuerunt choro, iterum ab iisdem restituantur. Nec obstat Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de reformat. quia ibi solùm interdicitur collusio, & remissio, non autem donatio, postquam res accepta fuit. Ita Henriq. lib. 13. c. 36. n. 3. Nau. de orat. Miscel. 19. n. 4. Suar. lib. 4. c. 30. n. 17. Azor. 2. p. lib. 7. q. 9. & multi alij.

QVÆSTIO CCXCVII.

An hæc restitutio fieri possit pro celebrandis Missis, vel in aliis suffragiis offerendis pro defunctis.

RESPONDEO posse, nisi Ecclesiæ illius statutum, aut mos postulet, vt fructus amissi ob hanc, vel aliam causam, applicentur certis operibus. Et ratio est, quia etiam ipsi defuncti pauperes sunt, valdéque indigentes tali suffragio. Ita Nauarr. in sum. cap. 25. n. 122. & de orat. cap. 7. n. 32. Suar. lib. 4. c. 30. n. 18. & Bonac. d. 1. q. 5. p. 4.

QVÆSTIO CCXCVIII.

An hæc restitutio facienda sit fabricæ illius Ecclesiæ, vbi situm est beneficium.

Toletvs lib.2.cap.12.nu.6. Graff.lib.2. decis. cap.51.n.3.& plerique alij affirmant.

Sed cæteri communi consensu negant. Quia in textu non habetur illa particula *Ecclesiarum*, sed *beneficiorum*. Vnde poterunt huiusmodi fructus insumi in vtilitatem fabricæ domus beneficij, in qua beneficiarius habitat, vel alterius domus ipsius beneficij pro fructibus colligendis,& cōseruandis,aut etiam in vtilitatem agrorum ipsiusmet beneficij, vt eius fructus in perpetuum augeantur. Hæc enim,& similia sub fabricis beneficiorum comprehendūtur. Ita Vasq.in opusc.de benef.c.4.§.1.ar.1.dub.9.Suar. li.4.c.30.n.19.Molf.c.5.n.24 & Bonac.d.1.q.5.p.4.

Ex quo infertur,beneficiariū qui diuinū officium non recitauit,non posse restitutionem facere in vtilitatem alterius loci pij.Ratio est,quia cōstitutio Pij V.solùm mentionē facit pauperum,& fabricæ beneficij,non verò alterius loci,nisi ista restitutio redundet in vtilitatē pauperum,qui in eo loco v.g.alūtur; tunc enim restitutio fieri censetur pauperibus,iuxta mentem dictæ Bullæ.Ita Suar. & alij suprà.

QVÆSTIO CCXCIX.

Vtrùm pensionarius non recitans officium paruum B. Virginis, teneatur insumere pensionem in fabricis,vel pauperibus, vel potius non accipere à beneficiario soluente illam.

Non

NONNVLLI putant pensionarium non debere accipere pensionem à beneficiato, quia non recitando fit incapax illius, & beneficiarius non tenetur soluere pensionem nisi personæ capaci.

Contrarium tamen est proculdubio affirmãdum. Ducor, quia Pius V. in sua extrauaganti statuit absolutè pensionarium paruum beatissimæ Virginis officium prætermittentem, debere restituere fructus pensionis eo modo quo beneficiarius obligatur.

Tum quia in hoc casu solet pensionarius compositionem fructuum à Romano Pontifice postulare ob omissam officij recitationẽ, & de facto conceditur, quod proculdubio non faceret Pontifex in præiudicium beneficiarij, si ei fructus pensionis deberentur, non enim compositio conceditur de restitutione, quæ certæ personæ facienda est. vt patet ex dictis à nobis in speculo confessariorum. Et ideo ita sentiunt Garz. 3. p. de benef. cap. 1. n. 37. Suar. lib. 4. c. 30. n. 22. Bonac. disp. 1. q. 5. p. 4. & alij.

Ex quo sequitur, beneficiariũ qui nouit pensionariũ non recitasse suũ officium, non posse pẽsiones denegare pensionario, vt sibi retineat, quia Pius V. vult fructus pẽsionis ob omissũ officiũ deberi fabricæ beneficij, vel pauperibus, nõ autem beneficiario.

Dices, beneficiarius non tenetur fructus pensionis soluere pensionario excommunicato, sed potest eos sibi retinere, ergo potest etiam illos retinere ob omissam officij recitationem.

Respondeo non esse eandem rationem, nam excommunicatus est omnino incapax, & quasi pro mortuo reputatur, & de fructibus eius nihil aliud in particulari disposuit lex: hic autem qui diuinum officium prætermittit, non est simpliciter incapax, sed solùm lege impeditur, ne tunc acqui-

rat fructus, sed eos fabricæ, vel pauperibus tradat.

QVÆSTIO CCC.

An paruum Beatæ Virginis officium ad horas canonicas pertineat.

NAVAR. de orat. c. 10. n. 3. affirmat, pertinere. Sed cæteri communi consensu negant, & meritò quidē, quia horæ canonicæ multò ante huiusmodi officium fuerunt institutæ, nam vt D. Ant. 2. p. tit. 16. c. 1. §. 23. & Durant. in Rationali diui. off. li. 6. c. 2. testantur, Vrbanus II. in Concil. Claramontano in Aruernis anno salutis nostræ 1096. cùm decretum fuit bellum sacrū, quo recuperata fuit terra Sancta, paruum B. Virginis officium instituit, ac præcepit, vt clerici illud quotidie recitarent.

Tū quia probabilius mihi est, quod docet Azor. lib. 10. c. 16. qu. 3. & 4. nimirum, huiusmodi officium B. Virginis non iure scripto, sed vsu tantùm, & consuetudine vim legis habente, recitari, quod expressè colligitur ex illis verbis constitutionis Pij V. Hoc autem concedimus sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus officium B. Mariæ Virginis in choro dici consueuerat, ita vt in ipsis seruetur ipsa laudabilis consuetudo celebrādi more solito. Vbi Pontifex, solùm hanc consuetudinem vocat, ac proinde in iure de tali præcepto non constat: sed vbi etiam de eo constaret, adhuc dici potest, fuisse temporale, donec nimirum illud bellum perduraret.

QVÆSTIO CCCI.

An qui debet horas canonicas recitare, teneatur quoque persoluere preces B. Virginis.

RESPON

RESPONDEO, eos qui iure coguntur horas canonicas recitare iuxta Breuiarium Romanum Pij V. non teneri officium paruum B. Virginis persoluere, vt expresè habetur in ipsa Bulla Pij V. Si tamen in Ecclesia iam erat consuetudo, vt officium B.Virginis in choro diceretur, vult Pontifex hanc consuetudinem in suo vigore permanere. Vnde si alicubi talis cõsuetudo erat recepta instar legis sub mortali obligantis, etiam nunc post nouum Breuiarium obligabit. Et canonici, aliique collegiatarum Ecclesiarum clerici debebunt illi quoque interesse, si maioris officij distributiones lucrifacere volunt. Qui verò Breuiario veteri vtuntur, hi quoque tenentur sub mortali officium paruum B.Virginis iuxta morem, & vsum suæ Ecclesiæ persoluere: sed non puto hanc consuetudinem apud omnes tam strictè receptam, satis enim constat pluribus in locis id non fuisse seruatum. [*Nota.*]

QVÆSTIO CCCII.

An clerici certis hebdomadæ diebus teneantur officium mortuorum persoluere.

RESPONDEO eos qui non vtuntur Breuiario Pij V. sed retinent antiquum morem recitandi, teneri seruare consuetudinem sui loci, & Ecclesiæ, eo modo quo consuetudo recepta est. Itaque si priùs ex consuetudine tenebatur recitare tale officium sub mortali, eodem modo nunc tenentur. [*Nota.*] Illi verò qui Romano Breuiario vtuntur, ab hac obligatione tam in choro, quàm extra chorum eximuntur, vt expresè decernitur in Bulla Pij V. & Clement. VIII. quæ in principio Breuiarij Romani continentur. Eximuntur etiam ab onere recitandi psalmos

pſalmos pœnitentiales,graduales, & litanias, quæ olim cani,ac recitari quotidie conſueuerant,vt etiã habetur ex dicta Bulla.Quando autem in Breuiario præcipitur, vt eiuſmodi officia dicantur etiam extra chorum,vtique dicenda ſunt ab omnibus,vt officiũ defunctorum in anniuerſario eorum,& litaniç cum precibus in die S.Marci,& tribus Rogationum,pro his qui non adſunt proceſſioni. Qui autem nunc vtuntur Breuiario diuerſo,ſi priùs ex conſuetudine tenebantur ad prædicta officia, modò etiam tenentur,quia tales non gaudent remiſſione Pij V. cùm non aſſumpſerint onus nempe recitandi officium ab eo inſtitutum. Et ideo ita tenent Nau.de orat.c.10. n.3.Azor.lib.10.c.7.q.vlt.& c.16.q.3.& 4. Rodr.p. 1.c.142.n.1. Arag.2.2.q.83.ar.12. Suar.to.2.de Relig.lib.4.c.23.n.6.Filiuc.tract.23.c.6.q.10. & c.7.q. 8.& alij communiter.

QVÆSTIO CCCIII.

An Canonicus eius Eccleſiæ, in cuius choro cani ſolent prædicta parua officia, recitare debeat eadem, cùm priuatim extra chorum horas canonicas perſoluit.

NONNVLLI affirmant eum ad id teneri, quia obligatur diuinum officium recitare more ſuæ Eccleſiæ, ſed ſuæ Eccleſiæ vſu prædicta officia vnà cum horis canonicis ſoluuntur, ergo tenetur ea priuatim recitare.

Alij verò rectiùs docent eum non eſſe ad id cogendum, ſi Breuiario Romano à Pio V. edito vtatur, eo quòd Pius V.immunes,ac liberos ab his par-
uis

uis officiis beneficiarios, & clericos reddit, quando priuatim extra chorum horas canonicas persoluit. Et ideò ita sentiunt Nauar. lib. 3. de celebr. Missar. cons. 17. Sotus lib. 10. q. 5. art. 4. & alij.

QVÆSTIO CCCIV.

Sed dubitabit aliquis hoc loco. Quósnam comprehendat, siue astringat hæc obligatio in choro recitandi prædicta officia, singulos in particulari, an communitatem, an denique ad solum Prælatum extendatur.

QVIDAM affirmant omnes existentes in choro, dum prædicta officia dicuntur, comprehendere. Quia cùm obliget chorum, consequenter videtur omnes etiam existentes in choro obligare.

Alij dicunt prædicta officia obligare in choro totam communitatem, neminem verò in particulari: sicut in simili casu de illo præcepto Genes. 1. Crescite, & multiplicamini, D. Tho. 2. 2. q. 152. art. 2. ad primum censet, vbi ait, hoc præceptum Domini non obligasse omnes, & singulos homines, sed tantùm ipsam multitudinem. Vnde sicut prædictum præceptum; Crescite, & multiplicamini, licèt neminem determinatè obliget, obligat tamen indeterminatè omnes, ita vt tempore necessitatis tenerentur illud homines adimplere. Ita simili modo saltem tempore, quo pauci choro assistunt; omnes ad illa attentè recitanda tenebuntur, aliàs periculum esset vt officia diuina in choro omitterentur.

Ego verò probabilius arbitror illam obligationem

LIBER TERTIVS DE QVOTIDIANIS DISTRIBVTIONIBVS.

DISSERVIMVS *hactenus pro ingenii nostri tenuitate de oratione, & horis canonicis, nunc superest ad huius operis complementum, vt in hoc libro de quotidianis distributionibus agamus. De quibus disputant Doctores in cap. licèt. de præbendis, & in cap. de cætero. de Cler. non resid. Nauar. tract. de redd. & de orat. miscell.* 59. *Couar. lib.* 3. *var. resol. cap.* 13. *Azor.* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 7. *Graff. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *Petr. Moneta de distrib. per totum. Garz.* 3. *p. de benef. cap.* 2. *Macig. de horis can. cap.* 71. *Suar. tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 10. *& plerique alij.*

QVÆSTIO I.

Quid nomine distributionum in iure intelligatur.

RESPONDEO, intelligi eas portiones prouentuum, qui tribui, & diuidi debent per singulas horas inter eos qui in choro diuinis officiis intersunt, vt post, & ante multos alios monet Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. num. 1. Et dicuntur *distributiones*, à verbo *distribuo*, quia iuxta cuiusque merita,& qualitates, quotidianúmque laborem in Ecclesia susceptum, aliáque munia exercenda, clericis tanquam merces, denariúsque diurnus tribuuntur: est enim *distribuere* suum cuique tribuere. Vnde *iustitia distributiua* dicitur,quia iuxta vniuscuiusque qualitates & merita distribuit, vt egregiè tradit Diuus Thom. 2. 2. q. 61. ferè per totum. Dicuntur autem *quotidianæ*, quia distribuuntur iis, qui quotidiano ministerio in celebrandis officiis diuinis Ecclesiæ inseruiunt.

QVÆSTIO II.

Quid sint distributiones quotidianæ.

RESPONDEO, quod sunt stipendium diurnum, quod Ecclesiarum collegiatarum, vel cathedralium beneficiariis exhibetur, quatenus verè,

verè, vel iuris fictione diuinis officiis in choro, pro sui muneris qualitate inseruientes, intersint.

In qua definitione sex sunt particulæ. Prima est, *stipendium*, quæ ponitur pro genere, ad insinuandum quotidianas distributiones esse veluti salarium diurnum, quod canonicis, aliísve Ecclesiarum collegiatarum clericis, ratione laboris, & seruitij impensi in Domini vinea, idest Ecclesia circa diuinum officium debetur, & redditur.

Secunda est, *diurnum*, quæ ponitur non solùm, quia distributiones dietim distribuuntur, verùm etiam, quia iis conferuntur, qui quotidie singulis horis Ecclesiæ, & choro assistunt, nam distributiōnes quotidianæ sunt, licèt statim non soluantur, sed post longum tempus, modò in solutione habeatur respectus ad singulas dies. Non addimus, *& nocturnum*, licèt distributiones dentur etiam pro nocturnis horis, siue quia plures sunt horæ diurnæ, quàm nocturnæ, & denominatio fieri debet à maiori parte, siue quia denominari potest à die non artificiali, sed naturali, qui, vt omnes Doctores tradunt, noctem quoque comprehendit, iuxta illud Prophetæ Psal. 118. Septies in die laudem dixi tibi. Vnde septem horæ canonicæ promanarunt.

Tertia est, *quod Ecclesiarum collegiatarum, vel cathedralium beneficiariis exhibetur*. Quæ ponitur ad explicandum genus personarum, quibus distributiones conferuntur. Et ad differentiam earum distributionum, quæ clericis Ecclesiarum non collegiatarum, puta Rectoribus parochialium,

Capellanis, & similibus ratione sepulturæ, celebrationis Missarum, &c. tribuuntur, cùm tamen hæ distributiones solùm dentur clericis Ecclesiarum collegiatarum, vel cathedralium.

Quarta est, *quatenus diuinis officiis intersint*. Quæ ponitur ad ostendendam rationem, & causam formalem, ob quam hæ distributiones clericis Ecclesiarum collegiatarum conferuntur, nimirum vt diuinis officiis in Ecclesia intersint. Dixi verò, *diuinis officiis*, non autem *horis canonicis*, quoniam horarum canonicarum nomine, Missarum solemnia non comprehenduntur, vt rectè monet Nauar. de oratione cap. 3. num. 29. quibus tamen certa distributionum portio assignatur, vt constat: at verò appellatione diuinorum officiorum satis continentur, tam ipsa Missarum solemnia, quàm etiam horæ canonicę, vt apertè colligitur ex cap. Dolentes. de celeb. Missarum, vbi Innoc. III. cùm duplicem excessum clericorum posuisset circa horas, & solemnia Missarum, districtè præcipit, vt diuina officia studiosè, pariter & deuotè celebrent.

Dixi, *intersint*, non autem *resideant*, vt admonerem non posse beneficiarios distributiones percipere, si in loco, vbi situm est beneficium, assiduè resideant, nisi etiam diuinis officiis intersint, Ecclesiæ inseruientes.

Quinta est, *verè, vel iuris fictione*. Quæ ponitur ad significandum, quòd non solùm dantur distributiones beneficiariis, qui verè, realiter, & personaliter diuinis officiis intersunt, sed etiam qui à iure habentur, ac si verè interessent, quales sunt infirmi, vel senio confecti, vel absentes ob iustam, & rationabi

rationabilem corporis necessitatem, aut propter Ecclesiæ vtilitatem, vt habetur in cap. vnico de cler. non resid. & nos fusiùs inferiùs ostendemus.

Sexta, & vltima particula est, *pro sui muneris qualitate inseruientes.* Quæ ponitur ad insinuandum primò, quòd qui in Ecclesia collegiata, vel cathedrali maiorem habet dignitatem, maiores quoque debet habere distributiones, vt optimè Abbas communiter receptus in cap. Cùm olim. in 6. de sent. & re iud. annotauit. Idque ex quibusdam sacrę Congregationis responsionibus colligit Garz. de benef. p. 3. cap. 2. nu. 460. sic explicans verbum illud, *proportionabiliter*, positum in sacro Concilio Tridentino sess. 21. cap. 3. de reformatione.

Secundò ad significandum, quòd ad lucrandum distributiones, non sufficit diuinis officiis interesse, seu choro personalem corporis præsentiam exhibere, sed debent etiam in celebrandis diuinis officiis ecclesiæ inseruire, ac ministerium eorum celebrationi, & altari exhibere.

QVÆSTIO III.

An appellatione fructuum beneficij distributiones quotidianæ comprehendantur.

NALDVS verb. distributiones nu. 1. affirmat, comprehendi.

Sed contraria sententia est verissima, vt constat ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 12. de reformat. §. præterea; vbi cùm constituisset sancta Synodus, eos qui obtinēt canonicatū, dignitates, prębendas,

aut portiones in Ecclesiis collegiatis, si vltra tres menses ab iisdem Ecclesiis abfuerint, primo anno priuari dimidia parte fructuum, quos ratione præbendæ, ac residentiæ fecerunt suos, & si iterum eadem vsi fuerint negligentia, priuari omnibus fructibus, quos eodem anno lucrati fuerint. Subdit, distributiones verò, qui statis horis interfuerint, recipiant. Dictio enim illa aduersatiua, *verò*, posita inter fructus, & distributiones, apertè ostendit, ea inter se potius aduersari, quàm quòd alterum alterius appellatione contineri possit. Et ratio huius est, quia fructus qui ex beneficio percipiuntur, sunt annui redditus, qui ex certis Ecclesiæ bonis colligi solent. At distributiones sunt portio conflata ex prouentibus beneficij, quæ pro rata proportione iuxta cuiusque merita confertur quotidie inseruientibus diuinis officiis.

Tum quia fructus rei alicuius, est qui ex re ipsa prouenit, at verò quamuis ex beneficio clericus ius habeat lucrandi distributiones, id tamen habet non immediatè, & per se ratione beneficij, sed ratione laboris, & seruitij Ecclesiæ præstiti, cuius duntaxat intuitu dantur distributiones: fructus autem beneficij, eo ipso beneficiario competunt, quòd beneficium ex titulo canonico, & legitimo obtineat, modò tamen diuinum officium priuatim recitet. Et ideo ita tenent Couar. lib. 3. var. resolut. cap. 13. nu. 1. Rodr. tom. 2. de Regul. q. 74. ar. 4. Azor. 2. p. lib. 7. cap. 7. q. 7. Vasq. de benef. cap. 10. §. 3. Macig. de dist. cap. 71. nu. 4. & alij.

Hinc, qui ob perpetratum crimen priuatur fructibus beneficij, non ob id censetur priuatus distri

distributionibus. Et ratio est, quia nisi aliud exprimatur, propriè loquendo appellatione fructuum, non veniunt distributiones, nisi beneficium in solis distributionibus consistat, quia tunc ne sententia sit elusoria, priuatus fructibus censetur priuatus distributionibus.

Hinc, qui habet priuilegium à Papa, vt absens possit integrè percipere fructus beneficij sui, ac si præsens, & residens esset, non potest distributiones tempore absentiæ respondentes recipere. Ratio est, quia distributiones non eo ipso, quo clerici in Ecclesia resident, sibi lucrantur, sed quo præsentes in choro diuinis officiis statis horis intersunt, vt habetur in cap. vnico. de cler. non resid. & tradit Couar. lib. 2. var. cap. 13. num. 2.

Hinc, cùm pensio alicui beneficio imponitur, non intelligitur in distributionibus imposita, cùm beneficium fructus reddat à distributionibus separatos, nisi beneficium in solis distributionibus consistat, aut nisi Papa aliud exprimat. Ratio est, quia pensio constitui solet super fructibus beneficij, distributiones autem non intelliguntur nomine fructuum, sed ab ipsis distinguuntur.

Hinc licèt petens beneficium, teneatur secundùm regulas Cancellariæ pretium illius fructuum manifestare Prælato, non tenetur tamen valorem distributionum dicere. Et ratio est, quia distributiones incertæ sunt, nec ad certam summam reduci possunt, quia incertum est, num quis interesse possit, sed sufficit principale exprimere, cùm distributiones non comprehendantur nomine fructuum beneficij, nec in eius valore computari soleant.

QVÆSTIO IV.

An appellatione redditúum, seu prouentuum beneficij, quotidianæ distributiones comprehendantur.

RESPONDEO non comprehendi, vt constat ex cap. licèt. de præbendis, vbi sic dicitur. *Prouentus suos ecclesiasticos faceretis integrè ministrari, nolumus tamen, vt quotidianas distributiones percipiant.* Et cap. 2. de priuilegiis lib. 6. in fine, vbi de absentibus causa studij dicitur. *Recipiant integrè prouentus suos ecclesiasticos, sicut illi*, cùm tamen absentes causa studij non percipiant distributiones. Et ratio huius est, quia redditus dicuntur, eo quòd reddunt singulis annis: at quotidianę distributiones non reddunt singulis annis, sed dietim, aut per singulos menses, aut sæpe saltem in anno distribuuntur. Et ideo ita tenet Rodriq. tom. 2. de Regular. q. 74. art. 4. & plerique alij.

QVÆSTIO V.

Quo iure introductæ sint distributiones.

PETRVS Moneta 1. p. de distributionibus q. 5. num. 19. putat esse de iure naturali, & diuino. Sed non placet, quia in nullo sacræ scripturæ loco, vel Ecclesiæ traditione, vel Patrũ authoritate habemus

habemus de quotidianis diſtributionibus,ergo diſtributionum vſus de iure naturali & diuino non eſt,cùm Deus ius ſuum poſitiuum aliquo ſcripturæ teſtimonio, vel Apoſtolica, & Eccleſiaſtica, vel Patrum authoritate indicare conſueuerit.

Tum quia ius naturale ſemper, & vbique idem eſt, ſed ante Concilium Tridentinum vſus diſtributionum non erat in omnibus Eccleſiis,vt conſtat ex illis verbis Concilij ſeſſ.21. cap.3. *Statuit ſancta Synodus in Eccleſiis,in quibus nullæ ſunt diſtributiones*, &c. Ergo diſtributiones non ſunt de iure naturali.

Tum demum, quia ſequeretur, quòd ſummus Pontifex non poſſet cum abſente diſpenſare,vt diſtributiones tempore abſentiæ ſumere poſſet, ac proinde,ſi diſpenſaret,nulla eſſet diſpenſatio, cùm Romanus Pontifex in iure naturali, & diuino diſpenſare nequeat. Quare dicendum eſt,iure tantùm poſitiuo Eccleſiaſtico, diſtributionum vſum eſſe introductum,vt apertè colligitur ex cap. Licèt de præbendis. cap. fin. de conceſſ. præben.cap.de cætero. cap. vnico de cler. non reſid.& ex Concilio Tridentino citato.

QVÆSTIO VI.

Qua de cauſa introductæ ſint quotidianæ diſtributiones.

RESPONDEO ad manutenendum,& augendum cultum diuinum,vt conſtat tum ex conſtit. 55. Pij V. in principio ibi. *Volentes igitur quantum in*

nobis est, diuino cultui consulere. Tum ex sacro Concilio Trident sess. 21. cap. 3. in illis verbis. *Cùm beneficia ad diuinum cultum, atque Ecclesiastica munia obeunda sint instituta, ne qua in parte minuatur diuinus cultus, sancta Synodus statuit,* &c. Vnde sicut homines amore præmij faciliùs trahuntur ad obsequium aliquod præstandum, ita beneficiarij spe lucrandi distributiones ad interessendum diuinis officiis in Ecclesia alliciuntur. Nauar. tract. de orat. cap. 18. n. 10.

QVÆSTIO VII.

Quibusnam distributiones quotidianæ debeantur.

RESPONDEO canonicis, aliisque collegiatarum, seu cathedralium Ecclesiarum clericis, qui in choro diuinis officiis intersunt, & inseruiunt, vt constat ex cap. vnico. de cler. non resid. in 6. vbi Pontifex consuetudinem damnat, qua distributiones quotidianæ dantur beneficiatiis residentibus, quamuis diuinis officiis, quibus debent horis non intersunt. Vbi perspicitur, magnum esse discrimen inter residentiam, & interessentiam. Nam residentia est illa, per quam quis in Ecclesia sua corporalem præsentiam, licèt non continuam, exhibet, interessentia verò est, cùm choro addictus, continuè adest diuinis officiis, in iisque Ecclesiæ inseruit. Azor. p. 2. lib. 7. c. 7. q. 5.

Ex quo colligitur, canonicum qui choro non interest, non posse distributiones percipere, quia distri

distributiones solùm interessentibus, & recitantibus debentur. Quod procedit primò etiam in tribus illis mensibus, qui in Concilio Trid. sess. 24. c. 12. permittuntur. Licèt enim Canonici eo tempore absentes non priuentur fructibus beneficij, distributiones tamen non lucrantur, vt teste Bonac. d. 2. q. 1. Sacra Congregatio Concilij declarauit.

Secundò procedit, etiamsi pro primis sex mensibus non intersit. Quia quamuis beneficiarius qui primis sex mensibus à die possessionis beneficij officium non persoluit, lucretur fructus ex Bulla Pij V. distributiones tamen non acquirit, quia Pontifex de iis non loquitur, cùm fructus à distributionibus distinguantur, & distributiones solùm interessentibus competant. Quod puto verissimum, etiamsi beneficium in solis consistat distributionibus, vt teste Garz. 3. p. cap. 2. n. 250. Sacra Congregatio, quæ interpretationibus sacri Concilij præest, declarauit.

QVÆSTIO VIII.

An consuetudine introduci possit, vt in absentia quis percipiat distributiones.

RESPONDEO non posse. Et ratio est, quia Bonifacius VIII. damnat in vniuersum quamuis consuetudinem, qua distributiones conferuntur beneficiariis choro non interessentibus: nam cùm tres causas excipiat, reliquas omnes reprobasse censetur Quam constitutionem Concilium Tridentinum sess. 24. c. 11. innouauit his verbis Distributiones verò, qui statis horis interfuerint, recipiant, reliqui

reliqui verò careãt iuxta Bonifacij VIII.decretum, quod incipit, *Consuetudinem*,&c. Quod sancta Synodus in vsum reuocat, non obstantibus quibuscunque statutis,& consuetudinibus.

QVÆSTIO. IX.

Vtrùm Canonici teneantur diuinum officium canendo recitare.

Respondeo teneri, vt constat ex cap. fin. d. 92. vbi habetur clericos choro destinatos debere ad Ecclesiam conuenire ad quotidianum psallendi officium,is autem,qui submissè diuinum officium persoluit,non dicitur psallere.

Tum quia quilibet tenetur munus suum obire, munus autẽ Canonici est canere,idest alta voce recitare.Ita Sotus lib.10.de iust.& iure q.5.ar.4.Macig.de horis cànonicis cap.66.& Bonac.d.2.q.1.p. 3. & alij communiter.

Hinc, qui in choro diuinum officium persoluit sed secretè illud pronunciat,muneri chori non satisfacit,ac proinde distributiones quotidianas non lucratur. Et ratio est , quia hic de numero chori non censetur,cùm teneatur illum adiuuare, taliter vt seipsos audiant adinuicem.

Hinc , qui in choro intelligibili voce , sed non alternatim cum aliis diuinum officium recitat, suæ obligationi non satisfacit. Et ratio est, quia distributiones dantur peculiariter ad hoc , vt alternatim cum aliis cantet , & psallat in choro, & si id non efficit, restituere distributiones tenetur, siquidem

ſiquidem munus ſuum non implet. Vaſq. de benef. c.4.dub.4.§.3.

QVÆSTIO X.

An qui in choro ſuos verſus alta voce cantat, altos verò qui ab alio choro cantantur, ſubmiſsè recitat, obligationi diuini officij, & debito chori ſatisfaciat.

RESPONDEO ſatisfacere. Et ratio eſt, quia ex vi præcepti obligatur ad recitandum totum officium integrè in choro, ſiue totum dicendo, ſiue partim dicendo, partim audiendo: id autem præſtat, qui ſic facit, ergo. Ita Bonacina de diſtrib. diſp.1.q.3.p.2.

QVÆSTIO XI.

Vtrùm Canonicus poſſit alium in ſui locum ſubſtituere, & diſtributiones capere.

RESPONDEO non poſſe, vt conſtat ex Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat. vbi decernitur, vt omnes canonici, aliíque choro deputati teneantur diuina per ſe, & non per ſubſtitutos obire officia. Et ratio huius eſt, quia recitatio diuini officij in choro perſoluendi eſt perſonalis, obligatio autem perſonalis non poteſt ab alio adimpleri, vt patet in ieiunio, vel auditione Miſſæ debita

debita ex præcepto, &c. Et ideo ita tenent Nauar. Bonacina, & alij communiter.

QVÆSTIO XII.

An canonici assistentes tantùm personaliter choro, & ibi non recitantes, sed domi, eos fructus sibi acquirant, quos quotidianas distributiones appellant.

IN qua re certum est in primis, quòd si canonici domi diuinum officium persoluant, si tamen sui præsentiam corporalem in choro non exhibent, non lucrantur distributiones in foro conscientiæ, vt optimè resoluit Concilium Tridentin. sess. 24. cap. 12.

Secundò etiam est certum, quòd si Canonici capellanos, seu Mansionarios non habent, vel si eos habent, non adsunt, tenentur ipsi horas canonicas psallere sub onere restitutionis. Nam tunc nec per se, nec per alios officium suum adimplent, & Ecclesiam defraudant debito seruitio horarum canonicarum, ob quod sicut ob causam totalem, vel saltem principalem, dantur illis in stipendium distributiones.

Tertiò etiam est certum, non teneri Canonicos canere, quando officium in choro dicitur cantu figurato, aut firmo, sed satis esse, quòd habeant capellanos, aut Mansionarios, qui id muneris exequantur, vnde quamuis tunc taceant, nec peccant,

nec restituere tenentur, vt patet ex communi consuetudine totius orbis recepta, tolerata, & approbata, Papa cæterísque Prælatis videntibus, & tacentibus, cùm non deceat eorum grauitatem, illo genere cantus vti.

Tum quia nullus canon, nulla constitutio, nulla ratio cogit Canonicos eo, genere cantus canere; cùm nullum de eo præceptum reperiatur.

Quattò, & vltimò, etiam est certum, quòd si subsit aliqua causa iusta non cantandi in choro vt infirmitas, vel aliquid huiusmodi, tunc Canonici non cantantes nec peccabunt, nec distributiones amittent, vt habetur in c. vnic. de cler. non resid. & tradit Petr. Nau. lib. 2. de restit. cap. 2. dub. 3. numero 207.

Hinc, qui ob defectum vocis non canit, non peccat, sed potest distributiones percipere. Nauar. de orat. cap. 11. nu. 41.

Hinc, qui non canit, quia est occupatus in quærendo psalmos, antiphonas, in præuidendo lectionem, aut responsorium à se canendum, deferendo candelabrum, aut thus, vel prunas ad thurificandum, & huiusmodi, non peccat, sed lucrifacit distributiones quotidianas, quamuis postea teneatur priuatim supplere quod omisit, secundùm Nauarr. de oratione capit. 10. numero 69. & 70. qui id temperat capit. 11. numero 36. modò commodè id ante, vel post tempus horarum fieri non potuerit

QVÆST.

QVÆSTIO XIII.

Totum igitur controuersiæ dissidium versatur, An canonici assistentes, & non canentes sine iusta causa, possint distributiones lucrari.

PETR. Nauar.lib.2.de restit.cap.2.dub.3.n.217. Aragona 2.2.q.83.ar.13. Less.lib.2.de iust. cap. 34.dub.33.& Garz.p.3.cap.2.n.514.affirmant posse, dummodo Mansionarios, aut Capellanos habeant,qui officium in Ecclesia cantent, & ipsi illud domi recitent,præsentésque sint choro, attendentes saltem ad verba,vel attentione quadam saltem externa corporis sint assistentes.

Sed cæteri communi consensu negant, & meritò quidem, quia distributiones canonicis conferuntur, vt choro inseruiant: sed si non canunt, non inseruiunt choro, nec satis est, vt assistant, quia assistentia non per se intenditur, nisi in ordine ad psallendum in choro, sicut operarius non conducitur vt vineæ assistat, sed vt operetur.

Tum quia beneficium datur propter officium, cap.fin.de rescrip. in 6. Sed officium canonici est, vt in choro cum aliis alternatim diuinum officium persoluat,ergo nisi in choro psallat,non potest distributiones percipere.

Tum quia, licèt canonici satisfecerint domi obligationi recitandi horas, in quantum clerici in

in sacris, non satisfaciunt, tamen in quantum sunt Canonici quia sic tenentur ire ad Ecclesiam,& assistere choro personaliter recitantes officium diuinum,non verò assistere loquendo inuicem, & perturbantes communitatem,ita vt videatur magis domus conuersationis,quàm orationis.

Tum quia, vt ait Caietanus in summa verb. horæ, non satisfacit præcepto dicendi diuinum officium, qui est in choro, & partem dimidiam non canit, etiam si illam recitet submissè, & aliam dimidiam partem audiat, ergo multò minùs suæ obligationi satisfaciet, si nullam partem ibi cum aliis recitet. Nam ratio chori consistit in communicatione vnius cum alio, ita vt quidquid diuini officij ibi dicitur,sit commune alteri, sed non potest esse commune alteri, quando dicit sibi soli, quia vt sic, est sibi proprium. Quare recitans per se, & non cum aliis, non satisfacit obligationi annexæ choro, atque adeò nec distributiones huic coniunctas lucrabitur.

Tum quia in Concilio Tridentino sess.24. cap. 12.de reformat.decernitur, vt omnes Canonici per se diuina,& non per substitutos compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto hymnis, & Canticis Dei nomen reuerenter, distinctè,deuotéque laudare.Et in Constit. Pij V.quæ incipit. *Ex proximo Lateranensi Concilio*, &c. Romanus Pontifex decernit,vt Canonicus, qui non psallit in choro, licèt præsens adsit,distributiones amittat,quas alioqui lucrifecisset, si cantasset.

Ex quo colligitur, debere Canonicos ad distributiones lucrandas, persoluere horas canonicas in choro cum aliis, tenerique ad psallendum,

& recitandum partem suam, non qualitercunque, sed vt communem sibi, & aliis, quia debet esse vt pars chori, & per consequens vt per audibilitatem communicabilis aliis, ac ideo submissè dicẽdo, cùm vt sic, non sit pars communis officij, quia non participatur ab aliis per audibilitatẽ, non satisfacere suæ obligationi, nec posse distributiones accipere, immò ad easdem restituendas aliis Canonicis obligari, quòd si non præstiterit, non posse absolui. Et ideo ita tenent Nauar. de orat. cap. 10. num. 47. & cap. 11. nu. 41. cap. 13. nu. 17. & Miscell. 79. Caieta. tom. 1. opusc. tract. 3. resp. 8. Sot. lib. 10. de iust. q. 5. art. 4. Couar. lib. 3. var. cap. 13. in principio. Azor. lib. 10. cap. 11. q. 5. Rodr. 1. p. cap. 147. conclus. 5. Suar. lib. 4. cap. 12. num. 8. 9. & 10. & Paulus Comitol. resp. mor. lib. 1. q. 61. num. 2. vbi etiam testatur sacram Congregationem declarasse Canonicos muneri suo non satisfacere, nisi in choro psallant.

QVÆSTIO XIV.

An consuetudine introduci possit, vt Canonici choro interessentes, & per alios canentes posint distributiones acquirere.

Rodriq. 1. p. cap. 145. nu. 5. Graff. lib. 2. decis. cap. 52. nu. 22. Moneta de distrib. 2. p. q. 2. nu. 31. & multi alij negant, ducti eo fundamento, quia constitutio Pij V. non solùm quamuis consuetudinem in contrarium improbat, verùm etiam decernit huiusmodi consuetudinem esse irrationabilem, & iniquam: nulla autem consuetudine introduci

troduci potest, vt id quod est ex se iniquum, licitè fieri queat.

Sed quamuis sententia hæc sit valdè probabilis, probabiliorem tamen iudico contrariam, nimirum vbi viget consuetudo, vt Canonici non psallant in choro, nisi per Mansionarios, vel Capellanos, posse sibi acquirere distributiones. Et ratio est, quia vt Canonici per se ipsos in choro diuinum officium persoluant, est solùm de iure positiuo: consuetudo autem induci potest contra ius positiuum, vt constat, ergo.

Tum quia illud per consuetudinem introduci potest, quod potest priuilegio concedi, priuilegio autem summi Pontificis concedi potest, vt quis in choro per alium officium diuinum persoluat, ergo.

Tum quia valet consuetudo, quæ paruum, aut nullum præiudicium affert Ecclesiæ, vt ex cap. cùm omnes, de const. cum Curtio, Panor. & aliis resoluit Moneta 2. p. q. 3. nu. 44. Hæc autem consuetudo est huiusmodi, vt constat, cùm alij sint, qui loco canonicorum diuinum officium persoluunt, ergo.

Tum demum, quia consuetudo legem abrogare potest, quoties à iure non reprobatur. A iure autem non reprobatur consuetudo, vt quis per alium inseruiat. Et ideo ita tenēt Caiet. in sum. verb. Horæ in fine. Petr. Nau. de rest. lib. 2. c. 2. n. 217. Arag. 2. 2. q. 83. art. 13. Less. lib. 2. c. 34. dub. 33. Garz. 3. p. c. 2. nu. 517. Azor. li. 10. c. 11. q. 6. & Suar. li. 4. c. 12. n. 13.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, constitutionem Pij V. non loqui de assistentibus choro, & per alios recitantibus ex præscripta consuetudine, quæ non censetur reprobari, nisi exprimatur.

QVÆSTIO XV.

An hæc consuetudo post Concilium Tridentinum, & prædictam Pij V. constitutionem valeat.

RESPONDEO valere, vbi moribus vtentium fuerit recepta, siue continuata post Concilium Tridentinum, quoniam in hac etiam parte Concilio Tridentino, & constitutioni Pij V. consuetudo potest derogare.

QVÆSTIO XVI.

Quantum temporis requiratur, vt huismodi consuetudo legitimè introducta censeatur.

NAVAR. vt refert Suar. lib. 4. cap. 12. num. 13. requirit tempus immemorabile.

At verò Azor. lib. 10. cap. 11. quæst. 6. & Suarez loco citato docent sufficere spatium quadraginta annorum.

QVÆSTIO XVII.

An qui sponte animo distracto diuinum officium persoluit, vel ad socios recitantes non attendit, distributiones quotidianas lucretur.

PETRVS

PETRVS Moneta de distrib.p.3.q.7.nu.75. & Garzias 3.p.de benef.cap.2.nu.514. affirmat lucrari,nec ad illarum restitutionem teneri.

Contrarium tamen est proculdubio affirmandum. Ducor, quia distributiones non conferuntur ob solam corporalem , & materialem præsentiam, sed ob formalem,& humanam , quæ necessariò requiritur ad orandum , vel participandum in oratione , nec dicitur præsens , modo ab Ecclesia præscripto,qui non attendit.

Hinc qui,dum horæ canonicæ in choro recitantur , subscribunt epistolis, scripta legunt,confabulantur , aut etiam aliud officium persoluunt , aut quid simile faciunt,quod ad id quod recitatur, non pertinet , suo muneri non satisfaciunt , nec lucrifaciunt distributiones.Nauar.de orat.c.19.n.12.

QVÆSTIO XVIII.

An qui alternatim diuinum officium persoluunt , ad vtrumque chorum canentem attendere teneantur.

RESPONDEO teneri. Et ratio est , quia ex vi præcepti tenentur hi integrum officium diuinum audire : at qui non attendunt , eo ipso neque audiunt eo modo, quo debent , neque concurrunt ad partem illam,ergo perinde est , ac si omitterent. Nec satisfaciunt dicendo eam priuatim,quia tenentur satisfacere non modò orationi priuatæ, sed publicæ totius chori, & totam quodammodo suam facere.Ita Filiuc. tract.23.cap.6.

QVÆSTIO XIX.

An Canonicus suæ obligationi recitandi officium satisfaciat, qui suos versiculos ad se pertinentes recitat, sed alios quos alter chorus dicit, non percipit, quamuis attendat.

EMMANVEL Sà vel horæ Canonicæ num.9. tenet eum satisfacere.

Ego verò contrarium verius puto, cum Suarez lib.4. cap.30. num.15. & Bonacina disp.1.q.3.p.2. num.20. Ducor, quia ille non satisfacit percepto, qui non recitat diuinum officium, vel non communicat in illis versiculis, qui ab altero choro canuntur: hic autem qua parte non audit canentes, non recitat, nec communicat in illa parte, quæ à sociis canitur, ergo non satisfacit præcepto, ac proinde tenetur priuatim supplere.

Existimat tamen Suarez lib.4. cap.30. hunc postquam suppleuit, posse distributiones percipere. Et ratio est, quia hic verè dicitur astitisse choro, & communicasse suam partem aliis, neque per ipsum stetisse, quin partem ab aliis recitatam audiret: conditio enim censetur adimpleta, quando non stat per eum, qui eam adimplere debet.

QVÆSTIO XX.

An qui ob mortalem finem diuinum officium persoluit, suo muneri satisfaciat.

RESPONDEO satisfacere, quoad substantiam præcepti, nec teneri ad restitutionem, modò cum debita attentione, & intentione orandi illud recitet. Quia hic verè orat, nec prauus finis tollit substantiam operis. Et ideo ita tenent Nauarr. de orat. cap.20.nu.29. & Suar.tom.2. de Relig. lib.4. cap.3.num.5.

QVÆSTIO XXI.

An qui in eadem Ecclesia licitè duas habet præbendas, vt si simul sit Archidiaconus, & Canonicus, vna interessentia distributiones duplices acquirat?

COVAR.lib.3.var.c.13.n.6. Vasq.de benef.c.4. dub.1. §.3.& Naldus verb.Canonicus n.1.docet hunc duplices distributiones lucrari.

Sed verius, ac probabilius multò est, quod tenent Azor.p.2.lib.7.cap.7.q.13.Garz.3.p. de benef. cap.2.n.185.& Bonac.disp.2.q.6.p.3. nimirum obtinentē duas præbendas nō posse duplicatas habere distributiones. Et ratio est, quia distributiones non debentur, aut dantur ratione beneficij, sed præsentiæ, muneris, & officij, quod quis in Ecclesia facit,

vt patet ex textu dicti cap. vnic. de cler. non resid. & nos latius explicauimus in definitione distributionum quæst. 2. At vnus, & idem, licèt duo beneficia in eadem Ecclesia simul obtineat, duo tamen munera, & officia simul non obit, ergò par non est, vt duas capiat distributiones.

Nec valet responsio Abbatis cap. cùm olim. in 6. nimirum hunc interesse, & vt Canonicum, & vt Archidiaconum, quia adhuc non potest nisi semel interesse, & vnico tempore vnicum Ecclesiæ seruitium exhibere.

Nec etiã valet responsio Felini loco citato, quod vtramque repræsentat personam, vnde cum nõ possit assignari ratio, cur magis dentur quotidianæ distributiones ratione Archidiaconatus, quàm Canonicatus, debentur ex vtraque ratione. Quia dici potest, deberi vel vnicam distributionem ex vtraque parte, vel eam, quæ respondet Archidiaconatui tanquam digniori, vel si vtraque beneficia sint æqualia, ex altero indeterminatè, vel ex eo quòd maluerit is eligere, qui vtramque obtinet.

Obiicies, si duo officia vniantur, debentur duo salaria vtrumque habenti.

Respondeo id esse verum, quia duplicato labori, duplex merces debetur, at verò in casu nostro vnicus est labor, & vna interessentia, propter quam dantur quotidianæ distributiones.

Dices, potest quis duplici officio fungi, ergo & emolumentum vtrique officio assignatum percipere.

Respondeo, antecedens esse verum, quãdo exercitium vnius alterum non impedit, at in casu nostro non solùm duæ interessentiæ se impediunt in

vnica

vnica persona, sed etiam implicat, vt simul sint eodem tempore.

Dices, qui Archidiaconus simul & Canonicus est, habet duas voces in Capitulo, ergo.

Respondeo negando consequentiam. Et ratio negationis est, quia habere duas voces, ei competit in consequentiam dignitatis: & quia ad hoc vt clericus habeat vocem, solùm sufficit quòd habeat ius canoniæ; at verò vt habeat distributiones, requiritur etiam realis interessentia: quæ duplicari non potest.

Dices, qui plura beneficia obtinet, vna recitatione fructus omnium acquirit, ergo etiam distributiones omnium vnica interessentia lucratur.

Respondeo negando consequentiam. Et ratio disparitatis est, quia illud legitima consuetudine, & moribus omnium plura beneficia habentium, comprobatum est, sciente, & permittente summo Pontifice: circa distributiones verò non extat huiusmodi consuetudo, vel permissio.

Tandem est conclusio definita à Sacra Congregatione, quæ teste Garz. loco citato bis declarauit, obtinentem legitimè duas dignitates, debere in digniore residere, & posse fructus præbendæ alterius dignitatis percipere, non tamen quotidianas distributiones, quæ illi responderent. Quam doctrinam censeo esse verissimam, si eodem tempore diuina officia recitentur, quia cùm in aliqua ex iis Ecclesiis, diuinis officiis non intersit, illius distributionibus carere debebit. Secus si ex dispensatione Apostolica Canonicus quis sit in pluribus Ecclesiis, quia tunc pro tempore, quo in eisdem diuinis interest, lucrari poterit vbique distributio-

nes, cùm id faciat, ad quod illæ tribuuntur, & alioqui iustè retineat vtrumque canonicatum, cuius ratione capax quis est distributionum. cap. Dilectus. At verò iure communi ad lucrandas distributiones omninò requiritur interessentia, quæ regulariter multiplicari non potest.

QVÆSTIO XXII.

An per consuetudinem fieri possit, vt habens dignitatem, & canonicatum, vel duos canonicatus, vna interessentia, vtriusque canonicatus distributiones capiat.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia quod potest fieri per dispensationem, potest etiam per consuetudinem iusta de causa introduci; Sed hoc potest fieri per dispensationem Pontificis, vt constat, ergo etiam per consuetudinem.

¶ Tum quia consuetudine receptum est, vt obtinens plura beneficia, vnica diuini officij recitatione omnibus beneficiis satisfaciat, & fructus omnium acquirat, ergo etiam consuetudine induci potest vt habens plures canonicatus in eadem Ecclesia, vnica interessentia binas distributiones capiat. Ita Couaruu. lib. 3. var. capit. 13. numer. 6.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXIII.

Sed quæres, quantum temporis sufficiat ad hanc consuetudinem legitimè introducendam.

RESPONDEO, sufficere spatium quadraginta annorum. Et ratio est, quia hæc consuetudo est contra ius commune. At quando consuetudo est contra ius commune, quadraginta annorum spatium requiritur, vt in materia de legibus communiter Doctores tradunt, & nos latiùs diximus in Speculo confessariorum.

QVÆSTIO XXIV.

Ex quibus causis Canonici absentes licitè possint distributiones quotidianas acquirere.

RESPONDEO ex tribus duntaxat, expressis in cap. vnico. de clericis nō resid. in 6. Videlicet si infirmitas Canonici, aut iusta, & rationabilis corporis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excuset. Dum enim Romanus Pontifex ab illis absentibus, seu diuinis non interessentibus, quos non vult de quotidianis distributionibus participare excipit hos tres casus, apertè decidit istos ad earum participationem esse admittendos.

QVÆ

QVÆSTIO XXVI.

An quælibet infirmitas excuſet ab obligatione intereſſendi, vt diſtributiones lucretur.

RESPONDEO minimè, ſed ea ſolùm excuſat, quæ impedit quominus Canonicus choro intereſſe poſſit.

Tum quia non quælibet infirmitas excuſat ab obligatione recitandi diuinum officium, ergo nec quælibet infirmitas excuſat ab obligatione intereſſendi, vt diſtributiones lucretur.

Ex quo infert Nauar. de orat. cap. 19. num. 82. neque ſurditatem, neque cæcitatem eſſe infirmitatem ſufficientem ad lucrandas diſtributiones quotidianas, non eundo ad chorum.

Et per grauem infirmitatem hoc loco intelligitur, non ſolùm illa, quæ abſolutè grauis eſt, verùm etiam, quæ abſolutè leuis eſt, ſed acceſſu ad chorum grauis efficeretur. Quæ autem infirmitas ſit leuis, aut grauis, medici, aut viri prudentis conſilio iudicandum relinquitur.

QVÆSTIO XXVII.

An infirmus qui ante infirmitatem choro aſſiſtere non ſolebat, poſſit nunc tempore infirmitatis diſtributiones lucrari.

PETRVS

PETRVS Nauarra lib. 2. de restit. cap. 2. dub. 3. affirmat posse.

Contrarium tamen verius, & probabilius videtur, nempe eum qui cùm bene valet, diuinis officiis in choro interesse non solet, non posse distributiones lucrari. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse ob infirmitatem, cùm infirmitas per accidens se habeat ad absentiam, nec potest dici causa, cur in Ecclesia suum officium non præstet, quia quo tempore bene valet, in Ecclesia inseruire non solet: at in cap. vnico citato, excipitur absens causa infirmitatis. Et ideo ita tenent Syluest. verb. beneficium 5. q. 3. Couar. lib. 3. var. cap. 13. nu. 8. Azor. lib. 7. q. 11. Macig. cap. 71. nu. 56. & Vasq. de beneficiis cap. 4. dub. 3.

Posset tamen opinio Petri Nauarr. amplecti, vt iste infirmus lucrari possit distributiones tempore infirmitatis, si pœnitentia ductus in ipsa infirmitate efficaciter vellet choro assistere, tunc enim dicitur abesse ob infirmitatem, cùm reuera propter infirmitatem stet, quominus choro assistat.

QVÆSTIO XXVII.

An qui choro interesse solebat, sed concepto proposito non interessendi, incidit in morbum, possit distributiones percipere.

RESPONDEO non posse, si infirmus vi huius propositi de facto, choro non interfuisset. Quia

Quia tunc non dicitur abesse ob infirmitatem. Ita Macignus cap. 71. num. 56.

Hinc infirmus qui aliquoties interesse solebat, potest distributiones percipere, habita ratione temporis, quo interesse consueuerat, & distributionum, quas sanus verisimiliter lucratus fuisset: nam infirmitas hac in parte præsumitur causa absentiæ, ergo distributiones illas lucrari potest.

QVÆSTIO XXVIII.

An qui aliàs, cùm bene valebat, diuinis officiis tempore statuto interesse consueuerat, sua culpa in morbum incidit, vt quia intemperanter vixit, aut quia altercando, vulnus accepit, possit tuta conscientia distributiones acquirere.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia infirmitas etiam ex culpa contracta, impedit quominus præsens in Ecclesia sit, ac proinde iustam habet absentiæ excusationem.

Tum quia hìc reuera dicitur abesse ob infirmitatem, & cùm lex non distinguat de infirmitate ex culpa, vel sine culpa, non est cur nos distinguamus, præsertim quia ex hac distinctione facilè suboriretur scrupulorum copia, omnes enim infirmi dubitarent, an in morbum ex propria culpa incidissent. Et ideò ita tenent Nauarrus consil. 13. de celebratione Missarum, Couarruuias lib. 3. variar. cap. 13. num. 8. Azorius lib. 7. cap. 7. quæst. 11. Petrus

11. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. dubio 4. num. 239. Macig. cap. 71. num. 58. Garzia de beneficiis part. 3. cap. 2. num. 363. Moneta part. 2. quæst. 6. num. 12. & Naldus verbo Distributiones, num. 11. vbi ait, ita per sacram Congregationem declaratum fuisse.

QVÆSTIO XXIX.

Sed quid de eo, qui data opera in morbum incidit, vt morbo impeditus personaliter interesse nequiret, an hic possit distributiones lucrari.

MONECA 2. p. quæst. 6. num. 11. & Couar. lib. 3. var. cap. 13. num. 8. negant.

Alij verò vt Bonacina disputat. 2. quæst. 5. p. 11. affirmant hunc posse distributiones lucrari, quia ius non respexit intentionem, sed ipsammet infirmitatem.

QVÆSTIO XXX.

An distributiones debeantur ei, qui causa acquirendæ sanitatis, de consilio physici vrbe egreditur ad balnea, vel ad celeberrimum medicum, vel vt salubriore aëre perfruatur, & viribus roboretur.

RESPONDEO

RESPONDEO deberi. Et ratio eſt, quia hic omnino abeſſe dicitur cauſa infirmitatis.

Hinc, qui tuendæ valetudinis cauſa de conſilio medici medicinam ſumit, vel ſanguine minuitur, & ob id impeditus non poteſt perſonaliter ad Eccleſiam conuenire, iuſtè poteſt diſtributiones percipere. Et ratio eſt, quia hîc omnino dicitur cauſa infirmitatis abeſſe. Ita Azor. lib. 7. cap. 7. q. 10. & Graff. 2. p. lib. 3. cap. 15. num. 10.

Hinc, qui podagra, vel pedum valetudine ita eſt afflictus, vt ad Eccleſiam accedere non poſſit, iuſtè poteſt diſtributiones acquirere. Et ratio eſt, quia hîc omnino dicitur cauſa infirmitatis abeſſe. Qua etiam ratione idem dici poteſt de eo, qui articulari morbo, hoc eſt arthetica ita torquetur: vt debilitatus maneat, per textum in l. 2. Cod. eod. vbi iſte à muneribus perſonalibus vacationem habet.

Hinc, qui ex negligentia, vel tædio choro non aſſiſtit, non poteſt diſtributiones acquirere. Et ratio eſt, quia non dicitur abeſſe ob infirmitatem, quæ acceſſum ad Eccleſiam impedit.

Hinc, qui tanquam morboſus, ſeu infectus; morbo aliquo contagioſo, purà lepra, peſte, & huiuſmodi à Ciuitate abeſſe iubetur, iuſtè poteſt diſtributiones percipere. Quia inuitus ſine culpa abeſt.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXI.

Vtrùm absens à choro ob iustam & rationabilem corporis necessitatem, possit distributiones recipere.

RESPONDEO posse, vt clarè constat ex cap. vnico. de cler. non resid. vbi postquam Pótifex dixerat absentibus distributiones denegãdas esse, subiungit. *Qui verò aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit, (exceptis illis quos infirmitas, seu iusta & rationabilis corporis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusauerit) rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas.* Dum enim ibi Pontifex à Regula eorum, qui propter absentiam, seu non interessentiam percipere non possunt quotidianas distributiones, excipit eos, qui corporali necessitate detinentur, liquidò constat eum velle, hos priuari nō debere huiusmodi distributionibus, nam exceptio vitiat Regulam. l. 1. ff. de Reg. iuris.

Hinc, qui ita est debilis in cruribus, seu tibiis, ita vt non possit in Ecclesiam conuenire, potest distributiones percipere. Et ratio est, quia hic omnino dicitur ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem abesse.

Hinc, qui de consilio medici domo nō egreditur ob valetudinis periculum, iustè potest distributiones sumere. Et ratio est, quia hic dicitur abesse ob iustam & rationabilem corporis necessitatem.

Hinc, qui ob cantum nimium fatigatus ali-

quantulum ab assistentia diuini officij se retrahit, vt spiritus assumat, ac recreet, potest eadem ratione distributiones percipere, secundùm Petrum Monetam 2. p. q. 5. num. 50.

Hinc, qui ob graues inimicitias, vel factiones interesse diuinis officiis non valet, modò per ipsum non stet, quominus huiusmodi inimicitiæ è medio tollantur, potest tuta conscientia distributiones percipere. Et ratio est, quia hic dicitur abesse ob rationabilem corporis necessitatem.

Hinc, qui iniustè in exilium mittitur, aut ab hostibus capitur, aut alio modo detinetur, quominùs ad Ecclesiam se conferat, quandiu ibi commoratur, aut apud hostes detinetur, nec per ipsum stat, quominus redeat, potest distributiones percipere. Et ratio est, quia hic iniustè detinetur, ne possit ad Ecclesiam accedere, vt officio suo fungatur. Ita Azor. lib. 7. cap. 7. q. 10. Macig. cap. 71. num. 66. Graff. 2. p. cap. 15. num. 10. & plerique alij.

Idem dicendum est, si is non ab hostibus, vel ab inimico aliquo priuato capiatur, & detineatur, siue vt soluat aliquid, si liberari vult; siue vt retineatur, donec fiat pax.

QVÆSTIO XXXII.

An Canonicus qui fuit in carcerem coniectus, possit pro tempore, quo in vinculis detinetur, distributiones percipere.

RESPONDEO non posse, si iustè est in carcerem missus ob crimen patratum, etiã si postea fal-

sis testibus crimen purgauerit, & in sui fauorem sententiam obtinuerit. Et ratio est, quia hic sua culpa abesse dicitur. Secus verò si contra ius est in carcerem traditus, & aliàs antea choro adesse solebat, quia tunc potest tuta cõscientia distributiones obtinere, etiam si is iustè fuerit captus, carceratus & tortus ex parte Iudicis, quia nimirum ad id habuerit sufficientia indicia. Et ratio est, quia per ipsum non stat, quominus choro intersit, sed iniustè detinetur, ne ad Ecclesiam se conferat. Ita Couar. lib. 3. var. cap. 13. nu. 8. Nauar. cons. 10. & 11. de cler. non resid. Macig. cap. 71. num. 66. Moneta 2. p. q. 5. nu. 8. Garz. 3. p. cap. 2. n. 363. & Nald. verb. distributiones. nu. 10. qui duo vltimi aiunt sic per Sacram Congregationem declaratum fuisse.

Dixi notanter, *aliàs ante à choro*, &c. quia si diuinis antea interesse non consueuerat, non præsumitur distributionum iacturam fecisse ob iniustam in vinculis detentionem, sed potiùs ob suam culpam.

QVÆSTIO XXXIII.

An huiusmodi Canonico iniustè in carcerem coniecto debeantur etiam mortoria, seu funerales portiones, & anniuersaria, quæ distribuuntur inter interessentes officio funeris.

STEPHANVS Quaranta verb. distributiones affirmat deberi.

Sed profectò contrarium verius, & rationi

conformius mihi videtur. Ducor, quia huiusmodi funerales portiones, simpliciter non comprehenduntur sub nomine distributionum de quibus loquitur Pontifex in cap. vnico. de cler. non resid.

Tum quia ex mente fundatorum conferri solùm debent interessentibus, & actualiter inseruientibus.

Tum quia non solent conferri infirmis, ergo neque in carcerem missis. Et ideò ita tenet Nald. verb. distributiones num. 8. vbi ait, sic per Illustrissimos Cardinales interpretationi Concilij Tridentini Præfectos, declaratum fuisse.

QVÆSTIO XXXIV.

An qui ob senectutem diuinis officiis, prout debet, interesse nequit, possit distributiones acquirere.

SVNT qui affirmant, senes, vt senes nisi alio se iure tueantur, non posse in absentia distributiones percipere, quia senes verè infirmi non dicuntur, vt constat ex capite 1. §. sin autem Episcopus. de cler. ægrot. vel debilibus in 6. vbi ponitur copula, *&*, inter senes, & infirmos, quæ quidem copula ponitur inter diuersa, vt in materia de legibus Doctores tradunt.

At verò Azor. 2. p. lib. 7. cap. 7. q. 13. & Macig. cap. 71. num. 51. docent senes ob senectutem posse iustè distributiones percipere, quia senectus ipsa per se morbus est.

Possunt autem hæ duæ opiniones conciliari, vt prior

prior sit vera, vbi senex commodè potest ad Ecclesiam adire. Posterior verò, quando senex est adeò senio confectus, & grauatus, vt sine graui salutis incommodo in Ecclesiam conuenire, & diuinis interesse non possit, modò reliquo suæ ætatis tempore choro assistere consueuerit. Et ratio est, quia quamuis senex propriè, & strictè loquendo non sit infirmus, saltem ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem potest distributiones percipere, qualis est frequenter septuagenarius, vt plurimum verò octuagenarius, iuxta illud Dauidis psalm. 89. Dies annorum nostrorum septuaginta anni. Si autem in potentatibus, hoc est, robustioribus, octuaginta anni, & ampliùs eorum labor, & dolor, id est, quidquid vitæ vltra hos annos relinquitur, laboriosum est, & doloris plenum.

QVÆSTIO XXXV.

An qui metu pestis contrahendæ ab Ecclesia recedit, aut absens ad eam non redit, paratus alioquin redire semoto pestis periculo, possit distributiones percipere.

Petr. Moneta de distribut. q. 5. num. 75. & Couar. libro 3. variarum resolutionum cap. 13. nu. 8. negant.

At verior sententia est, hũc posse distributiones sumere. Et ratio est, quia hic verè abesse dicitur ob rationabilem corporis necessitatem, est enim pestis acerrima contagio, & periculosa omnium labes.

Hinc, qui cùm velit ad vrbem redire, vt diuinis officiis intersit, tanquam suspectus de peste, ab ea repellitur, iustè potest distributiones percipere, quia ob iustam corporis necessitatem abesse dicitur.

Hinc, qui ob bellum vel ciuile, vel externum, tutè nequit in vrbe, vbi beneficium obtinet, commorari, aut ob grauis incommodi periculum ab ea recedit, potest eadem ratione distributiones sumere. Moneta de distributionibus quæstio. 5. numero 69.

Opinio tamen Couar. potest recipi in Canonico habente curam animarum, qui cùm pro earum salute teneatur vitam suam ponere, iuxta illud Ioan. 10. Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis: non censetur abesse ob iustam, & rationabilem causam, ac proinde non potest distributiones suæ absentiæ respondentes recipere. Ita Bonacina de horis Canonicis disp. 2. q. 5. p. 2.

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrùm excommunicatus, suspensus, vel interdictus quotidianas distributiones acquirat.

ET quidem certum est, eum qui iniustè, seu inualidè est excommunicatus, suspensus, vel interdictus, non amittere distributiones. Et ratio est, quia hic dicitur abesse ob iustam & rationabilem corporis necessitatem.

Tum quia per eum non stat quominus diuinis officiis intersit.

Tum

Tum etiam, quia vbi non est culpa, ibi non debet esse pœna, priuatio autem distributionum est pœna vt constat, ergo.

QVÆSTIO XXXVII.

Sed dubium est de iustè, seu validè excommunicato, suspenso, & interdicto.

ET quidem loquendo de iustè excommunicato, suspenso, vel interdicto vitãdo, hoc est, denominatim denunciato, vel publico percussore clerici, certum est hunc qui ob huiusmodi censuras diuinis officiis non assistit, non posse distributiones acquirere. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse ex iusta, & rationabili causa, sed ob delictum, ob quod excommunicatus, suspensus, vel interdictus est, & diuinis priuatus.

Tum quia hic nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam satisfacit, cùm ab ea non toleretur, ergo licèt diuinis officiis intersit, distributiones non acquirit.

QVÆSTIO XXXVIII.

Tota igitur lis est de excommunicato, suspenso, vel interdicto tolerato, qui diuinis officiis cum aliis interest, suóque munere fungitur, quamuis cum peccato.

PETR. Moneta 2.p.q. 15. & multi alij quos citat Bonacina, negãt eum acquirere distributiones.

Ego verò contrarium verius puto cum Bonacina disp. 2. q. 5. p. 2. Ducor, quia beneficium datur propter officium, cap. fin. de rescriptis in 6. hic autem officium suum præstat, & licèt quoad Deum non ritè præstet, nihilominus quoad Ecclesiam facit quòd ab ipsa præcipitur.

Tum quia hic cùm toleretur ab Ecclesia, eius ministerium, vt pendet à meritis Ecclesiæ, ita est Ecclesiæ vtile, ac si exhiberetur à ministro non excommunicato, suspenso, vel interdicto, vt ante, & post alios docet Bonacina loco citato.

Dices, paria sunt, non fieri, & non ritè fieri, sed excommunicatus, suspensus, vel interdictus toleratus non ritè facit, cùm licitè diuinis non intersit, ergo perinde est, ac si non interesset, ergo non potest distributiones lucrari.

Respondeo quoad Deum paria esse non fieri, & non ritè fieri, non verò quoad Ecclesiam, alioquin sequeretur quemlibet cum peccato mortali recitantem diuinum officium priuari distributionibus, cùm non dicatur diuinum officium ritè recitare.

QVÆSTIO XXXIX.

Vtrùm Canonici qui tempore cessationis nequeunt diuinis officiis interesse, distributiones acquirant.

RESPONDEO, non acquirere. Et ratio est, quia illis distributiones debentur, qui diuina officia in Ecclesia alternanter recitant: Canonici autem

tempore cessationis diuina officia in Ecclesia alternatim non canunt, cùm non liceat officia recitare tempore cessationis, ergo.

Tum quia sic fuit declaratum à Gregorio X. in cap. si Canonici §. sciturí. de off. ordin. in 6. Et ideò ita sentiunt Couar. cap. Alma mater. §. 4. num. 7. Moneta quæst. 16. num. 36. & Bonac. de horis Canonicis d. 2. q. 5. p. 2.

Dices, Canonici tempore interdicti distributiones non amittunt, ergo etiam tempore cessationis non debent amittere.

Respondeo, canonicos tempore interdicti generalis distributiones non amittere, quia eo tempore non prohibentur diuina officia recitare. Tempore verò interdicti specialis non amittunt, quia per ipsos non stat, quominùs diuinis officiis intersint, nec vllo iure distributiones ipsis subtrahuntur, tempore verò cessationis subtrahuntur, vt habetur cap. si canonici citato.

QVÆSTIO XL.

Vtrùm Canonici distributiones amittant, quando Ecclesia, in qua diuina officia celebrantur, est polluta.

RESPONDEO non amittere. Et ratio est, quia per ipsos non stat quominus diuina officia in Ecclesia celebrentur, cùm ipsi aliàs diuinis officiis interesse soliti fuerint, sed modò sine sua culpa nó possunt, quia in Ecclesia violata diuina officia persolui prohibentur. Moneta 2. p. q. 16. nu. 29.

QVÆSTIO XLI.

Dices, quotnam sint casus, in quibus Ecclesia polluitur, ita vt in ea diuina officia persolui nequeant.

RESPONDEO sex. Primus est, quando in Ecclesia semen humanum voluntariè effunditur.

Secundus est, quando intra eam sanguis humanus iniuriosè effunditur.

Tertius, quando Ecclesia per Episcopum publicè excommunicatum consecratur, aut benedicitur.

Quartus, quando in ea aliquis excommunicatus vitandus sepelitur.

Quintus, quando in ea aliquis paganus, aut infidelis sepelitur. Et in hoc casu oportet omnes Ecclesiæ parietes radere.

Sextus, & vltimus casus est, quando omnes parietes Ecclesiæ, aut maior earum pars simul deiiciuntur.

Illud tamen est hîc aduertendum, quòd in his casibus non censetur Ecclesia polluta, nec indigere reconciliatione, nisi delictum sit publicum. Vide Nauar. in Man. cap. 27. numer. 256. Tolet. lib. 5. capite 8. numero 11. & alios summistas verb. Ecclesia.

QVÆ

QVÆSTIO XLII.

Vtrùm Canonicus qui eſt irregularis, ob irregularitatem diſtributiones amittat.

RESPONDEO nō amittere. Et ratio eſt, quia irregularis poteſt licitè in Eccleſia diuina officia celebrare: irregularitas enim non prohibet diuinorum officiorum celebrationem, ſed ſuſceptionem ordinum, & illorum exequutionem. Quod intellige de irregularitate contracta poſt beneficij poſſeſſionem, nam ſi irregularitas contracta ſit ante beneficij poſſeſſionem, certum eſt, beneficiarium amittere diſtributiones, quia collatio beneficij irregulari facta eſt irrita & nulla.

QVÆSTIO XLIII.

An realiter degradatus diſtributionibus priuetur.

RESPONDEO priuari. Et ratio eſt, quia diſtributiones dantur ratione canonicatus, vel beneficij, ſed realiter degradatus eo ipſo eſt omni beneficio priuatus, ergo & diſtributionibus, quæ ratione beneficij conferuntur. Et idem dicendum eſt de degradato verbaliter, vt rectè docent Henriq. lib. 13.cap.55.Couar.lib.2.var.reſol.cap.13.num.8. & Moneta q.17.num.27.

QVÆ

Qvæstio XLIV.

An realiter degradatus alendus sit ex distributionibus, si aliunde non habet quo alatur.

Moneta q. 17. nu. 27. affirmat, ne cum dedecore status ecclesiastici victum ostiatim quęrere compellatur.

Sed probabiliùs, & veriùs alij negant. Quia cùm huiusmodi degradatus actualiter, omni beneficio, officio, habitu, & priuilegio clericali in perpetuum sit priuatus, nullum clericali statui dedecus ex victu mendicato prouenire potest.

Qvæstio XLV.

An degradatus verbaliter alendus sit ex distributionibus, quoties aliunde non habet, vnde viuat.

Hvgolinvs tab. 2. de censuris cap. 12. nu. 1. & plerique alij affirmant, ne cum dedecore status Ecclesiastici victum mendicando quærere cogatur. Quæ ratio maiorem vim habet in degradato verbaliter quàm in degradato actualiter, cùm hic habitu & omni priuilegio clericali priuetur, ille verò non. Verùm ad hoc dici posset, dedecus, quòd inde statui ecclesiastico peruenire posset, licitè permitti, & compensari terrore pœnæ, & exemplo a-

lio

liorum, qui à delictis perpetrandis grauitate pœnæ faciliùs retrahuntur.

QVÆSTIO XLVI. *

Vtrùm Canonicus, qui est beneficio priuatus, possit distributiones percipere.

RESPONDEO non posse. Et ratio est, quia qui est beneficio priuatus, non habet ius ad distributiones, nam sublato principali, corruit accessorium: principale autem est beneficium, ex quo ius ad distributiones consurgit.

QVÆSTIO XLVII.

An beneficiarius qui est in peccato mortali, quotidianas distributiones amittat.

ADRIAN. in 4.q.14.col.9.& Angel. verb. clericus.8.§.5. affirmant ob eam rationem, quia putant eum qui est in peccato mortali notorio esse à diuinis suspensum.

Sed cæteri communi consensu negant, & meritò quidem, quia quamuis peccator etiam notorius sit suspensus quoad se, non tamen est, quoad alios.

Tum quia licèt notorius peccator non rectè obeat diuina officia prout Deus ordinauit, tamen rectè deseruit Ecclesiæ, quantum ad id quod Ecclesia ordinauit quoad substantiam præcepti, hoc est, celebrando officia, & orando vt Ecclesia statuit,

tuit,ob quod illi aſſignatur ſtipendium. Sic Sylu., verb.clericus 4.q.24.Nau.de orat. cap.21.nu. 65. & in Man.cap.25.num.123.& Petr. Nauar.lib. 2. de reſt.cap.4.num.206.

QVÆSTIO XLVIII.

Vtrùm abſens in Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, poſſit diſtributiones percipere.

RESPONDEO poſſe,ſi aliàs choro intereſſe ſolebat, & abeſt in euidentem ſuæ Eccleſiæ vtilitatem,vt cõſtat ex cap.vnico.de cler.non reſid.nam cùm ibi à Regula quam præmiſit Romanus Pontifex de quotidianis diſtributionibus minimè dandis iis,qui diuinis officiis non adfuerint, excipiat eos, quos euidens Eccleſiæ vtilitas excuſaret, ſatis manifeſtè vult, abſentes ob huiuſmodi Eccleſiæ vtilitatem iure percipere quotidianas diſtributiones: exceptio enim vitiat Regulam in caſibus exceptis, & in eis quaſi Regulã facit. Et ratio huius eſt, quia qui abeſt pro ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, cenſetur reſidens in choro. Tum quia officium non debet alicui eſſe damnoſum.Quod intelligitur, niſi ille qui proſequitur Eccleſiæ vtilitatem, ad id habeat congruum ſalarium ab ipſa Eccleſia,quia tũc officium non eſt amplius illi damnoſum, & ſic ceſſat præcipua ratio, ob quam huiuſmodi abſentes, propter Eccleſiæ vtilitatem percipiunt quotidianas diſtributiones, ideóque ceſſare etiam debet diſpoſitio.

Dixi notanter,*ſi aliàs choro intereſſe ſolebat*, quia

ſi

si aliàs interesse non consueuerat, non potest distributiones lucrari, quia non dicitur abesse ob absentiam in Ecclesiæ suæ vtilitatem, cùm id per accidens se habeat.

Dixi, *in euidentem*, hoc est, manifestam, quia cùm distributiones sint certæ, requiri etiam videtur causa certa, & euidens ad ipsas lucrandas.

Hinc, qui ab Ecclesia sua abest, ob negotium de quo dubitat, an vtile futurum sit Ecclesiæ, non potest distributiones lucrari. Ratio est, quia non est euidens Ecclesiæ vtilitas.

Hinc, qui diu tẽpore diuini officij aliò se transfert ob res leuis momenti, non potest licitè distributiones percipere. Et ratio est, quia res leuis momenti pro nihilo reputatur, ergo diuturna sua absentia non potest excusari in re parui momenti titulo euidentis vtilitatis, iuxta Monetam 2.p.q.11. nu.33.& Macignum cap.71.num.99.

Dixi etiam, *Ecclesiæ suæ*, quia ob solam absentiam in propriæ Ecclesiæ, cui adscriptus est, vtilitatem, lucratur distributiones, vt constat ex textu dicti cap. vnico. de cler. non resid.& cap. ad aud. eod. titulo.

Hinc, qui abest propter vtilitatem Ecclesiæ vniuersalis, puta in legatione nomine summi Pontificis, aut propter vtilitatem Ecclesiæ specialis, putà Mediolanensis, aut Bononiensis, causa visitationis, examinis, vel similis, quod continet vtilitatem Ecclesiæ suæ ciuitatis, vel diœcesis, non potest iustè distributiones percipere.

QVÆ

QVÆSTIO XLIX.

An qui tempore diuini officij detinetur in confeßione suorum peccatorum, poßit distributiones lucrari.

Respondeo, non posse. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse ob euidentem suæ Ecclesiæ vtilitatem, vel infirmitatem, aut iustam, & rationabilem corporis necessitatem.

Tum quia non est eo tempore necessitas, cùm vel antè, vel post confiteri possit.

Dices, absens ob infirmitatem corporis potest distributiones lucrari, ergo à fortiori eas poterit obtinere ob infirmitatem spiritualem, & salutem animæ, cùm anima præstantior sit corpore.

Respondeo in cap. vnico. citato, solùm excipi infirmitatem, & necessitatem corporalem, non salutem animæ. Et in exorbitantibus à Regulis iuris, quale est, quòd non interessentibus diuinis officiis dentur distributiones, nec ipsa admittitur maioritas rationis.

QVÆSTIO L.

An qui tempore diuinorum officiorum abest causa peregrinationis, poßit distributiones percipere.

Respondeo, non posse. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse ob euidentem suæ Ecclesiæ

vtili

vtilitatem. Ita Garz. p. 3. cap. 2. num. 394. Moneta p. 2. q. 5. n. 51. & Macignus ca. 71. nu. 129. qui in huius rei probationem duplicem adducunt sacræ Congregationis declarationem. Quod arbitror verissimum non modò de eo, qui peregrinatur ex deuotione, sed etiam de illo, qui ex voto. Tum quia Sacra Congregatio absolutè loquitur. Tum quia in c. Consult. de off. deleg. absolutè æquiparantur absentia causa peregrinationis, & causa studiorum, absentes autem causa studiorum non lucrantur distributiones, cap. licèt. de præben. ergo neque causa peregrinationis.

QVÆSTIO LI.

An qui abest propter euidentem necessitatem suæ Ecclesiæ, quotidianas distributiones accipere possit.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia euidens vtilitas, & necessitas Ecclesiæ, æquiparantur. Tum quia necessitas legi non subiacet, & facit licitum, quod aliàs non esset licitum. Et ideo ita tenet Graff. p. 2. aurear. decis. lib. 2. cap. 15. num. 10.

Hinc, si Episcopus præcipiat alicui Canonico, vt pro euidenti necessitate Ecclesiæ suæ, vadat ad Curiam Romanam, vel alium locum, quod quidem præcipere potest, & ob id non valet diuinis officiis interesse, non debet distributionibus carere. Et ratio est, quia tunc Ecclesiæ suæ deseruire intelligitur, & esse residens in eadem. Tum quia non debet alicui officium esse damnosum.

QVÆSTIO LII.

Vtrùm absenti ad tuenda Capituli iura, distributiones debeantur.

Respondeo deberi. Et ratio eſt, quia ſatis cenſetur Eccleſiæ ſuæ vtilitatem proſequi, dum illius iura in iudicio, vel extra tuetur.

Hinc, qui ex mandato ſui Capituli vadit ad iuriſdictionem aliquam ſuæ Eccleſiæ exercendam, vel ad aliquem Principem legationis titulo, etiamſi hæc legatio gratulationis cauſa inſtituatur, poteſt tempore abſentiæ diſtributiones percipere. Ratio eſt, quia hic dicitur abeſſe ſuæ Eccleſiæ cauſa, & rem illi vtilem facere.

Hinc, qui vt Theologus, vel Canoniſta, vel Procurator mittitur à Capitulo ad Concilium generale, vel prouinciale, poteſt pro tempore abſentiæ diſtributiones lucrari. Et ratio eſt, quia hic Eccleſiæ ſuę, cui adſcriptus eſt, rem vtilem agit, ſi aliàs conſueuerat intereſſe. Ita Moneta ſuprà quæſtio. 11. num. 91.

Hinc, qui ab Epiſcopo ad Apoſtolorum limina mittuntur, vel ipſum ad eadem limina comitantur, iuxta conſtitutionem 25. Sixti V. lucrantur non ſolùm fructus beneficiorum, ſed etiam diſtributiones. Et ratio eſt, quia hi dicuntur abeſſe non ſolùm in vtilitatem Epiſcopi, verùm etiam Capituli, cùm ad ſummum Pontificem relaturi ſint ſtatum non ſolùm aliarum Eccleſiarum, verùm etiam propriæ Eccleſiæ, vt eius vtilitati conſulatur. Ita

Garz. 3. p. cap. 2. num. 349. & Riccius decis. 498. nu. 3. qui aiunt ita declaratum fuisse à Sacra Congregatione.

Idem dicendum est de illis duobus Canonicis, quos ex Tridentini decreto adhibet Episcopus in iis statuendis, quæ ad diuinum cultum, diuináque officia, & Ecclesiæ ministros pertinent, modò de Ecclesia etiam propria directè, ac principaliter agatur, certum est enim eos rem vtilem facere suæ Ecclesiæ, cui adscripti sunt.

QVÆSTIO LIII.

Vtrùm Canonici, quibus locorum piorum, aut collegiorum, vel hospitalium cura, vel administratio aliqua commissa est, possint distributiones percipere pro eo tempore, quo vt piis illis locis, aut collegiis rem aliquam vtilem faciant, à diuinis officiis absunt.

ET quidem loquendo de Præfectis, seu administratoribus fabricæ, vel sacristiæ propriæ Ecclesiæ, cui tanquam Canonici adscripti sunt, certum est, eos posse distributiones percipere. Et rario est, quia isti dicuntur abesse in vtilitatem propriæ Ecclesiæ.

QVÆSTIO LIV.

Sed quod in dubium vertitur est, An administratores collegiorum, hospitalium, aliorúmque piorum locorum, aut fabricæ aliarum Ecclesiarum, qui dum huiusmodi administrationi tempore diuinorum officiorum operam dant, possint distributiones lucrari.

RESPONDEO non posse. Et ratiò est, quia isti licèt rem vtilem Ecclesiæ suæ ciuitatis facere videantur, tamen id non sufficit ad acquirendas in absentia distributiones, sed requiritur, quòd prosequantur vtilitatem illius Ecclesiæ in specie, cui adscripti sunt Garz. p. 3. cap. 2. nu. 354.

Hinc canònicus, qui causa examinis, aut visitationis, tempore diuinorum officiorum à choro abest, non potest secluso priuilegio, quotidianas distributiones percipere. Et ratio est, quia hic non Ecclesiæ suæ, cui adscriptus est, sed duntaxat Ecclesiæ suæ ciuitatis, ac diœcesis, seu Episcopo suo deseruit. Secus si cum Episcopo, aut eius Vicario Generali, aut de illorum alterius mandato Ecclesiam propriam visitaret, tunc enim eidem rem vtilem faceret, ac proinde non deberet distributionibus priuari. Ita Garz. 3. p. c. 2. n. 354.

QVÆST.

QVÆSTIO LV.

An qui ſponte procurauit ſibi à capitulo munus demandari ad peragenda Eccleſiæ negotia tempore diuinorum officiorum, poſsit tempore abſentiæ diſtributiones lucrari.

MONETA 2. p. de diſtribut. q. 5. nu. 25. & 28. negat, quia impedimentum affectatum non tribuit iuſtam abſentiæ cauſam.

Sed oppoſitum mihi magis probatur, quia vt quis poſſit diſtributiones lucrari, non eſt attendendum quo pacto quis licentiam recedēdi acceperit, ſed cauſa finalis abſentiæ ſpectanda eſt, quæ cùm ſit euidens Eccleſiæ vtilitas, poterit tuta conſcientia diſtributiones percipere.

QVÆSTIO LVI.

An Canonicus qui à Capitulo munus accepit ad negotia Eccleſiæ peragenda, quæ extra tempus diuini officij expedire poterat, diſtributiones lucretur, ſi ea tempore diuini officij expediat.

RESPONDEO lucrari, ſi ex capituli mandato non tenebatur negotia illa extra tempus diui-

norum officiorum peragere. Ratio est, quia hic videtur abesse ob vtilitatem Ecclesiæ.

Tum quia iure suo vti videtur, dum illius negotiorum expeditionem ad tempus vsque diuinorum officiorum differt. Ita Bonacina de horis canon. disp. 2. q. 5. p. 3.

QVÆSTIO LVII.

An qui ad peragenda Ecclesiæ negotia citius discessit, quàm par est, aut regressum diutiùs distulit, quàm opus est, possit distributiones percipere pro eo tempore, quo citiùs discessit, aut diutiùs regressũ distulit.

RESPONDEO non posse, si scienter hoc fecit. Et ratio est, quia tunc non dicitur abesse in euidentem Ecclesiæ vtilitatem. Secus si bona fide discessit, putans negotium tunc temporis tractandum esse. Quia vbi non est culpa, par est, vt neque sit pœna amissionis distributionum.

QVÆSTIO LVIII.

Vtrùm Canonicus qui à Capitulo mandatum habuit expediendi negotium aliquod in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem, possit distributiones lucrari, si hic aliquod temporis spatium in prophanis recreationibus insumpsit, in quo cæteri Canonici diuinis officiis assistunt.

RESPON

RESPONDEO posse, modò illę recreationes non fuerint in causa, vt citius suscepta negotia non expediret. Ratio est, quia hic subsistit causa absentiæ: dicitur enim abesse in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, cuius prætextu distributiones percipit.

Tum quia istæ recreationes accidentaliter se habent ad causam, propter quam data est ei facultas recedendi.

Dixi notanter, *modò illæ recreationes*, &c. quia tunc illæ recreationes non se haberent accidentaliter ad principalem causam absentiæ, sed ipsæ essent absentiæ causa, vnde pro illius temporis spatio, quo diuinis officiis interfuisset, distributiones lucrari non poterit.

QVÆSTIO LIX.

An qui ob negotium suæ Ecclesiæ commodo conductis, sine licentia Episcopi abest, possit distributiones percipere.

NONNVLLI negant, quibus fauet Conc. Tridentinum sess. 23. cap. 1. vbi decernitur, non licere abesse absque licentia Episcopi, & causa priùs cognita, & probata.

Sed mihi dicendum videtur ad lucrandas distributiones, non opus esse licentia Episcopi. Et ratio est, quia in cap. vnico. de cler. non resid. absolutè conceduntur distributiones absenti in euidentem Ecclesiæ vtilitatem,

Neque obſtat Concilium Tridentinum, quia non loquitur de Canonicis, ſed de Epiſcopis, & animarum curatoribus, vt rectè monet Carolus Macignus cap.68.num.14.

QVÆSTIO LX.

An qui abſunt ab officio chori, quia ſunt in obſequio Epiſcopi, vt ſi illum comitentur, dum diœceſim viſitat, poſsint diſtributiones percipere.

IN qua re certum eſt inprimis, eos qui in ſeruitio Epiſcopi exiſtunt, poſſe fructus beneficiorum acquirere, vt conſtat ex cap. de cætero. de cler. non reſid. & ex cap. ad aud. eod. titulo, vbi abſentibus in ſeruitio Epiſcopi conceduntur fructus.

Secundò etiam eſt certum, ſolos Canonicos non autem alios Clericos collegiatarum Eccleſiarum, puta Manſionarios huiuſmodi prærogatiua gaudere, vt Epiſcopo ſeruientes, licèt abſint ab Eccleſia, beneficiorum ſuorum fructus percipiant, vt conſtat ex capit. de cætero; & cap. ad audientiam, citatis, vbi præcisè fit mentio de Canonicis, quorum appellatione in odioſis non veniunt alij Clerici. Quòd autem ſimus in odioſis, conſtat, nam agitur de diminutione cultus diuini, qui tamen potius debet augeri.

QVÆSTIO LXI.

Sed tota difficultas consistit de quotidianis distributionibus.

SED respondeo, Canonicos absentes in seruitio Episcopi, non posse quotidianas distributiones lucrari, vt clarè constat ex textu cap. de cætero. & ex cap. ad aud. vbi absentibus in seruitio Episcopi, solùm conceduntur fructus: constat autem ex dictis appellatione fructuum beneficiorum, non comprehendi quotidianas distributiones. Et ratio huius est, quia isti non dicuntur abesse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem. Et ideo ita sentiunt Nauar. cons. 2. de cler. non resid. Couar. lib. 3. var. cap. 3. num. 2. Garz. 3. p. cap. 2. num. 347. Macig. cap. 71. num. 123. & Quaranta verb. distributiones.

Hinc, qui Episcopum comitantur, dum Missam auditurus est extra propriam Ecclesiam, non possunt iustè distributiones percipere, vt teste Petro Moneta p. 2. q. 8. nu. 14. Sacra Congregatio declarauit. Cuius verba sunt: Non posse Canonicos duos, aut plures associantes eorum Prelatum, quandoque volentem audire Missam, non in cathedrali, sed in alia Ecclesia ciuitatis participes fieri distributionum quotidianarum, quæ non nisi præsentibus, & inseruientibus dantur. Quod procedit, nisi canonicatus consisteret in solis distributionibus quotidianis, quia tunc ne priuilegium esset inutile, lucrarentur duas partes earum, amissa

tertia, quæ accreſcit intereſſentibus, vt teſte Naldo, verbo diſtributiones, Sacra Congregatio declarauit.

QVÆSTIO LXII.

Vtrùm abſens in ſeruitio Principis ſecularis poſſit distributiones percipere.

Respondeo non poſſe. Et ratio eſt, quia hic non dicitur abeſſe ſaltem principaliter propter vtilitatem ſuæ Eccleſiæ. Immò nec poſſe percipere in abſentia fructus beneficij ſui, quia iſte non dicitur reſidere: non reſidens autem non poteſt fructus lucrari, ergo. Ita Moneta p. 2. q. 9. num. 15.

QVÆSTIO LXIII.

Vtrùm abſens in ſeruitio Cardinalis poſſit diſtributiones quotidianas lucrari.

Et quidem certum eſt, eum qui abeſt in ſeruitio ſimplicis Cardinalis, nec fructus beneficij, nec quotidianas diſtributiones lucrari, niſi ex ſpeciali diſpenſatione, vt Ioannes Andreas, Abbas, & cæteri in cap. Cum dilectus, reſoluunt.

QVÆSTIO LXIV.

Sed tota difficultas versatur, de Cardinali Legato.

IN qua re etiam est certum, eum qui abest ab Ecclesia in seruitio Cardinalis Legati percipere posse fructus beneficij sui. Ratio est, quia qui seruit legato, inseruit Papæ, qui autem inseruit Papæ, percipit in absentia fructus sui beneficij.

Tum quia idem dicendum est de legato quoad suam Prouinciam, quod de Episcopo quoad Diœcesim, vt constat ex cap. 2. de off. legati in 6. Sed qui abest in seruitio Episcopi, potest fructus percipere, ergo & qui abest in seruitio legati. Ita Garz. p. 3. cap. 2. nu. 382.

QVÆSTIO LXV.

Totum igitur controuersiæ dissidium versatur, an absens in seruitio Cardinalis Legati, debeat distributiones percipere.

RESPONDEO non posse. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse ob vtilitatem propriæ Ecclesiæ.

Tum quia, qui existit in seruitio Papæ, non potest distributiones lucrari, ergo neque qui manet in seruitio Cardinalis Legati, cùm maiorem

præroga

prærogatiuam cæteris paribus non debeat habere, qui membro inseruit, quàm qui capiti, Cardinalis autem legatus membrum est, Romanus verò Pontifex caput.

QVÆSTIO LXVI.

Vtrùm absens in seruitio Papæ, possit quotidianas distributiones lucrari.

ET quidem certum est, hunc posse fructus sui beneficij lucrari, vt apertè constat ex textu cap. Cùm dilectus. de cler. non resid. ibi, *fructus prabendæ suæ assignetis eidem in nostro seruitio commoranti.* Dicuntur autem esse in seruitio Papæ, ad effectum lucrandi fructus beneficij, qui in curia morantur de illius pręcepto. Secus verò si voluntate propria, quia tunc propriam potius, quàm Reipublicæ, vel vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem prosequuntur. Ita Garz. p. 3. c. 2. nu. 383.

QVÆSTIO LXVII.

Tota igitur difficultas consistit, an possit quotidianas distributiones percipere.

RESPONDEO non posse, nisi ex speciali priuilegio. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse in vtilitatem propriæ Ecclesiæ, nec vllo iure constat huic distributiones concedi, immò oppositum colligitur ex dicto cap. Cùm dilectus, dum enim duntaxat præcepit ibi Pontifex, vt dentur huius

huiusmodi absenti in seruitio Papæ fructus beneficij, si eidem iure debitæ fuissent distributiones, aut Papa de illis intellexisset, mandasset vtique vt ei darentur.

QVÆSTIO LXVIII.

Vtrùm ei qui simul est canonicus, & Vicarius capituli, distributiones debeantur, dum sede vacante tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercet.

RESPONDEO deberi. Et ratio est, quia hic dicitur abesse ob euidentem vtilitatem sui capituli, cuius iurisdictionem exercet, cùm Episcopi iurisdictio ad capitulum deuoluatur, dum sedes Episcopalis vacat per mortem, vel absentiam Episcopi.

QVÆSTIO LXIX.

An qui simul est canonicus, & Vicarius Episcopi, possit quotidianas distributiones percipere, dum tempore diuinorum officiorum, Vicarij munere fungitur.

ET quidem certum est, hunc qui simul Vicarius est, & canonicus, dum Episcopo suo in Vicariatus munere inseruit, haberi pro residente, & posse percipere fructus sui canonicatus, vt

expressè

ita tenent Vasq. de benef. cap. 10. §. 3. Emm. Sà verb. beneficium.nu. 55. Macig. cap. 71. nu. 177. Garz. 3. p. c.2.dub.21.nu.398. & Steph.Quaranta verb. distributiones,qui ait ita Sacram Congregationem Cardinalium declarasse.

Quam doctrinam censeo esse verissimam,etiamsi canonicus id faciat de consensu sui superioris inferioris Romano Pontifici, nam inferior non potest in iure superioris dispensare.

QVÆSTIO LXXIII.

An canonicus qui de mandato sui superioris celebrat tempore diuini officij, possit distributiones percipere.

RESPONDEO posse, vt teste Bonacina disp. 2. quæst. 5. p. 3. Sacra Congregatio declarauit in hunc modum. *Canonici qui extra chorum celebrantes, licèt etiam ex causa deuotionis celebrent in eadem Ecclesia, non censentur præsentes. Si autem celebrent ex iussu superioris, habentur pro præsentibus.*

QVÆSTIO LXXIV.

An pœnitentiarius qui tempore diuini officij confessiones audit, posit distributiones percipere.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia in Conc. Tridentino sess. 24. cap. 8. decretum est, vt

Pœniten

Pœnitentiarius dum confessiones in Ecclesia audit, præsens in choro censeatur,& per consequens distributiones, quę interessentibus conferuntur, lucrari possit. Quod procedit etiamsi tunc non audiat confessiones nisi venialium, provt teste Moneta p. 2. q. 11. nu. 66. Sacra Congregatio Cardinalium declarauit.

Hinc Pœnitentiarius qui tempore diuini officij confessiones domi, aut alibi audit, distributiones non lucratur. Ratio est, quia ex Conc. Trid. citato Pœnitentiarius præsens in choro censetur, dum confessiones in Ecclesia audit.

Hinc Pœnitentiarius,qui tempore diuini officij priuatim horas canonicas persoluit in confessionali, aut alibi, aut etiam celebrat,vel confabulatur, non potest distributiones percipere. Ratio est,quia ex Concilio citato, eas lucratur, dum confessiones in Ecclesia audit. Hoc tamen non est ita intelligendum, quin Pœnitentiarius vrbanitatis, aut consilij gratia, possit quantum prudens occasio tulerit, cum aliquo detineri, præsertim si de rebus ad confessionem pertinentibus agatur.

QVÆSTIO LXXV.

Vtrùm alij Canonici, qui tempore diuinorum officiorum confessiones in Ecclesia audiunt, distributiones percipere possint.

RESPONDEO, si isti de licentia superioris confessiones audiunt in defectum Pœnitentiarij mortui,vel absentis, possunt distributiones perci-

Neque obstat Concilium Tridentinum, quia non loquitur de Canonicis, sed de Episcopis, & animarum curatoribus, vt rectè monet Carolus Macignus cap.68.num.14.

QVÆSTIO LX.

An qui absunt ab officio chori, quia sunt in obsequio Episcopi, vt si illum comitentur, dum diœcesim visitat, possint distributiones percipere.

IN qua re certum est inprimis, eos qui in seruitio Episcopi existunt, posse fructus beneficiorum acquirere, vt constat ex cap. de cætero. de cler. non resid. & ex cap. ad aud. eod. titulo, vbi absentibus in seruitio Episcopi conceduntur fructus.

Secundò etiam est certum, solos Canonicos non autem alios Clericos collegiatarum Ecclesiarum, puta Mansionarios huiusmodi prærogatiua gaudere, vt Episcopo seruientes, licèt absint ab Ecclesia, beneficiorum suorum fructus percipiant, vt constat ex capit. de cætero; & cap. ad audientiam, citatis, vbi præcisè fit mentio de Canonicis, quorum appellatione in odiosis non veniunt alij Clerici. Quòd autem simus in odiosis, constat, nam agitur de diminutione cultus diuini, qui tamen potius debet augeri.

QVÆST.

QVÆSTIO LXI.

Sed tota difficultas consistit de quotidianis distributionibus.

SED respondeo, Canonicos absentes in seruitio Episcopi, non posse quotidianas distributiones lucrari, vt clarè constat ex textu cap. de cætero. & ex cap. ad aud. vbi absentibus in seruitio Episcopi, solùm conceduntur fructus: constat autem ex dictis appellatione fructuum beneficiorum, non comprehendi quotidianas distributiones. Et ratio huius est, quia isti non dicuntur abesse in euidentem Ecclesiæ suæ vtilitatem. Et ideo ita sentiunt Nauar. cons. 2. de cler. non resid. Couar. lib. 3. var. cap. 3. num. 2. Garz. 3. p. cap. 2. num. 347. Macig. cap. 71. num. 123. & Quaranta verb. distributiones.

Hinc, qui Episcopum comitantur, dum Missam auditurus est extra propriam Ecclesiam, non possunt iustè distributiones percipere, vt teste Petro Moneta p. 2. q. 8. nu. 14. Sacra Congregatio declarauit. Cuius verba sunt: Non posse Canonicos duos, aut plures associantes eorum Prelatum, quandoque volentem audire Missam, non in cathedrali, sed in alia Ecclesia ciuitatis participes fieri distributionum quotidianarum, quæ non nisi præsentibus, & inseruientibus dantur. Quod procedit, nisi canonicatus consisteret in solis distributionibus quotidianis, quia tunc ne priuilegium esset inutile, lucrarentur duas partes earum, amissa

tertia, quæ accreſcit intereſſentibus, vt teſte Naldo, verbo diſtributiones, Sacra Congregatio declarauit.

QVÆSTIO LXII.

Vtrùm abſens in ſeruitio Principis ſecularis poſſit diſtributiones percipere.

RESPONDEO non poſſe. Et ratio eſt, quia hic non dicitur abeſſe ſaltem principaliter propter vtilitatem ſuæ Eccleſiæ. Immò nec poſſe percipere in abſentia fructus beneficij ſui, quia iſte non dicitur reſidere: non reſidens autem non poteſt fructus lucrari, ergo. Ita Moneta p. 2. q. 9. num. 15.

QVÆSTIO LXIII.

Vtrùm abſens in ſeruitio Cardinalis poſſit diſtributiones quotidianas lucrari.

ET quidem certum eſt, eum qui abeſt in ſeruitio ſimplicis Cardinalis, nec fructus beneficij, nec quotidianas diſtributiones lucrari, niſi ex ſpeciali diſpenſatione, vt Ioannes Andreas, Abbas, & cæteri in cap. Cum dilectus, reſoluunt.

QVÆSTIO LXIV.

Sed tota difficultas verſatur, de Cardinali Legato.

IN qua re etiam eſt certum, eum qui abeſt ab Eccleſia in ſeruitio Cardinalis Legati percipere poſſe fructus beneficij ſui. Ratio eſt, quia qui ſeruit legato, inſeruit Papæ, qui autem inſeruit Papæ, percipit in abſentia fructus ſui beneficij.

Tum quia idem dicendum eſt de legato quoad ſuam Prouinciam, quod de Epiſcopo quoad Diœceſim, vt conſtat ex cap. 2. de off. legati in 6. Sed qui abeſt in ſeruitio Epiſcopi, poteſt fructus percipere, ergo & qui abeſt in ſeruitio legati. Ita Garz. p. 3. cap. 2. nu. 382.

QVÆSTIO LXV.

Totum igitur controuerſiæ diſſidium verſatur, an abſens in ſeruitio Cardinalis Legati, debeat diſtributiones percipere.

RESPONDEO non poſſe. Et ratio eſt, quia hic non dicitur abeſſe ob vtilitatem propriæ Eccleſiæ.

Tum quia, qui exiſtit in ſeruitio Papæ, non poteſt diſtributiones lucrari, ergo neque qui manet in ſeruitio Cardinalis Legati, cùm maiorem

prærogа

prærogatiuam cæteris paribus non debeat habere, qui membro inseruit, quàm qui capiti, Cardinalis autem legatus membrum est, Romanus verò Pontifex caput.

QVÆSTIO LXVI.

Vtrùm absens in seruitio Papæ, possit quotidianas distributiones lucrari.

ET quidem certum est, hunc posse fructus sui beneficij lucrari, vt apertè constat ex textu cap. Cùm dilectus. de cler. non resid. ibi, *fructus prebendæ suæ assignetis eidem in nostro seruitio commoranti.* Dicuntur autem esse in seruitio Papæ, ad effectum lucrandi fructus beneficij, qui in curia morantur de illius pręcepto. Secus verò si voluntate propria, quia tunc propriam potius, quàm Reipublicæ, vel vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem prosequuntur. Ita Garz. p. 5. c. 2. nu. 383.

QVÆSTIO LXVII.

Tota igitur difficultas consistit, an possit quotidianas distributiones percipere.

RESPONDEO non posse, nisi ex speciali priuilegio. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse in vtilitatem propriæ Ecclesiæ, nec vllo iure constat huic distributiones concedi, immò oppositum colligitur ex dicto cap. Cùm dilectus, dum enim duntaxat præcepit ibi Pontifex, vt dentur huius

huiusmodi absenti in seruitio Papæ fructus beneficij, si eidem iure debitæ fuissent distributiones, aut Papa de illis intellexisset, mandasset vtique vt ei darentur.

QVÆSTIO LXVIII.

Vtrùm ei qui simul est canonicus, & Vicarius capituli, distributiones debeantur, dum sede vacante tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercet.

RESPONDEO deberi. Et ratio est, quia hic dicitur abesse ob euidentem vtilitatem sui capituli, cuius iurisdictionem exercet, cùm Episcopi iurisdictio ad capitulum deuoluatur, dum sedes Episcopalis vacat per mortem, vel absentiam Episcopi.

QVÆSTIO LXIX.

An qui simul est canonicus, & Vicarius Episcopi, possit quotidianas distributiones percipere, dum tempore diuinorum officiorum, Vicarij munere fungitur.

ET quidem certum est, hunc qui simul Vicarius est, & canonicus, dum Episcopo suo in Vicariatus munere inseruit, haberi pro residente, & posse percipere fructus sui canonicatus, vt

expresſè conſtat ex cap. de cætero, & cap. ad aud. de cler. non reſid.

QVÆSTIO LXX.

Sed dubium eſt de diſtributionibus.

SED respondeo hunc non poſſe diſtributiones lucrari. Et ratio eſt, quia hic non dicitur abeſſe ob vtilitatem capituli, ſeu ſuæ Eccleſiæ cui adſcriptus eſt, & cuius Canonicus eſt, ſed illius, cuius eſt Vicarius, & in vtilitatem Eccleſiæ ſpecialis, & non particularis.

QVÆSTIO LXXI.

An Canonicus qui abeſt ad tuenda ſui beneficij iura, poſsit diſtributiones lucrari.

MONETA 2. p. de diſtrib. q. 11. nu. 44. negat. Mihi autem ſic reſpondendũ videtur, vnde dico primò, quòd ſi Canonicus abeſt, vt tueatur ius, quod ipſe in beneficio habere prætendit, contra alterum, cum quo litigat, non poteſt diſtributiones lucrari. Ratio eſt, quia non dicitur abeſſe in euidentem Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, parum enim Eccleſiæ refert, vt hic potiùs, quàm alter beneficium obtineat.

Secundò dico, quòd ſi abeſt, vt tueatur iura ipſa beneficij, poteſt diſtributiones lucrari. Et ratio eſt, quia iura beneficij ſunt bona Eccleſiæ, ſicut eſt ipſum

ipsum beneficium, ergo qui iura beneficij tuetur, censetur in euidentem vtilitatem Ecclesiæ suæ agere.

QVÆSTIO LXXII.

Vtrùm Canonicus qui est etiam Capellanus, percipere possit distributiones, qui celebrat in Ecclesia collegiata, vel cathedrali cui est adscriptus, dum diuina officia celebrantur.

RESPONDEO non posse. Et ratio est, quia hìc non dicitur abesse in euidentem suæ Ecclesiæ vtilitatem.

Tum quia iste Canonicus celebrans in Ecclesia, celebrat duntaxat vt Capellanus, & respectu Capellaniæ, quam obtinet, non autem vt Canonicus, seu respectu canonicatus, ac proinde pro eo tempore percipere solùm debet salarium, quod respondet Capellaniæ, non autem canonicatui.

Et confirmatur, nam cùm iste celebrans ad id congruum habeat stipendium, quod indirectè, ac minùs principaliter in Ecclesiæ suæ commodum redundat, huiusmodi stipendio contentus esse debet, neque eas distributiones quęrere, quæ vel choro assiduè, ac personaliter inseruientibus, vel rem euidenter Ecclesiæ vtilem, idque directè, ac principaliter, gratísque, aut sine congruo, ac sufficienti stipendio facientibus tribuuntur. Et ideo

ita

ita tenent Vasq. de benef. cap. 10. §. 3. Emm. Sà verb. beneficium.nu. 55. Macig. cap. 71. nu. 177. Garz. 3. p. c.2.dub.21.nu.398. & Steph.Quaranta verb. distributiones,qui ait ita Sacram Congregationem Cardinalium declarasse.

Quam doctrinam censeo esse verissimam,etiamsi canonicus id faciat de consensu sui superioris inferioris Romano Pontifici, nam inferior non potest in iure superioris dispensare.

QVÆSTIO LXXIII.

An canonicus qui de mandato sui superioris celebrat tempore diuini officij, possit distributiones percipere.

RESPONDEO posse, vt teste Bonacina disp. 2. quæst. 5. p. 3. Sacra Congregatio declarauit in hunc modum. *Canonici qui extra chorum celebrantes, licèt etiam ex causa deuotionis celebrent in eadem Ecclesia, non censentur præsentes. Si autem celebrent ex iussu superioris, habentur pro præsentibus.*

QVÆSTIO LXXIV.

An pœnitentiarius qui tempore diuini officij confessiones audit, posit distributiones percipere.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia in Conc. Tridentino sess. 24. cap. 8. decretum est, vt

Pœnitentiarius dum confessiones in Ecclesia audit, præsens in choro censeatur,& per consequens distributiones, quę interessentibus conferuntur, lucrari possit. Quod procedit etiamsi tunc non audiat confessiones nisi venialium, provt teste Moneta p. 2. q. 11. nu. 66. Sacra Congregatio Cardinalium declarauit.

Hinc Pœnitentiarius qui tempore diuini officij confessiones domi, aut alibi audit, distributiones non lucratur. Ratio est, quia ex Conc. Trid. citato Pœnitentiarius præsens in choro censetur, dum confessiones in Ecclesia audit.

Hinc Pœnitentiarius, qui tempore diuini officij priuatim horas canonicas persoluit in confessionali, aut alibi, aut etiam celebrat, vel confabulatur, non potest distributiones percipere. Ratio est, quia ex Concilio citato, eas lucratur, dum confessiones in Ecclesia audit. Hoc tamen non est ita intelligendum, quin Pœnitentiarius vrbanitatis, aut consilij gratia, possit quantum prudens occasio tulerit, cum aliquo detineri, præsertim si de rebus ad confessionem pertinentibus agatur.

QVÆSTIO LXXV.

Vtrùm alij Canonici, qui tempore diuinorum officiorum confessiones in Ecclesia audiunt, distributiones percipere possint.

RESPONDEO, si isti de licentia superioris confessiones audiunt in defectum Pœnitentiarij mortui, vel absentis, possunt distributiones perci-

pere, quia vices Pœnitentiarij sustinent, ergo par est, vt ipsius priuilegio gaudeant. Secus si audiunt, præsente Pœnitentiario, quia tunc non possunt distributiones percipere, quia nullum ius hoc eis priuilegium concessit, cùm Tridentinum loquatur de Pœnitentiario.

QVÆSTIO LXXVI.

Vtrùm Canonicus qui simul habet curam animarum in alia Ecclesia, possit distributiones lucrari, dum tempore diuini officij abest, vt curæ animarum inseruiat.

Respondeo non posse. Et ratio est, quia cùm non Ecclesiæ, cui adscriptus est, deseruiat, sed Ecclesiæ tantùm suæ ciuitatis, aut diœcesis, habere non debet distributiones, tempore quo à choro abest, vt curam animarũ exerceat. Et est conclusio definita à Pio V. in Constit. 64. quæ incipit. *Cupientes.* vbi Pontifex decernit vt Rectores Parochialium, qui obtinent canonicatus vel dignitates in cathedralibus, aut collegiatis Ecclesiis, si resideant in Ecclesiis Parochialibus, lucrentur omnes, & singulos fructus, redditus, & prouentus sui canonicatus, vel dignitatis, exceptis quotidianis distributionibus. Quod procedit modò beneficium reddat fructus, & distributiones, quia si non habet alios redditus præter distributiones, dum abest à choro occasione muneris Parochialis, omnes distributiones lucratur, vt teste Garz. 3. p. cap. 2. num.

num. 343. Sacra Congregatio declarauit.

Hoc tamen limita, modò non adsit priuilegium summi Pontificis, vel legitima consuetudo in contrarium, nam multis in locis in more positum est, vt Canonici habentes curam animarum in eadem Ecclesia sui canonicatus lucrentur distributiones, dum muneri Parochiali incumbunt. Sicut à Sacra Congregatione absolutè decretum est, vt Archipresbyter habens curam animarum, in choro præsens censeatur, dum abest occasione muneris parochialis. Ita Petr. Moneta p. 2. q. 11.nu. 71. & Bonacina de horis canonicis disput. 2. q. 5. p.3.

QVÆSTIQ LXXVII.

Vtrùm absens causa studij, possit distributiones percipere.

ET quidem certum est, occasionem studiorum esse iustam causam, ob quam beneficiarius potest à loco vbi situm est beneficium abesse, vt constat ex cap. fin. de magist.

QVÆSTIO LXXVIII.

Sed dubium est, An sit iusta causa ad effectum, vt ob eam absens possit distributiones lucrari.

IN qua re etiam est certum, absentem causa studij in Sacra Theologia iustè posse in absentia

fructus beneficij percipere, vt expreſsè definitur in cap. licèt. de præbendis. Et in cap. fin. de magiſt. & in Conc. Trid. ſeſſ. 5. cap. 1.

QVÆSTIO LXXIX.

Sed tota difficultas conſiſtit, An hic poſſit diſtributiones quotidianas lucrari.

RESPONDEO non poſſe. Et ratio eſt, quia hic non dicitur abeſſe in euidentem Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, cùm non conſtet, an beneficio ſit inſeruiturus ob mortis periculum, vel ob beneficij reſignationem, vel permutationem.

Et eſt concluſio definita in dicto cap. licèt. de præbendis, nam cùm ibi mandaſſet ſummus Pontifex, vt Eboracenſi Archidiacono in ſacra Scriptura ſtudere volenti, prouentus ſui Eccleſiaſtici, hoc eſt fructus præbendæ miniſtrarentur, ſtatim ſubiungit. *Nolumus tamen, vt quotidianas diſtributiones, quæ tantùm reſidentibus in Eccleſiis, & his qui interſunt horis canonicis, exhibentur, ei tribui faciatis.* Et ideò ita tenet Couar. lib. 3. var. cap. 13. num. 2. & Petr. Moneta p. 2. q. 10. num. 23. qui ait, per Sacram Congregationem ſic declaratum fuiſſe.

Hoc tamen limita, modò non adſit legitima conſuetudo in contrarium, & modò beneficium in ſolis diſtributionibus non conſiſtat, quia tunc beneficiarius cauſa ſtudij abſens, poterit diſtributiones percipere. Ratio eſt, quia diſtributiones ſuccedunt in locum fructuum, cùm beneficium nullos

alios

alios habeat redditus, præter distributiones, vt rectè monet Azor. lib. 7. c. 7. q. 2.

Dices, absens causa studij habetur præsens, l. quæsitum. ff. de fund. instruct. Sed præsens non solùm lucratur fructus, verùm etiam distributiones, ergo absens causa studij lucratur distributiones.

Respondeo, absentem causa studij haberi pro præsente, & per consequens lucrari fructus beneficij, non verò haberi pro interessente, ac proinde non posse distributiones percipere, quæ solùm interessentibus conferuntur. Aliud enim est præsentem esse, idest, residere in loco beneficij, aliud interesse diuinis officiis in choro, distributiones non conferuntur præsentibus, nisi etiam intersint diuinis officiis.

QVÆSTIO LXXX.

Vtrùm Theologus Ecclesiæ cathedralis, aut collegiatæ possit distributiones lucrari, si tempore diuini officij à choro absit prætextu lectionis, aut concionis parandæ.

RESPONDEO non posse. Et ratio est, quia hic non dicitur abesse in euidentem suæ Ecclesiæ vtilitatem, cui adscriptus est, sed potiùs in vtilitatem Ecclesiæ suę ciuitatis, aut diœcesis.

Tum quia, vt constat ex sacro Conc. Trid. sess. 5. cap. 1. in fine, & ex cap. fin. de magist. docentes, & studentes in sacra Theologia, æquiparantur quantũ ad perceptionem fructuum suorum

beneficiorum, & quotidianas distributiones, ergo neque docentes possunt distributiones lucrari, dum causa huius lecturæ absunt à choro. Ita Moneta p. 2. q. 10. nu. 77. qui ait sic declarasse Sacram Congregationem. Quod procedit nisi ipsius beneficium in solis distributionibus consistat, quia tunc vt teste Garz. 3. p. cap. 2. num. 118. Sacra Congregatio declarauit, Theologus dum abest sui muneris causa, potest distributiones percipere, quia tunc distributiones succedunt, & subrogantur loco fructuum, atque adeò eorum naturam sortiri debent, alioquin eius priuilegium de percipiendis fructibus beneficij esset elusorium.

QVÆSTIO LXXXI.

Sed quid, si Theologus iste, vel solis, vel principaliter Canonicis, aliisue Ecclesiæ suæ clericis Theologiam legeret, posset absque speciali priuilegio quotidianas distributiones percipere.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia tunc Ecclesiæ propriæ cui adscriptus est, seruiret, rémque vtilem facere censeretur, & hac fortassis ratione Sacra Congregatio declarasse fertur, quòd docentes, & Lectores Sacræ Theologiæ, quando legunt, & illis diebus, quibus habetur huiusmodi lectio, licèt sint absentes, habentur tamen pro

præsenti

præſentibus, etiam quoad quotidianas diſtributiones.

QVÆSTIO LXXXII.

Vtrùm abſens à choro poſſit ex priuilegio diſtributiones percipere.

ET quidem certum eſt, Epiſcopum non poſſe priuilegium concedere, vt abſens diſtributiones conſequatur. Ratio eſt, quia Epiſcopus non poteſt in iure communi Pontificio diſpenſare: ſed in iure communi Pontificio diſtributiones abſentibus conferri non debent, cap. vnico. de cler. non reſid. ergo.

QVÆSTIO LXXXIII.

Sed tota difficultas conſiſtit de Romano Pontifice, An videlicet poſſit diſpenſare, vt abſens valeat diſtributiones lucrari.

RESPONDEO poſſe. Et ratio eſt, quia Romanus Pontifex poteſt diſpenſare in iis quæ ſunt de iure humano, ſed diſtributiones iure humano introductæ ſunt, ergo Romanus Pontifex diſpenſare poteſt circa diſtributiones, ac proinde poteſt alicui concedere priuilegium vt abſens diſtributiones lucretur.

Tum quia ex priuilegio Conc. Trident. possunt Canonici tribus mensibus ab Ecclesia abesse absque iactura fructuum, ergo possunt etiam ex priuilegio, non interesse, & distributiones lucrari, cùm vtriusque eadem sit ratio, & ideo ita tenet Couar. lib. 3. var. c. 13. nu. 5.

QVÆSTIO LXXXIV.

An consuetudine induci possit, vt absentes distributiones quotidianas percipiant.

ET quidem certum est, posse consuetudinem introduci, qua quis in absentia, seu non residens, possit fructus sui beneficij percipere, vt constat ex cap. Cùm omnes. de Const. & tradit Moneta p. 2. quæst. 12. num. 31. Et locum habet etiam post Concilium Trid. sess. 24. cap. 12. modò ea consuetudo sit legitimè præscripta, hoc est, per quadraginta annos obseruata post illud decretum Concilij.

QVÆSTIO LXXXV.

Quæstio ergo quam hîc inquirimus est, An consuetudine introduci possit, vt Canonicus, aliúsve Cathedralis, vel collegiatæ Ecclesiæ Clericus in absentia quotidianas distributiones percipiat.

RESPONDEO

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia sicut consuetudine induci potest, vt quis in absentia fructus sui beneficij acquirat, ita etiam induci potest, vt quis in absentia distributiones lucretur.

Tum quia illud per consuetudinem introduci potest, quod potest per priuilegium concedi. Priuilegio autem Summi Pontificis concedi potest, vt quis à choro absens distributiones lucretur, vt quæstione præcedente ostendimus, ergo & per consuetudinem. Quantum autem temporis sufficiat ad hanc consuetudinem legitimè introducendam, constat ex dictis à nobis in hoc libro, vbi ostendimus quadraginta annorum spatium sufficere.

QVÆSTIO LXXXVI.

An valeat consuetudo, qua Canonicus de foris veniens, per duas, vel tres dies domi manere possit, ad res suas commodandas, antequam ad Ecclesiam adeat, & tamen pro eo tempore distributiones percipiat.

RESPONDEO, aut enim Canonicus absfuit propter Ecclesiæ suæ vtilitatem, aut ob priuata sua commoda. Si primum, valet consuetudo, qua distributiones lucratur absens per biduum, vel triduum, postquam redierit, quoniam cùm labor tantus sit, vt quiete indigeat, Ecclesiæ negotia ad-

huc agere videtur, qui laſſus ex itinere per duos, vel tres dies quieſcit. Si ſecundum, non valet conſuetudo, quia ob ſua commoda iter ſuſcepit. Et ideo ita tenent Azor.lib.7.cap.7.q.5. & Graff. p. 2. lib.3.cap.14.nu.18.

QVÆSTIO LXXXVII.

Vtrùm diſtributiones quas Canonici amittunt, ob abſentiam à diuinis officiis, intereſſentibus accreſcant.

RESPONDEO quòd diſtributiones quotidianæ ordinariæ, & propriè ſumptæ, quę conſtituuntur ex communibus beneficiorum fructibus, lucrifaciendæ ab iis qui ſtatis horis ſunt in Eccleſia pręſentes, accreſcunt aliis Canonicis, qui diuinis officiis interſunt, vt conſtat ex ca.vnico. de cler.non reſid. vbi dicitur: His ſolis diſtributiones deberi, qui diuinis interſunt, nec diſtributiones abſentium aliis applicari, quàm intereſſentibus. Et ex Conc.Tridentino ſeſſ.21. cap.3. vbi dicitur. Diſtributiones inter ipſos intereſſentes diuidendas eſſe. Et ſeſſ.24. cap. 12. vbi decernitur, abſentes non poſſe diſtributiones lucrari ob remiſſionem ſibi factã ab aliis, qui diuinis officiis interfuerunt, ſed remiſſio pertinet ad eos, quibus accreſcunt, ergo diſtributiones propriè ſumptæ abſentium accreſcunt intereſſentibus.

Dixi notanter, *diſtributiones ordinariæ, & propriè ſumptæ*, quia ſunt quædam diſtributiones extraordi

traordinariæ, & impropriæ, de quibus est sermo in Concilio Tridentin. session. 22. cap. 3 quæ non sumuntur de communi massa, sed de fructibus particularibus dignitatum, personatuum, & officiorum lucrifaciendæ ab eis solis, qui habent ea, implendo officia dicta eis per Episcopos designata, vt quando verbi gratia. Decano dentur sex, Archidiacono quatuor, Thesaurario duo, ei qui statutis diebus sacrum faciet, vnum, &c. Et hæ distributiones extraordinariæ cùm amittuntur ob canonicorum absentiam, non debent accrescere aliis, sed verti debent in vsus fabricæ Ecclesiæ, vel in alios vsus pios. Ita Philiarch. tom. 1. cap. 14. Naldus verb. diuinum officium numéro 13. & alij.

Couarr. lib. 3. var. cap. 13. num. 7. & Azor. lib. 7. cap. 7. quæst. 8. putant caput tertium Conc. sess. 22. habere locum, quando nullus ex Ecclesiæ ministris diuinis officiis interest, quia tunc omnes distributiones quæ eis dandæ forent, si præsentes fuissent, ad Ecclesiam pertinere debent, eique applicantur, quæ debito seruitio fraudata est. At distributiones quas amittunt Canonici, quia non intersunt hac, vel illa hora diuinis officiis, iuxta capit. 3. session. 21. eiusdem Concilij, accrescunt aliis, qui intersunt illis eisdem horis.

Est autem hoc loco aduertendum, quòd istæ distributiones extraordinariæ amissæ non sunt ipso iure applicatæ fabricæ Ecclesiæ, sed in potestate ordinarij est, illas fabricæ, vel alteri pio loco applicare.

QVÆST.

QVÆSTIO LXXXVIII.

Vtrùm distributiones absentium debeantur non solùm actu interessentibus, verùm etiam aliis qui iuris fictione censentur interessentes, vt qui absunt ex causa infirmitatis, vel in Ecclesiæ suæ vtilitatem, vel ob iustam, & rationabilem corporis necessitatem.

RESPONDEO, solùm deberi actu interessentibus, vt constat ex c. vnico. §. statuimus, vbi Bonifacius VIII. indistinctè mandat, ac statuit, vt quotidianæ distributiones iis Canonicis, & clericis collegiatarum Ecclesiarum tribuantur, qui diuinis officiis adfuerint, atque adeò, cùm eas quoque distributiones complectantur, quas ij, qui non intersunt, acquirerent, si interessent, necessarium est, eas acquiri, & accrescere iis qui intersunt. Hoc idem colligitur ex Concilio Trid. sess. 21. c. 3. vbi decernitur, quotidianas distributiones diuidendas esse inter obtinentes dignitates, & cæteros diuinis interessentes. Et clarius ex sess. 24. cap. 12. vbi Pontifex statuit, vt distributiones ij qui statis horis interfuerint, recipiant, reliqui verò quauis collusione, aut remissione exclusa his careant. Remissio enim hæc distributionum fieri non potest, nisi ab iis, quibus accrescunt, & quorum lucro cedunt, vt per se patet.

Tum

Tum quia vt Garz. 3.p.de benef.c.2.n.465.testatur, Sacra Congregatio declarauit distributiones absentium applicandas esse deseruientibus. At qui ob infirmitatem, vel Ecclesiæ suæ vtilitatem, &c. abest, choro non deseruit, licèt iurisdictione interesse censeatur, ergo.

Tum quia cùm maiorem laborem subeant reliqui Canonici, cùm aliquis eorum abest, meritò maioris mercedis loco illis debentur huiusmodi distributiones iure accrescendi.

Tum demum, quia priuilegium alicui concessum, vt absens distributiones acquirat, est odiosum, non solùm quia aduersatur iuri communi, quo cauetur absentibus distributiones non conferri, & facit ad diminutionem diuini cultus, verùm etiam, quia repugnat iuri aliorum Canonicorum, quibus portio absentis accrescit, ergo strictè est explicandum pro solis actu interessentibus, & personaliter inseruientibus.

QVÆSTIO LXXXIX.

An vetita sit distributionum remissio.

ANTEQVAM ad huius quæstionis resolutionem descendamus, præmittendum est primò, magnam esse differentiam inter remissionem, donationem, & collusionem.

Nam remissio est simplex condonatio eorum, quæ nobis debentur, sed non sunt in potestate, & dominio nostro, sed potiùs adhuc sunt penes debitorem, vt si tu debes mihi centum, & ego illa tibi condono.

Donatio

Donatio est spontanea, & voluntaria datio eorum, quæ possidemus, vt si ipse dem tibi centum, absque onere restitutionis.

Collusio verò est conuentio inter duos importans mutuam condonationem seu remissionem mulctæ. Vt si tu hoc pacto mecum conuenias, si ego absuero, distributiones mihi condonabis, si tu abfueris, ipse tibi condonabo. Quo posito

Glossa in cap. 1. de verb. significat. & cap. 1. de cler. non resid. affirmat remissionem non esse vetitam.

In contrarium tamen est vetus, & communis, & vera sententia. Pro qua dico primò, quòd non est licita remissio facta absenti ab aliis, quibus ob assistentiam in choro distributiones accrescunt. Et ratio est, quia per eam derogatur diuino cultui, & legi canonicæ, qua huiusmodi remissio vetatur, vt constat ex textu cap. vnico. de cler. non resid. & ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 12. ibi: *Reliqui, quauis collusione, aut remissione exclusa his careant.*

Secundò dico, quòd huiusmodi remissio, non solùm est illicita, verùm etiam est nullius valoris. Ratio est, quia Concilium Tridentinum loco citato absolutè excludit quamlibet remissionem, & distributionibus priuat quoscunque non interessentes.

Tum quia sic fertur per Sacram Congregationem declaratum. Et ideo ita tenet Garz. de benef. p. 3. cap. 2. num. 432.

Ex quo sequitur, absentem qui hoc modo distributiones accipit, non esse tutum in conscientia, sed teneri illas restituere. Ratio est, quia nullus retinere potest id, ad quod acquirendum incapax,

capax, & inhabilis effectus est, absens autem videtur effectus incapax ad acquirendas distributiones, ex decreto Concil. Trident. suprà citato, ergo.

Tum quia hic non retinet distributiones, nisi titulo remissionis, hæc autem irrita declaratur à Sacro Concilio Tridentino, ibi. *Quauis remissione exclusa.*

Tum demum, quia Sacra Congregatio apertè asserit, absentes non posse distributiones accipere, & acceptas suas non facere. Quam doctrinam arbitror esse verissimam loquendo de remissione de futuro.

QVÆSTIO XC.

Sed dubiæ quæstionis est, An idem dicendum sit, quando remissio fit de præterito, vt si quis dicat, condono tibi distributiones, quæ mihi de iure, ob tuam absentiam accreuerunt.

Rodriq. in Sum. 1. p. cap. 33. num. 3. ante, & post alios negat, modò hoc non fiat in fraudem legis, seu modò nulla præcesserit conuentio.

Cæterum quamuis hæc sententia sit satis probabilis, probabiliorem tamen iudico contrariam, nimirum non solùm esse nullius valoris remissionem de futuro, verùm etiam de præterito. Tum quia hæc opinio communior est. Tum quia tutior ea

ea est in foro conscientiæ. Tum quia cultui diuino fauorabilior. Tum quia congruentior verbis Tridentini Concilij, quamuis remissionem excludentis, ac prohibentis per verbum vniuersale, ac generale, quod omnes sui species includit, atque adeò tam remissionem doli præteriti, quàm futuri complectitur.

Tum denique, quia sic per Illustrissimos Cardinales interpretationi Concilij Tridentini Præfectos declaratum esse fatetur Moneta p. 3. quæst. 3. num. 12.

QVÆSTIO XCI.

An vetita sit distributionum donatio.

RICCIVS verbo praxis distributionum. decis. 494. nu. 4. & Garz. de benef. 3. p. cap. 2. nu. 431. putant esse vetitam, & probant ex declaratione Sacræ Congregationis asserentis non licere capitulo aliquo prætextu distributiones donare, relinquere, aut quauis collusione remittere.

Hoc tamen non obstante, est contrarium dicendum, nimirum non esse vetitam, aut inualidam distributionum donationem factam ab eo, qui eas iam accepit per se, vel per alium à se electum, & postea liberè sine dolo, metu, & alia coactione, ex charitate & beneficentia redderet eas restituenti. Et ratio est, quia in Concilio citato solùm prohibetur remissio, & non donatio rei propriæ sibi iam restitutæ: nam licèt largo modo paria sint *remittere* & *donare*, propriè tamen differunt, quia

quia *remittere* est condonare illud quod speramus, sed nondum habemus: at *donare* est spontaneè, & voluntariè dare illud quod possidemus.

Tum quia faciliùs quis remittit, quàm donat, & remissio faciliùs præsumitur fraudulenter fieri, quàm donatio.

Nec obstat responsum Sacræ Congregationis, quia intelligitur de donatione quæ fit antequam distributiones per absentiam amissæ traditę sint donanti quam nos remissionem propriè appellamus: non verò de donatione, quæ fit postquam distributiones traditæ sunt donanti, quæ propriè donatio dicitur.

Hinc non est tutus in conscientia, qui distributiones amissas propter absentiam tradit interessentibus, cum hoc pacto, vt sibi restituantur, & postea reipsa sibi restituuntur. Ratio est, quia hoc fit in fraudem legis prohibentis remissionem.

Tum quia restitutio prorsus est ficta, & simulata.

Tum quia non censetur solutum, quod cum hac præuia conuentione postea recuperatur. Vnde sicut non licet remittere distributiones nondum solutas interessentibus, ita neque licet eas remittere tradenti hoc pacto vt restituantur.

Hinc non est audiendus Nauar. de orat. Miscel. 59. qui putat hoc esse verum, etiam in illis distributionibus, quæ nondum applicatæ sunt donantibus, neque ad ipsorum manus deuenerunt, vt quia sunt adhuc penes thesaurarium, aliúmve qui paratus est eas tradere. Quia hæc non est donatio: donatur enim id, cuius

dominium quis habet: Canonicus autem in hoc casu nondum habet dominium illarum distributionum, cùm eas nondum acceperit, non est igitur donatio, sed potiùs remissio distributionum, quæ à Concilio Tridentino expresè vetatur.

QVÆSTIO XCII.

An collusio circa distributiones sit licita aut valida.

RESPONDEO non esse licitam, neque validam. Ratio est, quia expresè prohibetur, & excluditur à Concilio Tridentino sess. 24. cap. 12. de reformat.

QVÆSTIO XCIII.

An qui diuinis officiis non interfuit, teneatur non solùm distributiones non recipere, verùm etiam, & perceptas restituere ante vllam Iudicis sententiam.

RESPONDEO teneri, vt claré constat ex cap. vnico. de cler. non resid. vbi sic habetur. Clerici Collegiatarum Ecclesiarum, qui aliter de distributionibus ipsis receperint, quàm interessendo diuinis officiis in eisdem Ecclesiis, vsum sic receptarum non acquirant, nec faciant eas suas, immò ad omnium restitutionem, quæ contra huiusmodi con

constitutionem receperint, teneantur. Et ex Concil. Trident. sess. 27. capite 12. vbi non solùm asseritur distributiones interessentibus deberi, verùm etiam absentes non posse distributiones lucrari ob remissionem sibi factam ab aliis videlicet Canonicis.

Tum quia, datum ob causam retineri non potest causa non subsequuta, sed distributiones dantur ob interessentiam, ergo ea non subsequuta, retineri non possunt.

Tum demum, quia pœna ipso iure lata, quæ ad sui exequutionem nullam hominis actionem requirit, subeunda est ante vllam Iudicis sententiam, sed pœna amissionis distributionum nondum acquisitarum, non requirit hominis actionem, cùm dictæ distributiones non reperiantur apud Canonicum, qui diuinis officiis non interfuit.

Ex quo sequitur primò interessentes acquirere distributiones absentium ante Iudicis sententiam. Et ratio est, quia absentes ipso iure ante vllam Iudicis sententiam priuantur.

Secundò sequitur distributiones absentium, Canonicis choro inseruientibus deberi ab eo tempore, quo canonici absunt. Et ratio est, quia tunc temporis deficit conditio, ob quam distributiones tribuuntur.

Dices, pœna etiam ipso iure imposita, nunquam incurritur nisi declarante eo ad cuius fauorem inducta est, pœna verò amissionis distributionum inducta videtur ad fauorem aliorum de collegio, quibus accreuerunt, atque adeò videtur expectanda declaratio ipsorum de collegio, quòd velint locum esse pœnæ.

Respondeo distributiones, & earum perditionem principaliter inductas esse in fauorem cultus diuini, vt satis patet ex dicto. Cap. vnico de cleric.non resid. & annotauit Nauar.de orat.Miscell. 59. Ex quo fit, vt si ab aliquo malè perceptæ, seu quæsitæ fuerint, non possint remitti, vt suprà dictum est.

Dices, multæ sunt constitutiones Pontificiæ, in quibus pœna ipso facto iniungitur, & tamen ea non incurritur ante declarationem criminis commissi.

Respondeo, in iis non adesse circunstantias illas, & coniecturas, quæ adsunt in constitutionibus, quæ loquuntur de fructibus, & quotidianis distributionibus, ex quibus clarè constat velle Romanos Pontifices obligare transgressores ad eorum amissionem ante declarationem criminis.

Deinde loquuntur de iis rebus, quæ non procedunt ex liberalitate, neque directè sunt in potestate illius, qui legem pœnalem tulit, prout sunt bona ecclesiastica, quæ ex liberalitate Romanorum Pontificum procedunt, & in quibus plenissimam habent potestatem, & à quibus etiam, mediatè, vel immediatè conferuntur clericis beneficia, sub ea tacita conditione, vt eorum fructus, vel distributiones eo ipso amittant, si munera sibi ab eorundem Pontificum decretis constituta non impleuerint. Ita Lop. de contract. libro 2. capite 30.

QVÆ

QVÆSTIO XCIV.

Vtrùm beneficiarij sint verè, & propriè vsuarij fructuum, & redditum ecclesiasticorum.

RESPONDEO minimè. Et ratio est, quia vsuarij possunt consumere fructus rei, in qua vsum habent, solùm pro se, & sua familia. §. 1. Inst. de vsu & habit. in principio. At verò beneficiarij possunt, & debent in suos, & alios pios vsus de omnibus redditibus beneficiorum suorum disponere, vt habetur ex cap. 1. tit. 12. q. 3. & cap. Relatum. il 2. de test. ergo beneficiarij non sunt vsuarij fructuum, & redditum suorum beneficiorum.

QVÆSTIO XCV.

Vtrùm beneficiarij sint vsufructuarij fructuum suorum beneficiorum.

RESPONDEO minimè. Et ratio est, quia vsufructuarij liberè possunt disponere in vita, & in morte de suis fructibus, quibuscunque voluerint, sine vllo paupertatis, aut pietatis intuitu, ob solam amicitiam, cognationem, ac liberalitatem. §. 1 Inst. de vsu, & habit. & Inst. de vsufruct. At beneficiarij non possunt liberè disponere de fructibus, ac redditibus suorum beneficiorum, nisi in vsus pios, & hoc inter viuos, vt constat ex Conc. Trid. sess. 25. cap. 1. de reformat. ergo non sunt vsufructuarij.

QVÆSTIO XCVI.

Vtrùm Episcopi, & beneficiarij sint verè, propriè, & simpliciter domini fructuum, quos ex suis beneficiis percipiunt.

AD cuius quæstionis intelligentiam, obseruandum est primò, quod beneficiariorum tria sunt genera bonorum, scil. patrimonialia, quasi patrimonialia, & merè Ecclesiastica. Bona patrimonialia sunt, quæ clericis obueniunt ex hæreditate, vel industria, & arte, vel donatione, vel alio modo, dummodo non sit intuitu ordinis, vel ministerij ecclesiastici.

Bona quasi patrimonialia sunt illa in primis, quæ ipsi ratione dignitatis clericalis, missando, prædicando, confessiones audiendo, & alia sacramenta administrando acquirunt, non tanquam redditus annuos beneficiorum, sed vt præmia quotidiana laboris sui, etiam si ad illa ex officio teneantur. Secundò, quæ ipsis assignantur ad decentem sui sustentationem.

Bona verò merè ecclesiastica sunt redditus, qui quotannis obueniunt ex beneficiis.

Secundò est obseruandum, quod in primitiua Ecclesia omnes Christi fideles sine proprio in cōmuni viuebant, eisque erat cor vnum, & anima vna, & omnia erant communia, neque quisque nisi sibi necessaria sumere poterat. Vnde clerus cum Episcopo viuebat in communi, & vnusquisque accipiebat necessaria de manu Episcopi, vt colligitur ex

Can.

Can. Dilectissimis. & Can. Videntes. Quem modū viuendi, nunc multi Canonici sub Regula viuentes retinent. Et tunc bonorum distributio ad Episcopum, vt fidelem dispensatorem pertinebat, qui vnicuique tribuebat, vt opus erat. Postea verò refrigescente charitate, fuerunt omnium Ecclesiarum bona diuisa in quatuor partes, quarum vna pars cessit Episcopo, secunda clero, tertia fabricæ, ac denique quarta pauperibus. Quæ diuisio facta fuit anno Domini 470. à Simplicio Papa, cuius est ille Canon de reddit. 12.q.2. & post viginti annos fuit confirmata à Gelasio in cap. Vobis enim. Et tandem à Gregorio Magno in Can. Cognouimus. eadem causa, & q. Quibus sic positis

Certum mihi est, beneficiarios esse verè & propriè dominos bonorum patrimonialium, & de illis vt laici liberè posse disponere. Ratio est, quia per beneficium neque fiunt incapaces dominij, neque etiam se abdicant dominio, neque se obligant ad expendenda bona patrimonialia in pias causas.

Hinc, si beneficiarij ex his bonis viuant, vel expendant in pias causas, possunt tantundem accipere ex bonis, & redditibus suorum beneficiorum, déque eis tanquam de proprio patrimonio disponere. Ratio est, quia cùm hi habeant ius, se & suam familiam alendi ex beneficio, non tenentur viuere ex patrimonio, vnde si ex patrimonio viuant, possunt vti compensatione, accipiendo tantundem ex bonis beneficij.

Tum quia cùm patrimonium non teneantur absolutè in opera pia expendere, si sic expenderint, poterunt vti compēsatione ex fructibus beneficio-

rum,quos alioquin in talia opera conferre debuiſſent,vt optimè monet Nauar.de redd.queſt. 1.monitro 32. Quod limita, niſi fortè intenderint non vti compenſatione, quòd non eſt præſumendum, niſi id expreſſè intenderint.

Secundò certum quoque mihi eſt, beneficiarios eſſe verè & propriè dominos bonorum quaſi patrimonialium, neque teneri ea magis in vſus pios expendere, quàm bona patrimonialia. Ratio eſt, quia hæc dantur in alimentum, & veluti merces proprij laboris,vt de iis diſponant pro arbitrio,nō enim fideles, qui hæc tribuunt, intendunt illis vllum onus imponere alendi pauperes. Nec refert quòd hæc ſtipendia interdum longè excedant laborem, quia liberè à fidelibus dantur. Vnde ſi alicui pro vna Miſſa darentur centum aurei, non minùs fieret illorum dominus, quàm is, cui daretur vnus ſolus argenteus. Nauar. de redd. mon.19.& 39.

QVÆSTIO XCVII.

Sed dubium eſt de bonis merè eccleſiaſticis.

ET quidem non diſputamus modò de iſtorum bonorum proprietate ante diuiſionem,quia indubitatum omnino eſt, ante diuiſionem, cùm in communi viuerent votúmque haberent paupertatis, nullus eorum, etiam Epiſcopus, habebat proprietatem eius, quod ſibi ex decenti ſuſtentatione ſupererat.

QVÆ

QVÆSTIO XCVIII.

Quæstio igitur est, de bonis, & prouentibus ecclesiasticis, post diuisionem.

IN qua re etiam est certum, beneficiarios esse verè, & propriè ac simpliciter dominos eius portionis fructuum, quæ ad honestam eorum sustentationem est necessaria. Et ratio est, quia quilibet operarius mercedis, & stipendij sibi ob laborem debiti dominium acquirit: atqui beneficiarij verè sunt in Ecclesia operarij, ergo fructus suorum beneficiorum sibi ad vitam necessarios, faciunt suos, quemadmodum miles stipendium. Ita Less. lib.2.de iust.cap. 7. dub. 7.Molina de iust.tract.2. disp.143.& alij.

QVÆSTIO XCIX.

Tota igitur difficultas est de eo, quòd superest ex fructibus beneficiorum.

ILLVD sanè indubitatum omnino est beneficiarios vltra portionem sibi ad vitæ vsum necessariam, reliquam, quæ ex fructibus beneficiorum superest, in communes indigentium necessitates erogare debere, quia reputantur veluti patres, & tutores pauperum, & orphanorum, ergò peculiari ratione tenentur de superfluo sui status illis subuenire.

QVÆSTIO C.

Totum igitur huius controuersiæ dissidium consistit. Quo iure beneficiarij ad id teneantur. Quod perinde est, ac si quæreretur, an beneficiarij sint verè, & propriè domini illius portionis redundantis.

IN qua re, quæ non minùs vtilis, quàm difficilis est, duæ extant Doctorum contrariæ penitus, & dissentiẽtes inter se sententiæ. Quarũ prima est dicentium, beneficiarios non esse verè, & propriè dominos illius portionis redundantis, sed solùm dispensatores, ita vt ex iustitia teneantur illam pauperibus erogare, quod si id facere recusent, debere tantundem ex aliis bonis, quæ pleno iure retinent, in vsus pauperum elargiri, quantum ex eo quod superest in alios vsus impendunt, sicut œconomus bona domini sui contra intentionem illius expendens, ad restitutionem tenetur. Et similiter eos, quibus dederunt, teneri pauperibus restituere accepta, si beneficiarij reddere, aut recusent, aut non possint. Huius opinionis sunt Alex. Alen. p. 3. q. 56. m. 5. q. 2. & 3. Palud. in 4. d. 24. quæst. 3. artic. 4. Richar. d. 45. q. 1. artic. 3. Maior d. 24. q. 6. vbi etiam dicit nullum Doctorem ante ipsius ætatem contrarium tenuisse. Gab. in 4. d. 15. q. 8. ar. 2. D. Anton. 3. p. tit. 15. c. 1. §. 19. Ang. verb. clericus. 3. n. 1. & 4. Roscl. verb.

re

restitut.14.n.6.& 7. Armil. verb.beneficium n.14. Petr.à Soto de instit.sacerd.p.2.de vita sacerd.lect. 3.de bonis Ecclesiæ,vbi dicit contrarium esse errorem grauissimum, saltem contra bonos mores, &c. iustitiam.Et quidni etiam contra Scripturam?Et hi inter Theologos.Inter iuris verò Canonici Doctores,Innocētius,Ioan.And.Cald.Ant.Abb. Anchar. Domin.Franc.Iason, Barbat.Decius, & Nauar. qui quasi omnes dicunt esse communem sententiam. Immò Archid.in cap.Statutum.§.Assessorem.de rescriptis in 6. ait esse hæreticum in iure canonico contrarium asserere.

Secunda verò opinio (cui tanquam probabiliori adhæreo)est aliorum asserentium beneficiarios esse verè,propriè,& simpliciter dominos illius portionis quæ sibi superest ex fructibus beneficiorum, ita vt in quoslibet vsus possint eam liberaliter impendere:quod si in prophanos vsus eam expenderint, peccabunt quidem mortiferè,ad restitutionē tamen pauperibus,vel aliis piis causis,non tenebū-tur.Et ratio huius est,quia quilibet operarius mercedis,ac stipendij sibi ob laborem debiti verè, & propriè dominus est:atqui beneficiarij verè sunt in Ecclesia operarij,& fructus eis redduntur tanquam laboris merces,ergo illorum verè,& propriè sunt domini.

Tum quia non est maior ratio, cur pauperes fiant domini quartæ partis sibi ex Ecclesiæ bonis assignatæ, & Ecclesia similiter dominium acquirat tertiæ partis sibi datæ ad fabricandum, quàm quòd beneficiarij portionis sibi ob laborem & operam destinatæ dominium assequantur.

Tum quia, qui hæc bona Ecclesiæ reliquerunt, nullum

nullum onus, aut vinculum obligationis iustitiæ erogandi superflua pauperibus eis imposuerunt, ergo non sunt obligandi lege iustitiæ beneficiarij ad residuum sui status erogandum pauperibus ac proinde illius partis superfluæ verè, & propriè sunt domini.

Tandem videtur esse conclusio definita in cap. vnico. de cler. non resid. vbi sic dicitur. *Qui diuinis officiis non intersunt, (nisi infirmitas, seu iusta & rationabilis necessitas aut euidens Ecclesiæ vtilitas releuet) non sunt domini quotidianarum distributionum, neque faciunt eas suas, sed ad restitutionem sic perceptarum obligantur.* Supponit ergo Pontifex, alios qui intersunt, fieri dominos, quod si isti fiunt domini quotidianarum distributionum, cur non etiam aliorum prouétuum præsertim cùm omnes dentur propter officium siue publicè, siue priuatim dicendum. Et in Concilio Trident. sess. 22. cap. 3. dicitur, vt in omnibus Ecclesiis cathedralibus, & collegiatis tertia pars prouentuum omnium dignitatum, personatuum, & officiorum in distributiones diuidatur, vt scilicet qui eas obtinet, si personaliter competẽs sibi seruitium quolibet die statuto non impleuerint, illius diei distributionem amittant, nec eius quoque modò dominium acquirant, sed fabricæ, vel alteri loco applicetur. Et sess. 23. cap. de reformat. decernitur, vt Episcopi qui vltra tres menses (nisi vrgente necessitate) absunt à suis Ecclesiis, fructus non faciant suos pro rata temporis absentiæ: sed teneantur fabricæ, vel pauperibus erogare. Idem dicitur de aliis curam animarum habentibus. Et sess. 24. cap. 12. de reformat. statuitur, vt prouisi de canonicatibus, & dignitatibus publicam

blicam fidei professionem faciant: alioquin fructus non faciant suos. Ex quibus locis apertè colligitur beneficiarios esse verè, & propriè dominos omnium suorum prouentuum, neque vllo vinculo iustitiæ quicquam illorum, pauperibus aut alteri pio operi debere. Et ideo ita tenent Syluest. verb. restitutio. 3. quæstio. 5. Tab. ibidem §. 19. Sotus lib. 10. de iust. quæst. 4. artic. 3. Couar. cap. cùm in off. numer. 3. de testam. Molin. de iust. & iure tract. 2. d 143. Azor. p. 2. lib. 7. cap. 8. quæst. 2. & plerique alij. Eiusdem opinionis videtur esse D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 7. vbi ait quòd de bonis ecclesiasticis, quę sunt specialiter vsui beneficiariorum deputata, videtur esse eadem ratio, sicut de propriis bonis, ergo sicut propriorum bonorum sunt domini, ita & illius portionis suæ partis sibi deputatæ specialiter ad vsum.

Obiicies, innumeri sancti Patres de hac materia tractantes docuerunt furtum esse, & sacrilegium pauperibus superflua non erogare, si ergo furtum est, ergo beneficiarij nō sunt veri domini omnium fructuum suorum beneficiorum, sed eorum duntaxat, qui congruæ sustentationi sunt necessarij.

Respondeo illos esse loquutos, cùm omnia bona erant communia, aut post, & ante multos alios egregiè notat Sotus. Qui verò loquuti sunt post factam diuisionem, metaphoricè & per exaggerationem loquuti sunt, volentes exprimere obligationem charitatis: sæpissimè enim sancti etiam laicorum auaritiam rapinæ nomine suggillant per hyperbolem vt aduertit Sotus cum D. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 7. ad primum.

Dices, canones, & iura decernunt, vt cleri-

ci

ci ſibi tantùm neceſſaria ſumant: quæ verò ſuperſunt, in communes pauperum neceſſitates expendant.

Reſpondeo, ea locum ſolùm habere in beneficiariis, qui olim in naſcenti Eccleſia communem vitam agebant, hoc eſt, quando nondum erat bonorum eccleſiaſticorum in quatuor partes facta diuiſio.

Dices, beneficiarij non poſſunt de parte illa ſuperflua prouentuum teſtari, vt patet ex cap. Relatum. 12.& cap.ad hæc.tit. de teſtam. ergo verum illius portionis dominium non habent, cùm dominium ſit ius, ſeu facultas abſoluta de re diſponendi.

Reſpondeo, hoc argumento ſolùm concludi vſum dominij,quod beneficiarij de bonis eccleſiaſticis habent,in hoc caſu impediri ſicut in certis actibus impeditur in impubere.

Dices,in iure bona Eccleſiæ vocantur patrimonium Chriſti,& res Dei,bona pauperum,& beneficiarios tantùm eſſe diſpenſatores.

Reſpődeo dici patrimonium Chriſti,& res Dei, quia per Chriſtum,& ad cultum Dei ſunt donata. Dicũtur etiam bona pauperum,quia ſuperflua præcepto Eccleſię tenentur dare pauperibus.Tum quia hoc habebat locum pro tempore,quo nondum erant beneficia diuiſa,ſed viuebatur in communi, & tunc beneficia erant bona pauperum,quia tunc clerici erant verè pauperes,quia in particulari nullum habebant dominium,& aliqui ex illis erant bonorum communium adminiſtratores, ſicut in Monaſteriis. Nos autem agimus de tempore,quo bonorum Eccleſiæ facta eſt diuiſio.

QVÆSTIO CI.

Vtrùm beneficiarij arctiùs teneantur ad dandam eleemosynam ex fructibus suorum beneficiorum, quàm laici ex suo patrimonio.

IN qua re indubitatum est apud omnes, beneficiarios arctiùs ad id teneri.

QVÆSTIO CII.

Sed dubium est, in quonam consistat arctius huiusmodi obligationis vinculum.

NAVAR. loco citato putat tale vinculum ideo esse arctius, quia beneficiarij ex lege iustitiæ tenentur ad dandum pauperibus, quod superest ex fructibus beneficiorum. At verò laici opulenti solo charitatis, & misericordiæ præcepto obligantur largiri pauperibus, quod superest ex suo patrimonio.

At Magister Sotus lib. 10. de iust. q. 4. artic. 3. censet, beneficiarios solo charitatis præcepto obstringi in vsus pauperum erogare quidquid sibi superest ex fructibus beneficiorum, & nihilominus ait, huiusmodi præcepti vinculum arctius beneficiarios obligare, quàm laicos, quia beneficiarij

in iure velut pauperum parentes nuncupantur. Pro quo

Primò dico, quòd Abbates & Priores qui Abbatias, & Prioratus habent in commendam præter portionem quæ ministris, & fabricæ Ecclesiæ debetur, compelluntur quartam partem fructuum pauperibus erogare. Et ratio est, quia cùm Romani Pontificis authoritate huiusmodi Abbatię, & Prioratus commendantur, literæ Pontificiæ expediuntur cum hac conditione, vt in vsus pauperum quartam partem fructuum elargiantur, ergo si talem cōditionem non implent, violant iustitiæ legem, & pauperibus restituere debent, quod denegarunt.

Secundò dico, quòd cæteri clerici beneficiarij, qui nomine, & iure tituli beneficia possident, arctiori vinculo tenentur ad expendendum in vsus pauperum, quod redundat ex fructibus suorum beneficiorum, quàm laici opulenti, & arctiùs huiusmodi vinculum consistit in tribus. Primò, quia beneficiarij tenentur sub mortali si quid supersit ex fructibus beneficiorum, dare in communes, & solitas pauperum necessitates, tametsi nulla extrema, vel grauis egentium necessitas appareat: at verò laici diuites minimè ad id tenentur, nisi extrema, aut grauis indigentia occurrat.

Secundò, quia laici non tenentur ex officio, vel statu suo inquirere pauperes, sed illis, quos obuiam habuerint eleemosynam impertiri. At verò Ecclesiastici præcipuè Episcopi, ratione excellentiæ status, quia sunt ministri Christi Domini, qui loculos dicitur habuisse pro sustentatione etiam pauperum, ad id specialiter tenentur, vt habetur 16. q. 1.

Tertiò, quia laici possunt de bonis patrimonialibus

libus aliquid seruare ad statum suum, vel consanguineorum augendum, & tunc illud non dicitur superfluum. At verò Episcopi, & alij Ecclesiastici non possunt ex prouentibus beneficiorum statum sibi, vel cognatis, vel amicis augere. Et ratio est, quia ista bona non sunt data nisi ad congruam sustentationem, quod ergo superest congruæ sustentationi, communibus proximorum necessitatibus debetur.

Hinc non est audiendus Sotus lib. 10. q. 4. art. 4. vbi ait, quòd licèt non possit Episcopus aliquid tribuere consanguineis, vt illustrem, & amplum maioratum instituant, potest tamen, quatenus illi statum augere possint. Quia id est expressè contra Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 1. de reform. vbi omnino ei interdicit, vt redditibus Ecclesiasticis suos consanguineos ditet. At donare eis ad augendum statũ, est eos ditare, quod Concilium prohibet, nam solùm concedit ei, vt si pauperes sunt sui consanguinei, vt pauperibus tribuat. Vnde D. Ambr. cap. Probanda. Dandum est, inquit, consanguineis in subsidium necessitatis, non vt illi ditiores fieri velint.

Tertiò, & vltimò dico, quòd quamuis clerici beneficiarij non teneantur de iustitia pauperibus elargiri, si quid eis supersit ex fructibus suorum beneficiorum, nihilominus tamen arctiori vinculo quàm laici diuites tenentur, quia laici solo præcepto iuris naturalis, & diuini obligantur, cùm tamen beneficiarij non solùm iure naturali, & diuino, sed etiam canonico teneantur, nam secundùm decreta, & canones Ecclesiæ tenentur pauperibus elargiri, quidquid abundat ex cõmodo ipsius victu.

Ex quo infertur, beneficiarios non lege iustitię debere quod superest dare pauperibus, sed charitatis præcepto & lege quam Ecclesiæ canones beneficiariis, non fructibus beneficiorum imposuerunt, ac proinde si quod eis superat ex fructibus beneficiorum, in alios vsus, præterquam in communes pauperum vtilitates insumant, peccant quidem dando quod superest, quibus non debent, sed nihil restituere coguntur, quia Ecclesia præceptum dedit beneficiariis, vt quod superest, impendant in egentium vsus, non tamen obligauit eos ad restituendum, si non impenderint in pauperes. Cæteri verò ad quos huiusmodi bona transierunt, huiusmodi Ecclesiæ præcepto sunt liberi, quamuis iurę charitatis, & misericordiæ teneantur. Vbi aduerte quod hîc nomine pauperum veniunt quælibet pietatis opera, vt rectè monet Nauar. de redd. monit. 36. num. 2. q. 7.

QVÆSTIO CIII.

An beneficiarij qui superflua decentiæ sui status in prauos, vanos, aut prophanos vsus expendunt, aut sibi retinent, peccent mortaliter.

RESPONDEO eos mortaliter peccare. Et ratio est, quia faciunt contra strictum Concilij Tridentini præceptum sess. 25. cap. 1. de reformat. vbi sic habetur. *Omninò verò eis*, idest Episcopis, *interdicit sancta Synodus, ne ex redditibus Ecclesiæ, consanguineos,*

neos, familiaresve suos augere studeant: cùm & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, eis vt pauperibus distribuant. Et post pauca subiungit. *Quæ verò de Episcopis dicta sunt, eadem non solùm in quibuscumque beneficia Ecclesiastica obtinentibus, pro gradu suæ conditionis obseruari, sed etiam ad sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinales pertinere decernit.* Vbi notanda sunt illa verba. *Omnino interdicit*; quæ iuxta tradita à nobis in thesauro Religiosorum lib. 6. de voto obedientiæ, grauem obligationem indicant.

QVÆSTIO CIV.

Quónam beneficium cuilibet clerico ad decentem victum sufficiens censeatur. Et per victum hoc in loco intelligitur omne id quo clericus eget ad se, & familiam suam honestè sustentandam, cuiusmodi sunt cibus, vestitus, habitatio, & ea etiam quæ ad morbos curandos sunt necessaria.

GLOSSA in cap. Cùm ad ea. de rescriptis, verb. sufficientia, ait, illud beneficium ad vitam clerici sufficere, quod ipsi & suæ familiæ sufficit: ita tamen, vt ex beneficij fructibus possit hospites, aduenas, & peregrinos hospitio excipere, & moderatas donationes facere secundùm qualitatẽ, & con-

ditionem ſtatus ſui, & regionis, vbi tales clerici exiſtunt. Vnde plura requirit Decanus, quàm ſimplex beneficiarius & plura Epiſcopus, vt ſic debitè, & honorabiliter, & amicabiliter vitam ducant: familiæ autem nomine intelliguntur famuli, parentes, fratres, & ſorores, aliíve conſanguinei egentes.

Nonnulli alij affirmant Pariſiis anno à Chriſto nato 1228. inter Theologos, & iuriſconſultos ſtatutum eſſe, beneficium reddens annuos quadraginta quinque aureos cuilibet clerico ad vitam ſufficere.

Sapientiſſimus Nauarrus loco ſuprà citato ſic victum cuilibet clero taxat. Si clericus ſit infimæ claſſis, ſatis eſt beneficium, ex quo ſe, & vnum famulum, coquum, & equum ſuſtentare poſſit, & domum ad habitandum neceſſariam conducere. Si ſit vir eximiæ literaturæ, præſertim Magiſter Theologiæ, & Doctor iuris canonici, ſufficit ei beneficium, ex quo alat ſe, & duos famulos, qui ipſum comitentur, & focarium, & equum pro more patriæ. Si Clericus ex ſpectabili genere ſit, ſatis eſt beneficium, ex quo alat ſe, cum tribus, vel quatuor famulis, qui ei miniſtrent, & duas equitaturas, & habitationem huius familiæ capacem. Et idem cenſet dicendum proportionabiliter de Epiſcopis, & Cardinalibus, &c.

Tandem Maior in 4. diſtinct. 24. quæſt. 18. putat Epiſcopo ſufficere, ſi ex ſuæ Eccleſiæ fructibus duodecim, aut quatuordecim famulos ſuſtentare queat.

QVÆSTIO CIV.

Vtrùm beneficiarij possint de eo disponere quod sibi parciùs viuendo subtraxerunt ex portione suis vsibus deputata, an verò teneantur illud pauperibus erogare.

NONNVLLI affirmant non posse de eo suo nutu disponere, vt ditando consanguineos, sed teneri illud in vsus pauperum distribuere. Et ratio est, quia clericis beneficiariis iure Canonico est interdictum, vt ex bonis Ecclesiæ ditent consanguineos. Eiusdem opinionis est D.Tho.2.2. q. 185. ar. 7. ad 2. vbi sic ait. Et ideo si de eo, quod vsui Episcopi, vel alicuius clerici est deputatum, velit aliquid sibi subtrahere, & consanguineis, vel aliis dare, non peccat, dummodo illud faciat moderatè, idest, vt non indigeant, non autem vt ditiores inde fiant.

Cæterùm contraria sententia est multò probabilior, asserens eos posse liberè de illo disponere, sicut possunt de bonis patrimonialibus. Quia nullam habent obligationem particularem, cur hoc potius, quàm patrimonium in pauperes, vel pias causas teneantur impendere. Sic Nau. de redd. qu. 1. nu. 30. Sotus lib. 10. q. 4. ar. 3. & Cou. de test. num. 2. qui addit idem esse dicendum de his redditibus, quos vt iustam laboris mercedem impensi in regimine Ecclesiæ recipit is, qui Ecclesiæ curam

 gessit,

gessit, vt Pastor, lector Capituli, & similes.

Et ad fundamentum contrariæ opinionis respondeo, ius canonicum nō loqui de eo quòd quis sibi hoc modo subtraxit: vel quod vt iustum laboris stipendium acquisiuit, hæc enim non censentur fructus beneficij, sed propriæ industriæ, vt eleganter suo more docet Nauarrus tract. de redd. Sed loquitur de iis, quæ tantùm ratione beneficij obueniunt, & vltra congruam sustentationem superfunt.

QVÆSTIO CVI.

Vtrùm beneficiarij possint de bonis, & redditibus annuis suorum beneficiorum testari.

ET quidem certum est, eos posse testari etiam ad causas prophanas de patrimonio, & de aliis quæ ipsi ratione officij sui etiam sacri, ordinandi, celebrandi, sacramenta ministrandi, modò non ex beneficio, congregarunt, horum enim verum habent dominium, vt nos suprà ostendimus, & nullo iure prohibentur de his testari. Immò facultatem habere ad sic testandum, habetur in c. Tua nos. de test. & multis aliis capitibus. Syl. ver. clericus 4. q. 2.

QVÆSTIO CVII.

Sed tota controuersia versatur de fructibus beneficiorum.

IN qua re etiam est certum, posse eos testari de iis, quę ex prouentibus beneficiorum congruenti

sustenta

sustentationi subtraxerant. Quia de his verum & proprium dominium habent.

QVÆSTIO CVIII.

Tota igitur lis est de iis, quæ ex beneficiorum prouentibus competenti sustentationi superant.

PALVD. in 4.dist.15. q.3.ar.6. censet beneficiarium omnem posse in morte, & in vita de bonis redditutuum disponere.

At communis Theologorum, & Canonici iuris interpretum habet sententia, attento iure canonico non posse beneficiarios de fructibus beneficiorum testari, etiam ad pias causas, vt constat ex cap. Episcopi. cap. Sint manifestè. 12.q.1. cap. Quia Ioannes. & cap. Relatum 2. & cap. Cùm in off. de test. Et ideo ita tenent Nauar. de redd q. 3. nu. 8. & 9. Couar. cap. Cùm in off. de testament. numero 5. Less. lib.2. de iust. cap.19.dub.4.nu.43.& alij communiter.

Dixi notanter, *attento iure canonico*, quia ex consuetudine multis in locis recepta, possunt de iis ad opera pia testari, modò sit quadragenaria, cùm iure duntaxat humano, prohibita sit clericis huiusmodi dispositio de redditibus Ecclesiasticis, per vltimam voluntatem. Ita Couar. de test.nu.2. Sot. lib.10.q.4.art.3. & Azor. lib.7. cap.8. q.2. à quibus tamen recedit Nauar. de redd.q.1. mon.53, & 54.& qu.2. mon.22. & q.3. mon.2. vbi contendit

non adesse huiusmodi generalem consuetudinem, & vbi adest, eam non valere.

Hinc non est audiendus Syluest. verb. Clericus. 4. q 4. vbi ait habentem beneficium simplex, bene posse de redditibus sui beneficij testari. Quia in cap. Episcopi. 14. q. 1. & cap. Relatum. 2. de test. prohibetur ne Canonici testentur: & tamen constat Canonicatum esse beneficium simplex.

QVÆSTIO CIX.

An beneficiarij Romani Pontificis priuilegio testari possint.

RESPONDEO posse. Et ratio est, quia tota hæc prohibitio est de iure positiuo, super quod Romanus Pontifex potest dispensare. Et si sine causa in hoc iure dispenset, peccat quidem, dispensatio tamen valida est. Et in hoc omnes Doctores conueniunt.

QVÆSTIO CX.

Sed tota disceptatio versatur, An Romani Pontificis licentia possint de fructibus beneficij testari in quosuis vsus, etiam non pios.

NAVAR. in tract. de redd. Eccles. q. 3. negat eos posse testari nisi in pios vsus.

Alij

Alij verò Doctores non minoris nominis, affirmant posse. Pro quo

Primò dico, quòd quando Pontifex in priuilegio concedit beneficiario facultatem testandi tantùm in vsus pauperum, & ipse testatur in vsus prophanos, & superfluos, tale testamentum est illicitum. Quia facultas est restricta in vsus pauperum.

Secundò dico, quòd quando Pontifex absolutè concedit facultatem testandi in quosuis vsus, intelligitur per tale priuilegium sublata prohibitio iuris canonici, quo prohibetur fieri testamentum, & sic relinquuntur beneficiarij in iure naturali, & diuino, & quia, vt diximus, beneficiarij sunt fructuum suorum beneficiorum domini, ita sicut in vita valida est donatio etiam in vsus prophanos, quamuis peccent contra charitatem, ita etiam in testamento valida erit dispositio, sed erit peccatum contra charitatem, nisi fiat in vsus pauperum.

QVÆSTIO CXI.

An beneficiarij, qui de illa parte prouentuum quæ superest, ad causas prophanas testantur, peccent mortaliter.

RESPONDEO eos peccare mortaliter. Et ratio est, quia sunt in donando prodigi dispensatores, & quia contra canones, & præceptum Ecclesiæ id faciunt. cap. Cùm in officio. de testamentis, &c. Et in hoc omnes conueniunt.

QVÆSTIO CXII.

Sed dubiæ quæstionis est, An tale testamentum ad causas prophanas factum, valeat.

NAVAR. loco suprà citato absolutè negat. Sed oppositum mihi verius,& probabilius videtur. Et ratio est, quia beneficiarij, vt diximus, sunt domini omnium fructuum,etsi cum onere,& obligatione, vt quod superest, in pios vsus expendant, ergo validè transferunt illorum dominium, siue donatione inter viuos, siue per vltimam voluntatem.

Nec obstat, quòd peccent mortaliter,quia aliud est testamẽtum esse illicitum, aliud esse inualidum. Etsi enim ex præcepto Ecclesiæ teneantur de ea parte prouentuum disponere in pios vsus, non tamen decernitur inualidum,si contrà fecerint.

Ex quo sequitur, hæredes validè succedere, accipiunt enim ab illo, qui validè poterat disponere: nec illa per se est obligata piis vsibus,sed tota obligatio erat personalis, ad solum testatorem pertinens, quæ non transit ad hæredes. Vnde tales hæredes non peccant, eam partem superfluam accipiendo iure hæreditario, sed solus testator.

QVÆSTIO CXIII.

An beneficiariis consanguinei succedant ab intestato in fructibus beneficiorum.

RESPONDEO,

RESPONDEO, si spectemus ius canonicum, certum est in redditibus beneficiorum, sicut & in bonis ex eis redditibus acquisitis beneficiariis decedentibus succedere ab intestato non consanguineos, sed Ecclesiam vel successorem, vt clarè constat ex cap. Relatum 2. de test. & tradit Azor. lib. 2. cap. 9. q. 7.

Dixi notanter, *si spectemus ius canonicum*, quia ex consuetudine videmus in plerisque locis succedere consanguineos, de qua consuetudine testantur eam probantes Couar. de testam. nu. 9. Sarmient. de redd. 2. p. c. 6. Azor. lib. 7. c. 9. q. 1. Less. lib. 2. c. 19. dub. 4. & Mol. tract. 2. d. 147.

QVÆSTIO CXIV.

Vtrùm beneficiarius dum est in periculo mortis, possit de redditibus sui beneficij aliquid donare.

IN qua re certum in primis mihi est, beneficiarium in sanitate posse facere quascunque donationes, ita vt si in pauperes, aut in alia pia opera fiant, sint validæ, & non peccat. Si verò in vsus prophanos, tenet donatio, quia, vt diximus, beneficiarius est dominus, peccat tamen mortaliter, quia facit contra rigorosum Ecclesiæ præceptum.

Secundò certum quoque mihi est, beneficiarium non posse donare causa mortis, etiam in vsus pauperum. Et ratio est, quia donatio causa mortis æquipollet testamento, quia morte confirmatur, & omnis vltima voluntas prohibita est de iure canonico in beneficiario, etiam in vsus pauperum.

QVÆ.

QVÆSTIO CXV.

Sed tota difficultas consistit, An beneficiarius in articulo mortis, possit facere donationes inter viuos.

Ratio dubij est, quia illa potius videtur causa mortis, quàm inter viuos donatio. Tum etiam quia videtur fieri in fraudem legis.

Sed his non obstantibus, contrarium est omnino dicendum, scilicet quod potest donare inter viuos, in qua statim dominium rei donatæ transfertur in donatarium. Quod arbitror verissimum etiamsi possessio tantùm post mortem concedatur. Ratio est, quia huic ius conceditur in tota vita de illis disponere, faciendo donationes inter viuos, non ergo expirat illa potestas vsque ad mortis articulum. Nec obstat suspicio, quæ locum habet solùm in foro exteriori. Et ideo ita tenent Syluest. verb. clericus 4. q. 3. & 5. Nauar. in sum. Hisp. cap. 25. num. 139. & de redd. q. 3. num. 8. & Couar. de testam. num. 5.

QVÆSTIO CXVI.

An pensionarius teneatur dare pauperibus, quod superest de fructibus pensionis.

Vasq. tract. de eleemosyn. cap. 4. dub. vlt nu. 22. absolutè negat.

Sed cæteri communi consensu affirmant, & meritò quidem, quia pensionis fructus connumerari non

non possunt inter patrimonij bona, quia sunt portiones quædem ex beneficis ecclesiasticis detractæ, & ideo sunt bona, quæ clericus in Ecclesia habet, ergo non potest de illis suo nutu disponere, sed si ex eis aliquid supersit, tenetur secundùm canones in pauperum vsus elargiri.

QVÆSTIO CXVII.

An pensionarius testari possit de fructibus pensionis.

DOCTOR Nauarrus tract. de redd. q. 1. nu. 79. absolutè negat, quia putat hæc bona non differre à bonis cuiuscunque beneficij, & ita eodem modo de iis disponendum est in vita, & in morte.

Sed oppositum mihi magis probatur. Et ratio est, quia pensio non est beneficium ecclesiasticum, vt constat, sed prohibitio testandi solùm inducta est contra beneficiarios, ergo. Et ideo ita tenent Couar. cap. Cùm in officiis, de testam. num. 6. & Vasq. de redd. cap. 1. dub. 9.

QVÆSTIO CXVIII.

Vtrùm clerici collegiatarum Ecclesiarum, sint verè & propriè domini quotidianarum distributionum, quas iustè acquirunt.

SAPIENTISSIMVS Nauar. tract. de redd. q. 1. mon. 30. nu. 2. & 3. absolutè negat, quia putat nullum esse discrimen inter distributiones quotidianas, aliósque redditus ecclesiasticos quoad dominium

dominium acquirendum, eorúmque dispositionem.

Contrarium tamen est proculdubio affirmandum, scilicet clericos collegiatarum, aut cathedralium Ecclesiarum esse verè & propriè dominos quotidianarum distributionum. Et ratio est, quia quilibet operarius mercedis, ac stipendij sibi ob laborem debiti, verè, & propriè dominus est; atqui canonici verè sunt in Ecclesia operarij, & distributiones eis redduntur tanquam laboris merces, ergo verè sunt illarum domini. Et est conclusio definita in cap. vnico. de cler. non resid. vbi sic dicitur. *Qui verò aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit, exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta, & rationabilis corporis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusauerit, rerum sic receptarum dominium non acquirat.* Ex quibus verbis satis apertè colligitur, quòd si non aliter, hoc est, interessendo, & Ecclesiæ seruiendo, vel si aliqua ex illis tribus concessis præpeditus distributiones receperit, dominium earum acquirat. Et ideo ita tenent Couar. de testam. nu.4. Azor. lib.7. cap. 9. q.10. & lib.8. cap.3. q.9. & Moneta p.3. de distrib. q.1. nu.18. vbi ait sic Sacram Congregationem declarasse. Quod procedit, quamuis beneficium, nullos alios redditus habeat præter distributiones, vt post Syluestrum verb. clericus. q. 44. docuit Azor. p.2. lib. 7. cap. 9. q. 10.

Ex quo clarè sequitur, posse clericos collegiatarum Ecclesiarum etiam in vsus prophanos donare inter viuos quotidianas distributiones, quas iustè acquisierunt, sicut possunt cæteros redditus patrimoniales, vt ante, & post alios tradit Azor. vbi suprà.

QVÆ.

QVÆSTIO CXIX.

An clerici collegiatarum, vel cathedralium Ecclesiarum liberè possint testari, ac per vltimam voluntatem de quotidianis distributionibus iure quæsitis disponere.

NAVAR. de redd. q. 1. nu. 6. Couar. de testam. nu. 5. & Vasq. de redd. cap. 1. §. 3. absolutè negant. Et probant, quia distributiones intuitu beneficij dantur, ergo earum eadem est ratio, ac aliorum fructuum beneficij.

At ego libentius adhæreo aliorum sententiæ, qui docent eos posse de distributionibus testari, etiam ad causas prophanas, sicut possunt de bonis patrimonialibus. Et ratio est, quia clerici habent quotidianarum distributionum dominium, vt suprà probatum est, ergo de eis possunt testari, ac disponere per vltimam voluntatem.

Tum quia, licèt quodammodo dici possit, eas acquiri intuitu beneficij, tamen principaliter dãtur intuitu personæ, propter diurnam operam, assiduúmque seruitium, atque obsequium Ecclesiæ præstitum. Quod procedit, quamuis beneficium nullos alios redditus habeat præter quotidianas distributiones, vt post Syluestrum ex Azorio & aliis resoluit Petrus Moneta p. 3. q. 3. nu. 12.

QVÆSTIO CXX.

An clericis consanguinei succedant ab intestato in quotidianis distributionibus.

RESPONDEO

Respondeo ſuccedere. Et ratio eſt, quia clerici poſſunt de iis teſtari, vt ſuprà dictum eſt, ergo, ſi de iis non teſtentur, ſuccedent in eis conſanguinei, ſi quos habent.

Tum quia certum eſt, conſanguineos ſuccedere etiam clericis in iis, quorum habent dominium vt conſtat ex cap. fin. 12. q. 5. At ſuprà probatum eſt, clericos habere verum, & proprium dominium diſtributionum, quas iuſtè acquiſierunt, ergo.

Tum demum, quia in quæſitis propria induſtria, & labore, etiam ſi habeant dependentiam à dignitate clericali, clericis ſuccedunt conſanguinei, vt rectè monet Nauar. de redd. quæſt. 1. monit. 19. & 30. Atqui quotidianæ diſtributiones ſunt huiuſmodi, vt ſuprà probatum eſt, ergo.

Et hæc dicta ſufficiant, ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei, Deiparæ Mariæ Virginis, & melliflui Patris noſtri Bernardi. Anno videlicet ab incarnatione Domini 1625. in feſto illius omniſcij, & omni pietate, & nobilitate inſignis Diui Thomæ Aquinatis.

Quæ omnia, & ſingula ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ Romanæ, & cuiuſuis alterius rectiùs quam ego ſentientis, omni qua par eſt humilitate, & reuerentia, iudicio ſubmitto.

FINIS.

INDEX

INDEX QVÆSTIONVM OMNIVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

Numerus Paginam indicat.

PRIMI LIBRI QVÆSTIONES.

An

An

Vtrùm

SECVNDI LIBRI
Quæſtiones.

An

An

TERTII LIBRI Quæstiones.

An

Vtrùm

Vtrùm

FINIS TABVLÆ.

